

Colecția
Esoterica

H. P. BLAVATSKY

ISIS DEZVĂLUITĂ

PARTEA I - ȘTIINȚA

VOLUMUL I

editura
ganesha

„Când, cu mulți ani în urmă, am călătorit pentru prima dată în Orient, explorând profunzimile sanctuarelor sale părăsite, două întrebări ne reveneau obsesiv în conștiință, întristându-ne: *Unde, cine, ce este Dumnezeu? Cine a văzut vreodată Spiritul Nemuritor al omului ca să fie sigur de nemurirea sa?*

Chiar pe vremea când ne găseam în culmea frământărilor legate de răspunsul la aceste două întrebări dificile, am intrat în legătură cu anumiți oameni înzestrați cu puteri atât de misterioase și cu o cunoaștere atât de profundă încât, pe drept cuvânt, își merită numele de Înțelepți ai Orientului. Am fost foarte receptivi la învățăturile lor. Ei ne-au arătat că prin combinarea științei cu religia, existența lui Dumnezeu și nemurirea Spiritului omului pot fi demonstrate asemenea unei probleme euclidiene. Pentru prima dată am primit asigurarea că filozofia orientală nu profesează altă credință în afară de încrederea absolută și neclintită în omnipotența Sinelui Nemuritor al omului. Am fost învățați că această omnipotență provine din înrudirea dintre Spiritul omului și Spiritul Universal – Dumnezeu!”

Helena Petrovna Blavatsky

De același autor la Editura Ganesha

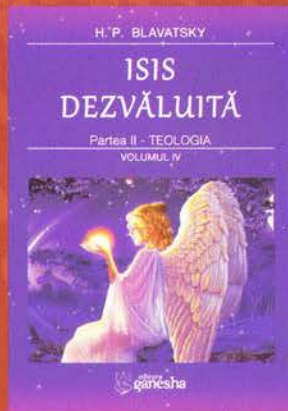
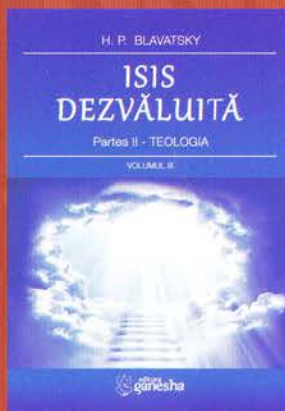
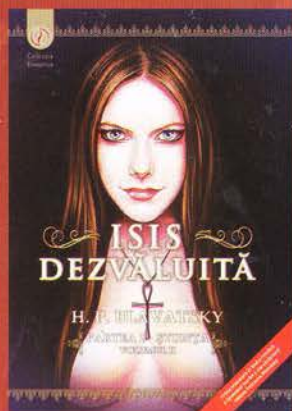
HELENA PETROVNA
BLAVATSKY
(1831-1891)

Născută în Ekaterinoslav, Rusia, pe 31 iulie 1831, este una dintre cele mai enigmatice personalități ale secolului trecut.

Punctul de început al adevăratei ei cariere a fost întemeierea Societății Teozofice în decembrie 1875. Aceasta își propunea să explice tradiția ezoterică orientală și avea ca scop formarea unei fraternități universale a oamenilor, studierea și mediatizarea religiilor, filozofilor și științelor antice, precum și investigarea legilor naturii și trezirea puterilor divine latente în om.

Isis dezvăluită, este o compilație de 1300 de pagini de misticism, povestiri inedite și arheologie, care face aluzie la o cunoaștere pierdută ce le era familiară inițiaților din antichitate.

Doctrina secretă a fost scrisă în cea mai mare parte în stare de transă și expune ocultismul promovat de H.P.B. Doctrina secretă situează procesul evoluției individuale într-o cosmologie complexă și vastă în care evoluția unor rase întregi de pe Pământ capătă o nouă semnificație.

H.P. Blavatsky ISIS DEZVĂLUITĂ

H. P. Blavatsky

ISIS DEZVĂLUITĂ

O CHEIE A MISTERELOR ȘTIINȚEI
ȘI TEOLOGIEI ANTICE ȘI MEDIEVALE

„Ceci est un livre de bonne-foi”¹ – Montaigne

PARTEA ÎNTÂI – ȘTIINȚA

VOLUMUL I

¹ Aceasta este o carte de bună-credință.

Traducere și adaptare: Horia Pinte, Crina Boitor, Adrian Cotoră
Corectură: Myosotis Caragheorgheopol, Colomba Pătrașcu,
Irina Nuță, Horia Pinte
Tehnoredactare: Mircea Negru
Copertă: Gabriela Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BLAVATSKY, HELENA PETROVNA

Isis dezvoltată / H. P. Blavatsky. - București :

Ganesha Publishing House, 2013

ISBN 978-606-93190-7-9

141.332

Copyright © 2013

Toate drepturile acestei ediții în limba română aparțin

Editurii Ganesha Publishing House

Tiparul executat la:

GANESHA
PUBLISHING HOUSE

design | machetare | tipar | promotionale

Tel: 021-423.20.58, tel/fax: 021-424.98.13

e-mail: contact@ganesa.ro, www.ganesa.ro

Autoarea dedică aceste volume Societății Teozofice,
fondată la New York în 1875, pentru a studia
subiectele pe care le tratează.

Prefață

Lucrarea oferită acum judecății publicului este rodul unor strânse legături cu unii inițiați și mistici ai Orientului, precum și un rezultat al studiului științei lor. Ea se adresează celor care sunt dispuși să accepte adevărul, indiferent unde s-ar găsi acesta, și să-l apere chiar sfidând prejudecățile înrădăcinate ale celorlalți. Intenția lucrării este de a-l ajuta pe studentul în științele oculte să repereze principiile vitale pe care se fundamentează sistemele filozofice ale anticilor.

Cartea este scrisă cu toată sinceritatea. Scopul ei este de a face dreptate și de a exprima adevărul fără părtinire sau prejudecată. Însă nu manifestăm indulgență pentru eroarea ținută la mare preț și nici reverență față de autoritatea însușită în mod fraudulos. Cerem ca trecutului și operelor sale să le fie acordate considerația care le-a fost prea mult timp refuzată. Cerem restituirea veșmintelor luate cu împrumut și reabilitarea unor reputații calomniate, dar altfel glorioase. Critica cultelor, a credințelor religioase și a ipotezelor științifice din această carte a fost realizată doar în acest spirit. Oameni și grupări, secte și școli de gândire reprezintă doar manifestări efemere ale zilei. Doar ADEVĂRUL, situat pe stânca sa de diamant, este etern și suprem.

Nu credem în niciun fel de Magie care depășește orizontul și capacitatea minții umane și nici într-un „miracol”, fie el divin sau diabolic, dacă acesta ar implica transgresarea legilor naturii instituite din veșnicie. Cu toate acestea, acceptăm afirmația autorului lui *Festus*², cum că inima umană nu s-a exprimat încă în

² Philip James Bailey (n.t.)

întregime și că niciodată nu am atins, și cu atât mai puțin înțeles, întreaga întindere a puterilor sale. Este exagerat să credem că omul ar trebui să-și dezvolte sensibilități noi și o relație mai apropiată cu natura? Logica evoluției, dusă până la capăt, ar trebui să ne învețe că nu. Având în vedere că undeva, pe linia ascendentă de la legumă sau ascidie către cel mai nobil om, evoluția a produs un suflet înzestrat cu calități intelectuale, nu este deplasat să deducem și să credem că în om se pot dezvolta facultăți perceptive care să-i permită să descrie fapte și adevăruri aflate dincolo de orizontul nostru obișnuit. Și totuși, noi acceptăm fără ezitare aserțiunea lui Biffé cum că: „Esențialul este mereu același. Fie că îndepărtăm marmura care ascunde înăuntrul său statuia, fie că punem piatră peste piatră până ce construim un templu, NOUL nostru rezultat este doar o *idee veche*. Ultima eternitate își va găsi în prima sufletul pereche destinat ei.” Când, cu mulți ani în urmă, am călătorit pentru prima dată în Orient, explorând profunzimile sanctuarelor sale părăsite, două întrebări ne reveneau obsesiv în conștiință, întristându-ne: *Unde, cine, ce este Dumnezeu? Cine a văzut vreodată Spiritul Nemuritor al omului, ca să fie sigur de nemurirea sa?*

Chiar pe vremea când ne găseam în culmea frământărilor legate de răspunsul la aceste două întrebări dificile, am intrat în legătură cu anumiți oameni înzestrați cu puteri atât de misterioase și cu o cunoaștere atât de profundă, încât, pe drept cuvânt, își merită numele de Înțelepți ai Orientului. Am fost foarte receptivi la învățăturile lor. Ei ne-au arătat că, prin combinarea științei cu religia, existența lui Dumnezeu și nemurirea Spiritului omului pot fi demonstrate asemenea unei probleme euclidiene. Pentru prima dată am primit asigurarea că filozofia orientală nu profesează altă credință în afară de încrederea absolută și neclintită în omnipotența Sinelui Nemuritor al omului. Am fost învățați că această omnipotență provine din înrudirea dintre Spiritul omului și Spiritul Universal – Dumnezeu! Acesta din urmă, spun ei, nu poate fi demonstrat decât de cel dintâi. Spiritul omului

demonstrează Spiritul lui Dumnezeu, așa cum o picătură de apă demonstrează izvorul din care trebuie să fi provenit. Spuneți-i cuiva care nu a văzut niciodată apă că există un ocean și fie vă va crede, fie va respinge cu totul o asemenea idee. Însă lăsați să cadă o picătură de apă pe mâna sa, și el va fi în posesia unei cunoașteri vii, pornind de la care, prin analogie, va putea apoi să descopere tot restul. După aceea, va putea să înțeleagă gradat că există un ocean insondabil și fără margini. Nu va mai fi necesară o credință oarbă, pentru că aceasta va fi înlocuită de CUNOAȘTERE. Când vedem o ființă muritoare manifestând capacități uluitoare, controlând forțele naturii și deschizându-se lăuntric pentru a vedea lumea Spiritului, mintea reflexivă este copleșită de convingerea că, dacă Eu-l spiritual al unui singur om poate să facă atât de mult, SPIRITUL-TATĂ trebuie să poată infinit mai mult, la fel cum întregul ocean depășește incommensurabil o singură picătură de apă, în volum și putere. *Ex nihilo nihil fit* (Din nimic nimic nu se naște): demonstrează existența sufletului omului prin intermediul puterilor sale uluitoare și ai demonstrat că Dumnezeu există! În cercetările noastre, misterele s-au revelat a nu fi mistere. Nume și locuri, a căror semnificație pentru mintea occidentală provine doar din poveștile Orientului, s-au dovedit a fi realități. Într-o stare de reverență, am pătruns cu spiritul în templul lui Isis; am ridicat la Sais vâlul „aceleia care este, a fost și va fi”, am privit prin crăpătura cortinei Sfintei Sfintelor din Ierusalim și chiar am interogat misterioasa Bath-Kol în criptele care existau odată sub edificiul sacru. *Filia Vocis* – fiica vocii divine – ne-a răspuns din înaltul tronului compasiunii ei, din spatele vâlului, făcând ca știința, teologia, toate ipotezele și concepțiile umane născute dintr-o cunoaștere imperfectă a tot ce există să-și piardă pentru totdeauna autoritatea în ochii noștri³. Dumnezeu unic cel viu a

³ Lightfoot ne asigură că această „voce”, care a fost folosită în vremurile trecute pe post de mărturie venind din ceruri, „era într-adevăr produsă cu ajutorul artelor magice” (vol. II, p. 128). Acest din urmă termen este folosit într-un sens

vorbit prin oracolul Său, omul, și noi ne-am considerat satisfăcuți. O astfel de cunoaștere este inestimabilă și ea le este ascunsă doar celor care o disprețuiesc, o ridiculizează sau îi neagă existența.

De la aceștia ne așteptăm la criticism, la cenzură și poate la ostilitate, deși obstacolele pe care le vom întâlni în calea noastră nu provin nici de la validitatea dovezilor, nici de la faptele autentice ale istoriei, nici de la o lipsă de bun-simț a publicului cărui ne adresăm. Tendințele gândirii moderne merg vizibil în direcția liberalismului, atât în religie, cât și în știință. Fiecare zi îi aduce pe reacționari mai aproape de punctul în care vor trebui să abandoneze autoritatea despotică de care s-au bucurat și pe care au exercitat-o atât de mult timp asupra conștiinței publice. Trăim într-o epocă în care Papa își permite să arunce anateme împotriva tuturor celor care susțin libertatea presei și a cuvântului, a celor care pretind că în cazul unui conflict între legile civile și cele eclesiastice legea civilă trebuie să aibă câștig de cauză, precum și împotriva celor care afirmă că orice metodă de învățământ laic este viabilă⁴. Având în vedere toate acestea – și în condițiile în care Tyndall, portavocea științei secolului al XIX-lea, declară că „poziția inexpugnabilă a științei poate fi definită în aceste câteva cuvinte: *revendicăm și vom smulge de la teologie întregul domeniu al teoriei cosmologice*”⁵ – rezultatul nu este dificil de prevăzut.

Multe secole de silnicie nu au reușit să facă astfel încât vitalitatea oamenilor să se solidifice în jurul nucleului unei credințe oarbe, iar în secolul al XIX-lea îl putem vedea pe uriașul lui Swift rupând legăturile liliputane și ridicându-se în picioare. Chiar Biserica Protestantă din Anglia și America, în prezent ocupată cu revizuirea „Oracolelor” sale, va trebui să dovedească originea

disprețuitor, mai ales pentru că a fost – și încă mai este – prost înțeles. Obiectul acestei lucrări este de a corecta opinia eronată legată de „arta magică” (*notele care nu sunt urmate de mențiunea „n.t.” îi aparțin autorului – n.t.*).

⁴ Enciclica de la 1864

⁵ *Fragments of Science*

și meritele acestora. Timpul în care oamenii erau dominați prin dogme a trecut.

Lucrarea noastră este așadar o pledoarie pentru recunoașterea filozofiei hermetice, a Religiei Înțelepciunii, pe vremuri universală, ca reprezentând singura cheie validă pentru dezlegarea misterele științei și ale teologiei. Putem spune dinainte, pentru a arăta că suntem conștienți de gravitatea întreprinderii noastre, că nu va fi surprinzător pentru noi dacă următoarele categorii de persoane se vor alia împotriva noastră:

1. creștinii, care vor vedea că punem sub semnul întrebării dovezile autenticității credinței lor;
2. oamenii de știință, care vor vedea că pretențiile lor de infailibilitate sunt puse în aceeași oală cu cele ale Bisericii Romano-Catolice și că, în anumite privințe, înțelepții și filozofii din Antichitate sunt clasați mai sus ca ei;
3. pseudo-savanții ne vor combate, firește, cu furie;
4. oamenii liberali ai Bisericii și liber-cugetătorii, care vor vedea că noi nu acceptăm ceea ce fac ei, dar pretindem recunoașterea întregului adevăr;
5. oamenii de litere și diferitele *autorități*, care își ascund adevăratele lor convingeri de dragul unor prejudecăți populare;
6. mercenarii și paraziții presei, care își prostituează puterea mai mult decât regală și dezonoarează o profesie nobilă, își vor bate cu ușurință joc de aspecte cu mult prea minunate ca să le poată înțelege; căci pentru ei, prețul pe care îl primesc pe un paragraf valorează mai mult decât sinceritatea.

Din partea multora va veni un criticism onest, din partea altora, unul ipocrit. Dar avem încredere în viitor. Lupta existentă în prezent între partidul conștiinței publice și cel al reacțiunii a produs deja un ton mai sănătos al gândirii; această luptă nu poate să nu ducă până la urmă la respingerea erorii și la triumful Adevărului. Or, repetăm, noi luptăm pentru un viitor mai bun.

Și totuși, când ne gândim la amara opoziție pe care o vom avea de înfruntat, cine ar fi mai îndreptățit decât noi, intrând în arenă, să își inscripționeze pe scut salutul gladiatorului roman către Cezar: MORITURUS TE SALUTAT!

New York, septembrie, 1877

În fața Vălului

*„Ioana: Să fluture stindardele noastre pe ziduri!”
(Shakespeare, Regele Henric al VI-lea)*

*„Viața mea a fost închinată studiului omului, destinului și fericirii sale.”
(J. R. Buchanan, medic, *Outlines of Lectures on Anthropology*)*

Ni se spune că au trecut nouăsprezece secole de când noaptea ateismului și a păgânismului a fost pentru prima dată risipită de lumina divină a creștinismului; și două secole și jumătate de când felinarul luminos al Științei Moderne a început să strălucească asupra întunericului și ignoranței timpurilor. Ni se cere să credem că în aceste epoci s-a realizat adevăratul progres moral și intelectual al rasei umane. Se consideră că filozofii antici se descurcau destul de bine pe vremea lor, dar erau analfabeți în comparație cu oamenii de știință moderni.

PRESUPUNERILE DOGMATICE ALE TEOLOGIEI ȘI ALE ȘTIINȚEI MODERNE

Poate că etica păgânismului satisfăcea aspirațiile oamenilor necultivați ai Antichității, dar adevăratul drum către perfecțiunea morală și calea către salvare nu au fost cu adevărat dezvăluite înaintea apariției luminoasei „stele din Betleem”. În vechime, brutalitatea reprezenta regula, iar virtutea și spiritualitatea, excepția. Acum, și cel mai obtuz om poate să citească Voia lui Dumnezeu în cuvintele Lui revelate; oamenii sunt încurajați să fie buni și devin constant din ce în ce mai buni.

Aceasta este presupunerea; care sunt însă faptele? Pe de o parte, avem un clér nespirtual, dogmatic, prea adesea corupt; o mulțime de secte și trei mari religii beligerante; discordie în loc de bună înțelegere, dogme fără dovezi, predicatori iubitori de senzualitate și enoriași interesați de avere și plăceri; ipocrizie și bigotism produse de exigențele tiranice ale respectabilității; toate acestea sunt regula, iar sinceritatea și adevărata pietate, cazuri excepționale. Pe de altă parte, ipotezele științifice sunt clădite pe nisip; nu există nicio problemă care să întrunească un acord deplin; conflicte pline de ranchiună și gelozie; o alunecare generală înspre materialism. O luptă pe viață și pe moarte între știință și teologie pentru infailibilitate – „războiul timpurilor”.

La Roma, auto-intitulatul sediu al creștinismului, presupusul succesor al lui Petru subminează ordinea socială cu invizibila dar omniprezenta sa rețea de agenți bigoți, pe care îi incită să revoluționeze Europa în beneficiul supremației sale, atât vremelnice, cât și spirituale. Îl vedem pe cel care se numește pe sine „vicarul lui Hristos” fraternizând cu musulmanii anti-creștini împotriva altei națiuni creștine, invocând public binecuvântarea lui Dumnezeu pentru aceia care s-au opus secole la rând, cu foc și sabie, caracterului dumnezeiesc al lui Hristos! La Berlin – unul din importante centre științifice –, profesori ai științelor moderne *exacte* se distanțează de iluminismul perioadei ce i-a urmat lui Galilei, stingând lumina aprinsă de marele florentin; pe scurt, aceștia caută să demonstreze că sistemul heliocentric și chiar rotația Pământului nu sunt decât visele unor cercetători induși în eroare, că Newton este doar un vizionar și că toți astronomii trecuți și prezenți nu sunt decât specialiști în calcule, care se ocupă de chestiuni neverificabile.⁶

Între acești doi titani aflați în conflict – Știința și Teologia – se află un public uimit, ce își pierde cu rapiditate credința în

⁶ Vezi ultimul capitol al volumului 2.

nemurirea personală a omului precum și în orice fel de divinitate, coborând vertiginos către nivelul existenței animale. Așa arată tabloul prezentului, iluminat de strălucitorul soare al amiezii acestei epoci științifice creștine!

Ar fi dreptă oare condamnarea la o lapidare critică a unui autor umil și modest pentru că *respinge în întregime autoritatea ambilor combatanți*? Și oare nu ar trebui să considerăm drept aforism al acestui secol declarația lui Horace Greeley: „Nu accept *fără rezerve* opinia nimănui, fie el mort sau viu”⁷? Orice-ar fi, aceasta va fi și deviza noastră, și vrem ca acest principiu să fie ghidul nostru constant de-a lungul întregii acestei lucrări.

Între numeroasele producții fenomenale ale secolului nostru, ciudata credință a așa-zișilor spiritiști a apărut din mijlocul ruinelor religiilor considerate revelate și ale filozofilor materialiste; totuși, această credință este singura care oferă un posibil ultim refugiu de compromis care să le împace pe cele două între ele. Nu este surprinzător că această fantomă neașteptată a timpurilor pre-creștine nu a fost deloc bine primită în secolul nostru pozitiv și serios. Vremurile s-au schimbat considerabil; nu cu mult timp în urmă, un bine-cunoscut predicator din Brooklyn spunea de la înălțimea amvonului său că, dacă Iisus ar fi revenit și S-ar fi comportat pe străzile New York-ului așa cum a făcut-o la Ierusalim, ar fi ajuns foarte repede la închisoare⁸. Atunci, la ce primire s-ar fi putut aștepta spiritismul⁹? La prima vedere, ciudatul străin nu pare nici

⁷ *Recollections of a Busy Life*, p. 147

⁸ Henry Ward Beecher

⁹ În engleză, *Spiritualism*. Deși există anumite diferențe între Spiritualism, dezvoltat în principal în țările anglofone, și Spiritism, care se dezvoltă în Franța pe baza lucrărilor lui Allan Kardec, diferențe ce țin în principal de faptul că Spiritismul acceptă și include doctrina reîncarnării, în timp ce Spiritualismul nu, cele două credințe sunt aproape identice, referindu-se la posibilitatea ca spiritele morților să comunice cu cei vii prin intermediul unor ființe special înzestrate, numite „mediumi”. Am optat pentru traducerea *spiritism* și nu pentru cea de *spiritualism* din cauză că este cea uzitată în principal în limba

atrăgător, nici promițător. Inform și prost-crescut, asemenea unui copil îngrijit de șapte doici, el a ieșit din adolescență șchiop și mutilat. Are o mulțime de inamici, iar prieteni și protectori, doar o mână. Și ce dacă? A fost vreodată adevărul acceptat *a priori*? Din cauza susținătorilor fervenți ai spiritismului, care, în fanatismul lor, i-au exagerat calitățile, rămânând orbi la imperfecțiunile sale, nu trebuie să ne găsim motive pentru a ne îndoii de realitatea sa. Un model care nu există este imposibil de contrafăcut. Fanatismul spirițiștilor este el însuși dovada autenticității fenomenelor semnalate de ei și a faptului că ele sunt posibile. Ne furnizează fapte de studiat și nu afirmații care trebuie acceptate fără dovezi. Este greu de crezut ca milioane de bărbați și femei inteligenți să fie supuși unei halucinații colective. Și astfel, în timp ce clerul își urmează propria interpretare a Bibliei, iar știința, propriul Codex al forțelor naturii, *adevărata* știință și *adevărata* religie păstrează tăcerea, așteptând cu gravitate progresele viitoare.

FILOZOFIA PLATONICĂ ESTE SINGURA CARE FURNIZEAZĂ UN TEREN NEUTRU

Întreaga chestiune a fenomenelor spiritiste se bazează pe înțelegerea exactă a filozofiilor antice. În perplexitatea noastră, unde să ne întoarcem privirea dacă nu spre înțelepții din vechime, de vreme ce, sub pretextul superstiției, cei moderni refuză să ne ofere explicații? Să-i întrebăm așadar pe aceștia ce știu despre știința și religia autentică: nu în privința detaliilor, ci din perspectiva unei înțelegeri mai ample a acestor adevăruri gemene – atât de puternice în unitatea lor, atât de slabe când sunt separate. În plus, ar putea fi în avantajul nostru să comparăm această laudată știință modernă cu „ignoranța” antică, și această teologie modernă îmbunătățită cu „Doctrinile Secrete” ale religiei antice universale.

română. Acolo unde apare *spiritualism* ne referim la concepția opusă materialismului (n.t.).

Poate vom descoperi astfel un teren neutru, de unde le vom putea accesa și profita de pe urma ambelor.

Doar filozofia platonice, cel mai bun rezumat al sistemelor abstracte ale Indiei antice, poate să ne furnizeze acest teren neutru. Chiar dacă au trecut mai mult de douăzeci și două de secole și un sfert de la moartea lui Platon, marile minți ale lumii sunt în continuare preocupate de scrierile lui. El a fost, în cel mai deplin sens al cuvântului, interpretul lumii. Cel mai mare filozof al erei precreștine a redat cu pietate, în operele sale, spiritualismul filozofilor vedici, care au trăit cu mii de ani înaintea lui, precum și expresia sa metafizică. Vyasa, Djeminy, Kapila, Vrihaspati, Sumati și mulți alții și-au transmis de-a lungul secolelor amprenta de neșters asupra lui Platon și a școlii sale. Astfel, avem dovada că aceeași înțelepciune i-a fost revelată și lui Platon, și filozofilor hinduși antici. Rezistând astfel la scurgerea timpului, cum ar putea fi această înțelepciune altfel decât divină și eternă?

Platon susținea că dreptatea subzistă în sufletul celui ce o deține și că ea este pentru acesta cel mai mare bine. „Oamenii, proporțional cu inteligența lor, au admis pretențiile sale transcendente.” Totuși, comentatorii săi, aproape în unanimitate, ezită să abordeze pasajele care arată că metafizica sa este fundamentată pe o bază solidă și nu pe concepții idealiste.

Însă Platon nu putea accepta o filozofie lipsită de aspirație spirituală; pentru el, cele două se confundau. Pentru anticul înțelept grec exista un singur scop: CUNOAȘTEREA VERITABILĂ. Platon îi considera filozofi autentici sau căutători ai adevărului doar pe aceia care dețineau cunoașterea a ceea ce există cu adevărat, în opoziție cu cei care se mulțumeau cu simpla aparență; cunoașterea a ceea ce există în eternitate în opoziție cu ceea ce este trecător, a ceea ce există permanent, față de ceea ce, pe rând, crește și se diminuează, se dezvoltă și este distrus. „Dincolo de toate existențele finite și cauzele secundare, dincolo de toate legile, de toate ideile și de toate principiile, există o INTELIGENȚĂ sau un SPIRIT [nous], Primul Principiu al oricărui principiu, Ideea Supremă pe care se bazează toate celelalte idei, Monarhul și Legislatorul Universului,

substanța ultimă din care orice lucru își extrage esența, Cauza primordială și eficientă a întregii ordini, armonii, frumuseți, excelențe și bunătăți care impregnează Universul – ce este numit, datorită preeminenței și excelenței sale, Binele Suprem, Dumnezeu (*ho Theos*), Zeul mai presus de toate (*ho epi pasi Theos*).¹⁰ El nu este nici adevărul, nici inteligența, ci „Tatăl lor”. Chiar dacă această esență eternă a lucrurilor nu este perceptibilă pentru simțurile noastre fizice, ea poate fi percepută de gândirea celor care nu sunt în mod voit obtuși. „Pentru că vouă”, le-a spus Iisus discipolilor aleși de El, „v-a fost dat să cunoașteți tainele Împărăției Cerurilor, iar lor [*polloi*, cei mulți] nu le-a fost dat. ...De aceea le vorbesc în pilde, pentru că ei, măcar că văd, nu văd, și măcar că aud, nu aud, nici nu înțeleg.”¹¹

Filozofia lui Platon, ne asigură neoplatonicianul Porfir, era predată și ilustrată în cadrul *Misterelor*. Mulți au pus sub semnul întrebării și chiar au negat acest fapt; iar Lobeck, în *Aglaophomus*, a împins lucrurile la extrem, prezentând orgiile sacre ca pe niște simple spectacole menite să captiveze imaginația. Ca și cum Atena și Grecia întreagă, timp de peste douăzeci de secole, ar fi mers la fiecare cinci ani la Eleusis pentru a asista la o solemnă farsă religioasă! Augustin, episcopul de Hipona, a dat un răspuns la astfel de presupuneri. El declară că doctrinele platonicienilor din Alexandria erau doctrinele ezoterice originale ale primilor discipoli ai lui Platon și îl descrie pe Plotin ca fiind un Platon resuscitat. El oferă de asemenea motivele pe care le-a avut marele filozof pentru a voala sensul adânc al învățăturii sale¹².

¹⁰ Cocker, *Christianity and Greek Philosophy*, XI, p. 377

¹¹ Evanghelia după Matei, 13:11-13, traducere D. Cornilescu

¹² Acuzațiile de ateism, de a fi introdus zeități străine și de a fi corupt tineretul atenian, ridicate împotriva lui Socrate, i-au furnizat lui Platon o amplă justificare pentru a ascunde secretul doctrinelor sale. Fără îndoială, limbajul particular sau „jargonul” alchimiștilor, avea un scop similar. Creștinii de orice cult, în special catolicii, au folosit fără scrupule, închisoarea, roata și rugul împotriva tuturor celor care profesau chiar și știința naturală, dacă aceasta era contrară doctrinelor Bisericii. Papa Grigorie cel Mare a condamnat ca

În ceea ce privește Miturile, Platon a declarat în *Gorgias* și *Phaidon* că ele vehiculau mari adevăruri, care meritau să fie cercetate. În același timp, comentatorii săi au o legătură atât de slabă cu marele filozof, încât se văd obligați să recunoască faptul că nu cunosc „unde începe mitul și unde se termină doctrina”. Platon a spulberat superstiția populară referitoare la magie și la demoni, a transformat ideile exagerate ale epocii sale în teorii raționale și concepții metafizice. Poate că acestea nu rezistă la metoda inductivă de raționament a lui Aristotel, dar sunt totuși satisfăcătoare în cel mai înalt grad pentru cei care admit, drept criteriu al adevărului, existența unei facultăți mai înalte de cunoaștere sau de intuiție.

Întreaga sa doctrină fiind bazată pe prezența Mentalului Suprem, Platon afirma că *nous*, Spiritul sau sufletul rațional al omului, fiind „conceput de Tatăl Divin”, avea o natură asemănătoare, consubstanțială chiar, cu Divinitatea și că era capabil să contemple realitățile eterne. Această facultate de a contempla realitatea într-un mod direct și imediat îi aparține doar lui Dumnezeu; aspirația către acest fel de cunoaștere este adevăratul sens al cuvântului *filozofie* – iubirea de înțelepciune. Iubirea adevărului face parte din iubirea binelui, astfel încât, prevalând asupra oricărei dorințe a sufletului, purificând-o și asimilând-o cu Divinul, ea guvernează fiecare act al individului, îl face pe om să participe la Divinitate, să intre în comuniune cu Ea și îl face să fie asemănător lui Dumnezeu. „Acest zbor”, spune Platon în *Theaitetos*, „constă în a deveni

erezie însăși folosirea gramaticală a limbii latine. Crima lui Socrate a constat în revelarea către discipolii săi a doctrinei secrete cu privire la zei, predată în cadrul *Misterelor*, ceea ce era o crimă capitală. Aristofan l-a acuzat că ar fi introdus în Republică un zeu nou, Dinos, ca demiurg sau creator și zeu al universului nostru solar. Sistemul heliocentric făcea de asemenea parte din aceste *Mistere*; în consecință, atunci când Aristarh, pitagoreicul, a oferit în mod deschis această învățătură, Cleanthes a declarat că grecii ar trebui să-l tragă la răspundere și să-l condamne ca blasfemiator împotriva zeilor (Plutarh). Dar Socrate nu a fost niciodată inițiat și, în consecință, nu a divulgat nimic din ceea ce i-ar fi fost revelat.

asemenea Zeului, și această asimilare reprezintă faptul de a deveni drept și sfânt prin înțelepciune.”

S-a susținut mereu că baza acestei asimilări este preexistența acestui Spirit în noi. În alegoria din *Phaidros* a caleștii trase de cai înaripați, natura psihicului este reprezentată ca fiind dublă sau compusă. Mai precis, este vorba despre *thymos* sau partea *epithymetică*, formată din substanța lumii fenomenelor, și *thymoeides*, adică esența a ceea ce este legat de lumea eternă. Viața terestră actuală este o cădere sau o pedeapsă. Sufletul sălășluiește în „mormântul pe care-l numim trup”, în starea sa încarnată, iar înainte de a fi supus disciplinei educației, elementul noetic sau spiritual este „adormit”. Viața este deci un vis mai degrabă decât o realitate. Precum captivii din grota subterană descrisă în *Republica*, întorși cu spatele la lumină, noi nu percepem decât umbra obiectelor și le considerăm a fi obiectele însele. Nu este aceasta noțiunea de Maya, iluzia simțurilor vieții fizice, care este una din trăsăturile atât de caracteristice ale filozofiei budiste? Însă, în cazul în care noi nu suntem cu totul supuși față de natura noastră senzuală, aceste umbre trezesc în noi reminiscența unei lumi superioare, în care am locuit altădată. „Spiritul interior păstrează o amintire vagă și nedefinită a stării sale de fericire pre-natală, precum și o aspirație instinctivă și anticipativă de a reveni la ea.” Ține de disciplina filozofiei să-l smulgă din servitutea simțurilor, să-l înalțe până în empireul gândirii pure, al viziunii adevărului, al frumuseții și al bunătații eterne. „Sufletul”, spune Platon în *Theaitetos*, „nu poate intra în forma unui om, dacă nu a cunoscut niciodată adevărul. Această cunoaștere a adevărului este amintirea aspectelor pe care sufletul nostru le-a văzut altădată, când călătorea alături de Divinitate, disprețuind lucrurile care astăzi ne apar a fi reale, și contemplând ceea ce există ÎN REALITATE. De aceea, doar *nous-ul*, sau Spiritul filozofului (căutătorului adevărului superior) este înzestrat cu aripi; căci, atât cât îi este posibil, își amintește toate aceste aspecte, a căror contemplare Îi conferă Divinității Înseși

caracterul Său divin. Folosindu-se așa cum trebuie de amintirile vieții anterioare, perfecționându-se constant în cunoașterea misterelor ultime, omul devine cu adevărat desăvârșit – un Inițiat în Înțelepciunea Divină.”

Aceasta ne poate face să înțelegem de ce cele mai sublim scene ale *Misterelor* se petreceau mereu noaptea. Viața Spiritului interior reprezintă moartea naturii exterioare; și noaptea lumii fizice anunță ziua lumii spirituale. În consecință, mai curând era adorat Dionysos, soarele nocturn, decât Helios, astrul zilei. În *Mistere* erau simbolizate: preexistența Spiritului și a sufletului, apoi căderea acestuia din urmă în viața terestră și în Hades, mizeriile acestei vieți, purificarea sufletului și întoarcerea sa la fericirea divină sau la reunirea cu Spiritul. Theon din Smirna compară pe drept cuvânt disciplina filozofică cu riturile mistice: „Am putea”, spune el, „să considerăm Filozofia ca fiind inițierea în adevărata arcana și instruirea în misterele autentice. Această inițiere este împărțită în cinci părți: I – purificarea prealabilă; II – admiterea participării la riturile sacre; III – revelația epoptică¹³; IV – investitura sau întronarea; V – reprezintă rezultatul tuturor celor precedente, este prietenia și comuniunea interioară cu Dumnezeu și experimentarea fericirii care apare din comuniunea intimă cu ființele divine. Platon numește *epopteia*, sau «viziune personală», contemplarea perfectă a aspectelor pe care le percepem intuitiv, a ideilor și a adevărilor absolute. El consideră de asemenea legarea capului și încoronarea ca fiind analoage cu învățătura pe care fiecare o primește de la instructori sau de la cei mai avansați în același tip de contemplație. Al cincilea grad este fericirea cea mai înaltă care rezultă de aici și care, după Platon, este o contopire cu Divinitatea, atât cât le este cu putință ființelor umane.”¹⁴

¹³ Secretă (din gr. *epoptikos*) (n.t.)

¹⁴ V. Thomas Taylor, *Eleusinian and Bacchic Mysteries*, p. 47, New York, J.W. Bouton, 1875

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA SISTEMELOR FILOZOFICE ANTICE

Acesta este platonismul. Ralph Waldo Emerson spunea că „Platon este sursa a toate câte se scriu și se discută încă de către gânditori.” El a absorbit cunoașterea timpului său – din Grecia, de la Philolaos până la Socrate; din Italia, cea a lui Pitagora, și apoi tot ce a putut să obțină din Egipt și din Orient. A fost atât de cuprinzător, încât toate filozofiile Europei și ale Asiei se regăsesc în doctrina sa. Iar la cultura și puterea sa de contemplare a adăugat și natura și calitățile unui poet.

Urmașii lui Platon în general au aderat strict la teoriile sale psihologice. Unii, totuși, precum Xenocrate, s-au aventurat în speculații mai îndrăznețe. Speusip, nepotul și succesorul marelui filozof, a fost autorul *Analizei Numerice*, un tratat despre numerele pitagoreice. Unele dintre speculațiile sale nu se întâlnesc în *Dialogurile* scrise, dar, întrucât a asistat la discursurile nepublicate ale lui Platon, Enfield are fără îndoială dreptate să afirme că doctrina sa nu diferă de cea a maestrului său. Chiar dacă nu este numit în mod explicit, Speusip este evident oponentul criticat de Aristotel, când acesta din urmă citează argumentul lui Platon împotriva doctrinei lui Pitagora, conform căruia toate lucrurile sunt în ele însele numere, sau, mai curând, sunt inseparabile de ideea de număr. El s-a străduit în mod deosebit să arate că doctrina plonică a ideilor era esențialmente diferită de cea pitagoreică, prin faptul că prima presupunea că numerele și mărimile există separat de lucruri. El a susținut de asemenea că Platon profesa ideea că nu poate să existe o cunoaștere *reală* dacă obiectul acelei cunoașteri nu era dus dincolo sau deasupra lumii sensibile.

Dar Aristotel nu este un martor demn de încredere. El a denaturat învățătura lui Platon și aproape că a caricaturizat doctrinele lui Pitagora. Exisită o regulă a interpretării, care ar

trebui să ne ghideze în orice cercetare a opiniilor filozofice: „Rațiunea umană, datorită operării necesare a propriilor sale legi, este determinată să întrețină aceleași idei fundamentale, iar inima omului se hrănește cu aceleași sentimente în toate epocile.” Pitagora a trezit fără îndoială cea mai profundă simpatie intelectuală a timpului său și doctrinele sale au exercitat o influență considerabilă asupra spiritului lui Platon. Ideea sa directoare a fost aceea că există un Principiu permanent al unității în spatele tuturor formelor, modificărilor și al altor fenomene ale Universului. Aristotel ne asigură că Pitagora susținea că „numerele sunt principiile fundamentale ale tuturor entităților”. Ritter consideră că formularea lui Pitagora trebuie să fie luată în sens simbolic, ceea ce este fără îndoială corect. Aristotel asociază aceste numere cu „formele” și „ideile” lui Platon. El chiar declară că Platon a spus că „formele sunt numere” și că „ideile sunt existențe substanțiale – ființe reale”. Însă Platon nu a susținut nimic de genul acesta. El declara că Bunătatea Supremă – *to agathon* – era cauza ultimă. „Ideile sunt obiecte ale purei concepții pentru rațiunea umană și ele sunt atribute ale Rațiunii Divine”. El nu a afirmat niciodată că „formele sunt numere”. Găsim spusele lui în *Timaios*: „Dumnezeu a format lucrurile așa cum au apărut ele la început, conform cu formele și cu numerele.”

Știința modernă recunoaște că toate legile superioare ale naturii pot fi exprimate la modul cantitativ. Aceasta este poate o elaborare mai completă sau o afirmare mai explicită a doctrinei lui Pitagora. Numerele erau considerate ca fiind cea mai bună reprezentare a legilor armoniei, care penetrează tot Universul. Știm de asemenea că, în chimie, atomii și legile lor combinare sunt, în realitate, – și ca să zicem așa, în mod arbitrar –, definite de către numere. Așa cum o spune M. W. Archer Butler: „Lumea în toate diviziunile sale este o aritmetică vie în dezvoltarea ei și o geometrie împlinită în repausul ei.”

Cheia dogmelor pitagoreice este ideea de unitate în multiplicitate, unul care evoluează în multiplu și îl penetrează.

Aceasta, în câteva cuvinte, este doctrina antică a emanației. Chiar apostolul Pavel a acceptat-o ca adevărată: „*Ex autou, kai di autou, kai eis auton ta panta*”. (Toate lucrurile vin de la El, există prin El și în El.) Această idee este clar hindusă și brahmanică, așa cum putem constata din citatul următor:

„Când disoluția – Pralaya – a ajuns la capăt, marea Ființă – Para-Atma sau Para-Purusha – Domnul ce există prin El Însuși, de la care și prin care lucrurile sunt, au fost și vor fi, a decis să emane diferitele creaturi din propria Sa substanță.” (*Manava-Dharma-Sastra*, Cartea I, sutrele 6 și 7).

Decada mistică $1+2+3+4=10$ este o expresie a acestei idei. Unu este Dumnezeu; Doi, materia; Trei, combinând Monada și Diada și participând la natura ambelor, este lumea fenomenală; Tetrada, sau forma perfecțiunii, exprimă vidul; iar Decada, sau suma tuturor, implică Universul întreg. Universul este combinația a o mie de elemente, și totuși expresia unui singur Spirit: un haos pentru simțuri, un cosmos¹⁵ pentru rațiune.

Toată această combinație de numere aflate în progresie în ideea de creație este de proveniență hindusă. Ființa existentă prin ea însăși, Svayambhu sau Svayambhuva, cum este numită de unii, este *Unul*. Ea emană din ea însăși facultatea creatoare, Brahma sau Purusha (masculinul divin), și Unul devine *Doi*; din această Diadă, uniune a principiului pur intelectual cu principiul materiei, evoluează un al treilea, care este Viradj, lumea fenomenală. Din această trinitate invizibilă și incomprehensibilă, Trimurti brahmanică, evoluează o a doua triadă, care este compusă din cele trei facultăți: creatoare, conservatoare și transformatoare. Acestea sunt reprezentate de către Brahma, Vishnu și Shiva, dar ele se îmbină din nou și întotdeauna în Unul cel Unic. Unitatea, Brahman, sau cum îl numesc Vede, Tridandi, este zeul triplei

¹⁵ Termenul *cosmos* provine din grecescul *kosmos*, care semnifică „ordine”, și este considerat antitetic față de *haos*.

manifestări, care i-a dat naștere simbolicului AUM, abreviere a lui Trimurti. Doar prin intermediul acestei trinități, mereu active și tangibile pentru simțurile noastre, Monada invizibilă și necunoscută se poate manifesta în lumea muritorilor. Atunci când devine Sarira, adică cel ce îmbracă o formă vizibilă, el reprezintă toate principiile materiei, toți germenii vieții, el este Purusha, zeul cu trei fețe, sau cu o triplă putere, esența triadei vedice. „Fie ca brahmanii să învețe silaba sacră (AUM), cele trei cuvinte ale lui Savitri și să citească Vede zilnic” (Manu, cartea a IV-a, sutra 125).

„După ce a dat naștere Universului, Cel a cărui putere este incomprehensibilă a dispărut din nou, absorbit în Sufletul Suprem... Fiind retras în întunericul primordial, Marele Suflet rămâne în necunoscut și este lipsit de orice formă...”

„Când reunește din nou principiile elementare subtile, el intră într-o sămânță vegetală sau animală, luându-și de fiecare dată o formă nouă. Astfel, printr-o alternare a trezirii și a odihnei, Ființa Imuabilă face să renască și să moară etern toate creaturile existente, active și inerte.” (Manu, cartea I, sutra 50 și urm.)

Cine l-a studiat pe Pitagora și speculațiile lui asupra Monadei care, după ce a emanat Diada, se retrage în tăcere și tenebre și creează astfel Triada, va înțelege de unde venea filozofia marelui Înțelept din Samos și, după el, cea a lui Socrate și a lui Platon.

Speusip se pare că susținea nemurirea sufletului psihic sau *thymetic*, la fel ca pe cea a spiritului sau a sufletului rațional. În continuare îi vom expune argumentele. La fel ca Philolaos și Aristotel, în investigațiile sale asupra sufletului, el face din eter un element, astfel încât să existe cinci elemente principale, care să corespundă cu cele cinci poligoane regulate din geometrie. Aceasta a devenit de asemenea o doctrină a școlii din Alexandria¹⁶. Și, de fapt, găsim multe aspecte în doctrinele filaletheenilor¹⁷ care nu

¹⁶ Thomas Taylor, *Theoretic Arithmetic, On Pythag. Numbers*.

¹⁷ Filaletheenii („iubitorii adevărului”, în greaca veche) este numele dat

apar în lucrările vechilor platonicieni, dar care au fost fără îndoială predate în substanța lor de către filozoful însuși și care, datorită reticenței sale obișnuite, nu au fost consemnate în scris, fiind prea oculte pentru a fi publicate deschis. După el, Speusip și Xenocrate susțineau, asemenea maestrului lor, că *anima mundi* sau Sufletul Lumii nu era Divinitatea, ci doar o manifestare a Sa. Acești filozofi nu l-au conceput niciodată pe Unicul ca fiind natură însuflețită¹⁸. Unul original nu *exista*, în felul în care înțelegem noi termenul. Doar după ce s-a unit cu multiplul – existența emanată (monada și diada) – s-a format o ființă. *Timion*-ul venerat, acel ceva manifestat, sălășluiește deopotrivă în centru și pe circumferință, dar nu este decât reflexia Divinității – Sufletul Lumii. În această doctrină regăsim spiritul budismului ezoteric.

O idee a omului despre Dumnezeu în om este lumina orbitoare pe care omul o vede reflectată în oglinda concavă a sufletului lui, și totuși aceasta nu este cu adevărat Dumnezeu, ci doar reflexia Lui. Gloria Sa este acolo, însă ceea ce vede omul este doar lumina propriului său Spirit, căci doar această viziune o poate suporta. *Cu cât oglinda este mai clară, cu atât imaginea divină va fi mai strălucitoare.* Însă lumea exterioară nu poate fi experimentată în același timp cu refléxia Spiritului. La yoghinul extatic, la vizionarul iluminat, Spiritul va străluci precum soarele la amiază; dar la ființa pervertită de atracția pământească, strălucirea dispăre, căci oglinda este întunecată de petele materiei. Astfel de oameni își neagă Dumnezeul și ar depozeda umanitatea de suflet dintr-o mișcare.

Fără DUMNEZEU, fără SUFLET? Ce gând înfricoșător și distructiv! Coșmar înnebunitor al unui dement ateu, imaginând în viziunea sa febrilă o procesiune hidoasă și neîntreruptă de

scânteii de materie cosmică necreate de *nimeni*, ieșind din ele însele, existând prin ele însele, dezvoltându-se prin ele însele; acest Sine non-Sine, căci nu este *nimeni* și *nimic*, nevenind de *niciunde*; nicio Cauză nu îl propulsează, căci nu există niciuna, și el se îndreaptă *nicăieri*. Și toate acestea într-un cerc al Eternității, orb, inert și FĂRĂ CAUZĂ. Comparativ cu această viziune, ce putem spune despre concepția eronată a Nirvanei budiste? Nirvana este precedată de transformări și metempsihoze spirituale fără număr, în timpul cărora entitatea nu pierde nicio secundă sentimentul propriei sale individualități, și care vor dura poate milioane de secole înainte de a atinge NEANTUL final.

Chiar dacă unii l-au considerat pe Speusip inferior lui Aristotel, lumea îi este îndatorată pentru definirea și explicarea multor aspecte pe care Platon le-a lăsat obscure în doctrina sa cu privire la Sensibil și Ideal. Maxima sa era: „Imaterialul este cunoscut prin intermediul gândirii științifice, Materialul prin intermediul percepției științifice.”

Xenocrate a expus multe din teoriile și învățăturile nescrise ale maestrului său. În plus, avea cea mai înaltă considerație pentru doctrina pitagoreică, pentru sistemul său numeric și matematica sa. Recunoscând doar trei grade ale cunoașterii – *Gând*, *Percepție* și *Imaginație* (sau cunoaștere prin *Intuiție*) –, i-a atribuit Gândului atributul de a se ocupa cu ceea ce este *dincolo* de Ceruri, Percepției acela de a se ocupa cu ceea ce există în Ceruri și Intuiției cu Cerurile însele.

Regăsim aceste teorii, aproape în același limbaj, în *Manava-Dharma-Sastra*, când se vorbește despre crearea omului: „El (Cel Suprem) și-a luat din propria esență Suflul Nemuritor, care *nu dispăre în ființă*, și acestui Suflet al ființei i-a dat ghidul suveran, Ahamkara (conștiința ego-ului). Apoi i-a dat Sufletului ființei (omului) intelectul, format din *trei calități* și cinci organe ale percepției exterioare.”

Aceste trei calități sunt: Inteligența, Conștiința și Voința, ca

neoplatonicienilor alexandrini care aparțineau școlii fondate de Ammonius Saccas (n.t.).

¹⁸ Platon, *Parmenide*, 141 E.

replică la Gândul, Percepția și Imaginația lui Xenocrate. El a dus relația dintre numere și Idei mai departe decât a făcut-o Speusip și l-a depășit pe Platon în definirea doctrinei Mărimilor Indivizibile. Reducându-le la elementele lor primare ideale, a demonstrat că orice figură, orice formă își are originea în cea mai mică linie indivizibilă. Este evident că Xenocrate a susținut aceleași teorii ca și Platon în privința sufletului uman (presupus a fi un număr), deși Aristotel contrazice aceasta, ca de altfel orice altă învățătură a acestui filozof¹⁹. Aceasta este o dovadă concludentă că multe dintre doctrinele lui Platon au fost transmise oral, chiar dacă s-a demonstrat că Xenocrate, și nu Platon, a fost primul care a expus teoria Mărimilor Indivizibile. El derivă Sufletul din prima Diadă și îl numește număr mișcat prin sine²⁰. Teofrast remarcă faptul că Xenocrate a abordat această teorie despre Suflet mai mult decât oricare alt platonician. Bazându-se pe aceasta, el și-a construit doctrina cosmologică și a demonstrat existența, necesară în orice parte a spațiului universal, a unei serii progresive și succesive de ființe spirituale, animate și gânditoare. Conform lui, Sufletul Uman este un compus al celor mai spirituale proprietăți ale Monadei și Diadei, deținând cele mai înalte principii ale ambelor. Dacă, asemenea lui Platon și Prodicos, se raportează la Elemente ca la Puteri Divine și le numește zei, nici el și nici alții nu au asociat vreo idee antropomorfică cu această denumire. Krische pretinde că Xenocrate nu le dă numele de zei decât pentru a evita confundarea acestor Puteri Elementare cu daimonii din lumea inferioară²¹ (spiritele elementare). De vreme ce Sufletul Lumii pătrunde întreg Cosmosul, chiar și animalele trebuie să aibă ceva divin în ele²². Aceasta este și doctrina budiștilor și a hermetiștilor,

¹⁹ *Metafizica*, 407 a. 3.

²⁰ Apendice la *Timaios*

²¹ Krische, *Forsch.*, p. 322 etc.

²² Clem., *Alex. Stro.*, v, 590

iar Manu consideră că până și plantele și cel mai mic fir de iarbă posedă un suflet.

Daimonii, conform acestei teorii, sunt ființe intermediare, între perfecțiunea divină și corupția omenească²³, iar Xenocrate îi împarte în clase, fiecare clasă fiind subdivizată în multe altele. Însă el afirmă în mod expres că Sufletul individual sau personal este daimonul păzitor și conducător al fiecărui om și că niciun daimon nu are mai multă putere asupra noastră decât cel propriu nouă. Astfel, daimonul lui Socrate este zeul sau Entitatea Divină care l-a inspirat de-a lungul întregii sale vieți. Depinde de omul însuși dacă își deschide sau își închide percepțiile față de vocea divină. La fel ca Speusip, Xenocrate considera că *psyche*, corpul psihic, sau sufletul irațional, este nemuritor. Însă anumiți filozofi hermetiști susțineau că Sufletul are o existență separată doar atâta vreme cât, în trecerea sa prin diferite sfere, rămâne încorporată în el vreo materie sau vreo particulă de materie pământească. Apoi, după ce acesta este purificat total, aceste particule sunt anihilate și doar chintesența Sufletului se amalgamează cu Spiritul său *divin* (cel rațional) și de atunci înainte cele două sunt una.

Zeller susține că Xenocrate interzicea consumul de hrană animală, nu pentru că vedea o înrudire între om și animale, căci acestora le atribuia o conștiință divină estompată – ci „din motivul opus, ca nu cumva iraționalitatea sufletelor animalelor să dobândească astfel o anumită influență asupra noastră.”²⁴ Dar noi credem totuși că aceasta s-a datorat faptului că, asemenea lui Pitagora, el i-a avut ca măștri și modele pe înțelepții hinduși. Cicero ni-l prezintă pe Xenocrate ca disprețuind totul în afară de cea mai înaltă virtute²⁵ și descrie austeritatea severă și fără pată a

²³ Plutarh, *De Isid*, cap. 25, p. 360

²⁴ *Plato und die Alt. Akademie*

²⁵ *Tusculane*, v, 18, 51

caracterului său²⁶. „Scopul nostru este să ne eliberăm pe noi înșine de robia față de existența senzorială, pentru a stăpâni elementele titanice din natura noastră terestră prin intermediul naturii noastre divine.” Zeller îl citează²⁷: „Chiar și în aspirațiile secrete ale inimii noastre, puritatea este cea mai înaltă datorie, și doar filozofia și inițierea în *Mistere* ne ajută să atingem acest scop.”

Crantor, un alt filozof asociat cu vremurile cele mai timpurii ale Academiei lui Platon, concepea Sufletul uman ca fiind format din substanța primară a tuturor lucrurilor, Monada – *Unul* și Diada – *Doi*. Plutarh vorbește pe larg despre acest filozof, care, asemenea maestrului său, credea că plasarea sufletelor în trupuri pământești constituie un exil și o pedeapsă.

Deși unii critici nu cred că Heraclit a aderat strict la filozofia de bază a lui Platon²⁸, el profesa aceeași morală. Zeller ni-l prezintă expunând, asemenea lui Hicetas și Ecphantus, doctrina pitagoreică a rotației diurne a pământului și imobilitatea stelelor fixe, dar adaugă că acesta nu cunoștea revoluția anuală a Pământului în jurul Soarelui și sistemul heliocentric²⁹. Avem însă dovezi solide că sistemul acesta era predat în cadrul *Misterelor* și că Socrate a murit fiind condamnat pentru *ateism*, adică pentru că ar fi divulgat această cunoaștere sacră. Heraclid a adoptat cu totul viziunea lui Pitagora și a lui Platon despre Sufletul uman, despre facultățile și capacitățile sale, descriindu-l ca fiind o esență luminoasă foarte eterată. Tot el afirmă că Sufletul locuia în Calea Lactee înainte să coboare în manifestare, adică în lumea sub-lunară. Daimonii sau spiritele la care face referință sunt corpuri aerate și vaporose.

În *Epinomis* este expusă în întregime doctrina pitagoreică a numerelor în relație cu obiectele create. Ca un adevărat platon-

²⁶ Ibid., p. 599

²⁷ *Plato und die Alt. Akademie*

²⁸ Ed. Zeller, *Philos. Der Griech*

²⁹ *Plato und die Alt. Akademie*

cian, autorul susține că înțelepciunea poate fi atinsă doar printr-o cercetare minuțioasă a naturii oculte a Creației; doar ea ne asigură o existență iluminată după moarte. Nemurirea Sufletului este un subiect cu privire la care lucrarea face referire în mod consistent, dar autorul adaugă că nu putem ajunge la această cunoaștere decât printr-o înțelegere perfectă a numerelor, căci cel ce nu poate distinge între o linie dreaptă și una curbă nu va avea niciodată suficientă înțelepciune pentru a realiza demonstrația matematică a *invizibilului*, adică trebuie să ne asigurăm de existența obiectivă a Sufletului nostru (corpul astral) înainte să devenim conștienți că ne aflăm în posesia unui Spirit Divin și Nemuritor. Iamblichos spune la fel, adăugând în plus că este vorba de un secret care ține de cea mai înaltă inițiere. Puterea Divină, spune el, este cuprinsă de indignare față de cei care „au făcut cunoscută compoziția *icos-tagonus-ului*”, adică față de cei care au expus mijlocul de a înscrie dodecaedrul în sferă.

Ideea că „numerele”, care posedă cea mai mare virtute, produc mereu binele și niciodată răul este în legătură cu justiția, cu stăpânirea de sine și cu tot ceea ce este armonios. Spunând că fiecare astru este un Suflet Individual, autorul vrea să spună ceea ce inițiații hinduși și filozofii hermetiști susțineau înainte de el, și anume, că fiecare astru este o planetă independentă care, asemenea Pământului nostru, deține un suflet propriu, fiecare atom de materie fiind impregnat de fluxul divin al Sufletului Lumii. El respiră și trăiește, simte, suferă și se bucură de viață în felul său. Există vreun naturalist pregătit cu dovezi care să nege aceasta? Trebuie așadar să ne raportăm la corpurile cerești ca la niște imagini ale zeilor, care participă în substanța lor la puterile divine și, chiar dacă nu sunt nemuritoare în ceea ce privește Sufletul lor Individual, acțiunea lor în economia Universului merită onoruri divine, asemenea acelor pe care le acordăm zeilor minori. Ideea este clară și trebuie să fii cu adevărat rău intenționat ca să vrei să o denaturezi. Dacă autorul lui *Epinomis* situează acești zei

incandescenți deasupra animalelor, plantelor și chiar a oamenilor, care, în calitate de creaturi terestre, sunt plasați mai jos, cine poate demonstra că se înșală? Trebuie aprofundată metafizica abstractă a vechilor filozofii pentru a înțelege că diferitele forme pe care le iau concepțiilor lor se bazează, până la urmă, pe o înțelegere identică a naturii Cauzei Prime, a atributelor și a metodei sale.

În plus, când autorul lui *Epinomis* situează între acești zei – cei aflați cel mai sus și cei aflați cel mai jos (sufletele încarnate) – trei clase de daimoni, populând universul ființelor invizibile, aceasta are mai mult sens decât demersul savanților noștri moderni, care lasă loc între aceste două extreme unui vast hiatus, teren de joc al unor forțe oarbe. Dintre aceste trei clase, primele două sunt invizibile; corpurile lor sunt alcătuite din eter pur și din foc (Spiritele planetare). Daimonii celei de-a treia clase au corpuri alcătuite din vapori. În mod obișnuit, aceștia sunt invizibili, dar uneori, solidificându-se, devin vizibili pentru câteva secunde. Aceștia sunt spiritele noastre pământești sau sufletele noastre astrale.

Aceste doctrine sunt cele care, studiate analogic și conform principiului corespondenței, i-au ghidat pe cei din vechime, iar acum pot să-i ghideze pe filaletheenii moderni pas cu pas către dezlegarea marilor mistere. Pe marginea întunecatei prăpăstii ce separă lumea spirituală de cea fizică se situează știința modernă, cu ochii închiși și cu capul întors. Ea afirmă că prăpastia este fără de fund și de nepătruns, când tot ceea ce ar trebui să facă pentru a-și da seama de eroarea în care se află este să coboare către adâncuri torța pe care o ține în mână. Din fericire, discipolul răbdător al filozofiei hermetice a aruncat un pod deasupra acestui abis.

Tyndall, în *Fragments of Science*, face următoarea mărturisire tristă: „Dacă m-ați întreba dacă știința a rezolvat sau este pe cale să rezolve problema Universului, mă văd forțat să dau din cap neîncrezător.” Când revine mai târziu asupra acestei opinii, asigurându-și auditoriul că proba experimentală l-a

făcut să descopere în desconsiderata materie „promisiunea și potențialitățile întregii vieți”, el de fapt glumește. I-ar fi la fel de greu profesorului Tyndall să ofere vreo dovadă ultimă și irefutabilă a ceea ce afirmă, precum i-a fost lui Iov să introducă un cârlig în nasul leviatanului.

Pentru a evita confuziile care ar putea să apară prin folosirea frecventă a anumitor termeni într-un sens diferit de cel familiar cititorului, vor fi utile câteva explicații. Nu dorim să oferim niciun pretext pentru neînțelegeri sau false interpretări. Magia poate să aibă diferite semnificații pentru diferitele categorii de cititori. Noi îi vom da sensul pe care îl are în mintea celor care o studiază și o practică în Orient. Vom proceda la fel cu termenii știință hermetică, ocultism, hierofant, adept, vrăjitor etc., în privința cărora de o vreme încoace nu există un acord general. Deși distincțiile dintre termeni sunt uneori nesemnificative, este totuși util pentru cititor să știe în ce constau. Oferim o listă în ordine alfabetică³⁰.

GLOSAR DE TERMENI UTILIZAȚI ÎN ACEASTĂ CARTE

AETHROBAȚIE este denumirea grecească pentru ridicarea sau deplasarea în aer; spiritualiștii moderni numesc aceasta *levitație*. Ea poate fi conștientă sau inconștientă. În primul caz, este vorba de magie; în al doilea caz, este rezultatul unei boli sau al unei puteri, pentru a cărei înțelegere sunt necesare anumite explicații.

O explicație simbolică a *aethrobației* este oferită într-un vechi manuscris sirian, care a fost tradus în secolul al cincisprezecelea de către un anumit Malchus, un alchimist. În legătură cu cazul lui Simon Magul, unul dintre pasaje spune astfel:

³⁰ Am păstrat în traducere ordinea din original, chiar dacă prin transpunere nu mai este strict alfabetică (n.t.).

„Simon, apropiindu-și fața de pământ, îi șopti: «O Mamă Pământ, te rog pe tine, dăruiește-mi suflarea ta și eu ți-o voi oferi pe a mea; eliberează-mă, o Mamă, spre a putea să duc vorbele tale până la stele, și după o vreme am să mă întorc negreșit la tine.» Iar Pământul, concentrându-și energia, fără să fie în dezavantajul său, și-a oferit spiritul pentru a sufla asupra lui Simon, în timp ce el, la rândul lui, și-a dăruit răsuflarea sa Pământului; și stelele s-au bucurat că au fost vizitate de Cel Puternic.”

Punctul de plecare aici este bine cunoscutul principiu electrochimic, conform căruia corpurile electrizate similar se resping, iar cele electrizate diferit se atrag. „Cea mai elementară noțiune de chimie”, spune profesorul Cooke, „arată că radicalii de natură opusă se combină unul cu celălalt foarte bine, însă două metale sau două metaloide înrudite prezintă foarte puține afinități unul față de celălalt.”

Pământul este un corp magnetic. Așa cum mai mulți savanți au constatat și după cum afirma și Paracelsus cu 300 de ani înainte, este un magnet uriaș încărcat cu o formă de electricitate – să o numim pozitivă – care evoluează continuu printr-o acțiune spontană în centrul său de mișcare. Trupul uman, la fel ca toate celelalte tipuri de materie, este încărcat cu forma opusă de electricitate – cea negativă. Adică corpurile organice și anorganice, dacă nu se intervine asupra lor, se vor încărca constant și involuntar cu electricitate negativă, dezvoltând forma de electricitate opusă celei a pământului.

Acum, să răspundem la întrebarea „Ce este greutatea”? Pur și simplu este atracția Pământului. „Fără atracția Pământului nu am avea greutate”, spune profesorul Stewart³¹, „și dacă Pământul ar fi de două ori mai greu decât este, atracția sa ar fi dublă.” Și atunci cum putem scăpa de această atracție? Conform legii electricității expuse mai sus, există o atracție între planeta

³¹ *The Sun and the Earth*

noastră și organismele care o populează, atracție care le menține pe suprafața Pământului. Dar legea atracției a fost contrazisă în diferite situații, prin levitația unor persoane sau obiecte neînsuflețite. Cum se explică acesta? Condiția sistemelor noastre fizice, spun filozofii teurghi, depinde în mare parte de acțiunea voinței proprii. Dacă este bine exercitată, aceasta poate produce „miracole”, printre altele, o schimbare a acestei polarități electrice, din negativă în pozitivă. Astfel, relația de atracție dintre om și planetă ar deveni atunci una de respingere, iar „gravitația” ar înceta să mai existe pentru el. I-ar fi atunci la fel de firesc să se înalțe în aer până când forța de respingere s-ar epuiza, pe cât îi era de ușor înainte să rămână la suprafața pământului. Altitudinea levitației s-ar măsura în funcție de abilitatea sa, mai mult sau mai puțin dezvoltată, de a-și încărca trupul cu electricitate pozitivă. Odată dobândit controlul asupra acestor forțe fizice, modificarea greutății trupului este la fel de ușoară ca respirația.

Studiul bolilor nervoase a stabilit că și în timpul somnambulismului obișnuit, precum și în fenomenele de somnambulism provocat prin hipnoză, greutatea trupului pare să fie diminuată. Profesorul Perty menționează un somnambul, Koehler, care, fiind în apă, nu putea să se scufunde, ci plutea. Clarvăzătoarea din Prevost se ridica la suprafața propriei căzi și nu putea fi făcută să se scufunde în ea. El vorbește de asemenea de Anna Fleisher, care, fiind supusă unor atacuri de epilepsie, a fost văzută adesea de supraveghetor înălțându-se în aer; o dată, în prezența a doi martori demni de încredere (doi decani), s-a ridicat la o înălțime de peste doi metri deasupra patului ei, într-o poziție orizontală. Un caz analog, acela al lui Margaret Rule, este citat de Upham în *History of Salem Witchcraft*. „La subiecții extatici”, adaugă profesorul Perty, „înălțarea în aer are loc mult mai frecvent decât la somnambuli. Suntem atât de obișnuiți să considerăm gravitația ca ceva absolut și imuabil, încât ideea unei ridicări complete sau parțiale în aer, în opoziție cu această lege, ar părea inadmisibilă.

Totuși, există fenomene în care, prin intermediul forțelor materiale, gravitația este învinsă. În mai multe afecțiuni – ca, de exemplu, febra nervoasă, – greutatea trupului uman pare să crească, dar în toate condițiile extatice, ea pare să scadă. De asemenea, pot să existe alte forțe decât cele materiale care să contracareze această putere.”

Un ziar din Madrid, *El Criterio Espiritista*, a raportat de curând cazul unei tinere țărănci, din apropiere de Santiago, care trezește un interes deosebit în această privință. „Două bare de fier magnetizat, ținute orizontal deasupra ei, la o distanță de o jumătate de metru, erau suficiente pentru a-i suspenda trupul în aer.”

Dacă medicii noștri ar fi făcut anumite teste pe acești subiecți, ar fi descoperit că sunt puternic încărcăți cu o formă de electricitate similară cu cea a locului care, conform legii gravitației, ar trebui să îi atragă sau, mai curând, să le împiedice levitația. Având în vedere că anumite dereglări fizice și nervoase pe de o parte, și extazul spiritual pe de altă parte, produc asupra subiecților aceleași efecte în mod inconștient, aceasta demonstrează că, dacă respectiva forță din natură ar fi studiată așa cum trebuie, ea ar putea fi stăpânită la voință.

ALCHIMIȘTI - De la *Al* (articol hotărât) și *Chemi*, „focul” sau „zeul și patriarhul Kham”, care este de asemenea numele antic al Egiptului (*khem*, *khame* sau *khmi* însemnând „pământ negru” – n.t.). Rozacrucienii Evului Mediu, precum Robert de Fluctibus (Robert Fludd), Paracelsus, Thomas Vaughan (Eugenius Philalethes), Van Helmont și alții, erau cu toții alchimiști care căutau *Spiritul Ascuns* în orice materie anorganică. Unii – de fapt marea majoritate a oamenilor – i-au acuzat pe alchimiști de șarlatanie și de minciună. Cu siguranță că oameni ca Roger Bacon, Agrippa, Henry Kunrath și arabul Geber (primul care a adus în Europa anumite secrete ale chimiei) cu greu ar putea fi considerați impostori și cu atât mai puțin niște proști. Savanții care reformează știința fizicii pe baza teoriei atomice a lui Democrit, așa cum a fost ea reformulată de

John Dalton, uită din comoditate că Democrit din Abdera era un alchimist și că un spirit capabil să pătrundă atât de departe într-o anumită direcție (în secretele modului în care operează natura) trebuie să fi avut motive serioase să studieze pentru a deveni filozof hermetist. Olaus Borrichias spune că leagănul alchimiei trebuie căutat în cele mai vechi timpuri.

LUMINĂ ASTRALĂ – Identică *luminii siderale* a lui Paracelsus și a altor filozofi hermetiști. Din punct de vedere fizic, ea reprezintă *eterul* științei moderne. Din punct de vedere metafizic și în sensul său spiritual sau ocult, eterul este mult mai mult decât ne închipuim cel mai adesea. Este în mod concludent demonstrat în fizica ocultă și în alchimie că el cuprinde în undele sale nelimitate nu doar „promisiunea și potențialitățile oricărui fel de viață”, așa cum înțelege aceasta domnul Tyndall, ci și *realizarea* potențialităților fiecărei calități a Spiritului. Alchimiștii și hermetiștii cred că eterul lor astral sau sideral – dincolo de proprietățile sulfului și acelea ale magnéziei albe și roșii, sau *magnes* – este *anima mundi*, atelierul Naturii și al Cosmosului, atât din punct de vedere spiritual, cât și fizic. „Marele *magisterium*” se manifestă în fenomenul magnetismului, al „levitației” ființelor umane și al obiectelor inerte și îl putem numi eter, conceput sub aspectul său spiritual.

Denumirea de „astral” este antică, ea fiind folosită de unii neoplatonicieni. Porfir descrie corpul celest, care este întotdeauna unit cu sufletul, ca fiind „nemuritor, luminos și asemănător cu o stea”. Rădăcina acestui cuvânt vine poate de la numele scit *aistaer* – care înseamnă „stea”, sau de la asirianul *Istar*, care, conform lui Burnouf, are același sens. Asemenea rozacrucienilor, neoplatonicienii priveau realul ca fiind opusul direct al aparentului și susțineau că ceea ce pare lumină pentru *materie* este întuneric pentru *Spirit*. Ei îl căutau pe acesta din urmă în oceanul astral al focului invizibil care înconjoară lumea și pretindeau că au mers pe urma la fel de invizibilă a Spiritului Divin – care învăluie fiecare

om și care este în mod greșit numită *Suflet* – până în fața tronului Dumnezeuului Invizibil și Necunoscut. Pentru că Marea Cauză trebuie să rămână mereu invizibilă și imponderabilă, ei nu pot să-și demonstreze afirmațiile decât prin demonstrarea efectelor Acesteia asupra lumii materiale, făcându-le să coboare din necunoscutul cauzelor în universul cunoscut al efectelor. Ei arătau că această lumină astrală penetrează întregul Cosmos, ascunzându-se în starea sa latentă chiar și cea mai minusculă particulă de piatră. Ea se manifestă prin fenomenul scânteii care apare din cremene și din orice altă piatră atunci când spiritul ei este perturbat prin frecare și apoi dispare foarte repede în tărâmul incognoscibilului.

Paracelsus o numește *lumină siderală*, luând termenul din latină. El consideră mulțimea stelelor (inclusiv Pământul nostru) drept părți *condensate* ale luminii astrale, „căzute în manifestare și în materie”, dar ale căror emanații magnetice sau spirituale păstrează constant o neîntreruptă comunicare între ele și Sursa-Mamă a întregului – Lumina Astrală. „Stelele exercită asupra noastră o forță de atracție, și noi exercităm o forță similară asupra lor”, spune el. Trupul este lemnul și viața este focul, care vine, asemenea luminii, de la stele și de la cer. „Magia este filozofia alchimiei”, spune el³². Tot ceea ce ține de lumea spirituală trebuie să vină la noi prin intermediul stelelor, și dacă ne aflăm într-o stare de prietenie cu ele, putem să obținem cele mai mari efecte *magice*.

„Așa cum focul trece printr-o plită de fier, la fel și stelele trec prin om cu toate proprietățile lor și intră în el ca apa în pământ, care dă rod datorită acesteia. Acum observați că stelele *înconjoară* întregul pământ, așa cum *coaja înconjoară un ou*, iar aerul trece prin coajă și pătrunde până în centrul lumii.” Trupul uman se supune – asemenea Pământului, planetelor și stelelor – unei legi duble: atrage și respinge, căci este saturat de un magnetism dublu

³² De Ente Spiritualis, lib. V; De Ente Astrorum, cartea I; și Opera omnia, vol. I, pp. 634 și 699.

al influxului luminii astrale. Orice obiect are o natură dublă. Magnetismul este pozitiv și negativ, activ și pasiv, masculin și feminin. Pentru om, noaptea constituie o pauză după activitatea zilei; ea restabilește astfel echilibrul atât în natura umană, cât și în cea cosmică. Atunci când magnetizatorul va învăța marele secret care constă în polarizarea acțiunii și înzestrarea fluidului său cu o forță bipolară, va deveni cel mai mare magician în viață. Astfel, lumina astrală este androgină, căci echilibrul este rezultanta a două forțe opuse, acționând etern una asupra celeilalte. Rezultatul acestei acțiuni este VIAȚA. Atunci când cele două forțe sunt expansionate și rămân inactive suficient de mult timp pentru a se egala una pe cealaltă, ajungând astfel la o odihnă completă, se produce MOARTEA. O ființă umană poate să sufle aer cald sau rece și poate absorbi aer cald sau rece. Orice copil știe cum să-și regleze temperatura suflului, dar niciun fiziolog nu cunoaște încă în mod cert cum trebuie să se realizeze protecția împotriva aerului cald sau a celui rece. Doar lumina astrală, ca principal agent în magie, este cea care ne poate revela toate secretele naturii. *Lumina astrală* este identică cu termenul hindus *akasha*, cuvânt ce va fi explicat în cele ce urmează.

AKASHA – Literal, acest cuvânt semnifică în sanscrită „cer”, dar în sensul său mistic are semnificația de „cer invizibil”; sau, cum îl numesc brahmanii în ceremonia Soma-ei (*Gyotishtoma Agnishtoma*), zeul Akasha sau zeul Cer. Limba Vedelor arată că hindușii de acum cincizeci de secole îi atribuiău aceleași proprietăți pe care i le acordă lama-șii tibetani în prezent, și anume, îl considerau Sursa Vieții, rezervorul întregii energii și motorul tuturor transformărilor materiei. În starea sa latentă, corespunde exact cu ideea pe care o avem despre *eterul* universal; în stare activă, devine Akasha, zeul atotputernic, care stăpânește tot. În ceremoniile Misterelor brahmanice, joacă rolul de Sadasya, adică prezidează asupra efectelor magice ale ceremoniilor religioase;

în plus, are un Hotar (sau preot) numit special pentru el, care îi poartă numele. În India, ca de altfel și în alte țări în vremurile antice, preoții sunt reprezentanții pe pământ ai diferiților zei și fiecare ia numele zeității în numele căreia acționează.

Akasha este agentul indispensabil al oricărei *Kritya* (operațiune magică), fie religioasă, fie profană. Expresia brahmanică „a-l stârni pe Brahma” (*Brahma jinvatti*) înseamnă să trezești puterea care zace latentă la baza oricărei operațiuni magice, căci sacrificiile vedice nu sunt decât magie ceremonială. Această putere este Akasha sau electricitatea ocultă. Într-un anumit sens, este *alkahestul* alchimiștilor sau solventul universal, aceeași *Anima Mundi* ca Lumina Astrală. În momentul sacrificiului, ofranda se impregnează cu Spiritul lui Brahma și devine astfel, momentan, Brahma însuși. Aceasta este evident originea dogmei creștine a transsubstanțierii. În ceea ce privește efectele cele mai generale ale lui Akasha, autorul uneia dintre cele mai moderne lucrări despre filozofia ocultă, *Art-Magic*, oferă pentru prima dată în lume cea mai ușor de înțeles și interesantă explicație despre Akasha, în corelație cu fenomenele realizate cu ajutorul ei de către fahiri și lama-și.

ANTROPOLOGIE – Știința despre om, cuprinzând printre altele:

Fiziologia, sau ramura științei naturale care revelează misterele organelor și ale funcțiilor lor la oameni, animale și plante și, mai ales,

Psihologia, sau marea știință a Sufletului – deși în vremurile noastre atât de neglijată – privit atât ca entitate distinctă de Spirit, cât și în relație cu Spiritul și cu trupul. În știința modernă, psihologia se referă doar, sau în principal, la condiția sistemului nervos și ignoră aproape cu desăvârșire natura și esența psihicului. Medicii numesc *psihologie* știința alienării mentale, iar catedra care în facultăți se ocupă cu studiul nebuniei poartă această etichetă.

CALDEENI, sau Kasdim – La început un trib, apoi o castă

de cabaliști învățați. Au fost savanții, magicienii Babilonului, astrologi și divinatori. Faimosul Hillel, precursorul lui Iisus în filozofie și etică, a fost caldeean. Franck, în *Kabbala*, semnaleză asemănarea intimă care există între doctrina secretă din *Avesta* și metafizica religioasă a Caldeei.

CREAȚIE – Cititorul este prevenit că acest cuvânt este folosit de către autor cu scopul unic de a nu se crea o confuzie inutilă. Pentru noi, „creație” semnifică întotdeauna formarea a ceva cu ajutorul unor materiale *preexistente*. Termenul *evoluție* nefiind încă atât de folosit, am preferat vechea expresie. Inutil să adăugăm că noi nu credem în creația spontană nici măcar a unui atom. Materia este eternă; ceea ce vedem noi este substanța concretă și vizibilă a unui ÎNTREG spiritual și abstract.

DACTILI – Nume dat preoților cultului lui Kybele (Cybele). Unii arheologi derivă acest cuvânt din *dactylos*, „deget”, pentru că erau zece, la fel ca degetele de la mâini. Dar nu credem că această ipoteză este cea corectă.

DAIMONI – Nume dat de către cei din Antichitate, și în special de filozofii școlii din Alexandria, tuturor tipurilor de spirite, fie ele bune sau rele, umane sau de alt gen. Apelativul este adesea sinonim cu cel al zeilor sau al îngerilor. Dar unii filozofi au urmărit, pe bună dreptate, să facă o distincție corectă între diferitele clase.

DEMIURGOS sau Demiurg – Artizan; Puterea Divină care a construit Universul. Marii magistrați ai anumitor orașe grecești purtau acest titlu.

DERVIȘI sau „vrăjitorii rotitori” cum mai sunt numiți. În afară de îndeplinirea austerităților, rugăciune și contemplație, devotul mahomedan este prea puțin asemănător cu fahirul hindus. Acesta din urmă poate să devină un *sannyasi*, sau sfânt și cerșetor sacru. Cel dintâi nu va ajunge niciodată dincolo de a doua clasă a manifestărilor oculte. Dervișul poate fi un puternic magnetizator,

dar nu se va supune niciodată la abominabila și aproape incredibilă autoschinguire pe care fachirul o inventează pentru el însuși cu o pasiune crescândă, până ce trupul său sucombă și fachirul moare în chinuri lente și înfiorătoare. Cele mai îngrozitoare operațiuni, precum tăierea pe viu a membrilor, amputarea degetelor de la picioare, și a picioarelor cu totul, scoaterea ochilor, îngroparea până la bărbie în pământ și rămânerea în această postură cu lunile, par jocuri de copii pentru ei. Una dintre torturile cele mai întâlnite este Tshiddy-Parvady³³. Ea constă în suspendarea fachirului de unul din brațele mobile ale unui fel de spânzurătoare, așa cum găsim în apropierea multor temple.

La extremitatea acestui braț este fixat un scripete peste care este trecută o coardă ce se termină cu un cârlig de fier. Acest cârlig este înfipt în spatele fachirului care, inundând pământul cu sângele lui, este ridicat în aer. Apoi, este rotit în jurul brațului spânzurătorii. De la începutul acestei crude operațiuni și până în momentul în care este desprins, sau când carnea i se deșiră sub greutatea trupului și cade peste capetele spectatorilor, niciun mușchi de pe fața sa nu se mișcă. Rămâne calm și grav și este la fel de stăpân pe el ca și cum ar face o baie răcoritoare. Fachirul va avea un surâs disprețuitor în prezența oricăror torturi imaginabile, convins fiind că corpul său interior, spiritual va deveni strălucitor și sfânt pe măsura mortificării trupului său muritor. Dar niciodată dervișul, nici în India, nici în alte țări musulmane, nu se va supune la acte similare de automutilare.

DRUIZI – Casta sacerdotală care a înflorit în Marea Britanie și Galia.

SPIRITE ELEMENTALE – Creaturile ce au evoluat în cele patru tărâmurile subtile ale celor patru elemente: pământul, aerul, focul și apa și au fost numite de către cabaliști gnomi, silfi,

³³ Sau numită mai des *charak-puja*.

salamandre și ondine. Putem să le numim forțe ale naturii; ele fie vor produce efecte ca agenți ai unor legi generale, fie pot fi folosiți de către spirite dezîncarnate, pure sau impure, și de către practicantii în viață ai magiei și ai vrăjitoriei, pentru a produce fenomenele dorite de aceștia.

Sub denumirea generală de zâne și spiriduși, spiritele elementelor apar menționate în mituri, fabule, în tradiția populară, precum și în poeziile tuturor popoarelor, antice și moderne. Numele lor sunt nenumărate – peri, devi, djini, sylvani, satiri, fauni, elfi, pitici, troli, norni, nissi, kobolzi, maroni, necki, stromkarli, ondine, driade, salamandre, goblini, ponki, banshee, kelpi, pixi, oamenii mușchilor, oameni buni, vecini buni, femei sălbatice, oameni de pace, doamne albe – și multe altele. Au fost văzuți, temuți, binecuvântați, alungați și invocați în fiecare colț al globului, în fiecare epocă. Să considerăm în cazul acesta că toți cei care s-au întâlnit cu ei au avut halucinații?

Acești elementali sunt agenții principali ai spiritelor dezîncarnate dar *niciodată vizibile* din cadrul ședințelor de spiritism, precum și producătorii tuturor fenomenelor, cu excepția celor subiective.

SPIRITELE ELEMENTARE – Propriu-zis, acestea reprezintă sufletele dezîncarnate ale oamenilor depravați; aceste „suflete” s-au separat cândva, anterior morții, de Spiritul lor Divin, și astfel și-au pierdut temporar șansa la nemurire. Separate de trupurile lor, sufletele (pe care le numim tot „corpuri astrale” ale) persoanelor pur materialiste sunt irezistibil atrase de pământ, unde trăiesc o viață temporară și finită în mijlocul elementelor asemănătoare cu natura lor grosieră. Pentru că nu și-au cultivat deloc spiritualitatea în timpul vieții, ci au subordonat-o mereu față de ceea ce este grosier și material, ele sunt acum nepregătite pentru viața elevată a ființelor dezîncarnate pure, pentru care atmosfera terestră este înăbușitoare și otrăvitoare, fiind atrase de cu totul altceva.

ESENIENI – De la *Asa*, vindecător. O sectă evreiască despre care Pliniu spune că a trăit în apropiere de Marea Moartă *per milia saeculorum* – de mii de secole. Unii autori au presupus că ar putea fi descendenți ai Beni-nabimilor³⁴ din Biblie, considerând că sunt de două feluri: cheniți și nazarineni. Aveau multe idei și practici budiste. Trebuie remarcat de asemenea că preoții Marii Mame de la Efes, Diana-Bhavani cu mulți sâni, erau numiți tot astfel. Eusebiu, și după el De Quincey, considera că ei sunt primii creștini, ceea ce este mai mult decât probabil. Titlul de „frate” folosit în Biserica timpurie era un apelativ esenian: ei formau o fraternitate, un *koinobion* sau comunitate, ca aceea a primilor convertiți.

EVOLUȚIE – Reprezintă dezvoltarea ordinelor superioare de animale din cele inferioare. Știința modernă, așa-numită *exactă*, are în vedere o evoluție fizică unilaterală, evitând cu prudență și ignorând evoluția spirituală superioară, care i-ar obliga pe contemporanii noștri să recunoască superioritatea filozofilor și a psihologilor antici. Înțelepții Antichității, ascensionând spre INCOGNOSCIBIL, își luau ca punct de plecare prima manifestare a invizibilului, inevitabilul, care, printr-un raționament strict logic, este Ființa Creatoare absolut necesară, Demiurgul Universului. Pentru ei, evoluția începea cu Spiritul Pur, care, coborând din ce în ce mai jos, lua în cele din urmă o formă vizibilă și comprehensibilă și devenea materie. Ajunși în acest punct, își continuau raționamentul într-un stil similar metodei darwiniene, dar pe o bază mult mai largă.

În *Rig-Veda-Samhita*, cea mai veche carte a lumii³⁵ (căreia și cei mai prudenți indologi și savanți în sanscrită îi atribuie o vechime cuprinsă între două și trei mii de ani î.Hr.), în prima carte, *Immuri către maruți*, se spune:

³⁴ Beni-Nabim (ebraică) *Bēnē Nēbī'im* [de la *bēn* „fiu”, „discipol” + *nābī'* „văzător”, „profet”]. Fii ai văzătorilor; discipoli ai profetilor (n.t.).

³⁵ Tradusă de Max Müller, profesor de filologie comparată la Universitatea Oxford, Anglia.

„Neființa și Ființa sunt în Cerul cel mai de sus, în locul de naștere al lui Daksha, în poala lui Aditi.” (*Mandala*, I, Sukta 166)

„În prima epocă a zeilor, Ființa (Zeitatea comprehensibilă) s-a născut din Neființă (ce nu poate fi înțeleasă de niciun intelect); după aceasta s-au născut Regiunile (cele invizibile), și din ele Uttanapada.”

„Din Uttanapada s-a născut Pământul și din Pământ s-au născut Regiunile (cele vizibile). Daksha s-a născut din Aditi și Aditi din Daksha” (Ibid.).

Aditi este Infinitul și Daksha este *daksha-pitarah*, care literal înseamnă „tatăl zeilor”, dar Max Müller și Roth au înțeles că înseamnă *părinții forței*, „păstrând, deținând și oferind facultăți”. Este deci ușor să constatăm că „Daksha născut din Aditi și Aditi născut din Daksha” se referă la ceea ce modernii numesc „corelarea forțelor”, cu atât mai mult cu cât găsim următorul pasaj (tradus de profesorul Müller):

„Îl recunosc pe Agni ca fiind sursa tuturor ființelor, tatăl forțelor” (III, 27, 2). Aceasta este ideea clară și identică ce prelua în doctrinele zoroastrienilor, ale magilor și ale filozofilor de la sfârșitul Evului Mediu. Agni este Zeul Focului, al Eterului Spiritual, însăși substanța esenței divine a Zeului Invizibil prezent în fiecare atom al creației Sale, fiind numit de rozacrucieni „Focul Celest”. Dacă doar comparăm cu atenție versetele din *Mandala*, dintre care unul spune astfel: „Cerul este tatăl tău, Pământul mama ta, Soma fratele tău, Aditi sora ta” (I, 191, 6)³⁶, cu inscripția de pe Tabla de Smarald a lui Hermes, vom găsi același substrat de filozofie metafizică și doctrine identice!

„Cum toate obiectele au fost produse prin medierea unei singure ființe, toate obiectele derivă din acest unic aspect, prin adaptare: Tatăl său este soarele, mama sa este luna etc. Separă

³⁶ „*Dyarih vah pita, prithivi mata samah bhrata adithi svasa.*”

pământul de foc, *subtilul de grosier*... Ceea ce am avut de spus despre acțiunea soarelui este complet" (*Tabla de Smarald*)³⁷.

Profesorul Max Müller vede în această *Mandala* „un fel de teogonie, deși plină de contradicții.”³⁸ Alchimiștii, cabaliștii și adepții filozofiei mistice vor găsi un sistem de Evoluție perfect definit în Cosmogonia unui popor care a trăit cu mii de ani înaintea erei noastre. Ei vor găsi în plus o identitate perfectă de gândire și chiar de doctrină cu filozofia hermetică și de asemenea cu cea a lui Pitagora și a lui Platon.

În Evoluție, așa cum începe ea să fie înțeleasă, se presupune că materia este înzestrată cu o tendință de a lua o formă mai elevată – ipoteză clar exprimată de către Manu și alți filozofi hinduși din cea mai veche Antichitate. Arborele filozofilor ilustrează aceasta în cazul soluției sărurilor de zinc. Controversa apărută între partizanii acestei școli și emanaționiști poate să fie expusă pe scurt astfel: evoluționistul oprește orice cercetare la frontierele Incognoscibilului, emanaționistul crede că nimic nu poate evolua, sau, pentru a fi mai clar, presupune că nimic nu poate să iasă din matrice și să se nască, fără ca acest fenomen să fi fost precedat de o fază de involuție, ceea ce arată că viața provine de la o putere spirituală care se află deasupra a tot.

FACHIRI – Devoți religioși din India de Est. În general trăiesc pe lângă templele brahmanice și urmează legile lui Manu. Un fachir absolut religios umblă complet gol, cu excepția unei bucăți de pânză numite *dhota* în jurul mijlocului. Își poartă părul lung, folosindu-l pe post de buzunar, căci își înfig în el diferite obiecte – precum o pipă, un mic flaut, numit *vagudah*, ale cărui sunete îi fac pe șerpi să intre într-o toropeală cataleptică și, uneori, un băț de bambus, lung de aproximativ 30 de centimetri, având pe el cele

³⁷ Din cauză că vom discuta în capitolele următoare despre identitatea perfectă a doctrinelor filozofice și religioase ale Antichității, pentru moment, ne limităm explicațiile.

³⁸ *Rig-Veda-Anhita*, p. 234

șapte noduri mistice. Acest băț, sau mai degrabă *baghetă*, este primit de fachir de la guru-ul său în ziua inițierii sale, împreună cu cele trei *mantr*e care îi sunt comunicate „de la gură la ureche”. Niciun fachir nu este văzut fără acest accesoriu puternic, căci toți pretind că bagheta magică este cauza tuturor fenomenelor oculte pe care le produc³⁹. Fachirul brahmanic este cu totul diferit de călugării cerșetori musulmani din India, numiți de asemenea fachiri, în anumite părți ale teritoriului britanic.

HERMETIST – De la Hermes, zeul Înțelepciunii, cunoscut în Egipt, Siria și Fenicia ca Toth, Tat, Adad, Set și Sat-an (acesta din urmă nu trebuie luat în sensul pe care i-l asociază musulmanii și creștinii), și în Grecia sub numele de Kadmus. Cabaliștii îl identifică cu Adam Kadmon, prima manifestare a Puterii Divine, și cu Enoh. Au existat doi Hermes: primul a fost Trismegistos și, al doilea, o emanație sau o „permutare” a acestuia, prietenul și învățătorul lui Isis și Osiris. Hermes este zeul înțelepciunii sacerdotale, asemenea lui Mazeus.

HIEROFANT – Revelator al Științei Sacre. Bătrânul, Conducătorul/ghidul adepților la inițieri, cel care le explica neofiților cunoașterea secretă purta acest titlu. În ebraică și în caldeeană, termenul era *Peter*, care înseamnă deschizător, dezvăluitor. În consecință, Papa, ca succesor al hierofanților vechilor *Mistere*, stă în scaunul păgân al „Sfântului Petru”. Ura Bisericii Catolice împotriva alchimiștilor și a științei astronomice secrete se explică prin faptul că aceste cunoștințe erau o antică prerogativă a hierofantului sau a reprezentantului lui Petru, care păstra misterele vieții și ale morții.

³⁹ Philostrate ne asigură că brahmanii erau capabili, în vremea lui, să realizeze cele mai uimitoare vindecări doar prin pronunțarea anumitor cuvinte magice. „Brahmanii indieni poartă un baston și un inel, prin intermediul cărora sunt capabili să facă aproape orice.” Origene afirmă același lucru (*Contra Celsum*). Dar dacă nu se adaugă un puternic fluid magnetizator – să spunem proiectat din ochi, fără niciun alt contact – niciun cuvânt magic nu ar fi eficace.

De aceea oameni ca Bruno, Galilei și Kepler, și chiar Cagliostro, care și-au asumat prerogative rezervate Bisericii, au fost condamnați, iar unii dintre ei și-au pierdut viața.

Fiecare popor a avut *Misterele* și hierofanții săi. Chiar și evreii l-au avut pe Petru al lor (care se chema Tanaim sau Rabin), funcție ocupată de Hillel, Akiba și alți cabaliști faimoși, ce erau singurii care puteau preda teribila cunoaștere conținută în Merkaba. În India, în vremurile de demult, exista câte un hierofant – iar acum sunt mai mulți răspândiți în întreaga țară –, care deservea fiecare templu principal, acesta fiind cunoscut sub numele de Brahma-Atma. În Tibet, hierofantul-șef este Dalai-Lama (sau Talay-Lama) din Lhasa⁴⁰. Printre națiunile creștine, doar catolicii au păstrat obiceiul „păgân”, prin persoana Papei, cu toate că au desfigurat în mod trist maiestatea și demnitatea funcției sacre.

INIȚIAȚI – În Antichitate, termenul îi desemna pe cei care erau inițiați în secretele cunoașterii predate de către hierofanții *Misterelor*. În timpurile noastre moderne, îi desemnează pe cei care au fost inițiați de către adepții cunoașterii mistice în tainica știință, care, în ciuda trecerii secolelor, încă mai are un mic număr de adepți veritabili pe pământ.

CABALIST – de la Cabala, tradiție orală, nescrisă. Cabalistul este un student al „științei secrete”, unul care interpretează înțelesul ascuns al Scripturilor cu ajutorul *Cabalei* simbolice și care prin acest mijloc explică sensul real al textului. Tanaim-ii au fost primii cabaliști, în rândul evreilor. Aceștia au apărut la Ierusalim spre începutul secolului al III-lea înainte de era creștină. Cărțile lui Ezechiel, Daniel, Enoh și Apocalipsa Sfântului Ioan sunt pur cabalistice. Această doctrină secretă este identică cu aceea a caldeenilor și conține în același timp mare parte din știința perșilor, adică „magia”.

LAMA – Călugăr budist aparținând de religia lamaică a

Tibetului, așa cum, de exemplu, există călugări ai religiei romano-catolice. Fiecare lama este subordonat marelui Dalai-Lama, „Papa” budist al Tibetului de la Lhasa, fiind considerat o reîncarnare a lui Buddha⁴¹.

MAG de la *Mag* sau *Maha*. Termenul este rădăcina cuvântului „magician”. Maha-Atma (Marele Suflet sau Spirit) în India și-a avut preoții lui în timpurile prevedice. Magii au fost preoții Zeului focului. Îi găsim și în rândul asirienilor și al babilonienilor, precum și la adoratorii focului persani. Cei trei magi, numiți și regi, despre care se spune că i-ar fi oferit în dar copilului Iisus aur, tămâie și mir erau, asemenea celorlalți adoratori ai focului, și astrologi, căci i-au văzut steaua. Marele-preot al parșilor la Surat este numit Mobet. Anumiți autori derivă cuvântul *mag* de la *Megh*; *Meh-ab* înseamnă „ceva mare, nobil”. Conform lui Kleuker, discipolii lui Zoroastru erau numiți *Meghestom*.

MAGICIAN – Acest termen, altădată un titlu renumit și de distincție, a fost în întregime deturnat de la veritabila sa semnificație. Altădată sinonim cu tot ceea ce era onorabil și demn de venerație, deținător de înțelepciune și de știință, a fost degradat până la a deveni un epitet pentru cineva viclean, șarlatan, într-un cuvânt, un om care și-a vândut sufletul diavolului, care își utilizează în mod greșit cunoașterea și o folosește în mod josnic și periculos, dacă este să dăm crezare clerului și unei mase de proști care cred că magicianul este un vrăjitor și un vraci. Dar creștinii uită se pare că Moise a fost și magician, la fel și Daniel, „un Maestru al magicienilor, astrologilor, caldeenilor și al profetilor” (Daniel, 5:11).

Așadar, cuvântul magician, din punct de vedere științific, derivă din *Magh*, *Mah* în hindi și *Maha* în sanscrită – „mare”; un om versat în științele secrete sau ezoterice; la propriu vorbind, un sacerdot.

⁴¹ De fapt, nu este considerat o reîncarnare a lui Buddha Sakyamuni, sau Buddha istoric, cum ar putea să se înțeleagă, ci a lui Avalokiteshvara (n.t.).

⁴⁰ *Taley* înseamnă „ocean” sau „mare”.

PROFETISM – sau *frenezie/transă profetică*. În timpul acestei stări s-a dezvoltat darul profeției. Pitagora și Platon o prețuiau foarte mult, iar Socrate își sfătuia discipolii să studieze această stare. Părinții Bisericii, care au condamnat atât de sever transaprofecică la preoții păgâni și la Pythia lor, o foloseau nestingheriți în ceea ce-i privea. Montaniștii, care și-au luat numele de la Montanus, un episcop din Frigia, ce era considerat a fi divin inspirat, se aflau în rivalitate cu *manteis*, sau profeții. „Tertulian, Augustin și martirii din Cartagina”, spune autorul lucrării *Prophecy, Ancient and Modern*⁴², „au fost din rândul acestora”. „Montaniștii par să se fi manifestat asemănător *bacantelor* în entuziasmul sălbatic care caracteriza orgiile lor”, adaugă el. În timpul lui Melampus și al lui Proetus, regele Argosului, a trăit faimosul Mantis Clarvăzătorul. Cicero descrie profeția și frenezia profetică, spunând că „profeția divină este ascunsă și închisă în adâncurile minții, fiind un impuls divin care, atunci când arde într-un mod mai viu, este numit frenezie.”

Cele două cupe sacrificiale din misterul Soma-ei, folosite în timpul ritualurilor religioase și cunoscute în general sub numele de *grahas*, se numesc Sukra și Manti.

În această ultimă cupă, *Manti* sau *Manthi*, se spune că Brahma este „trezit”. În timp ce inițiatul bea (oricât de puțin) din acest suc-soma, Brahma, sau mai curând „Spiritul” său, personificat de către zeul Soma, intră în om și se *înstăpânește* în el. De aici se trezește viziunea extatică, clarviziunea și darul profeției. Ambele feluri de divinație – cea naturală și cea artificială – sunt produse de către Soma. Cupa Sukra trezește ceea ce-i este dat fiecărui om de la natură. Ea unește Spiritul și Sufletul, iar acestea, de la propria lor natură și esență, care sunt divine, sunt înzestrate cu o cunoaștere anticipativă a lucrurilor viitoare, așa cum o demonstrează visele, viziunile neașteptate și presentimentele. Conținutul celeilalte cupe, *Manti*, care „îl trezește pe Brahma”, pune sufletul în comunicare nu doar cu zeii minori –

spirite bine informate, dar nu omnisciente –, ci și cu esența divină cea mai înaltă. Sufletul primește o iluminare directă de la prezența „zeului” său; totuși, cum nu îi este dat să-și amintească anumite aspecte, care nu sunt cunoscute bine decât în Cer, persoana inițiată este în general cuprinsă de un fel de frenezie sacră și, atunci când revine, nu își amintește decât ceea ce îi este permis.

MANTRA – cuvânt sanscrit ce înseamnă „Nume Inefabil”. Anumite mantra-e, când sunt pronunțate conform formulelor magice predate în *Atharva-Veda*, produc un efect instantaneu și minunat. Totuși, în sensul său general, o mantră este fie o simplă rugăciune către zei și către puterile cerești, după cum se explică în cărțile brahmanice, și în special la Manu, fie un farmec magic. În sensul său ezoteric, „cuvântul” mantra-ei, sau rostirea sa mistică, este numit de către brahmani *Vak* și se regăsește în mantra, care literal înseamnă acele părți ale cărților sacre care sunt considerate *Shruti*, sau „revelație divină directă”.

MARABUT – Pelerin mahomedan care a fost la Mecca; un sfânt al cărui trup a fost așezat după moarte într-un cavou deschis, construit la suprafață, asemenea altor clădiri, dar în mijlocul străzilor și al locurilor publice, în orașe populate. Fiind plasat în interiorul micii și singurei camere a mormântului (și multe astfel de cavouri de cărămidă și mortar pot fi văzute și în prezent pe străzile și în piețele din Cairo), devoțiunea drumeților menține o candelă mereu arzătoare la capul său. Mormintele unora dintre acești marabuți sunt foarte faimoase datorită miracolelor pe care se presupune că le realizează.

MATERIALIZARE – Un cuvânt folosit de spiritiști pentru a indica fenomenul în care „un spirit își asumă o formă materială.” Domnul Stainton-Moses de la Londra a sugerat de curând un termen mult mai puțin contestabil, „manifestare a formei”. Când adevărata natură a acestor apariții va fi mai bine înțeleasă, se va

⁴² Thomson Jay Hudson (1834-1903) (n.t.)

adopta cu siguranță și o denumire mai potrivită. Să le numim spirite materializate este inadmisibil, căci ele nu sunt spirite, ci statui animate.

MAZDEENI – De la Ahura Mazda (v. Yasna lui Spiegel, XL). Erau anticii nobili persani care îl venerau pe Ormazd și, respingând imaginile, le-au inspirat evreilor aceeași oroare pentru orice reprezentare concretă a Zeității. În vremea lui Herodot, par să fi fost înlocuiți de către Magi. Parșii și gheberii (*gheberim*: „cei puternici”, *Facerea*, 6:4 și 10:8) par să fi fost de fapt adoratori ai Magilor. În urma unei curioase confuzii, Zoro-Aster (*Zero*, „un cerc”, „un fiu” sau „un preot”, *Aster*, *Ishtar* sau *Astarte*, „stea” în dialectul arian), titlul conducătorului Magilor și al adoratorilor focului sau Surya-Ishtara, adoratorul soarelui este adesea considerat, la ora actuală, a fi totuna cu Zarathustra, celebrul apostol mazdean (sau Zoroastru).

METEMPSIHOZĂ – Acest cuvânt semnifică evoluția sufletului de la o etapă a existenței la alta. Cuvântul a fost folosit în mod vulgar pentru a indica renașterea în trupurile animalelor. În general, el este greșit înțeles în toate clasele societății europene și americane și chiar și în rândurile unui mare număr de savanți. Axioma cabalistă: „O piatră devine o plantă, o plantă un animal, un animal un om, un om un spirit și un spirit un zeu” este explicată în *Manava-Dharma-Sastra* și în alte cărți brahmanice.

MISTERE – în greacă *teletai*, „finalități”, termen analog cu *teleuteia* sau „moarte”. *Misterele* comportau practici, ținute în general secrete față de profanii neinițiați, în cursul cărora erau predate, cu ajutorul reprezentărilor dramatice și al altor mijloace, originea lucrurilor, natura Spiritului uman, relația acestuia cu trupul și metoda purificării sale și restaurarea unei vieți superioare. În același mod erau predate fizica, medicina, legile muzicii, divinația. Jurământul hipocratic nu era decât o obligație

de ordin mistic. Hipocrate a fost un preot al lui Asclepios, și câteva scrieri ale lui au avut șansa să devină publice. Dar asclepiazii erau inițiați în cultul șarpelui lui Esculap, așa cum bacantele erau în cel al lui Dionysos, în final ambele rituri fiind încorporate în *Misterele* eleusine. Ne vom ocupa pe larg de *Mistere* în capitolele următoare.

MISTICI – Cei inițiați. Dar în perioada medievală și cea ulterioară, termenul li s-a aplicat unora ca Bohme Teozoful, Molinos Quietistul, Nicolas din Basel etc., care credeau în posibilitatea unei comuniuni interioare și directe cu Dumnezeu, comuniune analoagă inspirației profeților.

NABIA – Clarvedere, prezicere. Cel mai vechi și mai respectat dintre fenomenele mistice; este numele dat profeției în *Biblie* și este în mod corect inclusă în rândul puterilor spirituale, precum divinația, clarvederea, stările de transă și realizarea de oracole. În timp ce vrăjitorii, ghicitorii și chiar astrologii sunt strict condamnați în cărțile mozaice, profeția, prorocia și nabia apar ca daruri speciale din Ceruri. În vechime, aceștia erau numiți *Epoptai*, cuvântul grec pentru „proroci”, „clarvăzători”; ulterior au fost desemnați ca *Nebim*, pluralul de la Nebo, Zeul babilonian al Înțelepciunii. Cabaliștii fac distincție între un *clarvăzător* și un *magician*; unul este pasiv, celălalt activ; *Nebirah* este cel care privește în viitor, clarvăzătorul; *Nebi-poel* este cel ce posedă *puteri magice*. Observăm că Ilie și Apollonius au recurs la aceleași mijloace pentru a se izola pe ei înșiși de influența deranjantă a lumii exterioare, și anume, înfășurarea în întregime a capetelor lor într-o manta de lână (presupunem că făceau aceasta deoarece lâna nu este un conductor electric).

OCULTIST – Cel ce studiază diferite ramuri ale științelor oculte. Termenul este folosit de către cabaliștii francezi. Ocultismul cuprinde toată gama de fenomene psihologice, fiziologice, cosmice, fizice și spirituale. Provine de la cuvântul *ocult*, care înseamnă „ascuns” sau „secret”; se aplică, așadar, studiului Cabalei, astrologiei, alchimiei și tuturor științelor secrete.

ZEI PĂGÂNI – Acest termen, *zei*, este înțeles în mod greșit ca însemnând *idoli*, de către marea parte a publicului cititor. Ideea asociată lor *nu* este aceea că reprezintă ceva obiectiv sau antropomorf. Exceptând situațiile în care „zei” se referă fie la entitățile planetare divine (îngeri), fie la spiritele dezîncarnate ale oamenilor puri, termenul induce, simplu, în mintea misticului – fie el Hotar hindus, Mag mazdeist, Hierofant egiptean sau discipol al filozofilor greci – ideea unei manifestări vizibile sau recognoscibile a unei forțe invizibile a naturii. Iar astfel de forțe oculte sunt invocate sub numele a diverși zei, care personifică aceste puteri în momentul respectiv. Astfel, oricare dintre nenumăratele zeități din Panteonul hindus, egiptean sau grec nu este de fapt decât o putere a „Universului invizibil”. Atunci când oficiantul brahman o invocă pe Aditya – care în rolul său cosmic este Zeița-Soare –, el îi comandă, de fapt, acestei forțe (personificate de zeiță), care, așa cum afirmă acesta, „rezidă în mantra, ca Vak („cuvânt”) sacru”. Acești zei-forțe sunt priviți în mod alegoric ca Hotar-i divini ai Celui Suprem, în timp ce preotul (brahmanul) este Hotar-ul uman, care oficiază pe pământ și care, din cauză că reprezintă această putere specială, devine un fel de ambasador, investit cu puterile celui pe care-l reprezintă.

PITRIS – Se crede, în general, că termenul hindus *Pitris* se referă la spiritele strămoșilor noștri direcți, la persoane dezîncarnate. De aici provin afirmațiile unor spiritiști cum că fachirii și alți făcători de minuni orientali ar fi mediumi; pentru că ei înșiși mărturisesc că sunt incapabili să producă ceva fără ajutorul acestor *Pitris*, față de care sunt instrumente supuse. Aceasta este o greșeală, din mai multe puncte de vedere. *Pitris* nu înseamnă strămoșii oamenilor care trăiesc în prezent, ci strămoșii neamului omenesc sau ai rasei Adamice, spiritele raselor *umane* care, pe marea scară a evoluției descendente, au precedat rasele noastre de oameni și au fost, fizic, precum și psihic, mult superioare pigmeilor noștri moderni. În *Manava-Dharma-Sastra* sunt numiți Străbuni Lunari.

PYTHIA – Webster „clasează” foarte repede acest cuvânt, spunând scurt că era numele celei care oferea profeții în templul din Delphi și al „oricărei femei despre care se crede că este dăruită cu spiritul divinației – *vrăjitoare*”, ceea ce nu este nici măgulitor, nici exact și nici just. După Plutarh, Iamblichos, Lamprias și alții, o *pythia* era o senzitivă din punct de vedere psihic; ea era aleasă tânără și pură, din clasa cea mai săracă. Repartizată unui templu, în incinta căruia avea o cameră, departe de restul lumii, la ea neavând acces decât preotul sau văzătorul, nu avea niciun fel de comunicare cu lumea exterioară, iar viața ei era mai strictă și mai ascetică decât cea a unei călugărițe catolice. Fiind așezată pe un trepied de bronz, plasat deasupra unei fisuri în pământ, prin care emanau vapori toxici, aceste degajări subterane îi penetrau întregul organism, declanșându-i transa profetică. În această stare anormală, ea furniza profeții. Uneori era numită *ventriloqua vates*⁴³, profetesa-ventrilocă.

Cei vechi considerau că sufletul astral al omului, *psyche* sau conștiința de sine, se află în scobitura stomacului. Brahmanii împărtășesc această credință cu Platon și alți filozofi. Astfel, în al patrulea verset din al doilea Imn Nabhanedishtha găsim următoarele: „Ascultați, o, copii ai zeilor (spiritelor), pe cel ce vorbește prin ombilic (nabha), căci el vă salută în locuințele voastre!”

Mulți specialiști în sanscrită sunt de acord că această credință este la hinduși una dintre cele mai vechi. Fachirii moderni, la fel ca vechii gimnozofiști, se uneau cu Atman al lor și cu Divinitatea, rămânând nemișcați în contemplare și concentrându-și întreaga gândire asupra ombilicului. La fel ca în fenomenele somnambulice moderne, ombilicul era considerat „cercul soarelui”, sălașul luminii divine interne⁴⁴. Faptul că numeroși somnambuli moderni

⁴³ V. Pantheon, *Myths*, p. 31 și Aristofan în Vestas, I, 28.

⁴⁴ Oracolul lui Apollo se găsea în Delphi, orașul lui *delfys*, al pântecului sau

sunt capabili să citească scrisori, să audă, să miroasă și să vadă cu această parte a trupului trebuie considerat ca o simplă coincidență, sau, în cele din urmă, trebuie să admitem că înțelepții Antichității știau mai multe despre misterele fiziologice și psihologice decât academicienii moderni? În Persia modernă, dacă un „magician” (adesea un simplu magnetizator) este consultat în legătură cu furturi sau alte circumstanțe neelucidate, el își face anumite manipulări în dreptul scobiturii stomacului și intră astfel în starea de clarviziune. Printre parșii moderni, remarcă un traducător al *Rig Veda*, există până în zilele noastre credința că adepții lor au o flăcăra în ombilic care le luminează toate întunecimile și le dezvăluie lumea spirituală, precum și lucrurile nevăzute sau lucrurile aflate la distanță. Ei o numesc „lampa lui *Deshtur*”, sau „a marelui-preot”, „lumina lui *Dikshita* (inițiatul)” și îi mai dau încă multe alte nume.

SAMOTRACI – Denumirea zeilor celebrați la *Misterele* din Samotrace. Erau considerați identici cu Cabirii, Dioscurii și Coribanții. Numele lor erau mistice și îi indicau pe Pluto, Ceres sau Proserfina, Bachus și Esculap sau Hermes.

ȘAMANI sau SAMANEENI – Numele unui ordin budist la tătari, mai ales la cei din Siberia. Este posibil să existe o asemănare cu filozofii cunoscuți odinioară sub numele de *Brachmani*, care sunt adesea confundați cu Brahmanii⁴⁵. Cu toții sunt magicieni,

abdomenului; locul templului era numit *omphalos* sau ombilic. Simbolurile sunt feminine și lunare, amintindu-ne că arcadienii erau numiți Proseleni, pre-eleni, sau anteriori perioadei când a fost introdusă adorarea ioniană și olimpiană a Lunii.

⁴⁵ Conform relatărilor lui Strabon și Megastene, care au vizitat Palibothras se pare că persoanele numite de ei samaneeni sau preoți brahmani, erau de fapt budiști. „Răspunsurile deosebit de subtile ale filozofilor samaneeni sau brahmani în întrevederile lor cu cuceritorul conțin în ele spiritul doctrinei budiste”, remarcă Upham (v. *History and Doctrine of Buddhism*, și Hale, *Chronology*, vol. III, p. 238).

sau mai degrabă senzitivi ori mediumi dezvoltați artificial. Actualmente, cei ce îndeplinesc funcția de preoți printre tătari sunt foarte ignoranți și mult inferiori fahirilor în privința cunoașterii și educației. Atât bărbații, cât și femeile pot fi șamani.

SOMA – Această băutură indiană sacră corespunde ambroziei grecilor sau nectarului băut de zeii din Olimp. O cupă de *Kykeon* era băută cu poftă și de către novice, în timpul inițierii eleusine. Cel care o bea atinge ușor *Bradhna*, sau „locul splendorii” (Cerul). Soma pe care o cunosc europenii nu este băutura *originală*, ci este un substitut; doar preoții inițiați pot să guste din soma veritabilă – chiar și regii și rajahii primesc în timpul sacrificiilor un substitut. În *Aytareya Brahmana*, Haug mărturisește că ceea ce a gustat și i s-a părut neplăcut nu a fost soma, ci suc de rădăcină de *Nyagradha*, o plantă care crește pe colinele din Poona. Știm sigur că majoritatea preoților oficianți din Dekkan au pierdut secretul [preparării] adevăratei soma. Acesta nu este de găsit nici în cărțile rituale, nici în tradiția orală. Adevărații urmași ai religiei vedice primitive sunt foarte puțini; ei sunt considerați descendenții *Rishi-lor*, adevărații *Agnihotri*, inițiații în Marile Mistere. Soma mai este venerată și în panteonul hindus, căci i se dă numele de Regele-Soma. Cel care o bea are dreptul să acceadă la regele celest, deoarece este pătruns de acesta, așa cum apostolii creștini și discipolii lor erau pătrunși de Duhul Sfânt și spălați de păcate. Soma face din inițiat un om nou: acesta renaște și se transformă, iar natura lui spirituală o învinge pe cea fizică; primește puterea divină a inspirației și dezvoltă facultatea clarviziunii la cel mai înalt nivel. Conform explicației exoterice, soma este o plantă, dar totodată este și un înger. Ea pune cu putere în contact corpul astral al omului cu sufletul său nemuritor (natura sa individuală cea mai elevată, care este similară unui înger - n.t.). Apoi, cele două, astfel unite, prin puterea băuturii magice, se ridică împreună deasupra naturii fizice și participă în timpul vieții la beatitudinea și gloria inefabilă a Cerului.

Astfel, soma hindusă, din punct de vedere mistic dar și din celelalte puncte de vedere, îndeplinește rolul pe care îl are pentru creștini Cina euharistică. Ideea este aceeași. Cu ajutorul rugăciunilor sacrificiale – mantra-ele – se presupune că această licoare se transformă pe loc în soma adevărată, în înger sau chiar în însuși Brahma. Unii misionari s-au arătat foarte indignați de această ceremonie, cu atât mai mult cu cât, în general vorbind, brahmanii folosesc drept substitut *un fel de soluție alcoolică*. Dar creștinii cred ei oare cu mai puțină tărie în transsubstanțierea vinului obișnuit de împărtășanie în sângele lui Iisus Hristos, din cauză că vinul se întâmplă să conțină mai mult sau mai puțin alcool? Ideea simbolului atașat nu este aceeași? Numai că misionarii spun că ora la care se bea soma este ora de aur a Satanei, care pândește din fundul potirului sacrificial hindus⁴⁶.

SPIRIT – Lipsa unui acord mutual între scriitori cu privire la folosirea acestui cuvânt a dus la o confuzie totală. Adesea este considerat sinonim cu „suflet”, iar lexicografi creditează acest uz. Acesta este rezultatul neutru al ignoranței noastre cu privire la celălalt cuvânt și al repudierii clasificării adoptate de cei din vechime. Vom urmări să clarificăm distincția dintre termenii „Spirit” și „Suflet” în altă parte în această lucrare, iar respectiva porțiune este cea mai importantă din întreaga carte. Până să ajungem însă acolo, adăugăm doar că „Spiritul” este *nous* al lui Platon, Principiul Nemuritor, imaterial și eminent *Divin* din om – încoronarea *Triadei* umane, în timp ce

SUFLETUL este *psyche*, sau *nephesh* din Biblie; principiul vital,

⁴⁶ La rândul lor, necredincioșii ar putea la fel de bine să-i întrebe pe misionari ce fel de spirit pândește din fundul sticlei sacrificiale de bere. Ziarul evanghelic *Independent* din New York spune: „De curând, un călător englez a găsit în îndepărtata Birmanie o biserică a misiunii Baptiste în care, pentru serviciul împărtășaniei, se folosește, bineînțeles, cu binecuvântarea Domnului, bere de Baas în loc de vin!” Circumstanțele pot modifica, după cât se pare, condițiile!

sau suflul vieții, pe care orice animal, până la nivelul infuzorilor, îl împărtășește cu omul. În traducerea Bibliei, termenul este folosit fără deosebire pentru viață, sânge și suflet. „Să nu-i ucidem nephesh-ul” spune textul original. „Să nu-l ucidem *pe el*”, traduc creștinii (*Facerea* 37, 21) și la fel și în continuare.

TEOZOFI – În Evul Mediu, era numele sub care erau cunoscuți discipolii lui Paracelsus din secolul al XVI-lea, așa-numiții filozofi ai focului, *Philosophi per ignem*. La fel ca platonicienii, ei considerau Sufletul (*psyche*) și Spiritul Divin (*nous*) ca particule din marele Archos – un foc luat din eternul ocean de lumină.

Societatea Teozofică, căreia îi sunt dedicate aceste volume, în semn de simpatie afectuoasă, a fost fondată la New York în 1875. Scopul fondatorilor săi a fost acela de a realiza experiențe practice referitoare la puterile oculte ale Naturii, de a culege și a răspândi printre creștini învățăturile și filozofiile religioase ale Orientului. Mai târziu, s-a luat decizia de a li se prezenta „bieților păgâni aflați în întuneric” dovezile rezultatelor practice ale creștinismului, pentru a li se permite cunoașterea ambelor fețe ale monedei, nu doar varianta apologetică a misionarilor. În acest scop, Societatea a stabilit relații cu asociații și personalități din întregul Orient și le-a furnizat raporturi autentice asupra crimelor și faptelor rele ecleziastice, asupra schismelor și ereziilor, asupra controverselor și litigiilor, asupra divergențelor de doctrină, criticilor și reviziunilor Bibliei, cu care Presa din Europa creștină și America se ocupă constant. Creștinătatea a fost îndelung și minuțios ținută la curent cu nivelul de degradare și de abrutizare în care budismul, brahmanismul și confucianismul și-ar fi afundat susținătorii amăgiți și multe milioane de oameni s-au irosit în misiuni străine, din cauza unor reprezentări false de genul acesta. Societatea Teozofică, asistând zilnic la exemplificări ale acestei situații de fapt, consecință a deformării învățăturii creștine și a prostului exemplu dat de unii așa-zisi creștini, a considerat că este un act de

justiție să facă cunoscute aceste aspecte în Palestina, India, Ceylon, Cașmir, Ținuturile tătarilor, Tibet, China și Japonia, țări unde are corespondenți influenți. Ar fi multe de spus și despre conduita misionarilor față de cei care contribuie la susținerea lor.

TEURG – de la *Theos*, „zeu”, și *ergon*, „lucrare”. Prima școală de teurgie practică în perioada creștină a fost fondată de Iamblichos, în rândul platonicienilor din Alexandria; cu toate acestea, preoții care oficiau în templele din Egipt, Asiria și Babilonia și care luau parte în mod activ la evocarea zeilor în timpul *Misterelor Sacre* erau cunoscuți sub acest nume din cea mai timpurie perioadă arhaică. Scopul lor era să facă spiritele vizibile pentru ochii muritorilor. Teurgii cunoșteau științele secrete predate în temple. Neoplatonicienii din școala lui Iamblichos erau numiți teurgi deoarece realizau așa-numita „magie ceremonială” și evocau „spiritele” eroilor plecați, ale „zeilor” și ale daimonilor (*daimonia*, „entități spirituale, divine”). În rarele cazuri când se cerea prezența unui spirit *tangibil* și *vizibil*, teurgul trebuia să-i dea apariției o parte din carnea și sângele lui – trebuia să realizeze *theopoea*, sau „crearea zeilor” printr-un proces misterios bine-cunoscut fahirilor moderni și brahmanilor inițiați din India. Iată ce se spune în *The Book of Evocations* despre pagode, aspect care arată identitatea perfectă de rit și ceremonial dintre cea mai veche teurgie brahmanică și cea a platonicienilor alexandrini:

„Brahmanul grihasta⁴⁷ (evocatorul) trebuie să fie într-o stare de completă puritate înainte de a se aventura să-i invoce pe Pitris.”

După ce a pregătit o lampă, santal, tămâie etc. și după ce a trasat cercurile magice predate de către guru-ul superior pentru a păstra la distanță spiritele *rele*, el „încetează să respire și cheamă focul în ajutorul lui ca să-i disperseze trupul”. El pronunță cuvântul sacru de un anumit număr de ori, iar „sufletul său evadează din trup; trupul

⁴⁷ Persoană aflată în etapa vieții numită *Grihastya* (după sistemul expus în *Manava-Dharma-Sastra*, care presupune implicarea în viața de familie (n.t.)).

său dispare și sufletul spiritului evocat coboară în trupul *dublului* și îl animă”. Apoi, „sufletul (lui grihasta) reintră în trupul său, ale cărui particule subtile se agregă din nou, după ce formaseră anterior, din emanațiile lor, un trup eterat pentru spiritul chemat”.

Acum, după ce a format pentru Pitris un trup cu particulele cele mai importante și mai pure din propriul său trup, odată ce ceremoniile sacrificiale s-au realizat, grihasta poate „conversa cu sufletele strămoșilor și cu Pitris, punându-le întrebări despre misterele Ființei și transformările *imperisabilului*”.

„Apoi, după ce a stins lampa, trebuie să o reaprindă, să pună în libertate spiritele rele excluse din acest loc prin cercurile magice și să părăsească sanctuarul acestor Pitris.”

Școala lui Iamblichos era distinctă de aceea a lui Plotin și a lui Porfir, care erau foarte ostile față de magia ceremonială și față de teurgia practică, pe care le considerau periculoase, cu toate că acești doi oameni eminenți au crezut puternic în ele. „Magia *teurgică* sau *binevoitoare* și cea gotică sau necromanția neagră și rea au avut aceeași reputație predominantă în timpul primului secol al erei creștine.”⁴⁸ Dar niciodată nu s-a petrecut ca vreun filozof pios și de înaltă moralitate, al cărui renume a ajuns neîntinat de reproș până la noi, să practice alt gen de magie decât cea *teurgică* sau *binevoitoare*, precum o denumeste Bulwer-Lytton. „Oricine este bine instruit cu privire la natura *aparențelor divin luminoase* (*phasmata*) cunoaște motivul pentru care se pretinde abținerea de la consumul păsărilor (hrană animală), mai ales pentru acela care se grăbește să se elibereze de legăturile terestre și să fie alături de zeii celești”, spune Porfir.⁴⁹

Deși a refuzat să practice el însuși teurgia, Porfir, în *Viața lui Plotin*, vorbește despre un preot din Egipt care „la cererea unui prieten de-al său (care de fapt ar fi putut fi Porfir însuși,

⁴⁸ Bulwer-Lytton, *Last Days of Pompeii*, p. 147

⁴⁹ *Select Works*, p. 159

remarcă Taylor), a făcut să-i apară lui Plotin, în templul lui Isis de la Roma, daimonul familiar, sau, în limbaj modern, *îngerul păzitor al acestui filozof*⁵⁰.

Ideea populară predominantă era că teurgii, la fel ca și magicienii, făceau minuni, precum evocarea sufletelor și a umbrelor eroilor și zeilor, și realizau și alte acte taumaturgice, prin puteri supranaturale.

YAJNA – Yajna, spun brahmanii, există din eternitate, căci provine direct din Cel Suprem, Brahma-Prajapati, în care se găsea în stare latentă, din „neînceputuri”. Este cheia către TRIVIDYA, tripla știință sacră, conținută în versurile din *Rig-Veda*, care ne învață cu privire la Yagus, ceremonia misterelor. Yajna există invizibilă dintotdeauna; este precum puterea latentă a electricității într-o mașină electrică, necesitând doar punerea în funcțiune a aparatului potrivit pentru a se manifesta. Se presupune că se extinde de la *Ahavanīya*, focul sacrificial, la cer, formând o punte sau o scară prin care sacrificatorul poate să comunice cu lumea zeilor și a spiritelor și chiar să urce viu până la lăcașurile lor.

Această Yajna este încă una din formele lui Akasha, și cuvântul mistic care o cheamă la existență, pronunțat mental de către Preot, este *Cuvântul Pierdut* ce primește un impuls prin FORȚA VOINȚEI.

Pentru a completa lista, vom adăuga acum că, în cursul capitolelor viitoare, de fiecare dată când vom folosi cuvântul *arhaic*, ne vom referi la timpurile dinaintea lui Pitagora. Prin cuvântul *antic*, la perioada de dinainte de Mahomed, și prin *medieval*, la perioada dintre Mahomed și Martin Luther. Vom încălca această regulă doar uneori, când va trebui să vorbim despre popoarele Antichității pre-pitagoreice, și vom adopta uzajul comun, numindu-le *antice*.

Înainte de a încheia acest capitol, dorim să explicăm în câteva cuvinte planul acestei lucrări. Scopul său nu este deloc acela de a impune publicului viziunile personale și teoriile autoarei; nu are

nici pretențiile unei lucrări științifice, care vizează să revoluționeze anumite domenii de gândire. Este mai degrabă un rezumat sumar al religiilor, al filozofiilor și al tradițiilor universale ale omenirii, cu exegeza lor, în spiritul doctrinelor secrete, care, datorită prejudecăților și bigotismului, au ajuns în cadrul creștinătății sub o formă atât de mutilată, încât este imposibil să fie sănătos judecate. Din vremea nefericiților filozofi medievali, ultimii care au avut curajul să se ocupe de aceste doctrine secrete a căror cunoaștere o dețineau, puțini oameni au îndrăznit să înfrunte persecuțiile și prejudecățile, făcându-și cunoașterea publică. Și acei puțini care au făcut-o, niciodată nu au scris pentru public, aceasta fiind o regulă, ci doar pentru cei – din vremea lor și de după ei – care dețineau cheia jargonului lor. Majoritatea oamenilor, neînțelegându-i pe ei și doctrina lor, s-au obișnuit să-i privească în masă fie ca șarlatani, fie ca visători. De aici, nemeritul dispreț în care s-a afundat gradat studiul celei mai nobile științe – aceea a omului spiritual.

Asumându-și cercetarea presupusei infailibilități a științei moderne și a teologiei, autoarea a fost forțată, chiar cu riscul de a părea dezlănțată, să facă constant comparații între ideile, descoperirile și pretențiile reprezentanților lor și cele ale filozofilor antici și ale învățătorilor religioși. Aspecte separate de lungi secole au fost astfel apropiate, căci prioritatea și analogia descoperirilor și a dogmelor pot fi determinate doar în acest mod. Vorbind despre meritele savanților noștri contemporani, despre propriile lor mărturii în legătură cu eșecurile întâmpinate în cadrul cercetărilor experimentale ale misterelor impenetrabile, despre verigile lipsă din teoriile lor, despre incapacitatea lor de a înțelege fenomenele naturale și ignorarea legilor lumii cauzale, toate acestea au constituit baza prezentului studiu. Psihologia a fost atât de neglijată și Orientul este atât de îndepărtat, încât puțini dintre cercetătorii noștri vor merge să studieze această știință acolo unde ea este cu adevărat înțeleasă; vom trece deci în revistă îndeosebi speculațiile și atitudinea autorităților recunoscute,

⁵⁰ Ibid., p. 92

referitoare la fenomenele psihologice moderne, care au început să se manifeste la Rochester și care s-au răspândit acum pe întregul mapamond. *Dorim să arătăm modul cum eșecurile frecvente erau inevitabile și cum ele vor continua în mod fatal să fie astfel, până ce aceste preținse autorități ale Occidentului vor veni să -i cunoască pe brahmanii și lama-șii din Extremul Orient pentru a le cere cu umilință să-i învețe alfabetul veritabilei științe.* Nu am formulat împotriva savanților nicio acuzație care să nu fie justificată prin propriile lor publicații, și dacă citările noastre din analele Antichității îi deposează pe unii dintre ei de laurii pe care până acum îi considerau dobândiți pe drept, vina este a Adevărului și nu a noastră. Niciun om demn de titlul de filozof nu ar dori să i se atribuie onoruri care îi aparțin altcuiva.

Profund interesat de lupta titanică angajată în prezent între materialism și aspirațiile spiritualiste ale omenirii, efortul nostru constant a fost acela de a reuni în capitolele următoare, ca pe niște arme într-un arsenal, toate faptele și argumentele care pot ajuta ca spiritualismul să triumfe. Copil sărman și deformat, materialismul de Astăzi este născut din Ieri. Dacă creșterea lui nu va fi oprită, ar putea să devină stăpânul nostru! El este copilul brutalului bastard al Revoluției Franceze, o reacție împotriva secolelor de reprimare și de bigotism religios. Pentru a evita strivirea aspirațiilor spirituale, distrugerea acestor speranțe, moartea acestei Intuiții care ne învață despre existența unui Dumnezeu și a unei Lumi de Dincolo, trebuie să demascăm întreaga diformitate a falselor noastre teologii și să distingem între religia divină și dogmele umane. Vocea noastră se înalță în favoarea libertății spirituale și pledăm pentru eliberarea de orice tiranie, fie că este vorba de cea a ȘTIINȚEI sau de cea a TEOLOGIEI.

VĂLUL LUI ISIS

PARTEA ÎNTÂI – ȘTIINȚA

VOLUMUL I

Capitolul I

Aspecte vechi cu nume noi

„Ego sum qui sum.”⁵¹

Axiomă a filozofiei hermetice

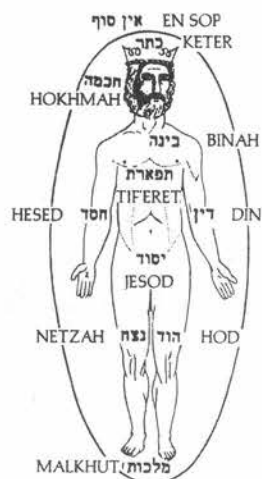
„Ne-am început căutarea acolo unde știința modernă și-a strâns fără speranță aripile. Și am găsit astfel elementele de bază ale științei, pe care învățații din ziua de azi le disprețuiesc, considerându-le biete himere dezlănțuite sau mistere de nepătruns, pe care și-au pierdut de mult speranța că le vor dezlega vreodată.”

Edward Bulwer-Lytton, *Zanoni*

CABALA ORIENTALĂ

Se află undeva în lume o carte străveche, care provine din vremuri atât de îndepărtate, încât un anticar din timpurile noastre ar putea chibzui la nesfârșit, fără să-și dea seama din ce este alcătuit materialul pe care a fost consemnată. Există la ora actuală doar un singur exemplar din această carte. Cel mai vechi document al culturii ebraice cu privire la știința ocultă – *Siphra*

⁵¹ Eu sunt cel ce sunt (lat.) (n.t.)

Adam Kadmon și sefirotele

ta noastră, Emanația este tot mai întunecată, pentru ca, în clipa în care atinge Pământul, să aibă culoarea cea neagră a nopții. Filozofii hermetiști din toate timpurile cred cu strășnicie, în baza a *șaptezeci de mii* de ani de experiență⁵⁴, după cum afirmă chiar ei, că materia a devenit, în timp, datorită păcatului, mai grosieră și mai densă decât era în momentul creației primordiale a omului și că la începuturi trupul uman era pe jumătate alcătuit dintr-o materie eterică. De asemenea, înainte de cădere, omul comunica liber cu alte lumi, acum nevăzute. Dar, începând de atunci, materia a devenit un obstacol extrem de puternic, care ne împiedică să luăm legătura cu lumea spiritelor. Tradițiile ezoterice străvechi ne învață de asemenea că înainte de creația simbolică a lui Adam, aici pe pământ au trăit și au pierit mai multe rase de ființe umane, fiecare făcând loc unei alteia. Oare aceste exemplare umane din trecut erau mai evolute? Aparțineau poate, unele dintre acestea,

⁵² Cartea misterului pecetluit, Ed. Herald, 2005 (n.t.)

⁵³ Numele este utilizat cu același sens precum cuvântul grecesc *antropos* [„om” (gr.) – n.t.]

⁵⁴ Tradiția adepților Cabalei orientale afirmă că știința hermetică este chiar și mai străveche de atât. Oamenii de știință contemporani s-ar putea îndoi și ar putea respinge această afirmație. Totuși, ei *nu pot* să dovedească contrariul.

acelei rase de oameni înaripați menționați de Platon în al său dialog *Phaidros*? Iată o sarcină demnă de lăsat în seama științei. Peșterile cu inscripții străvechi din Franța, precum și relicvele aparținând epocii de piatră pot reprezenta un punct de plecare în această direcție.

Odată cu dezvoltarea acestui ciclu, ochii ființei umane s-au deschis tot mai mult, până ce au ajuns să deosebească „binele și răul”, la fel ca înșiși Elohimii⁵⁵. După ce a atins maximul, ciclul a căpătat o direcție descendentă. Când curbura arcului a atins punctul în care era perfect paralel cu linia fixă a planului terestru, omul a fost înzestrat de Natură cu „un înveliș de piele”, iar Domnul Dumnezeu „l-a acoperit cu veșminte”.

Aceeași convingere în pre-existența unei rase mult mai spirituale decât cea căreia îi aparținem acum poate fi descoperită și în cadrul tradițiilor străvechi ale aproape tuturor popoarelor. În străvechiul manuscris în limba quiche⁵⁶, publicat de Brasseur de Bourbourg – *Popol Vuh*⁵⁷ – se afirmă că cea dintâi rasă de oameni era înzestrată cu puterea rațiunii și cu capacitatea de a vorbi, cu clarviziune și omnisciență. Conform lui Filon din Alexandria, peste tot în jurul nostru se află o mulțime de spirite invizibile, unele dintre acestea fiind eliberate de rău și nemuritoare, în timp ce altele sunt rele și muritoare. „Suntem urmașii fiilor lui EL⁵⁸, și trebuie să ne redobândim statutul de copii ai lui EL.” Iar afirmația clară a gnosticului anonim care a consemnat *Evangelia după Ioan* și care spune că „toți cei care L-au primit”, adică toți cei care au urmat și au pus în practică doctrina ezoterică a lui Iisus „vor deveni fii ai lui Dumnezeu”, subliniază aceeași convingere. (I., 12.) „Nu știți voi că sunteți niște dumnezei?” a exclamat Învățătorul. Platon descrie

⁵⁵ Denumire în limba ebraică desemnând ierarhia angelică a *Principatelor* (n.t.)

⁵⁶ Limbă meso-americană a familiei de limbi Maya (n.t.)

⁵⁷ Literal, *Cartea sfatului* sau *Cartea comunității* – document referitor la miturile civilizației Maya (n.t.)

⁵⁸ Unul dintre cele zece nume ale lui Dumnezeu, conform tradiției ebraice, însemnând chiar „Dumnezeu” (n.t.)

admirabil în al său *Phaidros* starea omului primordial, precum și ceea ce va redeveni acesta: înainte și după „pierderea aripilor” – înainte și după vremurile când „ trăia printre zei, el însuși un zeu al lumii spiritelor”. Încă din cele mai străvechi timpuri, sistemele filozofice religioase ne-au învățat că întregul univers este locuit de ființe divine și spirituale, de diverse rase. Dintr-una dintre aceste rase a evoluat, de-a lungul timpului, ADAM, omul primitiv.

Calmucii, precum și alte triburi din Siberia, descriu în legendele lor și alte creații, anterioare rasei umane curente. Acele ființe, spun ei, erau înzestrate cu o cunoaștere fără limite și au îndrăznit chiar să se revolte împotriva Marelui Spirit Conducător. Acesta i-a pedepsit pentru mândria lor și, pentru a-i umili, i-a încătușat în *trupuri materiale*, acoperindu-le astfel simțurile. Puteau să se elibereze din acestea doar printr-o îndelungată penitență, autopurificare și transformare a ființei. Triburile respective cred că *șamanii* lor se bucură uneori de puterile divine pe care le aveau la origini toate ființele umane.

TRADIȚII STRĂVECHI CONFIRMATE DE CERCETĂRILE ȘTIINȚEI MODERNE

Biblioteca *Astor* din New York a adăugat recent colecției sale un exemplar al unui *Tratat Egiptean de Medicină*, redactat în secolul al șaisprezecelea î.Hr. (sau, mai exact, în anul 1552 î.Hr.), dată la care, conform cronologiei acceptate, Moise avea doar douăzeci și unu de ani. Textul original este scris pe scoarță de papirus, fiind decretat de profesorul Schenk din Leipzig ca fiind nu doar autentic, ci și în cea mai bună stare din câte s-au văzut. Este vorba despre o fâșie de papirus auriu de cea mai bună calitate, lată de treizeci de centimetri, cu o lungime de peste douăzeci de metri, sulul fiind împărțit în o sută zece pagini, toate numerotate cu atenție. Papirusul a fost achiziționat din Egipt, în martie 1872,

de către arheologul Ebers, de la „un arab înstărit din Luxor”. Referindu-se la achiziția sa, acesta a afirmat în publicația *New York Tribune* că scrierea „poartă cu sine dovezi clare că este unul dintre cele șase tratate hermetice de medicină, despre care vorbește Clement Alexandrinul”.

Redactorul mai afirmă în continuare: „Pe vremea lui Iamblichos, 363 d.Hr., preoții egipteni aveau patruzeci și două de cărți pe care i le atribuiam lui Hermes (Thuti⁵⁹). Dintre acestea, conform acestui autor, treizeci și șase conțineau istoria întregii cunoașteri a rasei umane; iar ultimele șase erau tratate de medicină referitoare la: anatomie, patologie, afecțiuni oculare, chirurgie și tratamente⁶⁰. *Papirusul Ebers* este indiscutabil una dintre aceste lucrări hermetice ale Antichității.”

Dacă o simplă întâlnire dintre un arheolog neamț și un „arab înstărit” din Luxor a aruncat o asemenea lumină asupra străvechii științe egiptene, de unde știm că întunecatele cripte ale istoriei nu adăpostesc în adâncurile lor adevărați „aștri”, gata să fie aduși la lumină de astfel de întâlniri, dintre un alt egiptean prosper și un alt cercetător asiduu al Antichității?!

Descoperirile științei moderne nu contrazic tradițiile străvechi, care susțin că rasa umană are o vechime inimaginabilă. În ultimii câțiva ani, geologia, care anterior acceptase existența omului doar până în perioada terțiară, a găsit deja dovezi incontestabile care confirmă existența omului anterior ultimei glaciațiuni – în urmă cu peste 250.000 de ani! O afirmație greu de digerat de teologia patristică, dar totuși un fapt acceptat de filozofii din vechime.

În plus, odată cu rămășițele omenești, au mai fost dezgropate și resturi de fosile care arată faptul că în vremurile respective omul știa să vâneze și deținea de asemenea știința focului. Dar nu

⁵⁹ Un alt nume al zeului egiptean Thot, identificat uneori cu Hermes Trismegistos (n.t.)

⁶⁰ Clement Alexandrinul afirma că, în vremea sa, preoții egipteni dețineau patruzeci și două de tratate canonice.

s-a mers apoi mai departe cu cercetările privind originea omului; știința a ajuns într-un punct mort, în așteptarea de noi dovezi. Din nefericire, nu există și un Cuvier⁶¹ al antropologiei și psihologiei, iar geologii și arheologii nu sunt capabili să reconstituie din fragmentele descoperite „scheletul” perfect al ființei umane, cu toate cele trei aspecte ale sale: fizic, intelectual și spiritual. Întrucât fosilele umane devin tot mai rudimentare și mai neobișnuite pe măsură ce geologia pătrunde tot mai adânc în măruntaiele pământului, știința consideră aceasta drept o dovadă a faptului că, pe măsură ce ne apropiem de originile omului, el este tot mai sălbatic și mai asemănător animalelor. Ce logică ciudată! Oare descoperirile resturilor arheologice din peștera de la Devon sunt o dovadă a faptului că în vremea respectivă nu existau și alte rase contemporane, cu un avansat nivel de civilizație? După ce populația actuală a Pământului va fi dispărut complet și un arheolog aparținând „rasei următoare”, dintr-un viitor îndepărtat, va excava urmele uneltelor casnice ale unuia din triburile de pe Insula Andaman sau din India, va fi oare justificat din partea lui să concluzioneze că omenirea secolului al nouăsprezecelea „de-abia trecuse de Epoca de piatră”?

Mai nou este la modă sintagma: „concepte care nu se susțin, aparținând unui trecut necultivat”. *Ca și cum ar fi posibil să ascundem în spatele unui eufemism cu pretenții inteligente toate debaterile intelectuale pe care se sprijină reputația atât de multor filozofi moderni!* La fel cum Tyndall este întotdeauna gata să discrediteze filozofii lumii antice – în ciuda faptului că nu unul, ci chiar mai mulți distinși oameni de știință au beneficiat de onorurile și reputația obținute în urma preluării și deghizării ideilor acestora – tot așa și geologii par să fie tot mai înclinați să considere ca fiind de la sine înțeles faptul că toate rasele străvechi erau alcătuite doar din

⁶¹ Georges Cuvier este unul din cei mai mari oameni de știință ai secolului al XIX-lea, considerat un pionier în domeniul anatomiei comparate și părintele paleontologiei vertebrate (n.t.).

niște barbari inculți. Dar nu toate autoritățile în domeniu sunt de acord cu această părere. Unii savanți eminenți susțin chiar opusul. Max Müller afirmă de exemplu că: „Multe sunt încă de neînțeles pentru noi, iar limbajul hieroglific al anticilor a înregistrat doar jumătate din intențiile subconștiente ale minții lor. Totuși, tot mai mult, imaginea omului, în orice eră a Pământului am întâlni-o, ne apare de o puritate și o noblete absolută, încă de la începuturile sale; învățăm să-i înțelegem chiar și greșelile și începem să-i interpretăm până și visele. Oricât de departe am merge înapoi în timp, până la cele mai străvechi urme ale existenței omului, în straturile cele mai adânci ale istoriei, putem vedea că acesta era înzestrat cu darul divin al unui intelect perfect logic și coerent, chiar din timpurile primordiale, iar astfel, ideea unei umanități evoluând treptat din străfundurile unei brutalități animalice nu se mai poate susține vreodată.”⁶²

PROGRESUL CICLIC AL OMENIRII

De vreme ce consideră ca fiind nerațional să cerceteze cauzele primordiale, oamenii de știință se ocupă în prezent de studiul efectelor fizice. Domeniul investigațiilor științifice este prin urmare restrâns la lumea fizică. Odată ce își ating astfel limitele, cercetările lor se opresc, trebuind apoi să reia toată munca de la început. Cu tot respectul datorat acestor erudiți, ei sunt doar niște hamsteri care se învârt la nesfârșit într-o roțiță din cușca lor, fiind astfel condamnați să învârtă din nou și din nou „materia” pe care o prețuiesc atât de mult. Știința este o forță puternică și nu se cuvine ca noi, niște bieți pigmei, să o punem la îndoială. Dar „savanții” nu sunt întruparea însăși a științei, tot așa cum nici locuitorii planetei noastre nu reprezintă planeta în sine. Nu avem nici dreptul de a cere aceasta, și nici puterea de a-i obliga pe „filozofii moderni” să

⁶² *Chips from a German work-shop* – vol. II, p.7. Mitologie comparată

accepte fără drept de apel o descriere geografică a feței întunecate a Lunii. Dar, dacă datorită vreunui cataclism lunar, unul dintre locuitorii acesteia ar fi astfel propulsat în atmosfera noastră gravitațională și ar ateriza astfel viu și nevătămat la ușa doctorului Carpenter, acesta ar putea fi acuzat de trădare față de deontologia profesională dacă nu ar pune astfel capăt credinței în fenomenele strict fizice.

Pentru un om de știință, a refuza ocazia de a investiga un fenomen nou, fie acesta și sub forma unui om de pe Lună sau a unei fantome de la reședința Eddy⁶³, este fără discuție ceva reprobabil.

Fie că utilizăm metoda lui Aristotel sau a lui Platon, nu trebuie să încetăm niciodată să ne punem întrebări; totuși, se știe că andrologii din vechime susțineau că au înțeles în totalitate atât natura interioară, cât și pe cea exterioară a omului. Lăsând la o parte ipotezele superficiale ale geologilor, am început deja să fim aproape zilnic martorii unor dovezi care susțin afirmațiile acestor filozofi.

Ei au împărțit existența fără de sfârșit a ființei umane pe această planetă în cicluri, pe durata fiecăruia omenirea atingând gradat punctul culminant al unei civilizații superioare și apoi decăzând în barbarismul cel mai abject cu putință. Ne putem face o vagă idee referitoare la nivelul atins în mod repetat de rasa umană, privind neasemuit de frumoasele monumente din vechime, aflate încă în picioare, și de asemenea citind descrierile lui Herodot despre alte minunății, din care nu a mai rămas astăzi nicio urmă. Chiar și pe vremea lui, multe din giganticele piramide și temple faimoase din lumea întreagă erau doar o grămadă de ruine. Distruse de mâna neobosită a timpului, acestea sunt descrise de Părintele Istoriei ca fiind „martorii venerabili ai unei măreții de mult apuse a strămoșilor plecați dintre noi”. El „se mărginește la a nu vorbi despre aspectele de natură divină”, și lasă astfel posterității doar o descriere imperfectă, și aceasta numai din

⁶³ Clădire aflată în patrimoniul național al Statelor Unite, situată în Rhodes Island (n.t.).

auzite, a minunatelor încăperi subterane ale Labirintului de la Fayum, unde zăceau – și zac în continuare – ascunse rămășițele sacre ale Regilor inițiați.

În plus, ne putem face încă o idee despre nivelul elevat atins de civilizația Antichității în baza descrierilor istorice din vremea dinastiei ptolemaice, deși, la vremea respectivă, artele și științele erau considerate ca aflându-se pe o pantă descendentă, iar secretul multora dintre cele din urmă fusese deja pierdut. Recent, cu ocazia săpăturilor lui Mariette-Bey

de la baza piramidelor, au fost descoperite diverse statui din lemn împreună cu alte relicve, acestea arătând faptul că mult înaintea primelor dinastii, egiptenii atinseseră deja un asemenea nivel al rafinamentului și al perfecțiunii, încât chiar și cel mai înfocat admirator al artei grecești ar rămâne mut de uimire văzând așa ceva. Bayard Taylor descrie aceste statui într-una dintre conferințele sale și spune că frumusețea chipurilor lor, cu ochii de nestemate și pleoape de aramă, este de neegalat. Îngropate adânc sub stratul de nisip, în care zăceau relicvele adăpostite acum de colecțiile lui Lepsius, Abbott și cele de la Muzeul Britanic, au fost descoperite dovezile tangibile ale doctrinei hermetice a ciclurilor de evoluție, despre care am vorbit mai sus.

Dr. Schliemann, entuziastul elenist, a găsit recent, în timpul săpăturilor de la Troad, o mulțime de dovezi care atestă aceeași trecere gradată de la barbarism la civilizație și, din nou înapoi, de la civilizație la barbarism. Atunci, de ce ne împotrivim atât de mult și nu vrem să acceptăm că, dat fiind faptul că civilizațiile antediluviene erau mult mai avansate decât noi în anumite științe

Herodot

pe care le catalogăm în prezent ca fiind *pierdute*, este foarte posibil să fi excelat și în ceea ce privește cunoașterea psihicului uman? O asemenea ipoteză trebuie să fie considerată la fel de rezonabilă ca oricare alta, până la descoperirea unei dovezi contrare care să o infirme în mod zdrobitor.

Orice *savant* adevărat este de acord cu faptul că, în multe privințe gradul de cunoaștere atins de omenire este încă în fază incipientă. Este oare posibil ca ciclul nostru să fi început într-o epocă relativ recentă? *Aceste cicluri*, conform filozofiei caldeene, *nu cuprind întreaga umanitate simultan*. Profesorul Draper susține parțial această părere, afirmând că perioadele în care geologia a „considerat că este convenabil să împartă progresul omului în ceea ce privește civilizația nu sunt epoci strict delimitate, care să fie simultan valabile pentru întreaga rasă umană”, oferind drept exemplu „indienii nativi americani nomazi” care „ies din epoca de piatră doar în prezent”. Astfel, o dată în plus, oamenii de știință au confirmat, în mod neintenționat, mărturia înțelepților Antichității.

ȘTIINȚA CRIPTICĂ STRĂVECHE

Orice cabalist bine familiarizat cu sistemul numeric și geometric pitagoreic poate demonstra că viziunea metafizică a lui Platon se baza pe principii matematice extrem de stricte. „Adevărata matematică”, se afirmă în *Magicon*, „este ceva care are legătură cu toate științele superioare; matematica obișnuită este doar o fantasmagorie înșelătoare, a cărei mult-lăudată infailibilitate derivă numai din faptul că materia, condițiile și referințele se află la baza sa.” Oamenii de știință care cred că au adoptat metoda aristoteliană, doar pentru că se crispează ori de câte ori nu pornesc de la un fapt particular bine demonstrat pentru a ajunge astfel la unul universal, slăvesc această metodă de inducție filozofică, respingând-o pe cea a lui Platon, pe care o consideră ca fiind lipsită de

substanță. Profesorul Draper se lamentează spunând că unii mistici speculativi, cum ar fi Ammonius Sakkas și Plotin, ar fi trebuit să fie ei în locul „geometrilor care au proiectat vechiul muzeu cu atâta exactitate”.⁶⁴ El uită că, dintre toate științele, geometria – singura care merge de la universal la particular – a fost chiar metoda utilizată de Platon în filozofia sa. Atât timp cât știința exactă își limitează observațiile la condițiile fizice, procedând în manieră aristoteliană, cu siguranță nu va greși niciodată.

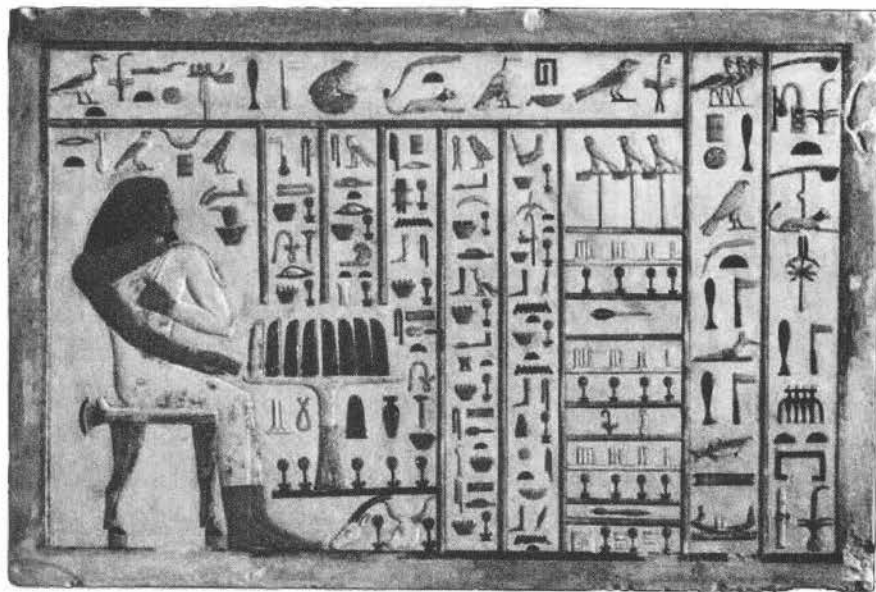
Dar, cu toate că lumea materială ne apare ca fiind fără margini, ea este totuși finită; prin urmare, materialismul se va roti la nesfârșit în acest cerc vicios, incapabil să meargă vreodată mai mult decât îi permite circumferința. Teoria cosmologică a numerelor, pe care Pitagora a învățat-o de la hierofanții egipteni, este singura în măsură să reconcilieze cele două structuri, materia și spiritul, făcându-le astfel să se demonstreze matematic una pe cealaltă.

Numerele sacre ale universului, aflate într-o combinație ezoterică, rezolvă marea problemă și explică teoria radiației și ciclul emanațiilor. Ordinele inferioare, înainte să se transforme în cele superioare, trebuie să emane din ordinele spirituale mai elevate, și apoi, ajunse fiind la punctul de cotitură, să se reabsoarbă din nou în infinit.

Fiziologia, la fel ca orice alt aspect din această lume în continuă evoluție, este supusă revoluției ciclice. La fel cum în momentul de față pare că de-abia iese din umbra arcului inferior, tot așa este posibil ca într-o zi să se dovedească că a atins punctul superior al circumferinței cercului, cu mult înainte de vremea lui Pitagora.

Mochus Sidoneanul, fiziolog și maestru al științei anatomiei, a atins perioada sa de glorie cu mult înaintea Înțeleptului din Samos, acesta din urmă primind instrucțiunile sacre de la discipolii și descendenții lui Mochus. Pitagora, filozoful absolut, cel care a pătruns atât de adânc în înțelegerea fenomenelor subtile

⁶⁴ *Conflict between Religion and Science*, cap. I

Sistemul numerologic egiptean însoțit de notații matematice

ale naturii, nobilul moștenitor al învățăturilor străvechi, al cărui scop suprem era eliberarea sufletului din lanțurile simțurilor, făcându-l astfel să-și realizeze propria forță, trebuie să dăinuie de-a pururi în amintirea umanității.

Vălul impenetrabil al secretului ezoteric a fost aruncat asupra științelor învățate în sanctuar. Acesta este motivul pentru care filozofii din vechime sunt acum desconsiderați. Până și Platon și Filon din Alexandria au fost acuzați de mulți comentatori de neconcordanțe absurde, deși ideea care fundamentează labirintul de contradicții metafizice care îl lasă perplex pe cititorul dialogului *Timaios* este chiar prea evidentă. Dar a fost vreodată Platon citit și înțeles cu adevărat de vreunul dintre comentatorii clasici? Răspunsul la această întrebare este clar demonstrat de criticile pe care le putem găsi în lucrările mai multor autori, cum ar fi Stalbaum, Schleirmacher, Ficinus (în traducere latină), Heindorf, Sydenham, Buttmann, Taylor și Burges, ca să nu mai vorbim de alte autorități

în materie, de mai mică importanță. Este evident că aluziile ascunse ale filozofilor greci la elemente ezoterice i-au contrariat la maxim pe acești comentatori. Cu sânge rece, ei nu numai că sugerează, în cazul unor pasaje mai dificile, că se intenționa evident o altă frazeologie, ci uneori chiar au tupeul să facă ei înșiși modificările respective! Despre versul orfeic: „Pe vremea cântului, ordinul celei de-a șasea rase se sfârși” – care poate fi interpretat doar ca o referire la cea de-a șasea rasă apărută din evoluția consecutivă a sferelor⁶⁵, Burges afirmă: „... provine evident dintr-o cosmogonie unde se considera că omul a fost creat ultimul”.⁶⁶ Oare cineva care își permite să modifice opera altcuiva, nu ar trebui cel puțin să înțeleagă ce a vrut să spună autorul? Într-adevăr, se pare că există o părere generală, chiar și a criticilor moderni mai lipsiți de prejudecăți, cum că filozofilor din vechime le lipseau profunzimea și cunoașterea adâncă a științelor exacte, cu care se laudă atât de mult secolul nostru. Unii chiar își pun problema dacă aceștia înțeleseseră acel principiu științific de bază: *ex nihilo nihilo fit*⁶⁷. Acești comentatori afirmă că, dacă anticii ar fi bănuiră totuși întrucâtva calitatea de indestructibilitate a materiei, ei nu se bazau totuși pe o formulă bine stabilită, ci doar pe o logică intuitivă și pe analogii. Noi nu credem aceasta, dimpotrivă. Ideile acestor filozofi relativ la materie erau expuse către critica publică; dar învățăturile lor în ce privește aspectele spirituale erau profund ezoterice. Prin urmare, deoarece juraseră să păstreze secretul religios cu privire la o multitudine de subiecte oculte referitoare la relația dintre Spirit și materie, ei se întreceau unii pe alții în ceea ce privește metodele ingenioase folosite pentru a-și ascunde adevăratele păreri. Doctrina *metempsihozei* a fost foarte mult ridiculizată de oamenii

⁶⁵ Filozofia hermetică a evoluției sferelor împreună cu rasele asociate acestora este explicată în detaliu într-o altă parte a acestei lucrări.

⁶⁶ J. Burges, *The Works of Plato*, p. 207, notă

⁶⁷ Din nimic nu se naște nimic (lat.) (n.t.)

de știință și respinsă de teologi, dar dacă ar fi fost corect înțelegerea în ceea ce privește aplicațiile pe care le poate avea cu privire la indestructibilitatea materiei și la nemurirea Spiritului, ar fi fost percepută ca un concept sublim. Oare nu ar trebui mai întâi să privim subiectul din punctul de vedere al anticilor, înainte să ne aventurăm să îi disprețuim pe cei care îl promovau? Soluția marii probleme a *eternității* nu aparține nici superstițiilor religioase, nici materialismului grosier. Armonia și uniformitatea matematică a dublei evoluții – spirituale și fizice – poate fi elucidată doar din perspectiva numericii universale a lui Pitagora, care și-a bazat în întregime sistemul pe așa-numita „vorbire metrică” din *Vedele* hinduse. Doar recent, unul dintre cei mai entuziaști erudiți ai limbii sanscrite, Martin Haug, și-a asumat uriașa sarcină de a traduce tratatul *Aitareya Brahmana* din *Rig Veda*. Până la data respectivă, lucrarea fusese în întregime necunoscută, iar aceste explicații dovedesc fără urmă de tăgadă echivalența dintre sistemul pitagoreic și cel brahmanic. În cadrul ambelor sisteme, semnificația ezoterică are un fundament numeric: pentru primul, baza o reprezintă relația mistică existentă între fiecare număr și toate aspectele care pot fi înțelese de mintea umană, iar pentru cel de-al doilea, baza este reprezentată de numărul silabelor din care constă fiecare vers al *mantra*-elor. Platon, discipolul entuziast al lui Pitagora, a realizat acest adevăr atât de plener, încât a susținut că dodecaedrul este figura geometrică utilizată de *Demiurg* pentru alcătuirea universului. Unele dintre aceste cifre aveau o semnificație extrem de solemnă. Numărul *patru*, de exemplu, al cărui multiplu de trei este dodecaedrul, era considerat a fi o cifră sacră de către pitagoreici. Acesta este pătratul perfect, niciuna dintre liniile care îl mărginesc nedepășindu-le pe celelalte în lungime, nici măcar cu un punct. Patru este simbolul justiției morale și al dreptății divine, exprimate geometric. Toate puterile, precum și marile simfonii ale naturii fizice și spirituale se află înscrise în pătratul perfect; și chiar inefabilul Său nume, care, altfel, ar fi de nepronunțat, a fost înlocuit de

acest număr sacru 4, legământul cel mai puternic și cel mai solemn cu misticii din vechime, *Tetrada mistică*.⁶⁸

Dacă metempsihoza pitagoreică ar fi explicată în amănunțime și comparată cu teoria modernă a evoluției, s-ar descoperi că poate furniza acea „verigă lipsă” din lanțul acestora din urmă. Dar cine, dintre oamenii de știință contemporani, ar fi dispus să își piardă prețiosul timp cu excentricitățile anticilor? În pofida dovezilor contrare, savanții nu numai că neagă faptul că popoarele arhaice cunoșteau sistemul heliocentric, dar afirmă că nici chiar filozofii acelor vremuri nu știau nimic despre aceasta. „Beda Venerabilul”, împreună cu toți Augustinii și Lactanții par să fi suflat, cu ignoranța lor dogmatică, orice încredere în teologii antici ai secolelor precreștine. Dar, în prezent, filologia, laolaltă cu o mai bună familiarizare cu literatura sanscrită, ne-au permis, parțial, să îi răzbunăm pentru aceste nemeritate imputații. În *Vede*, de exemplu, putem găsi dovezi care susțin că, încă din anul 2000 î.Hr. înțelepții și învățații hinduși știau deja despre faptul că Pământul este rotund, având cunoștințe și despre sistemul heliocentric. Prin urmare, Pitagora și Platon cunoșteau foarte bine acest adevăr astronomic, căci Pitagora dobândise cunoștințele pe care le avea din India, sau de la alți învățați care fuseseră acolo, iar Platon i-a urmat învățăturile plin de credință. Vom cita în continuare două pasaje din *Aitareya Brahmana*:

În *Mantra Șarpelui*⁶⁹, în *Brahmana*, se spune după cum urmează: aceasta este *mantra* care a fost văzută de Regina Șerpilor, *Sarpa-rajini*; căci pământul (*iyam*) este Regina Șerpilor, deoarece ea este mama și regina a tot ceea ce mișcă (*sarpāt*). La începuturi, ea (pământul) era doar un cap (rotund), lipsit de păr (chel), adică fără vegetație. Atunci, ea a perceput această *mantra*, care îi conferă celui care o cunoaște puterea de a lua orice formă dorește. Ea „a

⁶⁸ *Tetractys*, în original (n.t.)

⁶⁹ Din textul sanscrit, *Aitareya Brahmana*, *Rig-Veda*, V, cap. II, strofa 23

pronunțat *mantra*", adică a adus sacrificii zeilor și, drept urmare, a obținut de îndată o înfățișare multicoloră, devenind apoi diversificată și capabilă să dea naștere oricărei forme dorea, *schimbând o formă într-alta*. Această *mantra* începe cu următoarele cuvintele: „*Ayam gauh pris'nir akramit*” (x, 189).

Descrierea pământului ca având forma unui cap *rotund* și *chel*, care la început era *moale* și s-a întărit doar după ce zeul Vayu, stăpânul aerului, a suflat peste el, sugerează pregnant ideea că autorii textelor vedice sacre știau că pământul este *rotund* sau sferic; și, în plus, că la început acesta fusese o masă *gelatinoasă*, care s-a răcit gradat sub influența aerului și a timpului. Acum că am menționat faptul că știau despre forma sferică a planetei, să prezentăm dovezile în baza cărora am afirmat că hindușii erau perfect la curent cu sistemul heliocentric, cel puțin din anul 2000 î.Hr.

În același tratat, *hotar*-ul (preotul) este învățat cum trebuie repetate *shastra*-ele, și, de asemenea, care este explicația fenomenelor răsăritului și apusului. Se spune: „Agnishtoma este acela (zeul) care arde. Soarele *nu răsare și nici nu apune niciodată*. Atunci când oamenii cred că soarele apune, *nu este așa*: ei se înșală. Căci, ajungând la sfârșitul zilei, acesta dă naștere la două efecte opuse, făcând să fie noapte dedesubt și ziua pe partea cealaltă. Atunci când ei (oamenii) cred că răsare dimineața, soarele doar face astfel: ajungând la sfârșitul nopții, dă naștere la două efecte opuse, făcând să fie ziua dedesubt și noapte pe partea cealaltă. De fapt, soarele nu apune niciodată și nici pentru cel care are această cunoaștere nu va apune niciodată...”⁷⁰ Această propoziție este atât de concludentă, încât chiar și traducătorul *Rig Veda*-ei, dr. Haug, a fost obligat să o remarce. El afirmă că în acest pasaj „*se neagă existența răsăritului și a apusului*”, autorul crezând că soarele „*rămâne mereu în aceeași poziție pe boltă*”.⁷¹

⁷⁰ Aitareya Brahmana, cartea III, c. V, 44

⁷¹ Aitareya Brahmana, vol. II, p. 242

Într-unul din primele *Nivid*-uri, Rishi Kutsa, un străvechi înțelept hindus, explică alegoria referitoare la cele dintâi legi date corpurilor cerești. Deoarece făcuse „*ceea ce nu ar fi trebuit să facă*”, Anahit (Anaitis sau Nana, Venus a persanilor), reprezentând în legendă Pământul, a fost condamnată să se rotească în jurul Soarelui. *Sattra*-ele, sau perioadele sacrificiale⁷², dovedesc fără îndoială că încă din secolul optsprezece sau douăzeci î.Hr., hindușii aveau cunoștințe considerabile în domeniul astronomiei. *Sattra*-ele durau timp de un an și nu erau „*nimic altceva decât o reprezentare a cursului anual al soarelui*. Acestea erau împărțite, afirmă Haug, în două părți distincte, fiecare constând din șase luni a câte treizeci de zile. La mijlocul fiecărei părți se afla *Vishuvan* (ecuatorul sau ziua centrală), care împărțea întreaga *Sattra* în două etc.”⁷³ Acest învățat, deși afirmă că mare parte a *Brahmana*-elor au fost compuse între 1400-1200 î.Hr., este de părere că cel mai vechi dintre imnuri poate fi datat chiar la începutul literaturii vedice, între anii 2400-2000 î.Hr. El consideră că nu există niciun motiv pentru a crede că *Vedele* sunt ulterioare tratatelor sacre chinezești. La fel cum s-a demonstrat că *Shu-King*, sau *Cartea istoriei*, și cânturile sacrificiale din *Shi-King*, sau *Cartea odelor*, datează din anul 2200 î.Hr., este foarte posibil ca filologii noștri să se vadă în curând obligați să recunoască faptul că hindușii antediluvieni le erau maștri în ce privește cunoștințele de astronomie.

În orice caz, faptele dovedesc că unele calcule astronomice erau la fel de corecte în calendarul caldeean din vremea lui Iulius Cezar, ca în cel actual. După ce calendarul a fost reformat de către Cuceritor, anul ajunsese să corespundă atât de puțin cu anotimpurile efective, încât vara se suprapunea peste lunile de toamnă, iar lunile de toamnă erau în toiul iernii. Sosigene, astronomul caldeean, a fost cel care a restabilit ordinea în acest haos, dând

⁷² Aitareya Brahmana, cartea IV

⁷³ Septenary Institutions, *Stone Him to Death*, p. 20

Calendar aztec

înapoi data de 25 mai cu nouăzeci de zile, pentru a corespunde cu echinocțiul vernal, și tot Sosigene a fost cel care a stabilit durata unei luni, *așa cum este și în prezent*.

În America, armata lui Montezuma a descoperit că în calendarul aztec lunile aveau un număr egal de zile și de săptămâni. Exactitatea calculelor lor astronomice era atât de mare, încât cu ocazia verificărilor ulterioare, nu s-a descoperit nicio *eroare*, în timp ce europenii, care sosiseră în Mexic în anul 1519, erau deja, conform calendarului iulian, cu aproape unsprezece zile în avans față de data efectivă.

Suntem îndatorați atât traducerii neprețuite și foarte corecte a textelor vedice, cât și cercetărilor personale ale dr. Haug, pentru coroborarea afirmațiilor filozofilor hermetiști. Se poate dovedi cu ușurință că Zarathustra Spitama (Zoroastru) a trăit în vremuri din cele mai străvechi. *Brahmana*-ele, despre care Haug afirmă că au o

vechime de patru mii de ani, vorbesc despre conflictele religioase dintre vechii hinduși, care au trăit în perioada prevedică, și iranieni. Textele sacre conțin descrieri amănunțite ale bătăliilor dintre *deva*-și și *asura*-și – primii reprezentându-i pe hinduși, iar ceilalți pe iranieni. De vreme ce profetul iranian a fost primul care s-a ridicat împotriva a ceea ce el numea „idolatria” brahmanilor, numindu-i *deva*-și (demoni)⁷⁴, oare cu cât de mult timp în urmă își avea originea această criză religioasă?

VALOAREA DE NEPREȚUIT A VEDELOR

„Acest conflict”, susține dr. Haug, „le părea cu siguranță la fel de străvechi autorilor *Brahmana*-elor cum le par faptele Regelui Arthur scriitorilor englezi din secolul al nouăsprezecelea.”

Nu a existat niciun filozof cât de cât faimos care să nu fi crezut în această doctrină a metempsihozei, așa cum se regăsește în învățăturile brahmanilor, ale budiștilor și, ulterior, ale pitagoreicilor, în sensul său ezoteric, fie că a exprimat aceasta mai mult sau mai puțin inteligibil. Origene și Clement Alexandrinul, Sinesius din Cirena și Calcidius, credeau cu toții în ea și de asemenea și gnosticii, pe care istoria îi proclamă în unanimitate ca fiind un grup de oameni extrem de rafinați, învățați și iluminați⁷⁵. Socrate întreținea opinii identice cu cele ale lui Pitagora, și ambii, drept pedeapsă pentru filozofia divină pe care o susțineau, au fost uciși cu brutalitate. Mulțimea a fost întotdeauna aceeași, în orice epocă. Materialismul a fost dintotdeauna și va fi mereu orb față de adevărurile spirituale. Acești filozofi credeau, la fel ca hindușii, că Dumnezeu a infuzat materia cu o scânteie din propriul Său Spirit Divin, care însuflețește și pune în mișcare chiar și cea mai mică

⁷⁴ În tradiția iraniană, spre deosebire de cea hindusă, *deva*-șii erau considerați a fi entități negative, iar *asura*-șii reprezentau entități pozitive, benefice (n.t.).

⁷⁵ Vezi lucrarea lui Gibbon, *Decline and Fall of the Roman Empire*

particulă. Conform învățăturii lor, omul este înzestrat cu *două suflete*, având o natură separată și distinctă: unul perisabil – sufletul astral sau corpul subtil, fluidic – și celălalt, incoruptibil și nemuritor – *augoeides* sau Scânteia din Spiritul Divin. De asemenea, sufletul muritor sau astral este distrus la fiecare trecerea gradată într-o nouă sferă de existență, devenind tot mai purificat cu fiecare transmigrație. Ființa astrală, deși intangibilă și invizibilă pentru simțurile noastre muritoare și materiale, este totuși alcătuită dintr-un fel de materie, aflată într-o formă mai sublimată. Aristotel, deși din anumite motive de natură politică a păstrat o tăcere plină de prudență cu privire la anumite chestiuni ezoterice, și-a exprimat totuși foarte clar opinia referitor la acest subiect. El credea că sufletul uman este o emanație a lui Dumnezeu, care, într-un final, se resoarbe în Divin. Zenon, fondatorul stoicismului, afirma că există două calități eterne în natură: una activă sau masculină și cealaltă pasivă sau feminină; prima este eterul cel pur și subtil sau Spiritul Divin, iar cealaltă este în întregime inertă în sine, dacă nu se unește cu principiul activ. De asemenea, Spiritul Divin a creat din materie focul, apa, pământul și aerul, acesta fiind singurul principiu activ care pune în mișcare întreaga natură. Stoicii, la fel ca înțelepții hinduși, credeau în resorbția finală. Sfântul Iustin credea în emanația sufletelor din Divinitate, iar Tatian Asirianul, discipolul său, spunea că „omul este nemuritor, la fel ca Însuși Dumnezeu”.⁷⁶

MUTILAREA TEXTELOR EBRAICE SACRE PRIN TRADUCERE

Există un pasaj profund semnificativ în *Facerea*: „Și fiecărei fiare sălbatice de pe pământ, și fiecărei păsări zburătoare și tuturor târâtoarelor de pe fața pământului, le-am dat *un suflet viu*...”

⁷⁶ Vezi Turner; de asemenea, lucrarea lui G. Higgins, *Anacalypsis*

ce ar trebui să atragă atenția oricărui învățat care cunoaște limba ebraică și poate citi Scriptura în original, în loc să consulte traducerea eronată, în care fraza este redată altfel: „care *au în ele suflare de viață*”.⁷⁷

De la primul până la ultimul capitol, traducătorii textelor ebraice sacre au interpretat greșit acest sens. Ei chiar au modificat scrierea numelui lui Dumnezeu, după cum dovedește Sir W. Drummond. Astfel, *El*, scris corect, ar trebui să se pronunțe *Al*, deoarece în original este la-Al, iar conform cu Higgins, acest cuvânt înseamnă zeul Mithra, *Soarele*, menținătorul și salvatorul. Sir W. Drummond arată că *Beth-El* înseamnă Casa *Soarelui*, în traducere literală, și nu a lui Dumnezeu. „*El*, aflat în compunerea acestor nume canaanite, nu înseamnă *Dumnezeu*, ci *Soare*.”⁷⁸ Astfel, teologia a desfigurat teozofia antică, iar știința, filozofia antică.⁷⁹

Din cauza lipsei de înțelegere a acestui măreț principiu filozofic, metodele științei moderne, oricât de exacte ar fi ele, ajung toate într-un punct mort. Nicio ramură a științei nu poate demonstra originea și esența ultimă a lucrurilor și fenomenelor. În loc să meargă până la sursa primară a efectului, știința face exact invers. Conform principiilor sale, tipurile superioare au evoluat toate din tipuri inferioare care le-au precedat. Ea (știința) începe din partea de jos a ciclului și parcurge apoi, pas cu pas, marele labirint al naturii, pe firul materiei. Imediat ce firul se rupe și nu mai are

⁷⁷ *Facerea*, I, 30

⁷⁸ Sir William Drummond, *Oedipus Judicus*, p. 250

⁷⁹ Este evidentă necesitatea perpetuării unor asemenea fraude pioase de către patriarhii timpurii și teologii ulteriori, dacă luăm în considerare faptul că, păstrând cuvântul *Al*, la fel ca în original, ar fi devenit mult prea evident – cu excepția inițiaților – că *Iehova* al lui Moise și soarele erau unul și același aspect. Mulțimile, care ignoră faptul că hierofanții din vechime considerau soarele *vizibil* ca fiind doar un simbol al Soarelui Spiritual Central, ce este *invizibil*, l-ar fi acuzat pe Moise – cum de altfel mulți dintre comentatorii noștri moderni au și făcut-o deja – că se închină la corpurile cerești; pe scurt, l-ar fi acuzat practic de sabianism.

niciun indiciu, se dă înapoi terifiată de Incomprehensibil și se declară *neputincioasă*. Nu la fel au procedat Platon și discipolii săi. În opinia lui, *tipurile inferioare erau doar imaginea palpabilă a tipurilor superioare abstracte*. Sufletul, care este nemuritor, are un început aritmetic, tot așa cum și trupul are unul geometric. Acest început, ca reflexie a mărețului ARHEU universal, se pune în mișcare pe sine, răspândindu-se în întreg trupul microcosmic, pornind de la centru.

Trista percepție a acestui adevăr a fost ceea ce l-a făcut pe Tyndall să constate cât de lipsită de putere este știința, chiar și asupra lumii materiale. „Structurarea primordială a atomilor, de care depinde orice acțiune ulterioară, nu poate fi detectată nici chiar de un instrument ce depășește cu mult ca precizie microscopul.” „Datorită acestei pure și extraordinare complexități, cu mult înainte să se pună problema observației, chiar și intelectul cel mai versat, chiar și cea mai rafinată și mai disciplinată imaginație se dă înapoi derutată de la studiul acestei probleme. Rămânem muți de uimire, o uimire pe care niciun microscop nu o poate rezolva, punând la îndoială nu doar puterea instrumentului nostru, ci și faptul că noi am putea fi înzestrați cu elementele intelectuale care ne-ar putea permite vreodată să surprindem și să înțelegem energiile structurale ultime ale naturii.”

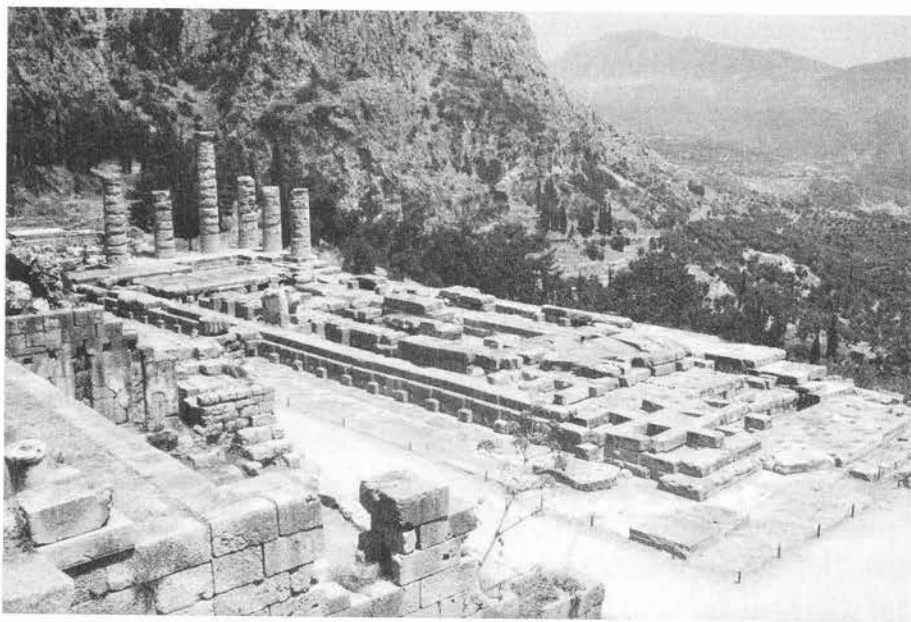
Figura geometrică fundamentală a Cabalei – acea figură despre care tradiția și doctrinele ezoterice ne spun că i-a fost oferită de Dumnezeu Însuși lui Moise pe muntele Sinai⁸⁰ – conține în structura sa, măreață datorită simplității, cheia problemei universale. Această figură le conține în sine pe toate celelalte. Pentru cei care sunt capabili să o folosească, nu mai este nevoie să-și pună în aplicare imaginația. Niciun microscop de pe pământ nu se poate compara cu acuratețea percepției spirituale. Și chiar pentru cei care nu sunt familiarizați cu MAREA ȘTIINȚĂ, o descriere cu privire la

⁸⁰ Exodul, XXV, 40

geneza unui bob de grâu, a unui fragment de cristal sau a oricărui alt obiect, făcută de un copil bine antrenat, înzestrat cu capacitatea de psihometrie – valorează cât toate telescoapele și microscopul „științelor exacte”.

Este posibil ca aventuroasa pangeneză a lui Darwin – pe care Tyndall îl numește un „speculator exagerat” – să conțină mai mult adevăr decât ipoteza prudentă și conformistă a acestuia din urmă, care, împreună cu alți gânditori din categoria sa, își încadrează imaginația în „limitele precise ale rațiunii”. Teoria germenului microscopic care conține în el „o lume de germeni mai mici” poate merge până la infinit, cel puțin într-un sens. Ea trece dincolo de lumea materiei și începe inconștient să se aventureze în lumea Spiritului. Dacă acceptăm teoria lui Darwin cu privire la evoluția speciilor, descoperim că punctul său de plecare se află în fața unei uși deschise. Iar acolo suntem lăsați liberi fie să rămânem înăuntru, fie să trecem pragul dincolo, în zona unde se află nemărginitul și incomprehensibilul, sau, mai degrabă, *Inexprimabilul*. Dacă limbajul nostru muritor este inadecvat pentru a exprima ceea ce Spiritul nostru întrezărește vag în acel măreț „dincolo” – în timpul călătoriei noastre pe acest pământ –, el *trebuie* totuși să realizeze la un moment dat aceasta, cândva, în atemporală Eternitate.

Nu același aspect este valabil și pentru teoria profesorului Huxley, referitoare la „bazele fizice ale vieții”. În pofida majorității extraordinare de negări din partea confrăților săi germani într-ale științei, el vorbește despre o *protoplasmă* universală, ale cărei celule au sarcina de a deveni, începând de acum, izvoarele sacre din care izvorăște principiul întregii *vieți*. Considerând că acest principiu este identic atât într-un om viu, cât și în cel secerat de coasa morții, într-o urzică sau într-un homar, închizând principiul vieții în molecula de protoplasmă și izolându-l de influxul divin, care aduce cu el evoluția ulterioară, el închide poarta, nemălasând nicio cale de scăpare. Asemenea unui tactician abil, transformă „legile și faptele” în santinelele cărora le încredințează paza fiecărei

Templul lui Apollo de la Delphi

porți. Iar stindardul sub care le convoacă la arme are înscris pe el cuvântul „necesitate”. Dar de-abia ce se desfășoară acest drapel, că îi și batjocorește inscripția, numind-o „o biată umbră a propriei mele imaginații”.⁸¹

Doctrinile fundamentale ale spiritualismului, spune el, „se află în afara granițelor cercetării filozofice”. Vom îndrăzni să contrazicem această afirmație, spunând că ele se află cu mult mai mult în interiorul acestor granițe decât protoplasma domnului Huxley, cu atât mai mult cu cât ele oferă fapte evidente și palpabile privitoare la existența *Spiritului*, în timp ce celulele protoplasmaticе, *odată moarte*, nu mai prezintă nicio dovadă a faptului că sunt originea sau fundamentul vieții, așa cum acest autor, considerat unul dintre puținii „gânditori de avangardă ai timpurilor noastre”, vrea să ne facă să credem.⁸²

⁸¹ *The Physical Basis of Life* – o prezentare de T.H. Huxley

⁸² Huxley, *Physical Basis of Life*

Cabaliștii din Antichitate nu se opreau la nicio ipoteză atâta timp cât aceasta nu se sprijinea pe piatra de temelie a experienței clare.

Dar această prea mare dependență de evenimentele fizice a dus la o amplificare a materialismului, la o decădere a spiritualității și a credinței. Pe vremea lui Aristotel, acesta era curentul preponderent de gândire. Și, cu toate că porunca de pe frontispiciul templului din Delphi nu fusese încă complet eliminată din gândirea greacă, iar unii filozofi credeau în continuare că „pentru a ști ce *este* omul, trebuie mai întâi să știm ce *a fost* omul” – totuși materialismul începuse deja să roadă la rădăcina credinței. *Misterele* însele degeneraseră în mare măsură în simple speculații preoțești și fraude religioase. Adevărații adepți și inițiați, moștenitori și descendenți ai celor care fuseseră împrăștiați în toate părțile de săbiile cuceritoare ale diversilor invadatori ai vechiului Egipt, erau tot mai puțini.

Vremurile prezise de marele Hermes în dialogul său cu Esculap sosiseră cu adevărat; vremurile când străini lipsiți de orice pietate aveau să acuze Egiptul de adorarea unor monștri, și în care nimic nu avea să supraviețuiască, în afara literelor gravate în piatră pe monumentele lor – enigme de necrezut pentru posteritate. Scribii și hierofanții săi sacri au ajuns rătăcitori pe fața pământului. Obligați fiind de teama de a vedea profanate *misterele sacre* să caute refugiu în mijlocul fraternităților hermetiste – cunoscute ulterior sub numele de *esenieni* –, cunoașterea lor ezoterică a fost îngropată mai adânc ca niciodată. Efigia triumfătoare a discipolilor lui Aristotel a măturat din calea cuceririlor sale toate vestigiile unei religii cândva pline de puritate. Aristotel însuși, adevărat prototip și vlăstar al epocii sale, deși instruit în știința secretă a egiptenilor, nu ajunsese să cunoască decât foarte puțin din rezultatele care încoronau mii de ani de studii ezoterice.

La fel ca pe vremea samniților, filozofii din zilele noastre „ridică la rândul lor vâlul lui Isis” – căci Isis este doar un simbol al

Naturii. Însă ei nu văd decât formele ei fizice. Sufletul, care se află în interior, scapă privirii lor; iar astfel Mama Divină nu le oferă niciun răspuns. Ei sunt anomiști, care, nedescoperind niciun spirit vizibil care să sălășluiască sub straturile de mușchi, în spațiile sistemelor nervoase sau al materiei cenușii, pe care o dau la o parte cu vârful bisturiului, afirmă că omul nu are suflet. Ei sunt complet orbi în sofismele lor, la fel ca învățăcelul care, limitându-și cercetarea la litera seacă a Cabalei, îndrăznește să spună că nu este înzestrată cu un spirit care să o însuflețească. Pentru a vedea omul cel adevărat, care a sălășluit cândva în subiectul ce zace în fața ochilor săi, pe masa de disecție, chirurgul trebuie să se folosească de alți ochi decât de cei fizici. Astfel, adevărul glorios ascuns în scrierile sacerdotale de pe papirusurile străvechi i se poate revela doar celui înzestrat cu facultatea intuiției – care, dacă rațiunea poate fi considerată ochiul minții, poate fi definită la rândul ei drept ochiul Sufletului.

Știința noastră modernă recunoaște existența unei Puteri Supreme, a unui Principiu Invizibil, dar neagă existența unei Ființe Supreme sau a unui Dumnezeu Personal.⁸³ În mod logic, diferența dintre cele două ar putea fi pusă sub semnul întrebării, deoarece, în acest caz, *Puterea și Ființa sunt identice*. Rațiunea umană cu greu își poate imagina o Putere Supremă Inteligentă, fără a o asocia cu ideea unei Ființe Inteligente. Nu ne putem aștepta vreodată din partea maselor să aibă o viziune clară asupra omnipotenței și omniprezenței unui Dumnezeu Suprem, fără a investi cu aceste atribute o proiecție gigantică a propriei lor personalități. Dar cabaliștii nu l-au considerat niciodată pe invizibilul EN-SOPH altfel decât ca o *Putere*.

Atât de mult au fost devansați, de mii de ani, pozitivistii moderni și filozofia lor prudentă! Ceea ce dorește să demonstreze adeptul hermetist este că simplul bun-simț exclude posibilitatea

ca Universul să fie rezultatul unei pure întâmplări. Această idee i s-ar părea chiar mai absurdă decât să considere că problemele lui Euclid au fost concepute inconștient de o maimuță care se juca cu figuri geometrice.

Foarte puțini creștini înțeleg teologia iudaică, aceasta dacă au măcar cât de cât habar de ea. *Talmudul* reprezintă una dintre cele mai obscure enigme chiar și pentru majoritatea evreilor, iar aceia dintre învățații lor care îi înțeleg sensul nu se laudă deloc cu ceea ce cunosc. Tratatetele cabalistice ale evreilor sunt foarte puțin înțelese, chiar și de către ei înșiși, deoarece în zilele noastre există mai mulți creștini decât evrei, care se focalizează pe negarea marilor adevăruri conținute în aceste cărți. Iar despre Cabala orientală, despre Cabala universală se știe încă și mai puțin! Adepții ei sunt puțini la număr. Moștenitori aleși ai înțelepților care au descoperit pentru prima dată „adevărurile luminoase care străluceau în mărețul Shemaiah⁸⁴ din învățăturile caldeene”⁸⁵, acești adepți au rezolvat chestiunea „Absolutului”, iar acum se odihnesc, odată împlinită marea lor sarcină. Ei nu pot merge mai departe de ceea ce le este menit muritorilor de pe acest pământ să știe; și nimeni, nici măcar acești aleși, nu poate trece granița trasată de degetul Divinității ÎNSEȘI. Călătorii i-au întâlnit pe acești adepți pe malurile sacre ale Gangelui, i-au atins ușor în trecere, printre ruinele tăcute ale Tebei și în misterioasele încăperi părăsite ale Luxorului. În sălile înalte, cu mărețe arcade albastre-aurii, împodobite cu simboluri ciudate ce atrag atenția, dar a căror semnificație secretă nu este niciodată pătrunsă de privitorii nepăsători, adepții au fost văzuți, dar rareori recunoscuți. Cronicile istorice au consemnat prezența lor în strălucitoarele saloane ale aristocrației europene.

Au mai fost întâlniți de asemenea și în peisajele aride și dezo-lante ale marelui deșert Sahara sau în peștera Elephanta. Pot fi

⁸⁴ Rai (ebr.) – n.t.

⁸⁵ Zanon, de Bulwer-Lytton

⁸³ Prof. J.W. Draper, *Conflict between Religion and Science*

găsiți peste tot, dar, cu toate acestea, ei li se revelează doar celor care și-au dedicat viața studiului dezinteresat al Adevărului, celor hotărâți, care nu fac cale întoarsă cu ușurință.

Maïmonide, marele teolog și istoric evreu, cel care a fost la un moment dat aproape sanctificat de către contemporanii săi, pentru ca mai apoi să fie tratat asemenea unui eretic, remarca faptul că cu cât pare mai absurd și mai lipsit de sens textul *Talmudului*, cu atât mai sublim este înțelesul lui ascuns. Acest învățat a demonstrat cu succes faptul că magia caldeeană, știința lui Moise și a altor taurmurgi se bazau toate pe o cunoaștere amănunțită a diverselor ramuri, acum uitate, ale științelor naturii. Fiind perfect familiarizați cu toate resursele regnului vegetal, animal și mineral, experți în alchimie și fizică ocultă, în același timp psihologi și fiziologi, de ce să ne mirăm că adepții instruiți în misterioasele sanctuare din temple puteau face minuni care, până și în zilele noastre, în aceste vremuri ale iluminismului contemporan, ar părea drept supranaturale? Catalogarea magiei și a științelor oculte drept înșelătorie este o insultă la adresa naturii umane. A crede că, timp de mii de ani, jumătate din omenire a practicat înșelătoria și fraudă pe spatele celeilalte jumătăți este ca și cum am spune că rasa umană este alcătuită doar din tâlhari și din idioți incurabili. Or, în ce țară nu s-a practicat niciodată magia? În ce epocă a fost aceasta uitată cu desăvârșire?

În textele cele mai străvechi pe care le avem acum – *Vedele* și *Legile*, chiar și mai vechi, ale lui *Manu* –, putem găsi descrierea multor ritualuri magice practicate și autorizate de către brahmani.⁸⁶ În prezent, în Tibet, în Japonia și în China se învață străvechile cunoștințe ale caldeenilor din Antichitate. În plus, membrii clerului din aceste țări sunt o dovadă vie a învățaturii lor: practică puritatea la nivel moral și fizic, împreună cu anumite austerități, care să amplifice forța vitală a Sufletului, atât de importantă

pentru propria sa iluminare. Devenind conștient de propriul său Spirit Nemuritor, omul ajunge astfel să dețină o adevărată putere magică asupra spiritelor elementare, inferioare lui. Și în Occident putem găsi elemente de magie la fel de antice ca cele orientale. Druizii din Marea Britanie practicați această artă în criptele silențioase din adâncul peșterilor; iar Pliniu a dedicat multe pagini „înțelepciunii”⁸⁷ conducătorilor celți. *Semothees* – druizii galici, vorbeau atât despre știința fizică, cât și despre cea spirituală. În învățătura lor conținea elemente referitoare la secretele universului, la evoluția armonioasă a corpurilor cerești, la geneza Pământului și, mai presus de toate, la nemurirea sufletului⁸⁸. În ascunzișurile lor sacre din păduri – adevărate academii naturale construite de mâna Creatorului Invizibil –, inițiații se adunau la ceas de taină, în miez de noapte, pentru a învăța despre ce a fost cândva și ce va fi din nou omul⁸⁹. Pentru iluminatul templelor, ei nu aveau nevoie de sisteme de iluminare artificială sau de gaz, care este atât de dăunător pentru sănătate, căci imaculata zeiță a nopții își trimitea razele argintii asupra capetelor lor încununate cu crengi de stejar, iar barzii înveșmântați în mantii albe, ce intonau ritmurile sacre, cunoșteau graiul secret al zeiței singuratice a bolții înstelate.⁹⁰

Pe solul sterp al unui trecut de mult apus, se înălțau stejarii lor sacri, acum uscați și goliți de semnificația lor spirituală de către răsuflarea otrăvitoare a materialismului. Dar, pentru cercetătorul științelor oculte, frunzișul lor este la fel de verde și de luxuriant, la fel de plin de adevăruri adânci și sacre, ca pe timpurile când marele druid realiza ritualurile magice de vindecare și, prinzând ramura simbolică de vâsc, o desprindea de pe stejarul-mamă, cu

⁸⁷ Pliniu, *Hist. Nat.*, XXX. I: Ib., XVI, 14; XXV, 9 etc.

⁸⁸ Pomponius afirmă despre ei că dețineau cunoașterea științelor superioare sacre.

⁸⁹ Cezar, III, 14

⁹⁰ Pliniu, XXX

⁸⁶ Vezi *Codul* publicat de Sir William Jones, cap. IX, p. 11

ajutorul secerii sale aurite. *Magia este la fel de străveche precum ființa umană*. Este o sarcină la fel de imposibilă să determinăm momentul nașterii sale, ca aceea de a stabili ziua în care a apărut pe lume primul om. Ori de câte ori vreun autor a încercat să stabilească bazele magiei într-o țară anume, asociind-o cu un anumit personaj istoric, au apărut cercetări ulterioare care să îl contrazică. Odin, preotul și monarhul scandinav, a fost considerat de mulți ca fiind inițiatorul practicilor magice, aproximativ în anul 70 î.Hr. Dar s-a demonstrat apoi cu ușurință că misterioasele ritualuri ale preoteselor numite *Voilers* sau *Valas* au fost cu mult anterioare acestei epoci⁹¹. Unii autori moderni au insistat să demonstreze că Zoroastru a fost fondatorul practicilor magice, de vreme ce el fusese și fondatorul religiei magilor. Ammianus Marcellinus, Arnobius, Pliniu și alți istorici din Antichitate au demonstrat fără echivoc faptul că el a fost doar un reformator al magiei, așa cum era aceasta practică de caldeeni și egipteni.⁹²

Cei mai mari profesori de teologie sunt de acord cu privire la faptul că aproape toate textele străvechi au fost scrise folosind simboluri și un limbaj inteligibil doar de către cei inițiați. Scurta biografie a lui Apollonius din Tyana ne oferă un exemplu în această privință. După cum știe orice cabalist, aceasta cuprinde întreaga filozofie hermetică și reprezintă, din multe puncte de vedere, contrapartea tradițiilor lăsate nouă de regele Solomon. Se citește ca un basm, însă, la fel ca în cazul acestuia, uneori faptele și evenimentele istorice sunt prezentate lumii sub o formă fictivă. Călătoria în India reprezintă, în mod alegoric, încercările întâmpinate de un neofit.

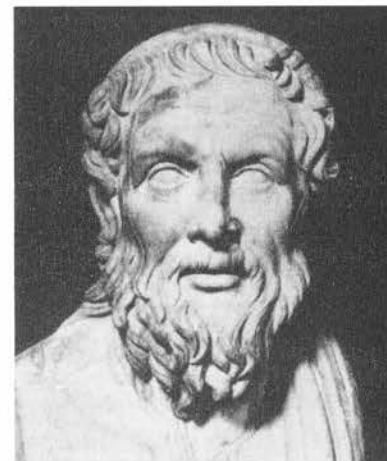
Lungile sale conversații cu brahmanii, sfaturile lor înțelepte și dialogurile cu corintianul Menippus, dacă ar fi interpretate

⁹¹ Munter, despre cea mai veche religie nordică, înainte de Odin. *Memoires de la Societe des Antiquaries de France*, Vol II, p. 230.

⁹² *Ammianus Marcellinus*, XXVI, 6

corect, ar reproduce practic catehismul ezoteric. Vizita sa în împărăția înțelepților, întrevederea sa cu regele Hiarchas, oracolul din Amphiaraus, explică, într-o manieră simbolică, multe dintre doctrinele secrete ale lui Hermes. Dacă le-am înțelege, acestea ne-ar revela unele dintre cele mai importante secrete ale naturii.

Lăsând la o parte învățăturile pur metafizice ale *Cabalei*, dacă am vrea să ne ocupăm doar de ocultismul fizic, consacrându-ne așa-zisei ramuri terapeutice, rezultatele unui asemenea studiu ar putea fi profitabile pentru unele dintre științele moderne, cum ar fi chimia și medicina. Profesorul Draper afirmă: „uneori, nu fără o oarecare surpriză, ne găsim în prezența unor idei despre care ne flutăm spunând că au apărut în epoca noastră”. Această remarcă, făcută referitor la textele științifice ale saraziniilor, s-ar aplica chiar și mai bine la *tratatele* cele mai secrete ale antichității. Medicina modernă, deși s-a îmbogățit cu multe descoperiri în domeniul anatomiei, fiziologiei, patologiei și chiar al terapiei, a pierdut totuși imens din cauza îngustimii sale de spirit, a materialismului său rigid și a dogmatismului sectant. O școală, în orbirea sa încăpățânată, ignoră cu răceală ceea ce se predă la o altă școală și, în același timp, toate școlile se pun de acord în a ignora marile concepții privitoare la om sau la natură, care au fost structurate de mesmerism sau de experimentele asupra creierului, realizate în America – practic, toate principiile care nu se încadrează în materialismul cel mai grosier. Ar trebui convocați toți medicii rivali din diverse școli, pentru a reuni astfel noțiunile dobândite până în prezent de știința medicală. În plus, foarte des se petrece ca, atunci când cei mai buni practicanți și-au epuizat știința și ta-

Apollonius din Tyana

lentul, încercând să vindece un bolnav, apare un magnetizor sau un „medium vindecător” care îl vindecă! Cei care studiază vechile tratate de medicină, de la Hipocrate până la Paracelsus și Van Helmont, vor găsi atestate un mare număr de fenomene fiziologice și psihologice, precum și numeroase metode curative și remedii, pe care medicii moderni le disprețuiesc și refuză să le utilizeze⁹³. Chiar și în ceea ce privește chirurgia, practicienii contemporani au trebuit să mărturisească public cu umilință că nu pot, nici măcar pe departe, să rivalizeze cu măiestria miraculoasă a străvechilor egipteni în arta aplicării pansamentelor. Sutele de metri de bandaje care acoperă mumiiile din cap până-n picioare au fost studiate de cei mai mari chirurghi din Paris. Chiar și având modelul în față, aceștia nu au reușit totuși să realizeze ceva similar, nici pe departe.

În Colecția *Abbott* de egiptologie din New York se pot vedea numeroase exemple ale îndemânării oamenilor din vechime în diverse meșteșuguri artizanale. Putem cita, între altele, arta dantelăriei; și, deși nu ne-am aștepta ca semnele cochetăriei feminine să le egaleze pe cele ale forței masculine, mai putem enumera aici și diverse mostre de meșe artificiale și o mulțime de tipuri de ornamente din aur. Ziarul *New York Tribune*, analizând conținutul *Papirusului Ebers*, spune: „Cu siguranță, nu există nimic nou sub soare... Capitolele 65, 66, 79 și 89 arată că loțiunile de creștere a părului, vopseaua de păr, calmantele și pudra contra puricilor erau

⁹³ În anumite privințe, filozofii noștri moderni, care cred că au mai făcut o descoperire nouă, pot fi comparați cu acel „cetățean foarte inteligent, educat și politicos”, pe care Hipocrate l-a întâlnit într-o zi în Samos și care este descris de el într-un mod foarte amuzant: „Acesta m-a informat”, ne spune Părintele Medicinii, „că a descoperit recent o plantă, până acum necunoscută în Europa sau în Asia, și că nicio boală, oricât de gravă sau de cronică ar fi, nu putea rezista miraculoaselor sale proprietăți curative. Dorind să fiu politicos la rândul meu, m-am lăsat convins să îl însoțesc până într-un loc ascuns, unde transplantase acest minunat specimen. Am văzut acolo una dintre plantele cele mai comune în Grecia, și anume, usturoiul.” Hipocrate: *De optima prædicandi ratione item iudicii operum magni*, I.

la modă și acum 3.400 de ani.”

Cât de puține din pretinsele noastre descoperiri recente sunt cu adevărat noi și câte dintre ele aparțin de fapt Antichității – iată un fapt stabilit cu francă elocvență, deși numai parțial, de către faimosul autor și filozof, profesorul John W. Draper. Cartea sa intitulată: *Conflict between Religion and Science* – o lucrare excelentă, cu un titlu destul de neinspirat – abundă în exemple în această privință. La pagina 13, acesta menționează câteva dintre realizările filozofilor antici, care au suscitat admirația Greciei. În Babilon, era vorba despre o serie de observații astronomice datorate caldeenilor, care acopereau o durată de o mie nouă sute trei ani și pe care Calistene i le-a trimis lui Aristotel. Ptolemeu, regele-astronom al Egiptului, avea în posesia sa o lucrare babiloniană, care ținea evidența eclipselor și care data din anul 747 î.Hr. După cum remarcă pe drept cuvânt și profesorul Draper: „A fost nevoie de observații lungi și minuțioase pentru verificarea unora dintre aceste calcule astronomice care ne-au parvenit. Astfel, babilonienii determinaseră, cu o eroare de numai douăzeci și cinci de secunde, durata anului tropical, în timp ce estimarea anului sideral avea doar două minute în plus. Aceștia descoperiseră precesia echinocțiilor; cunoșteau cauzele eclipselor și, cu ajutorul ciclului lor numit *saros*, puteau să le prezică apariția. Estimările lor cu privire la durata acestui ciclu, care are peste 6.585 de zile, nu depășea cifra reală decât cu douăzeci și nouă de minute.”

„Astfel de fapte sunt o dovadă incontestabilă a exactității și abilității cu care astronomia era practică în Mesopotamia; în ciuda insuficienței instrumentelor de măsură, această știință atinsese un grad de perfecțiune demn de luat în seamă. Acești observatori din vechime alcătuiseră și un catalog al stelelor, împărțiseră zodiacul în douăsprezece semne, iar ziua și noaptea în câte douăsprezece ore fiecare. Conform cu Aristotel, de mult timp ei observau deja cu atenție fenomenul de ocultare a stelelor de către Lună. Conceptele lor cu privire la structura sistemului solar erau corecte și cunoșteau de asemenea ordinea și poziția planetelor. În plus, ei construiseră

Calendar babilonian al stelelor (fragmente)

orologii solare, clepsidre, astrolabe⁹⁴ și un fel de indicator orar numit gnomon.”

Cu privire la lumea adevărilor eterne, care există „în lumea iluziilor efemere și a irealului”, profesorul Draper afirmă: „Această lume nu poate fi descoperită cu ajutorul unor tradiții lipsite de substanță, care ne-au transmis părerea unor oameni ce au trăit

în zorii civilizației, și nici în *visurile misticilor* care se credeau a fi inspirați. Ea nu va fi descoperită decât cu ajutorul cercetărilor *geometrice și prin interogarea naturii într-o manieră practică.*”

Într-adevăr. Nici n-ar fi putut să o spună mai bine. Acest scriitor elocvent afirmă un adevăr foarte profund. Totuși, el nu ne spune adevărul în *întregime*, deoarece nici el nu îl cunoaște. El nu a descris natura și nici nu a înțeles cunoștințele conținute în marile Mistere. Niciun popor al posterității nu a fost atât de prolific în domeniul geometriei precum constructorii piramidelor și ai altor monumente titanice, ante- sau post-diluviene. De asemenea, nimeni nu i-a egalat vreodată în arta cunoașterii practice a naturii.

O dovadă de necontestat a acestui fapt este semnificația nenumăratelor lor simboluri. *Fiecare dintre acestea este o idee care a dobândit formă – combinând conceptul Divinității Invizibile cu cel al aspectului terestru vizibil.* Primul derivă strict din cel de-al doilea, prin analogie, conform formulei hermetice – „ceea ce se află sus este precum ceea ce se află jos”. Simbolurile lor dovedesc o cunoaștere profundă a științelor naturii, precum și un studiu practic al puterii cosmice.

⁹⁴ Instrument folosit pentru măsurarea poziției astrilor și a înălțimii lor deasupra orizontului (n.t.)

În ceea ce privește rezultatele practice care pot fi obținute în urma „cercetărilor din domeniul geometriei”, din fericire pentru cei dornici să treacă la acțiune, nu mai suntem forțați să ne limităm doar la simple presupuneri. Chiar în zilele noastre, un american, domnul George H. Felt⁹⁵, din New York, dacă va continua cum a început, ar putea fi considerat ulterior drept cel mai mare geometru al secolului nostru. Pornind doar de la premisele stabilite de egiptenii antici, acesta a reușit să ajungă la rezultate, pe care îl vom lăsa chiar pe el să le prezinte. „În primul rând, este nevoie”, ne spune domnul Felt, „de diagrama fundamentală la care se pot raporta toate elementele de geometrie, plană sau în spațiu; iar ulterior, trebuie produse sisteme aritmetice proporționale, în manieră geometrică. Mai apoi, trebuie să identificăm această figură în toate vestigiile arhitecturii și ale sculpturii în care ea (această figură) a supraviețuit într-o manieră minunat de exactă. Putem stabili apoi că egiptenii o adoptaseră drept fundament pentru toate calculele astronomice, pe care simbolismul lor se baza aproape în întregime. Îi vom găsi urma și printre vestigiile artei și arhitecturii grecești, iar apoi trebuie să îi descoperim emblema în analele sacre evreiești, pentru a demonstra în mod concludent că sistemul lor fusese fondat pe baza acesteia. Astfel, vom putea recunoaște în final că descoperirea le revine egiptenilor, în urma unor cercetări de zeci de mii de ani cu privire la legile naturii. Prin urmare, acest sistem poate fi cu adevărat numit Știința Universului.” Ulterior, el a putut „rezolva cu precizie unele probleme de fiziologie, ale căror soluții erau doar presupuse până atunci”. Putem adăuga în final că domnul Felt a reușit să arate, cu ajutorul unor demonstrații vizibile, faptul că sculptorii și arhitecții egipteni au preluat modelul pentru figurile interesante care împodobesc fațadele și interiorul templelor nu din fanteziile minții lor, ci de la „rasele invizibile ale

⁹⁵ George Henry Felt, egiptolog nord-american, născut pe 12 septembrie 1831, decedat în 1895. Co-fondator al Societății Teozofice, alături de Helena Petrovna Blavatsky, la data de 17 noiembrie 1875 (n.t.).

aerului” și de la alte regnuri ale naturii. La fel ca egiptenii, el *pretinde* că le poate face să devină vizibile cu ajutorul unor procedee chimice și cabalistice pe care le foloseau și ei.

Schweigger dovedește că simbolurile tuturor mitologiilor au o bază și un conținut științific riguros.⁹⁶ Doar în urma descoperirii recente a forțelor fizice electromagnetice ale naturii, diverși experți în mesmerism – cum ar fi Ennemoser, Schweigger și Bart, în Germania, sau baronii Du Potet și Regazzoni, în Franța, respectiv Italia – au reușit să stabilească, cu o precizie aproape impecabilă, adevărata corelație dintre fiecare *mit religios* și una dintre aceste forțe. „Degetul” de pe muntele Ida, care avea o importanță atât de mare în arta magică a vindecării, este de fapt un deget de fier, atras și respins alternativ de forțele naturale magnetice. În insula Samotrace, acesta producea vindecări miraculoase, readucând organele afectate la starea lor normală de funcționare.

Bart merge chiar și mai adânc decât Schweigger în interpretarea miturilor străvechi, studiind problema sub cele două aspecte ale sale: spiritual și fizic. El vorbește în detaliu despre dactilii frigieni, acești „magicieni și exorciști ai bolii”, și despre teurgii cabiri. Acesta spune: „Atunci când vorbim despre rezonanța intimă a dactililor cu forțele magnetice, nu ne referim neapărat doar la magneți, ci la magnetism în ansamblul său. Astfel, este clar modul în care acești inițiați, care își spuneau dactili, îi uimeau pe oameni cu arta lor magică atunci când realizau adevărate vindecări miraculoase. La aceasta, ei adăugau și alte cunoștințe, pe care clerul antic le cultiva în general: agricultura, morala, progresul artelor și al științelor, misterele și consacrările secrete. Toate acestea se făceau de către preoții cabiri: *de ce să nu fi fost atunci aceștia ajutați și ghidați de misterioasele spirite ale naturii?*”⁹⁷ Schweigger este de aceeași părere. El demonstrează că fenomenele teurgice străvechi erau produse cu ajutorul forței magnetice, „sub ghidarea spiritelor”.

⁹⁶ Schweigger, *Introduction to Mythology through Natural History*

⁹⁷ Ennemoser, *History of Magic*, I, 3

În pofida aparentului lor politeism, anticii – în orice caz, cei aparținând claselor educate – erau în întregime monoteiști, și aceasta cu multe sute și sute de ani înainte de epoca lui Moise. Acest fapt este demonstrat fără urmă de tăgadă în *papyrusul Ebers*. Iată un fragment tradus din primele patru rânduri ale planșei I: „Vin din Heliopolis, cu mărețele ființe din Het-aat, stăpânii protectori, zeii eternității și ai mântuirii. Vin din Sais, cu zeițele-mame care mi-au oferit protecție. Stăpânul Universului mi-a spus cum să-i eliberez pe zei de toate bolile ucigașe.” *Ființele extraordinare erau numite zei de către anticii*. Zeificarea muritorilor și asocierea lor cu zeii nu este o dovadă împotriva monoteismului, tot așa cum nici monumentele construite de creștinii contemporani, care le ridică statui eroilor, nu sunt o dovadă a politeismului lor. Americanii din secolul nostru ar considera absurd din partea posterității, dacă peste trei mii de ani oamenii ar crede că erau adoratori ai idolilor, doar pentru faptul că au construit o statuie pentru zeul lor, Washington. Filozofia hermetică era atât de cufundată în mister, încât Volney a afirmat că anticii adorau simbolurile materiale grosiere ca fiind divine în esență, deși acestea erau pur și simplu considerate o reprezentare a unor principii ezoterice. Și Dupuis, după ce a dedicat mulți ani studiului acestei probleme, a interpretat greșit simbolismul cercului și a considerat religia lor ca fiind pur și simplu astronomie. Eberhart (*Berliner Monatschrift*) și mulți alți scriitori germani ai ultimului secol și din prezent vorbesc foarte disprețuitor despre magie, considerând că aceasta s-a născut din mitul platonian al lui *Timaos*. Dar cum ar fi fost posibil ca ei sau oricare alții, care nu erau înzestrați cu fina intuiție a lui Champollion, să descopere latura ezoterică a lucrurilor și fenomenelor, care se ascunde dincolo de vălul lui Isis și care nu este vizibilă decât pentru adepți?

Nimeni nu contestă meritul lui Champollion ca egiptolog. Conform părerii sale, totul demonstrează că egiptenii anticii erau în întregime monoteiști. El confirmă în cele mai mici detalii

Sfinx egiptean

exactitatea lucrărilor misteriosului Hermes Trismegistos, a căror vechime se pierde în negura timpului. Și Ennemoser afirmă: „Herodot, Thales, Parmenide, Empedocle, Orfeu și Pitagora au călătorit în Egipt și în Orient pentru a se instrui în domeniul filozofiei naturale și al teologiei.” Tot aici a dobândit și Moise cunoașterea care i-a conferit înțelepciunea, iar

Iisus și-a petrecut o parte a anilor săi de început în aceste ținuturi.

Tot aici se reuneau căutătorii cunoașterii din toate națiile, înainte să fie fondată Alexandria. „Cum se face”, adaugă Ennemoser, „că știm atât de puțin despre aceste mistere? Totuși, de-a lungul atâtor secole, în epoci diferite, atât de mulți oameni au ajuns la ele. Răspunsul este că, peste tot, inițiații au păstrat tăcerea cu privire la aceasta. O altă cauză ar putea fi distrugerea și pierderea completă a tuturor documentelor referitoare la cunoașterea secretă a Antichității străvechi.” Cărțile lui Numa, descrise de Livy, erau tratate de filozofie naturală. Acestea au fost găsite în mormântul său, dar divulgarea lor a fost interzisă: exista temerea că ar putea să reveleze misterele cele mai sacre ale religiei statului. Senatul și tribunii poporului au hotărât ca toate cărțile să fie arse, iar sentința a fost dusă la îndeplinire în mod public.⁹⁸

⁹⁸ *Hist. of Magic*, vol. I, p. 3

MAGIA PRIVITĂ DINTOTDEAUNA CA ȘTIINȚĂ DIVINĂ

*Magia era considerată o știință divină, care permitea participarea la atributele Divinității ÎNSEȘI. „Ea ne revelează acțiunile naturii”, spune Filon Iudeul, „și duce la contemplarea puterilor celeste.”⁹⁹ Mai apoi, din cauza unei practici lipsite de discernământ, magia a degenerat în vrăjitorie și a devenit astfel obiectul repulsiei generale. De aceea, trebuie să ne raportăm la ea doar sub aceeași formă sub care se înfățișa în trecutul îndepărtat, când orice religie adevărată era fondată pe cunoașterea forțelor oculte ale naturii. În Persia antică, nu clasa sacerdotală a fost cea care a instituit practicile magice, așa cum se crede în general, ci magii, care își trag numele chiar din aceasta. Mobezii, preoții parșilor – vechii locuitori ai provinciei Gheber –, sunt numiți chiar și în ziua de azi *magoi*, în dialectul pehlevi.¹⁰⁰ *Magia a apărut pe lume odată cu primele rase de oameni.* Cassien menționează un tratat faimos, în secolele patru și cinci, care îi era atribuit lui Ham, fiul lui Noe, care îl primise chiar el de la Jared, din cea de-a patra generație după Set, fiul lui Adam.¹⁰¹*

REALIZĂRILE ADEPTILOR MAGIEI ȘI IPOTEZELE DETRACTORILOR EI CONTEMPORANI

Moise își datora cunoștințele mamei prințesei egiptene, Thermuthis, care l-a salvat din apele Nilului. Soția faraonului,¹⁰² Batria, era ea însăși o inițiată, și evreii îi sunt datori pentru profetul lor „instruit în întreaga înțelepciune a Egiptului, puternic în

⁹⁹ Filon Iudeul, *De Specialibus Legibus*

¹⁰⁰ *Zend-Avesta*, vol. II, p. 506

¹⁰¹ Cassian, *Conference*, I, 21

¹⁰² *De Vita et Morte Mosis*, p. 199

faptă și în vorbă”.¹⁰³ Iustin Martirul, bazându-se pe autoritatea lui Trogius Pompeius, afirmă că Iosif dobândise o mare cunoaștere în domeniul artelor magice de la marii-preoți egipteni.¹⁰⁴

Anticii aveau mai multe cunoștințe în anumite domenii ale științei decât au descoperit până în prezent savanții contemporani. Deși mulți dintre aceștia din urmă nu vor să o afirme, totuși, cel puțin unul dintre ei a recunoscut aceasta. „Nivelul cunoștințelor științifice din perioada timpurie a omenirii era mult mai ridicat decât sunt dispuși să admită contemporanii noștri”, spune domnul A. Todd Thomson, editorul lucrării *Occult Sciences* a lui Salverte, dar, adaugă el, „această știință era rezervată templelor, fiind ascunsă cu grijă de ochii maselor și comunicată doar clerului”. Vorbind despre *Cabala*, eruditul Franz Von Baader observă că „nu doar mântuirea și înțelepciunea, dar și știința noastră provine de la evrei”. Atunci, de ce oare autorul nu completează propoziția, spunându-ne de unde provenea înțelepciunea evreilor? Origene, care aparținuse Școlii Platoniste din Alexandria, afirmă că Moise, în afara învățăturilor conținute în Vechiul Testament, le mai comunicase de asemenea celor șaptezeci de bătrâni anumite secrete extrem de importante, „referitoare la profunzimile cele mai ascunse ale Legii”, pe care le-a încredințat spre a fi împărtășite doar celor pe care aceștia îi considerau demni de ele.

Sfântul Ieronim vorbește despre evreii din Tiberiada și Lida ca fiind singurii maeștri ai metodei mistice de interpretare. De asemenea, și Ennemoser își exprimă opinia fermă că „scrierile lui Dionisie Areopagitul se bazează în mod evident pe *Cabala* ebraică”. Dacă luăm acum în considerare faptul că gnosticii sau creștinii timpurii erau discipolii vechilor esenieni sub un nume nou, acest fapt nu pare cu nimic surprinzător. Profesorul Molitor spune:

„În cadrul celor trei biserici creștine cele mai importante, clerul

¹⁰³ *Acts of the Apostles*, VII, 22

¹⁰⁴ Iustin, XXXVI, 2

grec, romano-catolic și protestant dezaprobă toate fenomenele de natură spirituală care au loc prin intermediul așa-numiților medii. Și, de fapt, cu foarte puțin timp înainte, cele două grupuri eclesiastice din urmă ardeau, spânzurau și ucideau într-o multitudine de alte moduri toate victimele neajutorate, prin al căror trup se manifestau spirite și anumite forțe oarbe și încă neexplicate, ale naturii. Dintre aceste trei biserici, cea din Roma se află pe primul loc. Măinile sale sunt pătate cu sângele inocent al nenumăratelor victime, sânge vărsat în numele acestei divinități de tip Moloh, care se află în centrul credinței sale¹⁰⁵. Ea este pregătită și chiar dornică să o ia din nou de la capăt. Dar mâinile și picioarele îi sunt legate de acest spirit al progresului și al libertății religioase promovate de secolul al nouăsprezecelea, spirit pe care îl condamnă și îl blestemă zi de zi. Biserica greco-rusă este cea mai blândă și cea mai creștină în credința sa primitivă și simplă, deși oarbă. Nu a existat niciodată o uniune efectivă între biserica latină și cea greacă, care s-au separat cu multe secole în urmă. Cu toate acestea, pontifii de la Roma par să ignore în mod invariabil acest fapt. În maniera cea mai insolentă, aceștia și-au arogat jurisdicția nu doar asupra țărilor de comuniune greacă¹⁰⁶, ci și asupra tuturor protestanților. „Biserica insistă”, spune profesorul Draper, „ca statul să nu aibă niciun drept asupra a ceea ce ea declară a fi de domeniul său. Cum protestantismul, conform Bisericii, nu este decât o rebeliune, aceștia nu au niciun drept; chiar și în cadrul comunităților protestante, episcopul catolic este *singurul* pastor spiritual *legitim*.”¹⁰⁷ Decretele

¹⁰⁵ Autoarea nu se referă aici la Iisus, ci la modul pervertit în care Biserica înțelegea să „ucidă în numele Domnului”, invocând pentru aceasta autoritatea „divină” cu care fusese investită. Aceasta o duce cu gândul pe autoare la adorarea lui Moloh (sau Baal), care implica realizarea de sacrificii umane (vezi Vechiul Testament, Levitic 18:21, Levitic 20:2-5, 2 Regi 23:10, Ieremia 32:35) (n.t.).

¹⁰⁶ Se referă la Biserica Ortodoxă, care include majoritatea țărilor slave (inclusiv Rusia), precum și România, Moldova, Grecia, Cipru și Georgia (n.t.).

¹⁰⁷ *Conflict between Religion and Science*, p. 329

sale, pe care nimeni nu le ia în seamă, circularele pe care nimeni nu le citește, invitațiile sale la Conciliile ecumenice la care nimeni nu răspunde, excomunicările de care toată lumea râde – nimic nu pare să atingă Biserica de la Roma, a cărei insistență a fost egalată doar de aroganța sa. În 1864, Papa Pius al IX-lea a atins culmea absurdului, atunci când a excomunicat și a aruncat public anatema asupra împăratului Rusiei, numindu-l „un *schismatic*, alungat din sânul Sfintei Biserici, mama noastră, a tuturor”.¹⁰⁸ Împăratul, strămoșii săi sau Rusia, care a fost creștinată în urmă cu 1000 de ani, nu au consimțit niciodată să se alăture romano-catolicilor. De ce să nu reclame atunci jurisdicția și asupra budiștilor din Tibet sau asupra umbrelor străvechilor Hyk-Sos?

Fenomenele mediumnice s-au manifestat constant atât în Rusia, cât și în alte țări. Această forță ignoră diferențele religioase, râde de naționalități și copleșește fără drept de apel orice persoană, fie că este vorba de un cap încoronat sau de un biet cerșetor.

Nici chiar adjunctul lui Dumnezeu pe pământ din vremurile noastre, Papa Pius al IX-lea însuși, nu a putut să evite prezența acestui oaspete nedorit. În ultimii cincizeci de ani, se știe că sfinția sa a fost subiectul unor accese extrem de puternice. În interiorul Vaticanului, acestea sunt numite *viziuni divine*, dar, în afară, medicii le numesc atacuri de epilepsie. Zvonurile din popor le atribuie unei obsesii a fantomelor din Perugia, Castelfidardo și Mentana!

„E miezul nopții: vânăta-i făclia;

Reci stropi de spaimă carnea-mi înfioară [...]

Mi-a năzărit că-n cort intrat-au toate

Nălucile acelor morți prin mine...”¹⁰⁹

Prințul de Hohenlohe, atât de celebru în prima jumătate a acestui secol pentru puterile sale vindecătoare, a fost el însuși un mare medium. Într-adevăr, aceste fenomene și puteri nu aparțin

¹⁰⁸ Vezi publicațiile *Gazette du Midi* și *Le Monde*, din data de 3 mai 1864

¹⁰⁹ Shakespeare, *Richard al III-lea*, trad. Dan Duțescu

în mod special vreunei epoci sau vreunei țări. Ele fac parte dintre attributele psihologice ale omului – Microcosmosul.

Timp de secole, acei *klikouchy*¹¹⁰ și *yourodevoij*¹¹¹, și alte creaturi nefericite au fost atinse de tulburări ciudate, pe care clerul și poporul rus le atribuiau posesiei demoniace. Aceștia se îngrămădeau la intrarea bisericilor, fără însă a îndrăzni să intre, de teamă ca demonii care îi controlau și care aveau o voință proprie să nu-i trântescă la pământ. Voronej, Kiev, Kazan și toate orașele în care se află moaștele vindecătoare ale unor sfinți canonizați sunt pline de asemenea mediumi inconștienți. Îi putem vedea întotdeauna adunați în grupuri hidoase, rătăcind la poarta bisericilor. În anumite momente ale celebrării slujbei de către clerul oficial, cum ar fi de exemplu la apariția sfintei împărtășanii, la începutul rugăciunii și al corului: *Eiei Heruvim*, acești sărmani, pe jumătate demenți, pe jumătate mediumi, încep să cotcodăcescă ca niște cocoși, să latre, să mugească și să ragă, iar într-un final cad la pământ, cuprinși de convulsii înspăimântătoare. „*Necuratul* nu poate suporta auzul sfintei rugăciuni”, aceasta este pioasa explicație. Pline de milă, câteva suflete caritabile le administrează leacuri „sărmanilor atinși” și le împart pomeni. Din când în când, câte un preot este chemat să îi exorcizeze, și atunci el realizează ceremonia fie din iubire de semeni și din milă, fie tentat de câțiva bănuți de argint, în funcție de impulsul creștin care îl animă. Dar aceste nefericite creaturi – care sunt mediumi, deoarece uneori realizează chiar profeții și au viziuni, atunci când accesul este real – nu sunt niciodată brutalizate din pricina nenorocirii lor. De ce ar trebui să-i persecute clerul sau să-i urască ceilalți oameni, denunțându-i drept vrăjitori sau vrăjitoare odioase? Bunul-simț și dreptatea arată cu siguranță că victimele nu pot face nimic în această privință, demonul fiind

¹¹⁰ Literal, cei care *șipă* sau cei ce *urlă*.

¹¹¹ Cei pe jumătate nebuni sau *idiotii*. Cu toate acestea, denumirea nu este întotdeauna adecvată, deoarece unii dintre acești cerșetori fac din aceasta o sursă constantă de venit.

cel care ar trebui să fie pedepsit, căci el deține controlul asupra acțiunilor lor. Cel mai rău lucru care se poate petrece este faptul că, preotul turnând peste el apă sfințită, pacientul este astfel în pericol să răcească. Dacă remediul este inefficient, nefericitul *klikoucha* este lăsat la mila Domnului, fiind îngrijit cu dragoste și milă creștinească. Deși superstițioasă și oarbă, o credință care se ghidează după asemenea principii merită, cu siguranță, un anumit respect, deoarece așa ceva nu poate să offenseze niciodată omul sau pe *adevăratul* Dumnezeu. Nu același lucru este valabil și pentru catolici. Din acest motiv, ne vom ocupa de ei în lucrarea de față, iar apoi de clerul protestant – excepție făcând câțiva gânditori de avangardă din rândurile lor. Vrem să aflăm pe ce se bazează ei atunci când consideră că au dreptul să îi trateze pe hinduși, pe spiritualiștii chinezi și pe cabaliști așa cum o fac; de ce îi denunță în masă, pe ei și pe necredincioși – pe care ei înșiși i-au inventat –, ca fiind suflete condamnate la focul etern al iadului?

Departe de noi gândul de a fi lipsiți de respect – sau și mai puțin acela de a comite o blasfemie – la adresa Puterii Divine care a adus la viață toate lucrurile vizibile și invizibile. Nu putem cuteza nici măcar să ne gândim la măreția și la perfecțiunea Sa fără margini. Este suficient pentru noi să știm că *Ea* există și că este înțelepciunea absolută. Ne este de ajuns că, împreună cu toate celelalte creaturi, suntem înzestrați și noi cu o scânteie din esența *Sa*. Puterea Supremă pe care o slăvim este fără de margini și infinită – marele „SOARE SPIRITUAL CENTRAL”, de ale cărui atribute și efecte vizibile create de VOINȚA SA nevăzută suntem cu toții înconjurați – Dumnezeul anticilor și al clarvăzătorilor moderni. Natura Sa nu poate fi studiată decât în lumile aduse la viață prin Cuvântul Său atotputernic: *FIAT*¹¹². Revelația Sa este trasată de propriul Său deget în imperisabile forme ale armoniei universale, pe fața Cosmosului. Aceasta este unica evanghelie INFALIBILĂ pe care o recunoaștem.

¹¹² „Să fie” (lat.) (n.t.)

Reprezentare antropomorfică a lui Dumnezeu Tatăl

Vorbind despre geografii din vechime, Plutarh remarcă în lucrarea sa, *Tezeu*, că aceștia „au înghesuit pe hărților lor părți ale lumii pe care nici nu le cunoșteau, iar la margine au pus note în care afirmă că, dincolo de aceste puncte, nu se află nimic, decât deșerturi de nisip *pline de animale sălbatice și mlaștini impenetrabile*”. Oare teologii și savanții noștri nu acționează în aceeași manieră? În timp ce primii populează lumea invizibilă fie cu îngeri, fie cu demoni, filozofii noștri caută să-și convingă discipolii că acolo unde nu există *materie* nu există *nimic*.

Pentru a demonstra că noțiunile anticilor referitoare la împărțirea istoriei omenirii în cicluri nu erau în întregime lipsite de o bază filozofică, vom încheia acest capitol prezentându-i cititorului una dintre cele mai vechi tradiții ale Antichității cu privire la evoluția planetei noastre.

În finalul fiecărui „Mare An”, pe care – conform cu Censorinus – Aristotel îl numea *Cel Mai Mare* și care consta din șase *sars*¹¹³, planeta noastră trece printr-o revoluție fizică completă. Climatul polar și ecuatorial își schimbă treptat locul; primul avansând lent către linia ecuatorului, iar zona tropicală (cu vegetația sa abundentă, mișunând de animale) ia locul întinderilor pustii din ținutul de gheață. Această schimbare de climă este necesar să fie însoțită de cataclisme, de cutremure și de alte convulsii cosmice.¹¹⁴ Pe măsură ce fundul oceanelor se deplasează, în finalul fiecărui decamileniu plus aproximativ un *neros*, are loc un potop semi-general, asemenea legendarului Potop al lui Noe. Grecii numeau acest an *Heliakos*, dar nimeni din afara sanctuarului nu avea o idee exactă cu privire la durata sa sau la alte amănunte. Iarna acestui an se numea Cataclismul sau Potopul – iar vara, Ecpyrosis. În tradiția populară se spune că pe durata acestor anotimpuri, lumea era, alternativ, arsă și apoi inundată. Cel puțin, aceasta putem afla din tratatul *Fragmente Astronomice* de Censorinus și Seneca. Incertitudinea comentatorilor cu privire la durata acestui an era atât de mare încât niciunul dintre ei nu se apropia de adevăr, cu excepția lui Herodot și a lui Linus, care i-au atribuit, primul 10.800 de ani și

¹¹³ În Webster se afirmă în mod eronat despre caldeenii că priveau *saros* ca fiind ciclul eclipselor, o perioadă de aproximativ 6.586 ani, „durata revoluției nodurilor lunare”. Berosus, el însuși astrolog caldeean, din Templul lui Belus din Babilon, stabilește durata unui *Sar* sau *Sarus* la 3.600 de ani; un *neros* dura 600 de ani și un *sossus*, 60. (Vezi Berosus după Abydenus, *Of the Chaldean Kings and the Deluge*. Vezi de asemenea Eusebiu și manuscrisul lui Cory, *Ex. Cod. reg. gall. gr.* Nr. 2360, fol. 154).

¹¹⁴ Înainte de a respinge această teorie – tradițională de altfel – savanții ar trebui să explice de ce, în finalul fiecărei perioade terțiare, emisfera nordică a suferit o asemenea scădere a temperaturii, încât zona toridă s-a transformat radical în climat siberian. Să nu pierdem din vedere faptul că *sistemul heliocentric a venit la noi din India de Nord*, și că toate cunoștințele astronomice inițiale ne-au fost aduse de acolo de către Pitagora. Cât timp nu avem o demonstrație matematică absolută, orice ipoteză poate fi valabilă.

celălalt 13.984.¹¹⁵ Conform spuselor preoților babilonieni, coroborate de Eupolemus¹¹⁶, „orașul Babilon fusese fondat de cei salvați în urma Potopului: *aceștia erau niște uriași*, care au ridicat turnul despre care se vorbește în istorie”.¹¹⁷ Acești uriași, mari astrologi, care, în plus, primiseră de la strămoșii lor, „fiii lui Dumnezeu”, toate instrucțiunile referitoare la chestiunile secrete, i-au instruit și ei la rândul lor pe preoți și au lăsat în temple toate textele referitoare la cataclismele periodice la care fuseseră martori. Astfel au ajuns marii-preoți să știe despre *Marii Ani*. Dacă ne gândim, între altele, la faptul că Platon îl citează în dialogul său, *Timaios*, pe bătrânul preot egiptean, care îl muștră pe Solon deoarece nu știa că existaseră deja mai multe potopuri, cum ar fi marele potop al lui Ogyges, putem înțelege cu ușurință că această credință în *Heliakos* era o doctrină proprie preoților inițiați din întreaga lume.

Neros, *Vrihaspati* sau perioadele numite *yuga* sau *kalpa* sunt probleme vitale care trebuie rezolvate. *Satya yuga* și ciclurile cronologice budiste implică numere care l-ar lăsa cu răsuflarea tăiată pe un matematician. *Maha kalpa* îmbrățișează un număr infinit de perioade, care merg mult în urmă, către epocile antediluviene. Sistemul acesta conține o *kalpa* sau o perioadă majoră de 4.320.000.000 de ani, care se împarte în patru *yuga*-uri mai mici, care se succed astfel:

Prima – *Satya yuga* ... 1.728.000 de ani

A doua – *Treta yuga* ... 1.296.000 de ani

A treia – *Dvapara yuga* ... 864.000 de ani

A patra – *Kali yuga* ... 432.000 de ani

TOTAL ... 4.320.000 de ani

Aceste patru subdiviziuni alcătuiesc o epocă divină sau o

¹¹⁵ Censorinus, *De Natal Die*. Seneca, *Nat. Quaest*, III, 29

¹¹⁶ Euseb., *Praep. Evan*, Despre Turnul Babel și Avraam

¹¹⁷ Aceasta este în evidentă contradicție cu istoria biblică, care ne spune că Potopul a fost trimis special pentru distrugerea acestor *uriași*. Preoții din Babilon nu aveau niciun motiv să inventeze minciuni.

Maha yuga; șaptezeci de *Maha yuga* au 306.720.000 de ani, la care se adaugă un *sandhi* (sau momentul în care ziua și noaptea se confundă, dimineața și la crepusculul de seară) egal cu o *Satya yuga* care are 1.728.000 de ani. Toate acestea formează o *manvantara* de 308.448.000 ani.¹¹⁸ Paisprezece *manvantara* fac 4.318.272.000 de ani, la care trebuie adăugat un *sandhi* pentru a încheia o *kalpa*, adică 1.728.000 de ani. Astfel, *kalpa* sau „marea perioadă” are 4.320.000.000 de ani. Cum ne aflăm în prezent doar în *Kali yuga* a celei de-a douăzeci și opta epoci a celei de-a șaptea *manvantara* de 308.448.000 de ani, mai avem încă mult timp de așteptat până să ajungem la jumătatea perioadei alocate existenței lumii.

Aceste cifre nu sunt rodul imaginației, ci se fondează pe calcule astronomice efective, așa cum a demonstrat S. Davis.¹¹⁹ În pofida cercetărilor făcute, mulți savanți, printre care și Higgins, au rămas efectiv perplecși, neștiind care dintre aceste cicluri era cel *secret*. Bunsen a demonstrat că preoții egipteni, care făceau adnotațiile ciclice, le păstrau întotdeauna învăluite în cel mai adânc mister.¹²⁰ Cine știe? Poate că dificultatea întâmpinată de savanți se datora faptului că aceste calcule ale anticilor se aplicau în aceeași măsură atât progresului spiritual, cât și progresului fizic al umanității. Ne va fi ușor să înțelegem strânsa corespondență stabilită de antici între ciclurile naturii și cele ale umanității, dacă nu pierdem din vedere credința lor în influențele constante și atotputernice ale planetelor asupra destinului umanității. Higgins crede pe bună dreptate că ciclul sistemului hindus, de 432.000 de ani, este adevărata cheie a ciclului secret. Dar nereușita sa în ceea ce privește descifrarea acestei chei este evidentă: de vreme ce aparține misterului creației, acest ciclu

¹¹⁸ Coleman, care a stabilit această formulă de calcul, a lăsat să scape o eroare gravă corectorului său. Durata unei *manvantara* este dată ca fiind de 368.448.000 de ani, care este mai mult cu exact șaizeci de milioane de ani.

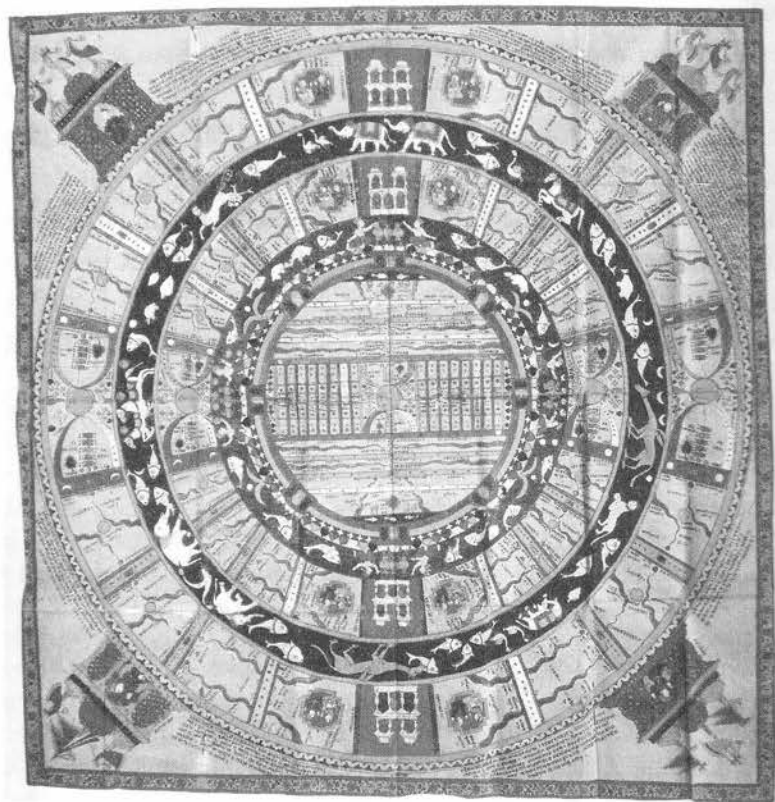
¹¹⁹ S. Davis, *Essay in the Asiatic Researches*; și lucrarea lui Higgins, *Anacalypsis*; vezi de asemenea *Mythology of the Hindus* de Coleman, prefață, p. xiii.

¹²⁰ Bunsen, *Egypte*, vol. I

este cel mai inviolabil dintre toate. El a fost reprodus prin cifre simbolice doar în *Cartea caldeeană a numerelor*, al cărei original, dacă mai există în ziua de azi, cu siguranță că nu se află în vreo bibliotecă. Aceasta făcea parte dintre cele mai vechi Cărți ale lui Hermes¹²¹, al căror număr nu a fost încă determinat până în prezent.

Calculând conform cu ciclicitatea Marilor Neros și a erelor hinduse (*kalpa*), unii cabaliști, matematicieni și arheologi, care nu știau nimic despre calculele secrete, au modificat numărul mai sus menționat (care reprezintă durata Marelui An), din 21.000 în

¹²¹ Cele patruzeci și două de Cărți Sacre ale egiptenilor, despre care Clement Alexandrinul afirmă că existau pe vremea sa, nu erau decât o parte dintre cărțile lui Hermes. Iamblichos, bazându-se pe autoritatea preotului egiptean Abammon, îi atribuie 1.200 de asemenea cărți lui Hermes și 36.000 lui Manetho. Dar afirmația lui Iamblichos, teurg și neoplatonist, este bineînțeles respinsă de criticii moderni. Manetho, pe care Bunsen îl consideră cu foarte mare respect ca fiind un „personaj pur istoric” ... cu care „niciunul dintre istoricii indigeni ulteriori nu se poate compara...” (vezi *Egypte*, I, p. 97), a devenit brusc un pseudo-Manetho, de îndată ce ideile promovate de el s-au izbit de prejudecățile științifice împotriva magiei și a științelor oculte propovăduite de preoții antici. Totuși, niciun arheolog nu se îndoiește nici măcar pentru o clipă de vechimea aproape incredibilă a cărților hermetice. Champollion are o stimă deosebită pentru autenticitatea și veridicitatea acestora, de vreme ce sunt confirmate de multe dintre cele mai vechi monumente. Și Bunsen aduce dovezi incontestabile privitor la vechimea lor. Putem vedea, de exemplu, grație cercetărilor sale, că a existat o linie de șaizeci și unu de regi înainte de epoca lui Moise, perioada mozaică fiind precedată de o civilizație ale cărei urme pot fi trasate cu exactitate pe o perioadă de câteva mii de ani. Suntem, prin urmare, îndreptățiți să credem că textele lui Hermes Trismegistos existau cu multe secole înainte de nașterea legiuitorului evreu. „Se pot vedea condeie și călimări de cerneală reprezentate pe monumentele celei de-a patra dinastii, cea mai veche din lume”, conform cu Bunsen. Dacă eminentul egiptolog respinge perioada de 48.863 de ani de dinaintea lui Alexandru, privitor la care există analele sacerdotale ale lui Diogene Laertius, este cu siguranță și mai deranjat de cei 10.000 de ani de observații astronomice ale acestora. El spune despre ele că „dacă ar fi cu adevărat observații, ar trebui să se întindă pe o perioadă de peste 10.000 de ani”, adăugând apoi: „putem afla, totuși, dintr-unul dintre cele mai vechi texte cronologice ale lor... că tradițiile egiptene autentice, referitoare la perioada mitologică, se raportau la mii și mii de ani”. (*Egypte*, I, p. 15)

Ciclurile cosmice conform cu doctrina Jaina

24.000 de ani, deoarece presupuneau că ultima perioadă de 6.000 de ani se aplica doar ciclului de reînnoire a planetei. Higgins ne oferă și un motiv pentru aceasta, și anume că, în trecut, se presupunea că precesia echinocțiilor se realiza doar după trecerea a 2.000 de ani, și nu a 2.160 de ani, într-un semn zodiacal. Astfel, durata Marelui An ar fi de patru ori 6.000, adică 24.000 de ani în total. „Prin urmare”, afirmă el, „aceasta ar explica durata extrem de prelungită a ciclurilor lor; ca și în cazul anului obișnuit, pe parcursul unui astfel de Mare An, planeta descria o rotație pe un cerc imens, revenind apoi la punctul de plecare”. Astfel, el explică numărul de 24.000 de ani după cum urmează: „Dacă unghiul pe care îl face planul elipticii cu cel al ecuatorului ar scădea gradat și

regulat, așa cum s-a presupus până recent, cele două planuri ar fi ajuns să coincidă după aproximativ 10 epoci, 6.000 de ani. După încă zece epoci, 6.000 de ani mai târziu, Soarele ar fi fost situat, în raport cu emisfera sudică, așa cum este acum în raport cu emisfera nordică. Peste încă zece epoci, 6.000 de ani, cele două planuri ar coincide din nou; iar peste încă zece epoci, 6.000 de ani, acesta ar fi situat în poziția în care este acum, după trecerea unei perioade de aproximativ 24.000 - 25.000 de ani în total. Când Soarele ar ajunge la ecuator, cele 10 epoci (sau 6.000 de ani) s-ar încheia, iar lumea ar fi distrusă *prin foc*; iar când Soarele ar ajunge în punctul sudic, aceasta ar fi distrusă prin apă. Astfel, lumea ar fi distrusă la fiecare 6.000 de ani sau zece neros.”¹²² Această metodă de calcul cu ajutorul perioadelor numite *neros*, fără a ține cont de secretul în care filozofii antici, care aparțineau toți ordinului sacerdotal, învăluiau această cunoaștere, a dat naștere celor mai mari erori. Aceasta i-a făcut pe evrei, precum și pe unii platonisti creștini, să afirme că lumea va fi distrusă la finalul a șase mii de ani. Gale arată cât de adânc a fost înrădăcinată această convingere la evrei. De asemenea, i-a făcut pe savanții moderni să respingă în totalitate ipotezele anticilor. Din această convingere s-au născut diverse secte religioase, care, asemenea adventiștilor din prezent, trăiesc în așteptarea unei distrugerii iminente a lumii.

Tot așa cum planeta noastră efectuează o revoluție completă în jurul Soarelui într-un an și o rotație completă în jurul axei sale în douăzeci și patru de ore, parcurgând astfel cicluri minore în cadrul unor cicluri mai mari, același lucru se petrece și cu perioadele ciclice mai mici încheiate și apoi reîncepute în cadrul Marelui Saros.

Revoluția lumii fizice, conform doctrinei antice, este însoțită de o revoluție asemănătoare la nivel intelectual – evoluția spirituală a lumii are loc în cicluri, la fel ca cea fizică.

Astfel, putem vedea în cadrul istoriei o succesiune a fluxului și

¹²² Higgins, *Anacalypsis*

refluxului în ceea ce privește progresul umanității. Marile regate și imperii ale lumii, după ce ating punctul culminant al puterii lor, decad apoi, conform aceleiași legi care le-a adus gloria. Apoi, după ce atinge punctul cel mai de jos, umanitatea se reface și urcă din nou, iar piscul atins atunci, conform legii progresului ascendent în cicluri, va fi puțin mai sus decât punctul atins înaintea ultimei perioade descendente.

Împărțirea istoriei omenirii în Epoca de Aur, de Argint, de Aramă și de Fier nu este o ficțiune. Putem vedea același fenomen și în literatura popoarelor. O epocă de mare inspirație și productivitate inconștientă este invariabil urmată de o epocă de critică și conștientizare. Prima pune la dispoziție materialul care este necesar intelectului analitic și critic al celeilalte. Astfel, toate ființele mărețe, acești giganți care domină istoria umanității – de exemplu Buddha-Siddhartha sau Iisus în domeniul spiritual, Alexandru Macedon și Napoleon cel Mare în domeniul cuceririlor fizice – sunt doar o reflexie a tipurilor umane care au existat deja cu zece mii de ani în urmă, în decamileniul precedent, și care au fost reproduse de misterioasele forțe ce controlează destinul lumii. Nu există niciun personaj extraordinar în toate analele istoriei sacre și profane al cărui arhetip să nu poată fi regăsit în tradițiile semi-fictive și semi-reale ale religiilor și mitologiilor de altădată. Tot astfel cum steaua care strălucește la o distanță incomensurabilă deasupra capetelor noastre se reflectă în apa limpede a lacului, la fel și imaginile ființelor antediluviene se reflectă în perioadele pe care le putem cuprinde în cadrul unei retrospective istorice.

„Precum este sus, așa este și jos. Ce a fost, va fi din nou. Precum în cer, așa și pe pământ.”

Lumea a fost întotdeauna nerecunoscătoare față de oamenii de geniu. Florența i-a ridicat o statuie lui Galileo, însă pe Pitagora de-abia îl menționează. Primul deținea un compendiu gata pregătit despre tratatele lui Copernic, care fusese obligat să lupte contra sistemului universal acceptat al lui Ptolemeu. Dar nici Galileo, nici

astronomia modernă nu au descoperit poziția corpurilor celeste. Cu mii de ani înaintea lor, toate aceste cunoștințe erau împărtășite de înțelepții din Asia Centrală, de unde le-a adus și Pitagora, nu ca pe o ipoteză, ci ca pe o știință gata demonstrată. „Numerele lui Pitagora”, afirmă Porfir, „erau simboluri hieroglifice, prin intermediul cărora își explica ideile referitoare la natura *tuturor* lucrurilor și fenomenelor.”¹²³

Prin urmare, este adevărat că Antichitatea este singura căreia trebuie să ne adresăm pentru a cunoaște originea *tuturor* lucrurilor și fenomenelor. Ce bine se exprimă Hargrave Jennings când vorbește despre piramide și cât de adevărate sunt cuvintele sale atunci când întreabă: „Este oare cât de cât rezonabil să concluzionăm – într-o perioadă în care cunoașterea atinsese un maxim și când puterile omenești erau uimitoare, comparativ cu cele din ziua de azi – că aceste realizări fizice neîntrecute și *aproape incredibile* pe care le vedem la egipteni erau toate consacrate unei erori? Ar trebui să credem că miile de oameni de pe malul Nilului erau doar niște ignoranți care munceau în întuneric, că întreaga magie a marilor spirite ale neamului lor era doar o înșelătorie și că noi, disprețuind ceea ce numim a fi doar superstiția lor și o forță risipită în van, suntem singurii înțelepți? Nu! Există mult mai mult adevăr în aceste religii străvechi decât în insolența negațiilor noastre moderne, în îngâmfarea acestei epoci mândre de știința sa superficială și în batjocura lipsită de credință din zilele noastre. Există mult mai mult decât ne-am putea imagina. Noi nu înțelegem vremurile din vechime... Dacă le-am înțelege, am vedea cum se pot împăca practica clasică și învățăturile păgâne – cum până și gentilul¹²⁴ și evreul, doctrina mitologică și cea creștină sunt în armonie, în credința generală bazată pe Magie. Cu siguranță, Magia

¹²³ *De Vite Pythag*

¹²⁴ Persoană non-evreu (n.t.)

este posibilă: aceasta este morala cărții de față.”¹²⁵

Este într-adevăr posibilă. Cu treizeci de ani în urmă, când primele băți de la Rochester au trezit atenția adormită a oamenilor la realitatea unei lumi invizibile, mica aversă de băți în masă transformându-se gradat într-un torent care a inundat întreaga planetă, spiritiștii trebuiau să lupte contra a doar două puteri – teologia și știința. Dar teozofii se mai confruntă, pe lângă acestea două, și cu întreaga lume în general și cu spiritiștii în particular.

„Există un Dumnezeu *personal* și un Diavol *personal*!”, ne spune preotul creștin cu vocea sa tunătoare. „Anatema să cadă asupra celui care îndrăznește să spună că nu e așa!” „Nu există un alt Dumnezeu personal, în afara materiei cenușii din creierul nostru”, afirmă plin de dispreț materialistul. „Și nu există nici diavolul, iar cel care afirmă așa ceva e de trei ori idiot.” Între timp, ocultişti și *adevărații* filozofi nu dau atenție niciuneia dintre cele două tabere, ci își continuă plini de perseverență munca. Niciunul dintre ei nu crede în Dumnezeu absurd, pasional și capricios al superstițioșilor, dar cu toții cred în existența binelui și a răului. Rațiunea umană, emanație a mentalului nostru finit, este cu siguranță incapabilă să înțeleagă o inteligență divină, o entitate infinită și eternă. Astfel, conform logicii celei mai stricte, ceva ce transcende înțelegerea noastră, fiind în totalitate incomprehensibil pentru simțurile noastre, nu poate exista pentru noi; prin urmare, nici *nu* există. Până în acest punct, rațiunea limitată este de acord cu știința și afirmă: „Nu există Dumnezeu”. Dar pe de altă parte, *Eu-ul* nostru, cel care trăiește, gândește și simte independent de noi, în învelișul nostru muritor, face chiar mai mult decât să creadă. El *știe* că există un Dumnezeu în natură, căci unicul Creator atotputernic a tot ce există trăiește în noi, tot astfel precum și noi trăim în Ființa Lui. Nicio credință dogmatică și nicio știință exactă nu poate dezrădăcina acest sentiment intuitiv inherent omului, odată ce acesta l-a realizat plenar în sine însuși.

¹²⁵ *The Rosicrucians etc.*, de Hargrave Jennings

Natura umană este similară naturii universale, prin aceea că are oroare de vid. Ea simte o aspirație intuitivă către o Putere Supremă. În lipsa unui Dumnezeu, cosmosul i-ar apărea asemenea unui cadavru lipsit de suflet. Fiindu-i interzis să Îl caute în singurul loc unde l-ar putea găsi urmele, omul a umplut acest vid dureros cu Dumnezeul personal, pe care învățătorii săi spirituali l-au construit pentru el din ruinele sfărâmate ale miturilor păgâne și ale venerabilelor filozofii de altădată. Cum altfel s-ar putea explica noile secte apărute ca ciupercile după ploaie, dintre care unele ating culmea absurdului? Omenirea are o nevoie înăscută, irepresibilă, care *trebuie* să fie satisfăcută de orice religie, care ar lua locul teologiei dogmatice nedemonstrate și nedemonstrabile a epocii noastre creștine. Aceasta este dorința ardentă de o dovadă a nemuririi. După cum spunea Sir Thomas Browne: „... povara cea mai grea pe care melancolia o poate arunca asupra unui om este aceea de a-i spune că se află la apogeul naturii sale, că pentru el nu există nicio stare viitoare către care să se îndrepte progresiv și că, prin urmare, orice face este în van”. Dacă ar apărea orice religie capabilă să ofere aceste dovezi ale nemuririi sub forma unor fapte științifice, sistemul actual s-ar găsi față în față cu alternativa de a-și întări dogma chiar cu ajutorul acestor fapte, sau de a-și pierde orice drept la respectul și afecțiunea creștinătății. Mulți oficiali de cult creștin au fost forțați să recunoască faptul că nu există nicio *sursă autentică* din care să rezulte asigurarea unei stări viitoare a omului. Și atunci, cum este posibil ca o asemenea credință să se fi menținut timp de nenumărate secole, dacă nu în baza faptului că în toate popoarele, civilizate sau nu, omului i-a fost acordată această dovadă demonstrativă? Oare însăși existența acestei convingeri nu dovedește că filozoful gânditor și sălbaticul irațional au fost amândoi obligați să accepte mărturia propriilor lor simțuri? Dacă, pe de o parte, în anumite cazuri, o iluzie spectrală poate să fie rezultatul unor cauze fizice, pe de altă parte, în mii de alte cazuri, au existat apariții ale unor persoane care au comunicat cu

mai mulți indivizi simultan, care le-au văzut și le-au auzit cu toții, și nu ar fi fost posibil ca toți aceștia să sufere de o boală mintală.

ASPIRAȚIA OMULUI CĂTRE NEMURIRE

Cei mai mari gânditori ai Greciei și Romei antice considerau aceste aspecte ca fiind fapte demonstrate. Ei au separat aceste apariții în *manes*, *anima* și *umbra*: aparițiile numite *manes* coborau după moartea individului în lumile inferioare; *anima* sau spiritul pur urca la Cer, iar *umbra* (spiritul legat de pământ) rămânea în jurul mormântului, deoarece atracția materiei și afecțiunea față de trupul său muritor îl împiedicau să urce către lumile superioare.

„Terra legit *carne*m tumulum circumvolet *umbra*

Orcus habet manes, spiritus astra petit”¹²⁶,

spune Ovidiu, vorbind despre tripla natură a sufletului.

Dar toate aceste definiții trebuie să fie supuse unei atente analize filozofice. Prea mulți dintre gânditorii noștri nu-și dau deloc seama că numeroasele schimbări de limbaj, frazeologia alegorică și dorința evidentă de ocultare a scriitorilor mistici din vechime, care aveau de obicei obligația să nu divulge niciodată secretele solemne ale sanctuarului, este din nefericire posibil să îi fi indus în eroare pe traducători și pe comentatori. Frazele alchimiștilor medievali au fost traduse literal și chiar și symbolismul ocultat al lui Platon este de obicei interpretat greșit de erudiții moderni. Cu siguranță că va veni o zi în care aceștia își vor da seama de greșala lor, și atunci se vor convinge că principiul strictului necesar a fost aplicat atât în filozofia antică, cât și în cea modernă. Încă de la începuturile umanității, adevărurile fundamentale cu privire la tot ce ne este dat să cunoaștem pe pământ au fost încredințate spre păstrare adeptilor din sanctuare. Diferența de crezuri și prac-

¹²⁶ „Pământul carnea o ascunde, iar umbra rămâne în jurul propriului său mormânt / Lumea din adâncuri îi primește natura inferioară, iar spiritul-și ia zborul către Cer.” (lat.) (n.t.)

tici religioase era ceva pur exterior. Acești gardieni ai revelației divine primordiale, care rezolvaseră toate problemele accesibile inteligenței umane, erau legați între ei printr-o frăție universală a științei și a filozofiei, care forma un lanț neîntrerupt în întreaga lume. Este în sarcina filologiei și a psihologiei de a găsi capătul firului. Iar când se va face aceasta, se va vedea că, desfăcând un singur nod al vechilor sisteme religioase, poate fi descâlcit întregul lanț al misterului.

Neglijarea și ocultarea acestor dovezi i-au împins pe oameni ca Hare și Wallace, precum și pe alți eminente gânditori, în impasul spiritismului modern. În același timp, pe alții, complet lipsiți de intuiție spirituală, i-a forțat să plonjeze într-un materialism grosier, care se manifestă sub diverse nume.

Dar nu vedem niciun folos în a merge mai departe cu acest studiu. După părerea majorității contemporanilor noștri, există doar o singură zi a cunoașterii, iar filozofii antici i-au fost maritori în zorii ei, în timp ce noi ne aflăm sub strălucirea uimitoare a punctului său de miazăzi. Mărturia sutelor de gânditori antici și medievali s-a dovedit la fel de lipsită de valoare pentru experimentatorii moderni, ca și cum lumea s-ar fi născut în anul 1 d.Hr., și toată cunoașterea ar fi fost doar de dată recentă. Cu toate acestea, noi nu ne vom pierde nici speranța și nici curajul. Acum este cel mai bun moment pentru o analiză completă a tuturor lucrurilor filozofice din vechime. Arheologii, filologii, astronomii, chimiștii și fizicienii se apropie tot mai mult de punctul în care vor fi forțați să le ia în considerare. Științele fizice au atins deja limita puterii lor de explorare; teologia dogmatică vede izvoarele inspirației sale secând pe zi ce trece. Dacă semnele nu ne înșală, ziua în care lumea va avea dovada că doar religiile antice erau în armonie cu natura și că știința din Antichitate îmbrățișa toate aspectele cunoscutibile este aproape. Este posibil ca secrete păstrate de mult timp să fie revelate; cărți de mult timp uitate și arte de mult timp pierdute să fie readuse la lumină; papirusuri și pergamente de o

Harta antică chinezească a lumii

importanță inestimabilă să apară în mâinile unor oameni care vor spune că le-au desfășurat de pe trupul mumiilor sau că au dat peste ele în adâncul vechilor morminte; și multe tăblițe și coloane din Antichitate ar putea fi dezgropate, revelațiile sculptate pe ele uimindu-i pe teologi și lăsându-i fără cuvinte pe oamenii de știință. Cine știe ce posibilități ne aduce cu sine viitorul? Vălul iluziei va dispărea, și o nouă eră va începe în curând. Sau, ce spun? A început deja. Ciclul aproape că s-a încheiat, și unul nou este pe punctul de a începe. Paginile viitoare ale istoriei vor aduce la lumină și dovezi de necontestat că:

„Dacă este să dăm crezare strămoșilor,

Au existat spirite care au coborât pe pământ și i-au vorbit omului,

Dezvăluindu-i secretele lumii nevăzute.”

Capitolul II

FORȚE ȘI FENOMENE

*„Acolo unde dispare inteligența, ne vine în apărare mândria
și ocupă locul lăsat liber de bunul-simț...”*

Alexander Pope

„De ce să fie nevoie să modificăm modul de operare al naturii? Se poate foarte bine să existe o filozofie mai profundă decât ne putem noi imagina – o filozofie care descoperă secretele naturii, dar care nu-i schimbă cursul prin aceasta.”

Edward Bulwer-Lytton

SERVILISMUL SOCIETĂȚII

Îi este oare de ajuns omului să aibă conștiința existenței sale? Este suficient ca ființa să aibă o formă umană, pentru a merita să fie numită OM? Este convingerea noastră că pentru a deveni o ființă autentic spirituală, noțiune conținută în acest apelativ, omul trebuie mai întâi să se creeze pe el însuși din nou, ca să spunem așa – adică să elimine cu totul din mintea și din spiritul său nu doar influența dominatoare a egoismului și a altor impurități, ci și maladia superstiției și a prejudecății. Aceasta din urmă este mult diferită de ceea ce numim în mod obișnuit *antipatie* sau *simpatie*. La început, suntem irezistibil și pe neștiute atrași în cercul său întunecat de către acea influență specială, acel curent puternic de magnetism care emană atât din idei, cât și din corpurile fizice. Așadar, ajungem astfel să fim înconjurați și în final împiedicați să ieșim din acest cerc de către o anumită lașitate morală – frica de opinia

Masă de spiritism

publică. Foarte rar, oamenii privesc un lucru în lumina sa proprie, adevărată sau falsă, așa cum este ea, prin libera exercitare a propriei judecăți. Chiar dimpotrivă. De obicei, concluzia se bazează pe adoptarea oarbă a opiniilor actuale ale celor cu care se asociază. Un enoriaș nu va considera nicidecum că plătește un preț

absurd de mare pentru locul său în strănă, în aceeași măsură în care un adept al materialismului nu va pierde niciodată prilejul să asculte de două ori prelegerea domnului Huxley despre evoluție, dar nu pentru că este de părere că ar fi ceva bun, ci doar pentru că domnul și doamna Cutare au făcut astfel, iar aceste personaje sunt de *bon ton*.

Același lucru e valabil și în toate celelalte privințe. Dacă ar fi existat un Darwin al psihologiei, s-ar fi putut probabil demonstra că, din punct de vedere al calităților noastre morale, originea omului este inseparabil legată de originea trupului său fizic. Prin servilismul și mimetismul de care dă dovadă, societatea îi sugerează unui observator inteligent ideea unei înrudiri între simieni¹²⁷ și ființele umane chiar și mai evidentă decât ne-ar putea indica semnele exterioare evidențiate de marele antropolog.

PREJUDECĂȚILE ȘI BIGOTISMUL OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ

Numeroasele specii de primate – această „caricatură batjocoritoare a omului” – par să fi evoluat special pentru a furniza, unei

¹²⁷ Subordin de mamifere primate, cuprinzând maimuțele superioare (n.t.)

anumite clase de oameni, îmbrăcate în haine extrem de scumpe, elementele necesare pentru arborele lor genealogic.

Zilnic, știința avansează cu rapiditate în direcția marilor descoperiri din chimie și fizică, organologie și antropologie. Oamenii de știință ar trebui să fie liberi de orice idei preconcepute și prejudecăți de orice fel; totuși, în pofida actualei libertăți de gândire și de opinie, savanții din ziua de azi sunt încă asemenea oamenilor de demult. Doar un visător utopic poate crede că omul se transformă perpetuu prin simpla apariție și dezvoltare a unor idei noi. Putem fertiliza un sol tot mai bine, de la un an la altul, dar dacă săpăm puțin mai adânc de stratul de suprafață, vom găsi același tip de sol, același pământ care era acolo înainte de prima brazdă.

Cu puțini ani în urmă, oricine pune la îndoială infailibilitatea unei dogme teologice era etichetat imediat drept iconoclast sau necredincios. *Væ victis!*¹²⁸ Știința a câștigat. Dar la rândul lui, învingătorul pretinde aceeași infailibilitate, deși nici el nu reușește să-și dovedească dreptul la aceasta. „*Tempora mutantur et nos mutamur in illis*”¹²⁹; vorba bătrânului Lotarius se potrivește cazului de față. Totuși, simțim că avem un oarecare drept de a-i pune la îndoială pe marii-preoți ai științei.

De mulți ani, suntem martorii dezvoltării și creșterii acestui măr al discordiei – SPIRITISMUL MODERN. Fiind familiarizați cu literatura de specialitate în domeniu, atât în Europa, cât și în America, am urmărit cu atenție plină de interes controversate interminabile și am putut să comparăm mulțimea de ipoteze contradictorii. Numeroși oameni educați, bărbați și femei – spiriști eterodocși¹³⁰, bineînțeles –, au încercat să pătrundă aceste fenomene ce prezintă o diversitate atât de mare. Singurul rezultat a fost că ei au ajuns la următoarele concluzii: oricare ar fi fost motivul acestor eșecuri

¹²⁸ Vai de cei învinși! (n.t.)

¹²⁹ Timpurile se schimbă, și noi odată cu ele (lat.) (n.t.)

¹³⁰ Eterodox – care se abate de la doctrina oficială a Bisericii Ortodoxe (n.t.)

continue – care ar trebui puse pe seama investigatorilor înșiși sau pe seama Forței secrete aflate în joc – este cel puțin dovedit faptul că, pe măsură ce manifestările sunt tot mai frecvente și mai variate, tenebrele ce înconjoară originea lor devin din ce în ce mai obscure.

Este inutil să negăm: în prezent suntem martorii unor fenomene având o natură misterioasă – fenomene probabil pe nedrept denumite spiritiste. Și dacă scădem o mare parte din acestea ca fiind înșelătorii abile, ceea ce rămâne este îndeajuns de serios pentru a solicita atenția ochiului scrutător al științei. „*E pur si muove*”¹³¹; această frază, rostită cu veacuri în urmă, a intrat în categoria limbajului curent. În zilele noastre, nu mai este absolut necesar să ai curajul lui Galileo pentru a arunca aceste cuvinte în fața Academiei. Fenomenele de natură psihologică au trecut deja la ofensivă.

FENOMENELE PSIHICE ÎI URMĂRESC PE OAMENII DE ȘTIINȚĂ

Poziția asumată de oamenii de știință moderni este aceea că, deși există anumite fenomene misterioase care au avut fără îndoială loc în prezența mediumilor, nu există nicio dovadă care să ateste că ceea ce s-a petrecut nu se datorează vreunei condiții neurologice anormale a acelor persoane. Posibilitatea ca acele fenomene să fi fost produse de spirite umane reîntoarce din lumea de dincolo nu trebuie să fie luată în considerare înainte să-și găsească răspuns cealaltă întrebare. Există foarte puține excepții de la această regulă. Fără îndoială, sarcina găsirii unor dovezi cade în sarcina celor care cred în influența spiritelor. Dacă oamenii de știință ar trata subiectul dând dovadă de bună-credință și fiind animați de o puternică dorință de a dezlega uimitorul mister, în loc de a-l trata cu un dispreț nedemn și neprofesional, nu ar fi vulnerabili față de niciun fel de cenzură. Într-adevăr, marea majoritate

¹³¹ Și totuși se mișcă! (n.t.)

a acestor evenimente „spiritiste” se desfășoară într-o asemenea manieră încât până și un cercetător cu un nivel mediu de inteligență ar fi pur și simplu dezgustat. Chiar și atunci când este vorba despre fenomene autentice, acestea sunt triviale, lipsite de extraordinar și adesea vulgare. În ultimii douăzeci de ani, prin intermediul anumitor mediumi, s-au primit mesaje care se presupune că provin de la Shakespeare, Byron, Franklin, Petru cel Mare, Napoleon, Josephine și chiar de la Voltaire. Impresia generală cu care am rămas a fost aceea că cuceritorul francez și consoarta sa păreau să fi uitat cum se scrie corect; Shakespeare și Byron căzuseră în patima beției cronice, iar Voltaire alunecase în imbecilitate. Cine ar putea să-i învinuiască pe oamenii educați în științele exacte – sau chiar pe oamenii obișnuiți – că au concluzionat în grabă că dacă la suprafață se manifestă fraude atât de evidente, înseamnă că, mergând mai în profunzime, nu mai e de găsit niciun strop de adevăr. Asocierea mercantilă a unor comunicări copilărești cu diverse nume celebre a cauzat o asemenea repulsie savanților, încât aceștia nu mai pot digera nici măcar marele adevăr care se află la fundul acestui ocean de fenomene psihologice. Ei judecă totul după suprafață, care este acoperită cu o spumă îmbâcsită, plină de zgură. Dar conform aceleiași logici, ei ar putea la fel de bine să nege existența apelor limpezi din adâncul mării, sub pretextul că la suprafață se poate vedea plutind o imensă pată de petrol. Prin urmare, deși pe de o parte nu putem să-i învinuim că se dau înapoi din fața a ceva ce le pare cu adevărat respingător, totuși avem dreptul să-i criticăm – și chiar uzăm de acest drept – pentru reaua-voință pe care o manifestă prin faptul că nu vor să exploreze mai în profunzime. Nimeni nu va găsi vreodată perle sau diamante perfect șlefuite zăcând la întâmplare pe jos, iar ei practic acționează la fel de prostește ca un scufundător profesionist, care aruncă scoica pe care o are în mână, spunând că este prea murdară și lipicioasă, când, dacă ar deschide-o, ar putea găsi o perlă prețioasă ascunsă în ea.

Chiar și binemeritele reproșuri, atât de sever formulate de către unii din cei mai de vază oameni de știință, nu au niciun efect, iar frica savanților de a investiga acest subiect atât de nepopular pare să se fi transformat la ora actuală într-o panică generalizată. „Fenomenele îi urmăresc pe savanți, iar savanții fug din fața fenomenelor.” Această remarcă foarte la obiect a fost făcută de M.A.N. Aksakov, într-un articol foarte bun, referitor la fenomenele mediumnice și Comitetul Științific din Sankt Petersburg. Atitudinea acestui grup de savanți cu privire la subiectul pe care se angajaseră să îl studieze a fost pur și simplu rușinoasă. Raportul lor prematur și redactat în avans a fost parțial și neconcludent într-o asemenea măsură, încât a generat un protest disprețuitor chiar și din partea necredincioșilor.

Lipsa de logică a domnilor savanți în ce privește denigrarea spiritualismului propriu-zis este admirabil denunțată de profesorul John Fiske – unul dintre membrii grupului. Într-o lucrare filozofică recentă, *The Unseen World*, în care arată că până și din definiția termenilor *materie* și *spirit* reiese foarte clar că existența Spiritului nu le poate fi demonstrată simțurilor și că astfel nicio teorie nu poate fi justificată prin *teste științifice*, profesorul le dă o puternică lovitură colegilor săi în rândurile ce urmează:

„Într-un asemenea caz, orice mărturie”, spune el, „date fiind circumstanțele vieții curente, va rămâne pentru totdeauna inaccesibilă. Dovezile se află în întregime în afara domeniului experienței. Oricât de abundente ar fi acestea, noi nu putem să ne așteptăm să le întâlnim la modul palpabil. Prin urmare, imposibilitatea în care ne aflăm în a le produce nu poate suscita nici cea mai mică prezumție împotriva teoriei noastre. Astfel privită, credința într-o viață viitoare este lipsită de o bază științifică, dar în același timp aceasta se află dincolo de nevoia de suport științific, și astfel eludează critica savanților. Este o credință pe care nu o va putea combate în niciun mod niciun progres viitor imaginabil al descoperirilor fizice. Este o credință care nu este în niciun fel irațională, care

Grup de sadhu și fachiri hinduși

poate fi percepută în mod logic fără a afecta emisfera rațională a minții noastre și fără a influența în vreun mod concluziile noastre științifice.” „Dacă la un moment dat”, adaugă el, „oamenii de știință vor accepta ideea că Spiritul nu este nici materie și nici nu este guvernat de legile materiei, abținându-se să facă speculații referitoare la el, care să fie îngădite de cunoașterea lor privitoare la aspectele materiale, aceștia vor fi suprimat ceea ce este în prezent principala cauză de nemulțumire pentru orice om religios.”

Dar ei nu vor face așa ceva, căci se simt mult prea flatați să vadă cedând niște ființe umane superioare pline de curaj și de loialitate și extrem de merituoase – asemenea lui Wallace – și prin urmare refuză să accepte politica prudentă și restrictivă a domnului Crookes.

Pentru a susține aserțiunile conținute în lucrarea de față, singurul nostru argument este că acestea se bazează pe mulți ani de studii atât

ale magiei antice, cât și ale formei sale moderne, Spiritismul. Chiar și în prezent, când acest gen de fenomene ne-a devenit familiar tuturor, magia este de obicei desconsiderată, fiind catalogată o jonglerie abilă. Spiritismul, pe de altă parte, atunci când dovezile evidente exclud orice posibilitate de a declara că este vorba de șarlatanie, este denunțat ca fiind halucinație generalizată.

Un număr considerabil de ani de peregrinări printre magicieni „păgâni” și „creștini”, printre ocultiști, magnetizatori și *tutti quanti* ai magiei albe sau negre ar trebui să fie suficienți, credem noi, pentru a ne conferi o anumită competență în a realiza o analiză practică a acestei probleme, atât de dezbătute și complicate. Ne-am alăturat fahirilor, oamenii sfinți din India și i-am văzut comunicând cu *Pitris*. Am observat acțiunile și *modul de operare* al dervișilor rotitori și urlători; am avut discuții amicale cu marabuții Turciei europene și asiatice; iar îmblânzitorii de șerpi de pe străzile Damascului și Benaresului nu prea au secrete pe care noi să nu fi avut norocul de a le afla. Prin urmare, atunci când oamenii de știință, care nu au avut niciodată ocazia de a trăi printre acești așa-ziși măscărici orientali și nu pot să judece decât superficial, ne spun că performanțele lor nu sunt nimic altceva decât simple trucuri de prestidigitație, nu putem decât să nutrim un profund regret în fața unor asemenea concluzii pripite. A pretinde că ai realizat o analiză aprofundată a forțelor naturii și în același timp să etalezi o asemenea neglijență de neiertat cu privire la chestiuni de un caracter pur fiziologic și psihologic, a respinge fără drept de apel și fără niciun fel de examinare fenomene atât de surprinzătoare este dovada unei inconsecvențe cu iz de timiditate, dacă nu chiar a unei deviații morale.

Astfel, dacă într-o zi vreun Faraday contemporan o să ne dea cu tifla, așa cum a făcut-o acest domn cu ani în urmă, dând dovadă mai mult de sinceritate decât de bun-simț, când a afirmat că „există câini înzestrați cu capacitatea de a raționa mult

mai logic decât anumiți spiritiști”¹³², mi-e teamă că vom persista totuși în credința noastră. Injuriile nu sunt argumente și cu atât mai puțin dovezi. Doar pentru că anumite persoane, cum ar fi Huxley și Tyndall, numesc spiritismul „o credință degradantă” și magia orientală un „truc”, ei nu pot totuși lipsi adevărul de calitatea sa de veridicitate. Scepticismul, fie că provine dintr-un creier științific sau dintr-unul ignorant, este totuși incapabil să distrugă nemurirea Sufletului nostru – dacă această nemurire este reală –, făcându-l să plonjeze în neantul *post mortem*. „Rațiunea este supusă erorii”, spune Aristotel; la fel, și opiniile; iar păreri-le personale ale majorității filozofilor savanți sunt cel mai adesea mult mai predispuse la a se dovedi eronate decât simplul bun-simț al bucătarilor lor analfabeți. În scrierea *Tales of the Impious Khalif*, Barrachias-Hassan-Oglu ține un discurs plin de înțelepciune: „Ferește-te, fiule, de mândrie”, spune el. „Este cea mai periculoasă dintre otrăvuri, chiar din pricină că este atât de dulce. Profită de pe urma propriei tale înțelepciuni, dar învață să respecti de asemenea și înțelepciunea strămoșilor. Și ține minte, dragul meu, că lumina adevărului lui Allah va intra adesea mult mai ușor într-o minte goală decât într-una atât de plină de cunoștințe, încât nicio rază, oricât de strălucitoare, nu poate pătrunde, din lipsă de spațiu... și chiar aceasta i s-a petrecut multpreaînțeleptului nostru cadu”¹³³.

Acești ambasadori ai științei moderne din cele două emisfere n-au fost niciodată mai zeflemitori sau mai plini de amărăciune în fața insondabilului mister, așa cum sunt din ziua în care la Londra domnul Crookes a inițiat investigarea fenomenelor. Acest domn curajos a fost primul care a arătat publicului una dintre acele presupuse santinele „materializate” care păzesc porțile interzise. După el, au mai existat mulți alți savanți erudiți, care au dat și

¹³² W. Crookes, F.R.S., *Researches in the Phenomena of Spiritualism*

¹³³ Judecător musulman care exercita funcții civile și religioase (n.t.)

ei dovadă de o asemenea rară integritate, combinată cu o fărâmbă de curaj, abordând fenomenul în mod direct. Dată fiind nepopularitatea subiectului, am putea spune că atitudinea lor este de-a dreptul eroică.

Dar, vai! Deși spiritul era într-adevăr dornic, carnea cea muritoare s-a dovedit mult prea neputincioasă. Majoritatea nu a putut suporta ridicolul, și astfel povara cea mai grea a fost aruncată pe umerii domnului Crookes. Puteți găsi o descriere a răsplătii de care s-a bucurat acest domn pentru investigațiile sale dezinteresate, precum și a mulțumirilor care i-au fost aduse din partea savanților săi confrăți în cele trei broșuri ale sale intitulate: *Researches in the Phenomena of Spiritualism*.

La un moment dat, membrii comitetului Societății de Dialectică, împreună cu domnul Crookes – care îi supuseseră pe mediumi la teste dintre cele mai severe –, au fost somați de către publicul nerăbdător să raporteze în termeni inteligibili tot ce au văzut. Dar ce puteau spune ei, în afara adevărului? Astfel s-au văzut obligați să recunoască următoarele puncte:

1. Fenomenele, cel puțin cele la care fuseseră ei înșiși martori, erau autentice și imposibil de simulat; prin urmare, era vorba despre manifestări produse de o forță necunoscută.

2. Nu puteau spune dacă aceste fenomene fuseseră produse de spiritele celor decedați, sau de alte entități asemănătoare; însă era foarte sigur că avuseseră loc manifestări care dădeau peste cap multe teorii preconceptuate referitoare la fenomenele naturale. Multe dintre aceste manifestări avuseseră loc în sânul propriilor lor familii.

3. În pofida tuturor eforturilor lor combinate, în afara caracterului indiscutabil de real al fenomenelor, „percepute în cadrul unei manifestări naturale ale cărei legi nu au putut fi încă stabilite”¹³⁴, nu au reușit să își dea seama ce se petrece. Ca să folosim exprimarea contelui de Gabalis, „fenomenele păreau să nu aibă nici cap, nici coadă”.

¹³⁴ W. Crookes, *Experiments on Psychic Force*, p. 25

Acesta era exact tipul de răspuns pe care nu și-l dorea publicul sceptic. Înainte de anunțarea concluziilor domnului Crookes, ale domnului Varley și ale Societății de Dialectică, opinia publică anticipa cu nerăbdare înfrângerea plină de frustrare a celor care credeau în spiritism. O asemenea mărturie din partea confrăților lor într-ale științei era mult prea umilitoare chiar și pentru orgoliul celor care, timorați, se abținuseră de la orice cercetare. Tuturor li se părea inacceptabil că asemenea manifestări vulgare și respingătoare ale unor fenomene care fuseseră întotdeauna considerate de oamenii educați drept povești de adormit copii, bune doar să le amuze pe servitoarele prostuțe și să le aducă un ban în plus somnambulilor de profesie, manifestări pe care Academia și Institutul din Paris le condamnaseră la uitare, aveau impertinența de a nu se lăsa detectate de mâna specialiștilor în fizică.

Un uragan de indignare a urmat acestei confesiuni. Domnul Crookes îl descrie în pamfletul său despre *Forța psihică*, al cărui motto, plin de insinuare, era acest citat din Galvani: „Sunt atacat de două secte opuse – oamenii de știință și neștiutorii –, totuși știu că am descoperit una dintre cele mai puternice forțe ale naturii...” Apoi autorul continuă:

„Aceștia au considerat ca fiind de la sine înțeles faptul că rezultatele experiențelor mele vor fi în acord cu opiniile lor preconceptuate. Ceea ce doreau ei de fapt nu era *adevărul*, ci o mărturie suplimentară în favoarea propriilor lor concluzii stabilite în avans. Atunci când au descoperit că faptele apărute în urma cercetărilor nu puteau fi adaptate propriilor lor opinii, ei bine... cu atât mai rău pentru aceste fapte. Ei au încercat atunci să se strecoare cumva, negând propriile lor recomandări în favoarea cercetării, recomandări atât de încrezătoare anterior, declarând că «domnul Home este un scamator abil care ne-a înșelat pe toți». «Domnul Crookes ar fi putut la fel de bine să examineze performanțele unui jongler indian.» «Domnul Crookes va trebui să își găsească niște martori mai buni, dacă vrea să aibă cât de cât credibilitate.» «Chestiunea

este prea absurdă pentru a putea fi tratată cu seriozitate.» «Este imposibil și prin urmare nu poate fi adevărat...» «Observatorii au fost cu toții victimele unei halucinații și și-au imaginat că au văzut producându-se anumite fenomene care de fapt nu au avut niciodată loc» etc., etc.”¹³⁵

După ce și-au irosit energia cu teorii puerile, catalogând fenomenele respective drept „processe cerebrale inconștiente”, „contracții musculare involuntare” sau – în mod absolut ridicol – „pocnituri ale articulațiilor genunchiului” (*le muscle craqueur*), după ce au suferit eșecuri neașteptate cauzate de supraviețuirea încăpățanată a acestei noi forțe și, într-un final, după toate eforturile disperate de a contracara efectele ei distrugătoare, acești *fili diffidentiae*¹³⁶, după cum îi numește Sfântul Pavel pe cei de teapa lor, au fost de părere că este cel mai bine să lase totul baltă, dezgustați. Sacrificându-i pe altarul opiniei publice pe frații lor care avuseseră curajul să persevereze, s-au retras în tăcere, oarecum plini de demnitate. Lăsând arena cercetărilor unor campioni mai puțin temători, acești experimenter ghinioniști par să nu mai fie dispuși să mai pună vreodată piciorul în scenă.¹³⁷ Este mult mai ușor să negi realitatea unor asemenea manifestări de la o distanță prudentă decât să găsești locul care li se potrivește în clasa fenomenelor naturale acceptate de științele exacte. Și cum s-ar putea face așa ceva, de vreme ce toate aceste fenomene țin de domeniul psihologiei, iar aceasta din urmă, cu puterile sale oculte și misterioase, reprezintă un *teren necunoscut* pentru știința modernă? Astfel, nereușind să explice ceva ce provine direct din însăși natura Sufletului uman – a cărui existență majoritatea dintre ei o neagă – și în același timp nedorind să-și mărturisească propria

¹³⁵ W. Crookes, *Spiritualism Viewed by the Light of Modern Science*. Vezi publicația *Quarterly Journal of Science*.

¹³⁶ „Fii ai neascultării” (lat.) (n.t.)

¹³⁷ A. Aksakof, *Phenomena of Mediumism*

ignoranță, savanții se răzbună în mod necinstit pe cei care cred în mărturia propriilor lor simțuri și nu au nicio pretenție de a se numi oameni de știință.

„O lovitură din partea ta, o Jupiter, este blândă!”, spune poetul Tretyakovsky, într-o veche tragedie rusă. Oricât de grosolani ar fi uneori acești Jupiteri ai științei față de noi, muritorii creduli, vastele lor cunoștințe – manifestate prin întrebări mai puțin obtuze, bineînțeles –, și nu manierele, ar fi ceea ce i-ar îndreptăți la respectul public. Dar, din nefericire, nu zeii sunt cei care țină cel mai tare. Elocventul Tertulian, vorbind despre Satana și despre demonii săi, pe care îi acuză fără încetare că imită lucrările Creatorului, îi numește pe aceștia „mămuțele lui Dumnezeu”. Din fericire pentru micii noștri filozofi, noi nu avem un Tertulian modern care să-i acopere de un ridicol peren în calitate de „mămuțe ale științei”.

Dar să revenim la oamenii de știință veritabili: „fenomenele având un caracter eminamente obiectiv”, spune A. N. Aksakov, „îi obligă pe reprezentanții științelor exacte să le investigheze și să găsească o explicație veridică pentru ele; dar marii-preoți ai științei, aflați în fața unei probleme aparent atât de simple... se simt total deconcertați! Acest subiect pare să aibă privilegiul de a-i face să trădeze nu doar regula cea mai sublimă a codului moral, adevărul, dar și suprema lege a științei, *experimentul*!... Ei simt că problema are o bază mult prea serioasă. Cazuri cum sunt cele ale lui Hare, Crookes, de Morgan, Varley, Wallace și Butleroff creează panică! Le e teamă că, imediat ce vor face un pas, vor fi forțați

Aksakov verificând autenticitatea levitației unei mese

să cedeze întreg terenul. Principii respectate în timp, speculații contemplative ale unei întregi vieți, chiar a unei înșirui de generații, sunt toate miza pusă în joc pe o singură carte!"¹³⁸

La ce ne putem aștepta din partea acestor focare de erudiție, atunci când se confruntă cu experiențe cum sunt cele ale lui Crookes și ale Societății de Dialectică, ale lui Wallace și ale regretatului profesor Hare? Atitudinea lor în fața unor fenomene de necontestat este, în sine, un alt tip de fenomen. Este ceva pur și simplu de neînțeles, ceva ce am putea concepe doar dacă acceptăm posibilitatea existenței unei alte maladii psihologice, la fel de misterioase și contagioase ca hidrofobia. Deși nu vrem să ne arogăm meritul pentru această nouă descoperire, am dori totuși să sugerăm recunoașterea ei sub numele de *psihofobie științifică*.

Școala unei experiențe amare ar fi trebuit să-i învețe deja până acum că se pot baza pe autosuficiența științei lor pozitive doar până la un anumit punct și că, atât timp cât mai rămâne chiar și un singur mister nerezolvat al naturii, cuvântul „*imposibil*” este unul prea periculos ca să-l pronunțe.

În lucrarea sa, *Researches in the Phenomena of Spiritualism*, domnul Crookes aduce în atenția cititorului opt posibile teorii „explicative ale fenomenele observate”.

Iată care sunt acestea:

„*Prima teorie* – Toate fenomenele sunt rezultatul unor șiretlicuri, al unor mecanisme ingenioase sau al unor trucuri de prestidigitație; mediumii sunt niște impostori, iar restul asistenței, niște imbecili.”

„*A doua teorie* – Persoanele care asistă la ședința de spiritism sunt victimele unui anumit gen de manie sau înșelătorie și își imaginează fenomene care nu au nicio existență obiectivă reală.”

„*A treia teorie* – Totul este rezultatul unui proces cerebral, fie acesta conștient sau inconștient.”

„*A patra teorie* – Totul este produs de spiritul mediumului,

¹³⁸ A. Aksakof, *Phenomena of Mediumism*

probabil în asociere totală sau parțială cu spiritele celor prezenți.”

„*A cincea teorie* – Este vorba despre acțiunea unor spirite rele sau diavoli, care personifică anumite ființe la dorință pentru a submina creștinismul și a duce la pierzanie sufletele oamenilor.” (Aceasta este teoria teologilor noștri).

„*A șasea teorie* – Reprezintă acțiunile unei alte specii de ființe care locuiesc pe acest pământ, dar care sunt invizibile și imateriale pentru noi, însă, în anumite circumstanțe, sunt capabile să-și manifeste prezența. Aceste ființe sunt cunoscute în aproape toate țările și epocile sub numele de demoni, gnomi, zâne, pitici, elfi, drăcușori, spiriduși etc.” (Aceasta este una din opiniile cabaliștilor.)

„*A șaptea teorie* – Este vorba despre acțiunile unor ființe umane deja moarte.” (Teoria spiritistă *prin excelență*.)

„*A opta teorie* – (Forța psihică)... Aceasta fiind o teorie adițională la a patra, a cincea, a șasea și a șaptea teorie.”

De vreme ce prima dintre aceste teorii a fost dovedită ca fiind valabilă doar în cazuri excepționale (deși, din nefericire, trebuie să fie exclusă destul de frecvent, deoarece nu are o prevalență materială asupra fenomenelor în sine), a doua și a treia teorie reprezintă rămășițele ultimelor tranșee de gherilă ale scepticilor și materialistilor, și rămân, așa cum spun juriștii, „*Adhuc sub iudice lis est*”¹³⁹. Prin urmare, în această lucrare, ne vom ocupa doar de celelalte patru teorii, a opta fiind, după opinia domnului Crookes, doar o „anexă necesară” a celorlalte.

Putem vedea cât de ușor este sortită erorii opinia științifică, comparând diversele articole pe tema fenomenelor spiritiste redactate de măiastra peniță a acestui domn, articole apărute între anii 1870 și 1875. Într-unul din primele texte putem citi: „...utilizarea tot mai frecventă a metodelor științifice va promova observația exactă, generând un tot mai mare respect față de adevăr printre cercetători. De asemenea, va da naștere unei noi specii de

¹³⁹ „Chestiunea este încă subiect de dezbatere” (lat.) (n.t.)

observatori, datorită cărora *reziduurile fără valoare ale spiritismului vor fi aruncate în târâmul uitării, alături de magie și necromanție.*" Și totuși, în anul 1875, putem citi, sub aceeași semnătură, una dintre cele mai interesante și mai detaliate descrieri referitoare la un spirit materializat – Katie King!¹⁴⁰

Este aproape imposibil să credem că domnul Crookes a rămas sub influență electro-biologică sau a fost victima unei halucinații, timp de doi sau trei ani în șir. „Spiritul” a apărut în propria sa casă, în propriul său birou, unde a fost supus unui șir de teste concluzive, fiind văzut, simțit și auzit de către sute de persoane.

Dar domnul Crookes neagă că a considerat-o vreodată pe Katie King spirit al unei persoane decedate. Și atunci ce era? Dacă nu a fost domnișoara Florence Cook, și cuvântul său ne este suficient în această privință, atunci a fost fie spiritul unei persoane care a trăit pe pământ, fie unul dintre acele spirite care se încadrează direct în cea de-a șasea dintre cele opt teorii pe care acest savant eminent le oferă spre alegere publicului. Cu siguranță a fost o ființă din categoria zânelor, piticilor, gnomilor, elfilor, drăcușorilor sau spiridușilor.¹⁴¹

Da, cu siguranță că această Katie King a fost o zână – o regină a zânelor. Căci doar o zână ar putea justifica efuziunea sentimentală manifestată de domnul Crookes în descrierea acestui minunat spirit:

„În jurul său chiar viața înflorează;

Până și aerul părea mai clar în ochii săi,

Ce radiau o dulce frumusețe

Și oglindeau a cerului nemaivăzută splendoare;

Sublima sa prezență te făcea să simți

Că, în genunchi, în fața ei, *n-ai fi comis o blasfemie!*”¹⁴²

Astfel, după ce în 1870 dăduse o severă sentință împotriva

¹⁴⁰ *The Last of Katie King*, pamflet III, p. 119

¹⁴¹ *Ibid.*, pamflet I, p. 7

¹⁴² *The Last of Katie King*, pamflet III, p. 112

spiritismului și a magiei, după ce afirmase că în acel moment era convins că „totul era doar o superstiție sau cel puțin un truc inexplicabil – o iluzie a simțurilor”¹⁴³, în anul 1875 domnul Crookes își încheie scrisoarea cu aceste cuvinte memorabile: „A ne imagina că Katie King care mi-a apărut în ultimii trei ani este rezultatul unei imposturi ne violentează mai mult rațiunea și bunul-simț decât ideea de a crede că este ceea ce ea însăși afirmă că este.”¹⁴⁴ Printre altele, această ultimă remarcă dovedește într-un mod concludent că: în pofida deplinei convingeri a domnului Crookes că entitatea numită Katie King nu era nici medium și nici ceva de acest gen, ci, dimpotrivă, o forță necunoscută a naturii, care – asemenea iubirii – „își râde de orice zăvor”, iar acest tip de forță necunoscută ajunsese pentru el „nu doar o chestiune de opinie, ci una de cunoaștere absolută”, celebrul cercetător și-a păstrat până în final atitudinea sceptică în această privință. Pe scurt, el crede cu tărie în acest fenomen, dar nu poate accepta ideea că este vorba despre spiritul uman al unei ființe *oarecare* decedate.

ARTELE PIERDUTE

Ni se pare că, în ce privește *prejudecățile opiniei publice*, domnul Crookes rezolvă un mister creând un altul și mai insondabil: *obscurem per obscurius*¹⁴⁵. Cu alte cuvinte, respingând „*reziduurile inutile ale spiritismului*”, curajosul savant plonjează fără teamă în propriul său „*târâm necunoscut dat uitării, unde s-au pierdut magia și necromanția!*”

Legile recunoscute ale fizicii nu explică decât unele dintre cele mai obiective așa-numite fenomene spirituale. Deși au reușit să dovedească realitatea anumitor efecte vizibile ale unei forțe ne-

¹⁴³ *Ibid.*, p. 112

¹⁴⁴ *Researches in the Phenomena of Spiritualism*, p. 45

¹⁴⁵ „Explorând necunoscutul printr-un necunoscut și mai mare” (lat.) (n.t.)

cunoscute, totuși aceasta nu le-a permis până acum savanților să controleze la voință nici măcar această parte a fenomenelor. Adevărul este că oamenii de știință nu au descoperit încă condițiile necesare pentru a le produce. Ei trebuie să studieze în profunzime, în egală măsură, tripla natură a omului – fiziologică, psihologică și *divină* –, la fel ca predecesorii lor, magicienii, teurgii și taumaturgii de altă dată. Până în prezent, până și cei care au investigat fenomenele la fel de profund și de imparțial ca domnul Crookes, au abandonat problema, deoarece au considerat că soluția nu poate fi încă descoperită – aceasta dacă va fi descoperită vreodată. Ei nu s-au mai deranjat să-și pună problema în legătură cu această chestiune, nu mai mult decât au făcut-o și referitor la cauza primă a fenomenelor cosmice de corelație a forțelor, ale căror efecte nesfârșite le este atât de greu să le observe și să le clasifice. Acționând astfel, ei s-au dovedit la fel de lipsiți de înțelepciune ca acela care, încercând să descopere izvoarele unui râu, pornește în explorare către gura de vărsare. Noțiunile lor cu privire la posibilitățile legilor naturii sunt atât de limitate, încât s-au văzut obligați să nege chiar și posibilitatea producerii celor mai simple fenomene oculte, cu excepția miracolelor. Dat fiind că aceasta este o absurditate științifică, rezultatul a fost că știința fizică a pierdut în ultimul timp din prestigiu. Dacă oamenii de știință ar fi studiat așa-numitele miracole în loc să le nege, multe legi secrete ale naturii, pe care anticii le înțelegeau foarte bine, ar fi fost redescoperite. „Convingerea”, afirmă Bacon, „nu se naște din argumente, ci din experimente.”

Anticii – în special astrologii și magii caldeeni – s-au remarcat întotdeauna prin dragostea lor arzătoare față de cunoaștere și prin aspirația cu care abordau toate ramurile științei. Ei au urmărit să pătrundă secretele naturii în același mod ca naturaliștii noștri moderni, făcând aceasta prin singura metodă susceptibilă de a conduce la acest rezultat: cercetările experimentale și rațiunea. Dacă filozofii noștri moderni nu pot concepe faptul că precur-

sorii lor au pătruns mai adânc decât ei misterele universului, nu este un motiv viabil pentru a nega faptul că aceștia posedau cunoștințele respective sau pentru a-i acuza de perpetuarea unor superstiții. Nimic nu justifică această acuzație, și fiecare nouă descoperire arheologică militează împotriva respectivei presupunerii. În ca-

Sculptură caldeeană

litate de chimiști, aceștia au fost de neegalat, iar în faimoasa sa conferință privitoare la *Artele pierdute*, Wendell Phillips afirmă: „În cele mai îndepărtate timpuri, chimia atinsese un nivel de dezvoltare de care noi nici măcar nu ne-am apropiat vreodată.” Secretul sticlei deformabile, care, „dacă era agățată de un capăt, se întindea sub acțiunea propriei greutate și, după circa douăzeci de ore, se transforma într-un grațios filament care se putea răsuci în jurul încheieturii”, ar reprezenta, în țările noastre civilizate, o descoperire la fel de dificil de realizat precum călătoria pe Lună.

În timpul domniei lui Tiberius, un exilat a adus la Roma un pahar de sticlă – „pe care l-a trântit pe dalele de marmură, iar paharul nu s-a spart și nici nu a putut fi strivit”. Dar dacă era „puțin ciobit”, câteva lovituri de ciocan îi redau cu ușurință forma inițială. Acesta este un fapt istoric. Dacă ne îndoim de el în prezent, aceasta este pur și simplu pentru că oamenii moderni nu pot fabrica un obiect similar. Totuși, în Samarkand și în unele mănăstiri din Tibet putem găsi chiar și în zilele noastre asemenea cupe și obiecte din sticlă. Mai mult, există oameni care pretind că pot să fabrice acest tip de sticlă în virtutea cunoștințelor pe care le dețin despre *alkahest* – mult ridiculizatul și controversatul solvent universal. Conform lui Paracelsus și Van Helmont, acest agent avea natura unui fluid, „capabil să reducă toate corpurile pământești,

atât omogene, cât și mixte, la al lor *ens primum* sau „materia originală din care sunt alcătuite”, ori să le convertească într-un lichid uniform, ponderabil și potabil, care este miscibil cu apa și cu lichidele ce se regăsesc în corpurile vii în general, menținându-și totuși proprietățile fundamentale. Dacă ulterior este amestecat din nou cu el însuși, acest lichid se transformă în apă pură elementară.” Ce ne-ar putea împiedica să credem această afirmație? De ce să nu existe așa ceva și de ce să credem că această idee este o utopie? Oare doar pentru că ai noștri chimiști moderni sunt incapabili să producă așa ceva? Cu siguranță că, fără a depune un efort prea mare de imaginație, putem concepe că toate corpurile provin la origine dintr-o materie primordială și că această materie, conform lecțiilor noastre de astronomie, geologie și fizică, a fost fluidă la origini. De ce să nu credem că aurul, despre a cărui geneză oamenii noștri de știință știu atât de puțin, a fost la origini o *materie auriferă primitivă* sau de bază, un fluid greu, care, după cum spune Van Helmont, „a dobândit ulterior o formă solidă, în baza propriei sale naturi sau a unei coeziuni puternice între particulele sale”?

Se pare deci că nu este chiar atât de absurd să crezi în existența unui „*ens* universal care dizolvă toate corpurile în al lor *ens genital*”. Van Hëlмонт îl numește „cea mai extraordinară și mai eficientă dintre toate sărurile. Ajunsă la supremul grad de simplitate, puritate și subtilitate, această sare este singura care se bucură de proprietatea de a rămâne nealterată și neschimbată de substanțele asupra cărora acționează, având capacitatea de a dizolva chiar și corpurile cele mai refractare și mai dure, cum ar fi pietrele, gemele, sticla, pământul, sulful, metalele etc., pe care le transformă într-o sare roșie având o greutate egală cu materia dizolvată. Sub acțiunea sa, substanțele se dizolvă la fel de ușor ca zăpada sub acțiunea apei fierbinți.” Fabricanții de sticlă maleabilă obișnuiau să spună – și continuă să afirme până și în prezent – că ei pot scufunda în acest fluid sticla obișnuită, iar în câteva ore aceasta va dobândi proprietatea de maleabilitate.

Avem deja în posesia noastră o dovadă palpabilă a acestei po-

sibilități. Un corespondent străin al Societății Teozofice, un medic foarte faimos, a reușit – în urma unui studiu de peste treizeci de ani a științelor oculte – să obțină ceea ce el numește „adevăratul ulei de aur”, adică elementul primar. Chimiștii și fizicienii care l-au văzut și l-au examinat s-au văzut obligați să recunoască faptul că nu știu *cum* a fost obținută această substanță și de asemenea că nu sunt capabili să producă și ei așa ceva. Este de la sine înțeles că acest savant nu dorește să-i fie cunoscut numele. Ridiculizarea și prejudecățile publicului sunt uneori mai periculoase decât Inchiziția Evului Mediu. Acest „pământ primordial” este elementul cel mai apropiat de alkahest și constituie unul dintre cele mai importante secrete ale alchimiștilor. Niciun cabalist nu va consimți să îl reveleze lumii, deoarece, așa cum se spune în jargonul binecunoscut, „aceasta ar însemna să divulgi ce sunt *vulturii* alchimiștilor și, de asemenea, să dai în vileag cum pot fi tăiate aripile acestor *vulturi*”, un secret care i-a luat douăzeci de ani lui Thomas Vaughan (Eugenius Philalethes) să-l descopere.

Pe măsură ce zorii științei fizice au avansat către miezul zilei, științele spirituale au fost lăsate tot mai mult în umbră, iar în final au ajuns să fie denigrate. Prin urmare, acești mari maeștri ai psihologiei sunt considerați în prezent niște „strămoși ignoranți și superstițioși”, șarlatani și scamatori. Soarele științei moderne strălucește pentru noi atât de viu la ora actuală, încât ideea că filozofii și savanții din vremurile îndepărtate nu știau nimic și trăiau într-o noapte a superstiției a devenit o axiomă general valabilă. Însă denigratorii lor uită că soarele de azi va părea întunecat în comparație cu focarele de lumină ale zilei de mâine, fie aceasta pe bună dreptate sau nu. La fel cum oamenii secolului nostru îi consideră pe strămoșii lor ca fiind niște bieți ignoranți, și ei vor fi considerați *neștiutori* de către descendenții lor. Lumea evoluează în cicluri. Rasele viitoare vor fi doar reproduceri ale raselor de mult dispărute, la fel cum și noi suntem, poate, imaginea celor care au trăit în urmă cu sute și sute de secole. Va veni o vreme când cei care îi ca-

Paracelsus

lomniază acum în public pe adepții hermeneuticii, dar în secret le citesc volumele prăfuite, cei care le plagiază ideile, le reformulează și apoi și le însușesc vor primi ceea ce merită. „Cine?!”, exclamă pe bună dreptate Pfaff, „Ce om a avut vreodată o viziune mai inteligibilă asupra naturii decât Paracelsus? El a fost creatorul cutezător al medicamentelor chimice, fondatorul unor grupuri curajoase; victorios în controverse, el este unul dintre acele spirite mărețe care

au creat printre noi un nou mod de a gândi cu privire la existența naturală a lucrurilor și fenomenelor. Aspectele mai neobișnuite, care apar în scrierile sale cu privire la piatra filozofală, la pigmei și la spiritele din adâncul pământului, la semne, homunculi și elixirul vieții – și pe care mulți le folosesc pentru a face să ne scadă stima pe care o avem pentru el –, nu pot diminua în vreun fel amintirea plină de recunoștință pe care i-o purtăm pentru opera sa în general și nici admirația pentru străduința sa inovatoare și plină de îndrăzneală sau pentru nobila lui viață intelectuală.”¹⁴⁶

Nu puțini au fost patologii, chimiștii, homeopații și magnetizatorii care și-au potolit setea de cunoaștere la izvorul reprezentat de lucrările lui Paracelsus. Frederick Hufeland și-a structurat doctrina teoretică cu privire la infecții în baza scrierilor acestui „șarlatan” medieval, așa cum îi place lui Sprengel să-l numească pe cel care a fost infinit mai măreț decât el. Hemman, într-o strădanie de a-l apăra pe acest mare filozof, încearcă plin de noblețe să îi reabiliteze imaginea calomniată, vorbind despre el ca fiind „cel

¹⁴⁶ *Astrology*, Pfaff, Berl

mai mare chimist al vremurilor sale”.¹⁴⁷ La fel procedează și profesorul Molitor¹⁴⁸, și doctorul Ennemoser, eminentul psiholog german.¹⁴⁹ Critica lor referitoare la munca acestui hermeneut îl arată pe Paracelsus ca posedând „cel mai minunat intelect al timpului său”, un „geniu nobil”. Dar luminile actuale ale societății pretind că știu mai bine cum a fost de fapt, iar ideile referitoare la spiritele elementare, la spiriduși și elfi au alunecat în „acel tărâm al uitării” unde s-a pierdut și magia, împreună cu basmele de adormit copiii.¹⁵⁰

Suntem de acord să le facem o concesie scepticilor, spunând că jumătate sau poate chiar mai mult dintre aceste fenomene aparente sunt doar înșelătorii mai mult sau mai puțin abile. Scandalurile recente, în special cele referitoare la mediumi care realizează „materializări”, sunt o dovadă foarte bună în favoarea acestui fapt. Fără îndoială că există mulți alți șarlatani, care vor fi descoperiți pe viitor, dar toate acestea vor continua doar o vreme, până în momentul în care testele vor fi atât de perfecționate, încât așa-zii mediumi nu vor mai avea ocazia să înșele pe nimeni, iar spiritiștii vor fi atât de rezonabili, încât nu vor mai furniza arme adversarilor lor.

Oare ce ar spune un spiritist mai impresionabil despre ca-

¹⁴⁷ *Medico-Surgical Essays*

¹⁴⁸ *The Philosophy of Hist*

¹⁴⁹ *On Theoph. Paracelsus – Magic*

¹⁵⁰ În lucrarea sa, *Inorganic chemistry*, Kemshead spune că „elementul hidrogen a fost menționat pentru prima dată în secolul al șaisprezecelea de către Paracelsus, dar totuși la data respectivă se știa foarte puțin despre el” (p. 66). De ce să nu fim sinceri și să nu mărturisim odată pentru totdeauna că Paracelsus a fost redescoperitorul hidrogenului, tot așa cum a fost și redescoperitorul proprietăților ascunse ale magnetului și ale magnetismului animal? Este foarte ușor de demonstrat că acesta păstra secretul asupra cunoștințelor sale, conform jurămintelor stricte respectate de fiecare alchimist. Unui chimist care este la curent cu lucrările lui Paracelsus i-ar fi probabil destul de ușor să demonstreze că *oxigenul*, a cărui descoperire îi este atribuită lui Priestley, le era cunoscut alchimiștilor, la fel ca hidrogenul.

racterul unui ghid *angelic*, dacă acesta, după ce a monopolizat timpul, sănătatea și resursele unui biet medium timp de ani de zile, l-ar abandona apoi dintr-o dată, atunci când el ar avea cea mai mare nevoie de ajutorul său? Doar o creatură *lipsită de suflet sau de conștiință* ar fi capabilă de o asemenea nedreptate. În ce condiții s-ar putea petrece aceasta? – E un simplu sofism. Ce fel de spirite ar fi acelea care, la nevoie, nu ar putea aduna o întreagă armată de spirite prietene (dacă există așa ceva) pentru a-l scoate pe bietul medium din groapa deschisă sub picioarele sale? Asemenea lucruri s-au petrecut și în trecut, și, prin urmare, se pot petrece din nou. *Au existat apariții și înainte de spiritismul modern, iar fenomene asemănătoare celor din zilele noastre au avut loc în toate secolele anterioare.* Dacă manifestările moderne sunt reale și palpabile, atunci și așa-zisele „miracole” și realizări taumaturgice din trecut au fost la fel. Dimpotrivă, dacă acestea din urmă sunt doar niște ficțiuni și superstiții, nici primele nu valorează cu nimic mai mult, deoarece nu se fundamentează pe mărturii mai concludente.

Dar în acest torent al fenomenelor oculte care crește cu fiecare zi ce trece, răvășind lumea de la un capăt la altul, deși s-a dovedit că două treimi dintre manifestări sunt de fapt false, ce putem spune despre cele care s-au dovedit a fi autentice dincolo de orice urmă de îndoială? Printre acestea, putem găsi exemple de sublime mesaje divine, extrem de elevate, primite de diverși mediumi, fie aceștia amatori sau profesioniști. Putem primi adesea, prin intermediul copiilor mici sau al unor persoane ignorante și cu o minte simplă, învățături filozofice și precepte, poezii și discursuri inspirate, muzică și chiar tablouri care sunt demne de reputația autorilor cărora le sunt atribuite. Profețiile lor sunt adesea verificate; la fel și expunerile morale binefăcătoare, deși acest din urmă caz este mai rar. Cine sunt aceste spirite, ce sunt aceste forțe și inteligențe care există, bineînțeles, *separat* de medium și care constituie entități *per se*?

Acestor *inteligențe* merită să le fie asociat acest atribut și sunt diferite, precum ziua de noapte, de fantomele și spiridușii ce bântuie cabinetele consacrate experimentelor spiritiste.

Trebuie să mărturisim că situația ne pare foarte gravă. Cu fiecare zi ce trece, mediumii cad în puterea unor spirite mincinoase și lipsite de principii, iar efectele fatale ale unui *aparent* diabolism se multiplică fără încetare. Unii dintre cei mai buni mediumi abandonează scena publică spre a se sustrage acestei influențe, iar mișcarea pare să se orienteze de partea bisericii. Ne hazardăm să estimăm că dacă spiritiștii nu se implică în studiul filozofiei antice, pentru a învăța cum să facă deosebirea între spiritele bune și cele rele și cum să se păzească de spiritele inferioare, înainte de trecerea unui sfert de secol, aceștia vor fi nevoiți să se refugieze în sânul bisericii romane, în speranța că vor scăpa de acești „ghizi” și „stăpâni” pe care i-au prețuit timp atât de îndelungat. Semnele precursore ale acestei catastrofe sunt deja vizibile. La o convenție recentă din Philadelphia s-a propus într-un mod foarte serios organizarea unei secte a spiritiștilor *creștini*! Motivul este că, de vreme ce s-au separat de biserică și n-au învățat nimic despre filozofia fenomenelor sau despre natura spiritelor lor, aceștia au ajuns să rățăască în nesiguranță pe o mare instabilă, asemenea unei corăbii fără busolă sau fără cârmă. Și nu pot scăpa de dilema care îi urmărește: trebuie să aleagă între Porfirius și Pius al Nouălea.

O mulțime de savanți autentici, precum Wallace, Crookes, Wagner, Butlerof, Varley, Buchanan, Hare, Reichenbach, Thury, Perty, de Morgan, Hoffmann, Goldschmidt, W. Gregory, Flammarrion, Sergeant Cox și mulți alții, cred cu tărie în fenomenele existente, dar mulți dintre ei refuză să accepte teoria care afirmă că este vorba despre spirite venite din lumea de dincolo. Prin urmare, în mod logic, ajungem la concluzia că dacă în faimosul caz „Katie King” din Londra singurul *obiect* materializat (pe care publicul este mai mult sau mai puțin obligat să îl accepte, din respect față de știință) nu este spiritul unui fost muritor, atunci cu siguranță

este umbra astrală solidificată fie a unei fantome rozacruciene – o „fantasmă izvorâtă din negura superstițiilor” –, fie a unei forțe încă neexplicate a naturii. Este irrelevant dacă este vorba despre „un spirit onest sau despre un spiriduș infernal”. De fapt, dacă putem dovedi că organismul său nu este alcătuit din materie solidă, atunci este cu siguranță un „spirit”, o apariție, un *suflu*. Este o inteligență care acționează în afara trupului nostru și, prin urmare, aparține cu siguranță unei rase existente, deși este invizibilă. Dar ce este ea atunci? Ce este acest ceva care gândește și chiar vorbește, dar totuși nu este uman? Care este impalpabil și care totuși nu este un spirit eliberat de materie? Care simulează sentimente de afecțiune, pasiune, remușcări, frică, bucurie, dar totuși nu simte niciuna dintre aceste emoții? Ce este această creatură fățarnică, căreia îi face plăcere să îl înșele pe cercetătorul sincer și să își bată joc de sentimente umane sacre? Căci dacă Katie King a domnului Crookes n-a făcut aceasta, alte creaturi similare sunt vinovate de așa ceva. Cine poate pătrunde acest mister? Doar un veritabil psiholog. Și unde ar trebui acesta să meargă să caute textele care să îl ajute, dacă nu în alcovurile uitate de timp ale bibliotecilor, unde dorm de atâția și atâția ani, prăfuitele opere atât de disprețuite ale hermetiștilor și teurgilor.

Webster, un sceptic al epocii sale, care i-a atacat pe cei care credeau în fenomene de spiritism și magie, a primit următorul răspuns din partea lui Henry More, respectatul platonist englez:¹⁵¹ „Referitor la opinia conform căreia marea parte a teologilor reformați susțin că diavolul a apărut sub forma lui Samuel, această opinie nici măcar nu merită un răspuns. Deși nu mă îndoiesc că în multe asemenea cazuri de necromanție este într-adevăr vorba

¹⁵¹ „Scrisoare către J. Glanvil, capelanul regelui și membru al Societății Regale.” Glanvil a fost autorul unei lucrări celebre cu privire la apariții și demonologie, intitulată: *Sadducismus Triumphatus, or a full and plain evidence concerning witches and apparitions*. Apărută în două volume, această operă „demonstră, parțial cu ajutorul scripturii, parțial cu ajutorul unei colecții alese de relatări moderne, existența reală a aparițiilor, spiritelor și vrăjitoarelor.” – 1700.

despre apariții ale unor *spirite grotești, și nu ale sufletelor celor decedați*, totuși îmi este clar că în primul caz menționat a apărut chiar sufletul lui Samuel și la fel de clar îmi este că și în alte cazuri de apariții necromante este vorba despre tipul de spirite descrise mai sus de Porfirius, și anume, spirite «care iau mii de forme și aparențe diverse, jucând fie roluri de demoni, fie roluri de îngeri, în timp ce altele se prefac că sunt *sufletele celor morți*». Mărturisesc că un astfel de spirit ar fi putut foarte bine să se dea drept Samuel în acest caz, indiferent ce ar spune Webster, deoarece argumentele sale sunt uimitor de slabe și rigide.”

Când un metafizician și un filozof de talia lui Henry More face o asemenea mărturie, putem foarte bine să ne dăm seama că nu ne-am înșelat cu nimic. Mai mulți cercetători erudiți, persoane foarte sceptice în privința spiritelor în general și în special în privința „spiritelor celor decedați”, și-au stors creierele în ultimii douăzeci de ani pentru a inventa o denumire nouă pentru un aspect vechi de când lumea. Astfel, domnul Crookes și Sergeant Cox vorbesc despre o „forță psihică”. Profesorul Thury din Geneva o numește „psihod” sau forță *ectenică*; profesorul Balfour Stewart folosește termenul de „forță electro-biologică”; iar Faraday, „marele maestru al filozofiei experimentale în fizică”, dar aparent un novice în psihologie, folosește disprețuitor termenul de „acțiune musculară inconștientă”, „proces cerebral inconștient”. Dar aceasta nu este tot. Pentru Sir William Hamilton, este vorba despre un „gând latent”; pentru dr. Carpenter este „principiul ideo-motor” etc., etc. Câți savanți – atâtea nume.

Cu mai mulți ani în urmă, bătrânul filozof german Schopenhauer a eliminat atât această forță, cât și materia, iar după convertirea domnului Wallace, marele antropolog a adoptat în mod evident ideile sale. Doctrina lui Schopenhauer consideră că Universul este doar o manifestare a voinței. Orice forță a naturii este în aceeași măsură și o manifestare a voinței, reprezentând un

grad mai mare sau mai mic de obiectivitate. Aceasta este și învățătura lui Platon, care afirmă foarte clar că toate lucrurile și fenomenele vizibile au fost create sau au evoluat prin VOINȚA invizibilă și eternă, fiind toate forme ale acesteia. Raiul nostru – spune el – a fost creat după tiparul etern al „Lumii Ideale”, conținut, la fel ca toate celelalte, în dodecaedru, modelul geometric utilizat de Divinitate.¹⁵² Conform lui Platon, Ființa Primordială este o emanație a Minții Demiurgice (*Nous*), care în eternitate conține în sine „ideea lumii care urmează să fie creată”, idee pe care o produce din sine însuși.¹⁵³ Legile naturii reprezintă relații stabilite ale acestei *idei* cu formele manifestărilor sale; „aceste forme”, spune Schopenhauer, „sunt timpul, spațiul și cauzalitatea. Iar ideea variază în nenumăratele ei manifestări prin timp și spațiu”.

Aceste idei nu sunt în niciun caz inovatoare, și nici la Platon nu reprezentau ceva original. Iată ce putem citi în lucrarea *Chaldean Oracles*¹⁵⁴: „Lucrarea naturii co-există cu intelectualul *noeros*, adică Lumina spirituală a Tatălui. Căci Sufletul [*psyche*] este cel care împodobește mărșălele paradis și care îl împodobește după Tatăl.” „Lumea nematerială era atunci deja creată, avându-și tronul în Divina Rațiune”, spune Filon¹⁵⁵, care este în mod eronat acuzat că și-a derivat ideile filozofice din cele ale lui Platon. În *Teogonia* lui Mochus Sidoneanul găsim mai întâi Eterul și apoi Aerul, cele două principii din care se naște Ulom, Dumnezeu cel inteligibil [*noetos*] (universul material vizibil).¹⁵⁶ În *Imnurile Orfice*, Eros-Phanes iese din Oul Spiritual, fecundat de vânturile Eterice, vântul¹⁵⁷ fiind „spiritul lui Dumnezeu”, despre care se spune că se

¹⁵² Platon, *Timaos* Soerius, p. 97

¹⁵³ Vezi Movers, *Explanations*, p. 268

¹⁵⁴ Cory, *Chaldean Oracles*, p. 243

¹⁵⁵ Filon din Alexandria, *On the Creation*

¹⁵⁶ Movers, *Phoinizer*, p. 282

¹⁵⁷ K.O. Muller, p. 236

mișca în Eter, „deasupra Haosului” – „Ideea” Divină. În *Katakupanisad*-a hindusă, Purusha, Spiritul Divin, precede materia originală: prin uniunea lor se naște marele Suflet al Lumii, „Maha Atma, Brahma, Spiritul Vieții”¹⁵⁸; aceste ultime denumiri sunt identice cu Sufletul Universal, sau *Anima Mundi*, și Lumina Astrală a teurgilor și cabaliștilor. Pitagora și-a adus doctrina din sanctuarele orientale, iar Platon, care i-a îmbrățișat doctrina în întregime, i-a structurat ideile într-o formă mai inteligibilă pentru mintea neinițiatului decât misterioasele cifre ale înțeleptului. Astfel, pentru Platon, *Cosmosul* este „Fiul”, al cărui tată și mamă sunt Gândirea Divină și Materia.¹⁵⁹ „Egiptenii”, spune Dunlap¹⁶⁰, „fac distincție între un Horus mai bătrân și unul mai tânăr, primul fiind *fratele* lui Osiris și celălalt, *fiul* lui Osiris și al lui Isis.” Primul corespunde *Ideii* lumii, care rămâne în Mintea Demiurgică, „născut în întuneric înaintea creării lumii”. Cel de-al doilea Horus este această „Idee”, care emană din *Logos*, înveșmântându-se în materie și asumându-și o existență reală.¹⁶¹ „Acesta este Dumnezeu immanent, etern, infinit, tânăr și bătrân, care, mișcându-se în spirală, ia orice formă”¹⁶², spun *Oracolele Caldeene*.

Această „mișcare în spirală” este o figură de stil pentru a exprima mișcarea vibratorie a Luminii Astrale, pe care preoții antici o cunoșteau foarte bine, deși este posibil să fi avut o altă viziune asupra eterului decât oamenii de știință moderni; căci ei considerau că în eter se găsește Ideea Eternă care pătrunde întregul Univers, sau *Voința* care devine *Forță* și creează sau organizează *materia*.

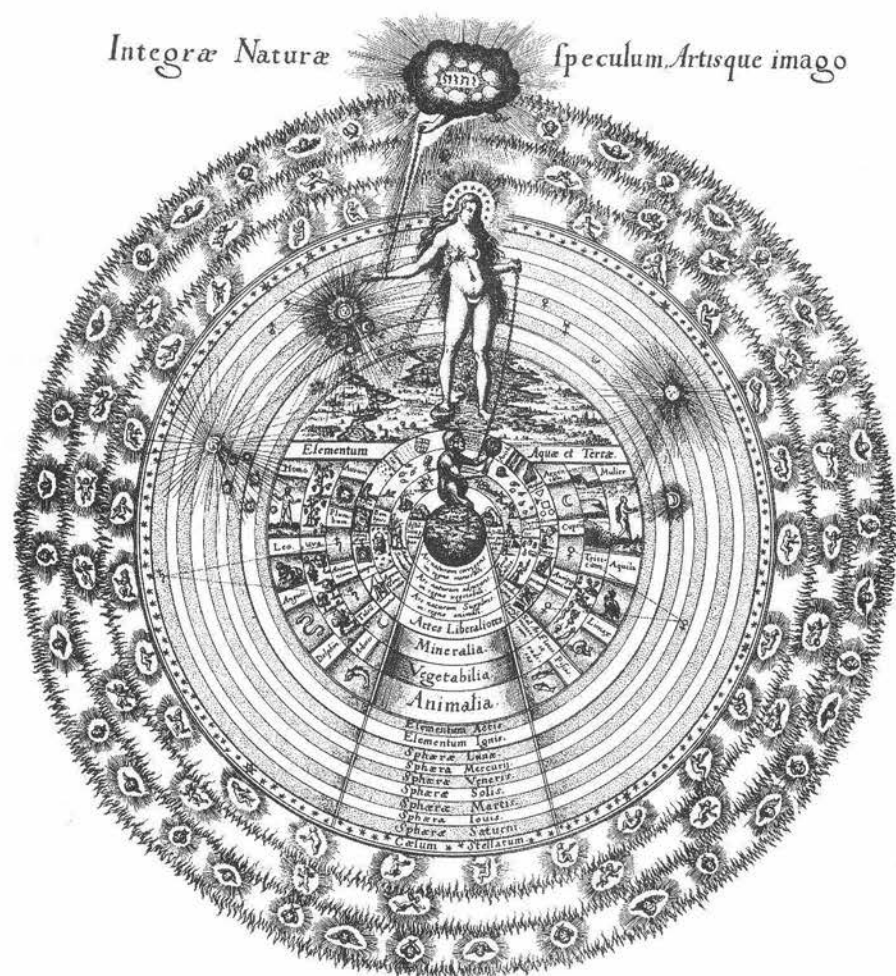
¹⁵⁸ Weber, *Akad. Vorles*, pp. 213, 214 etc.

¹⁵⁹ Plutarh, *Isis and Osiris*, I, VI

¹⁶⁰ *Spirit History of Man*, p. 88

¹⁶¹ Movers, *Phoinizer*, p. 268

¹⁶² Cory, *Fragments*, p. 240

„Anima Mundi” de Robert Fludd

VOINȚA UMANĂ, CEA MAI IMPORTANTĂ FORȚĂ

„Voința”, afirmă Van Helmont, „este cea dintâi dintre toate puterile. Căci toate câte există au fost create și puse în mișcare prin voința Creatorului... Voința este o înzestrare a tuturor ființelor spirituale și se exercită în ele cu atât mai mult cu cât acestea sunt mai eliberate de materie.” Și Paracelsus, „cel divin”, cum era numit, dezvoltă subiectul în aceeași direcție: „Credința trebuie să întărească imaginația, căci credința dă naștere *voinței*... O voință fermă este începutul tuturor acțiunilor magice... Artele magice sunt nesigure deoarece oamenii nu își imaginează perfect rezultatul și nu cred în el, altfel acestea ar putea prezenta o certitudine perfectă.”

Lipsa de credință și scepticismul reprezintă puterea opusă, care, dacă este proiectată în sens contrar cu o forță egală, poate să o neutralizeze pe cealaltă, chiar în totalitate uneori. Prin urmare, spiritiștii nu ar trebui să se mire dacă în prezența unor sceptici puternici sau a unor persoane care se opun fenomenului, atunci când efortul inconștient al voinței acestora se exercită în sens invers, acesta interferează cu manifestările și uneori le blochează în totalitate. Nu există pe lume nicio forță *conștientă* care să nu poată găsi o alta care să interfereze cu ea sau chiar să o contrabalanseze. Atunci, de ce să ne mirăm că forța pasivă și *inconștientă* a unui medium este dintr-o dată paralizată și nu mai poate genera niciun efect din cauza unei forțe opuse, deși aceasta este de asemenea exercitată la fel de inconștient? Profesorii Faraday și Tyndall se laudau că simpla lor prezență la o ședință de spiritism putea bloca orice manifestare. Acest fapt ar fi trebuit să fie suficient pentru a le dovedi eminenților savanți că în cadrul acestor fenomene se manifesta o forță demnă de atenția lor. Ca om de știință, profesorul Tyndall era probabil personajul cel mai important în cercul celor prezenți la o ședință de spiritism. Totuși, nu putem spune despre

el că era cu siguranță un observator perspicace, care nu putea fi înșelat cu ușurință de un medium viclean. Probabil că nu era cel mai bun sau nici măcar cel mai inteligent dintre membrii asistenței. Dacă manifestările ar fi fost un truc atât de ingenios încât să-i înșele pe ceilalți, prezența sa nu ar fi oprit nimic. Ce medium a putut vreodată să se laude că a produs fenomene asemănătoare cu cele cauzate de Iisus sau, mai apoi, de apostolul Pavel? Căci, până și Iisus s-a găsit în situații în care forța inconștientă de rezistență era mai puternică chiar și decât forța voinței sale atât de bine dirijată. „Iar în acel loc, El n-a făcut multe lucrări minunate, din pricina lipsei lor de credință.”

Fiecare dintre aceste păreri se reflectă în filozofia lui Schopenhauer. Savanții noștri „cercetători” ar putea beneficia de pe urma consultării lucrărilor sale. Vor găsi acolo o mulțime de ipoteze ciudate, fondate pe idei străvechi, speculații la adresa „noilor” fenomene care se pot dovedi la fel de rezonabile ca oricare altele, și astfel ar fi scutiți de strădania fără rost de a inventa noi teorii. Forțe psihice și ectenice, „ideo-motorii” și „electro-biologice”; „gânduri latente” și chiar „procese cerebrale inconștiente”, toate aceste teorii pot fi rezumate în două cuvinte: LUMINA ASTRALĂ a cabaliștilor.

Curajoasele teorii și opinii exprimate în lucrările lui Schopenhauer diferă complet de cele ale majorității savanților noștri ortodocși. „În realitate”, remarcă acest gânditor îndrăzneț, „nu există nici *materie*, nici *spirit*. Tendința către gravitație într-o piatră este la fel de inexplicabilă ca apariția gândirii în creierul uman... Dacă materia poate – și nimeni nu știe de ce – să cadă la pământ, atunci poate și să gândească, fără să știe cineva de ce... Iar în curând, chiar și în mecanică, de îndată ce vom trece dincolo de ceea ce este pur matematic, de îndată ce vom atinge insondabilul, aderența, gravitația și așa mai departe, ne vom găsi în fața unor fenomene la fel de misterioase pentru simțurile noastre ca VOINȚA și GÂNDIREA umană; ne vom găsi în prezența incom-

prehensibilului, ceea ce este valabil pentru toate forțele naturii. Unde este deci acea *materie* pe care voi toți pretindeți că o cunoașteți atât de bine și din care – de vreme ce vă este atât de familiară – vă extrageți toate concluziile și explicațiile, atribuindu-i tot ce există? Rațiunea și simțurile ne fac să realizăm complet doar ceea ce este superficial și nu ne ajută să înțelegem vreodată adevărata substanță a tot ceea ce există. Astfel era opinia lui Kant. Dacă voi considerați că în capul omului există ceva numit *spirit*, atunci sunteți obligați să admiteți același lucru și în cazul unei pietre. Dacă materia voastră moartă și în întregime pasivă poate manifesta tendința către gravitație sau dacă, asemenea electricității, poate atrage și respinge alte corpuri și poate emite scântei – atunci, la fel precum creierul, poate să și gândească. Pe scurt, fiecare particulă a așa-numitului spirit o putem înlocui cu echivalentul său material și fiecare particulă de materie poate fi înlocuită de echivalentul său spiritual... Astfel, împărțirea carteziană a tot ce există în materie și spirit nu poate fi considerată vreodată ca fiind corectă din punct de vedere filozofic. Dacă vrem să fim exacti, trebuie să împărțim toate lucrurile în *voință* și *manifestare*, iar această formă de diviziune nu are nimic de-a face cu prima, deoarece, astfel, ea spiritualizează tot ce există: tot ceea ce în primul caz este real și obiectiv – trupul și materia – se transformă într-o reprezentare și orice manifestare se transformă în *voință*.”¹⁶³

Aceste opinii confirmă ceea ce am afirmat cu privire la diversele denumiri date aceluiași obiect. Adversarii se luptă pentru niște simple cuvinte. Puteți numi aceste fenomene *forță*, *energie*, *electricitate* sau *magnetism*, *voință* sau *puterea spiritului*. Oricum ar fi, este vorba întotdeauna despre o manifestare parțială a *Sufletului*, fie acesta eliberat sau încă prizonier pentru o vreme în închisoarea trupului – o manifestare a unei părți a acelei VOINȚE, individuale, omnipotente și inteligente, care pătrunde întreaga natură,

¹⁶³ *Parerga*, Schopenhauer, II, pp. 111, 112

cunoscută sub numele de DUMNEZEU, deoarece limbajul uman este insuficient pentru a exprima corect imaginile psihologice.

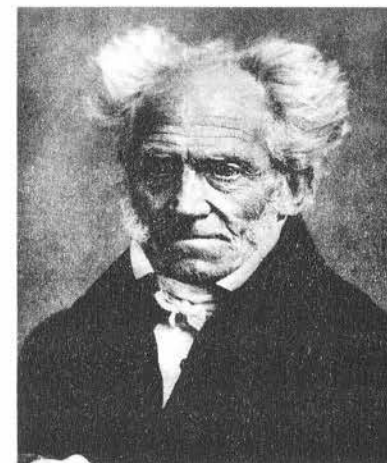
Ideile unora dintre învățații noștri cu privire la materie sunt, din punct de vedere cabalistic, în multe moduri, eronate. Hartmann spune că opiniile lor reprezintă o „prejudecată *instinctivă*”. În plus, acesta demonstrează că niciun experimentator nu are nimic de-a face cu materia propriu-zisă, ci doar cu forțele conform cărora o cataloghează. Efectele vizibile ale materiei nu sunt decât efectele unor forțe. Prin urmare, el concluzionează că ceea ce numim în prezent „materie” nu este decât un agregat al unor forțe atomice, exprimat cu ajutorul cuvântului *materie*. În afară de aceasta, cuvântul „materie” este doar un cuvânt lipsit de sens pentru știință. Deși mulți dintre specialiștii noștri – fizicieni, fiziologi și chimiști – au mărturisit cu sinceritate că nu știu nimic absolut despre materie¹⁶⁴, totuși *ei o zeifică*. Orice fenomen nou pe care sunt incapabili să-l explice este măcinat mărunț și apoi transformat în tămâie arsă pe altarul zeiței Materia, patroana savanților moderni.

Nimeni nu tratează acest subiect mai bine decât Schopenhauer în lucrarea sa *Parerga*, în care vorbește pe larg despre magnetismul animal, clarviziune, vindecări la distanță, al șaselea simț, magie, semne prevestitoare, fantome și alte chestiuni de ordin spiritual. „Toate aceste manifestări”, spune el, „sunt ramurile unuia și aceluiași arbore. Ele ne oferă dovada incontestabilă a existenței unei înălțări de ființe care se bazează pe o altă ordine a tot ce există, acea natură care are drept fundament legile spațiului, timpului și adaptabilității. Această altă ordine a tot ce există este cu mult mai profundă, căci este ordinea directă și originară. În prezența sa, legile obișnuite ale naturii, care sunt pur formale, nu mai au niciun efect. Prin urmare, sub influența acțiunii sale imediate, timpul și spațiul nu mai au puterea de a separa ființele individuale. Separarea iminentă a formelor nu mai reprezintă o barieră

¹⁶⁴ Vezi Huxley, *Physical Basis of Life*

insurmontabilă pentru comunicarea la nivel mental și pentru acțiunea imediată a voinței. Astfel, se pot genera schimbări într-o manieră destul de diferită de cauzalitatea fizică, adică printr-o manifestare a voinței exersată într-un anumit mod, în afara individului în sine. Prin urmare, natura specifică a tuturor manifestărilor mai sus menționate reprezintă *visio in distans et actio in distans*¹⁶⁵, atât în relație cu timpul, cât și cu spațiul. O astfel de acțiune la distanță este exact natura fundamentală a ceea ce catalogăm ca fiind *magic*. Așa este acțiunea imediată a voinței noastre, o acțiune eliberată de condițiile cauzale ale acțiunii fizice, adică ale contactului.”

„Pe lângă aceasta”, continuă Schopenhauer, „asemenea manifestări constituie o contradicție substanțială și perfect logică a materialismului și chiar a naturalismului, deoarece, în lumina unor astfel de manifestări, acea ordine a tot ce există în natură, pe care ambele aceste filozofii caută să o prezinte ca fiind singura ordine absolută și autentică, ne apare dimpotrivă ca fiind pur fenomenală și superficială: ea conține în profunzime o substanță *aparte* a tot ceea ce există, care este perfect independentă de propriile-i legi. De aceea, aceste manifestări – cel puțin dintr-un punct de vedere pur filozofic – sunt, dincolo de orice comparație, cele mai importante dintre toate faptele care ni se oferă în domeniul experienței. Prin urmare, este de datoria fiecărui om de știință să le studieze.”¹⁶⁶

Arthur Schopenhauer

¹⁶⁵ Vedere și acțiune la distanță (lat.) (n.t.)

¹⁶⁶ Schopenhauer, *Parerga*. Articolul despre *Voința manifestată în natură*.

GENERALIZĂRI SUPERFICIALE ALE SAVANȚILOR FRANCEZI

Ar fi inutil să trecem de la speculațiile filozofice ale unui om ca Schopenhauer, la generalizările superficiale ale unora dintre membrii Academiei Franceze. Singurul aspect profitabil ar fi acela că ne-ar permite să estimăm aria de acoperire intelectuală a celor două școli științifice. Am văzut până acum modul în care tratează germanii cele mai profunde chestiuni psihologice. Să comparăm deci aceste opinii cu ce au mai bun să ne ofere astronomul Babinet și chimistul Boussingault, în direcția explicării unui fenomen spiritist important. Între anii 1854 și 1855, acești eminente specialiști au prezentat Academiei un *memoriu*, o monografie, al cărui scop evident era acela de a confirma și în același timp de a clarifica mult prea complicata teorie emisă de Chevreuil, pentru a explica mesele rotitoare, în cadrul comisiei de investigații al cărei membru era. Cităm textual: „Referitor la mișcările și *pretinsele* oscilații ale anumitor mese, acestea nu au o altă cauză decât vibrațiile *invizibile* și involuntare ale sistemului muscular al experimentatorului. Con tracția extinsă a mușchilor se manifestă ea însăși în acel moment printr-o serie de vibrații, care devine un *tremur vizibil*, ce îi transmite obiectului o mișcare circular-rotativă. Această rotație este astfel susceptibilă să se manifeste cu o energie considerabilă, printr-o mișcare gradat accelerată sau printr-o rezistență energică, atunci când i se cere să se oprească. Deci explicația fenomenului devine clară și nu prezintă nici cea mai mică problemă.”¹⁶⁷

Într-adevăr, nici cea mai mică problemă. Această ipoteză științifică – sau să-i spunem demonstrație? – este la fel de clară ca una dintre nebuloasele domnului Babinet, examinate într-o noapte cețoasă.

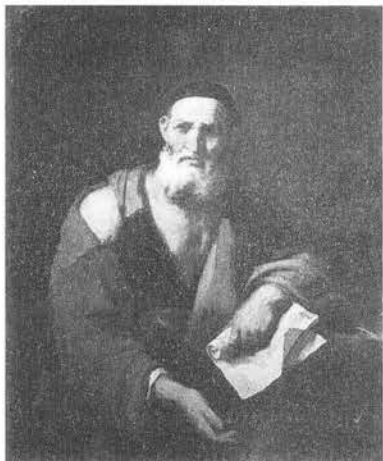
Și totuși, oricât de clară ar părea, îi lipsește o calitate esențială,

adică bunul-simț. Ne este imposibil să decidem dacă Babinet acceptă sau nu această propunere a lui Hartmann în *disperare de cauză*, și anume: „efectele vizibile ale materiei nu sunt nimic altceva decât *efectele unei forțe*”, și pentru a ne face o idee clară referitor la materie, trebuie mai întâi să ne formăm una cu privire la forță. Filozofia școlii căreia îi aparține Hartmann, acceptată parțial de mulți dintre cei mai mari savanți germani, consideră că problema materiei nu poate fi rezolvată decât cu ajutorul acestei forțe invizibile, a cărei cunoaștere este numită de Schopenhauer „știința magică” sau „efectul magic ori acțiunea Voinței”. Astfel, trebuie mai întâi să determinăm dacă „vibrațiile involuntare ale sistemului muscular al experimentatorului, „care sunt doar” acțiuni ale materiei, „sunt influențate de o voință *interioară sau exterioară* experimentatorului”. În primul caz, Babinet îl consideră pe acesta un epileptic inconștient. Iar în celălalt caz, după cum vom vedea în continuare, respinge în întregime toate răspunsurile inteligente oferite de mesele spiritiste și de bățile care apar în ele, atribuindu-le unui „ventrilocism inconștient”.

Știm că fiecare exercitare a voinței se traduce printr-o *forță*. De asemenea, conform școlii germane menționate mai sus, manifestările forțelor atomice sunt acte individuale de voință, care au drept rezultat aglomerarea inconștientă a atomilor într-o imagine concretă, creată deja de voință în mod subiectiv. Democrit ne învață, conform maestrului său, Leucip, că principiile prime a tot ce este conținut în Univers au fost atomii și *vidul*. În sens cabalistic, *vidul* înseamnă în acest caz divinitatea *latentă* sau o forță latentă care, la prima sa manifestare, a devenit VOINȚĂ și astfel a comunicat primul impuls acestor atomi – a căror aglomerare este materia. Acest vid nu este decât un sinonim, destul de puțin satisfăcător de altfel, pentru „haos”, deoarece, după cum afirmă peripateticienii, „natura are oroare de vid”.

Înainte de Democrit, anticii erau familiarizați cu ideea de indestructibilitate a materiei. Acest fapt este dovedit de alegoriile

¹⁶⁷ Publicația *Revue des Deux Mondes*, 15 ianuarie 1855, p. 108

Leucip

lor, precum și de multe alte fapte. Movers dă o definiție conceptului fenician referitor la lumina solară ideală, văzută ca o influență spirituală care emană de la Dumnezeuul Suprem, IAO, „lumina care poate fi concepută doar prin intermediul intelectului – Principiul fizic și spiritual a tot ce există, din care emană Sufletul”. Aceasta era Esența masculină sau Înțelepciunea, în timp ce materia primară sau *Haosul* era aspectul feminin. Astfel, cele două prin-

cipii primordiale, în egală măsură eterne și infinite, existau deja la fenicienii primitivi sub formă de Spirit și materie. Prin urmare, această teorie este veche de când lumea, deoarece Democrit n-a fost primul filozof care a predat-o. Iar intuiția a existat în ființa umană înainte chiar de dezvoltarea deplină a rațiunii sale. Dar în negarea Entității infinite și fără de margini, posesoare a acelei Voințe invizibile, pe care, în lipsa unui termen mai bun, o numim DUMNEZEU, zace neputința tuturor științelor materialiste de a explica fenomenele oculte. În respingerea *apriori* a oricărui aspect care ar putea să le oblige să depășească granița științelor exacte și să treacă în domeniul fiziologiei psihologice sau, dacă vrem, al fiziologiei metafizice, putem găsi cauza secretă a înfrângerii lor în fața manifestărilor oculte, cauza incapacității teoriilor lor absurde de a le explica. Filozofia antică afirma că prin manifestarea acelei Voințe – pe care Platon o numea *ideea divină* – s-au născut toate cele care există, vizibile și invizibile. La fel ca acea Idee Inteligentă, care prin simpla focalizare a puterii voinței asupra unui focar de forțe localizate a făcut să se nască formele obiective, și omul, microcosmosul Marelui Macrocosmos, poate face la fel, proporțional cu dezvoltarea voinței sale. Atomii imaginari – o figură de

stil utilizată de Democrit și pe care materialistii și-au însușit-o plini de recunoștință – sunt ca niște muncitori automatizați pe o linie de asamblare, deplasați către interior de fluxul acestei Voințe Universale focalizate asupra lor, care, manifestându-se ca o forță, îi pune în mișcare. Planul edificiului care trebuie construit există deja în mintea arhitectului și îi reflectă perfect voința; abstract încă din clipa concepției, acesta devine concret prin intermediul atomilor care urmează cu fidelitate fiecare linie, punct și figură trasată în imaginația Geometrului Divin.

Omul poate crea asemenea lui Dumnezeu. Dată fiind o anumită intensitate a voinței, formele imaginate de către minte devin subiective. Le numim halucinații, deși sunt la fel de reale pentru creatorul lor ca orice obiect real și vizibil pentru oricine altcineva. Dacă facem să crească intensitatea și concentrarea inteligentă a acestei voințe, forma va deveni concretă, vizibilă, obiectivă; omul a învățat astfel secretul tuturor secretelor; el este un MAGICIAN.

Materialiștii nu ar trebui să obiecteze cu nimic la această logică, deoarece ei consideră gândul ca fiind materie. Să presupunem că este așa: mecanismul ingenios creat de inventator, scenele feerice născute în mintea poetului, splendidele tablouri evocate de fantezia pictorului, statuia fără egal cizelată în eter de către sculptor, palatele și castelele construite în aer de către arhitect, toate acestea, deși invizibile și subiective, există cu siguranță, deoarece ele sunt materie modelată care a luat o formă. Cine ar putea spune prin urmare că nu există oameni înzestrați cu o voință atât de puternică, încât să poată să determine ca aceste fantezii desenate în aer să devină vizibile, înveșmântate de carcasa cea grea a substanței grosiere, spre a le face tangibile?

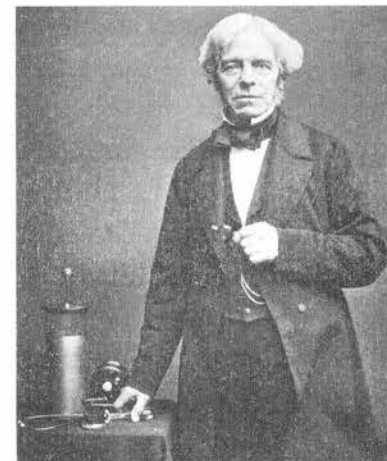
Dacă savanții francezi nu au cules deloc lauri în acest nou domeniu de investigație, ce s-a făcut în plus în Anglia, până în ziua în care domnul Crookes s-a oferit să ispășească păcatele corpului academic? Domnul Faraday, în urmă cu vreo douăzeci de ani, a fost de acord să se preteze, o dată sau de două ori, la o conversație

pe această temă. În toate discuțiile referitoare la fenomene, anti-spiritiști pronunță numele lui Faraday, ca și cum acesta ar echivala cu un fel de amuletă științifică împotriva deochiului spiritist. Dar Faraday, cel care „s-a umplut” de rușine publicând niște cercetări referitoare la o credință atât de degradantă, nu a stat nicio dată personal la o masă de spiritism (acesta este un fapt dovedit, pe care îl știm dintr-o sursă foarte bună)! Nu trebuie decât să deschidem câteva numere din publicația *Journal des Debats*, publicate în timp ce un binecunoscut medium scoțian se afla în Anglia, pentru a ne readuce în memorie acele evenimente de mult trecute, cu tot tumultul asociat lor. Într-una dintre aceste ediții, doctorul Foucault din Paris pozează într-un campion, care l-a învins pe eminentul experimentator englez. „Vă rog să nu vă imaginați”, spune el, „că marele fizician a consimțit vreodată să se așeze în mod prozaic la o masă săltărească.” De unde vin atunci acești „bujori” care colorau obrajii „tatălui filozofiei experimentale”? Amintindu-ne de acest fapt, vom examina acum natura faimosului „indicator”, extraordinara „capcană pentru mediumi” inventată de Faraday, pentru detectarea înșelătoriilor în cadrul ședințelor de spiritism. Această mașinărie complicată, a cărei amintire bântuie încă visele mediumilor necinstiți, este descrisă în detaliu în cartea *Question des Esprits* a contelui de Mirville.

Pentru a dovedi mai bine experimentatorilor veridicitatea propriului lor impuls, profesorul Faraday a așezat mai multe discuri de carton lipite între ele și fixate pe masă cu ajutorul unui lipici semilichid, care, conferind aderență ansamblului, în același timp ceda la o presiune continuă. După ce mesele s-au rotit – da, efectiv *au îndrăznit să se rotească în fața domnului Faraday*, fapt care are bineînțeles importanța lui, cel puțin –, au fost examinate discurile, observându-se că acestea se deplasaseră gradat prin alunecare în aceeași direcție cu a mesei, obținându-se astfel o dovadă de necontestat că experimentatorii *împinseseră* ei înșiși masa.

Un alt așa-numit test științific, atât de util în cazul unui fenomen

presupus că are o natură spirituală sau psihică, implica utilizarea unui mic instrument care îi avertiza de îndată pe cei prezenți de cel mai mic impuls personal provenit de la ei înșiși sau, mai degrabă, conform expresiei domnului Faraday, „îi avertiza atunci când își schimbau starea, din pasivi devenind activi”. Acest ac ce semnală starea activă dovedea un singur fapt: acțiunea unei forțe care fie emana din partea asistenței, fie îi controla pe cei prezenți. Și cine

Michael Faraday

a spus vreodată că nu există o asemenea forță? Toată lumea acceptă acest fapt, fie că forța trece prin ființa operatorului, așa cum se petrece de obicei, fie că acționează independent de el, așa cum se petrece adesea. „Întregul mister consta în disproporția forței utilizate de către operatori, care împingeau masa deoarece erau obligați să o împingă, acest lucru generând o rotație, sau mai degrabă o alternanță a mișcărilor, cu adevărat extraordinară. În prezența acestor efecte prodigioase, cum și-ar putea imagina cineva că toate aceste experimente liliputane ar putea să mai aibă vreo valoare în nou-descoperitul Tărâm al Uriașilor?”¹⁶⁸

Profesorul Agassiz, care în calitate de om de știință avea în America aproximativ aceeași eminentă poziție ca domnul Faraday în Anglia, a acționat cu și mai multă rea-credință. Profesorul J.R. Buchanan, distinsul antropolog care a analizat spiritismul mult mai științific în anumite privințe decât oricine altcineva în America, vorbește cu o justă indignare despre Agassiz într-un articol recent. De fapt, profesorul Agassiz ar fi trebuit să creadă mai mult decât oricine altcineva într-un fenomen în care și el jucase

¹⁶⁸ Contele de Mirville, *Question des Esprits*

rolul de subiect. Dar, acum că Faraday și Agassiz sunt amândoi *decedați*, am face mai bine să-i interogăm pe cei vii decât pe cei morți. Astfel, o forță ale cărei puteri secrete erau absolut familiare teurgilor din Antichitate este negată în prezent de scepticii moderni. Copiii antediluvieni – care probabil se jucau cu ea tot așa cum copiii din cartea lui Bulwer-Lytton, *Coming Race*, foloseau temutul *vril* – o numeau „apa lui Phtha”. Descendenții lor au numit-o apoi *Anima Mundi*, Sufletul Universului, și mai târziu adepții hermetismului medieval i-au dat numele de „lumină siderală”, „laptele Fecioarei Celeste”, „Marele Magnet” și multe altele. Dar învățații noștri moderni nu vor nici să o accepte, nici să o recunoască sub aceste nume, deoarece ea aparține domeniului *magiei*, iar magia este, în accepțiunea lor, o superstiție rușinoasă.

Apollonius și Iamblichos sunt de părere că „nu în cunoașterea lucrurilor *exterioare*, ci în perfecțiunea Sufletului *interior* se află regatul omului care aspiră să devină mai presus de ceilalți oameni”¹⁶⁹. Astfel, aceștia ajunseseră la o cunoaștere perfectă a Sufletelor lor Divine, ale căror puteri le exercitau cu întreaga lor înțelepciune, rezultat al studiilor ezoterice și al învățăturilor hermetice moștenite de ei de la strămoșii lor. Dar filozofii noștri, închizându-se strâns în armura trupului fizic, nu pot sau nu îndrăznesc nici măcar să arunce o privire timidă dincolo de *inteligibil*. Pentru ei nu există o viață viitoare, pentru ei nu există vise premonitoare, pe care le disprețuiesc ca fiind neștiințifice; pentru ei oamenii din vechime sunt doar niște „strămoși ignoranți”, așa cum îi numesc ei. Și, de fiecare dată când în timpul cercetărilor lor științifice întâlnesc un autor care crede că această căutare misterioasă a cunoașterii spirituale este inerentă fiecărei ființe umane și că această cunoaștere este imposibil să ne fi fost dată în van, îl privesc cu o milă disprețuitoare.

Un proverb persan spune: „Cu cât este mai întunecat cerul,

¹⁶⁹ Bulwer-Lytton, *Zanoni*

cu atât strălucesc mai tare stelele”. Astfel, pe firmamentul întunecat al Evului Mediu a apărut misterioasa frăție a Rozacrućenilor. Aceștia nu au format nicio asociație și nici nu au construit vreun colegiu, căci, vânați fiind din toate părțile asemeni fiarelor sălbatice, când erau prinși de Biserica Creștină, erau arși pe rug fără nicio ceremonie. „De vreme ce religia interzice vărsarea de sânge”, spune Bayle, „adică pentru a respecta dictonul *ecclesia non novit sanguinem*, ei ardeau ființele umane, ca și cum aceasta nu ar însemna *vărsare de sânge!*”

Urmând învățăturile anumitor tratate secrete păstrate și transmise din generație în generație, mulți dintre acești mistici au făcut descoperiri care ar fi prețuite chiar și în ziua de azi de științele exacte. Călugărul Roger Bacon a fost ridiculizat și numit șarlatan, iar în prezent este considerat ca făcând parte dintre „pretendenții” la arta magică; totuși, aceasta nu i-a împiedicat pe denigratorii săi să îi accepte descoperirile și chiar să le folosească, ei, cei care îl ridiculizau cei mai mult. Roger Bacon aparținea de drept, dacă nu de fapt, acelei frății care îi include pe toți cei care studiază științele oculte. El a trăit în secolul al treisprezecelea, fiind prin urmare aproape contemporan cu Albertus Magnus și Toma d’Aquino, iar descoperirile sale – cum ar fi praful de pușcă și lentilele optice sau invențiile din domeniul mecanicii – au fost considerate de toată lumea ca fiind miracole. Astfel, a fost acuzat că a făcut un pact cu Cel Rău.

În legendara poveste a călugărului Bacon, precum și într-o „veche piesă de teatru scrisă de Robert Green (un dramaturg de pe vremea reginei Elisabeta), ni se povestește că acesta a fost invitat” să-și demonstreze măiestria în fața maiestății sale, regina. Astfel, călugărul a făcut un gest (mișcându-și *bagheta*, spune textul), și „pe loc, s-a auzit o muzică atât de frumoasă încât toți cei prezenți au afirmat că nu auziseră niciodată ceva asemănător”. Apoi s-a auzit o muzică și mai puternică, și patru apariții s-au arătat odată și au început să danseze, după care s-au evaporat. Apoi, călugărul a făcut din nou un gest cu *bagheta*, și dintr-o dată sala

Roger Bacon

a fost impregnată de cele mai frumoase miresme, ca și cum ar fi fost acolo toate parfumurile din lume. Apoi, de vreme ce Roger Bacon îi promisese unuia dintre curteni să i-o arate pe amanta sa, acesta a tras una din draperiile apartamentului regal, și toți cei prezenți au văzut „o fată de la bucătărie cu un polonic în mână”. Orgoliosul gentilom, deși o recunoscuse pe fata a cărei imagine a dispărut la fel de rapid cum apăruse, a fost foarte furios din cauza

acestui spectacol umilitor și a amenințat să se răzbune pe călugăr. Ce a făcut atunci magicianul? Acesta a răspuns pur și simplu: „nu mă amenințați, căci altfel vă voi umili și mai mult. Pe viitor feriți-vă să îi mințiți pe oamenii învâțați!”

Într-un comentariu la această povestire, un istoric modern¹⁷⁰ remarcă: „ea poate fi considerată drept exemplu al unor demonstrații care fără îndoială erau rezultatul unei cunoașteri superioare a științelor naturale”. Nimeni nu s-a îndoit vreodată că un asemenea fapt era cu siguranță rezultatul unei astfel de cunoașteri, iar hermeneuții, magicienii, astrologii și alchimiștii nu au pretins niciodată altceva. Cu siguranță că nu era vina lor că masele ignorante, sub influența unui cler fanatic și lipsit de scrupule, atribuiau toate aceste fapte acțiunii diavolului. Date fiind torturile atroce pe care Inchiziția le aplica tuturor celor suspecți de magie albă sau neagră, nu trebuie să ne uimească faptul că acești filozofi nu se lăudau niciodată cu realizările lor și nici măcar nu recunoșteau ce fac. Dimpotrivă, propriile lor scrieri dovedesc că ei considerau magia ca fiind „nimic mai mult decât aplicarea unor cauze naturale active, unor lucruri sau

subiecți pasivi. Prin aceste mijloace ei reușeau să producă multe efecte minunate, dar care totuși erau în întregime naturale.”

Muzica și parfumurile mistice materializate de Roger Bacon sunt un fenomen adeseori observat și în zilele noastre. Nu vrem să vorbim din experiența noastră personală, dar putem menționa relatarea unor corespondenți englezi ai Societății Teozofice, care afirmă că au auzit acordurile unei muzici încântătoare în lipsa oricărui instrument și că au inhalat arome delicioase, produse, după părerea lor, prin intermediul spiritelor. Unul dintre ei afirmă că unul dintre aceste parfumuri – de santal – a fost atât de puternic, încât a rămas impregnat în întreaga casă timp de mai multe săptămâni după ședință. În cazul respectiv, mediumul era membru al familiei și toate experimentele au fost realizate în prezența celor din casă. Un alt corespondent descrie ceea ce el numește o „compoziție muzicală pe baza unor sunete ritmice”. Forțele care sunt în prezent capabile să producă acest gen de fenomene au existat cu siguranță și au fost la fel de eficace și pe vremea lui Roger Bacon. Cât despre apariții, este suficient să afirmăm că acestea sunt evocate în prezent în cercurile spiritiste, fiind verificate chiar și de către savanți. Prin urmare, este foarte probabil ca și Roger Bacon să le fi evocat în cadrul experiențelor sale.

Battista Porta, în tratatul său numit *Magia Naturală*, enumerează un întreg catalog de formule secrete pentru producerea unor efecte extraordinare cu ajutorul forțelor oculte ale naturii. Deși „magicienii” credeau la fel de puternic ca spiritiștii noștri în lumea spiritelor invizibile, niciunul dintre ei nu a pretins vreodată că poate produce efectele respective, fiind sub controlul lor sau doar cu ajutorul lor. Aceștia știau foarte bine cât de dificil este să îi la distanță acești elementali, odată ce au găsit poarta larg deschisă în ființa umană.

Chiar și magia caldeenilor din Antichitate era doar o cunoaștere profundă a puterilor plantelor și mineralelor. Doar atunci când aveau nevoie de ajutorul divin în aspectele de ordin

¹⁷⁰ T. Wright, *Narratives of Sorcery and Magic*

spiritual și pământesc, teurgii căutau comunicarea directă cu ființe pur spirituale, prin intermediul ritualurilor sacre. Dar și pentru ei, acele spirite care rămân invizibile și comunică cu muritorii prin intermediul simțurilor interioare revelate, cum ar fi clarviziunea, claraudiția și transa, puteau fi evocate doar *individual* și numai în urma unei vieți pure, petrecute în rugăciune. Însă toate fenomenele fizice erau produse prin simpla aplicare a cunoașterii forțelor naturale, fără să aibă bineînțeles nimic în comun cu trucurile de prestidigitație ale scamatorilor din ziua de azi.

Cei care posedau această cunoaștere și care își exercitau aceste puteri căutau plini de răbdare să atingă un țel mai înalt decât gloria vană a unei faime efemere. Și astfel, de vreme ce nu acesta era scopul lor, ei deveneau nemuritori, la fel ca toți cei care lucrează pentru binele omenirii, uitând de scopurile lor minore. Ilumi-nați de strălucirea adevărului etern, acești alchimiști săraci, și în același timp foarte bogați, își focalizau atenția asupra aspectelor care se află dincolo de orizontul obișnuit și limitat. Ei erau convinși că nimic nu este incomprehensibil în afara Cauzei Primordiale și că nu există nicio problemă fără rezolvare. „Să știi, să vrei, să îndrăznești și să PĂSTREZI TĂCEREA” era regula de aur după care se ghidau. A face bine fără egoism și fără pretenții era pentru ei un impuls spontan. Disprețuind recompensele asociate trocului meschin, bogăția, luxul, grandoarea și puterea pământească, aceștia aspirau la atingerea cunoașterii, pe care o considerau cel mai de preț dintre toate bunurile. Ei erau de părere că sărăcia, foamea, munca grea și disprețul semenilor nu erau nicidecum un preț prea mare pentru o asemenea realizare. Ei, care ar fi putut să doarmă în paturi moi și luxoase, acoperite de catifea, preferau să moară în spitale și pe marginea drumului, decât să-și înjosească sufletul și să permită cupidității profane a celor care îi tentau să triumfe asupra legămintelor lor sacre. Viețile lui Paracelsus, Cornelius Agrippa și Philalethes sunt mult prea cunoscute pentru a fi nevoie să repetăm aici vechea și trista lor istorie.

FENOMENELE MEDIUMNICE ȘI CUI POT FI ELE ATRIBUITE

Atât timp cât spiritiștii doresc să se limiteze într-un mod dogmatic la noțiunile lor despre „lumea spiritelor”, nu trebuie să îi împingă pe *savanți* să investigheze aceste fenomene în maniera experimentală care le este caracteristică. O asemenea tentativă ar duce cu siguranță la redescoperirea parțială a magiei antice – cea a lui Moise și a lui Paracelsus. Sub frumusețea înșelătoare a unora dintre aparițiile lor, aceștia le-ar putea găsi într-o zi pe silfide și pe frumoasele ondine ale rozacrucienilor, jucându-se printre valurile forței *psihice* și *odice*.

Domnul Crookes, care deja crede cu tărie în existența *ființei*, simte că sub pielea cea fină a lui Katie, care acoperă un simulacru de inimă parțial împrumutată de la medium și parțial de la asistență, nu există de fapt *niciun suflet*! Cât despre erudiții autori ai lucrării *Unseen Universe*, aceștia și-au abandonat teoria „electro-biologică” și au început să perceapă deja în eterul universal *posibilitatea* ca acesta să fie de fapt un adevărat album fotografic al lui EN-SOPH – Nemărginitul.

Departate de noi convingerea că toate spiritele care comunică în cercurile de spiritism aparțin claselor numite „Elementali” și „Spirite elementare”. Multe dintre acestea – în special cele care controlează mediumul în mod subiectiv, făcându-l să vorbească, să scrie, și să acționeze în diverse moduri – sunt spirite umane care au murit deja. Oare, per ansamblu, aceste spirite sunt bune sau rele? Răspunsul la această întrebare depinde în mare măsură de moralitatea individuală a mediumului, parțial de cea a asistenței și foarte mult de intensitatea aspirațiilor lor și a scopului urmărit. Dacă acest scop este pur și simplu acela de a-și satisface curiozitatea și de a-și pierde timpul, este inutil să ne așteptăm la ceva serios. În orice caz, spiritele umane nu pot niciodată să se

materializeze pe ele însele *in propria persona*. Ele nu pot niciodată să-i apară investigatorului sub forma unui corp acoperit de carne, prin care circulă sânge cald, cu mâinile și chipul transpirate, într-o formă materială grosieră. Cel mult, ele pot să-și proiecteze reflexia eterică pe undele atmosferice, și dacă atingerea mâinilor și a veșmintelor lor poate, în rare ocazii, să devină obiectivă pentru simțurile unui muritor în viață, această senzație va fi asemănătoare unei brize care trece ușor, mângâind locul atins, și nu va fi la fel cu atingerea unei mâini omenești sau a unui corp material. Este inutil ca cineva să argumenteze că „spiritele materializate”, care se prezintă ca având o inimă care bate și o voce puternică (cu sau fără o trompetă) sunt spirite *umane*. Vocea unei apariții, dacă acest sunet poate fi numit voce, odată auzită – este greu să fie uitată. Cea a unui spirit pur este asemenea murmurului tremurător al unei harpe eoliene auzite la distanță; vocea unui spirit suferind și prin urmare impur, dacă nu chiar foarte rău, poate fi comparată cu o voce omenească auzită dintr-un butoi gol.

Această filozofie nu *ne* aparține; ea este filozofia a nenumărate generații de teurgi și magicieni și se bazează pe experiența lor practică. În această privință, avem mărturia Antichității: „*Daimonion psonai anarthoroi eisi*”¹⁷¹. Vocile spiritelor sunt nearticulate. Vocea spiritului constă într-o serie de sunete, care lasă impresia unei coloane de aer comprimat ce urcă de jos în sus și apoi se răspândește în jurul interlocutorului viu. Numeroșii martori oculari care au depus mărturie în cazul lui Elizabeth Eslinger¹⁷², și anume, viceguvernatorul închisorii din Weinsberg, Mayer, Eckhart, Theurer și Knorr (martori sub jurământ), Duttenhofer și Kapff, matematicianul, au declarat că au văzut apariția *sub forma unei coloane de nori*. Timp de unsprezece săptămâni, doctorul Kerner și fiii săi, mai mulți preoți luterani, avocatul Fraas, gravorul Duttenhofer, doi

¹⁷¹ Vezi Des Mousseaux, *Dodonem și Dieux et les dieux*, p. 326

¹⁷² *Apparitions*, tradusă de C. Crowe, pp. 388, 391, 399

medici, Siefer și Sicherer, judecătorul Heyd și baronul von Hugel, împreună cu mulți alții, au urmărit această manifestare zi de zi. Atât cât a durat, prizoniera Elizabeth s-a rugat cu voce tare neîntrerupt: prin urmare, de vreme ce „spiritul” vorbea și el în același timp, nu putea fi vorba de ventrilocism. Vocea, au afirmat martorii, „nu avea nimic *uman* în ea și nimeni nu ar fi putut să o imite”.

În continuare vom oferi mai multe dovezi preluate din lucrările autorilor antici cu privire la acest adevăr neglijat. Pentru moment, vom repeta doar ideea că niciun spirit despre care spiritiștii au afirmat că era uman nu a fost vreodată confirmat ca atare cu ajutorul unor mărturii suficiente. Influența spiritelor celor *cedați* poate fi simțită și comunicată *subiectiv* de către acestea mediumilor. Ele pot produce manifestări *obiective*, dar nu se pot manifesta *ele însele* decât în maniera descrisă mai sus. Pot controla trupul mediumului, își pot exprima dorințele și ideile în diverse moduri bine cunoscute spiritiștilor, dar nu pot *materializa* ceea ce este imaterial și pur spiritual – *esența lor divină*. Astfel, orice așa-numită „materializare” – atunci când este autentică – este fie produsă probabil la voință de spiritul despre a cărui apariție este vorba, dar pe care, în cel mai bun caz, îl poate doar personifica – fie de anumite spiritele elementare, spiriduși, care, în general, sunt mult prea prostuți pentru a merita numele de diavoli. În rare cazuri, spiritele pot să supună și să controleze aceste ființe, care sunt întotdeauna gata să își asume nume pompoase, dacă sunt lăsate pe cont propriu, astfel că neastâmpăratul spirit „al aerului”, care ia forma imaginii reale a spiritului *uman*, se va mișca asemenea unei marionete, incapabil să facă ceva sau să pronunțe vreun cuvânt, altul decât cele impuse asupra lui de „sufletul nemuritor”. Dar aceasta necesită anumite condiții, în general necunoscute în cercurile de spiritiști, chiar și de cei care frecventează cu maximă asiduitate ședințele. Nu oricine poate să atragă spirite *umane*. Una dintre legăturile cele mai puternice ale defuncțiilor este afecțiunea profundă pentru cei pe care i-au lăsat în urma lor pe pământ.

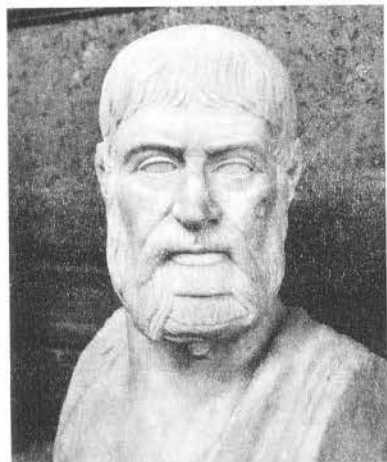
Această stare îi atrage irezistibil, încetul cu încetul, în curentul Luminii Astrale, care vibrează între persoana care le este dragă și Sufletul Universal. O altă condiție foarte importantă este armonia și puritatea magnetică a persoanelor prezente.

Dacă această filozofie este incorectă, dacă toate formele „materializate” care se manifestă în încăperi *întunecate*, din birouri și mai *întunecate*, sunt spiritele persoanelor care au trăit cândva pe acest pământ, de ce este atât de mare diferența dintre ele și *fantomile* care apar pe neașteptate – *ex abrupto* –, în lipsa oricărui birou sau medium? Cine a auzit vreodată despre apariții, „suflete” chinuite, care rătăcesc în locurile unde au fost asasinate sau care se întorc pentru motive personale știute doar de ele, cu „mâini fierbinți”, a căror atingere se aseamănă cu *căldura unei mâini vii*, dar despre care se știe că sunt moarte și îngropate, și care să semene perfect cu o ființă vie? Există fapte perfect atestate referitoare la asemenea apariții care au devenit brusc vizibile, dar niciodată nu am văzut ceva similar până ce nu a început această eră a „materializărilor”. În publicația *Medium and Day Break*, din data de 8 septembrie 1876, putem citi o scrisoare de la „o doamnă aflată în călătorie pe continent”, care descrie un eveniment ce a avut loc într-o casă bântuită. Iată relatarea sa: „... un sunet ciudat s-a auzit dintr-un colț mai întunecat al bibliotecii... Privind în sus, ea a zărit *un nor sau o coloană alcătuită dintr-un abur luminos* ... spiritul înălțuit de pământ rătăcea în locul care devenise blestemat prin fapta sa rea...” De vreme ce acest spirit era fără îndoială o apariție reală a unui spirit elementar, care a devenit vizibil prin propria sa voință – într-un cuvânt, un spirit *umbra* (lat.) –, acesta arăta la fel cum ar trebui să arate orice umbră respectabilă, vizibilă dar impalpabilă, sau, dacă putea fi atinsă, dădea oarecum senzația de picături de apă sau de vapori condensati reci. Era *luminoasă* și *vaporoasă*; tot ce putem spune este că putea fi umbra personală reală a „spiritului” persecutat și înălțuit de pământ, fie din cauza propriilor sale remușcări și crime, fie din pricina crimelor unei alte

persoane sau spirit. Misterele lumii de dincolo de mormânt sunt nenumărate și „materializările” moderne le fac să pară lipsite de valoare și ridicole doar în ochii celor indiferenți.

Acestor afirmații le putem opune un fapt bine cunoscut spirițiștilor. *Autoarea cărții de față a afirmat în mod public că a văzut personal asemenea forme materializate*. Confirm că am făcut aceasta și chiar sunt pregătită să repet mărturia. Am recunoscut în aceste forme reprezentarea vizibilă a unor cunoștințe, prieteni și chiar rude. În prezența a numeroși martori, am auzit aceste apariții pronunțând cuvinte în limbi necunoscute nu doar mediumului și tuturor celor prezenți în încăpere, cu excepția noastră, ci și majorității, dacă nu chiar tuturor mediumilor din America și Europa, căci era vorba despre limbi vorbite de popoarele și triburile orientale. La data respectivă, aceste cazuri au fost considerate pe bună dreptate drept dovezi concludente privind starea de mediumitate reală a fermierului analfabet din Vermont, care se afla în birou. Totuși, aceste forme nu erau persoanele care păreau să fie. Erau pur și simplu o reprezentare a acestora, construită, animată și acționată de către spirite elementare. Dacă până în prezent nu am elucidat acest aspect este pentru că, la data respectivă, publicul fenomenelor spiritiste nu era încă pregătit nici măcar să audă ideea fundamentală că există elementali și spirite elementare. De atunci încoace, acest subiect a fost dezbătut și analizat, mai mult sau mai puțin în detaliu. Prin urmare, acum este mai puțin periculos să încercăm să ne lansăm în oceanul tumultuos al criticii filozofiei seculare a înțelepților din Antichitate, deoarece mintea publicului a fost pregătită oarecum să examineze problema cu o atenție imparțială. Doi ani de agitație au avut drept rezultat o modificare marcantă în bine.

Pausanias scrie că patru sute de ani după bătălia de la Maraton se mai auzeau încă, pe locul în care se dăduse lupta, *nechezatul cailor* și strigătele umbrelor combatanților. Presupunând că spectrele soldaților uciși erau adevăratele lor spirite, acestea arătau ca

Pausanias

niște „umbre” și nu ca niște ființe materializate de sex masculin. Cine, atunci, sau ce a produs nechezatul cailor? Niște spirite *ecvine*? Și dacă am declara că nu este adevărat că și caii au „spirite” – cu siguranță, nici zoologii, fiziologii sau psihologii, și nici chiar spiritiștii nu pot nici să dovedească, nici să infirme acest fapt –, atunci trebuie poate în acest caz să considerăm ca fiind de la sine înțeles că „sufletele nemuritoare” ale oamenilor au fost cele care au

produs nechezatul cailor la Maraton, pentru a face scena bătăliei istorice mai vie și mai dramatică? Există fantome ale câinilor, ale pisicilor și ale altor animale, care au fost văzute în mod frecvent, și în această privință mărturia universală este la fel de concludentă precum în situația aparițiilor umane. Cine sau ce personifică, dacă ne este permisă o asemenea exprimare, fantomele animalelor decedate? Să fie oare din nou vorba despre spirite umane? Așa cum se prezintă chestiunea în momentul de față, nu încap nicio umbră de îndoială; trebuie fie să admitem că animalele au un spirit și un suflet care supraviețuiește morții lor, la fel ca în cazul nostru, fie că, după cum susține Porfirius, în lumea *invizibilă* există o mulțime de demoni vicleni și răutăcioși, ființe intermediare, între oameni și „zei”, spirite cărora le face plăcere să își facă apariția sub toate formele imaginabile, de la cea umană până la multiplele forme animale.¹⁷³

¹⁷³ De Abstinencia etc.

LEGĂTURA APARIȚIILOR ANIMALE CU FAPTELE RELE

Înainte de a ne aventura în a decide dacă formele astrale ale animalelor, atât de des văzute și atestate, sunt de fapt spiritele reîntoarce ale acestor animale moarte, trebuie să le analizăm cu atenție comportamentul. Acționează oare aceste spectre conform obiceiurilor animalelor vii, manifestând aceleași instincte bine cunoscute? Animalele de pradă își pândesc victimele și cele blânde fug din fața omului, sau acestea din urmă fac dovada unei mari răutăți și predispoziții de a face rău, în totalitate străină naturii lor? Multe victime ale acestor obsesii – în special persoanele asupra cărora s-au făcut vrăji în Salem și alte cazuri istorice de vrăjitorie – mărturisesc că au văzut câini, pisici, porci și alte animale intrând în camera lor, mușcându-i, tropăind peste trupul lor adormit și vorbind cu ei, îndemnându-i adesea la sinucidere și la alte crime. În bine-documentatul caz al lui Elizabeth Eslinger menționat de doctorul Kerner, apariția fostului preot de la Wimmenthal¹⁷⁴ a fost însoțită de un câine mare și negru, căruia acesta îi spunea „tată” și care în prezența a numeroși martori a sărit pe toate paturile prizonierilor. Cu altă ocazie, preotul a apărut însoțit de un miel, iar altă dată, de doi miei. Majoritatea celor care au fost acuzați la Salem erau învinovați de clarvăzătoare că se consultă și completează cu niște păsări galbene care stăteau pe umărul lor sau pe bărnele de deasupra capului lor.¹⁷⁵ Și dacă nu vrem să discredităm mărturia a mii de martori din toate părțile lumii și din toate epocile, acordând monopolul clarviziunii mediumilor moderni, trebuie să admitem că spectrele animalelor apar într-adevăr și manifestă trăsăturile cele mai rele ale naturii umane depravate, fără a fi totuși ele însele umane. Și atunci, ce pot fi acestea, dacă nu elementalii?

¹⁷⁴ C. Crowe, *On Apparitions*, p. 398

¹⁷⁵ Upham, *Salem Witchcraft*

Descartes a fost unul dintre puținii oameni care a crezut și chiar a îndrăznit să afirme că îi suntem datori medicinei oculte pentru multe descoperiri „menite să extindă domeniul filozofiei”. Brière de Boissmont nu numai că împărtășea aceste opinii, dar își și mărturisea simpatia față de „supernaturalism”, pe care îl considera ca fiind „marele crez” universal. „...Suntem de aceeași părere cu Guizot”, spune el „care afirmă că existența societății este intim legată de acest crez. Rațiunea modernă respinge în van supranaturalul: în pofida *pozitivismului* său, aceasta nu poate da o explicație cauzelor intime ale fenomenelor. *Supranaturalul* este universal răspândit și se găsește în profunzimea inimilor. Spiritele cele mai elevate sunt adesea cei mai fervenți discipoli ai săi.”¹⁷⁶

Cristofor Columb a descoperit America, dar Amerigo Vespucci i-a răpit întreaga glorie, uzurpându-i toate meritele. Theophrastus Paracelsus a redescoperit proprietățile oculte ale magnetului – „osul lui Horus”, care, cu o mie două sute de ani înaintea sa, jucase un rol atât de important în misterele teurgice – și a devenit în mod natural fondatorul școlii de magnetism și de teurgie magică medievală. Dar discipolul școlii sale, Mesmer, care a trăit cu aproape trei sute de ani după el, a fost cel care a dezvăluit publicului uimitoarele minunății ale magnetismului și a cules laurii care îi reveneau filozofului focului, în timp ce marele maestru a murit într-o cameră de spital!

Astfel se învâрте roata lumii. Noile descoperiri provin din știința Antichității; noii oameni – au aceeași natură străveche.

¹⁷⁶ Brière de Boissmont, *On Hallucinations*, p. 60

Capitolul III

CONDUCĂTORII ORBI AI CELOR ORBI

*„Oglinda sufletului nu poate reflecta în același timp și cerul și pământul;
pe măsură ce unul dispare de pe suprafața ei, celălalt îi ia locul.”*

Edward Bulwer-Lytton, *Zanoni*

„Cine te-a însărcinat pe tine să le spui oamenilor că Divinitatea nu există – ce ai tu de câștigat din a-l convinge pe om că destinul său este guvernat de forțe oarbe, iar fărădelegea și virtutea își găsesc răsplata la voia întâmplării?”

Robespierre, *Discursuri* – 7 mai 1794

Suntem de părere că doar foarte puține dintre fenomenele paranormale autentice sunt produse de spiritele ființelor umane decedate. Totuși, chiar și în cazul celor care sunt produse de anumite forțe oculte ale naturii, ce se manifestă prin puținii mediumi autentici care există, sau în cazul fenomenelor realizate de așa-zii fahiri indieni și egipteni, care utilizează aceste forțe în mod conștient, merită ca știința să întreprindă cercetări amănunțite, cu seriozitate și atenție, pentru a le descifra, mai ales acum, când mai multe autorități extrem de respectate în domeniu au confirmat faptul că în multe situații ipoteza unei înșelătorii nu este viabilă. Există fără îndoială și „scamatori” profesioniști, care pot realiza trucuri mai spectaculoase decât toate numerele de magie din Europa și America la un loc. Robert Houdin dispunea cu siguranță de un asemenea talent, însă aceasta nu l-a împiedicat să le râdă în

Îmblânzitori de șerpi în Delhi, India

pus condiția ca mâinile să îi fie lăsate *libere* și *nelegate*, condiție neacceptată de altfel. Acest simplu fapt este un argument împotriva acuzațiilor de *înșelătorie* relativ la fenomenele oculte. Oricât de ingenios ar fi acest magician, îl provocăm să reproducă, în *aceleași condiții*, anumite „trucuri” care sunt la ordinea zilei pentru un *fachir* indian obișnuit. Iată care ar fi aceste condiții: locul demonstrației trebuie să fie ales de juriu doar în momentul respectiv, fără ca magicianul să știe de dinainte ce trebuie făcut; experimentul trebuie să aibă loc la lumina zilei, fără nicio pregătire prealabilă; să nu fie asistat de nimeni, decât de un băiat dezbrăcat, iar el însuși trebuie să fie pe jumătate gol. Aceste condiții fiind îndeplinite, poate alege unul din următoarele trei *trucuri*, extrem de răspândite printre respectivii fachiri și care au fost de curând prezentate unor respectabili domni din suita Prințului de Wales: 1. Transformarea unei monede de o rupie – ținută strâns în mână de către o persoană sceptică din public – într-un șarpe cobra viu, extrem de

¹⁷⁷ Vezi *Questions des Esprits*, de Mirville și lucrarea *Phenomenes Spirites*, de Gasparin

¹⁷⁸ Secretar onorific al Asociației Naționale a Spiritiștilor din Londra

veninos, a cărui mușcătură poate fi fatală, fapt determinat ulterior prin verificarea colților cu venin ai animalului. 2. Încolțirea unei semințe alese la întâmplare de către spectatori și plantată în primul ghiveci întâlnit, adus tot de aceiași reprezentanți sceptici din public; creșterea și transformarea acesteia într-o plantă matură cu fructe, în mai puțin de un sfert de oră. 3. Adoptarea unei poziții orizontale, fiind întins pe trei săbii perpendiculare pe sol, cu vârful în sus. Ulterior, magicianul va trebui să îndepărteze una dintre săbii, apoi pe următoarea, iar la un interval de câteva secunde și pe a treia, rămânând în final în aer, fără să se sprijine pe *nimic* – la o distanță de un metru și jumătate față de sol. Atunci când măcar și un singur prestidigitator, începând cu Houdin și terminând cu ultimul scamator care și-a atras celebritatea atacând spiritismul, va putea face așa ceva, atunci – și numai atunci – ne vom strădui să credem că omul a evoluat din *Orohippus*-ul¹⁷⁹ domnului Huxley.

TEORIA DOMNULUI HUXLEY PRIVIND EVOLUȚIA PORNIND DE LA CALUL OROHIPPIUS

Afirmăm din nou, cu tărie deplină, că nu există niciun magician profesionist, la nord, la sud sau la vest, care să poată măcar concura cu acești copii needucați și goi ai Orientului. Ei nu au nevoie de nicio Sală Egipteană pentru a-și etala capacitățile. Lor nu le sunt necesare repetiții sau pregătiri, însă sunt gata în orice moment să cheme în ajutor forțele ascunse ale naturii, care pentru magicienii europeni, ca și pentru oamenii de știință, continuă să rămână doar o carte închisă. Cu adevărat, Elihu avea dreptate când spunea că „nu cei bătrâni sunt înțelepți și nici moșnegii nu sunt cei care înțeleg întotdeauna dreptatea”¹⁸⁰. Reluând cuvintele

¹⁷⁹ Formă a calului, din Eocen (n.t.)

¹⁸⁰ *Cartea lui Iov*

teologului englez, dr. Henry Moore, putem și noi afirma că „... dacă oamenilor le-ar mai fi rămas vreo urmă de modestie, atunci cu siguranță că Biblia ar fi plină de povești care să confirme din plin existența îngerilor și a spiritelor”. Același eminent filozof adăugă: „Consider că este vorba chiar despre o formă specială de grație divină... Practic, aceste cazuri recente de apariții pot trezi mințile noastre letargice și amorțite și pot confirma existența altor ființe inteligente, deosebite de cele plămădite din materia cea grea de lut... căci această dovadă a existenței unor spirite malefice va face să se trezească credința în existența unor spirite benefice, și, în final, credința în existența lui Dumnezeu.”

Această frază conține în sine o morală ce merită reținută, nu numai de oamenii de știință, dar și de către teologi. Mulți oameni care au devenit faimoși prin discursurile ținute de la înălțimea amvonului sau din spatele unei catedre caută neîncetat să demonstreze publicului laic că este atât de puțin versat în psihologie, încât ar putea fi înșelat de orice scamator cât de cât plauzibil întâlnit în cale, făcându-se astfel de râs în ochii unui cercetător atent. Opinia publică privitoare la acest subiect a fost mult prea mult influențată de părerile unor scamatori și savanți autointitulați, nedemni de respect și considerație.

SISTEMUL LUI COMTE ȘI ADEPTII SĂI

Dezvoltarea psihologiei a fost întârziată mult mai mult de oprobiul acestor fanfaroni decât de dificultățile inerente cercetării în sine. Răsetele lipsite de conținut ale bebelușilor în ale științei sau ale snobilor aserviți modei au contribuit la menținerea omului în ignoranță, lipsit de potențialul regal al puterilor sale psihice, mult mai mult decât au făcut-o obstacolele și pericolele care înconjoară subiectul cu pricina. Acest fapt este în special valabil în ce privește fenomenele spiritiste. Cercetarea acestui domeniu a fost foarte

adesea încredințată unor incapabili, deoarece oamenii de știință, care ar fi putut și chiar și-ar fi dorit să îl studieze, s-au speriat, ținuți fiind la distanță de campaniile denigratoare, de glumele meschine și de vociferările impertinente ale unor persoane care nu sunt vrednice nici măcar să le lege șireturile la pantofi. Există oameni cu o moralitate îndoielnică până și la catedrele universitare. Vitalitatea inerentă a spiritismului modern este dovedită de faptul că a supraviețuit în pofida ignorării sale de către știință și în ciuda vacarmului generat de cei care încearcă să-l denigreze. Începând cu atitudinea disprețuitoare a patriarhilor științei, precum Faraday și Brewster, și încheind cu profesioniștii (?) în *demascarea* imitatorilor de fenomene autentice din Londra, nu vom găsi nici măcar un singur argument bine formulat și dovedit științific împotriva realității fenomenelor spiritiste. „Conform teoriei mele”, afirmă unul dintre acești indivizi, în cadrul unei așa-zise *demascări*, „domnul Williams s-a costumat și a jucat rolul lui John King și al lui Peter. Nimeni nu poate demonstra că nu a fost așa.” În ciuda tonului apăsător al autorului, putem vedea că și această afirmație este la urma urmei doar o simplă teorie, iar adepții doctrinei spiritiste ar putea protesta la rândul lor, cerând ca aceste acuzații să fie demonstrate.

Însă cei mai inveterați și mai de neclintit inamici ai spiritismului fac parte dintr-o clasă, din fericire, formată din puțini indivizi. Cu toate acestea, ei fac cea mai mare zarvă și își susțin părerile cu o feroare demnă de o cauză mai nobilă. Este vorba despre *pretinșii* savanți ai tinerei Americi – un grup de pseudo-filozofi, menționați la începutul acestui capitol. Aceștia nu au niciun argument pentru a fi considerați oameni de știință, în afara faptului că posedă anumite dispozitive electrice sau că au ținut vreo prezentare puerilă despre nebunie și mania fenomenelor mediumnice. Dacă ar fi să le dăm crezare, ei sunt niște gânditori profunzi și niște medici calificați, de la care nu o să auzim nicio aberație metafizică. Ei sunt pozitivisti – odraslele lui Auguste Comte – și

le crește inima de bucurie la gândul că vor smulge umanitatea ignorantă din abisul întunecat al superstiției, reconstruind astfel universul pe baza unor principii îmbunătățite. Datorită faptului că devin irascibili și chiar par a fi cuprinși de fobie la auzul conceptului de fenomen psihic, cea mai mare insultă pe care le-am putea-o aduce ar fi să le sugerăm că, foarte probabil, sunt și ei înzestrați cu un spirit nemuritor. Ascultându-i, am putea concluziona că sufletul omului poate fi doar de două feluri: „științific” sau „neștiințific”, și atâta tot.¹⁸¹

În urmă cu aproximativ 30-40 de ani, în Franța, Auguste Comte – student al Școlii Politehnice, unde a și rămas în calitate de conferențiar în domeniul analizei transcendente și al mecanicii raționaliste – s-a trezit într-o bună zi cu ideea total irațională de a deveni un profet. În America, profeții pot fi întâlnite la fiecare colț de stradă, dar în Europa sunt la fel de rari ca lebedele negre. Însă Franța este cu predilecție țărâmul noutăților. Auguste Comte a devenit astfel profet, iar moda fiind uneori un fenomen atât de contagios, până și Anglia cea sobră l-a considerat o bună bucată de vreme drept un Newton al secolului al XIX-lea.

Epidemia s-a extins, în prezent manifestându-se ca un incendiu devastator, în Germania, Anglia și America. În Franța și-a găsit adepți, dar entuziasmul lor nu a durat mult. Profetul avea nevoie de bani, iar discipolii nu erau prea dornici să i-i pună la dispoziție. Febra admirației față de o religie fără Dumnezeu s-a răcit la fel de repede precum a apărut; dintre toți apostolii entuziaști ai profetului, a rămas doar unul care merită atenție. Este vorba despre faimosul filolog Littré, membru al Institutului Francez și candidat la Academia Imperială de Științe, pe care însă arhiepiscopul de Orleans l-a împiedicat cu bună-știință să devină unul dintre „Nemuritori”.¹⁸²

¹⁸¹ Vezi *Lectures on Mediomania and Insanity*, de dr. F.R. Marvin

¹⁸² Vapereau, *Biographie contemporaine*, art. Littré, și Des Mousseaux, *Les Hautes*

Filozoful-matematician – marele-preot al „religiei viitorului” – și-a răspândit religia la fel cum au făcut-o toți confracții săi profeți din vremurile contemporane. El a zeificat „femeia” și i-a oferit un altar; dar zeița trebuia să plătească pentru asemenea privilegii. Raționaliștii au luat în derâdere aberațiile mentale ale lui Fourier și au râs de adepții lui Saint Simon, în timp ce batjocura lor față de spiritualism părea să nu cunoască limite. Aceiași raționaliști și materialişti au fost prinși, la fel ca multe alte vrăbii năuce, în plasa noii retorici a profetului. Aspirația către o divinitate, oricare ar fi ea, precum și dorința nestăvilită de „necunoscut” sunt sentimente înnăscute în cazul omului; prin urmare, nici chiar ateii cei mai înfocați nu par să facă excepție de la aceasta. Înșelați de strălucirea aparentă a acestui *ignus fatuus*¹⁸³, discipolii lui l-au urmat, până când s-au trezit zbătându-se într-o mlaștină fără fund.

Sub masca unei pretinse erudiții, pozitivisti din această țară s-au organizat în cluburi și comitete, având drept scop declarat înăbușirea totală a spiritismului, în tot acest timp pretinzând că desfășoară cercetări într-un mod imparțial.

Mult prea lipsiți de curaj pentru a provoca în mod deschis Biserica și doctrina creștină, scopul lor este acela de a săpa chiar la rădăcina și fundamentul religiei – credința omului în Dumnezeu și în propria sa nemurire. Politica lor constă în ridiculizarea tuturor aspectelor care oferă o bază mai puțin obișnuită acestei credințe, adică fenomenele de tip spiritist.

Atacând punctul cel mai slab, ei au valorizat la maxim faptul că fenomenul nu dispune de o metodă inductivă, folosindu-se de asemenea și de exagerările ce pot fi găsite la tot pasul în doctrinele transcendente ale propagandiștilor. Profitând de pe urma lipsei de popularitate a subiectului și afișând un curaj pe cât de furibund,

Phenomenes de la Magie, cap. 6

¹⁸³ „Lumină fără strălucire”, „himeră” (lat.), fenomen asociat tradițional aparițiilor (n.t.)

pe atât de nepotrivit, la fel ca Don Quijote de La Mancha, ei pretind să fie recunoscuți drept filantropi și binefăcători ce au zdrobit în fașă această superstiție revoltătoare¹⁸⁴.

Să vedem acum în ce măsură religia trâmbițată de Comte ca fiind religia viitorului este superioară doctrinei spiritiste. De asemenea, să fim atenți dacă nu cumva susținătorii săi sunt cei care au mai mare nevoie să fie internați la azilurile de nebuni pe care le recomandă cu atâta sollicitudine mediumilor. Înainte de a începe, să subliniem faptul că trei sferturi dintre caracteristicile condamnable ale spiritismului modern pot fi atribuite de fapt aventurierilor materialişti care sunt spiritiști doar cu numele. Comte a descris în culori revoltător de indecente femeia viitorului, „fecundată în mod artificial”. Ea nu este decât sora mai mare a omului libertin, promovat de adepții ciprioți ai curentului iubirii libere¹⁸⁵. Imunitatea în fața viitorului, garantată de învățăturile nebunești ale discipolilor săi, le-a fost inoculată într-o asemenea măsură acestor pseudo-spiritiști, încât au ajuns chiar să fondeze asociații de tip comunist. Însă niciuna nu a rezistat probei timpului. Caracteristica sa de bază fiind în general un animalism materialist, poleit cu un strat subțire din rigida filozofie olandeză și amestecat cu nume grecești complicate și savante, comunitatea a fost sortită eșecului chiar din start.

În volumul cinci din *Republica*, Platon sugerează o metodă de îmbunătățire a rasei umane prin eliminarea indivizilor nesănătoși sau a celor care prezintă diverse malformații, urmată de împerecherea celor mai bune exemplare aparținând celor două sexe. Era de așteptat ca „geniul acestui secol”, chiar și profet fiind, să nu poată scorni ceva în întregime nou.

Comte era matematician. Combinând în mod inteligent câteva

¹⁸⁴ Acest capitol a fost redactat, cu mulți ani în urmă, ca răspuns la atacurile furibunde ale pozitivistilor din așa-zisul „Club Liberal”, împotriva teozofilor și a spiritiștilor – nota ediției în limba franceză.

¹⁸⁵ „Free-lovers” (Adepții iubirii libere) – sectă fondată în America; a luat în timp proporții uriașe – nota ediției în limba franceză.

utopii mai vechi, a dat o nuanță de ansamblu întregului și, îmbunătățind ideea lui Platon, i-a dat o formă materială, prezentând-o lumii sub forma celei mai absurde monstruo-zității care a emanat vreodată dintr-o minte omenească!

Rugăm cititorul să aibă în vedere că nu îl atacăm pe Comte în calitate de filozof, ci în ipostaza de reformator de profesie. În întunericul iremediabil al părerilor sale politice, filozofice și religioase, putem întâlni adesea anumite observații și remarci izolate, unde logica profundă și veridicitatea gândirii rivalizează doar cu strălucirea interpretării. Însă acestea te orbesc precum fulgerele într-o noapte întunecată, pentru a te lăsa apoi, în momentul imediat următor, într-o beznă și mai profundă. Dacă ar fi cât de cât rearanjate, operele sale ar putea fi condensate într-un volum de aforisme foarte originale, în care să fie oferită o definiție clară și cu adevărat ingenioasă a celor mai multe dintre relele societății noastre. Însă ar fi inutil să căutăm printre cele șase volume anoste și evazive ale lucrării sale, *Cours de philosophie positive*, ori în *Catehismul Religiei Pozitiviste* (acea parodie la adresa preoției structurată sub forma unui dialog) vreo idee sugestivă cu privire la anumite soluții, fie acestea și temporare, pentru respectivele tare sociale. Discipolii lui sugerează că sublimele doctrine ale profetului nu sunt destinate *plebei*. Analizând dogma predicată de pozitivism din perspectiva exemplului practic al apostolilor săi, ne vedem obligați să afirmăm că acest curent se bazează în totalitate pe o doctrină extrem de insipidă. În timp ce „marele-preot” predică ideea că „femeia trebuie să înceteze să mai fie *femela* bărbatului”¹⁸⁶, iar

Auguste Comte

¹⁸⁶ A. Comte, *Systeme de Politique Positive*, vol. 1, p. 203 etc.

teoria legislatorilor pozitiviști ai căsniciei și ai familiei constă în-deosebi în a considera femeia drept „simpla tovarășă a bărbatului, lipsind-o de orice caracteristică maternă”¹⁸⁷ (ei pregătind pe viitor un substitut al acestei funcții, unde „femeia castă” va fi înzestrată cu o „forță latentă”¹⁸⁸), unii dintre preoții lor practică deschis poligamia, iar alții afirmă că filozofia lor este de fapt chintesența doctrinei spiritiste!

Conform clerului catolic, care își trăiește viața bântuit de o formă cronică de obsesie a diavolului, Comte oferă această „femeie a viitorului” posesiunii „incubilor”¹⁸⁹. În opinia unor persoane mai prozaice, *Divinitatea* pozitivismului trebuie să fie văzută de acum înainte ca o iapă de prăsilă, însă bipedă. Chiar și Littré este prudent în a accepta apostolatul acestei magnifice religii. Iată ce scria acesta în anul 1859: „Domnul Comte nu numai că a crezut că a găsit principiile, a trasat granițele și a furnizat metoda, dar a considerat și că a dedus consecințele și că a construit edificiul social și religios al viitorului. Cu privire la *ultimele* două aspecte, avem anumite rezerve, însă recunoaștem că pe primele trei le acceptăm în totalitate drept moștenire.”¹⁹⁰

Mai departe, Littré continuă: „În marea sa lucrare intitulată *Système de la Philosophie Positive*, acesta a pus bazele unei filozofii [?] menite să înlocuiască în final toate teologiile, precum și metafizica în ansamblul ei. O astfel de lucrare are în mod necesar o aplicație directă cu privire la guvernarea socială. Pentru că *nu conține în sine nimic arbitrar* [?] și de vreme ce constatăm că este de fapt o *adevărată știință* [?], adeziunea mea la principiile sale implică adeziunea la consecințele esențiale ale acesteia.”

DI Littré se arată prin urmare a fi un adevărat fiu al profetului.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Des Mousseaux, *Les Hautes Phenomenes de la Magie*, cap. 6

¹⁹⁰ Littré, *Paroles de Philosophie Positive*

Într-adevăr, întregul sistem al lui Comte pare că se bazează pe niște jocuri de cuvinte. Când discipolii săi spun „pozitivism”, noi trebuie să citim *nihilism*; când auzim cuvântul *castitate*, trebuie să știm că înseamnă de fapt *lipsă de pudoare* și așa mai departe. Fiind o religie fondată pe o teorie a negației, adepții săi pot să o pună în aplicare doar dacă spun alb atunci când vor să spună negru!

„Filozofia pozitivistă”, continuă Littré, „nu acceptă deloc ideile ateismului, deoarece ateul nu are o minte cu adevărat emancipată: în felul său, este tot un teolog. Ne oferă explicațiile sale proprii cu privire la esența lucrurilor; *știe* care este originea lor!... Ateismul este practic panteism. Sistemul fiind de fapt în întregime teologic, el aparține astfel filozofiilor străvechi.”¹⁹¹

Ar fi o adevărată pierdere de timp să continuăm să mai cităm vreuna dintre aceste dizertații paradoxale. Comte a atins apogeul absurdității și al incoerenței în momentul în care, inventând această filozofie a sa, a numit-o „religie”. Și, așa cum se petrece de obicei, discipolii și-au întrecut maestrul – din punct de vedere al absurdității. Acești pseudo-filozofi, care strălucesc în academiile ce continuă linia lui Comte în America asemenea unui *lampyrus noctiluca*¹⁹² pe lângă o planetă, nu lasă nicio urmă de îndoială cu privire la convingerile lor. Ei chiar compară „acest sistem de gândire și de conduită”, elaborat de apostolul francez, cu „idioțenia” spiritismului, evident, în avantajul primului. „Pentru a distruge, trebuie să înlocuiești!”, exclamă autorul lucrării *Catechism of the Religion of Positivism*, citându-l pe Cassaudiere, pe care, în paranteză fie spus, nici măcar nu îl menționează ca fiind autorul maximei, iar discipolii săi etalează în continuare acest sistem odios, cu care sunt atât de nerăbdători să înlocuiască creștinismul, spiritualismul și chiar știința.

„Pozitivismul”, perorează unul din ei, „este o doctrină *integrală*. El respinge în întregime toate formele de credință teologică și

¹⁹¹ Littré, *Paroles de Philosophie Positive*, VII, p. 57

¹⁹² Licurici (lat.) (n.t.)

metafizică, toate formele de supranaturalism, și, prin urmare, și spiritismul. Spiritul cu adevărat pozitivist constă în substituirea studiului legilor invariabile ale fenomenelor cu studiul așa-numitelor cauze ale lor, fie acestea proximale sau primare. Pe această bază este respins și ateismul; *căci ateul este la bază un teolog*", adaugă el, plagiind anumite afirmații din lucrările lui Littré: „ateul nu neagă problematica teologiei, ci doar soluțiile aferente acesteia, dovedindu-se prin urmare lipsit de logică. Noi, *pozitiviștii*, respingem la rândul nostru problema, pe motivul că este eminamente inaccesibilă intelectului. Practic, ne-am risipi în zadar forțele în încercarea de a căuta aceste cauze primordiale și ultime. După cum vedeți, pozitivismul oferă o explicație completă [?] cu privire la lume, la ființa umană, la îndatoririle și la destinul acesteia...!”¹⁹³

Scilicet! Să cităm acum, prin contrast, un mare om de știință – profesorul Hare –, pentru a vedea ce crede el despre acest sistem. „Filozofia pozitivistă a lui Comte”, spune el, „este la urma urmei pur negativistă. Comte admite că nu cunoaște nimic cu privire la sursele și cauzele legilor naturii, că originea lor este total impenetrabilă, încât ar fi inutil ca cineva să-și piardă timpul cu cercetări în această direcție... Desigur, doctrina sa îl face să apară total ignorant cu privire la cauzele legilor sau ale mijloacelor prin care au fost stabilite acestea. Prin urmare, această doctrină nu poate avea drept bază decât argumentul *negativist* menționat mai sus, pentru a obiecta împotriva aspectelor stabilite relativ la creația spirituală. Pe de altă parte, doctrina spiritistă îi permite ateului dominația asupra domeniului material, dar în același timp, pornind din cadrul aceluiași spațiu, spiritismul accede la un domeniu de o importanță mult mai mare, care este, prin comparație, la fel ca eternitatea față de durată medie a vieții omenești – la fel de mare ca galaxiile fără de margini comparativ cu zonele locuite ale planetei.”¹⁹⁴

¹⁹³ *Spiritualism and Charlatanism*

¹⁹⁴ Prof. Hare, *On pozitivism*, p. 29

Pe scurt, pozitivismul își propune să distrugă teologia, metafizica, spiritualismul, ateismul, materialismul, panteismul și știința, ajungând cu siguranță într-un final să se distrugă și pe sine. De Mirville este de părere că, potrivit pozitivismului, „în mintea omului va începe să guverneze ordinea doar în clipa în care psihologia va deveni un fel de *fizică cerebrală*, iar istoria, un fel de fizică socială”. Acest Mohamed modern eliberează mai întâi omul de povara lui Dumnezeu și a propriului suflet, pentru ca apoi să își eviscereze inconștient propria doctrină cu sabia mult prea ascuțită a metafizicii, pe care tot timpul a crezut că o evită, lăsând astfel pe dinafară orice vestigiu al filozofiei.

În anul 1864, domnul Paul Janet, membru al Institutului, a ținut un discurs despre pozitivism, în care putem citi următoarele cuvinte remarcabile:

„Există ființe a căror minte a fost crescută și hrănită doar în spiritul științelor exacte și pozitivistice, dar care totuși simt un fel de atracție instinctivă față de filozofie. Ele își pot satisface această nevoie doar folosindu-se de elementele pe care le au deja la dispoziție. Complet ignoranți în ce privește știința psihologiei, de vreme ce au studiat doar anumite aspecte rudimentare ale metafizicii, ei sunt totuși perfect hotărâți să lupte chiar cu metafizica și cu psihologia, despre care știu atât de puține lucruri. Făcând aceasta, ei își închipuie că au fondat o știință pozitivistă, în timp ce adevărul este că doar au construit o nouă teorie metafizică, mutilată și incompletă. Ei își arogă astfel o autoritate și o infailibilitate care este doar apanajul științelor exacte, ce se bazează pe experimente și calcule precise. Însă ei sunt lipsiți de o asemenea autoritate, deoarece ideile lor, defectuoase cum sunt, fac parte totuși din aceeași clasă cu cele pe care le atacă. De aici rezultă deficiența situației în care se găsesc, precum și colapsul final al ideilor lor, care ajung astfel foarte curând să fie spulberate în cele patru vânturi.”¹⁹⁵

¹⁹⁵ *Journal des Debats*, 1864. De asemenea și Des Mousseaux, *Les Hautes Phenomenes de la Magie*

Pozitiviștii americani și-au dat mâna într-un efort neobosit de a răsturna spiritismul. Totuși, pentru a-și dovedi imparțialitatea, au propus noi direcții de cercetare, cum ar fi: „...determinarea gradului de raționalitate aferent dogmelor cu privire la imaculata concepție, sfânta trinitate și transsubstanțierea, dacă acestea sunt supuse analizei fiziologice, matematice și chimice”. Concluzia la care au ajuns a fost că „excentricitățile spiritismului sunt la fel de absurde ca aceste credințe eminamente respectabile”. Preabine! Însă nu există nicio absurditate teologică și nicio amăgire spiritistă care să poată rivaliza cu noțiunea pozitivistă a „fecundării artificiale”, ca nivel de depravare și prostie. Refuzând să se gândească vreo clipă la cauzele primordiale și ultime, aceștia își aplică teoriile nebunești în direcția construirii unei femei imposibile, care să fie venerată de generațiile viitoare. Ei vor să o înlocuiască pe însoțitoarea vie și nemuritoare a bărbatului cu fetișul femeii indiene din riturile magice Obeah, cu acel idol din lemn, umplut în fiecare zi cu ouă de șarpe, care să eclozeze sub acțiunea căldurii soarelui!

Și acum, dacă ne este permis să întrebăm în numele bunului-simț: de ce să fie misticii creștini etichetați drept creduli și spiritiștii internați la ospiciu, când o *religie* care încorporează asemenea absurdități revoltătoare își găsește adepți chiar și printre academicieni? Ce putem crede auzind astfel de exaltări nebunești de pe buzele lui Comte, înconjurat de adepții săi copleșiți de admirație? „Ochii mei sunt fascinați – se deschid în fiecare zi tot mai mult în fața acestei suprapunerii din ce în ce mai complete dintre trezirea socială a *misterului feminin* și decadența spirituală a tainei euharistice. Fecioara L-a detronat deja pe Dumnezeu în inima catolicilor din Sud! Pozitivismul realizează utopia Evului Mediu, prin reprezentarea tuturor membrilor Marii Familii drept vlăstari ai unei *mame virgine fără de soț...*” După precizarea acestui *modus operandi*, „profetul” continuă: „dezvoltarea *noului proces* va genera în curând apariția unei caste neereditare, mai bine adaptată pentru alegerea unor lideri spirituali, fie aceștia chiar și temporari, decât

procreația vulgară. Autoritatea lor se va baza pe o origine cu adevarat superioară, care se va susține în fața oricărui gen de cercetări.”

Am putea întreba acum, și pe bună dreptate, dacă s-a văzut vreodată printre „aberațiile spiritismului” sau printre misterele creștinismului ceva mai absurd decât această „rasă viitoare” ideală. Dacă tendințele materialismului nu vor fi clar contracarate de comportamentul adepților săi, care predică în mod deschis poligamia, practic nu vom vedea nicicând sfârșitul progeniturilor ei – vlăstari ai „mamelor fără de soți”, indiferent dacă va apărea sau nu vreodată o clasă sacerdotală astfel creată.

Iată cum se exprimă filozofia acestei caste de incubi didactici, prin penița unuia dintre eseistii cei mai entuziaști ai genului: „Trăim într-o epocă tristă, foarte tristă¹⁹⁶, plină de credințe moarte sau muribunde, plină de rugăciuni fără substanță, adresate într-o căutare deșartă unor zei morți. Dar vai! Este o epocă glorioasă, plină de lumina strălucitoare a soarelui științei, care urcă tot mai sus! Ce putem face pentru cei care au naufragiat întru credință, *falimentari din punct de vedere intelectual*, ... pentru cei care caută alinare în *mirajul spiritismului*, în amăgirile transcendentalismului, sau printre *luminile spectrale* ale mesmerismului?...”

Conceptul de *ignis fatuus*¹⁹⁷, acum o imagine atât de prețuită de o grămadă de filozofi mărunți, a trebuit să se lupte spre a fi recunoscut. Nu cu mult timp în urmă, fenomenul deja familiar în prezent a fost vehement negat de un corespondent al ziarului *London Times*, ale cărui afirmații au avut ceva greutate, până când dr. Phipson, sprijinit de mărturiile domnilor Beccaria și Humbolt, precum și de cele ale altor naturaliști, a pus capăt disputei.¹⁹⁸ Pozitiviștii ar trebui să folosească un mod de exprimare mai optimist și să se conformeze în același timp descoperirilor științei. Cât privește

¹⁹⁶ Dr. F. R. Marvin, *Lecture on Insanity*

¹⁹⁷ Lumină spectrală (lat.) (n.t.)

¹⁹⁸ Vezi Howitt, *History of the Supernatural*, vol. II

David Hume

mesmerismul, acesta a fost adoptat în multe părți ale Germaniei, fiind folosit cu un succes incontestabil în domeniul medical, în mai multe spitale. Proprietățile sale oculte au fost dovedite, iar în prezent sunt recunoscute de medici, al căror talent, dorință de a învăța și faimă câștigată pe drept cuvânt nu poate fi egalată de conferențiarilor auto-intitulați, care se complac în discuții așa-zis savante despre mediumi și despre sindromul nebuniei¹⁹⁹.

Vom mai adăuga aici doar câteva cuvinte, înainte de a abandona acest subiect neplăcut. Am întâlnit pozitiviști cufundați într-o dulce amăgire, cuprinși de iluzia că *cei mai mari oameni de știință* din Europa au fost adepții lui Comte. Nu știm cât de întemeiate sunt pretențiile lor în ce privește alți *savanți*, dar Huxley, pe care întreaga Europă îl consideră drept unul dintre cei mai mari oameni de știință, a refuzat ferm această onoare, la fel ca și dr. Maudsley din Londra. Într-un discurs ținut de Huxley în 1868, cu privire la *Bazele fizice ale vieții*, acesta chiar pare să fie foarte șocat de ușurința cu care Arhiepiscopul de York își permite să îl asocieze cu filozofia lui Comte. „Din partea mea”, spune domnul Huxley, „Înalt Preasfinția Sa poate să îl desființeze pe Comte și dialectica sa, ca pe un Agag²⁰⁰ modern. Chiar nu aș încerca deloc să îi stau în cale. Am studiat caracteristicile filozofiei pozitivistice și nu am găsit aproape nimic care să aibă valoare științifică. Dimpotrivă,

¹⁹⁹ Experiențele doctorului Charcot – tehnici personale de hipnoză? Să zicem. Dar și el utilizează tot mesmerismul și magnetismul animal, deși sub un alt nume. (H.P.B. – nota ediției în limba franceză)

²⁰⁰ Agag – rege amalecit, care a fost tăiat în bucăți de către profetul Samuel (1 Samuel 15:33) (n.t.)

am văzut o mulțime de lucruri *la fel de contrare esenței spiritului științific ca principiile catolicismului ultramontanist*. De fapt, filozofia lui Comte ar putea fi descrisă pe scurt drept o formă de *catolicism lipsit de creștinism*.” Mai departe, Huxley adoptă chiar un ton mai supărat, acuzându-i pe scoțieni de nerecunoștință, pentru că i-au permis episcopului să îi atribuie lui Comte fondarea unei filozofii care îi aparține de drept lui Hume. „A fost de ajuns”, exclamă profesorul, „pentru a-l face pe David Hume să se răsucească în mormânt, faptul că, exact în acest loc, la câțiva pași de propria sa casă, un auditoriu interesat îl asculta, fără să crâcnească, cum însăși esența doctrinei sale era atribuită unui scriitor francez care a trăit cu mai bine de cincizeci de ani după el și în ale cărui *pagini anoste și redundante nu regăsim nici vigoarea gândirii și nici claritatea stilului original...*”²⁰¹

Sărmanul Comte! S-ar părea că reprezentanții de seamă ai filozofiei sale s-au împuținat, cel puțin în această țară. În prezent nu au mai rămas decât „un fizician, un medic specializat în boli nervoase și un avocat”. Un critic foarte pertinent a numit acest trio disperat „o triadă anormală care, prinsă fiind în munca sa ardentă, nu își mai găsește timpul necesar pentru a se familiariza cu principiile și legile propriului său limbaj”²⁰².

Ca să încheiem subiectul, pozitiviștii nu precupețesc niciun mijloc pentru a răsturna spiritismul în favoarea propriei lor religii. Marii lor preoți suflă neobosit în trompete, considerând că aceasta este misiunea lor. Și, cu toate că niciun zid al vreunui Ierihon modern nu pare să se prăbușească la pământ dinaintea lor, ei nu încetează să se folosească de orice mijloace pentru a-și atinge scopul. Paradoxurile la care recurg de zor sunt nemaivăzute, iar

²⁰¹ Prof. Huxley, *Physical Basis of Life*

²⁰² Ne referim aici la un articol apărut într-un ziar newyorkez, semnat de trei persoane. Aceștia se autointitulau „triada”, afirmând despre ei că sunt un comitet fondat cu doi ani în urmă în scopul investigării fenomenelor spiritiste. Acest pasaj critic la adresa respectivei triade a apărut în revista *New Era*.

acuzățiile pe care le lansează împotriva spiritismului se bazează pe o logică irezistibilă. Într-o conferință recentă, se afirma de exemplu că: „Exercitarea exclusivă a instinctului *religios* dă naștere imoralității sexuale. Preoții, călugării, maicile, sfinții, *mediumii*, misticii și devoții sunt faimoși pentru lipsa lor de pudoare.”²⁰³

Ne bucură să subliniem că, în timp ce pozitivismul se proclamă sus și tare ca fiind o religie, spiritismul nu a pretins niciodată că este mai mult decât o știință, o filozofie în dezvoltare sau mai degrabă o cercetare a forțelor necunoscute și încă neexplicate ale naturii. Obiectivitatea diverselor fenomene ce îi sunt caracteristice a fost demonstrată de mai mulți reprezentanți de marcă ai științei, în timp ce „maimuțele” așa-zis savante au încercat în zadar să o nege. În final, putem remarca faptul că pozitiviștii noștri, care abordează atât de abrupt orice fenomen psihologic, sunt asemenea oratorului lui Samuel Butler, care

„... de-abia apuca să deschidă gura,
Că și scotea o figură de stil.”

Ne-am bucura foarte mult să nu fie necesar să extindem critica dincolo de limita reprezentată de acei impostori dogmatici care își arogă titlul de oameni de știință. Cu toate acestea însă, este de netăgăduit faptul că somitățile lumii științifice tratează orice chestiune nouă și inovatoare într-un mod care este sub orice critică. Între savanți, s-a încetățenit obiceiul de a realiza orice cercetare în manieră experimentală. Ei trec cu multă prudență de la o opinie la alta și acordă o considerație excesivă autorităților recunoscute – toate acestea alimentând un conservatorism al gândirii, care duce în mod natural doar la dogmatism. Prețul progresului științific este mult prea des chiar martirizarea sau ostracizarea inovatorului. Reformatorul științific trebuie, ca să spunem așa, să atace citadela prejudecăților și a rutinei cu vârful baionetei. Foarte rar, mai apare câte un binevoitor care să-i acorde cât de cât o mână de

²⁰³ Dr. Marvin, *Lecture on Insanity*, N.Y., 1875

ajutor. Și chiar dacă acesta nu remarcă protestele zgomotoase și critica impertinentă a trepădușilor din anticamera științei, ostilitatea acestei alte clase reprezintă un pericol real, pe care orice inovator trebuie să-l înfrunte și să-l depășească. Domeniul cunoașterii se extinde în ritm alert, însă marea majoritate a oamenilor de știință nu contribuie deloc la aceasta. De fiecare dată, ei fac tot ce le stă în putință pentru a face să naufragieze vasul oricărei noi descoperiri, ducându-l cu el la fund și pe inventator. Oricine reușește să răzbească în fața acestor obstacole prin propriile sale merite, fiind plin de curaj, intuiție și perseverență, merită admirația noastră netăgăduită. Majoritatea forțelor naturii au fost luate mai întâi în derâdere, iar în momentul descoperirii lor, acestea au fost catalogate drept absurde și neștiințifice. Mândria celor care nu au descoperit nimic devine tot mai mare, în timp ce cererile îndreptățite ale inovatorilor pe care nimeni nu a vrut să-i asculte nu sunt acceptate, până în momentul în care oponenții nu mai au încotro – dar atunci... vai de sărmana umanitate egoistă! Căci inventatorii ajung atunci să se răzbune, devenind și ei, la rândul lor, oponenții și opresorii noilor descoperiri în domeniul legilor naturii! Astfel, pas cu pas, omenirea se deplasează doar în al său cerc strâmt, circumscris cunoașterii, în timp ce știința își corectează constant greșelile, reajustând în ziua imediat următoare teoriile pe care le susținuse atât de înfocat cu o zi înainte. La fel se petrece în toate privințele, nu doar cu problemele adiacente psihologiei – precum mesmerismul, în dublul său sens, de fenomen fizic și spiritual –, ci și în ceea ce privește descoperirile din domeniul științelor exacte, care sunt atât de ușor de demonstrat.

Atunci, ce s-ar putea face? Să ne aducem oare aminte de absurditățile trecutului? Să dăm din nou exemplul erudiților medievali, care se luptau cu clerul, pentru a impune teoria heliocentrică, ce contravenea dogmelor oficiale? Să ne amintim iarăși de specialiștii în domeniul conchiliologiei, care au negat la un moment dat faptul că scoicile-fosile, răspândite pe suprafața pământului, au aparținut

vreodată unor moluște vii? De naturaliștii secolului al XVIII-lea, care le-au declarat ca fiind doar asemănătoare animalelor – un *facsimil*? Și de modul în care acești naturaliști s-au ciorovăit, s-au luat la ceartă și chiar s-au insultat din pricina venerabilelor mumii din Antichitate, timp de aproape un secol, până ce Buffon a tranșat discuția, demonstrând că detractorii se înșelau? Desigur, o cochilie de scoică nu este în niciun caz un concept transcendent, ci un obiect foarte palpabil, care se pretează studiului. Prin urmare, dacă savanții nu s-au putut pune de acord asupra acestui subiect minor, cum am putea spera că vor crede vreodată în apariția diferitelor forme evanescente – mâini, chipuri și uneori chiar trupuri întregi, care se manifestă în timpul ședințelor autentice de spiritism?

MATERIALIȘTII LONDONEZI

Există o carte pe care oamenii de știință sceptici ar trebui să o considere drept o lectură de relaxare, în orele lor de liniște. Este vorba despre o lucrare publicată de Flourens, secretar permanent al Academiei Franceze, intitulată *Histoire des recherches de Buffon*. În această carte, autorul ne descrie modul în care marele naturalist i-a combătut și în final i-a învins pe adepții teoriei *facsimilului*. Totuși, aceștia au continuat să nege tot ce există sub soare, de parcă ar fi fost atinși de o epidemie a negației. Astfel, l-au combătut pe Franklin împreună cu electricitatea sa; au râs de Fulton și de aburul sub presiune; l-au etichetat pe inginerul Perdormet ca fiind numai bun pentru cămașa de forță, din pricina inițiativei sale de a construi căi ferate; l-au demontat pe Harvey; iar pe Bernard de Palissy l-au catalogat ca fiind „la fel de prost ca vasele sale”.

Într-o lucrare foarte des citată, *Conflict between Religion and Science*, profesorul Draper manifestă o tendință acută de a influența balanța justiției, atribuindu-i clerului toate impedimentele, toate obstacolele puse în calea progresului științei. Cu tot respec-

tul și admirația pe care le avem pentru acest elocvent scriitor și om de știință, trebuie totuși să protestăm și să-i dăm fiecăruia ce i se cuvine. Profesorul Draper menționează multe dintre descoperirile enumerate mai sus, iar apoi, relativ la fiecare caz, denunță rezistența acerbă întâmpinată din partea clerului, trecând însă sub tăcere opoziția similară din partea științei, manifestată invariabil față de orice nouă descoperire. Afirmatia pe care o aduce în favoarea științei, și anume: „Cunoașterea este putere” este fără îndoială justă. Însă abuzul de putere, fie că este cauzat de un exces de știință sau de ignoranță, este la fel de dăunător ca efect. În plus, în prezent, clerul a fost deja redus la tăcere, iar protestele reprezentanților săi abia dacă mai sunt remarcate de lumea științifică. Însă, în timp ce teologia a fost împinsă în plan secund, oamenii de știință și-au încheștat strâns mâinile pe sceptrul despotismului, pe care îl folosesc asemenea heruvimilor ce păzesc porțile Edenului cu sabia lor de foc, pentru a-i ține pe oameni departe de copacul nemuririi, prizonieri în această lume a materiei efemere.

Drept răspuns la afirmațiile doctorului Gully, care criticase teoria privind dispersia luminii emisă de Tyndall, editorul publicației londoneze *Spiritualist* menționa că îi suntem datori științei pentru grația faptului că spiritiștii nu au fost arși cu toții de vii la Smithfield. Putem într-adevăr să recunoaștem că oamenii de știință sunt în mod indirect binefăcătorii omenirii, știut fiind faptul că practica arderii savanților pe rug nu mai este la modă. Însă ar fi incorect să ne punem următoarea întrebare: dacă Faraday, Tyndall, Huxley, Agassiz și alții, dată fiind părerea lor față de doctrina spiri-tistă, ar dispune totuși de puterea nelimitată pe care o avea cândva Inchiziția, oare spiritiștii ar mai putea dormi atunci la fel de liniștiți ca acum? Într-adevăr, probabil că savanții nu i-ar arde pe rug pe cei care cred într-o lume a spiritelor – deoarece este ilegal să arzi pe cineva de viu –, totuși este foarte posibil ca aceștia să îi interneze la Spitalul „Vesel” pe toți spiritiștii pe care pot pune mâna. Toată lumea știe cum îi numesc ei pe spiritiști: „maniaci incurabili”,

Henry Slade

„nebuni”, „adoratori de fetișuri” și alte nume de acest gen. Chiar că nu înțelegem ce i-a trezit editorului publicației londoneze *Spiritualist* într-o asemenea măsură recunoștința față de tutelajul binevoitor al oamenilor de știință. Considerăm că procesul recent intentat mediumului Slade de către domnii Lankaster și Donkin ar fi trebuit în sfârșit să le deschidă ochii spiritiștilor orbiți de speranțe deșarte, dovedindu-le astfel că materialismul încăpățânat este adeseori

mai fanatic și mai bigot chiar decât fanatismul religios.

Unul dintre textele cele mai sclipitoare ieșite de sub penița profesorului Tyndall este un eseu extrem de caustic, intitulat: *Martineau și materialismul*. Cu siguranță că în anii ce vor veni, autorul va renunța totuși la anumite expresii mai grosolane sau mai lipsite de stil pe care le-a utilizat acolo. Însă, pe moment, nu ne vom ocupa de respectivele expresii, ci vom examina doar ce are de spus acesta despre conceptul de conștiință. Tyndall citează la un moment dat următoarea afirmație a domnului Martineau: „Un om poate spune: «eu simt», «eu gândesc», «eu iubesc»; dar cum se infuzează conștiința însăși în această situație?” Tot el ne oferă următorul răspuns: „Trecerea de la fizica creierului la fapte ce corespund conștiinței este ceva de neconceput. Gândul și acțiunea moleculară de la nivelul creierului apar simultan, însă noi nu posedăm nici organul intelectual și se pare că nici vreun rudiment al unui asemenea organ, care să ne permită să trecem de la un element la celălalt printr-un proces de gândire. Ambele se produc în același timp, dar noi nu știm de ce. Chiar dacă mintea și simțurile noastre ar fi suficient de expansionate, puternice și clare, pentru a ne permite să vedem și să percepem fiecare moleculă a creierului,

chiar dacă am putea să le urmărim acțiunile, modul de grupare și descărcările electrice care au loc la nivelul lor, reușind astfel să putem decela exact stările corespondente ale gândurilor și emoțiilor, tot am fi foarte departe de soluționarea problemei. Cum sunt legate aceste procese fizice de dinamica conștiinței?

Abisul dintre cele două categorii de fenomene rămâne astfel în continuare insondabil pentru intelectul nostru.”²⁰⁴

Acest abis, la fel de insondabil pentru profesorul Tyndall ca fenomenul de refracție pentru mintea omului de știință care nu îi cunoaște cauzele, reprezintă un obstacol doar pentru cei lipsiți de intuiție spirituală. Scrisă în 1854, cartea profesorului Buchanan, *Outlines of Lectures on the Neurological System of Anthropology*, conține sugestii care, dacă ar fi luate în considerare de acești pseudo-savanți superficiali, le-ar arăta cum să ridice un pod peste acest abis atât de înspăimântător. Într-un prezent econom și rațional, lucrarea este asemenea unui grâнар unde se află depozitate o mulțime de semințe intelectuale, spre a fi folosite pentru recoltele viitoare. Însă edificiul materialismului se bazează în întregime pe acest fundament grosier – rațiunea. *Chiar extinzând posibilitățile rațiunii până la limita lor maximă, susținătorii ei pot cel mult să ne dezvăluie un univers alcătuit din molecule animate de un impuls ocult.* Printr-o simplă schimbare de termeni, din analiza profesorului Tyndall cu privire la starea mentală a clerului ultramontanist, putem deduce cel mai bun diagnostic posibil privitor la boala de care suferă savanții noștri. În loc de „ghizi spirituali”, trebuie să citim „oameni de știință”; „trecutul pre-științific” îl substituim cu „prezentul materialist”; vom spune „spirit” în loc de „știință”, și astfel, în paragraful următor, avem portretul viu al savantului modern, ieșit din mâna unui maestru:

„...Ghizii lor spirituali trăiesc în întregime într-un trecut pre-științific, până în punctul în care chiar și mintea celor mai in-

²⁰⁴ Tyndall, *Fragments of Science*

teligenți dintre ei se atrofiază relativ la adevărul științific. Aceștia au ochi, dar nu văd nimic; au urechi, dar nu aud; fiindcă atât ochii, cât și urechile lor sunt prizoniere ale unor imagini și sunete dintr-o altă epocă. În ce privește relația lor cu știința, creierul adeptilor ultramontanismului a rămas la stadiul nedevelopat al unui copil, din cauza lipsei de exercițiu. Fiind astfel la fel ca niște copii în ceea ce privește cunoașterea științifică, dar deținând puteri spirituale uriașe în ochii celui ignorant, ei propovăduiesc și impun practici care îi fac să roșească de rușine chiar și pe cei mai inteligenți dintre ei.”²⁰⁵ Ocultistul îi întinde această oglindă științei, pentru a se recunoaște pe ea însăși.

Încă din ziua în care istoria a consemnat primele legi stabilite de oameni, nu a existat niciodată vreun popor la care codul legislativ să nu prevadă că viața sau moartea cetățenilor săi poate depinde în totalitate de mărturia a doi sau trei martori credibili. „Pe baza mărturiei a doi sau trei martori, cel care merită moartea, va fi omorât”²⁰⁶, spune Moise, primul legiuitor pe care îl întâlnim în istorie. „Legile care condamnă un om la moarte, pe baza depozității unui singur martor, sunt un afront la adresa libertății” – spune Montesquieu. „Dar simpla rațiune cere să fie doi asemenea martori.”²⁰⁷

Astfel, valoarea mărturiei ca dovadă constituie un acord tacit acceptat în toate țările. Cu toate acestea, oamenii de știință refuză să accepte o dovadă fondată pe depozitia a milioane de oameni împotriva unuia singur. Sute de mii de oameni depun mărturie, dar în van. *Oculos habent et non vident!*²⁰⁸ Ei sunt hotărâți să rămână orbi și surzi. Treizeci de ani de demonstrații practice, alături de mărturia a milioane de adepți din Europa și America, merită o

²⁰⁵ Tyndall, prefață la *Fragments of Science*

²⁰⁶ *Deuteronomul*, cap. XVII, 6

²⁰⁷ Montesquieu, *Esprit des Lois*, XII, cap. 3

²⁰⁸ Ei au ochi, dar nu văd! (lat.) (n.t.)

anumită doză de respect și de considerație. Și aceasta, mai ales atunci când verdictul a doisprezece spiritiști, influențați de dovezile prezentate de alți doi martori, este suficient pentru a-l trimite la spânzurătoare chiar și pe un om de știință, pentru o crimă comisă poate sub influența unei comoții a moleculelor cerebrale neîngrădite de conștiința unei consecințe morale viitoare.

Întreaga lume civilizată ar trebui să privească plină de respect și venerație spre știință în ansamblu, văzând-o ca pe un țel divin, fiindcă doar știința îi poate permite omului să înțeleagă cu adevărat Divinitatea printr-o justă apreciere a operei sale. „Știința este înțelegerea tuturor faptelor”, spune Webster, „este o căutare a adevărului ca scop în sine, urmărind astfel atingerea cunoașterii pure.” Dacă această definiție este corectă, atunci înseamnă că majoritatea erudiților din vremurile noastre s-au dovedit necredincioși zeiței lor. „Adevărul ca scop în sine!” Și unde ar trebui căutată cheia fiecăruia dintre adevărurile naturii, dacă nu printre misterele încă neexplorate ale psihologiei? Cum se face că, studiind natura, atâtia și atâtia savanți fac doar o selecție a faptelor, și nu le studiază decât pe cele care sunt în acord cu prejudecățile lor?

Cel mai mare dușman al psihologiei este școala de medicină, cunoscută sub numele de *medicina alopatică*. În zadar le-am putea reaminti acestora că, dintre toate științele așa-zis exacte, medicina recunoaște că este cea care merită cel mai puțin acest calificativ. Medicii ar trebui să-și îndrepte atenția asupra psihologiei, mai mult decât asupra oricărei alte ramuri a medicinei, din moment ce, fără ajutorul ei, practica lor nu face decât să degenereze într-un simplu joc al șansei, în care ei ghicesc totul la întâmplare. Cu toate acestea, o neglijează aproape complet. Cel mai mic dezacord referitor la doctrina promovată de ei este considerat drept erezie. În zadar metodele neacceptate și nerecunoscute de ei salvează mii de vieți. Medicii resping în bloc orice inovație și orice inovator, agățându-se de ipotezele și tratamentele unanim acceptate, până ce noile metode nu vor fi declarate *conforme*. Între timp, miile de pacienți nenorocoși

n-au decât să moară; aceasta este o chestiune secundară în raport cu păstrarea integrității profesionale, care primează pentru ei.

Teoretic, medicina este cea mai binefăcătoare dintre științe, dar în fapt aici găsim cele mai multe exemple de meschinărie, de materialism, de ateism și de încăpățănare răutăcioasă. Patronajul distinșilor medici a dus rareori la descoperiri cu adevărat folositoare. Lăsarea de sânge (cu lipitori, cu ventuze sau cu bisturiul) a atins un apogeu al popularității, pentru ca apoi să cadă într-o binemeritată uitare. Apa, care acum le este liber administrată pacienților cu febră, le era interzisă odinioară, băile fierbinți au fost înlocuite de băile reci, existând de asemenea o vreme când hidroterapia era la mare cinste. Chinina – pe care un apărător modern al autorității biblice se străduiește din răspuț să o declare drept „pomul vieții”²⁰⁹ din Paradis și care a fost adusă în Spania în 1632 – a fost ignorată ani în șir. În acest caz, Biserica s-a dovedit a avea mai mult discernământ decât știința. La cererea Cardinalului de Lugo, Inocențiu al X-lea i-a acordat patronajul său.

ROBE DE ÎMPRUMUT

Într-o lucrare străveche, intitulată *Demonologia*, autorul citează multe cazuri în care unele remedii importante, inițial neglijate, au fost ulterior remarcate din pricina unor simple întâmplări. Autorul arată de asemenea că majoritatea descoperirilor din domeniul medicinei nu sunt în definitiv decât „redescoperirea și reutilizarea unor practici străvechi”. În secolul al VIII-lea, Doamna Naouffleur, o femeie vraci, vindea rădăcină de ferigă cu titlul de remediu eficace secret împotriva teniazei. Secretul a fost cumpărat de Ludovic al XV-lea contra unei sume foarte mari de bani, medicii descoperind ulterior că și Galen recomanda și administra respectivul remediu pentru aceeași boală. Faimoasa pudră a Du-

²⁰⁹ C. B. Warring

celui de Portland împotriva gutei era de fapt *diacentaureon*-ul lui Caelius Aurelianus. Mai târziu s-a stabilit că primii medici ai Antichității foloseau și ei acest antidot, despre care citiseră în scrierile străvechilor filozofi greci. La fel și cu *apa medicinală* a doctorului Husson, al cărui nume îl și poartă de fapt. S-a descoperit că acest faimos remediu împotriva gutei este de fapt *Colchicum autumnale*, sau brândușa de toamnă, identică cu planta numită *Hermodyctylus*, ale cărei proprietăți fuseseră descoperite de Oribase, un medic faimos al secolului al IV-lea, precum și de Etius Amidenuș, un alt medic eminent din Alexandria secolului al V-lea. Ulterior, remediul fusese lăsat uitării pentru simplul fapt că era *prea vechi* pentru membrii corpului medical care au apărut ca ciupercile după ploaie spre sfârșitul secolului trecut!

Nici chiar marele Magendie, înțeleptul fiziolog, nu a fost scutit de această situație a redescoperirii unor remedii deja confirmate de medicii din vechime. Leacul său împotriva tuberculozei, adică acidul prusic, este menționat deja în lucrările lui Linnaeus, *Amenitates Academicae*, vol. IV. Acolo, acesta arată că apa distilată de *Prunus laurocerasus*²¹⁰ era foarte eficientă în cazurile de tuberculoză pulmonară. De asemenea și Pliniu ne asigură că extractul de migdale și de sâmburi de cireșe vindecă chiar și tusea cea mai rebelă. După cum bine remarcă autorul *Demonologiei*, se poate afirma pe bună dreptate că „preparatele pe bază de opiu, prezentate ca descoperire a timpurilor moderne, se găsesc toate menționate în lucrările autorilor din vechime”, atât de discreditați în zilele noastre.

Galen

²¹⁰ Laur comun (lat.) (n.t.)

Întreaga lume recunoaște că încă din timpuri imemorabile, Orientul Îndepărtat a fost întotdeauna ținutul cunoașterii. Botanica și mineralogia nu au fost niciunde studiate mai profund ca în străvechea Asie Centrală, nici măcar în Egiptul antic. Deși părtinitor și nedrept în toate celelalte lucrări ale sale, Sprengel recunoaște și el acest fapt în a sa *Istorie a medicinei*. Și totuși, ori de câte ori este adus în discuție subiectul magiei, India nu este pomenită mai deloc, deoarece practicile din această țară sunt mai puțin cunoscute decât practicile magice ale oricărei alte civilizații străvechi. La hinduși, cunoașterea magiei era și continuă să fie chiar și mai ezoterică decât la preoții egipteni. În trecut, era ceva atât de sacru, încât existența sa nu era recunoscută decât pe jumătate, magia nefiind practică în public decât în cazuri excepționale. *Magia era mai mult decât o chestiune religioasă, căci era considerată divină*. Hierofanții egipteni, în ciuda moralității lor severe și pline de puritate, nu pot fi nici măcar comparați cu gimnozofiștii asceți, nici în ce privește sfințenia vieții lor și nici în privința puterilor miraculoase atinse prin renunțarea supranaturală la tot ce este pământesc. Toți cei care îi cunoșteau bine, îi considerau mai demni de respect chiar și decât magii caldeeni. Renunțând chiar și la cel mai mic confort, aceștia trăiau în păduri, ca niște ermiți izolați cu totul de lume²¹¹, în vreme ce confrății lor din Egipt nu erau singuratici, ci trăiau în comunități. Deși istoria nu îi ține la rang de cinste pe cei ce au practicat magia sau divinația, se știe totuși că aceștia dețineau secretul vindecării și că abilitățile lor practice erau fără egal. Există numeroase volume păstrate în mănăstirile hinduse, unde sunt consemnate dovezi ale realizărilor lor. A încerca să aflăm dacă acești gimnozofiști au fost adevărații fondatori ai magiei în India, sau dacă ei doar au practicat cunoștințele ce le fuseseră transmise drept moștenire de către primii rishi²¹² – cei

²¹¹ Ammianus Marcellinus, XXIII, 6

²¹² Rishi erau în număr de șapte. Ei au trăit în timpurile prevedice, fiind

șapte înțelepți primordialii – ar fi ceva ce erudiții, acești susținători ai exactității faptelor, l-ar considera doar o speculație vană. Iată ce spune un autor contemporan cu privire la aceasta: „Grija cu care își educă tineretul, familiarizându-l cu sentimentele virtuozose și generoase, este demnă de cel mai înalt respect. Maximele și discursurile lor, așa cum au fost consemnate de istorici, arată că erau maeștri în filozofie, metafizică, astronomie, morală și religie.” Aceștia și-au păstrat demnitatea chiar și sub guvernarea celor mai puternici prinți, cărora nu li se înfățișau nici pentru obținerea celui mai mic favor. Dacă regii doreau sfatul sau ajutorul acestor înțelepți, trebuiau să meargă ei înșiși să-i vadă, sau să le trimită un mesager. Virtutile plantelor și ale mineralelor nu aveau niciun secret pentru acești oameni. Ei au pătruns ascunzișurile cele mai profunde ale naturii, iar psihologia și fiziologia erau pentru ei cărți deschise, rezultatul fiind dobândirea cunoașterii acestei științe, *machagiotia*, care cu dispreț este denumită în zilele noastre *magie*.

Miracolele descrise în Biblie au devenit fapte acceptate de către creștini. A te îndoi de realitatea lor denotă o lipsă de credință. Însă relatările despre miracolele și minunile din *Atharva-Veda*²¹³ provoacă disprețul, fiind considerate lucrarea diavolului. Totuși, bazându-ne pe mai multe cercetări, putem dovedi identitatea dintre cele două categorii de fenomene, în ciuda împotrivirii unor erudiți ai limbii sanscrite. Mai mult, deoarece s-a dovedit că Vedele sunt mai vechi decât Biblia evreilor cu mai multe secole, putem deduce cu ușurință că, în cazul în care au existat influențe și împrumuturi între cele două tradiții, cărțile sacre ale Indiei în niciun caz nu pot fi acuzate de plagiat.

În primul rând, cosmogonia lor arată cât de eronată este părerea prevalentă printre națiunile civilizate cum că Brahma a fost

cunoscuți sub numele de înțelepți și venerați ca semizeii. Haugh apreciază că aceștia ocupau în religia brahmanică o poziție similară cu cei doisprezece fii ai lui Iacob din Biblia evreiască. Brahmanii afirmă despre sine că sunt descendenții direcți ai acestor rishi.

²¹³ Cea de-a patra Veda

considerat dintotdeauna de către hinduși ca Zeul lor suprem. Brahma este o zeitate secundară, „cel care mișcă apele”, la fel ca Iehova. El este divinitatea *creatoare* și este reprezentat alegoric ca având patru capete, corespunzătoare celor patru puncte cardinale. El este demiurgul, *creatorul* lumii. Polier scria în lucrarea sa *Mythologie des Indous*: „În starea primordială a creației, universul, sub formă de germene, scufundat în ape, se odihnea la sânul Celui Etern. În mijlocul acestui haos înconjurat de întuneric, Brahma, creatorul lumii, se odihnea pe o frunză de lotus, mișcându-se deasupra apelor, întunericul fiind nedespărțit de ape.” Această cosmogonie este identică cu cea egipteană, unde, la început, Athor²¹⁴ sau Mama Noapte (care reprezintă întunericul nelimitat), ca element primordial ce acoperă abisul infinit, era animată de apă și de Spiritul universal al Celui Etern, care exista singur în Haos. La fel ca în scripturile evreiești, creația începe cu Spiritul lui Dumnezeu și cu emanația sa creatoare, care constituie o altă zeitate.²¹⁵ Percepând această stare a lucrurilor, Brahma își spune consternat: „Cine sunt eu? De unde vin?” Atunci aude o voce care îi răspunde: „Îndreaptă-ți rugăciunile către Bhagavat – Cel Etern, cunoscut și ca Parabrahman.” Brahma, încetându-și mișcarea, se așază pe lotus într-o atitudine contemplativă și meditează asupra Celui Etern, care, încântat de devoțiunea sa, înlătură întunericul primordial și îi conferă acestuia cunoașterea. „După aceea, Brahma se manifestă din oul primordial (haosul infinit) sub forma *luminii* și, deoarece înțelegerea lui cuprinde acum totul, el inițiază Creația. El *se mișcă deasupra apelor eterne*, Spiritul lui Dumnezeu fiind în el. El este denumit *Narayana*, în ipostaza sa de cel ce se mișcă deasupra apelor.”

Lotusul, floarea sacră a egiptenilor, precum și a hindușilor, este simbolul lui Horus și în același timp al lui Brahma. Nu există

²¹⁴ Ortografiere conformă cu *Dicționarul arhaic*

²¹⁵ Nu avem în vedere Biblia actuală sau acceptată, ci pe cea evreiască, interpretată conform Cabalei.

niciun templu în Tibet sau în Nepal unde imaginea sa să nu fie reprezentată. Înțelesul acestui simbol este foarte sugestiv. *Florile de crin* pe care arhanghelul i le oferă Fecioarei, în picturile reprezentând „Buna vestire”, au același simbolism ezoteric. În această privință, îndrumăm cititorul către operele lui Sir William Jones.²¹⁶ Pentru hinduși, lotusul este emblema puterii creatoare a naturii, prin intermediul focului și al apei (spirit și materie). „O Tu, Cel Etern”, spune un vers din *Bhagavat Gita*, „în ființa Ta îl văd pe Brahma Creatorul, având un lotus drept tron!” Sir W. Jones arată că semințele lotusului conțin – înainte chiar de a germina – frunze perfect formate, reprezentări în miniatură ale plantei care se va dezvolta mai târziu. Sau, după cum precizează autorul lucrării *The Heathen Religion*, „natura ne oferă astfel o mostră a acțiunii pre-formatoare a creațiilor sale”, pentru ca ulterior să spună că „semințele tuturor plantelor *fanerogame*, care au stamine și pistil aparente, conțin în embrion o plantă gata formată”.²¹⁷

EMANAȚIA UNIVERSULUI OBIECTIV DIN EU-L SUBIECTIV

În cazul adepților budismului, lotusul are aceeași semnificație. Maha-Maya sau Maha-Deva, mama lui Gautama Buddha, a fost anunțată că poartă un fiu de către Bhodisat (spiritul lui Buddha), care a apărut lângă patul ei, având un *lotus* în mână. De asemenea, Osiris și Horus sunt adeseori reprezentați de către egipteni în asocieri cu florile de lotus.

Aceste fapte dovedesc toate identitatea de origine a acestei idei în cadrul celor trei sisteme religioase, hindus, egiptean și iudeo-creștin. Peste tot unde apare nufărul (lotusul), acesta semnifică emanația obiectivului din ceea ce este ascuns, sau subiectiv –

²¹⁶ *Dissertation Relating to Asia*

²¹⁷ Dr. Gross, p. 195

Horus cu un buchet de lotuși

ideea eternă a trecerii Divinității invizibile de la forma sa abstractă, la cea concretă, sau vizibilă. Căci, de îndată ce întunericul a fost înlăturat și „s-a făcut lumină”, ochii cunoașterii lui Brahma s-au deschis, și acesta a văzut în lumea ideală (care până atunci fusese ascunsă în eternitate în mintea Divinului) formele arhetipale ale tuturor lucrurilor și ființelor viitoare, infinit de numeroase, care vor fi aduse la existență și astfel făcute vizibile. În această primă etapă a acțiunii, Brahma încă nu a devenit creatorul, constructorul universului. La fel ca un arhitect, mai întâi acesta trebuia să cunoască planul și să conștientizeze formele ideale care se aflau în stare potențială în sânul Celui Etern, la fel ca frunzele viitoare ale lotusului ascunse în sămânța plantei. Această noțiune trebuie să o avem în vedere pentru a găsi originea și sensul versetului din cosmogonia iudaică, unde putem citi: „Și Dumnezeu a zis să dea pământul... pomi care să facă rod după soiul lor, a căror sămânță era în ei”. În toate religiile primitive, „Fiul Tatălui” este Dumnezeu Creatorul, adică este gândul Lui care devine vizibil. Înainte de perioada creștină, începând cu conceptul hindus de Trimurti, până la cele trei capete cabalistice din scrierile evreiești, aspectul

de trinitate a divinității în toate religiile a fost pe deplin definit și substanțializat prin intermediul alegoriilor specifice fiecăreia. În cadrul religiei creștine, putem vedea doar o altoire artificială a unei ramuri noi pe un trunchi mai vechi. Iar crinul pe care îl poartă în mână arhanghelul în momentul Bunei Vestiri, simbol adoptat de biserica greacă și de cea romană, arată o aceeași semnificație metafizică.

Lotusul este rodul focului (al căldurii) și al apei, de aici și simbolismul său dual: Spirit și materie. Zeul Brahma este al doilea element al trinității. La fel sunt și Iehova (Adam-Kadmon) și Osiris, sau mai degrabă Pimander, sau Puterea Minții Divine, a lui Hermes. Pimander reprezintă sursa tuturor zeilor solari egipteni. Cel Etern este Spiritul focului, care trezește, fructifică și dezvoltă într-o formă concretă tot ceea ce este născut din apă sau din pământul primordial, apărut din Brahma, în cadrul procesului evoluției. Însă Universul în sine este Brahma, iar Brahma este Universul. Aceasta este filozofia lui Spinoza, care are rădăcini în sistemul pitagoreic, și este chiar motivul pentru care Giordano Bruno a murit ca martir. Acest eveniment istoric demonstrează cât de mult s-a îndepărtat teologia creștină de punctul său de origine. Giordano Bruno a fost ars pe rug pentru exegeza unui simbol îmbrățișat de primii creștini și interpretat de către apostoli! Lotusul pe care îl ține în mână Bhodisat, și mai apoi Gabriel, simbolizează focul și apa sau ideea de creație și generare, fiind încorporat în străvechea taină a Botezului.

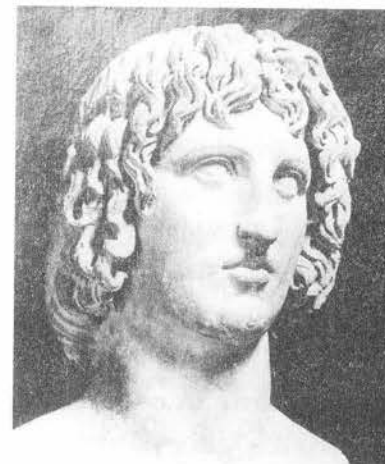
Doctrinile lui Bruno și ale lui Spinoza sunt aproape identice, deși cuvintele folosite de cel din urmă sunt mai ermetice, fiind alese cu mai multă precauție decât cele pe care le întâlnim în teoriile autorului lucrărilor *Causa Principio et Uno* și *Infinito Universo e Mondi*. Atât Bruno, care mărturisește că Pitagora a fost sursa cunoștințelor sale, cât și Spinoza, care, fără a o recunoaște deschis, lasă totuși să se citească printre rânduri, au aceeași perspectivă asupra cauzei primordiale. Pentru ei, Dumnezeu este

o entitate absolută în sine, un Spirit Infinit – singura ființă cu adevărat liberă și independentă de efecte sau de cauze, altele decât ea însăși. Prin această Voință care a creat toate lucrurile și ființele și care a dat primul impuls legilor cosmice, Dumnezeu menține permanent existența și ordinea întregului Univers. La fel ca adepții doctrinei hinduse svabhava, pe nedrept numiți atei, care susțin că toate lucrurile, oamenii, zeii și spiritele s-au născut din svabhava, sau propria lor natură²¹⁸, atât Spinoza, cât și Bruno au ajuns la concluzia că *Dumnezeu trebuie căutat în natură și nu în afara acesteia*. Creația fiind proporțională cu puterea Creatorului, atunci Universul, la fel precum Creatorul său, trebuie să fie infinit și etern, o formă emanând din propria sa esență, care creează la rândul ei o altă formă. Comentatorii moderni afirmă că Bruno, „nefiind susținut de speranța unei alte lumi mai bune, mai degrabă și-a sacrificat viața decât convingerile”; permițând astfel să se deducă ideea că Giordano Bruno nu credea în nemurirea Sufletului. Profesorul Draper afirmă categoric că acesta nu credea în continuarea existenței după moarte. Scriind despre nenumăratele victime ale intoleranței religioase a Bisericii, el remarcă: „Trecerea de la această viață la lumea de apoi, deși este o încercare grea, însemna totodată și părăsirea vieții trecătoare și pline de griji pentru fericirea eternă... Martirul credea că există o mână invizibilă care îl conduce pe drumul său prin valea întunecată... Pentru Bruno nu a existat un asemenea ajutor. Convingerile filozofice pentru care și-a dat viața nu i-au putut conferi o asemenea consolare.”²¹⁹

²¹⁸ „Brahma nu creează Pământul, Mirtlok, și nici restul Universului. El însuși apărând din Sufletul Lumii, în urma separării de Cauza Primordială, din el emană la rândul său întreaga natură. El nu se mișcă deasupra apelor, ci este una cu ele. Brahma nu este separat de Univers, ci formează împreună o singură Ființă; fiecare particulă este în esență chiar Brahma, avându-și originea în el însuși.” [Burnouf, *Introducere*, p.118]

²¹⁹ *Conflict between Religion and Science*, p. 180

Se pare însă că profesorul Draper cunoștea doar la modul superficial adevăratele convingeri ale filozofilor. Îl putem lăsa pe Spinoza afară din ecuație, el poate să rămână un ateu absolut și un materialist în ochii criticilor. Prudența de care dă dovadă în scrierile sale face să fie extrem de dificil pentru cineva care nu poate citi printre rânduri și nu este foarte familiarizat cu înțelesurile ascunse ale metafizicii pitagoreice, să-și dea seama de sentimentele sale reale. Însă

Virgil

Giordano Bruno trebuie să a crezut într-o altă viață, dacă a aderat la doctrinele lui Pitagora. Prin urmare nu putea fi un ateu, a cărui filozofie nu i-a oferit „o astfel de consolare”. Procesul și ulterior confesiunea sa, așa cum sunt acestea redată de profesorul Domenico Berti în cartea sa *Vita di Giordano Bruno*, fiind compilate din documente originale care au fost recent publicate, dovedesc fără urmă de îndoială care erau filozofia și crezurile sale reale. În acord cu platonicienii din Alexandria și cu cabaliștii de mai târziu, el susținea că Iisus a fost un mag, în sensul atribuit acestui cuvânt de Porfiriu și Cicero, care îl numesc *divina sapientia* („cunoașterea divină”), și de Filon Iudeul, care descria magii ca fiind minunați căutători ai misterele ascunse ale naturii. Nici nu se punea problema sensului peiorativ pe care l-a primit cuvântul „magie” în secolul nostru. Conform perspectivei sale înălțătoare, *magii erau oameni sfinți, care, retrăgându-se de la orice altă preocupare pământească, contemplau virtuțile divine, înțelegând astfel mai bine natura divină a zeilor și a spiritelor. Astfel, ei i-au inițiat și pe alții în aceste mistere, care presupuneau o interacțiune neîntreruptă cu ființele invizibile, pe parcursul întregii vieți*. Însă, pentru a reliefa cele mai intime convingeri ale lui Giordano Bruno, vom cita câteva fragmente din *actul de acuzare* și din propria sa *confesiune*.

Capetele de acuzare aduse de Mocenigo sunt exprimate după cum urmează:

„Eu, Zuane Mocenigo, fiul ilustrului Senior Marcantonio, denunț în fața cucernicilor părinți, după cum îmi dictează conștiința și conform ordinului primit de la duhovnicul meu, că l-am auzit pe Giordano Bruno, de mai multe ori, când discutăm la mine acasă, afirmând că este o mare blasfemie a spune că pâinea se transformă în trup, conform doctrinei catolice; că este contra slujbelor religioase; că nicio religie nu îl mulțumește; că Iisus a fost un sărman nefericit (*un tristo*) și că dacă a făcut lucruri rele pentru a seduce oamenii, putea foarte bine să își dea seama că va fi crucificat; că Dumnezeu nu este alcătuit dintr-o trinitate, pentru că astfel Dumnezeu ar fi imperfect; că lumea este eternă și că există lumi infinite pe care Dumnezeu le creează în continuu, deoarece El dorește tot ceea ce poate; că Iisus a făcut miracole aparente și a fost un *magician*, și la fel au fost și apostolii Săi, iar el are de gând să facă tot ce au făcut ei și chiar mai mult; că Iisus nu a vrut să moară, ci a evitat moartea cât a putut; că nu există pedeapsă pentru păcate și că sufletele create prin acțiunea naturii trec dintr-un animal în altul; că la fel cum animalele se nasc din păcat, la fel este și în cazul oamenilor, care renasc după disoluția trupurilor lor.”

Deși sunt perfide, cuvintele de mai sus indică totuși clar că Bruno credea în metempsihoza pitagoreică, care, așa neînțeleasă cum este, arată cu toate acestea credința în *supraviețuirea* omului într-o formă sau alta. Mai departe, acuzatorul continuă:

„El a dat de înțeles că dorește să fondeze o nouă sectă, cu numele *Noua filozofie*. A spus că Fecioara Maria nu ar fi putut concepe un copil și că credința noastră catolică este plină de blasfemii la adresa măreției lui Dumnezeu; mai susținea că toți călugării ar trebui privați de venituri și de dreptul la dispută, fiindcă aceasta dăunează lumii; că sunt cu toții niște măgari, iar doctrina noastră este o doctrină de măgari, că nu există nicio dovadă că credința noastră are trecere în fața lui Dumnezeu, și că a nu face altuia ce

nu dorim să ni se facă nouă este suficient pentru o viață bună; că își râde de celelalte păcate și se întreabă cum poate Dumnezeu să îndure atât de multe erezii ale religiei catolice. Bruno mai spunea că intenționează să practice arta divinației și să controleze astfel cursul evenimentelor; că Sfântul Toma și toți doctorii în teologie nu știu nimic în comparație cu el și că el ar putea pune întrebări care i-ar încuia chiar și pe cei mai de seamă teologi ai lumii.”

La aceste acuzații, filozoful a răspuns prin următoarea confesiune de credință plină de o convingere împărtășită de toți discipolii marilor maeștri ai Antichității:

„Pe scurt, cred în existența unui Univers Infinit, care este efectul unei puteri divine infinite, deoarece consider ca nedemn de puterea și bunătatea divină, capabilă să creeze, pe lângă lumea aceasta, multe altele, să fi proiectat și realizat o lume finită. Astfel, am susținut că există infinit de multe lumi, asemănătoare cu aceasta a Pământului, care, conform lui Pitagora, este un corp ceresc similar Lunii și celorlalte planete și stele, care sunt infinite ca număr. Mai cred de asemenea că toate aceste corpuri sunt lumi, fără de număr, care constituie universalitatea infinită într-un spațiu infinit, și aceasta este ceea ce numim Universul Infinit. Lumile acestui Univers sunt nenumărate, și astfel el are o dublă măreție infinită, mai întâi ca spațiu și apoi datorită multitudinii lumilor. Indirect, acesta poate fi considerat un punct de vedere în dezacord cu credința oficială.

Mai mult, cred că în acest univers există o Providență universală, prin intermediul căreia totul trăiește, ființează și se transformă, atingând perfecțiunea. Înțeleg aceasta în două moduri: în primul rând, întregul suflet este prezent în tot trupul și de asemenea în fiecare parte a sa, iar aceasta o numesc natura, umbra și amprenta Divinității. Mai apoi, cred că există un mod inefabil în care Dumnezeu, prin esența, prezența și puterea Sa, există în toate și dincolo de toate, nu ca parte a acestui tot, nu ca suflet al său, ci într-un mod inexplicabil.

Mai mult, cred că toate atributele Divinității sunt unul și același lucru. Împreună cu teologii și cu marii filozofi, consider că există trei Atribute: puterea, înțelepciunea și bunătatea, sau mai degrabă, mintea, intelectul și iubirea. Astfel, lucrurile capătă mai întâi existență prin minte, apoi ele dobândesc o existență separată și ordonată prin intelect și în al treilea rând, simetrie și armonie prin iubire. Astfel înțeleg ființa în toate și dincolo de toate, căci nu există nimic în afara ființei și nu există ființă fără esență, la fel cum nimic nu poate fi frumos fără ca frumusețea să fie și ea prezentă. În acest fel, nimic nu poate fi separat de prezența divină. Astfel înțeleg eu distincția în cadrul Divinității, ca fiind realizată prin rațiune și nu ca fiind un adevăr substanțial.

Mai cred că, odată ce lumea a fost formată și creată ea este, cu toată ființa sa dependentă de Cauza Primordială, și astfel își merită numele de Creație. Și Aristotel a susținut aceasta, când a spus că «de Dumnezeu depinde întreaga lume și întreaga natură». De asemenea, conform cu explicația sfântului Toma, fie că este eternă sau trecătoare, lumea este, cu întreaga sa ființă, dependentă de Cauza Primordială, nimic din ea nefiind independent.

Acum voi expune părerea mea în ceea ce privește adevărata credință. Nu voi vorbi în calitate de filozof despre individualitatea componentelor Divinității, despre înțelepciune și despre vlăstarul minții, numit de către filozofi Intelect, iar de către teologi, Cuvânt, despre care se crede că s-a întrupat în formă umană. Însă eu, stăruiind asupra textelor filozofice nu am înțeles aceasta, ci m-am îndoit și nu mi-am păstrat constant credința în această privință. Nu îmi amintesc să fi scris sau să fi vorbit despre aceasta în mod direct. Însă, în mod indirect, legat de alte subiecte, se poate deduce ceva despre această temă. Un spirit inventiv poate oricând să apeleze la ingeniozitatea și profesionalismul necesar, pentru a reuni anumiți indicatori, care să susțină ceva susceptibil de a fi demonstrat de rațiune în lumina adevărilor clare ca lumina zilei. Astfel, în ceea ce privește Sfântul Duh, văzut ca o treia persoană, nu am putut

să-l înțeleg, în modul în care ar fi trebuit să cred în acesta. Dar, conform cu doctrina pitagoreică și după cum a arătat și Solomon, l-am înțeles ca Suflet al Universului, sau adăugat Universului așa cum spune înțelepciunea lui Solomon: «Spiritul lui Dumnezeu a umplut întreg pământul și conține toate lucrurile, fenomenele și ființele», ceea ce corespunde cu doctrina pitagoreică explicată de Virgil în *Eneida*:

*Principio coelum ac terras camposque liquentes,
Lucentemque globum Lunae, Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem...*²²⁰

și versurile care urmează.

În filozofia mea, din acest Spirit, care este numit Viața Universului, purcede viața și sufletul a tot ceea ce are viață și suflu. Mai mult, înțeleg Sufletul ca fiind nemuritor; la fel sunt și corpurile, care, potrivit substanței lor, sunt toate nemuritoare, neexistând altă moarte decât diviziunea și unirea. Aceeași doctrină se exprimă și în *Ecleziastul*, care spune: «Nu este nimic nou sub soare; ce este a mai fost»."

Mai mult, Bruno mărturisește incapacitatea sa de a înțelege teoria celor trei persoane în cadrul Divinității și îndoielile sale cu privire la întruparea lui Dumnezeu în Iisus. Însă își susține cu putere credința în *miracolele* făcute de Iisus. Cum ar fi putut el, un filozof pitagorician, să le nege? Dacă sub constrângerile nemiloase ale Inchiziției s-a pocăit, la fel ca Galileo, implorând clemența persecutorilor săi bisericești, să nu uităm că a vorbit ca un om aflat între ciocan și nicovală, iar natura umană nu poate fi întotdeauna eroică când trupul este slăbit prin încarcerare și tortură.

Fără apariția atât de oportună a importantei lucrări a lui Berti, am fi continuat să îl venerăm pe Giordano Bruno ca pe un martir,

²²⁰ La început, un suflu interior pătrundea cerul, pământul, mările, globul strălucitor al Lunii și astrele Titanilor; Spiritul era infuzat în toate membrele trupului, mișcând întreaga masă (lat.) (n.t.)

al cărui bust merită așezat în Panteonul științelor exacte, încoronat cu laurii decernați de către profesorul Draper. Însă acum putem vedea că eroul lor de o zi nu este nici ateu, nici materialist, nici pozitivist, ci doar un pitagoreic care predă învățătura din Asia Superioară și care pretindea chiar că posedă puteri de magician, atât de mult disprețuite de școala lui Draper! Această *contradicție* este cel mai amuzat lucru pe care l-am văzut de când niște arheologi lipsiți de orice respect au declarat că o presupusă statuie a Sfântului Petru nu este nimic altceva decât Jupiter Capitolinul și de când identitatea dintre sfântul catolic Josaphat și Buddha a fost „dovedită” satisfăcător.

Astfel, putem căuta oriunde prin arhivele istoriei, și vom descoperi că nu există nicio fărâmbă din filozofia modernă – fie aceasta newtoniană, carteziană, huxley-ană sau oricare alta – care să nu provină din neprețuitele mine ale Orientului. Chiar și pozitivismul și nihilismul își găsesc prototipul în partea exoterică a filozofiei lui Kapila, după cum remarca pe bună dreptate Max Müller. Inspirația înțelepților hinduși a fost cea care a pătruns misterele Prajna Paramitei („înțelepciunea perfectă”); în mâinile lor s-a legănat primul strămoș al acestui copil slăbuț, dar gălăgios, pe care l-am botezat ȘTIINȚA MODERNĂ.

Capitolul IV

TEORII CU PRIVIRE LA FENOMENELE MEDIUMNICE

„Aleg partea mai nobilă a lui Emerson, atunci când, după mai multe deziluzionări, a exclamat: «Năzuiesc la Adevăr». Bucuria adevăratului eroism iluminează inima celui care poate cu adevărat să spună aceasta.”

John Tyndall

„O mărturie este suficientă atunci când se sprijină pe un număr mare de martori foarte sensibili care:

- 1. Sunt cu toții de acord că au văzut bine.*
- 2. Sunt sănătoși trupește și mintal.*
- 3. Sunt imparțiali și dezinteresați.*
- 4. Sunt unanim de acord.*
- 5. Adevăresc în mod solemn faptul respectiv.”*

Voltaire, Dicționar filozofic

Contele Agenor de Gasparin este un protestant devotat. Bătălia sa cu des Mousseaux, de Mirville și alți fanatici care au pus toate fenomenele spiritiste pe seama lui Satana a fost lungă și aprigă. Două volume a peste 1.500 de pagini sunt rezultatul acestei lupte, dovedind *efectele*, negând *cauza* și realizând eforturi supraumane pentru a inventa orice altă explicație decât cea corectă.

Critica severă primită de *Journal des Debats* din partea domnului

de Gasparin a fost citită de întreaga Europă civilizată.²²¹ După ce autorul descrie minuțios numeroasele manifestări la care a fost martor personal, acest jurnal propune în mod impertinent autorităților franceze să-i trimită la spitalul de nebuni *incurabili* pe toți cei care ar insista să crediteze această bazaconie, după citirea *onorabilei* analize a „halucinațiilor spirituale” publicată de Faraday.

„Luați aminte”, scria de Gasparin în răspunsul său, „reprezentanții științelor exacte sunt pe cale să devină... *inchizitorii* zilelor noastre... Faptele sunt mai puternice decât Academile. Răspinse, negate, batjocorite, ele sunt totuși fapte și există în realitate.”²²²

TEORIA LUI DE GASPARIN

Următoarele exemple de fenomene fizice, așa cum au fost observate de el personal și de profesorul Thury, pot fi găsite în opera voluminoasă a lui de Gasparin.

²²¹ *Des Tables*, vol. I, p. 213

²²² *Ibid.*, p. 216

TEORIA LUI THURY

„Experimentatorii au văzut adesea cum picioarele mesei erau *ținute* – ca să spunem așa – la podea și, în ciuda exaltării celor din jur, refuzau să se miște din locul în care erau. Cu alte ocazii, au fost observate mese care levitau într-o manieră destul de energică. Martorii au auzit, cu propriile lor urechi, bătăi atât puternice, cât și slabe, primele amenințând să facă masa bucăți din cauza violenței lor, iar celelalte fiind atât de fine încât abia puteau fi percepute... În ceea ce privește LEVITAȚIILE FĂRĂ CONTACT, am găsit modalități de a le produce ușor și cu succes... Și astfel de levitații nu apar doar în cazuri izolate. Le-am reprodus de peste TREIZECI de ori. ²²³...Într-una din zile, masa de spiritism se răsucea și își ridica picioarele în mod succesiv, greutatea sa fiind mărită de un bărbat cântărind peste optzeci și șapte de kilograme, care era așezat pe ea; cu altă ocazie masa rămânea nemișcată și *de neclintit*, în ciuda faptului că persoana așezată pe ea nu cântărea decât șaiszeci de kilograme.²²⁴...Cu altă ocazie, am vrut ca ea să se întoarcă cu susul în jos, și într-adevăr s-a întors cu picioarele în aer, cu toate că degetele noastre *nu au atins-o nici măcar o dată*.”²²⁵

TEORIA LUI DES MOUSSEAUX, DE MIRVILLE

„Este sigur”, observă de Mirville, „că o persoană care a fost martorul repetat al unui astfel de fenomen, nu ar putea să accepte *excelenta* analiză a fizicianului englez.”²²⁶

Începând cu anul 1850, des Mousseaux și de Mirville, doi romano-catolici intransigenți, au publicat multe volume ale căror titluri au fost abil concepute pentru a atrage atenția publicului.

²²³ *Des Tables*, vol. I, p. 48

²²⁴ *Ibid.*, p. 24

²²⁵ *Ibid.*, p. 35

²²⁶ De Mirville, *Des Esprits*, p. 26

Aceasta trădează din partea autorilor o neliniște foarte puternică, pe care, în plus, ei nici măcar nu se obolesc să o ascundă. Dacă s-ar fi putut ca fenomenele să fie considerate contrafăcute, Biserica de la Roma nu s-ar fi străduit atât de mult să le reprime.

Ambele părți au lăsat scepticii în afara discuției și s-au pus de acord asupra faptului că oamenii se împart în doar două categorii: cei care cred în acțiunea directă a diavolului și cei care cred în spirite fără trup sau de alt gen. Simplul fapt că teologia se temea mult mai mult de revelațiile care ar fi putut surveni prin intermediul acestui canal misterios decât de toate „confliktele” amenințătoare cu știința, precum și de negările categorice ale acesteia din urmă, ar fi trebuit să le deschidă ochii celor mai sceptici.

Biserica de la Roma nu a fost niciodată nici credulă, nici lașă, ceea ce este din plin dovedit de machiavelismul care îi caracterizează politica. Mai mult decât atât, nu s-a preocupat prea mult de prestidigitatorii isteți, despre care *știa* că sunt simpli jongleri. Robert Houdin, Comte, Hamilton și Bosco au dormit liniștiți în paturile lor, în timp ce Biserica îi persecuta pe Paracelsus, Cagliostro și Mesmer, pe filozofii hermeneutici și pe mistici, astfel punând efectiv capăt oricăror manifestări autentice de natură ocultă prin uciderea mediumilor.

Cei incapabili să creadă într-un diavol personal și în dogmele Bisericii trebuie totuși să crediteze clerul cu suficientă șiretenie pentru a nu-și compromite reputația de infailibilitate, preocupându-se de niște manifestări care, dacă sunt frauduloase, trebuie inevitabil să fie demascate într-o bună zi. Însă cea mai bună mărturie vizavi de realitatea acestor forțe a fost oferită de Robert Houdin însuși, regele jonglerilor, care, când a fost chemat ca expert de Academie pentru a fi martorul minunatelor puteri *clarvăzătoare* și al greșelilor ocazionale ale unei mese de spiritism, a afirmat: „Noi jonglerii nu facem niciodată greșeli, iar cea de-a doua vedere a mea²²⁷ nu m-a înșelat niciodată până acum.”

²²⁷ Se referă la clarviziune (n.t.)

TEORIA LUI BABINET

Eruditul astronom Babinet nu a fost mai norocos când l-a selectat pe Comte, celebrul ventrilloc, pe post de expert în infirmarea fenomenelor legate de apariția vocilor și a bătăilor. Comte, dacă este să dăm crezare martorilor, i-a răs în nas lui Babinet la simpla sugestie a acestuia că bătăile erau generate de „*ventrilocism inconștient*”! Teoria aferentă, o adevărată „soră geamănă” a celeilalte teorii, a „*proceselor cerebrale inconștiente*”, i-a făcut să roșească pe mulți chiar dintre cei mai sceptici academicieni. Absurditatea sa era prea evidentă.

„Problema supranaturalului”, spune de Gasparin, „așa cum a fost ea descrisă de către Evul Mediu și așa cum se prezintă acum, nu se află printre cele pe care ne permitem să le disprețuim; amploarea și grandoarea ei nu trec neobservate de nimeni... Totul este profund serios în ceea ce o privește, atât răul, cât și remediul său, atât agravarea superstiției, cât și fenomenul fizic ce este destinat să o învingă.”²²⁸

TEORIA LUI HOUDIN

În continuare, el formulează o opinie decisivă. La această opinie a ajuns, convins fiind de diverse manifestări, după cum afirmă el însuși: „Numărul de fapte concrete care își revendică locul în lumina clară a adevărului a crescut atât de mult în ultima vreme, încât din două consecințe posibile una este inevitabilă: fie domeniul științelor naturale trebuie să consimtă să se extindă, fie domeniul supranaturalului va deveni atât de mare, încât nu va mai avea frontiere.”²²⁹

În multitudinea de cărți scrise împotriva spiritismului, care

²²⁸ *Avant propos*, pp. 12 și 16

²²⁹ Vol. I, p. 255

Robert Houdin

provin din surse catolice și protestante, niciuna nu a produs un efect mai înspăimântător decât lucrările lui de Mirville și des Mousseaux: *La magie au XIX-me Siecle; Mœurs et Pratiques des Demons; Hauts Phénomènes de la Magie, Les Mediateurs de la Magie; Des Esprits et de leurs Manifestations etc.* Aceste lucrări conțin cea mai exhaustivă biografie a diavolului și a servitorilor săi, apărută de-a lungul timpului, din Evul Mediu până în prezent,

pentru delectarea personală a catolicilor de bună-credință.

TEORIA DOAMNEI ROYER ȘI A LUI JOBART DE LAMBALLE

După părerea autorilor, *acela* care a fost un „mincinos și un ucigaș încă de la începuturi” a fost totodată și motorul principal al fenomenelor spiritiste. El s-a aflat de mii de ani încoace în fruntea teurgiei păgâne; și tot el a fost cel care, încurajat de amploarea ereziilor, a necredinței și a ateismului, a reapărut în secolul nostru. Academia Franceză și-a înălțat vocea pentru a protesta cu indignare, iar domnul de Gasparin a luat-o chiar ca pe o insultă personală. „Aceasta este o declarație de război, o ridicare a scuturilor” – scria el în voluminoasa sa lucrare dedicată combaterii acestor scrieri. „Opera lui de Mirville este un adevărat *manifest*... Aș fi încântat să văd în aceasta expresia unei opinii strict individuale, dar, de fapt, așa ceva este *imposibil*. Succesul lucrării, adeziunile solemne, reproducerea fidelă a tezelor sale de către diverse ziare și scribi ai cauzei, solidaritatea stabilită între ei și întregul

corp catolic... totul ajunge să arate faptul că este vorba despre o operă care, *la modul esențial, reprezintă un act, și are valoare de muncă colectivă*. Așa cum se prezintă lucrurile, am simțit că este de datoria mea să ripostez... M-am simțit obligat să ridic mânușa... și să înalț steagul protestant împotriva drapelului Bisericii Catolice.”²³⁰

Facultățile de medicină, așa cum și era de așteptat, asumându-și rolul de cor grecesc, s-au făcut eco-ul diverselor obiecții ce au fost vehiculate împotriva autorilor demonologici. Revista *The Medico-Psychological Annals*, editată de doctorii Brière de Boismont și Cerise, publică următoarele: „În afara acestor controverse ale părților antagoniste, niciodată nu s-a petrecut ca în țara noastră un scriitor să îndrăznească să întâmpine, cu o asemenea seninătate agresivă, ironia și zeflemeaua a ceea ce numim bun-simț; și, ca și cum ar vrea să sfideze și să provoace în același timp hohote răsunătoare de râs și înălțarea din umeri, autorul adoptă o atitudine ostentativă și, afișându-se cu obrăznicie înaintea membrilor Academiei, le prezintă ceea ce el numește «cu modestie»: *Memoriul său despre Diavol!*”²³¹

Aceasta a reprezentat cu siguranță o insultă gravă la adresa academicienilor; însă, încă din anul 1850, se pare că ei au fost sortiți să sufere în mândria lor mai mult decât majoritatea puteau să suporte. Ce idee să supui glumele Diavolului atenției celor patruzeci de „nemuritori”! Aceștia au jurat răzbunare și, unindu-se, au promovat o teorie care a depășit în absurditate chiar și demonolatria lui de Mirville! Dr. Royer și Jobart de Lamballe – ambii celebri în felul lor – au format o alianță și au prezentat Institutului un neamț, a cărui istețime oferea, conform declarațiilor sale, cheia rezolvării tuturor ciocăniturilor și bătăilor de pe ambele emisfere ale globului. „Roșim” – remarcă marchizul de Mirville – „când spunem că întregul truc consta pur și simplu în deplasarea repetată a unui

²³⁰ Vol. II, p. 524

²³¹ *Medico-Psychological Annals*, 1 ianuarie 1854

dintre tendoanele musculare de la picior. A urmat o mare demonstrație în fața întregului Institut întrunit... Au apărut expresii ale recunoștinței academice pentru această demonstrație *interesantă* și, câteva zile mai târziu, o garanție totală oferită publicului de către un profesor de la facultatea de medicină, cum că savanții și-au spus cuvântul, și misterul era în sfârșit dezlegat!”²³²

Însă astfel de explicații *științifice* nu au împiedicat nici fenomenul să-și urmeze liniștit cursul, nici pe cei doi scriitori pe tema demonologiei să continue să-și expună teoriile habotnice. Negând faptul că Biserica ar avea vreo legătură cu cărțile sale, des Mousseaux a oferit Academiei, cu gravitate, în plus față de *Memoriul* său, următoarele gânduri interesante și profund filozofice cu privire la Satana: „*Diavolul este principalul pilon al Credinței*. El este unul dintre marile personaje, a cărui viață este strâns legată de cea a Bisericii; iar în lipsa discursului său, care a ieșit într-un mod atât de triumfător prin gura Șarpelui, *prin care el s-a manifestat*, căderea omului nu s-ar fi putut produce. Astfel, dacă nu ar fi fost el (diavolul), atunci Salvatorul, Crucificatul, Mântuitorul ar fi fost cel mai ridicol figurant, iar Crucea, o insultă adusă bunului-simț!”²³³

Acest scriitor, și aceasta este de reținut, este doar ecoul fidel al Bisericii, care îl anatemizează în mod egal și pe cel care Îl neagă pe Dumnezeu, și pe cel care se îndoiește de existența obiectivă a lui Satana. Însă marchizul de Mirville dezvoltă și mai mult această idee a parteneriatului lui Dumnezeu cu Diavolul. După el, această este o adevărată afacere comercială, în care „partenerul tăcut” senior suportă ca partea activă a firmei sale să fie condusă după placul asociatului său junior, prin a cărui cutezanță și eficiență primul are de profitat. Cine ar putea avea o opinie diferită după citirea următorului pasaj?

²³² De Mirville, *Des Esprits, Constitutionnel*, 16 iunie 1854

²³³ Cavalerul des Mousseaux, *Moeurs et Pratiques des Demons*, p. x

„În momentul acestei invazii spiritiste din 1853, atât de superficial studiată, îndrăznisem să pronunțăm cuvintele: «catastrofă amenințătoare». Cu toate acestea, lumea nu se preocupa de subiect, însă, deoarece istoria ne prezintă aceleași simptome în toate epocile dezastruoase, am avut un presentiment al efectelor triste ale unei legi pe care Goërres a formulat-o astfel: [vol. V, pag. 356] «Aceste apariții misterioase au indicat în mod invariabil manifestarea pedepsei lui Dumnezeu pe pământ.»”

Aceste lupte de gherilă între campionii clerului și materialista Academie a Științelor dovedesc cu prisosință cât de puțin a făcut cea de-a doua pentru a dezrădăcina fanatismul orbesc din mințile persoanelor chiar foarte educate. În mod evident, *știința nici nu a cucerit pe deplin teologia și nici nu a redus-o la tăcere*. Ea o va învinge doar în ziua în care va catadicsi să vadă în fenomenul spiritist ceva mai mult decât o simplă halucinație și șarlatanie. Însă cum poate să facă aceasta fără să-l investigheze în mod amănunțit? Să presupunem că, înainte ca electromagnetismul să fie recunoscut public, profesorul Oersted din Copenhaga, cel care l-a descoperit, ar fi suferit un atac de ceea ce numim *psihofobie*, sau *pneumofobie*. Profesorul ar fi observat deja că un fir prin care trece curent electric manifestă o tendință de a influența acul magnetic, deviindu-l de la poziția sa firească la una perpendiculară pe direcția curențului. Mai mult decât atât, să presupunem că profesorul ar fi auzit despre anumiți oameni superstițioși care folosesc acest gen de ace magnetice pentru a comunica cu inteligențe invizibile și de faptul că aceștia primesc semnale și chiar poartă veritabile conversații cu acestea, prin intermediul devierilor unui astfel de ac, și că prin urmare profesorul ar fi resimțit o oroare științifică și un dezgust pregnant vizavi de o astfel de credință ignorantă, refuzând pur și simplu să mai aibă de-a face cu un astfel de ac. Care ar fi fost rezultatul? Poate că electromagnetismul nu ar fi fost descoperit nici până în ziua de azi, iar experimentatorii noștri ar fi fost primii ieșiți în pierdere ca urmare a acestui fapt.

Masă de spiritism

Babinet, Royer și Jobert de Laballe, toți trei membri ai Institutului, s-au distins în mod deosebit în această luptă dintre scepticism și supra-naturalism și cu siguranță că nu au cules nicio cunună cu lauri. Faimosul astronom s-a expus în mod imprudent riscului, pe câmpul de luptă al acestui fenomen. El a explicat fenomenul în mod științific. Însă, încurajat de credința dragă savanților că noua „epidemie” nu ar rezista unei cercetări amănunțite și nici nu ar rezista trecerii anului, a fost și mai imprudent, și a publicat două articole cu privire la aceste manifestări. După cum remarcă în mod inteligent marchizul de Mirville, chiar dacă ambele articole au avut un succes minor în presa științifică, ele nu au avut niciun fel de succes în presa laică.

Domnul Babinet a început printr-o acceptare *a priori* a rotației și mișcărilor mobilei, fapt pe care l-a declarat a fi „*hors de doute*”²³⁴. „Această rotație”, spunea el, „era capabilă să se manifeste cu o energie considerabilă, fie printr-o viteză foarte mare, fie printr-o

²³⁴ În afara îndoielii (n.t.)

puternică rezistență, dacă s-ar fi dorit oprirea ei.”²³⁵

Acum urmează explicația eminentului savant: „Ușor împinsă de micile impulsuri simultane ale mâinilor care se află pe ea, masa începe să oscileze de la dreapta la stânga... În momentul în care, după o întârziere mai mare sau mai mică, se stabilește o trepidație nervoasă în mâini, și micile impulsuri individuale ale tuturor experimentatorilor se armonizează, masa este pusă în mișcare.”²³⁶

I se pare foarte simplu, deoarece „toate mișcărilor musculare din corpuri sunt determinate de pârgii de ordinul trei, în care pivotul este foarte aproape de punctul în care acționează forța. Prin urmare, aceasta imprimă o viteză foarte mare părților mobile, datorită distanței foarte mici pe care trebuie să acționeze forța motoare. Unele persoane sunt uluite să vadă o masă supusă acțiunii la unison a mai multor indivizi bine poziționați, care reușește să depășească obstacole mari, ba chiar să-și rupă picioarele atunci când este oprită brusc; însă aceasta este foarte simplu, dacă considerăm puterea acelor mici acțiuni la unison... Încă o dată, explicația fizică nu prezintă nicio dificultate.”²³⁷

În această disertație, sunt demonstrate în mod evident două rezultate: realitatea fenomenelor este dovedită și explicația științifică este ridiculizată. Însă domnul Babinet își permite foarte bine să se râdă puțin de el; știe, ca astronom, că pete negre se găsesc chiar și pe Soare.

Cu toate acestea, mai există un fapt pe care Babinet l-a negat întotdeauna cu dârzenie, și anume: levitația fără contact a mobilei. De Mirville îl surprinde proclamând că o astfel de levitație este imposibilă: „pur și simplu imposibilă”, spune el, „la fel de imposibilă ca mișcarea perpetuă.”²³⁸

²³⁵ Ibid., *Revue des Deux Mondes*, 15 ianuarie 1854, p. 108

²³⁶ Aceasta reprezintă o repetiție și o variațiune a teoriei lui Faraday.

²³⁷ *Revue des Deux Mondes*, p. 410

²³⁸ *Revue des Deux Mondes*, ianuarie 1854, p. 414

TEORIILE GEMENE ALE „PROCESELOR CEREBRALE INCONȘTIENTE” ȘI „VENTRILOCISMULUI INCONȘTIENT”

Cine își poate asuma, după o astfel de declarație, să continue să afirme infailibilitatea cuvântului *imposibil*, pronunțat de știință? Însă mesele, după ce au valsat, au oscilat și s-au întors cu susul în jos, au început să scoată zgomote, să producă bătăi. Bătăile erau uneori la fel de puternice ca zgomotul unei împușcături. Care să fie explicația? Ascultați aici: „Martorii și investigatorii sunt *ventriloci*!”

De Mirville ne trimite la *Revue des Deux Mondes*, în care este publicat un dialog foarte interesant, inventat de domnul Babinet, care vorbește cu el însuși despre el însuși, precum En-Soph-ul caldeean al cabaliștilor: „Ce putem spune în final despre toate aceste fapte care ni s-au adus la cunoștință? Sunt astfel de bătăi produse? Da. Răspund aceste bătăi la anumite întrebări? Da. Cine produce aceste sunete? Mediumii. În ce fel? *Prin metoda acustică obișnuită a ventrilocilor*. Am putea noi însă să presupunem că aceste sunete ar proveni de la *pocnirea degetelor de la picioare și de la mâini*? Nu, deoarece atunci acestea s-ar auzi mereu din același punct, ceea ce nu se petrece în cazul de față.”²³⁹

„În aceste condiții”, întreabă de Mirville, „ce ar trebui să credem despre americani și *miile de mediumi* ai lor, care produc aceleași bătăi în fața a milioane de martori?” „Este vorba de *ventrilicism*, bineînțeles”, răspunde Babinet. „Însă cum se poate explica o astfel de imposibilitate?” Cel mai ușor lucru din lume, doar ascultați: „Tot ceea ce a fost necesar pentru a produce prima manifestare în *prima casă* din America a fost un băiat de pe stradă, care a bătut la ușa unui cetățean mistificat, probabil cu o bilă de plumb legată de un fir, iar dacă domnul Weekman (primul care a

²³⁹ *Revue des Deux Mondes*, 1 mai 1854, p. 531

crezut în acest fenomen din America) (?)²⁴⁰, atunci când a privit a treia oară, nu a auzit hohote de râs pe stradă, aceasta este datorită diferenței esențiale care există între un copil al străzii francez sau englez și unul transatlantic, ultimul având din abundență ceea ce numim *veselie tristă*, „*gaité triste*”²⁴¹.

Pe drept cuvânt, de Mirville afirmă, în faimosul său răspuns la atacurile lui de Gasparin, Babinet și ale altor savanți: „Și astfel, după marele nostru fizician, *mesele* se rotesc foarte rapid, foarte energic, opun rezistență întocmai și, după cum a dovedit domnul de Gasparin, *levitează fără contact*. Spunea un ministru: «Cu trei cuvinte scrise de mână de cineva, îmi asum să îl condamnez la spânzurătoare.» Cu aceste trei rânduri de mai sus, ne asumăm și noi la rândul nostru să aruncăm fizicienii de pe întreg globul în cea mai mare confuzie, sau mai degrabă să revoluționăm lumea – dacă domnul de Babinet și-ar fi luat măcar precauția să sugereze, laolaltă cu de Gasparin, existența vreunei legi sau forțe deocamdată necunoscute. Deoarece aceasta ar fi explicat totul.”²⁴²

Cu toate acestea, în notele care se referă la „faptele și teoriile fizice” găsim apogeul consistenței și al logicii lui Babinet, ca cercetător expert al domeniului spiritismului.

S-ar părea că de Mirville, în relatarea sa cu privire la minunile ce s-au manifestat la *Parohia din Cideville*²⁴³, a fost puternic impresionat de miraculosul unora dintre fapte. Deși autentificate în fața anchetatorilor și a magistraților, acestea aveau o natură atât de miraculoasă, încât l-au silit pe însuși autorul demonologic să evite responsabilitatea de a le publica.

Aceste fapte au decurs după cum urmează: „Exact la momentul

²⁴⁰ Am tradus literal. Ne îndoim de faptul că dl Weekman a fost primul cercetător.

²⁴¹ Babinet, *Revue des Deux Mondes*, 1 mai 1854, p. 511

²⁴² Babinet, *Revue des Deux Mondes*, 1 mai 1854, p. 511

²⁴³ Notes, *Des Esprits*, p. 38

respectiv, care a fost *prezis de un vrăjitor*” – caz de răzbunare –, „s-a auzit un sunet violent ca de tunet deasupra unuia dintre coșurile casei parohiale, după care *fluidul* a coborât cu un zgomot formidabil prin coș și i-a aruncat la pământ atât pe credincioșii, cât și pe scepticii (atestare a puterii vrăjitorului) care se încălzeau lângă foc; apoi, după ce a umplut camera cu o mulțime de *animale fantastice*, s-a reîntors în coș, a urcat prin el și a dispărut, după ce a produs același zgomot teribil.” De Mirville adaugă: „Cum deja dispuneam de prea multe fapte, am respins această nouă enormitate adăugată la atâtea altele.”²⁴⁴

Însă Babinet, care laolaltă cu colegii săi erudiți îi batjocorise atât de tare pe cei doi scriitori pe tema demonologiei și care era în plus hotărât să demonstreze absurditatea unor astfel de povestiri, s-a simțit obligat să discrediteze faptul mai sus menționat al fenomenului din Cideville, prezentând unul încă și mai incredibil. Îi dăm cuvântul lui Babinet însuși.

Următoarea împrejurare pe care el a relatat-o Academiei de Științe la data de 5 iulie 1852 poate fi găsită, *fără comentarii suplimentare*, doar ca exemplu de apariție a unui *fulger globular*, în *Œuvres de F. Arago*, vol. I, p. 52. O redăm în cele ce urmează întocmai.

„După o puternică bubuitură de tunet”, spune Babinet, „însă nu imediat după aceasta, un ucenic croitor care locuia în strada St. Jacques era pe punctul de a-și încheia masa de seară, în momentul când a observat paravanul de hârtie care închidea șemineul căzând la pământ, ca și cum ar fi fost împins de o pală moderată de vânt. Imediat după aceasta, a perceput un glob de foc, de dimensiunile capului unui copil, ieșind *încet* și *ușor* din grătarul șemineului și deplasându-se prin cameră, fără să atingă podeaua. Aspectul acestui glob de foc era acela al unei *pisici tinere*, de mărime mijlocie... care se deplasa fără să-și folosească labele. Globul de foc era mai degrabă strălucitor și luminos decât fierbinte sau în flăcări,

²⁴⁴ Notes, *Des Esprits*, p. 38

iar croitorul nu a resimțit nicio senzație de căldură. Acest glob s-a apropiat de picioarele lui, la fel cum face o pisică tânără care dorește să se joace și să se frece de picioarele oamenilor, după obiceiul acestor animale; însă ucenicul și-a retras picioarele și, mișcându-se cu mare precauție, a evitat contactul cu *meteorul*. Acesta a rămas

Fulger globular

preț de câteva secunde mișcându-se la picioarele sale, croitorul examinându-l cu mare curiozitate și aplecându-se deasupra lui. După ce a încercat mai multe deplasări în direcții opuse, însă fără a părăsi centrul camerei, globul de foc s-a ridicat în sus, la nivelul capului omului, care, pentru a evita contactul dintre acesta și fața lui s-a aruncat înapoi, pe scaun. Ajuns la circa un metru de podea, globul de foc s-a alungit și s-a îndreptat pe o direcție oblică către o gaură din zid aflată la circa un metru deasupra poliței șemineului.” Această gaură fusese făcută cu scopul de a adăposti țeava unei sobe pe timpul iernii; însă, după vorbele croitorului, „*fulgerul nu o putea vedea*, deoarece gaura era acoperită cu hârtie, la fel ca restul zidului. Globul de foc a purces direct către acea gaură, *a dezlipit hârtia fără să o strice* și a reurcat prin coș..., iar atunci când a ajuns la vârf, ceea ce s-a petrecut foarte lent... la circa 20 de metri deasupra solului... a produs o explozie îngrozitoare, care a distrus parțial coșul...”

„Se pare”, observă de Mirville în recenzia sa, „că îi putem transmite domnului Babinet următoarea observație, făcută de o femeie foarte inteligentă la adresa lui Raynal: «Dacă nu ești creștin, aceasta nu este din lipsa credinței.»”²⁴⁵

²⁴⁵ De Mirville, *Faits et Theories Physiques*, p. 46

Nu doar credincioșii au fost cei care și-au pus întrebări cu privire la credulitatea dovedită de Babinet în a continua să numească manifestarea *meteor*, deoarece dr. Boudin vorbește despre aceasta într-o lucrare despre *fulgere*, pe care tocmai o publica la acea vreme. „Dacă aceste detalii sunt exacte”, spune doctorul, „așa după cum par să fie, deoarece sunt acceptate de Babinet și Arago, pare foarte dificil ca fenomenul să-și păstreze denumirea de *fulger globular*. Cu toate acestea, lăsăm altora să explice, dacă pot, *esența unui glob de foc care nu emite niciun fel de senzație calorică, are aspectul unei pisici, se plimbă încet printr-o cameră, de unde găsește mijloace de evadare prin urcarea pe coș, printr-o deschizătură în zid care este acoperită cu o hârtie, pe care o dezlipește fără să o distrugă!*”²⁴⁶

Marchizul adaugă: „Și noi avem aceeași părere ca eruditul doctor în ceea ce privește dificultatea de a defini în mod exact fenomenul și nu vedem niciun motiv pentru care nu am putea pe viitor să avem fulgere sub formă de câine, maimuță etc., etc. Ne înfiorăm la simpla idee a unei *menajerii* meteorologice, care, datorită *trăsnetului*, ar putea veni să se plimbe în voie prin camerele noastre.”

În uriașa sa lucrare menționată anterior, de Gasparin afirmă: „În ceea ce privește mărturiile, certitudinea trebuie să înceteze cu totul în momentul când trecem granița supranaturalului.”²⁴⁷

Linia de demarcație nefiind suficient de fixă și de bine determinată, care dintre opozanți este cel mai potrivit să-și asume această sarcină dificilă? Care dintre cei doi este cel mai îndreptățit să devină arbitru public? Este oare grupul superstițioșilor, sprijinit de mărturiile a mii de oameni? De circa doi ani aceștia au umplut până la refuz zona unde s-au manifestat miracolele nemaivăzute de la Cideville, astăzi aproape uitate printre nenumăratele alte fenomene spiritiste; trebuie să-i credem pe ei, sau mai degrabă să ne

²⁴⁶ Vezi monografia, *Of the Lightning considered from the point of view of the history of Legal Medicine and Public Hygiene*, de M. Boudin, chirurg-șef la Spitalul Militar din Boule

²⁴⁷ De Gasparin, vol. I, p. 288

înclinăm în fața științei, reprezentată de Babinet, care, pe baza mărturiei unui *singur* om (croitorul), a acceptat manifestarea globului de foc sau a pisicii-meteor, și prin urmare îi solicită un loc bine stabilit printre faptele general acceptate ale fenomenelor *naturale*?

Dr. Crookes, în primul său articol din *Quarterly Journal of Science*, 1 octombrie 1871, amintește despre de Gasparin și opera sa, *Science versus Spirit*. El observă că „în final autorul trage concluzia că toate aceste fenomene sunt explicate prin acțiunea forțelor naturale, și nu necesită nici presupunerea unor miracole, nici intervenția unor spirite și influențe diabolice! Gasparin consideră ca fiind pe deplin atestat de experimentele sale faptul că *voința, în anumite stări ale organismului, poate acționa la distanță asupra materiei inerte*, și mare parte din opera lui este consacrată stabilirii legilor și condițiilor în care se manifestă această acțiune.”²⁴⁸

Exact; însă deoarece opera lui de Gasparin a făcut să rezulte ulterior nenumărate *Răspunsuri, Apărări și Memorii*, s-a demonstrat de către propria lui operă, deoarece era un protestant ajuns în stadiul de fanaticism religios, că se putea conta pe el la fel de puțin ca pe des Mousseaux și de Mirville. Primul era un calvinist inveterat, în timp ce ultimii doi erau romano-catolici fanatici. În plus, chiar cuvintele lui de Gasparin trădează spiritul partizanatului: „Consider că este de datoria mea să mă manifest. ... Ridic sus steagul protestant împotriva drapelului Bisericii Romano-Catolice!”²⁴⁹ În ceea ce privește astfel de chestiuni, cum ar fi natura așa-numitelor fenomene spiritiste, nicio dovadă nu este acceptabilă, cu excepția mărturiei dezinteresate a unor martori detașați și neîntinați, precum și a științei. Adevărul este unul singur, iar sectele religioase sunt nenumărate; fiecare dintre ele susține că a descoperit adevărul adevărat. La fel cum „Diavolul este principalul pilon al Bisericii (Catolice)”, în același fel, toate fenomenele supranaturale și miracolele au încetat, în viziunea lui de Gasparin, odată „cu apostolii”.

²⁴⁸ Crookes, *Physical Force*, p. 26

²⁴⁹ De Gasparin, *Science versus Spirit*, vol. I, p. 313

Însă dl Crookes amintește de un alt erudit eminent, Thury, din Geneva, profesor de istorie naturală, care era și el cercetător al fenomenelor din Valleyres alături de Gasparin. Profesorul contrazice fățiș aserțiunile colegului său. „Prima și cea mai necesară condiție”, spune de Gasparin, „este *voința* experimentatorului; fără voință, nu s-ar obține nimic; se poate forma lanțul (cercul)²⁵⁰ timp de 24 de ore în șir, fără să se obțină nici cea mai vagă mișcare.”²⁵¹

Cele de mai sus dovedesc doar că de Gasparin nu face niciun fel de deosebire între fenomenele pur magnetice, produse de voința perseverentă a participanților la ședința spiritistă, printre care este posibil să nu existe nici măcar un singur medium, experimentat sau nu, și fenomenele așa-zis spiritiste. În vreme ce primele pot fi produse în mod conștient de aproape orice ființă care are o voință fermă și hotărâtă, cea de-a doua categorie de fenomene îl copleșește pe cel senzitiv adeseori împotriva voinței lui și întotdeauna acționează independent de acesta. *Magnetizatorul voiește ceva, și dacă este suficient de puternic, acel ceva se realizează. Mediumul, chiar dacă își dorește sincer să reușească, este posibil să nu obțină niciun fel de manifestări; cu cât își exercită mai puțin voința, cu atât rezultatele sunt mai bune; cu cât se simte mai nerăbdător, cu atât este mai puțin probabil să obțină ceva; a magnetiza necesită o atitudine activă, a fi medium implică o atitudine perfect pasivă. Acesta este Alfabetul Spiritismului, și toți mediumii îl cunosc.*

Părerea lui Thury, după cum am spus, este în total dezacord cu teoriile lui de Gasparin legate de puterea voinței. El afirmă aceasta în mod clar, într-o scrisoare, ca răspuns la invitația conțelului de a modifica ultimul articol al memoriului său. Deoarece nu avem cartea lui Thury la îndemână, traducem scrisoarea așa cum se găsește ea în rezumatul *Apărării* lui de Mirville. Articolul lui Thury, care l-a șocat atât de mult pe prietenul său religios, s-a

²⁵⁰ Este vorba despre cercul persoanelor care participă la ședința spiritistă (n.t.)

²⁵¹ Ibid., vol. I, p. 313

referit la posibilitatea existenței și intervenției în acele manifestări a „unor *voințe*, altele decât cele ale oamenilor și animalelor”.

„Consider, domnule, că observațiile dumneavoastră cu referire la ultimele pagini ale acestui memoriu sunt juste: ele pot provoca un sentiment foarte negativ la adresa mea din partea savanților în genere. Regret aceasta, cu atât mai mult cu cât hotărârea mea pare să *vă tulbure atât de mult*; cu toate acestea, rămân fidel opiniei mele, deoarece consider că este de datoria mea, iar a mă eschiva ar fi un gen de trădare.

Dacă, în ciuda tuturor așteptărilor, ar exista vreun adevăr în spiritism – abținându-mă să afirm, din partea științei – așa cum o concep eu – că *absurditatea credinței în intervenția spiritelor nu este încă demonstrată științific* (deoarece la aceasta se referă rezumatul, precum și teza ultimelor pagini din memoriul meu), deci abținându-mă să spun aceasta celor care, citind lucrarea mea, se vor simți înclinați să experimenteze aceste fenomene, aş putea risca să-i ademenesc pe aceștia pe o cale cu multe elemente foarte *echivoce*.

Fără a părăsi domeniul științei, deoarece o stimez, îmi voi îndeplini datoria până la capăt, fără niciun fel de reticență în a profita de pe urma propriei mele glorii, și, pentru a folosi propriile dumneavoastră cuvinte, «deoarece marele scandal rezidă chiar aici», nu doresc să-mi asum rușinea pentru acesta. În plus, insist asupra faptului că fenomenul este «la fel de științific ca oricare altul». Dacă aş dori acum să susțin teoria intervenției spiritelor neîntrupate, nu aş avea puterea să o fac, deoarece faptele cunoscute nu sunt suficiente pentru a demonstra o astfel de ipoteză. Așa cum se prezintă situația, și, în postura pe care mi-am asumat-o, simt că pot ține piept oricărui oponent. Vrând-nevrând, toți savanții trebuie să învețe, prin experiență și prin propriile greșeli, să se abțină de la a da o sentință cu privire la fapte pe care nu le-au examinat suficient. Lecția pe care le-ați oferit-o în acest sens nu trebuia ratată.

GENEVA, 21 decembrie 1854”

Sedință de spiritism

Haideți să analizăm scrisoarea de mai sus și să încercăm să descoperim ce gândește autorul, sau mai degrabă ce nu gândește cu privire la această nouă forță. Cel puțin, un fapt este sigur: profesorul Thury, fizician și naturalist distins, admite, și chiar dovedește științific, că au loc manifestări diverse. Întocmai ca dl Crookes,

acesta nu crede că fenomenele sunt produse de interferența spiritelor sau a ființelor fără trup care au trăit și murit pe pământ, deoarece el afirmă în scrisoarea sa că teoria aceasta nu a fost demonstrată de nimic. Cu siguranță că nu crede mai mult nici în diavoli sau demonii catolici, deoarece de Mirville, care citează această scrisoare pe post de dovadă triumfătoare împotriva teoriei naturaliste a lui de Gasparin, odată ajuns la propoziția de mai sus, se grăbește să o sublinieze printr-o notă de subsol, care spune așa: „La Valleyres, poate că nu, însă peste tot în altă parte, cu siguranță!”²⁵² Astfel, se arată nerăbdător să propage ideea că profesorul se referea doar la manifestările de la Valleyres atunci când neagă faptul că acestea au fost produse de demoni.

Contradicțiile și, regretăm să spunem, absurditățile în care se lasă prins de Gasparin sunt numeroase. Atunci când critică sever pretențiile învățaților adepți ai lui Faraday, el atribuie unele fenomene, pe care le declară *magice*, unor cauze perfect naturale. „Dacă”, spune el, „ar trebui să avem de-a face numai cu astfel de fenomene (așa cum au fost observate și explicate (?) de marele fizician), am putea să ne ținem gurile; însă am trecut *dincolo*, și atunci la ce ne mai pot ajuta acum aceste aparate care demonstrează

²⁵² Aici de Mirville pledează pentru teoria sa cu diavolul, bineînțeles.

că totul se explică printr-o *presiune inconștientă*? Explică *totul*, și totuși masa de spiritism opune rezistență la presiunea și direcția care i se imprimă! Explică *totul*, și totuși o piesă de mobilă pe care *nimeni nu o atinge* ascultă de degetele îndreptate către ea; mobila levitează (fără contact) și se întoarce *cu susul în jos!*”²⁵³

Dar pentru toate aceste fenomene el își asumă să ofere o *explicație*. „Spuneți că oamenii vor susține că este vorba de miracole, de magie! Fiecare nouă lege le apare ca o minune. Calmați-vă! Îmi asum sarcina să-i liniștesc pe cei care sunt alarmați. Fiind confrunțați cu astfel de fenomene, nu trecem deloc hotarul legilor naturale.”²⁵⁴

Cu siguranță, noi nu o facem. Însă pot oamenii de știință să afirme că posedă cheile unor astfel de legi? Domnul de Gasparin crede că da. Să vedem. „Nu îmi asum riscul să explic nimic; *nu este treaba mea*. (?) Autentificarea unor fapte simple și susținerea unui adevăr pe care știința dorește să-l înăbușe, asta este tot ceea ce pretind că fac. Cu toate acestea, nu pot rezista tentației de a le arăta celor care ne tratează ca pe niște *illuminati* sau vrăjitori că manifestarea respectivă admite o interpretare care este în acord cu *legile obișnuite ale științei*.”

„Să presupunem că există un fluid care emană de la experimenter și în special de la *unii dintre ei*; să presupunem că voința ar determina direcția luată de fluid, și astfel se poate înțelege imediat de ce se rotește și levitează exact acel picior al mesei către care se orientează de fiecare dată un exces de fluid, odată cu fiecare manifestare a voinței. Să presupunem că sticla permite fluidului să evadeze, și astfel veți înțelege cum un pahar așezat pe masă îi poate întrerupe acesteia rotația; de asemenea, paharul plasat pe oricare dintre laturile mesei generează acumularea de fluid în partea opusă, care, prin urmare, *se ridică!*”

²⁵³ *Des Tables*, vol. I, p. 213

²⁵⁴ Vol. I, p. 217

TEORIA LUI CROOKES

Dacă fiecare dintre experimentatori ar fi fost magnetizatori abili, explicația, *minus* unele detalii importate, ar putea fi acceptabilă. Cam atât despre puterea *voinței umane* asupra materiei inerte, potrivit cu învățatul ministru al lui Louis-Philippe. Dar cum rămâne cu inteligența manifestată de masă? Ce explicație oferă acesta cu privire la răspunsurile la întrebări obținute prin intermediul acestei mese? Aceste răspunsuri nu ar fi putut fi „reflexiile creierului” celor de față (una dintre teoriile preferate ale lui de Gasparin) deoarece propriile lor idei erau destul de opuse filozofiei foarte *liberale* promovate de această minunată masă. Asupra acestui aspect preferă să păstreze tăcerea. Orice, în afara *spiritelor*, fie ele umane, satanice sau elementale.

Astfel, „concentrarea simultană a gândirii” și „acumularea de fluid” nu vor fi găsite mai bune decât „procesele cerebrale inconștiente” și „forța psihică” a celorlalți savanți. Este necesar să încercăm din nou; și putem prezice în avans că cele o mie și una de teorii ale științei nu se vor dovedi de niciun folos până când nu vor mărturisi că această forță, departe de a fi o proiecție a voințelor acumulate a celor din cerc, este, dimpotrivă, o forță para-normală, străină de ei înșiși și *supra-inteligentă*.

Profesorul Thury, care neagă teoria spiritelor umane plecate din această lume, respinge doctrina creștină asupra diavolului și se arată refractar în a se pronunța în favoarea teoriei lui Crookes (cea de-a 6-a, și anume, aceea a hermetiștilor și teurgilor străvechi), adoptând-o pe cea despre care afirmă în scrisoarea sa că este „cea mai prudentă și îl face să se simtă puternic împotriva tuturor”. În plus, el nu acceptă nici ipoteza „voinței inconștiente” a lui de Gasparin. Iată ce afirmă în lucrarea sa:

„În ceea ce privește fenomenele menționate, cum ar fi *levitația fără contact*, precum și deplasarea mobilei de către mâini invizibile – întrucât nu este capabil să demonstreze imposibilitatea lor, a

priori, nimeni nu are dreptul să considere absurde dovezile serioase care le atestă existența.” (p. 9)

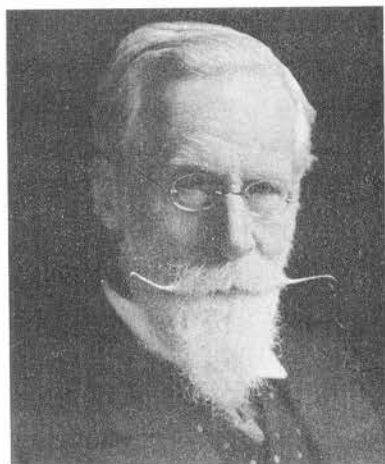
Cât privește teoria propusă de domnul de Gasparin, Thury o judecă foarte sever. „Deși (Thury) a admis că în cadrul experimentelor de la Valleyres”, spune de Mirville, „focarul *forței* ar fi putut fi *individul* – și noi mai afirmăm că era atât intrinsec, cât și extrinsec, în același timp – și că voința ar putea fi necesară în general (p. 20), el nu face decât să repete ceea ce a afirmat în cadrul prefeței sale, adică: «Dl de Gasparin ne prezintă niște situații ca atare, iar explicațiile care le urmează le oferă ca fapt divers. *Suflați asupra lor*, și nu va rămâne mare lucru în picioare. Va rămâne foarte puțin din explicațiile sale, dacă va rămâne ceva... Însă în ceea ce privește faptele, acestea sunt *de acum înainte demonstrate*.» ” (p. 10)

După cum ne spune dl Crookes, profesorul Thury combate „toate aceste explicații și consideră că efectele se datorează unei substanțe fluide ciudate, sau agent, care pătrunde – într-o manieră similară eterului luminescent al oamenilor de știință – întreaga materie, fie ea de natură nervoasă, organică sau anorganică, și pe care o numește *psihod*. Profesorul face o întreagă dezbatere referitoare la proprietățile acestei stări, forme sau materii și propune termenul „forță *ectenică*” ... pentru a desemna puterea exercitată atunci când mintea acționează la distanță prin intermediul influenței psihodului.”²⁵⁵

Dl Crookes mai observă că „forța *ectenică* a profesorului Thury și propria sa «forță psihică» sunt în mod evident termeni echivalenți.”

Cu siguranță, am putea să demonstrăm foarte ușor faptul că cele două forțe sunt identice și, în plus, sunt una și aceeași cu „lumina astrală” sau „siderală”, despre care vorbesc alchimiștii; totodată, sub numele de *akasha*, sau „principiu al vieții”, această forță atotpătrunzătoare le era cunoscută și gimnozofiștilor,

²⁵⁵ Crookes, *Psychic Force*, partea I, pp. 26-27

Sir William Crookes

magicienilor hinduși și adepților inițiați din toate țările, cu mii de ani în urmă; și în continuare este cunoscută și folosită în prezent de către lama-și tibetani, fachiri, taumaturgi de toate naționalitățile și chiar de mulți dintre „jonglerii” hinduși.

În multe cazuri de transă indusă artificial prin magnetizare, este de asemenea posibil și chiar foarte probabil, ca „spiritul” subiectului să fie cel care acționează sub ghidarea voinței operatorului. Însă dacă me-

diumul rămâne conștient și se produc fenomene psihofizice care indică o inteligență guvernatoare, atunci, dacă nu a fost recunoscut faptul că este un „magician” și că își poate proiecta dublul astral, epuizarea fizică poate să nu însemne nimic mai mult decât o extenuare nervoasă. Dovada faptului că acesta este un instrument pasiv al unor entități nevăzute care controlează puteri ascunse pare concludentă. Chiar dacă forța *ectenică* a lui Thury și cea *psihică* a lui Crookes sunt în mare parte același fenomen, respectivii care le-au descoperit se pare că au opinii foarte diferite în legătură cu proprietățile și capacitățile acestei forțe; în vreme ce profesorul Thury admite în mod sincer că fenomenele sunt adevseori produse de „voințe *ne-omenești*” și deci, bineînțeles, oferă un sprijin calificat teoriei nr. 6 a lui Crookes, acesta, recunoscând autenticitatea fenomenelor, nu a emis încă o părere definitivă cu privire la cauza acestora. Astfel, descoperim că nici dl Thury, care a cercetat aceste manifestări împreună cu de Gasparin în 1854, nici dl Crookes, care a recunoscut autenticitatea lor de netăgăduit în 1874, nu au ajuns la vreo concluzie categorică. Ambii sunt chimiști, fizicieni și oameni foarte educați. Ambii și-au consacrat atenția acestui subiect încălzit; în afară de acești doi savanți, au

mai existat mulți alții care, deși au ajuns la aceeași concluzie, nu au fost până acum capabili să ofere lumii o soluție finală. Prin urmare, rezultă că în douăzeci de ani, niciunul dintre savanți nu a făcut nici măcar un singur pas către soluționarea misterului, care rămâne la fel de neclintit și de necucerit precum zidurile unui castel fermecat dintr-un basm.

Ar fi oare prea impertinent să presupunem că poate oamenii noștri de știință moderni au ajuns la ceea ce francezii numesc *un cercle vicieux*? Că, stingheriți de greutatea materialismului lor și de incapacitatea a ceea ce ei numesc „științe exacte” de a le demonstra în mod tangibil existența unui univers spiritual, populat și locuit mult mai mult decât universul nostru vizibil, sunt pentru totdeauna sortiți să se târască în *interiorul* acestui cerc, refractari mai degrabă decât incapabili să treacă dincolo de circumferința sa fermecată și să exploreze exteriorul în lung și în lat? Doar prejudecata este cea care îi împiedică să facă un compromis cu faptele bine cunoscute și să caute alianța cu magnetizatori celebri, cum au fost Du Potet și Regazzoni.

„Ce rezultă în urma morții?”, l-a întrebat Socrate pe Cebes. „Viața”, a fost răspunsul.²⁵⁶ „...Poate sufletul, de vreme ce este nemuritor, să fie altfel decât imperisabil?”²⁵⁷ „Sămânța nu se poate dezvolta decât dacă este parțial distrusă”, spune profesorul Lecomte; „nu crește decât dacă moare”, spune Sf. Paul.

O floare înflorește, apoi se ofilește și moare. Lasă un parfum în urma ei care, la multă vreme după ce petalele ei delicate nu mai sunt decât praf, încă dăinuie în aer. Simțul nostru material poate nu este conștient de acesta, însă el totuși există. Chiar cea mai fină notă cântată la un instrument muzical produce un ecou etern. O perturbație este creată pe valurile invizibile ale oceanului fără de margini al spațiului, iar vibrația nu este pierdută niciodată pe de-a

²⁵⁶ Platon, *Phaedo*, p. 44

²⁵⁷ *Ibid.*, p. 128

întregul. Odată ce energia sa a fost purtată din lumea materiei în lumea imaterială, va dăinui pentru totdeauna. Iar omul, ni se cere să credem, omul, entitatea vie, gânditoare, cu rațiune, zeitatea care sălășluiește în interiorul principalei capodopere a naturii, își va abandona carcasa și pur și simplu nu va mai exista?! Oare principiul continuității, care există chiar și în cazul materiei așa-numite *anorganice*, în cazul unui simplu atom, să-i fie refuzat Spiritului, ale cărui atribute sunt conștiința, memoria, mintea, IUBIREA?! Să fim serioși, însăși această idee este absurdă! Cu cât gândim și cu cât învățăm mai mult, cu atât devine mai dificil pentru noi să justificăm ateismul omului de știință. Putem înțelege cu ușurință că un om care nu cunoaște legile naturii și nu știe nici chimie sau fizică poate fi atras în mod fatal către materialism, prin chiar ignoranța sa, prin neputința sa de a înțelege filozofia științelor exacte sau de a face orice inferență, prin analogie, de la *vizibil* către *invizibil*. Un metafizician înăscut, un visător ignorant se poate trezi în mod abrupt și își poate spune: „Am visat aceasta; nu am niciun fel de dovezi tangibile cu privire la ceea ce mi-am imaginat; totul este o iluzie” etc. Însă pentru un om de știință, familiarizat cu caracteristicile energiei universale, faptul de a susține că *viața* este o simplă manifestare a materiei, un fel de energie, nu face decât să demonstreze incompetența sa în a analiza și a înțelege așa cum se cuvine alfa și omega ale materiei înseși.

Scepticismul sincer cu privire la nemurirea sufletului uman este o maladie, o malformație a creierului fizic, și a existat în fiecare epocă. Așa cum există copii care se nasc cu o căiță pe cap, tot la fel există oameni care sunt incapabili, până în ultima lor clipă, să se descotorosească de acel tip de căiță care le înfășoară în mod evident organele spirituale. Însă există un cu totul alt sentiment care îi face să respingă posibilitatea unor fenomene spirituale și magice. Adevăratul nume pentru acel sentiment este *vanitate*. „Nici nu-l putem produce și nici nu-l putem explica – prin urmare, *nu există*, și în plus, nici n-a putut exista *vreodată*.” Acesta este genul de ar-

gumente incontestabile ale filozofilor din zilele noastre. Cu circa treizeci de ani în urmă, E. Salverte a uimit lumea celor „creduli” prin lucrarea sa *Philosophy of Magic*. Cartea pretindea că dezvăluie toate miracolele din Biblie laolaltă cu cele ale sanctuarelor păgâne. Rezumatul său suna cam așa: epoci lungi de observare; o mare cunoaștere (pentru acele zile marcate de ignoranță) a științelor naturale și filozofiei; impostura; prestidigitație; optică; fantasmagorie; exagerare. Concluzia finală și logică: taumaturgii, profeții, magicienii sunt niște bandiți și niște pungași; restul lumii, niște proști.

Printre multe alte dovezi concludente, vom descoperi că autorul relatează: „Discipolii entuziaști ai lui Iamblichos au afirmat că, atunci când acesta se ruga, se ridica de la sol la înălțimea de 10 coți (circa 4,5 m); și, păcăliți de aceeași metaforă, deși erau creștini, au avut credulitatea de a atribui un miracol similar Sfintei Clara și Sf. Francisc de Assisi.”²⁵⁸

Sute de călători au pretins că au văzut fachiri producând aceleași fenomene, și toți au fost considerați fie mincinoși, fie halucinați. Însă de foarte curând, același fenomen a fost observat și susținut de un savant bine-cunoscut. Fenomenul a fost produs în condiții de test și declarat de dl Crookes ca fiind autentic și aflat *dincolo* de posibilitatea unei iluzii sau a unui truc. Fenomenul s-a manifestat de multe ori înainte, în același mod, și a fost atestat de numeroși martori, deși acum aceștia nu mai sunt crezuți, în mod invariabil.

TEORIA LUI FARADAY

Pace fie cenușii tale științifice, o credul Eusèbe Salverte! Cine știe, poate înainte de încheierea acestui secol, înțelepciunea populară va fi inventat un nou proverb: „Incredibil de credul, ca un om de știință.” De ce ar părea atât de imposibil ca atunci când Spiritul se separă de trup să aibă puterea de a anima o anumită formă

²⁵⁸ *Philosophy of Magic*, p. 47

evanescentă, creată din acea forță magică „psihică”, „ectenică” sau „eterică”, cu ajutorul spiritelor elementare care îi furnizează materia sublimată a propriilor lor corpuri? Singura dificultate rezidă în a înțelege faptul că spațiul înconjurător nu este gol, ci este un rezervor plin până la refuz cu tiparele tuturor aspectelor care au fost, sunt și vor fi; și de asemenea este plin cu ființe aparținând unor rase nenumărate, diferite de a noastră. Fapte aparent supranaturale – supranaturale întrucât contrazic legile naturale demonstrate ale gravitației, precum în exemplul, mai sus menționat, cu levitația – sunt recunoscute de mulți oameni de știință. Oricine a îndrăznit să cerceteze cu temeinicie s-a văzut obligat să le recunoască existența. Însă, în eforturile lor inutile de a explica aceste fenomene prin teorii bazate pe legile unor forțe deja cunoscute, unii dintre cei mai de seamă reprezentanți ai științei s-au implicat în dificultăți de nerezolvat!

În lucrarea sa *Resumé*, de Mirville descrie argumentația acestor adversari ai spiritismului ca fiind compusă din cinci paradoxuri, pe care le numește *distrageri*.

Prima distragere: aceea a lui Faraday, care explică fenomenul cu masa prin faptul că masa împinge datorită forței de reacțiune (legea acțiunii și reacțiunii).

A doua distragere: aceea a lui Babinet, care explică fenomenul comunicărilor (prin bătaie) ca fiind produs – după părerea lui, „de bună credință și în deplină cunoștință, corect în toate modurile și felurile – prin *ventrilocism*”, iar folosirea acestei capacități implică, în mod necesar, *rea credință*.

TEORIA LUI CHEVREUIL

Cea de-a treia distragere: aceea a dr. Chevreuil, care explică puterea de a muta mobila *fără* a o atinge prin dobândirea preliminară a acestei capacități.

Cea de-a patra distragere: aceea a Institutului Francez și a membrilor săi, care consimt să accepte miracole, cu condiția ca acestea să nu contrazică în niciun fel acele legi naturale cu care ei sunt familiarizați.

Cea de-a cincea distragere: aceea a dl Gasparin, care consideră ca fiind un fenomen foarte *simplu* și absolut *elementar* cel pe care toată lumea îl respinge, tocmai pentru că nimeni nu a mai văzut ceva asemănător.²⁵⁹ În vreme ce mari savanți de renume mondial se complac în astfel de teorii fantastice, anumiți neurologi, mai puțin cunoscuți, explică fenomenele oculte de orice fel printr-un efluviu anormal, cauzat de epilepsie.²⁶⁰ Un altul ar vrea să îi trateze pe mediumi – ca și pe poeți, am putea deduce – cu asafoetidă²⁶¹ și amoniac²⁶², și îi declară pe toți cei care cred în manifestările spiritiste drept lunatici sau mistici halucinați.

COMISIA MENDELEEV DIN 1876

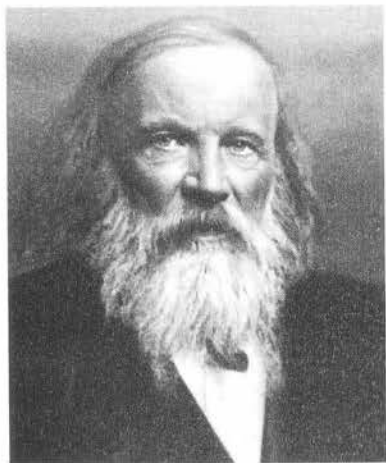
Acestuia din urmă, conferențiar și patolog declarat, i se recomandă acel sfat de bun-simț din Noul Testament: „Doctore, vindecă-te pe tine însuși.” Cu adevărat, niciun om în toate mințile nu ar fi în stare să acuze atât de repede de nebunie patru sute patruzeci și șase de milioane de oameni, din diferite colțuri ale lumii, care cred în interacțiunea dintre oameni și spirite!

²⁵⁹ De Mirville, *Des Esprits*, p. 159

²⁶⁰ Vezi F. Gerry Fairfield, *Ten Years with Spiritual Mediums*, New York, 1875

²⁶¹ Rareori un condiment reușește să stârnească reacții atât de diferite ca în cazul asafoetida-ei. Numită de unii „balega diavolului” sau „guma împuțită”, apreciată pe de altă parte de către persani ca fiind „hrana zeilor”, asafoetida este fără îndoială un condiment care reușește să stârnească pasiuni. De altfel, în felul său, chiar este un condiment unic, din moment ce nu provine din frunze, fructe sau semințe, fiind, de fapt, o gumă oleo-rășinoasă, extrasă din rizomul unei plante aparținând speciei *Ferula*, *Ferula assafoetida* (n.t.).

²⁶² Marvin, *Lecture on Mediumania*

Dimitri Mendeleev

Având în vedere toate acestea, nu ne rămâne decât să ne minunăm de pretenția absurdă a acestor oameni – care cer să fie priviți ca înalți-preoți ai științei datorită erudiției lor – de a clasifica un fenomen despre care nu știu nimic. Cu siguranță, dacă se admite că mai multe milioane de naționali ai acestora, bărbați și femei, se amăgesc, aceștia merită cel puțin la fel de multă atenție ca gândacii de Colorado sau greierii! Însă, în locul acestui fapt, ce descoperim? Congre-

sul Statelor Unite, la cererea Asociației Americane pentru Progresul Științei, aprobă statute pentru organizarea unor Comisii Naționale ale Insectelor; chimiștii sunt ocupați să fiarbă broaște și gândaci; geologii se amuză în timpul liber cu studii osteologice ale *ganoizilor* cu solzi de tip armură și discută odontologia diferitelor specii de *dinichthys*; totodată, entomologii merg cu entuziasmul până acolo încât să consume greieri fierți, prăjiți și făcuți supă.²⁶³ Între timp, milioane de americani fie se pierd în labirintul unor „iluzii nebunești”, după opinia unora dintre acești enciclopediști erudiți, fie se prăpădesc fizic, din cauza unor „boli nervoase”, generate sau aduse la lumină de diateza mediumnică.

La un moment dat, s-a întrezărit speranța că savanții ruși își vor asuma sarcina de a studia fenomenul în mod atent și imparțial. A fost numită o comisie de către Universitatea Imperială din St. Petersburg, avându-l la conducere pe profesorul Mendeleev, marele chimist. Programul anunțat includea o serie de patruzeci de ședințe de testare a mediumilor, fiind invitați toți cei din această categorie să vină în capitala rusă și să-și supună puterile la examinare. În mare parte, au refuzat – fără îndoială, presimțind

²⁶³ *Scientific American*, N. Y., 1875

capcana ce le fusese întinsă. După doar *opt* ședințe, sub un pretext superficial, și chiar în momentul când manifestările deveneau interesante, comisia a pre-judecat cazul și a publicat o decizie ostilă aserțiunilor mediumismului. În loc să dea curs unor metode demne, științifice, au pus spioni să tragă cu ochiul prin găurile cheilor. Profesorul Mendeleev a declarat într-o conferință publică că spiritismul și orice altă credință în nemurirea sufletelor noastre este un amestec de *superstiție, înșelăciune și fraudă*; el a adăugat că orice „manifestare” de această natură (presupunem noi că aici sunt incluse și citirea gândurilor, transa și alte fenomene psihologice) ar putea fi și chiar *a fost* produsă prin intermediul unor aparate și dispozitive ingenioase, ascunse sub hainele mediumilor!

După o astfel de demonstrație publică de ignoranță și de idei preconcepute, dl Butlerof, profesor de chimie la Universitatea din St. Petersburg, și dl Aksakov, consilier de stat în același oraș, care fuseseră invitați să asiste în cadrul comitetului pentru mediumi, au fost atât de dezgustați, încât s-au retras. După ce și-au publicat protestele în ziarele ruse, au fost susținuți de marea majoritate a presei, care nu i-a cruțat de sarcasme nici pe Mendeleev, nici pe oficiosul său comitet. O sută treizeci de nume, printre cele mai influente persoane ale înaltei societăți din St. Petersburg, unii dintre ei neavând nicio legătură cu spiritismul, ci fiind simpli cercetători, au semnat binemeritul protest.

A urmat rezultatul inevitabil al unei astfel de proceduri: atenția tuturor a fost atrasă asupra chestiunii spiritismului. Au fost organizate cercuri private pe întreg teritoriul imperiului, unele dintre ziarele cele mai liberale au început să discute pe marginea subiectului și, chiar în timp ce sunt scrise aceste rânduri, se organizează o nouă comisie pentru a duce sarcina la bun sfârșit.

Însă acum, firește, își vor face datoria mai puțin ca nicio dată. Aceștia au un pretext mai bun decât au avut vreodată în pretinsa dare în vileag a mediumului Slade de către profesorul Lankester din Londra. Este adevărat că mărturiei savantului și

prietenului său (dl Donkin), mediumul acuzat îi opunea mărturiile lui Wallace, Crookes și mulți alții, care anulează complet o acuzație bazată doar pe dovezi conjuncturale și prejudecăți. După cum observă foarte pertinent ziarul *London Spectator*:

„Este doar pură superstiție și nimic altceva să presupunem că suntem atât de familiarizați cu legile naturii, încât chiar niște fapte atent examinate, atestate de un observator experimentat, să fie respinse ca nedemne de încredere, doar pentru că la prima vedere nu par să fie în concordanță cu ceea ce este deja cunoscut în mod clar. A presupune, așa cum pare că face profesorul Lankester, că fraudă și credulitatea care există în legătură cu aceste fapte (așa cum, fără îndoială, există și în legătură cu bolile nervoase) explică toate declarațiile atent atestate ale unor martori exacti și conștiincioși înseamnă a tăia chiar acea creangă a pomului cunoașterii pe care se sprijină în mod necesar știința inductivă și a face să se prăbușească la pământ întreaga structură.”

Dar ce contează toate acestea pentru oamenii de știință? Torentul superstiției, care, după părerea lor, mătură milioane de intelecte sclipitoare în cursul său impetuos, nu îi poate atinge. Potopul modern numit spiritism este incapabil să le afecteze mințile puternice; iar valurile noroioase ale inundației trebuie să-și dezlanțue furia turbată fără ca să le ude nici măcar tălpile ghetelor. Firește că numai tradiționala încăpățănare a Creatorului este cea care Îl împiedică să mărturisească ce slabă șansă au miracolele Sale de a-i orbi în ziua de azi pe oamenii de știință declarați. Însă de data aceasta, chiar și El ar trebui să știe și să aibă în vedere faptul că de mult aceștia au decis să scrie pe frontispiciile universităților și colegiilor lor:

„Știința poruncește ca Dumnezeu
Să nu facă miracole în acest loc!”²⁶⁴

²⁶⁴ „De par le Roi, défense à Dieu, / De faire miracle en ce lieu.” (În numele Regelui, lui Dumnezeu îi este interzis/ Să facă miracole în acest loc (n.t.) O satiră care a fost găsită pe zidurile unui cimitir în vremea miracolelor janseniste precum și a interzicerii lor de către poliția franceză.

Atât spiritiștii necredincioși, cât și romano-catolicii ortodocși par să se fi coalizat anul acesta împotriva acestor pretenții iconoclaste ale materialismului. Creșterea scepticismului a generat în ultima vreme o creștere pe măsură a credulității.

Campionii miracolelor „divine” înfățișate în Biblie rivalizează cu fenomenele mediumnice ale panegiriștilor, iar Evul Mediu renaște în secolul al XIX-lea. Încă o dată o vedem pe Fecioara Maria reluându-și corespondența epistolară cu copiii credincioși ai bisericii sale. Și, în vreme ce „prieteni angelici” mângălesc mesaje pentru spiritiști prin mediumii lor, Maica Domnului lasă să cadă scrisori direct din cer pe pământ. Sanctuarul din Notre Dame de Lourdes s-a transformat într-un cabinet spiritist de „materializări”, în vreme ce cabinetele mediumilor americani populari s-au transformat în altare sfinte, în care Mahomed, episcopul Polk, Ioana d’Arc și alte spirite aristocrate de dincolo de „râul cel întunecat” coboară și se „materializează” în plină lumină. Și dacă Fecioara Maria este văzută făcându-și plimbarea zilnică în pădurile din jurul Lourdes-ului, într-o formă umană pe de-a întregul, de ce nu ar face aceasta și Apostolul Islamului și răposatul episcop de Louisiana? Fie ambele „miracole” sunt posibile, fie ambele tipuri de manifestări, atât cea „divină”, cât și cea „spiritistă”, sunt imposturi crase. Doar timpul ne va arăta adevărul; însă, între timp, deoarece știința refuză să împrumute lampa sa magică pentru a ilumina aceste mistere, oamenii obișnuiți trebuie să meargă poticnindu-se mai departe, fie că se înnămolesc, fie că nu.

În urma articolelor nefavorabile din presa londoneză referitoare la „miracolele” recente de la Lourdes, Monseniorul Capel comunică ziarului *Times* punctul de vedere al Bisericii Romano-Catolice în următorii termeni:

„În ceea ce privește vindecările miraculoase care se realizează, aş dori să-i îndrum pe cititorii dumneavoastră către lucrarea temperată, judicioasă, *La Grotte de Lourdes*, scrisă de dr. Dozous, un medic practicant rezident eminent, inspector de boli epidemice

Bernadette la Lourdes,
la 3 ani după apariții

în district și consultant medical al Curții de Justiție. El scrie o prefață la mai multe cazuri de vindecări miraculoase, pe care afirmă că le-a studiat cu mare atenție și perseverență, în care spune următoarele: «Declar faptul că aceste vindecări realizate la Sanctuarul din Lourdes, prin intermediul apei din fântână, și-au dovedit caracterul supranatural în ochii oamenilor de bună-credință. Ar trebui să mărturisesc că, în lipsa acestor vindecări, minții mele, puțin deschise spre a asculta orice gen de explicații miraculoase, i-ar fi fost foarte dificil să accepte chiar și acest fapt (apariția), oricât de remarcabil ar fi, din atâtea puncte de vedere. Însă numeroasele vindecări la care am fost martor ocular au oferit o anumită lumină minții mele, care nu-mi permite să ignor importanța vizitelor lui Bernadette la Grotă și realitatea aparițiilor cu care ea a fost binecuvântată.» Mărturia unui cadru medical distins, care a observat-o cu atenție pe Bernadette încă de la început, laolaltă cu vindecările miraculoase de la grotă, sunt demne cel puțin de o considerație plină de respect. Aș putea adăuga că marea majoritate a celor care vin la Grotă fac aceasta ca să se pocăiască, ca să-și amplifice pioșenia, ca să se roage pentru renașterea țării lor, pentru a-și afirma public credința lor în Fiul lui Dumnezeu și în Maica Sa Imaculată. Mulți ajung să fie vindecați de diverse neajunsuri trupești; și, conform declarațiilor martorilor oculari, mulți dintre ei se reîntorc acasă vindecați de bolile lor. A-i acuza de necredință, așa cum face articolul dumneavoastră, pe cei care la rândul lor folosesc apele Pirineilor, este la fel de rezonabil ca a-i acuza de necredință pe magistrații care îi pedepsesc pe unii indivizi bizari ce refuză ajutorul medical. Anumite motive de sănătate m-au obligat să petrec

în district și consultant medical al Curții de Justiție. El scrie o prefață la mai multe cazuri de vindecări miraculoase, pe care afirmă că le-a studiat cu mare atenție și perseverență, în care spune următoarele: «Declar faptul că aceste vindecări realizate la Sanctuarul din Lourdes, prin intermediul apei din fântână, și-au dovedit caracterul supranatural în ochii oamenilor de bună-credință. Ar trebui să mărturisesc că, în lipsa acestor vindecări, minții mele, puțin

iernile din 1860 până în 1867 la Pau. Aceasta mi-a oferit ocazia să realizez o anchetă foarte minuțioasă cu privire la aparițiile de la Lourdes. După cercetări frecvente și îndelungate ale Bernadettei și ale unora dintre miracolele realizate, sunt convins că, *dacă este să acceptăm unele fapte pe baza mărturiei unui om, atunci aparițiile de la Lourdes au tot dreptul să fie acceptate ca un fapt incontestabil*. Totuși, ele nu fac parte din credința catolică, și pot fi acceptate sau respinse de orice catolic, fără ca pentru aceasta el să fie lăudat sau condamnat câtuși de puțin.”

Lăsăm cititorul să observe enunțul scris cu caractere cursive de mai sus. Acesta evidențiază clar faptul că Biserica Catolică, în ciuda infailibilității sale și a convenției ei poștale liberale cu Împărăția Cerurilor, este mulțumită să accepte chiar și valabilitatea unor miracole *divine* pe baza mărturiei unui om. Acum, revenind la raportul conferințelor recente din New York ale dl Huxley referitoare la evoluție, îl surprindem pe acesta afirmând că „depindem de dovezile istorice umane în ceea ce privește cea mai mare parte din cunoașterea noastră cu privire la faptele din trecut”. Într-o conferință pe tema biologiei, acesta afirmă: „... orice om care este interesat de adevăr în inima sa trebuie să dorească în mod sincer ca fiecare critică bine fondată și justă care poate fi făcută, să fie făcută; însă este esențial... ca criticul să știe despre ce vorbește.” Un aforism pe care autorul său ar trebui să și-l amintească atunci când se pronunță asupra unor subiecte psihologice. Adăugați aceasta la părerile sale, așa cum sunt exprimate mai sus, și atunci, cine ar putea cere un cadru mai bun în care să-l confrunte?

ORBIREA SUFLETULUI

Avem aici un reprezentant al materialiştilor și un prelat catolic, ambii enunțând un punct de vedere identic cu privire la suficiența *mărturiei umane* pentru a dovedi faptele pe care fiecare le crede conform cu prejudecățile sale. După aceasta, ce nevoie mai

au fie elevul ocultist, fie chiar și spiritualistul, să caute susținere pentru argumentele pe care le-au susținut atât de multă vreme și atât de perseverent, și anume, că fenomenele psihologice ale tau-maturgilor străvechi și moderni, fiind dovedite din plin de mărturia umană, trebuie să fie acceptate ca fapte? Biserica și Colegiul, după ce au făcut apel la tribunalul dovezii umane, nu pot nega un privilegiu asemănător restului umanității. Unul dintre rezultatele agitației recente din Londra cu privire la subiectul fenomenelor mediumnice este exprimarea unor păreri remarcabil de libere din partea presei seculare. „În orice caz, suntem în favoarea faptului de a da spiritismului un loc printre credințele tolerate, și ca urmare să-i dăm pace”, spune ziarul londonez *Daily News*, în 1876. „Are mulți adepți, care sunt la fel de inteligenți ca mare parte dintre noi și pentru care orice defect evident și palpabil al probelor menite să convingă trebuie să fi fost deja evident și palpabil cu mult timp în urmă. Unii dintre *cei mai înțelepți oameni din lume credeau în fantome*, și ar fi continuat să facă aceasta chiar dacă, după ei, 5-6 persoane ar fi fost condamnate că au speriat oamenii cu spiriduși contrafăcuți.”

Nu este pentru prima dată în istoria lumii când lumea invizibilă trebuie să se lupte cu materialismul sceptic al unor saducheii cu sufletul mort. Platon deplânge o astfel de necredință și se referă la această tendință pernicioasă nu o dată în lucrările sale.

De la Kapila – filozoful hindus, care, cu multe secole înainte de Hristos, a ezitat să dea crezare afirmațiilor yoghinilor mistici, cum că în extaz omul are puterea de a vedea Divinitatea față în față și de a dialoga cu cele mai elevate „ființe” – până la adepții lui Voltaire, din secolul al XVIII-lea, care râdeau de tot ce este sacru pentru ceilalți oameni, fiecare epocă are propriii săi Toma necredincioși. Au reușit ei vreodată să împiedice progresul adevărului? Nu mai mult decât au împiedicat rotația Pământului bigoții ignoranți care l-au judecat pe Galileo. Niciun fel de „demascări” nu sunt capabile să afecteze în mod vital stabilitatea sau instabilitatea

Popol Vuh - Creația Pământului

unei credințe pe care umanitatea a moștenit-o de la primele rase de oameni, aceia care – dacă e să credem în evoluția omului spiritual precum în cea a omului fizic – au primit marele adevăr direct de pe buzele strămoșilor, *zeii taților lor*, „care erau de dinainte de Potop”. Identitatea faptelor din Biblie cu cele cuprinse în legendele cărților sacre hinduse și cosmogoniile altor nații trebuie să fie demonstrată cândva în viitor. *Se va dovedi că fabulele din epocile generatoare de mituri nu au făcut altceva decât să prezinte într-o formă alegorică cele mai mari adevăruri ale geologiei și antropologiei.* Aici, în aceste fabule ridicol exprimate, va trebui să caute știința „verigile sale lipsă”.

Altfel, de unde să provină astfel de stranii „coincidențe” între istoriile unor națiuni și popoare atât de îndepărtate? De unde provine acea identitate a concepțiilor primitive, care, deși astăzi sunt numite fabule și legende, conțin, cu toate acestea, sămânța unor fapte istorice, a unui adevăr ce a fost descoperit de pleava înfloriturilor populare, însă totuși un adevăr? Comparați doar acest

verset din *Facerea* 6: „Când au început oamenii să se înmulțească pe fața pământului, și li s-au născut fete, fiii lui Dumnezeu au văzut că fetele oamenilor erau frumoase; și din toate și-au luat de neveste pe acelea pe care și le-au ales. ... *Uriașii erau pe pământ în vremurile acelea*” etc. cu această parte a cosmogoniei hinduse, din Vede, care vorbește despre coborârea brahmanilor. Primul brahman se plânge că este *singurul* dintre frații săi, fără soție. Fără a ține seama de Cel Etern care îl sfătuipe să-și consacre zilele numai studiului Cunoașterii Sacre (*Veda*), *primul-născut* al umanității insistă. Provoacă de o asemenea nerecunoștință, Cel Etern îi dă brahmanului o soție din rasa *Dainișilor*, sau *uriahșilor*, din care toți brahmanii se trag pe linie maternă. De aici provine întreaga linie a preoților hinduși, pe de o parte, din spiritele *superioare* (fiii lui Dumnezeu), și din *Daintany*, o fiică a uriahșilor de pe pământ, oamenii primitivi.²⁶⁵ „Și le-au născut ele copii: aceștia erau vitejii care au fost în vechime, oameni cu renume.”²⁶⁶

Aceeași idee se regăsește și într-un fragment cosmogonic scandinav. În *Edda*, i se oferă lui Gangler, de către Har (unul dintre cei trei care oferă informații: Har, Jafuhar și Tredi), descrierea primului om, numit Bur, „tatăl lui Bor, care a luat-o de soție pe Besla, fiică uriașului Bolthara, din rasa *uriahșilor primitivi*”. Întreaga poveste, care este interesantă, se poate găsi în *Proza Edda*, secțiunile 4-8, din lucrarea lui Mallett, *Northern Antiquities*.²⁶⁷

Același substrat îl regăsim și în cazul legendelor grecești despre titani; de asemenea, mai poate fi găsit și în legendele mexicane – este vorba despre cele patru rase succesive din *Popol-Vuh*. Acesta constituie doar unul din multele capete, ce pot fi găsite în ghemul încâlcit și aparent de nedescurcat al umanității, privite ca fenomen psihologic. Credința în supranatural ar fi altfel inexplicabilă. A

²⁶⁵ Polier, *Mythologie des Indous*

²⁶⁶ *Facerea*, 6:4

²⁶⁷ Mallett, *Northern Antiquities*, ediția lui Bohn, pp. 401-405

afirma că aceasta a răsărit, a crescut și s-a dezvoltat, pe parcursul epocilor nenumărate, neavând nicio cauză și nicio bază solidă pe care să se sprijine, ci doar ca un simplu capriciu, ar însemna să rostim o absurditate la fel de mare precum aceea a doctrinei teologice care afirma că Universul a apărut din nimic.

Este prea târziu acum să atacăm o evidență care este la fel de clară precum soarele la amiază. Atât ziarele creștine, cât și cele liberale, precum și organele de presă ale celor mai avansate autorități științifice încep să protesteze unanim împotriva dogmatismului și a prejudecăților înguste ale pseudoștiinței. *Christian World*, un ziar religios, își unește vocea cu cea a presei londoneze necredincioase. Oferim în cele ce urmează o mostră edificatoare a bunului său simț:

„Dacă se poate demonstra²⁶⁸ foarte concludent despre un medium că este un impostor, totuși vom obiecta față de tendința manifestată de unele persoane cu autoritate în chestiuni științifice de a desconsidera și desființa toate investigațiile atente cu privire la acele subiecte abordate de dl Barrett în lucrarea sa prezentată la *British Association*. Deși spiritiștii s-au implicat în multe absurdități, acesta nu este un motiv ca fenomenele despre care vorbesc ei să fie respinse ca fiind nedemne de cercetare. Aceștia pot fi magnetizatori, clarvăzători sau altceva. Însă fie ca înțelepții noștri să ne spună ce anume sunt, și nu să ne dea peste nas, așa cum fac adeseori ignoranții cu tinerii care pun întrebări, folosind sentința facilă, dar nesatisfăcătoare: «Copilașii nu ar trebui să pună întrebări.»”

Astfel, ne aflăm acum în vremea când savanții și-au pierdut toate drepturile de a le fi adresat versul Miltonian: „O, voi cei care, de dragul mărturisirii adevărului, v-ați atras reproșul universal!”

²⁶⁸ În *Quarterly Review*, din 1859, Graham relatează unele aspecte stranie în legătură cu multe orașe orientale, acum părăsite, în care ușile de piatră au dimensiuni enorme, adeseori aparent disproporționate cu clădirile însele, și observă că locuințele și ușile au toate caracteristicile distinctive ale unei rase străvechi de uriași.

Tristă decădere! Ea amintește de exclamația acelui „doctor în științe fizice”, menționată de dr. Henry More în urmă cu 108 ani. Acesta, auzind povestea toboșarului din Tedworth și a lui Ann Walker, a strigat: „dacă este adevărat, m-am înșelat în tot acest timp și trebuie să-mi reîncep expunerea”²⁶⁹.

Însă în secolul nostru, în ciuda sprijinului acordat de Huxley valorii „mărturiei umane”, chiar dr. Henry More a devenit un „entuziast și un vizionar, ipostaze care, reunite într-o singură ființă umană, fac să rezulte un nebun care vorbește păsărește”.²⁷⁰

Ceea ce i-a lipsit de mult timp psihologiei pentru a face ca legile sale misterioase să fie mai bine înțelese și aplicate atât chestiunilor obișnuite, cât și celor neobișnuite ale vieții, nu sunt faptele. Acestea au existat întotdeauna din abundență. Necesitatea este ca acestea să fie înregistrate și clasificate – pentru niște observatori antrenați și analiști competenți. Corpul științific ar fi trebuit să ofere toate acestea. Dacă eroarea a avut câștig de cauză și superstiția a cutreierat în voie prin toată creștinătatea de-a lungul acestor secole, aceasta este neșansa oamenilor obișnuiți și vina științei. Generații după generații s-au perindat fiecare furnizând partea sa de martiri ai conștiinței și ai curajului moral, iar psihologia este ceva mai bine înțeleasă în zilele noastre decât era pe vremea când mâna grea a Vaticanului îi trimitea pe acei nefericiți curajoși la moartea prematură și le înfiera amintirea cu stigmatul ereziei și al vrăjitoriei.

²⁶⁹ Dr. More, *Letter to Glanvil, author of Saducisimus Triumphatus*

²⁷⁰ J. S. Y., *Demonologia or Natural Knowledge Revealed* 1827, p. 219

Capitolul V

ETERUL SAU „LUMINA ASTRALĂ”

„Ich bin der Geist der stets verneint.”

(Sunt spiritul care încă neagă.)

Mephisto, în *Faust*

„Spiritul adevărului, pe care lumea nu îl poate primi,
deoarece nu îl vede și nici nu îl cunoaște.”

Evangelia după Ioan, 15:17

„Milioane de creaturi spirituale umblă pe pământ nevăzute,
Și atunci când suntem treji, și atunci când dormim.”

John Milton

„Simpla iluminare intelectuală nu poate recunoaște spiritualul.
Precum soarele face să pălească un foc, la fel lumina Spiritului
orbește ochii intelectului obișnuit.”

William Howitt

A existat o infinită listă de nume, generatoare de confuzie pentru a exprima unul și același lucru.

Haosul celor din Antichitate; focul sacru al zoroastrienilor, sau *antusbyrum* al parșilor; focul lui Hermes; focul Elmes al germanilor din Antichitate; fulgerul lui Cybelè; torța arzândă a lui Apollo; flacăra de pe altarul lui Pan; focul peren din templul de pe Acropole și cel al Vestei; flacăra de foc de pe coiful lui Pluto;

scânteile strălucitoare de pe pălăriile Dioscurilor, de pe capul Gorgonei, de pe coiful lui Pallas Atena și de pe toiagul lui Mercur; *pyr asbestos*; *Phtha*-ul egiptean, sau Ra; *Zeus Kataibates* (cel care coboară)²⁷¹; limbile de foc de la Rusalii; tufișul în flăcări al lui Moise; coloana de foc din *Exod*, precum și „lampa arzândă” a lui Avraam; focul veșnic al „prăpastiei fără fund”; vaporii oraculari din Delfi; lumina siderală a rozacrucienilor; *akasha* adeptilor hinduși; lumina astrală a alchimiștilor; aura și fluidul magnetizatorilor; od-ul lui Reichenbach; globul de foc sau pisica-meteor a lui Babinet; psihodul sau forța ectenică a lui Thury; forța psihică a lui Sergeant Cox și Crookes; magnetismul atmosferic al unora dintre naturaliști; galvanismul; și, în cele din urmă, electricitatea, toate acestea nu sunt altceva decât nume diferite pentru mai multe manifestări sau efecte diferite ale unei aceleiași cauze misterioase atotpătruzătoare – Arheul grecilor sau *Archaios*.

Sir E. Bulwer-Lytton, în cartea sa *Coming Race*, îl numește *vril*²⁷², și spune că este folosit de populațiile subterane, permițându-le cititorilor săi să-l considere ficțiune. „Acești oameni”, spune el, „consideră că odată cu *vril*-ul au ajuns la starea de unitate în domeniul agenților energetici naturali” și continuă prin a arăta că Faraday l-a numit „folosind termenul mai precaut de «corelație»”, după cum urmează:

O FORȚĂ PRIMARĂ, DAR CORELAȚII MULTIPLE

„De mult am fost de părerea, care este aproape o convingere, laolaltă – cred – cu mulți alți iubitori ai științelor naturii, că diversele forme sub care se manifestă forțele materiei *au o singură origine comună*; sau, cu alte cuvinte, sunt atât de direct legate și

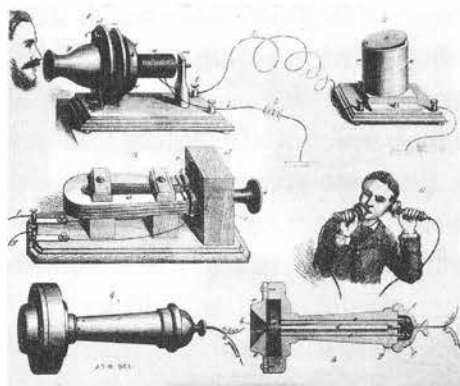
²⁷¹ Pausanias, *Eliae*, cartea I, cap. 14

²⁷² Aflăm că nobilul autor și-a inventat denumirile curioase prin contracția unor cuvinte din limbile clasice. *Gy* ar veni de la *gune*; *vril* de la *viril*.

natural dependente, încât sunt convertibile, cum s-ar spune, una în cealaltă, și posedă echivalente ale puterii în acțiunea lor.”

Oricât de absurdă și de neștiințifică ar putea părea comparația pe care o facem, dintre un *vril* ficțional, inventat de marele romanțier, sau dintre forța primară – a unui experimentator la fel de celebru – cu lumina astrală a alchimiștilor, aceasta este totuși adevărata definiție a respectivei forțe. Se realizează în mod constant descoperiri care vin în sprijinul acestei afirmații atât de îndrăznețe. De când am început să scriem această parte a cărții noastre, a apărut un anunț în mai multe ziare referitor la presupusa descoperire a unei noi forțe de către dl Edison, electricianul din Newark, New Jersey, care pare să aibă foarte puține în comun cu electricitatea (sau galvanismul), cu excepția principiului conductivității. Dacă este demonstrată, ea va rămâne pentru un timp îndelungat sub vreun pseudonim științific; însă, cu toate acestea, ea va fi doar unul din numeroasa familie de copii aduși pe lume, de la începutul timpului, de această energie primordială cunoscută sub numele de *Fecioara Astrală*. De fapt, descoperirea spune că, „este la fel de distinctă și are legi la fel de clare precum căldura, magnetismul sau electricitatea”. Ziarul care conține prima relatare a acestei descoperiri adaugă că „dl Edison consideră că această forță este în legătură cu căldura și că totodată poate fi generată prin mijloace independente și *deocamdată nedescoperite*”.

O altă descoperire recentă uluitoare este posibilitatea anulării distanței dintre două voci umane, prin intermediul *telefonului*, instrument inventat de profesorul A. Graham Bell. Această posibilitate, sugerată pentru prima dată de micul „telegraf al îndrăgostiților”, constă dintr-un aparat, alcătuit din recipiente mici de tablă acoperite cu pergament și legate între ele printr-un fir, prin care se poate purta o conversație la o distanță de 70 de metri, și care este numit telefon, minunea acestei epoci. Cu această ocazie, a avut loc o conversație lungă între Boston și Cambridgeport prin telegraf. „Fiecare cuvânt a fost auzit în mod distinct și înțeles perfect, iar modulațiile vocii s-au

Telefonul lui Alexander Graham Bell

putut percepe foarte bine”, conform raportului oficial. *Vocea este captată, ca să spunem așa, și păstrată ca atare de un magnet, iar unda sonoră este transmisă prin electricitate, care acționează la unison și cooperează cu magnetul.* Întregul succes depinde de un control perfect al curenților electrici și al puterii magnetelor utilizați, care trebuie să se armonizeze între ele. „Invenția”, relatează ziarul, „poate fi descrisă în mod rudimentar sub forma unei trompete plasate deasupra unei guri ca de clopoțel, ce este acoperită cu o membrană delicată, care, atunci când vocea este emisă în interiorul tubului, se umflă către exterior în mod proporțional cu forța undei sonore. De cealaltă parte a membranei este atașată o bucată de metal, care, pe măsură ce membrana se umflă către exterior, se conectează cu un magnet, iar acesta, împreună cu circuitul electric, este controlat de un operator. Prin intermediul unui anumit principiu, care nu este încă pe deplin cunoscut, curentul electric transmite unda sonoră ca și cum ar fi transmisă de vocea din trompetă, iar ascultătorul de cealaltă parte a firului, care are un gen de trompetă asemănătoare la ureche, aude fiecare cuvânt în mod distinct și detectează cu ușurință modulațiile vocii vorbitorului.”

TYNDALL TRECE MILIMETRIC PE LÂNGĂ O MARE DESCOPERIRE

Astfel, în prezența unor astfel de descoperiri minunate ale epocii noastre, precum și gândindu-ne la posibilitățile magice suplimentare ce sunt latente și încă nedescoperite în tărâmul nemărginit al naturii, și, mai mult decât atât, având în vedere probabilita-

tea mare ca forța lui Edison și telefonul profesorului Graham Bell să modifice, dacă nu chiar să întoarcă pe dos, toate ideile noastre despre fluidele imponderabile, nu ar fi oare bine ca persoanele tentate să contrazică afirmațiile noastre să aștepte pentru a vedea dacă ele vor fi confirmate sau infirmate de descoperiri ulterioare?

Chiar și numai în legătură cu aceste *descoperiri* am putea, poate, să le reamintim cititorilor de multiplele indicii care se regăsesc în legendele străvechi referitoare la un anumit secret, aflat în posesia preoților egipteni, care puteau să comunice instantaneu, în timpul sărbătoririi *Misterelor*, de la un templu la altul, chiar dacă unii erau la Teba, iar alții erau în celălalt capăt al țării; legendele puneau aceasta, firește, pe seama „triburilor invizibile” ale aerului, care duceau mesaje muritorilor. Autorul lucrării *Pre-Adamite Man* citează o afirmație care, fiind oferită doar prin autoritatea sa, și el părând nesigur dacă povestea provine de la Macrinus sau de la alt scriitor, poate fi luată ca atare. Acesta a descoperit dovezi valabile, spune el, pe când era în Egipt, ale faptului că „una dintre Cleopatre (?) a transmis știri printr-un cablu tuturor orașelor, de la Heliopolis la Elefantina, pe Nilul Superior.”²⁷³

Nu cu multă vreme în urmă, profesorul Tyndall ne-a făcut să pătrundem într-o nouă lume, populată cu forme aerate, de o frumusețe fermecătoare.

„Descoperirea constă”, spune el, „în a supune vaporii unor lichide volatile la acțiunea razelor de soare concentrate sau la acțiunea unei raze concentrate de lumină electrică.” Vaporii unor nitriți, ioduri și acizi sunt supuși acțiunii luminii într-un *tub experimental*, așezat orizontal și aranjat astfel încât axa tubului și cea a razelor paralele care ies din lampă să coincidă. Vaporii formează norișori cu nuanțe superbe și se aranjează în forme de vase, sticle și conuri, în grupuri de șase sau mai multe; mai apar și scoici, lalele, trandafiri, flori de floarea-soarelui, frunze și pergamente

²⁷³ P. B. Randolph, *Pre-Adamite Man*, p. 48

înfășurate. „Într-unul din cazuri”, ne spune el, „norul inițial a crescut rapid și s-a transformat într-un cap de șarpe; s-a format o gură, iar din interiorul acesteia a apărut o fâșie de nor care semăna cu o limbă.” Și, pentru a marca apogeul minunilor, „odată, a luat forma unui pește, cu ochi, branhii și mustăți. Simetria formei animale era vizibilă pe de-a-ntregul, neexistând niciun *disc*, *inel* sau *semn* care, existând într-o parte, să nu existe în cealaltă.”

IMPOSIBILITATEA MIRACOLELOR

Aceste fenomene ar putea fi explicate parțial prin acțiunea mecanică a unei raze de lumină, pe care a demonstrat-o recent dl Crookes. De exemplu, putem presupune că razele de lumină ar fi putut constitui o axă orizontală, în jurul căreia moleculele agitate ale vaporilor s-au adunat spre a forma globuri și fusuri. Însă cum să explicăm peștele, capul de șarpe, vasele, florile de diferite tipuri și scoicile? Aceasta pare să ofere o dilemă științei, la fel de încurcată precum pisica astrală a lui Babinet. Nu ni se spune dacă Tyndall ar fi dat o explicație la fel de absurdă pentru fenomenul său extraordinar precum a dat francezul pentru al său.

Cei care au fost atenți la acest subiect ar putea fi surprinși să afle cât de multe erau cunoscute în vremurile de demult referitor la acest principiu atotpătrunzător, subtil, care a fost botezat de curând *eterul universal*.

Înainte de a continua, dorim încă o dată să enunțăm în două propoziții categorice ceea ce s-a sugerat mai înainte. Aceste propoziții erau legi demonstrate pentru teurgii din vechime.

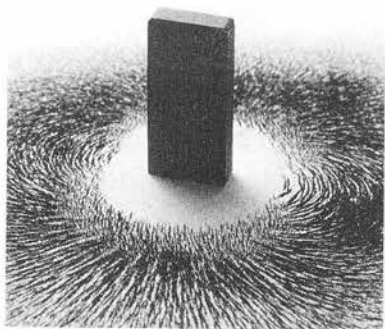
Așa-zisele miracole, începând cu Moise și sfârșind cu Cagliostro, atunci când erau autentice, erau – așa cum insinuează în mod corect de Gasparin în lucrarea sa ce tratează aceste fenomene – „în perfectă armonie cu legea naturală”; prin urmare, nu erau miracole. Electricitatea și magnetismul erau neîndoielnic folosite

pentru producerea unora dintre aceste miracole. Însă acum, la fel ca și atunci, acestea sunt revendicate de orice persoană senzitivă care este determinată să folosească aceste puteri în mod *inconștient*, de către configurația neobișnuită a ființei sale ce servește drept conductor pentru unele dintre aceste fluide imponderabile, atât de puțin cunoscute de știință deocamdată. Această forță este părintele prolific al unor atribute și proprietăți nenumărate, multe, sau mai bine zis majoritatea dintre ele, fiind încă necunoscute fizicii moderne.

Fenomenele magiei naturale, care au fost observate în Siam, India, Egipt și alte țări orientale, nu au niciun fel de legătură cu prestidigitația, ele reprezentând un efect fizic cert, datorat acțiunii forțelor naturale oculte, pe când prestidigitația nu este decât un simplu rezultat înșelător, obținut prin manipulări abile, cu ajutorul asistenței confrăților.²⁷⁴

Taumaturgii din toate epocile, școlile și țările și-au produs minunile deoarece erau perfect familiarizați cu undele imponderabile (din punct de vedere al efectelor, dar altfel, perfect tangibile) ale luminii astrale. Aceștia controlau curenții astrali, dirijându-i prin puterea voinței. Minunile aveau atât un caracter fizic, cât și unul psihologic; primul ținea de efectele produse asupra obiectelor materiale, cel de-al doilea ținea de fenomenele mentale ale lui Mesmer și ale succesorilor săi. Această categorie de oameni a fost reprezentată în vremea noastră de către doi bărbați iluștri, Du Potet și Regazzoni, ale căror puteri extraordinare au

²⁷⁴ Cel puțin la acest punct ne aflăm pe teren solid. Mărturia dl Crookes coroborează afirmațiile noastre. La pagina 84 a pamfletului său asupra lucrării *Phenomenal Spiritualism*, acesta spune: „Multele sute de fapte pe care sunt pregătit să le atest – fapte care dacă ar fi să fie imitate prin mijloace mecanice sau fizice cunoscute ar face de rușine talentul unora ca Houdin, Bosco, Anderson, susținuți de toate resursele unor aparate elaborate și de practica a ani de zile – au avut loc în propria mea casă; uneori hotărâte de mine și în niște împrejurări care înlăturau în mod categoric folosirea celor mai simple mijloace instrumentale.”

Magnet și linii de câmp magnetic

este foarte tangibil. Printre alte denumiri, acest Proteus universal – sau „Nebulosul Atotputernic”, după cum îl numea în derâdere de Mirville – a fost numit de către teurghi „Focul Viu”²⁷⁵, „Spiritul Luminii” și *Magnes*. Acest ultim apelativ îi indică proprietățile magnetice și dovedește natura sa magică. Deoarece, după cum este bine exprimat de unul dintre inamicii săi, „*magos* și *magnes*” sunt două ramuri care cresc din același trunchi și produc aceleași rezultate.^f

Magnetismul este un cuvânt a cărui origine trebuie să o căutăm într-o epocă uluitoare de timpurie. Mulți consideră că piatra numită *magnet* își trage numele din Magnesia, un oraș sau district din Tesalia, unde aceste pietre au fost găsite în cantități mari. Cu toate acestea, noi credem că opinia hermetiștilor este cea corectă. Cuvântul *Mag*, *magus*, este derivat din cuvântul sanscrit *Mahaji*, cel *măreț* sau cel *înțelept* (cel uns cu înțelepciunea divină). „Eumolpus este fondatorul mitic al *Eumolpidae* (preoți); preoții își

²⁷⁵ În acest apelativ putem descoperi semnificația propoziției enigmatice din *Zend-Avesta* care spune că „focul conferă cunoașterea viitorului, a științei și a vorbirii amiabile”, deoarece acesta face să se dezvolte o elocvență extraordinară în anumite persoane senzitive.

datorează propria înțelepciune Întelepciunii Divine.”²⁷⁶ Diferite cosmogonii arată că Sufletul Universal Archaeal a fost considerat de fiecare națiune ca fiind „mintea” Creatorului Demiurgic, *Sofia* gnosticilor sau *Duhul Sfânt*, ca principiu feminin. Deoarece Magii își trag numele din el, la fel și piatra magneziană sau magnetul a fost denumit așa, în cinstea lor, deoarece au fost primii care i-au descoperit proprietățile minunate. Templele lor erau răspândite pretutindeni, în întreaga țară, iar printre acestea au existat anumite temple ale lui Hercule.²⁷⁷ Prin urmare, piatra, odată ce a devenit cunoscut faptul că preoții o foloseau în scopuri curative și magice, a primit numele de piatră magneziană sau herculeană. Socrate, vorbind despre aceasta, remarcă: „Euripide o numește piatră magneziană, însă oamenii obișnuiți, herculeană.”²⁷⁸ Țara și piatra au fost numite după Magi, nu Magii după una sau cealaltă. Pliniu ne informează că inelul de căsătorie la romani era magnetizat de preoți înaintea ceremoniei. Istorici păgâni din vechime sunt grijulii să păstreze tăcerea asupra anumitor mistere ale celor „înțelepți” (Magii), iar Pausanias a fost avertizat într-un vis, spune el, să nu dezvăluie ritualurile sacre ale templului Demetrei și Persefonei din Atena.²⁷⁹

Știința modernă, după ce a negat zadarnic magnetismul animal, s-a văzut silită să-i accepte realitatea. Acesta este acum

²⁷⁶ Dunlap, *Musah*, *His Mysteries*, p. III

²⁷⁷ „Hercule era cunoscut ca regele Musienilor”, spune Schwab, II, 44; iar Musien era ospățul „Spiritalui și al Materiei”, Adonis și Venus, Bacchus și Ceres. (Vezi Dunlap, *Mystery of Adonis*, p. 95) Dunlap arată, pe baza autorității lui Iulian și Anton (p. 67), că Esculap, „Mântuitorul a toți”, este identic cu Phtha (Intellectul creator, Înțelepciunea Divină) și cu Apollo, Adonis și Hercule (ibid., p. 93), iar Phtha este „Anima Mundi”, Sufletul Universal al lui Platon, Duhul Sfânt al egiptenilor și Lumina Astrală a alchimiștilor. Cu toate acestea, M. Michelet îl privește pe Hercule al grecilor ca fiind un personaj diferit, adversarul orgiilor bahice și al sacrificiilor umane inerente în acestea.

²⁷⁸ Platon, *Ion* (Burgess), vol. IV, p. 294

²⁷⁹ Pausanias, *Attica*, I, XIV

o proprietate recunoscută a structurii umane și animale; în ceea ce privește influența sa psihologică, ocultă, academiile se luptă cu ea, în secolul nostru, mai feroce ca niciodată. Este cu atât mai regretabil și chiar uimitor faptul că reprezentanții „științelor exacte” sunt incapabili să explice, sau să ofere măcar ceva asemănător unei ipoteze cât de cât rezonabile referitoare la puterea misterioasă incontestabilă conținută într-un simplu magnet. Începem să ne confruntăm cu dovezi zilnice că aceste puteri se află la baza misterelor teurgice, și prin urmare ar putea eventual să explice capacitățile oculte ale multor taumaturgi din vechime și moderni, precum și multe dintre realizările lor uluitoare. De acest tip erau și darurile transmise de Iisus unora dintre discipolii Săi. În momentul vindecărilor miraculoase pe care le realiza, Nazarineanul simțea o *putere* ieșind din El. Socrate, în dialogul său cu Theages²⁸⁰, povestindu-i despre zeul (daimonul) său, precum și despre puterea acestuia, fie de a transmite înțelepciunea sa (a lui Socrate) discipolilor săi, fie de a-i împiedica pe cei cu care se asociază să beneficieze de ea –, aduce următoarea afirmație în sprijinul cuvintelor sale: „O să-ți spun ție, Socrate”, zice Aristide, „un lucru incredibil, într-adevăr, pe toți zeii, dar adevărat. Am câștigat foarte mult însoțindu-te, chiar și dacă nu eram decât în aceeași casă cu tine, și nu în aceeași cameră; dar chiar mai mult am câștigat atunci când *am fost în aceeași cameră...* și chiar mult mai mult atunci când *te-am privit...* Însă de departe am fost cel mai câștigat atunci când am șezut lângă tine și *te-am atins.*”

Acesta este magnetismul și mesmerismul modern al lui Du Potet și al altor maeștri, care, atunci când supun o altă persoană influenței lor *fluidice*, pot să-i comunice acesteia toate gândurile lor, chiar la distanță; apoi, cu o putere irezistibilă, îl forțează pe subiect să le asculte comenzile *mentale*. Însă această forță le

²⁸⁰ Platon, *Theages*. Cicero interpretează cuvântul „*daimonion, quiddam divinum*”, ca referindu-se la ceva divin, nu la ceva personal.

era mult mai bine cunoscută filozofilor antici! Putem culege informații despre acest subiect din sursele cele mai timpurii. Pitagora își învăța discipolii că Dumnezeu este *Mintea* Universală ce este infuzată în toate câte există și că această minte, prin însăși virtutea identității ei universale, poate fi comunicată de la un obiect la altul și poate fi făcută să creeze totul prin simpla voință a omului. La grecii antici, *Kurios* reprezenta Zeul-Minte (*Nous*). „Acum Koros (*Kurios*) semnifică pură și neîntinată natură a intelectului – înțelepciunea”, spune Platon.²⁸¹ *Kurios* este Mercur, Înțelepciunea Divină, iar „Mercur este Sol” (*Soarele*)²⁸², din care Thaut – Hermes – și-a primit înțelepciunea divină, pe care, la rândul lui, a împărtășit-o întregii lumi prin cărțile sale. Hercule este și el Soarele – depozitul celest al magnetismului universal²⁸³; sau mai degrabă Hercule este lumina magnetică care, odată ce a reușit să ajungă la „ochiul deschis al raiului”, intră în regiunile planetei noastre, și astfel devine Creatorul. Hercule

Hercule

²⁸¹ Platon, *Cratylus*

²⁸² *Arnobius*, VI, XII. După cum vom arăta în capitolele următoare, Soarele nu era considerat de către antici ca fiind cauza directă a luminii și a căldurii, ci doar un agent al acestora, prin care lumina trece în drumul său către planeta noastră. Astfel, Soarele era numit de egipteni „ochiul lui Osiris”, care el însuși reprezenta Logos-ul, Primul-Născut, sau *Lumina manifestată în lume*, „care este mintea și intelectul divin al Celui Ascuns.” Doar această lumină pe care o cunoaștem este Demiurgul, *creatorul* planetei noastre și a tot ce ține de ea; niciunul dintre zeii solari nu au nimic de-a face cu universurile invizibile și necunoscute ce sunt răspândite în spațiu. Această idee este exprimată foarte clar în *Cartea lui Hermes*.

²⁸³ *Orphic Hymn*, XII; Hermann, Dunlap, *Musah, His Mysteries*, p. 91

trece prin cele douăsprezece munci, fiind titanul cel curajos! El este numit „Tatăl a Tot” și „auto-născut” („*autophnes*”).²⁸⁴ Hercule, Soarele, este omorât de Diavol, Tifon, și la fel și Osiris, care este tatăl și fratele lui Horus, și în același timp este identic cu el; și nu trebuie să uităm că magnetul este numit „ochiul lui Horus”, iar fierul este numit „osul lui Tifon”. Acesta este numit „Hercule Invictus”, numai atunci când coboară la Hades (în regatul subteran), și, culegând „merele de aur” din „copacul vieții”, ucide balaurul.²⁸⁵ Puterea titanică brută, „dublură” a fiecărui zeu solar, își opune forța sa de materie oarbă Spiritului magnetic divin, care urmărește să armonizeze totul în natură.

Toți zeii solari, împreună cu simbolul lor, Soarele vizibil, sunt creatorii doar ai naturii fizice. *Spiritualul* este lucrarea Celui Preaînalt – Soarele Ascuns, Central, Spiritual – și a Demiurgului său – Mîntea Divină, a lui Platon și Înțelepciunea Divină, a lui Hermes Trismegistos²⁸⁶, înțelepciunea emanată din Oulom sau Kronos.

„După distribuirea Focului pur, în *Misterele* din Samotrace începea o nouă viață.”²⁸⁷ Aceasta era „a doua naștere”, la care s-a referit Iisus în discuția Sa nocturnă cu Nicodim. „Inițiați în cele mai binecuvântate dintre toate *Misterele*, fiind noi înșine puri... devenim drepti și sfinți, plini de înțelepciune.”²⁸⁸ A suflat asupra lor și le-a spus: „Primiți Duh Sfânt.”²⁸⁹ Și acest simplu act de voință a fost suficient pentru a conferi darul profeției în forma sa cea mai nobilă și perfectă, dacă atât inițiatorul, cât și inițiatul erau demni de ea.

A ridiculiza acest dar, chiar în aspectul său din ziua de azi,

²⁸⁴ Movers, p. 525; Dunlap, *Mysteries of Adonis*, p. 94

²⁸⁵ Preller, II, p. 153

²⁸⁶ Acest fapt important explică în mod admirabil politeismul brut al maselor, precum și concepția rafinată, înalt filozofică a unui *unic* Dumnezeu, care era predată doar în sanctuarele templelor „păgâne”.

²⁸⁷ Anthon, *Cabeiria*

²⁸⁸ Platon, *Phaedrus*, traducerea lui Cory

²⁸⁹ *Evangelia după Ioan*, 20:22

numindu-l, după cum remarcă pastorul J. B. Gross, „vlăstarul corupt și rămășițele unei epoci ignorante marcate de superstiție”, și a-l condamna în mod pripit ca fiind nedemn de o cercetare serioasă ar fi la fel de nefilozofic pe cât este de greșit. Tentativa de a înlătura vălul care ascunde vederii noastre viitorul a fost realizată în toate epocile; și prin urmare înclinația de a trage cu ochiul în cutele timpului, privită ca una dintre facultățile minții umane, ne vine cu recomandare de la Dumnezeu. ...Zuinglius, reformatorul elvețian, a atestat caracterul multilateral al credinței sale în providența Ființei Supreme prin doctrina sa cosmopolită care susține că Duhul Sfânt nu a fost exclus din partea cea mai bună a lumii păgâne. Admițând adevărul acesteia, nu putem concepe cu ușurință un motiv valabil pentru care un păgân, favorizat în acest fel, nu ar fi capabil de o adevărată profeție.²⁹⁰

NATURA SUBSTANȚEI PRIMORDIALE

Însă ce reprezintă această substanță mistică, primordială? În cartea *Genezei*, la începutul primului capitol, este numită „suprafața apelor”, despre care se spune că a fost fecundată de către „Spiritul lui Dumnezeu”. Iov menționează, în capitolul 26:5, că „lucrurile moarte sunt formate din ceea ce există sub ape și de locuitorii acelor locuri”. În textul original, în loc de „lucruri moarte”, găsim termenul *Rephaim*-i (uriași sau oameni primitivi puternici) morți, din care poate într-o zi vom descoperi că ne tragem, în virtutea „evoluției”. În mitologia egipteană, Kneph, Dumnezeul cel Etern *nerevelat* este reprezentat printr-o emblemă ce reprezintă șarpele eternității care înconjoară o urnă cu apă, cu capul plutind deasupra apelor, pe care le incubează cu suflarea sa. În acest caz șarpele este Agathodaimon, spiritul cel bun; în aspectul său opus, el este Kakodaimon – cel rău. În *Edda* scandinavă, roua de miere, hrana

²⁹⁰ *Heathen Religion*, p. 104

zeilor și a albinelor creative și harnice din Yggdrasil, se așterne în timpul nopții, când atmosfera este impregnată cu umiditate. În mitologiile nordice, ca principiu pasiv al creației, ea simbolizează crearea Universului *din apă*; această rouă este lumina astrală, într-una din ipostazele sale, și posedă atât proprietăți creatoare, cât și distrugătoare. În legenda caldeeană a lui Berosus, Oannes sau Dagon, omul-pește, îi învață pe oameni că, în stadiul incipient, lumea a fost creată din *apă*, și toate ființele provin din această *materia prima*. Moise spune că numai pământul și *apa* pot da naștere unui suflet viu; de asemenea, citim în Scripturi că ierburile nu au putut crește până când Eternul nu a făcut să *plouă* pe pământ. În culegerea de povestiri *Popol-Vuh* a mexicanilor, se spune că omul a fost creat din *noroi* sau lut (*terre glaise*), luat de sub apă. Brahma îl creează pe Lomus, marele Muni (sau primul om), așezat pe lotusul său, doar după ce dă ființă *spiritelor*, care astfel se bucură de prioritate existențială printre muritori; Brahma îl creează pe acesta din apă, aer și pământ.

Alchimiștii afirmă că pământul primordial sau pre-adamic, atunci când este redus la substanța sa inițială este, în cel de-al *doilea* stadiu de transformare a sa precum apa limpede, primul fiind *alkahést*-ul²⁹¹ *propriu-zis*. Despre această substanță primordială se spune că conține în ea însăși esența tuturor elementelor care vor compune omul; ea conține nu numai toate elementele ființei sale fizice, ci chiar „suflul vieții” însuși, într-o stare latentă, gata spre a fi trezit. Aceasta rezultă din „incubarea” de către Spiritul lui Dumnezeu a suprafeței apelor, haosul; de fapt, această substanță este haosul însuși. Din acesta Paracelsus a afirmat că a fost capabil să producă „homunculi” săi; și de aceea Thales, marele filozof naturalist, a susținut că *apa* este principiul a tot ce există în natură.

²⁹¹ *Alkahest*, cuvânt folosit pentru prima oară de Paracelsus, pentru a denumi solventul universal.

INTERPRETAREA UNOR MITURI STRĂVECHI

Ce reprezintă Haosul primordial dacă nu Eterul? Eterul cel *modern*; nu așa cum este el recunoscut de savanții noștri, ci așa cum le *era* cunoscut filozofilor din vechime, cu mult înainte de Moise; Eterul, cu toate proprietățile sale misterioase și oculte, conținând în sine însuși germenii creației universale; Eterul, Fecioara Celestă, Mama Spirituală a fiecărei forme și ființe existente, din al cărei sân, de îndată ce sunt „clocite” de Spiritul Divin, sunt aduse la lumină Materia și Viața, Forța și Acțiunea. Electricitatea, magnetismul, căldura, lumina și acțiunea chimică sunt atât de puțin înțelese chiar și acum, încât descoperiri recente ne largesc în mod constant orizontul cunoașterii. Cine știe unde se încheie puterea acestui uriaș proteic, Eterul, sau care este originea sa misterioasă? Cine? Și când întrebăm aceasta, îi avem în vedere pe cei ce neagă Spiritul care lucrează în eter și care face să evolueze din acesta toate formele vizibile.

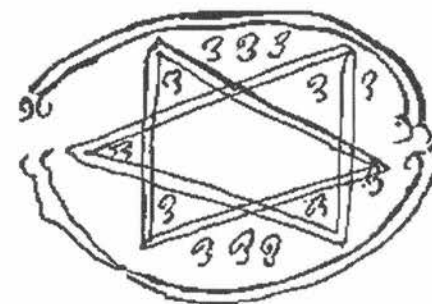
Este o sarcină ușoară să demonstrăm că legendele cosmogonice din întreaga lume se bazează pe o cunoaștere de către antici a acelor științe care în zilele noastre s-au aliat pentru a susține doctrina evoluției; și cercetări mai aprofundate ar putea demonstra că aceștia erau mult mai bine familiarizați cu fenomenul evoluției în sine, îmbrățișând atât aspectele fizice, cât și pe cele spirituale ale acestuia, decât suntem noi astăzi. La filozofii din vechime, evoluția era o teoremă universală, o doctrină care îmbrățișează *totul*, și un principiu consacrat, în vreme ce evoluționiștii noștri moderni sunt capabili să ne prezinte doar teorii speculative, cu teoreme limitate la cazuri *particulare*, dacă nu pe de-a-ntregul *negativiste*. Este stupid din partea reprezentanților cunoașterii noastre moderne să încheie dezbaterile și să pretindă că problema este rezolvată, doar pentru că frazeologia ermetică din relatările mozaice nu se potrivește cu interpretarea riguroasă a „științei exacte”.

Un aspect cel puțin este dovedit: nu există niciun fragment literar cosmogonic, oricărei națiuni i-ar aparține acesta, care să nu dovedească prin alegorie universală, a apei și a Spiritului care planează deasupra sa, că întregul Univers nu a apărut din nimic, fapt pe care de altfel nici fizicienii noștri moderni nu îl susțin. Toate legende cosmogonice încep cu acea perioadă, când aburii care tocmai se nasc și întunericul cimerian plutesc deasupra unei mase fluide, pregătite să-și înceapă activitatea la primul suflu al Celui Nerevelat. Pe Acesta Îl simțeau anticii, chiar dacă nu Îl vedeau. Intuițiile lor spirituale nu erau umbrite de sofisme subtile caracteristice epocilor ulterioare. Dacă vorbeau mai puțin despre era siluriană, și trecerea ei gradată în era mamiferelor, și dacă era cenozoică era menționată doar în diversele alegorii referitoare la omul primitiv (Adam al rasei *noastre*), aceasta nu este o dovadă că „înțelepții” și conducătorii lor nu cunoșteau aceste perioade succesive la fel de bine ca noi astăzi.

În zilele lui Democrit și Aristotel, actualul ciclu evolutiv al planetei intrase deja pe panta descendentă. Și dacă acești doi filozofi puteau atât de bine să discute teoria atomică și să urmărească atomul până în *punctul* său de pornire material sau fizic, este posibil ca strămoșii lor să fi mers chiar mai departe și să-i urmeze geneza cu mult dincolo de locul în care dl Tyndall și alții par să se fi blocat, neîndrăznind să depășească linia „Incomprehensibilului”. Artele pierdute reprezintă o dovadă suficientă că, deși realizările lor în geografie fizică sunt acum puse la îndoială datorită scrierilor insuficient de clare ale fizicienilor și naturaliștilor lor, cunoașterea lor practică în domeniul fito-chimiei și al mineralogiei o depășea cu mult pe a noastră. În plus, se prea poate ca ei să fi fost perfect familiarizați cu istoria fizică a globului nostru, deși nu-și împărtășeau cunoașterea maselor ignorante, în acele epoci de Mistere religioase.

De aceea, nu dorim să aducem dovezi în sprijinul argumentelor noastre următoare doar din cărțile mozaice. Evreii din vechime și-au extras cunoașterea – atât cea religioasă, cât și cea profană –

de la popoare cu care îi găsim amestecați încă din perioadele cele mai timpurii. Chiar și celei mai străvechi științe a lor, doctrina secretă cabalistică, îi poate fi stabilită cu precizie filiația până la originile sale primordiale, în India Superioară sau Turkestan, cu mult înainte de separarea clară între națiile ariene și semite. Regele

Sigiliul lui Solomon

Solomon, atât de cunoscut posterității pentru talentul său magic, după cum spune istoricul Josephus, și-a obținut învățătura secretă din India, prin Hiram, regele din Ophir, și probabil și din Seba.

Inelul său, cunoscut sub numele de „Pecetea lui Solomon”, atât de renumit în toate legende populare pentru puterea sa de control asupra diverselor tipuri de spirite și demoni, este de asemenea de origine hindusă. Scriind despre meșteșugul arrogant și abominabil al „adoratorilor diavolului” din Travancore, pastorul Samuel Mateer, din Societatea Misionară Londoneză, afirmă totodată că este în posesia unui volum manuscris foarte vechi de incantații magice și vrăji în limba Malayalim, în care sunt oferite modalități pentru atingerea unei mari varietăți de scopuri. Bineînțeles, el adaugă că „multe dintre acestea sunt *înfricoșătoare* în maleficitatea și obscenitatea lor”, și oferă în lucrarea sa facsimilul unor amulete care au înscrise pe ele figuri magice și desene. Printre acestea, găsim una cu următoarea explicație: „Pentru a înlătura tremuratul care rezultă în urma posesiei demoniace, desenați această figură pe o plantă care are sevă lăptoasă și străpungeți-o cu un cui; tremuratul va înceta.”²⁹² Figura este identică cu pecetea lui Solomon, sau triunghiul dublu al cabaliștilor. Oare hindușii l-au

²⁹² *The Land of Charity*, p. 210

procurat de la cabaliștii evrei, sau aceștia l-au obținut din India, ca moștenire de la marele lor rege cabalist, înțeleptul Solomon?²⁹³ Însă vom abandona această dispută mărunță, pentru a continua subiectul mult mai interesant al luminii astrale și al proprietăților ei necunoscute.

Astfel, admitând că acest agent mitic este Eterul, vom trece să vedem ce anume și cât de mult din acesta este cunoscut științei.

Cu privire la diferitele efecte ale diverselor tipuri de raze

²⁹³ Afirmările unor „adepti”, care nu sunt în acord cu acelea ale învățăcelor Cabalei evreiești pure, arătând că „doctrina secretă” provine din India, de unde a fost adusă în Caldeea, trecând ulterior în mâinile *tannaim*-ilor [învățaților (n.t.)] evrei, sunt susținute în mod singular doar de cercetările misionarilor creștini. Acești călători pioși și învățați ne-au venit în ajutor în mod neintenționat. Dr. Caldwell, în cartea sa *Comparative Grammar of Dravidian Languages*, p. 66, și dr. Mateer, în lucrarea *Land of Charity*, p. 83, sprijină pe de-a-ntregul afirmațiile noastre, conform cărora „înțeleptul” rege Solomon și-a obținut învățătura cabalistică din India, așa după cum arată foarte clar figura magică de mai sus. Fostul misionar dorește să dovedească faptul că specimene foarte în vârstă și uriașe de copaci baobab, care, după cum se pare, nu sunt originari din India, ci aparțin solului african și care „se găsesc doar în câteva situri străvechi de comerț extern (la Travancore), ar putea, din câte știm noi, să fi fost introduse în India și plantate de servitorii regelui Solomon”. Cealaltă dovadă este și mai concludentă. Dr. Matteer afirmă, în capitolul consacrat Istoriei Naturale a statului Tranvancore: „Există un fapt curios în legătură cu numele acestei păsări (păunul), care face puțină lumină în ceea ce privește istoria Scripturii. Regele Solomon și-a trimis corăbiile la Tarsis (1 Regi, 10:22), iar acestea reveneau o dată la trei ani, aducând «aur și argint, fildeș, maimuțe și păuni». Cuvântul folosit în Biblia în ebraică pentru păun este «tukki», și, deoarece evreii nu aveau, bineînțeles, niciun cuvânt pentru aceste păsări delicate, până nu au fost importate în Iudeea de Regele Solomon, este neîndoiește că «tukki» este pur și simplu vechiul cuvânt tamil «toki», numele păunului. Maimuța este denumită de asemenea în ebraică «koph», iar cuvântul corespunzător indian este «kaphi». Fildeșul, după cum am văzut, se găsește din abundență în India de Sud, iar aurul este larg răspândit în râurile coastei vestice. Prin urmare, Tarsis, despre care se vorbea, era fără îndoială coasta vestică a Indiei, iar corăbiile lui Solomon erau străvechi *East Indiamen* (nave aparținând companiei Indiei de Est, fondată la începutul secolului al XVII-lea – n.t.)” Și prin urmare mai putem adăuga că, în afară de „aur și argint, maimuțe și păuni”, Regele Solomon își obținea „magia” și „înțelepciunea” din India.

solare, Robert Hunt, F. R. S., remarcă, în cartea sa, *Researches on Light in its Chemical Relations*, că:

„Acele raze care dau cea mai multă lumină – razele galbene și portocalii – nu vor produce modificarea culorii clorurii de argint”; în vreme ce „acele raze care au cea mai mică putere de iluminare – cele albastre și violet – produc cea mai mare modificare, într-un timp extrem de scurt... Ochelarii galbeni aproape că nu obstrucționează deloc lumina; ochelarii albaștri pot fi atât de întunecați încât să permită trecerea unei cantități foarte mici de lumină.”

Și totuși, observăm că sub influența razei *albastre*, atât viața vegetală, cât și cea animală manifestă o dezvoltare dezordonată, în vreme ce sub influența razei galbene ea este oprită în mod proporțional. Cum este posibil să explicăm aceasta în mod satisfăcător, pe baza oricărei alte ipoteze decât aceea că atât viața animală, cât și cea vegetală sunt de fapt fenomene electromagnetice, cu o structură diferită, încă necunoscute în ceea ce privește principiile lor fundamentale?

Dr. Hunt descoperă că teoria ondulatorie nu explică rezultatele experimentelor sale. Sir David Brewster, în cartea sa, *Treatise on Optics*, arată că „culorile vieții vegetale provin... dintr-o atracție specifică pe care particulele acestor corpuri o exercită asupra razelor de lumină diferit colorate”, și că „prin intermediul luminii soarelui sunt elaborate sucurile colorate ale plantelor, culorile corpurilor sunt modificate etc...”, remarcând că nu este ușor să admitem că „astfel de efecte ar putea fi produse prin simpla vibrație a unui mediu eteric”. Și este *forțat*, spune el, „de această clasă de fenomene, să trateze lumina ca și cum ar fi *materială* (?)”. Profesorul Josiah P. Cooke, de la Universitatea Harvard, spune că „nu poate fi de acord... cu cei care privesc teoria ondulatorie a luminii ca fiind un principiu bine stabilit al științei”.²⁹⁴ Teoria lui Herschel, conform căreia intensitatea luminii, ca urmare a fiecărei

²⁹⁴ Cooke, *New Chemistry*, p. 22

oscilații, „este invers proporțională cu pătratul distanței până la corpul luminos”, dacă este corectă, prejudiciază într-o măsură destul de mare, poate chiar anulează, teoria ondulatorie. Faptul că are dreptate a fost dovedit în mod repetat de experimentele cu fotometre; și, deși începe să fie serios pusă la îndoială, teoria ondulatorie este încă validă.

Deoarece generalul Pleasonton din Philadelphia a demarat acțiunea de combatere a acestei ipoteze anti-pitagoreice și a consacrat un întreg volum acestui subiect, nu putem face altceva mai bun decât să-l trimitem pe cititor la lucrarea sa recentă despre *Blue Ray* etc. Lăsăm teoria lui Thomas Young, care, conform spuselor lui Tyndall, „a pus teoria ondulatorie a luminii pe o bază neclintită”, să reziste, dacă poate, prin propriile puteri, la atacurile experimentatorului din Philadelphia.

EXPERIMENTELE FACHIRILOR

În vasta sa activitate de studiu al manifestărilor mistice ale naturii umane, naturalistul și filozoful german Maximilian Perty a consacrat un întreg capitol *Formelor Moderne ale Magiei*. „Manifestările vieții magice”, afirmă acesta în Prefață, „se bazează parțial pe o cu totul altă ordine a lucrurilor și fenomenelor decât natura, în care suntem familiarizați cu timpul, spațiul și cauzalitatea; aceste manifestări pot fi experimentate doar într-o manieră redusă; ele nu pot fi generate la voință, ci pot fi observate și urmărite atent ori de câte ori se produc în prezența noastră; nu putem face decât să le clasificăm în anumite grupe prin analogie și să deducem din ele principii și legi generale.” Astfel, pentru profesorul Perty, care aparține evident școlii lui Schopenhauer, posibilitatea și *naturalul* fenomenelor care au avut loc în prezența lui Kavindasami, fachirul, și care sunt descrise de orientalistul Louis Jacolliot sunt demonstrate pe deplin pe baza acestui principiu. Fachirul era un om

Fachir la Kalighat

care, prin subjugarea totală a materiei trupului său, atinsese acea stare de purificare, în care Spiritul devine aproape eliberat din închisoarea sa²⁹⁵ și poate produce minuni. Voința, și nu doar simpla sa dorință, a devenit forță creatoare. Astfel, el poate comanda elementelor și puterilor din natură. Trupul său nu mai este un impediment pentru el; prin urmare, poate comunica „de la Spirit la Spirit, de la respirație la respirație”. Sub palmele lui întinse, o sămânță, necunoscută lui (deoarece Jacolliot a ales-o la întâmplare din mai multe tipuri de semințe aflate într-o pungă, și a plantat-o personal, după ce a însemnat-o, într-un ghiveci), germinează instantaneu și își face loc prin sol. Dezvoltându-se în mai puțin de două ore la o mărime și înălțime care, probabil, în împrejurări obișnuite, ar necesita mai multe zile sau săptămâni, aceasta crește miraculos chiar sub ochii experimentatorului perplex și își râde de toate teoriile cunoscute din botanică. Este acesta un miracol? Bineînțeles că nu;

²⁹⁵ Platon face aluzie la o ceremonie folosită în cadrul *Misterelor*, pe timpul căreia neofitul era învățat că oamenii se află în această viață într-un gen de închisoare și afla cum poate să evadeze din ea temporar. Ca de obicei, traducătorii prea-erudiți au desfigurat acest pasaj, parțial deoarece nu l-au putut înțelege și parțial deoarece nu au vrut să o facă. Vezi *Phaedo* § 16 și comentariile la acesta de Henry More, bine-cunoscutul filozof mistic și platonician.

însă ar putea fi, dacă luăm în considerare definiția din Webster, care spune că un miracol este „orice eveniment contrar constituirii și cursului *stabilit* al lucrurilor și fenomenelor – o deviere de la legile cunoscute ale naturii”. Însă sunt oare naturaliștii noștri pregătiți să susțină afirmația că ceea ce au *stabilit* la un moment dat pe baza observației este infailibil? Sau că *fiecare* lege a naturii le este cunoscută? În acest caz, „miracolul” nu este decât cu puțin mai proeminent decât deja bine cunoscutele experimente ale generalului Pleasonton, din Philadelphia. În timp ce frunzele și producția viilor sale au fost stimulate extraordinar de mult cu ajutorul luminii violete artificiale, fluidul magnetic emanând din mâinile fahirului a produs modificări mai intense și mai rapide ale funcțiilor vitale ale plantelor indiene. Acesta a atras și a concentrat *akasha*, sau principiul vieții, asupra germenului.²⁹⁶ Magnetismul său, ascultând voința fahirului, a ridicat *akasha*, sub forma unui curent concentrat, de la baza plantei către mâinile sale, și, menținând un

²⁹⁶ Cuvântul *akasha* este un termen sanscrit care semnifică „cer”, însă el totodată desemnează principiul vieții cel imponderabil și intangibil – luminile astrale și celeste combinate care împreună formează *anima mundi*, constituind Sufletul și Spiritul omului; lumina celestă îi formează *nous-ul*, *pneuma*, sau Spiritual/Divin, în vreme ce lumina astrală îi formează *psyche*, Sufletul sau Spiritul Astral. Particulele mai groasere ale ultimului intră în alcătuirea formei sale exterioare – trupul. *Akasha* este fluidul misterios denumit de știința scolastică „eterul atotpătrunzător”; el intervine în toate operațiile magice ale naturii, și produce fenomene mesmerice, magnetice și spirituale. As, în Siria, Palestina și India semnifica „cerul”, „viața” și „soarele” în același timp; soarele fiind considerat de înțelepții străvechi ca fiind marele rezervor magnetic al Universului nostru. Pronunția înmuiată a acestui cuvânt era *Ah*, spune Dunlap, deoarece „s-ul se transformă în mod continuu în *h*, din Grecia la Calcutta”. *Ah* este *Iah*, *Ao*, și *Iao*. Dumnezeu îi spune lui Moise că numele Său este „Eu sunt” (*Ahiah*), o reduplicare a lui *Ah* sau *Iah*. Cuvântul *As*, *Ah* sau *Iah* semnifică „viață”, „existență”, și este, în mod evident, rădăcina cuvântului *akasha*, care în Hindustan se pronunță *ahasa*, „principiul vieții”, sau „fluidul”, sau „mediul dător de viață”. Este același lucru cu ebraicul *ruah*, și înseamnă „vânt”, „suflu”, „aerul în mișcare”, sau „spiritul mișcător”, conform cu *Lexicomul* lui Parkhurst; și totodată este identic cu Spiritul lui Dumnezeu care se mișcă pe deasupra apelor.

flux neîntrerupt pe o anumită durată necesară de timp, principiul vieții din plantă a construit, celulă după celulă, strat după strat, cu un dinamism ieșit din comun, până când opera a fost realizată. Principiul vieții nu este altceva decât o forță oarbă, care ascultă de o putere care o controlează. În cazul obișnuit, când natura își urmează cursul firesc, protoplasma plantei ar fi concentrat acest principiu și l-ar fi dirijat într-un anumit flux bine stabilit. Acest flux ar fi fost controlat de condițiile atmosferice predominante, creșterea sa fiind rapidă sau înceată, mai accentuată la vârf sau la nivelul tulpinii, proporțională cu cantitatea de lumină, căldură și umiditate din acel anotimp. Însă fahirul, venind în ajutorul naturii, cu voința și Spiritul său puternic, purificat de atașamentul față de materie²⁹⁷, condensează, ca să spunem așa, esența vieții plantei în germenele acesteia și o forțează să atingă maturitatea înainte de vreme. Dacă ar fi ales să-și *imagineze* planta ca având o altă formă, cu siguranță că ar fi devenit așa, la fel de firesc cum a crescut în forma sa naturală. Aceasta deoarece imaginea concretă – subordonată modelului subiectiv schițat în imaginația fahirului – este forțată să urmeze originalul până în cel mai mic detaliu, la fel cum mâna și pensula pictorului urmează imaginea pe care o copiază din mintea acestuia. Voința fahirului magician formează o matrice invizibilă, dar totuși perfect obiectivă materia vegetală care este astfel făcută să se acumuleze și să dobândească forma dorită. Voința creează, deoarece voința în mișcare este *forță*, iar forța produce *materie*.

²⁹⁷ Țineți cont de faptul că Kavindasami l-a pus pe Jacolliot să jure că nici nu o să se apropie de el și nici nu îl va *atinge* pe perioada cât se afla în transă. Cel mai mic contact cu *materia* ar fi paralizat acțiunea Spiritului eliberat, care, dacă ni se permite să folosim o astfel de comparație nepoetică, ar fi reintrat în locuința sa precum un melc speriat, retrăgându-și coarcele la apropierea oricărei substanțe străine. În unele cazuri, o întrerupere *bruscă* și o reîntoarcere a Spiritului în corp (care în unele cazuri poate să rupă brusc și definitiv firul delicat care îl leagă de trup) produce moartea *subiectului* aflat în transă. Consultați mai multe lucrări ale baronului du Potet și Puysegur pe această temă.

Dacă anumite persoane obiectează la această explicație, pe baza faptului că fachirul nu ar fi putut nicidecum să creeze modelul în imaginația sa, deoarece Jacolliot nu-i spusese ce tip de sămânță selectase pentru experiment, acestor persoane le vom răspunde că Spiritul omului este la fel cu cel al Creatorului său – omniscient în esența sa. Deși pe când era în starea obișnuită, fachirul *nu știa și nu putea* să știe dacă era vorba de o sămânță de pepene, sau orice altă sămânță, odată intrat în transă, adică fiind desprins de orice aspect exterior – Spiritul său, pentru care nu există nici distanță, nici obstacol material, nici spațiu-timp, nu întâmpina nicio dificultate în a percepe sămânța de pepene, fie în pământul în care era îngropată în ghiveci, fie reflectată în galeria fidelă de imagini din creierul lui Jacolliot. Viziunile, premonițiile și alte fenomene psihologice care ne apar, toate acestea există în natură și vin în sprijinul cazului de mai sus.

Și acum, probabil, ar putea la fel de bine să ne fie adusă o altă obiecție iminentă. *Jonglerii* indieni, ni se va spune, pot face același lucru ca fachirul, dacă este să credem ziarele și poveștile călătorilor. Fără îndoială, așa este; mai mult decât atât, acești jongleri ambulanti nu sunt nici puri în modul lor de viață, și nici nu sunt considerați sfinți de nimeni, nici de străini, nici de propriii lor semeni. *În general, sunt temuți și disprețuiți de localnici*, deoarece sunt *vrăjitori*, oameni care practică *arta neagră*. În vreme ce un om sfânt precum Kavindasami nu are nevoie decât de ajutorul Sufletului său Divin, strâns unit cu corpul său astral, precum și de ajutorul câtorva *pitris* apropiate lui – ființe pure, eterate, care se adună în jurul fratelui lor încarnat ales –, *vrăjitorul* poate chema în ajutor numai acea clasă de spirite pe care o cunoaștem sub numele de spirite elementale. Cine se aseamănă se adună; iar lăcomia pentru bani, scopuri impure și viziuni egoiste nu poate atrage alte spirite decât cele cunoscute de cabaliștii evrei sub numele de *kippoth*, „locuitorii din Asiah”, ce-a de-a patra lume, și de magicienii din Orient sub numele de *afritis*, sau „spirite elementale ale erorii”, sau *devs*.

Iată cum descrie un ziar englez *trucul* uluitor al creșterii plantei, așa cum este acesta realizat de *jonglerii* indieni:

„Un ghiveci gol este pus pe podea lângă jongler, care cere ca tovarășilor săi să le fie permis să aducă niște pământ dintr-o mică grădină aflată în apropiere. Odată ce le este dată permisiunea, unul dintre ei pleacă și în două minute revine cu o cantitate mică de pământ proaspăt, legat într-o boccea formată dintr-un colț al veșmântului său; apoi, pământul este pus în ghiveci și presat ușor. Luând din coș un sâmăbure uscat de mango și dându-l din mână în mână audienței spre a fi examinat și pentru a se încredința că este ceea ce se spune, jonglerul scoate puțin pământ din mijlocul ghiveciului și pune sâmăburele în groapă. Apoi acoperă ușor sâmăburele cu pământ, și, după ce toarnă puțină apă la suprafață, ascunde ghiveciul de privirile spectatorilor prin intermediul unui vâl susținut de un mic triunghi. Și acum, în mijlocul unui cor veritabil de voci și al sunetelor unei tobe, sâmăburele germinează. Apoi, se trage deoparte o bucată a pânzei, și este oferit privirilor un vlăstar fraged, cu două frunze lungi de culoare maro închis. Apoi, pânza se pune la loc, iar incantația reîncepe. Nu trece mult timp și pânza este dată din nou la o parte, și se poate observa că cele două frunze au făcut loc la mai multe frunze verzi, iar planta are acum o înălțime de 22-25 cm. A treia oară, frunzișul este mult mai des, puietul având acum circa 33-35 cm înălțime. A patra oară, copacul miniatural care are acum circa 45 cm înălțime mai are și 10 sau 12 fructe de mango, aproximativ de mărimea unei nuci, atârându-i pe ramuri. În cele din urmă, după circa 3 sau 4 minute, pânza este trasă cu totul, și fructul, fiind perfect ca mărime, deși nu și ca maturitate, era cules și oferit spectatorilor; după gustarea lui, se descoperă că este aproape copt, fiind dulce-acid.”

La aceasta, putem adăuga că am fost martori la același eveniment în India și Tibet și că nu o dată am oferit ghiveciul noi înșine, golind o cutie de tinichea, care conținuse niște extrase Liebig învechite. Am umplut cutia cu pământ cu propriile mâini și am plantat

Baronul du Potet

în ea o mică rădăcină care ne-a fost oferită de magician, și până când experimentul nu s-a încheiat nu ne-am desprins nici măcar o dată ochii de pe ghiveci, care era pus în *propria noastră cameră*. Rezultatul a fost invariabil identic cu cel descris mai sus. Își imaginează oare cititorul că orice prestidigitator ar putea produce aceleași manifestare în aceleași condiții?

Savantul Orioli, Membru Corespondent al Institutului Francez, dă numeroase exemple care arată

efectele miraculoase produse de puterea voinței care acționează asupra Proteus-ului mesmerizatorilor. „Am văzut”, spune el, „anumite persoane care, doar pronunțând anumite cuvinte, reușesc să oprească tauri sălbatici și cai care gonesc năvalnic și să suspende în aer săgeata care despică aerul.” Thomas Bartholini face aceiași afirmație.

Du Potet spune: „Atunci când desenez cu cretă sau cărbune această figură pe podea... un *foc*, o *lumină* se fixează asupra ei. Curând, ea atrage la sine persoana care se îndreaptă către ea: o reține și o fascinează... și zadarnic încearcă aceasta să treacă linia. O forță *magică* o obligă să stea nemișcată. După câteva momente, cedează, suspinând... *Cauza nu este în mine*, ci este în acest semn pe deplin cabalistic; în van încearcă cineva să utilizeze violența.”

Într-o serie de experimente remarcabile realizate de Regazzoni, în prezența unor medici francezi bine-cunoscuți, la Paris, în noaptea de 18 mai 1856, acesta a trasat cu ajutorul degetului o linie cabalistică imaginară pe podea, deasupra căreia a făcut câteva pase rapide. Cu toții au fost de acord ca subiecții selectați de anchetatori și de comitet pentru a participa la experimente, fiind cu toții necunoscuți experimentatorului, să fie aduși în cameră legați

la ochi și să fie îndemnați să meargă către linie fără a li se spune nimic despre ce se așteaptă de la ei. Subiecții înaintau fără să bănuiască nimic până când ajungeau la bariera invizibilă, moment în care, după cum este descris, „picioarele lor, *ca și cum ar fi fost brusc prinse și pironite*, aveau la pământ, în vreme ce trupurile lor, purtate înainte de inerția mișcării, cădeau și se loveau de podea. Rigiditatea bruscă a mădurelor lor era asemănătoare aceleia a unui cadavru înghețat, iar călcâiele le erau înrădăcinate, cu o precizie matematică, pe linia fatală!”²⁹⁸

Într-un alt experiment, se puneau de acord ca în momentul când unul dintre medici dădea un anumit semnal printr-o anumită privire, fata legată la ochi trebuia făcută să cadă la pământ, ca și cum ar fi fost lovită de trăsnet, de către fluidul magnetic emis prin intermediul voinței lui Regazzoni. Fata se afla la o anumită distanță față de magnetizator; semnalul era dat, și subiectul era instantaneu aruncat la pământ, fără ca să fie rostit vreun cuvânt și fără niciun gest. În mod involuntar, unul dintre spectatori își întindea mâna cu intenția de a o prinde; însă Regazzoni, pe un ton de tunet, exclama: „Nu o atingeți! Lăsați-o să cadă; un subiect magnetizat nu se lovește niciodată atunci când cade.” Des Mousseaux, care face relatarea, spune că „marmura nu este mai rigidă decât trupul acesteia; capul său nu atingea pământul; unul dintre brațele sale rămânea întins în aer; unul dintre picioarele ei era ridicat, iar celălalt era la orizontală. Fata rămânea în această poziție nefirească o perioadă nedefinită de timp. O statuie de bronz este mai puțin rigidă.”²⁹⁹

Toate efectele observate în experimentele conferențiarilor publici cu privire la mesmerism erau produse de către Regazzoni la perfecțiune, fără să rostească niciun cuvânt pentru a indica ce trebuia să facă subiectul. Totodată, prin voința sa tăcută, acesta

²⁹⁸ *Magie au XIXme Siècle*, p. 268

²⁹⁹ *Ibid.*

a produs cele mai surprinzătoare efecte asupra structurilor fizice ale unor persoane total necunoscute lui. Comenzile șoptite de comitet în urechea lui Regazzoni erau imediat ascultate de subiecți, ale căror urechi erau înfundate cu vată și ai căror ochi erau bandajați. Ba mai mult, în anumite cazuri, nu era nici măcar necesar ca aceștia să-i exprime magnetizatorului dorințele lor, propriile lor cereri mentale fiind împlinite cu fidelitate perfectă.

Ce este *voința*? Poate „știința exactă” să ne răspundă? Care este natura acelui ceva inteligent, intangibil și plin de forță, care domnește în mod absolut asupra întregii materii inerte? Marea Idee Universală a voit, și apoi cosmosul a luat ființă. Eu *vreau*, și măduarele mele se supun. Eu *vreau*, și gândul meu care traversează spațiul, spațiu care nu există pentru el, învăluie trupul unui alt individ, care nu este parte din mine însumi, îi penetrează porii, și, amplificându-i facultățile, dacă acestea sunt mai slabe, îl determină să realizeze o anumită acțiune predeterminată. Ea acționează precum fluidul unei baterii galvanice asupra mădurelor unui cadavru. Efectele misterioase ale atracției și repulsiei sunt agenții *inconștienți* ai acelei *voințe*; starea de fascinație, așa cum este ea exercitată de anumite animale, de exemplu de șerpi asupra păsărilor, reprezintă o acțiune *conștientă* a sa, precum și rezultatul gândului. Ceara pentru sigilii, sticla și ambra, atunci când sunt frecate, adică atunci când căldura latentă ce există în fiecare substanță este trezită, atrag corpurile ușoare. Acestea exercită *puterea voinței* în mod *inconștient*, deoarece atât materia organică, cât și cea anorganică posedă în ele însele o fracțiune din Esența *Divină*, oricât de infimezimală ar fi aceasta. Și cum ar putea fi altfel?

În ciuda faptului că în decursul evoluției sale progresive este posibil să fi trecut prin milioane de forme diferite, ea trebuie întotdeauna să-și păstreze în ea însăși germenul său originar. Acest germen reprezintă acea *materie preexistentă*, care este prima manifestare și emanație a Divinității Îneși. Ce este această inexplicabilă putere de atracție, dacă nu o parte atomică din acea esență pe

care savanții și cabaliștii o recunosc deopotrivă ca fiind „principiul vieții” – *akasha*? Admitem faptul că atracția exercitată de astfel de corpuri poate fi oarbă, însă pe măsură ce ascensionăm pe scara ființelor organice în natură, descoperim că acest principiu al vieții dezvoltă atribute și facultăți care devin din ce în ce mai bine determinate și însemnate cu fiecare treaptă a scării nesfârșite. Omul – ființa care are cea mai complexă și mai perfectă organizare de pe pământ, în care materia și Spiritul (adică *Voința*) sunt cel mai bine dezvoltate și cele mai puternice – este singurul căruia îi este permis să dea un impuls conștient acelui principiu care emană din el; și numai el poate să dea fluidului magnetic impulsuri opuse și variate, neavând nicio limită în ceea ce privește direcția. „El vrea”, spune Du Potet, „și materia *organizată* ascultă. Aceasta *nu are poli*.”

Dr. Brière de Boismont, în cartea sa *Halucinații*, face recenzia unei minunate varietăți de viziuni, apariții și extazuri, care sunt numite halucinații la modul general. „Nu putem nega”, spune acesta, „faptul că în anumite boli observăm dezvoltarea unei mari surescitări a sensibilității, care conferă simțurilor o prodigioasă acuitate de percepție. Astfel, anumiți indivizi pot percepe la distanțe considerabile, alții pot să anunțe apropierea unor persoane care se îndreaptă către ei, deși cei de față nu pot nici să le audă, nici să le vadă venind.”³⁰⁰

Un pacient lucid, întins în pat, anunță sosirea unor persoane pe care pentru a le vedea este necesar să fie înzestrat cu *vedere transmurală*, iar această facultate este denumită *halucinație* de Brière de Boismont. În ignoranța noastră, am presupus până acum cu naivitate că pentru a putea spune în mod corect despre o viziune că este *halucinație*, aceasta trebuie să fie subiectivă. Ea trebuie să aibă o existență doar în creierul delirant al pacientului. Însă dacă acesta anunță vizita unei persoane care se află la depărtare

³⁰⁰ Brière de Boismont, *Des Hallucinations, ou Histoire raisonnée des apparitions, des songes, des visions, de l'extase du Magnetisme*, 1845, p. 301 (ediția franceză). Vezi de asemenea Fairfield, *Ten Years Among the Mediums*.

de kilometri întregi, și dacă această persoană sosește chiar în momentul prezis de *văzător*, atunci viziunea sa nu a mai fost subiectivă, ci din contră perfect *obiectivă*, deoarece a descris acea persoană în actul venirii. Și cum ar putea pacientul să vadă, prin corpuri solide și spațiu, un obiect ascuns vederii noastre muritoare, dacă nu și-ar fi exercitat vederea *spirituală* cu acea ocazie? Coincidență?

Cabanis vorbește despre anumite boli nervoase în care pacienții disting cu ușurință, cu ochiul liber, *infusoria* și alte ființe microscopice, pe care alții nu le pot percepe decât prin lentile puternice. „Am întâlnit subiecți”, spune el, „care vedeau în întuneric-beznă la fel de bine ca într-o cameră luminată.” Alții „urmăreau diverse persoane, găsindu-le precum câinii și recunoscându-le cu ajutorul mirosului emanat de obiectele aparținând acelor persoane, chiar dacă acestea fuseseră doar atinse de către ele, cu o abilitate care a fost observată până acum doar la animale.”³⁰¹ Exact; deoarece rațiunea, care, după cum spune Cabanis, se dezvoltă doar cu prețul diminuării și pierderii instinctului natural, este un zid chinezesc care se ridică încet pe solul sofismelor și care în final blochează complet percepțiile spirituale ale omului, dintre care instinctul este unul dintre cele mai importante exemple. Ajuns la anumite stadii de prostrație fizică, atunci când mintea și facultățile raționale par paralizate de slăbiciune și epuizare trupească, instinctul – *unitatea* spirituală a celor cinci simțuri – vede, aude, pipăie, gustă și miroase, nestânjenit de timp sau de spațiu. Ce știm noi despre limitele exacte ale acțiunii mentale? Cum poate un medic să spună că reușește să distingă imaginarul de simțurile reale într-un om care poate trăiește o viață spirituală într-un trup atât de stors de vitalitatea sa obișnuită, încât este incapabil să împiedice sufletul să se *scurgă* afară din închisoarea sa?

Lumina divină prin care, nestânjenit de materie, sufletul

³⁰¹ Cabanis, al șaptelea memoriu, *De l'Influence des Maladies sur la Formation des Idées* etc. Un legiuitor respectat din New York posedă această facultate.

percepe evenimentele din trecut, prezent și viitor, ca și cum razele acestora ar fi concentrate într-o oglindă; fulgerul mortal proiectat într-un moment de mânie teribilă sau la apogeul unei uri îndelung chinuitoare, binecuvântarea adiată de o inimă recunoscătoare sau binevoitoare și blestemul azvârlit asupra unui obiect – ofensator sau victimă –, toate acestea trebuie să treacă prin acest agent universal, care, sub acțiunea unui tip de impuls, este Suflul lui Dumnezeu, iar sub acțiunea altuia, veninul diavolului. Acest agent universal a fost *descoperit* (?) de către baronul Reichenbach și numit OD – nu știm dacă intenționat sau nu, dar este interesant faptul că a fost ales un nume care este menționat în cele mai străvechi cărți ale Cabalei.

Cititorii noștri se vor întreba cu siguranță ce anume reprezintă atunci acest invizibil *tot*? Cum se face că metodele noastre științifice, oricât de perfecționate, nu au descoperit niciodată niciuna dintre proprietățile magice conținute în el? La aceasta putem răspunde că dacă savanților moderni acestea le sunt necunoscute nu este un motiv ca el să nu fie înzestrat cu toate proprietățile pe care i le-au atribuit filozofii din vechime. Știința respinge multe idei astăzi, pe care se găsește silită să le accepte mâine. Cu mai puțin de un secol în urmă Academia nega electricitatea lui Franklin, iar în ziua de azi aproape că nu mai găsim nicio casă fără paratrăsnet pe acoperiș. Țintind ușa clădirii, Academia a tras pe lângă clădirea însăși. Oamenii de știință moderni, prin scepticismul lor voit și ignoranța lor savantă, fac aceasta foarte frecvent.

Emepht, principiul suprem primordial, a produs un ou; clocindu-l și realizând fuziunea dintre substanța acestuia și propria sa esență dătătoare de viață, germenul conținut în acesta s-a dezvoltat; apoi *Phtha*, principiul creator activ s-a născut din acesta și și-a început lucrarea. Din expansiunea nesfârșită a materiei cosmice, care s-a format sub acțiunea suflului sau a *voinței* sale, această materie cosmică – lumina astrală, eterul, ceața de foc, principiul vieții – nu contează cum îi spunem, acest principiu creator, sau,

Phanes

după cum îi spune filozofia noastră modernă, legea evoluției, punând în mișcare puterile latente din ea, a format sori, stele și sateliți, le-a controlat poziția prin legea imuabilă a armoniei și le-a populat „cu viață sub toate formele și calitățile ei”. În mitologiile orientale străvechi, mitul cosmogonic afirmă că nu exista decât apa (tatăl) și mîzga prolifică (mama, *Ilus* sau *Hyle*), din care s-a ivit, tîrîndu-se, șarpele-materie pămîntesc. Era zeul Phanes, cel revelat, Cuvîntul, sau *logos*-ul. Cu cîtă bucurie a fost acceptat acest mit, chiar și de creștinii care au compilat Noul Testament, se poate ușor deduce din următorul fapt: Phanes, zeul revelat, este reprezentat în acest simbol al șarpelui ca un *protogonos*, o ființă înzestrată cu capete de *om*, uliu sau vultur, taur (*taurus*) și leu și avînd aripi pe ambele părți. Capetele se referă la zodiac, și simbolizează cele patru anotimpuri ale anului, deoarece șarpele *pămîntesc* este anul *pămîntesc*, în vreme ce șarpele propriu-zis este simbolul lui Kneph, zeitatea ascunsă sau *nerevelată* – Dumnezeu Tatăl. Timpul este înaripat, prin urmare șarpele este reprezentat cu aripi. Dacă ne amintim că fiecare dintre cei patru evangheliști este reprezentat ca avînd lângă el unul dintre animalele descrise – grupate laolaltă în triumghiul lui Solomon din pentaclul lui Ezechiel, regăsindu-se de asemenea și în cei patru heruvimi sau sfîncși de pe chivotul cel sacru –, probabil vom înțelege semnificația lor secretă, precum și motivul pentru care creștinii timpurii au adoptat acest simbol. Totodată, vom înțelege și cum se face că romano-catolicii și grecii Bisericii Orientale încă reprezintă aceste animale în imaginile evangheliștilor lor, care uneori însoțesc cele patru *Evanghelii*. Vom înțelege totodată de ce Irineu, episcop de Lyons, a insistat atît de

mult asupra necesității celei de-a *patra* Evanghelii, oferind drept motiv că nu pot să fie mai puține de patru, deoarece existau *patru* zone în lume, și patru vînturi principale provenind din cele patru puncte cardinale etc.³⁰²

După unul dintre miturile egiptene, forma fantomatică a insulei Chemmis (Chemi, Egiptul Antic), care plutește pe valurile eterate ale sferei empireului, a fost creată de Horus-Apollo, zeul solar, care a făcut ca aceasta să evolueze din oul pămîntesc.

În poemul cosmogonic *Völuspa* (cîntecul profeteselor), care conține legende scandinave referitoare la începutul timpului, germenul-fantomă al Universului este „reprezentat ca fiind în *Ginnungagap*, sau cupa iluziei, un abis nemărginit și vid. În matricea acestei lumi, anterior o regiune a nopții și a dezolării, *Nebelheim* (locul Ceții) lasă să cadă o rază de lumină rece (eter), care face ca această „cupă” să dea pe dinafară, și apoi îngheață în ea. Apoi, Invizibilul suflă un vînt arzător care dizolvă apele înghețate și disipă ceața. Aceste ape, numite izvoarele din *Elivâgar*, se distilează în picăturile dătătoare de viață, care, odată căzute, dau naștere pămîntului și uriașului *Ymir*, care avea doar „aparența unui om” (principiul masculin). Odată cu el, este creată vaca, *Audhumla*³⁰³ (principiul feminin), din al cărei uger curg *patru* șiroaie de lapte³⁰⁴, care se împrăștie în spațiu (lumina astrală în cea mai pură emanație a sa). Vaca *Audhumla* dă naștere unei ființe *superioare*, numite *Bur*, frumos și puternic, prin lingerea unor stînci care erau acoperite cu *sare minerală*.

³⁰² Irineu, *Cartea III*, cap. II, sec. 8

³⁰³ Vaca este simbolul fertilității și al naturii intelectuale. Aceasta era sacră pentru Isis, în Egipt; pentru Krishna, în India, și pentru o infinitate de alți zei și zeițe care personifică diversele forțe productive ale naturii. Pe scurt, vaca era considerată ca fiind personificarea Marii Mame a tuturor ființelor, atît a muritorilor, cît și a zeilor, cea care dă naștere la tot ce există atît din punct de vedere material, cît și spiritual.

³⁰⁴ În *Geneză*, râul Edenului s-a despărțit, „și a devenit *patru* râuri” (*Geneză*, 2:10).

Însă, dacă luăm în considerare faptul că acest mineral era unanim considerat de filozofii din vechime ca fiind unul dintre cele mai importante principii formatoare în creația organică, de către alchimiști ca fiind menstruum-ul universal, care, spun ei, era elaborat din apă, și de toți ceilalți, chiar și de știința zilelor noastre, precum și de tradiția folclorică, drept ingredient indispensabil pentru oameni și animale, putem înțelege cu ușurință înțelepciunea ascunsă a acestei alegorii a creării omului. Paracelsus numea sarea „centrul apei, în care toate metalele trebuie să moară” etc., iar Van Helmont numește *Alkahest*-ul drept „*summum et felicissimum omnium salium*”, cea mai de succes dintre toate sărurile.

În *Evangelia după Matei*, Iisus spune: „*Voi sunteți sarea pământului*: însă dacă sarea și-a pierdut savoarea/gustul, cum anume va fi ea sărată?”, și în parabola următoare acesta adaugă: „*Voi sunteți lumina lumii*” (v. 14). Aceasta este mai mult decât o alegorie; aceste cuvinte duc către o semnificație directă și neechivocă în legătură cu organismele spirituale și fizice ale omului în natura sa duală, și arată, mai mult decât atât, o cunoaștere a „doctrinei secrete”, ale cărei urme directe le regăsim în mod egal atât în tradițiile populare actuale și străvechi, în Vechiul și Noul Testament, cât și în scrierile misticilor și ale filozofilor antici și medievali.

Dar să revenim la legenda *Edda*-ei. Ymir, uriașul, adoarme și transpiră abundent. Transpirația sa face ca subțioara brațului său stâng să dea naștere unui bărbat și unei femei, iar piciorul său le produce un fiu. Astfel, în vreme ce „vaca” mitică dă naștere unei rase de oameni spirituali superiori, uriașul Ymir creează o rasă de oameni răi, corupți, Hrimthursen, uriașii de gheață. Comparând notele cu Vedele hinduse, regăsim acolo, cu mici modificări, aceeași legendă cosmogonică, atât ca substanță cât și ca detalii. Brahma, de îndată ce Bhagavada, Zeul Suprem, îl înzestrează cu puteri creatoare, produce ființe vii, în totalitate spirituale la început. *Dejotas*-ii, locuitorii regiunii Surg (celeastă), sunt nepotriviți să locuiască pe pământ și prin urmare Brahma îi creează pe *Dainiți* (uriașii, care vor deveni

locuitorii *Patala*-urilor, regiunile inferioare ale spațiului), care sunt de asemenea nepotriviți să locuiască pe *Mirtlok* (Pământul). Pentru a mai îndulci răul, puterea creatoare face să apară *din gura sa* primul brahman, care devine astfel progenitorul rasei noastre; din mâna sa dreaptă Brahma îl creează pe Raettris, războinicul, iar din mâna sa stângă pe Shaternay, soția lui Raettris. Fiul lor Bais țâșnește din piciorul drept al creatorului, iar soția lui din cel stâng. În vreme ce în legenda scandinavă, Bur (fiul vacii Audhumla), o ființă *superioară*, se căsătorește cu Besla, o fiică a rasei corupte a uriașilor, în tradiția hindusă, primul brahman se căsătorește cu Daintary, de asemenea fiica rasei uriașilor; și în *Geneză* vedem cum fiii lui Dumnezeu își iau drept soațe pe fiicele oamenilor, de asemenea dând naștere uriașilor din vechime; toate acestea stabilesc o identitate incontestabilă de origine dintre Cartea inspirată a creștinilor și „legende” păgâne din Scandinavia și Hindustan. Tradițiile aproape oricăror altor nații, dacă sunt analizate, conduc la același rezultat.

Ce cosmogon modern ar putea să condenseze atât de multe semnificații într-un simbol atât de simplu ca șarpele egiptean dispus în cerc? Aici, în această creatură, avem întreaga filozofie a Universului: materia care este însuflețită de către Spirit, și cele două dând împreună naștere din haos (Forța) la tot ceea ce urmează să existe. Pentru a arăta faptul că elementele sunt strâns legate în această materie cosmică pe care șarpele o simbolizează, egiptenii i-au legat coada *într-un nod*.

Mai există încă un symbolism important legată de lepădarea pielii șarpelui, care, după câte știm noi, nu a fost niciodată observat până acum de simboलिști noștri. Așa cum, atunci când își lea-pădă pielea, reptila se eliberează de un înveliș al materiei groșiere, care cuprindea un trup prea mare pentru ea, și își reia existența printr-o activitate reînnoită, la fel și *omul, prin lepădarea trupului material grosier, intră în stadiul următor al existenței sale, cu puteri crescute și vitalitate regenerată*. Invers, cabaliștii caldeeni ne spun că omul primordial (care, contrar teoriei lui Darwin, era mai pur,

mai înțelept și mult mai spiritual – după cum se arată în miturile scandinave despre Bur, în cele hinduse referitoare la Dejotas și în cele mozaice referitoare la „fiii lui Dumnezeu” – pe scurt, avea o natură net superioară celei a omului din actuala rasă adamică) a decăzut spiritual sau s-a mânjit cu materie, și atunci pentru prima oară i s-a dat *trup de carne*, despre care se vorbește în *Geneză* în acel verset profund semnificativ: „Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui *îmbrăcămintă de piele* și i-a îmbrăcat.”³⁰⁵ Dacă nu cumva comentatorii ar face din Cauza Primordială un *croitor celest*, ce pot să însemne aceste cuvinte aparent absurde altceva decât faptul că omul spiritual ajunsese, prin involuție, în acel punct în care materia, predominând asupra spiritului și învingându-l, îl transformase în omul fizic, sau cel de-al doilea Adam, al capitolului 2 din *Geneză*?

Această doctrină cabalistică este mult mai elaborată în *Cartea lui Jasher*.³⁰⁶ În capitolul VII se spune că aceste veșminte de piele au fost luate de Noe în arcă, el moștenindu-le de la Matusalem și Enoh, care le aveau de la Adam și Eva. Ham le fură de la tatăl său Noe și le oferă „în secret” lui Cuș, care le ascunde de fiii și frații săi, și le dă mai departe lui Nimrod.

În vreme ce unii cabaliști și chiar arheologi spun că „deși Adam, Enoh și Noe pot să fi fost persoane diferite ca aparență exterioară, ei au fost în realitate una și aceeași persoană divină”³⁰⁷, alții explică faptul că între Adam și Noe au intervenit mai multe cicluri temporale. Altfel spus, că fiecare patriarh antediluvian a

³⁰⁵ *Geneză* 3:21

³⁰⁶ Aceasta se presupune a fi una dintre cărțile lipsă ale Canonului sacru al evreilor, după cum se menționează în Iosua și II Samuel. A fost descoperită de către Sidras, un ofițer al lui Titus, la jefuirea Ierusalimului, și publicată la Veneția în sec al XVIII-lea de către consistoriul rabinilor, după cum se pretinde în prefața ei, însă ediția americană, precum și cea engleză, este respinsă de rabinii moderni ca fiind un fals din secolul al XII-lea.

³⁰⁷ Vezi Godfrey Higgins, *Anacalypsis*, citând-ul pe Faber.

fost reprezentantul unei rase care își avea locul în succesiunea ciclurilor, fiecare dintre aceste rase fiind mai puțin spirituală decât predecesorul sa. Astfel Noe, deși era un om bun, nu s-ar fi putut compara cu strămoșul său, Enoh, care „umbla cu Dumnezeu și nu a murit”. De aici rezultă interpretarea alegorică care îl face pe Noe să își dobândească haina de piele moștenind-o de la cel de-al doilea Adam și Enoh, dar nu să o poarte el însuși, deoarece dacă ar fi fost așa, Ham nu ar fi putut-o fura. Însă Noe și copiii săi au trecut cu bine peste Potop; și în vreme ce primul a aparținut generației vechi și antediluviene, încă spirituale, fiind selectat din întreaga umanitate datorită purității sale, copiii săi au fost *post-diluvieni*. Haina de piele purtată de Cuș „în secret” – adică, atunci când natura sa spirituală a început să fie întinată de aspecte materiale – este purtată de Nimrod, cel mai puternic și viguros om de după Potop, ultima rămășiță a uriașilor antediluvieni.³⁰⁸ În legenda scandinavă, Ymir, uriașul, a fost ucis de fiii lui Bur, iar șuvoaiele de sânge care au curs din rănilor sale au fost atât de abundente încât potopul provocat astfel a înecat întreaga rasă a uriașilor gheții, și din această rasă doar Bergelmir împreună cu soția sa au fost salvați, refugiindu-se pe o corabie; aceasta le-a permis să dea naștere unei noi seminții de uriași din vechea generație. Însă toți fiii lui Bur au rămas neatinși de potop.³⁰⁹

Când simbolismul acestei legende diluviene este dezlegat, poate fi perceput numaidecât adevăratul sens al alegoriei. Uriașul Ymir simbolizează *materia* organică brută, forțele cosmice oarbe, în starea lor haotică, înainte de a primi impulsul inteligent al Spiritului Divin, care le-a pus într-o mișcare regulată, ce depinde de anumite legi imuabile. Progeniturile lui Bur sunt „fiii lui Dumnezeu”, sau zeii minori menționați de către Platon în *Timaios*

³⁰⁸ Vezi *Ancient Fragments* ale lui Cory. Berosus

³⁰⁹ Îl sfătuim pe cititor, dacă dorește să afle și alte amănunte, să consulte *Prose Edda* din cartea *Northern Antiquities* a lui Mallet.

și cărora le-a fost încredințată, după cum spune el, crearea omului, deoarece îi vedem cum iau rămășițele sfârtecate ale lui Ymir și le duc la Ginnunga-gap, abisul haotic, și le folosesc pentru crearea lumii noastre. Sângele lui ajunge să formeze oceanele și râurile; oasele sale, munții; dinții săi, pietrele și stâncile; părul său, copacii etc.; în vreme ce craniul formează bolta cerească, sprijinită de cei patru piloni reprezentați de cele patru puncte cardinale. Din sprâncenele lui Ymir a fost creat sălașul viitor al omului, Midgard. Acest sălaș (Pământul), spune *Edda*, pentru a fi descris corect în toate amănuntele sale, trebuie să fie conceput ca fiind *rotund ca un inel*, sau ca un disc, plutind în mijlocul Oceanului Celest (Eterul). Acesta este înconjurat de Yormungand, giganticul Midgard sau Șarpele Lumii, care își mușcă coada. Acesta este șarpele lumesc, materie și Spirit, emanație a lui Ymir, materia rudimentară grosieră, și a Spiritului „fiilor lui Dumnezeu”, care a fasonat și a creat toate formele. Această emanație este Lumina Astrală a alchimiștilor și încă problematicul și aproape necunoscutul eter, sau „agentul ipotetic al marii elasticități” al fizicienilor noștri.

Gradul de certitudine pe care îl aveau anticii cu privire la această doctrină a naturii trinitare a omului poate fi dedus din aceeași legendă scandinavă despre creația umanității. Conform cu *Voluspa*, Odin, Honir și Lodur, care sunt progenitorii rasei noastre, au găsit într-una din plimbările lor pe malul oceanului două bețe care pluteau pe valuri, „neputincioase și la voia întâmplării.” Odin a suflat în ele suflul vieții; Honir le-a înzestrat cu suflet și mișcare; iar Lodur cu frumusețe, grai, vedere, și auz. L-au numit pe bărbat Askar – frasinul³¹⁰, iar pe femeie Embla – aninul. Acești primi oameni au fost puși în Midgard (grădina centrală, sau Edenul), și astfel au moștenit, de la creatorii lor, materia (sau viața anorganică), mintea (sau sufletul) și Spiritul Pur; prima născută

³¹⁰ Este demn de atenție faptul că în culegerea mexicană *Popol-Vuh* rasa umană este creată dintr-o trestie, iar la Hesiod dintr-un frasin, precum în povestea scandinavă.

din rămășițele lui Ymir, materia-uriasă, a doua din *Aesir*, sau zeii, descendenții lui Bur, iar cel de-al treilea din *Vanr*, reprezentantul Spiritului Pur.

Într-o altă versiune a *Edda*-ei, universul nostru vizibil se naște de sub ramurile luxuriante ale Copacului Lumii – Yggdrasill, copacul cu *trei* rădăcini. Sub prima rădăcină curge fântâna vieții, Urdar; sub ce-a de-a doua, se găsește faimosul puț al lui Mimer, în care se află adânc îngropate Inteligența și Înțelepciunea. Odin, Alfadir-ul, cere o înghițitură din această apă; o obține, dar se vede obligat să promită unul din ochii săi pentru aceasta. Arborele Lumii al hindușilor este Aswatha.³¹¹ Ramurile sale sunt componentele lumii vizibile; iar frunzele sale sunt *mantra*-ele din Vede, simbolurile Universului în ceea ce privește caracterul său intelectual sau moral.

Cine ar putea studia în mod atent religiile antice și miturile cosmogonice fără să perceapă că această izbitoare similitudine de concepții, ce există atât în forma lor exoterică, cât și în spiritul lor ezoteric, nu este rezultatul unei simple coincidențe, ci expresia unui plan convergent? Aceasta arată că încă din acele epoci care acum sunt acoperite pentru noi de ceața de nepătruns a tradiției, gândul religios uman s-a dezvoltat în mod uniform în fiecare regiune a globului. Creștinii numesc această adorare a naturii, în adevărurile ei cele mai ascunse, *panteism*. Însă dacă aceasta, care Îl venerază și ni-L revelează pe Dumnezeu în spațiu, în singura Sa formă obiectivă posibilă – aceea a naturii vizibile – îi reamintește în mod perpetuu umanității de Cel care a creat-o, iar religia teologiei dogmatice nu face decât să Îl ascundă cât mai mult privirii noastre, care dintre ele putem spune că este cea mai potrivită nevoilor umanității?

³¹¹ Vezi cartea lui Kanne *Pantheum der Aeltesten Philosophie*.

Copacul Yggdrasil, de Friedrich Wilhelm Heine (1886)

PERSPECTIVA ASUPRA EVOLUȚIEI ÎN ALEGORIILE HINDUSE

Știința modernă insistă asupra doctrinei evoluției; la fel fac și rațiunea umană și „doctrina secretă”, iar ideea este sprijinită de legende și mituri antice, și chiar de Biblia însăși, atunci când este citită printre rânduri. Vedem o floare dezvoltându-se gradat dintr-un boboc, iar bobocul din sămânța sa. Însă de unde provine cea din urmă, cu toate programele sale predeterminate de transformare fizică, precum și forțele sale invizibile și deci *spirituale* care îi dezvoltă forma, culoarea și mirosul? Cuvântul *evoluție* vorbește pentru sine însuși. Germenul acestei rase umane trebuie să fi preexistat în părintele acestei rase, la fel precum sămânța, în care se află ascunsă floarea verii următoare, s-a dezvoltat în capsula florii sale părinte. Părintele poate fi doar ușor diferit, însă cu toate acestea diferă de progenitura sa viitoare. Strămoșii antediluvieni ai elefanților și șopârlelor din ziua de azi au fost, poate, mamutul și plesiozaurul; de ce progenitorii rasei noastre nu ar fi putut fi „uriașii” din *Vede*, *Völuspa* și cartea *Genezei*? În vreme ce este cu totul absurd să credem că „transformarea speciilor” a avut loc conform cu unele dintre viziunile mai materialiste ale evoluționiștilor, este firesc să ne gândim că fiecare gen, începând cu moluștele și încheind cu omul-maimuță, a derivat din propria sa formă primordială distinctă. Presupunând că am accepta ideea că „animalele se trag din cel mult patru sau cinci progenitori”³¹² și că la rigoare „toate ființele organice care au existat vreodată pe acest pământ au la origine o singură formă primordială”³¹³, totuși, doar un materialist complet legat la ochi și lipsit de orice intuiție,

³¹² *Origin of Species*, p. 484

³¹³ *Ibid.* Acest al doilea cuvânt poate fi acceptat doar dacă această „formă primordială” se admite ca fiind forma concretă primordială pe care Spiritul și-a asumat-o ca Divinitate revelată.

s-ar putea aștepta să vadă „în viitorul îndepărtat ... fiziologia bazată pe o nouă temelie, aceea a dobândirii necesare a fiecărei puteri mentale sau capacități în mod gradat.”³¹⁴

Omul fizic, ca un rezultat al evoluției, poate fi lăsat în mâinile oamenilor de știință. Doar ei pot lumina originile fizice ale rasei umane. Dar trebuie să le refuzăm în mod categoric acest privilegiu materialiştilor în ceea ce privește evoluția psihică și spirituală a omului, căci despre el și facultățile sale cele mai înalte nu se poate demonstra pe baza vreunei dovezi concludente că ar fi „rezultate ale evoluției la fel ca cea mai umilă plantă sau vierme”.³¹⁵

Iar acum, vom începe să prezentăm concepția asupra evoluției a vechilor brahmani, așa cum se regăsește ea în alegoria copacului lumii. Reprezentarea hindusă a copacului lor mitic, pe care îl numesc Asvatha diferă de cea corespondentă din legendele scandinave. El este reprezentat crescând în poziția inversată, cu ramurile extinzându-se în jos iar rădăcinile îndreptate în sus; primele simbolizează lumea exterioară sensibilă adică universul vizibil iar celelalte lumea invizibilă a spiritului, rădăcinile avându-și originea în tărâmurile cerești, acolo unde oamenii au considerat dintotdeauna că se află divinitatea lor invizibilă. Energia creatoare izvorând din focarul primordial, simbolurile religioase ale tuturor popoarelor sunt tot atâtea ilustrări ale acestei ipoteze metafizice a lui Pitagora, Platon și a altor filozofi. „Acești caldeeni”, zice Philo³¹⁶, „considerau că Universul (Kosmos), printre tot ceea ce există este un punct singular care este fie Dumnezeu Însuși (Teos), fie Îl conține pe Dumnezeu privit ca suflet al tuturor creaturilor.”

Piramida egipteană este tot o reprezentare simbolică a copacului lumii. Vârful său este legătura mitică între Cer și Pământ și este echivalentul rădăcinilor, în timp ce baza reprezintă ramurile

³¹⁴ Ibid., p. 488

³¹⁵ Conferință de T. H. Huxley, F.R.S., *Darwin and Haeckel*

³¹⁶ *Migration of Abraham*, § 32

răsfirate care se îndreaptă către cele patru puncte cardinale ale universului material.

Ea sugerează ideea că tot ce există își are originea în Spirit – iar evoluția a început de sus și a continuat către în jos, în loc să se petreacă invers, cum se afirmă în teoria lui Darwin. Cu alte cuvinte, a existat o materializare gradată a formelor până la atingerea unei limite inferioare fixe. Acesta este punctul în care doctrina modernă a evoluției intră în zona ipotezei speculative. Ajunși fiind în această perioadă, vom descoperi că este mai ușor să înțelegem *Antropogenia* lui Haeckel, care o ia pe urmele originii omului „de la rădăcina sa protoplasmică, îmbibată în noroiul mărilor care exista înainte ca cele mai vechi roci fosilifere să fie depuse”, conform cu expunerea profesorului Huxley. Putem crede că omul a evoluat „printr-o modificare gradată a unui mamifer asemănător cu maimuța” chiar mai ușor atunci când ne amintim că (deși într-o frazeologie mai condensată și mai puțin elegantă, însă la fel de comprehensibilă) Berosus afirmă că aceeași teorie fusese predată cu multe mii de ani înainte de vremea sa de către omul-pește Oannes sau Dagon, semi-demonul din Babilonia.³¹⁷ Putem adăuga, ca fapt interesant, că această teorie antică a evoluției nu este doar îmbălsămată în alegorie și legendă, ci este și reprezentată pe zidurile unor temple din India. De asemenea, într-o formă fragmentată, a fost găsită și în templele din Egipt și pe plăcile de la Nimrūd și Ninive, excavate de Layard.

Însă ce anume se află în spatele liniei de descendență a lui Darwin? După el, nimic altceva decât „ipoteze neverificabile”. Deoarece, după cum se exprimă chiar el, el privește toate ființele/creaturile ca fiind „descendenții în linie ai câtorva ființe care au trăit cu mult înainte de depunerea primelor aluviuni ale sistemului silurian”.³¹⁸ Darwin nu încearcă să ne arate cine erau

³¹⁷ Cory, *Ancient Fragments*

³¹⁸ *Origin of Species*, pp. 448, 489, prima ediție

aceste „câteva ființe”. Însă aceasta convine scopului nostru la fel de bine, deoarece în procesul de admitere a existenței lor, faptul de a recurge la antici pentru susținerea și elaborarea ideii primește ștampila aprobării științifice. Cu toate modificările pe care le-a suferit globul nostru în ceea ce privește temperatura, climatul, solul, și – să fim iertați, având în vedere dezvoltările recente – starea sa electromagnetică, ar fi într-adevăr curajos acela care ar îndrăzni să spună că știința zilelor noastre contrazice ipotezele străvechi ale omului ante-silurian. Topoarele din cremene găsite pentru prima dată de Boucher de Perthes, în valea Somme-ului, dovedesc că trebuie să fi existat oameni într-o perioadă atât de îndepărtată, încât nu poate fi calculată. Dacă îl credem pe Buchner, omul trebuie să fi trăit chiar și în vremea de dinainte de era glaciară, o subdiviziune a perioadei cuaternare sau diluviene care probabil se extinde mult către trecut. Însă cine poate spune ce ne rezervă următoarea descoperire?

Acum, având dovada de necontestat că omul există de atât de mult timp, este posibil să fi existat unele modificări extraordinare ale sistemului său fizic, corespunzătoare cu modificările de climat și atmosferă. Pare aceasta să arate, prin analogie, că, mergând înapoi pe firul timpului, este posibil să fi existat multe alte modificări de acest gen, care i-au făcut apți pe cei mai îndepărtați progenitori ai „uriașilor gheții” să fie chiar contemporani cu peștii din devonian sau cu moluștele din silurian? E adevărat, nu au lăsat niciun fel de topoare de cremene ca vestigii și nici oase sau depozite în peșteri; însă, dacă anticii au dreptate, rasele în acel moment erau compuse nu numai din uriași, sau „faimoșii viteji”, ci totodată și din „fiii lui Dumnezeu”. Dacă cei care cred în evoluția *sufletului* la fel de ferm cum cred materialistii în aceea a *materiei* sunt acuzați că predau „ipoteze neverificabile”, cât de ușor pot aceștia să-și contraatace acuzatorii, spunând că, prin propria lor mărturie, evoluția fizică este „o ipoteză încă neverifi-

cată, dacă nu chiar neverificabilă”.³¹⁹ Primii au cel puțin dovada inferențială a mitului legendar, al cărui trecut foarte îndepărtat este recunoscut atât de filologi cât și de arheologi, în vreme ce opozanții lor nu au nimic de acest fel, *în afară de cazul că se servesc de o parte din scrierile-picturi antice, și suprimă restul.*

Este îmbucurător faptul că, în vreme ce lucrările unor oameni de știință – care și-au câștigat mărețele lor reputații pe drept cuvânt – vor contrazice categoric ipotezele noastre, cercetările și studiile altora, care nu sunt mai puțin eminente, par să confirme pe deplin viziunea noastră. În lucrarea recentă a domnului Alfred R. Wallace, *The Geographical Distribution of Animals*, descoperim că autorul apără în mod serios ideea „unor procese lente de dezvoltare” a speciilor prezente din altele care le-au precedat, acest fenomen continuând pe parcursul a serii nenumărate de cicluri. Și dacă aceasta este valabil pentru animale de ce nu ar fi valabil și pentru omul-animal care a fost precedat de un om pe deplin „spiritual”, un „fiu al lui Dumnezeu”?

Iar acum, putem încă o dată să revenim la simbologia timpurilor de altădată și a miturilor lor psiho-religioase. Înainte de a încheia această lucrare, sperăm să demonstrăm mai mult sau mai puțin cât de strâns corelate sunt conceptele celor din urmă cu multe dintre realizările științei moderne în domeniul fizicii și al filozofiei naturale. În spatele dispozitivelor emblematice și al frazeologiei bizare a preoțimii de altădată se află indicii latente ale unor științe încă nedescoperite în ciclul prezent. Oricât de bine ar fi familiarizat un erudit cu scrierile hieratice și cu sistemul hieroglific al egiptenilor, trebuie mai întâi de toate să învețe să le cearnă arhivele. Trebuie să se asigure, cu busola și rigla în față, că scrierea-pictură pe care o examinează se potrivește, până la cea mai mică linie, cu unele figuri geometrice fixe care reprezintă cheile secrete ale acestui gen de arhive, înainte de a se aventura să le interpreteze.

³¹⁹ Huxley, *Darwin and Haeckel*

Zeus

Însă există mituri care sunt foarte clare în această direcție. În această clasă îi putem include pe creatorii primordiali cu sex dublu din fiecare cosmogonie. La greci, Zeus-Zen (eterul) și Htonia (pământul haotic) și Metis (apa), soțiile sale; Osiris și Isis-Latona – zeul reprezentând tot eterul, prima emanație a Zeității Supreme, Amun, sursa de lumină primordială, iar zeița pământul și apa; Mithras³²⁰, zeul născut din stâncă, simbolul focului lumesc masculin, sau lumina primordială personificată, și Mithra, zeița focului, mama

și soția sa în același timp; elementul pur al focului (principiul activ, sau masculin), privit ca lumină și căldură, în conjuncție cu pământul și apa, sau materia (elementele feminine sau pasive ale generării cosmice). Mithras este fiul lui Bordj, Muntele³²¹ Lumii al perșilor, din care acesta emană o rază strălucitoare de lumină. Brahma, zeul focului, și consoarta sa prolifică; și *Unghi* al hindușilor, zeitatea strălucitoare, al cărei corp emite o mie de raze de glorie și *șapte* limbi de foc, și în a cărei onoare brahmanii Sagniku păstrează un foc *perpetuu* chiar și astăzi; Shiva, personificat de Muntele Lumii al hindușilor – *Meru* (Himalaya). Acest teribil zeu al focului, despre care legenda spune că a coborât din Ceruri, precum Iehova al evreilor, într-o coloană de foc, și o duzină de alte zeități arhaice, cu sex dublu, toate își proclamă cu voce tare semnificația lor ascunsă. Și ce semnifică aceste mituri duale dacă nu

³²⁰ Mithra era privit de către persani ca *Theos ek petros* – zeul pietrei.

³²¹ *Bordj* este numit Munte de Foc – vulcan; prin urmare, conține foc, rocă, pământ, și apă – elementele masculin (activ) și feminin (pasiv). Mitul este sugestiv.

principiul fizico-chimic al creației primordiale? Prima revelație a Cauzei Supreme în tripla sa manifestare de Spirit, forță și materie; *corelația* divină, la punctul său de pornire evolutiv, alegorizată prin căsătoria dintre *foc* și apă, produse ale spiritului electrizant, uniunea principiului masculin activ cu principiul feminin pasiv, care devin părinții copilului lor teluric, materia cosmică, *materia prima*, al cărui Spirit este eterul, LUMINA ASTRALĂ!

Astfel, se poate arăta despre toți Munții Lumii și Ouăle Lumii, Arborii Lumii, precum și Șerpii și Pilonii Lumii, că întruchipează adevăruri demonstrate științific ale filozofiei naturale. Toți acești Munți conțin, cu mici variațiuni neînsemnate, descrierea alegoric exprimată a cosmologiei primordiale; Arborii Lumii, descrierea evoluției Spiritului și materiei; șerpii și pilonii lumii, amintiri simbolice ale diverselor atribute ale acestei evoluții duble în corelația sa nesfârșită de forțe cosmice. În singurătățile misterioase ale Muntelui – matricea universului – zii (puterile) pregătesc germenii atomici ai vieții organice și în același timp băutura vieții, care, odată degustată, trezește omul-Spirit din omul-materie. *Soma*, băutura sacrificială a hindușilor, este acea băutură sacră. Deoarece, odată cu creația lui *materia prima*, în vreme ce porțiunile grosiere ale sale au fost folosite la lumea-embriion fizică, esența mai divină a sa a pătruns Universul, străbătând și închizând în valurile sale eterate pe copilul non-născut, dezvoltându-l și stimulându-l către activitate pe măsură ce acesta ieșea din Haosul Etern.

Din poezia concepției abstracte, aceste mituri ale lumii au devenit gradat imagini concrete ale unor simboluri cosmice, așa cum le descoperă acum arheologia. Șarpele, care joacă un rol atât de proeminent în reprezentările anticilor, a fost degradat prin interpretarea absurdă a șarpelui din *Cartea Genezei* și făcut să fie doar un sinonim al lui Satana, Prințul Întunericului, deși este cel mai ingenios dintre mituri prin simbolismul său variat. Unul dintre acestea, *agathodaimon*, este emblema artei vindecării și a nemuririi omului. Este încolăcit în jurul imaginilor majorității zeilor

sanitari sau ai igienei. *Potirul sănătății*, în Misterele Egiptene, era întrețesut cu șerpi. Șarpele, în alte aspecte, devine un simbol tipic pentru materie, pe care cu cât o îndepărtează mai mult de sursa sa primordială, cu atât devine mai mult supusă răului. În reprezentările egiptene străvechi, precum și în alegoriile cosmogonice despre Kneph, Șarpele Lumii, atunci când simbolizează materia, este de obicei reprezentat ca fiind înscris într-un cerc. El este întins exact prin dreptul ecuatorului cercului, astfel indicând că universul de Lumină Astrală, din care a luat naștere lumea fizică, deși îl mărginește pe cel de-al doilea, este totuși el însuși mărginit de *Emepht* sau Cauza Primordială Supremă. *Phtah* produce Ra, iar miriadele de forme cărora le dă viață sunt descrise ca ieșind din Oul Lumii, deoarece este cea mai familiară formă a receptaculului în care este depozitat și dezvoltat germenul oricărei ființe vii. Atunci când șarpele reprezintă eternitatea și nemurirea, el înconjoară lumea, mușcându-și coada, astfel neoferind nicio soluție de continuitate. El devine apoi Lumina Astrală. Discipolii școlii lui Pherecides predau faptul că eterul (Zeus sau Zen) este cel mai înalt rai empirean, care înglobează lumea cerească, iar lumina sa (cea astrală) este elementul primordial concentrat.

Aceasta este originea Șarpelui, al cărui polisemantism a fost restrâns la Satana în epoca creștină. El este *Od-ul*, *Ob-ul* și *Aour-ul* lui Moise și al cabaliștilor. Atunci când este în stare pasivă, când acționează asupra celor care sunt atrași fără știrea lor în curentul său, Lumina Astrală este *Ob-ul*, sau Python. Moise a fost hotărât să-i extermină pe toți cei care, sensibili la influența sa, s-au lăsat să cadă sub controlul ființelor vicioase care se mișcă în undele astrale precum peștii în apă; ființe care ne înconjoară, și pe care Bulwer-Lytton îi numește în *Zanoni* „locuitorii pragului”. Acesta devine *Od* de îndată ce este însuflețit de *efluxul conștient* al unui suflet nemuritor, deoarece atunci curenții astrali acționează fie sub ghidarea unui adept, a unui Spirit Pur, sau a unui magnetizator priceput, care este el însuși pur și știe cum să dirijeze forțele

oarbe. În astfel de cazuri, chiar și un înalt Spirit Planetar, una din clasele de ființe care nu au fost niciodată întrupate (deși există multe ființe în aceste ierarhii care au trăit pe acest pământ), coboară în mod ocazional în sfera noastră și, purificând atmosfera înconjurătoare, îi permite *subiectului* să vadă, deschizând în ființa lui izvorul adevăratei profeții divine. Iar în ceea ce privește termenul *Aour*, cuvântul este folosit spre a desemna anumite proprietăți oculte ale Agentului Universal. El este mai direct legat de domeniul alchimiei, și nu este de interes pentru publicul larg.

Autorul sistemului de filozofie *Homoimerian*, Anaxagoras din Clazomene, credea cu tărie că prototipurile spirituale ale tuturor lucrurilor și ființelor, precum și elementele lor, urmau să fie găsite în eterul nemărginit, acolo unde erau generate, de unde au evoluat și unde s-au întors de pe pământ. Laolaltă cu hindușii care și-au personificat Akasha (cerul sau eterul) și au făcut din acesta o entitate zeiască, grecii și latini au zeificat și ei Eterul. Virgiliu îl numește pe Zeus, *pater omnipotens aether*³²² *Magnus*, marele zeu, Eterul.

Aceste ființe la care s-a făcut aluzie mai sus sunt spiritele elementale ale cabaliștilor³²³, pe care clericul creștin le denunță ca

³²² Virgiliu, *Georgica*, cartea II

³²³ Porfir și alți filozofi explică natura *locuitorilor*. Aceștia sunt răutăcioși și înșelători, deși unii dintre ei sunt foarte blânzi și inofensivi, însă suficient de slabi ca să le fie extrem de greu să comunice cu muritorii, a căror companie o caută fără încetare. Aceștia nu au o răutate inteligentă. Deoarece legea evoluției spirituale nu le-a dezvoltat încă instinctele făcându-le să devină inteligență, a cărei lumină preînaltă aparține numai spiritelor nemuritoare, puterile lor raționale sunt într-o stare latentă și, prin urmare, sunt iresponsabili. Însă Biserica Latină îi contrazice pe cabaliști. Sf. Augustin chiar comentează pe tema acelei povestiri cu Porfir, neoplatonistul. „Aceste spirite”, spune el, „sunt înșelătoare, nu prin natura lor, după cum spune Porfir, teurgul, ci prin răutate. Ele se dau drept zei și suflete ale defuncților” (*Civit. Dei*, cartea X, cap. 2). Până acum, Porfir este de acord cu el; „însă aceștia nu pretind că sunt demoni [a se citi diavoli], deoarece chiar sunt aceasta în realitate!” adaugă abatele de Hippo. Însă atunci, cum să-i clasificăm pe oamenii *fără capete*, pe care Augustin dorește să credem că i-a văzut personal? Dar pe satirii din St.

„diavoli”, inamicii umanității.

„Deja Tertulian”, remarcă cu gravitate Des Mousseaux în capitolul său despre diavoli, „a descoperit în mod *formal* secretul vicleniei lor.”

Iată o descoperire neprețuită. Și acum că am aflat atâtea aspecte despre ce a mai născut mintea sfinților părinți și realizările lor în domeniul antropologiei astrale, ar trebui oare să mai fim vreun pic surprinși dacă, în zelul explorărilor lor spirituale, aceștia au neglijat până acum propria lor planetă atât de mult încât, în anumite momente, i-au negat nu numai dreptul la mișcare, dar chiar și sfericitatea?

Și iată ce descoperim la Langhorne, traducătorul lui *Plutarh*: „Dionysus din Halicarnas [L.II.] este de părere că Numa a construit templul din Vesta într-o formă *rotundă* pentru a reprezenta Pământul, deoarece prin Vesta ei înțelegeau Pământul”. În plus, Philolaos, laolaltă cu toți ceilalți pitagoreici, susținea că elementul foc era plasat în centrul Universului; iar Plutarh, comentând pe marginea acestui subiect, remarcă despre pitagoreici că „aceștia presupun că Pământul nu este nici nemișcat și nici nu este situat în centrul lumii, ci are o mișcare de revoluție în jurul sferei de foc, nefiind nici cea mai valoroasă și nici una din părțile principale ale marelui mecanism”. Platon se spune că ar fi fost de aceeași părere. Prin urmare, se pare că pitagoreicii au anticipat *descoperirea* lui Galileo.

Odată fiind admisă existența unui astfel de univers invizibil – după cum se pare că se prezintă situația, dacă speculațiile autorilor lucrării *Unseen Universe* vor fi acceptate vreodată de colegii lor –, multe dintre fenomenele care au fost misterioase și inexplicabile până acum devin clare. Acest fluid astral acționează asupra organismului mediumilor magnetizați, îl penetrează și îl saturează pe

Jerome, despre care afirmă că au fost expuși în Alexandria pentru foarte mult timp? Aceștia erau, spune el, „bărbați cu picioare și cozi de țapi”; și, dacă este să-l credem, unul dintre acești satiri a fost efectiv *murat* și trimis Împăratului Constantin într-un butoi!

de-a-ntregul, dirijat fie de voința puternică a unui magnetizator, fie de către ființe nevăzute care obțin același rezultat. Odată ce această operațiune tăcută este realizată, fantoma astrală sau siderală a subiectului mesmerizat își părăsește învelișul fizic paralizat, și, după ce a cutreierat spațiul fără limite, descinde pe pragul „tărâmului” misterios. Pentru el, porțile care marchează trecerea către „lumea tăcută” sunt acum ușor întredeschise; ele se vor deschide larg în fața sufletului somnambulului aflat în transă doar în ziua în care, unit cu esența sa nemuritoare, el își va fi părăsit pentru totdeauna carcasa muritoare. Până atunci, văzătorul sau văzătoarea poate privi doar printr-o crăpătură; și depinde de acuratețea vederii sale spirituale dacă el vede mai mult sau mai puțin prin ea.

Trinitatea în unitate este o idee pe care toate națiunile străvechi o aveau în comun: cei trei Dejotas – Trimurti hindusă; cele *Trei Capete* ale Cabalei evreiești³²⁴ – „Trei capete sunt fasonate unul într-altul și unul deasupra celui alt.” Trinitatea egiptenilor și cea mitologică a grecilor erau reprezentări asemănătoare ale primei emanații triple, care conține două principii masculine și unul feminin. Aceasta reprezintă uniunea *Logos*-ului bărbătesc (sau înțelepciunea, Zeitatea revelată) cu *Aura* feminină (sau *Anima Mundi* – „Pneuma cea sfântă”, care este *Sephira* cabaliștilor și *Sophia* gnosticilor rafinați – care a produs toate câte există vizibile și invizibile). În vreme ce adevărata interpretare metafizică a acestei dogme universale a rămas în interiorul sanctuarelor, grecii, cu instinctele lor poetice, au personificat-o în multe mituri fermecătoare. În *Dionisiaca* lui Nonnus, regele Bacchus, printre alte alegorii, este reprezentat ca fiind îndrăgostit de briza blândă și plăcută (Pneuma cea Sfântă), sub numele de *Aura Placida*.³²⁵ Iar acum, îi vom da cuvântul lui Godfrey Higgins: „Atunci când *ignoranții* Părinți își

³²⁴ „*Tria capita exsculpta sunt, una intra alterum, et alterum supra alterum*” – (Zohar; *Idra Suta*, secțiunea VII)

³²⁵ Gentle gale (lit.)

construiau calendarul, au făcut din acest zefir blând, două sfinte romano-catolice!!” Sfânta Aura și Sfânta Placida; ba mai mult, au mers într-atât încât au făcut din jovialul zeu Bacchus – Sfântul Bachus, și chiar au expus *sicriul și relicvele sale la Roma*. Festivitatea celor două „preafericite sfinte”, Aura și Placida, are loc pe data de 5 octombrie, aproape de festivalul Sf. Bacchus.³²⁶

Cât de multă poezie există în și cât de grandios este spiritul religios regăsit în legende nordice „păgâne” despre Creație, comparativ cu acesta! În abisul fără de sfârșit al prăpastiei lumii, Ginnunga-Gap, unde materia cosmică și forțele primordiale se luptă cu furie oarbă, suflă dintr-o dată vântul dezghețului. Acesta este „Dumnezeul cel Nerevelat”, care își trimite suflul benefic din Muspelheim, sfera focului empireal, în ale cărui raze strălucitoare sălășluiește această mare Ființă cu mult dincolo de limitele lumii materiei; iar *animus* al Nevăzutului, Spiritul care clocește apele întunecate, abisale, cheamă ordinea din haos, și odată ce a dat impulsul întregii creații, CAUZA PRIMORDIALĂ se retrage, și rămâne pentru totdeauna în *statu abscondito*!³²⁷

Există atât religie, cât și știință în aceste cântece scandinave ale păgânătății. Pentru a o exemplifica pe cea de-a doua, să ne raportăm la zămislirea lui Thor, fiul lui Odin. Ori de câte ori acest Hercule al nordului apucă mânerul armei sale teribile, trăsnetul sau ciocanul electric (sic), este obligat să-și pună mânușile de fier. Mai poartă și o centură magică, cunoscută drept „brâul puterii”, care, de câte ori îl încinge, îi mărește cu mult puterea celestă. Se deplasează într-un car tras de doi berbeci cu frâie de argint, iar fruntea lui teribilă este încercuită cu o cunună de stele. Carul său de luptă are un pinten ascuțit de fier, iar roțile care împrăștie scântei se rotesc în mod continuu deasupra norilor de furtună din care se aud bubuituri. Își aruncă ciocanul cu o forță irezistibilă împotriva uriașilor gheții, pe care îi dizolvă și îi anihilează. Atunci când

acesta se întoarce la fântâna Urdar, unde zeii se întâlnesc într-o adunare secretă pentru a hotărî destinele umanității, doar el merge pe jos, celelalte zeități fiind călare. Merge pe jos, de teamă ca, trecând peste Bifrost (curcubeul), podul cu multe nuanțe, să nu-l incendieze datorită carului său de luptă asemănător trăsnetului, făcând în același timp să fiarbă apele fântânii Urdar.

Thor și carul său

Exprimat în cuvinte obișnuite, cum poate fi interpretat acest mit altfel decât arătând că făuritorii legendelor nordice cunoșteau foarte bine electricitatea? Thor, euhemerizarea³²⁸ electricității, mânuiește acest element bizar doar atunci când este protejat cu mânuși de fier, care este conductorul său natural. Brâul său de putere reprezintă un circuit închis, în care curentul izolat este silit să se deplaseze, în loc să se difuzeze prin spațiu. Atunci când își mână carul prin nori, el reprezintă electricitatea în condiția sa *activă*, după cum atestă scântele ce se împrăștie din roți și bubuitul norilor. Pintenul ascuțit de fier al carului sugerează un paratrăsnet; cei doi berbeci care îi servesc drept gonaci sunt simbolurile străvechi și familiare ale puterii masculine sau generatoare; frâiele lor de argint simbolizează principiul feminin, deoarece argintul este metalul Lunii, Astarte, Diana. Prin urmare, în berbec și căpăstrul său vedem combinarea acestor principii active și pasive în natură, care aici sunt în opoziție, unul mergând înainte, iar celălalt trăgând înapoi, în timp ce ambele sunt subordonate principiului

³²⁶ Higgins, *Anacalypsis*; de asemenea Dupuis

³²⁷ Mallet, *Northern Antiquities*, pp. 401-406, și *The Songs of a Voluspa*, în Edda

³²⁸ Euhemerism – mitograf grec, renumit pentru metoda sa rațională de interpretare, cunoscută sub numele de *euhemerism*, care tratează povestirile mitologice ca fiind o reflexie a evenimentelor istorice, însă modelate prin repovestire și implementarea unor moravuri tradiționale (n.t.).

electric, care impregnează întreaga lume și care le dă impulsul. Electricitatea dând impulsul, iar principiul masculin și feminin combinându-se și recombinaându-se într-o corelație nesfârșită, rezultatul este evoluția naturii vizibile, a cărei încununare glorioasă este sistemul planetar, în care miticul Thor este alegorizat prin cununa de corpuri cerești scânteietoare care îi împodobesc fruntea. Atunci când se află în condiția sa activă, teribilele sale trăsnete distrug totul, chiar și celelalte forțe titanice mai slabe. Însă Thor merge pe jos pe podul de curcubeu, Bifrost, deoarece, pentru a fi împreună cu zei mai puțin puternici ca el însuși, este obligat să se manifeste în starea sa *latentă*, lucru care nu se poate dacă este în carul său de luptă; altfel, i-ar incendia și anihila pe toți. Semnificația fântânii Urdar, pe care Thor se teme să nu o facă să fiarbă, precum și cauza șovăirii lui, vor fi înțelese doar de fizicienii noștri atunci când relațiile electromagnetice reciproce dintre nenumărații membri ai sistemului nostru planetar vor fi determinate în amănunțime, ele fiind acum doar bănuite. Licăriri ale adevărului sunt oferite în eseurile științifice recente ale profesorilor Mayer și Sterry Hunt. Filozofii antici credeau că nu numai vulcanii, ci și izvoarele fierbinți sunt generate de concentrații mari ale unor curenți electrici subterani, și că aceeași cauză a produs depozite minerale cu diverse compoziții, care formează izvoarele vindecătoare. Dacă se obiectează că acest fapt nu este afirmat în mod distinct de către autorii antici, care, după părerea celor din secolul nostru, nu știau mare lucru despre electricitate, putem răspunde simplu că nu toate lucrările care exprimă înțelepciunea străveche sunt accesibile savanților noștri din ziua de azi. Apele limpezi și reci ale fântânii Urdar erau necesare pentru irigarea zilnică a Arborelui mistic al Lumii; și dacă ele ar fi fost perturbate de către Thor, sau electricitatea activă, ar fi fost convertite în izvoare minerale nepotrivite pentru acest scop. Astfel de exemple precum cel de mai sus vor susține afirmația antică a filozofilor că *există un logos în orice mit*, sau un fundament de adevăr în orice ficțiune.

Capitolul VI

FENOMENE PSIHO-FIZICE

*„Hermes, solul meu credincios...
La sceptrul său, cu care după voie
Închide ochii muritorilor
Și îi deșteaptă pe cei adormiți.”*

Odiseea, Cartea V

*Am văzut inelele din Samotrace săltând
Și pilitura de oțel agitându-se într-un vas de alamă
De îndată ce s-a pus sub el un magnet;
Iar fierul părea că fuge de el ca mânat de ură...”*

Lucrețiu, Cartea VI

*„Însă ceea ce deosebește în mod aparte Frăția este magnifica cunoaștere
a resurselor artei medicale. Ei nu vindecă prin farmece, ci cu ajutorul
plantelor de leac.”*

Manuscris, Despre originea și faptele adevăraților rozacrucieni

MOȘTENIREA DATORATĂ LUI PARACELSUS

Unul dintre cele mai mari adevăruri pronunțate vreodată de un om de știință este afirmația făcută de profesorul Cooke, în lucrarea sa, *New Chemistry*. „Istoria științei ne arată”, spune el, „că terenul unei epoci trebuie pregătit de dinainte pentru ca adevărurile științifice să poată prinde rădăcini și să crească. Germenii

Karl Reichenbach

științei au rămas sterili, deoarece au căzut pe un teren sterp, însă de îndată ce a sosit momentul potrivit, sămânța a prins rădăcini, iar apoi fructul s-a copt... Toți cercetătorii sunt uimiți să afle cât de puține adevăruri noi au fost descoperite, față de cele existente deja; până și marile genii au adus doar o mică contribuție la ceea ce se știa deja.”

Revoluția recentă din domeniul chimiei atrage în mod special atenția asupra acestui aspect; nu ar trebui să ne uimească dacă într-un timp mai scurt decât cel necesar realizării lor, descoperirile și doctrina alchimistilor vor ajunge să fie studiate cu imparțialitate, fiind analizate din perspectiva unui punct de vedere rațional. Podul peste canalul îngust care desparte chimia *contemporană* de alchimia *străveche* este ușor de traversat, poate chiar mai ușor decât trecerea de la dualism la legea lui Avogadro.

La fel/cum Ampère a contribuit la acceptarea lui Avogadro de către chimiștii contemporani, tot așa probabil că și Reichenbach va fi recunoscut într-o bună zi drept cel care, grație energiei sale odice, a pavat calea către aprecierea lui Paracelsus. Au trebuit să treacă mai bine de cincizeci de ani înainte ca moleculele să fie acceptate ca unități de calcul al formulelor chimice; este posibil să fie nevoie de mult mai puțin timp pentru ca meritele misticului elvețian să fie recunoscute. Paragraful de mai jos, referitor la *mediumii vindecători*³²⁹, a fost probabil scris de cineva cine i-a citit lucrările. „Trebuie să înțelegem”, spune autorul, „că magnetul este acel spirit al vieții din om pe care îl caută cel bolnav, căci

³²⁹ Din revista *London Spiritualist*

ambii se unesc cu haosul din exterior. Astfel este infectat un om sănătos de unul bolnav: în baza atracției magnetice.”

Cauzele principale ale bolilor care afectează umanitatea, relația secretă dintre fiziologie și psihologie, pe care oamenii de știință moderni o analizează în van, pentru a stoarce niscaiva material pentru speculațiile lor, descrierea și remediile aferente tuturor bolilor trupului omenesc – toate acestea sunt tratate în detaliu în voluminoasele sale lucrări. Electromagnetismul, așa-numita *descoperire* a profesorului Oersted, fusese utilizat de către Paracelsus cu mai bine de trei secole înainte. Putem demonstra aceasta oricărui ochi critic, prin prezentarea modului său de a vindeca bolile. Nu este nevoie să mai insistăm asupra realizărilor sale din domeniul chimiei, pentru care toți cercetătorii sinceri și lipsiți de prejudecăți îl consideră drept unul dintre cei mai mari chimiști ai vremurilor sale.³³⁰ Brièrre de Boismont îl numește un „geniu” și, în acord cu Deleuze, consideră că a deschis o nouă epocă în istoria medicinei. Secretul vindecărilor sale reușite, considerate de multe ori miraculoase, rezidă în disprețul său suveran față de pretensele „autorități” din vremea lui. „Aflat în căutarea adevărului”, spunea Paracelsus, „m-am întrebat cum aș putea deprinde secretele acestei arte, în cazul în care nu ar exista profesori de medicină în această lume? Doar prin descifrarea mării cărți deschise a Naturii, scrisă de însăși mâna lui Dumnezeu... Am fost acuzat și denunțat că nu am intrat pe poarta oficială a medicinei. Dar care este poarta cea mai potrivită? Cea a lui Galen, a lui Avicenna, a lui Mesue, a lui Rhasis, sau poarta plină de adevăr a Naturii? Cred că cea din urmă! Prin această poartă am intrat; iar lumina Naturii a fost cea care mi-a arătat calea, și nu lampa chioară a vreunui vrac.”

Acest dispreț profund față de legile și formulele științifice acceptate, această aspirație a lutului muritor de a se contopi cu Spiritul Naturii, căutând doar acolo pentru afla sănătatea, ajutorul

³³⁰ Hemmann, *Medico-Surgical Essays*, Berlin, 1778

și lumina adevărului, a fost cauza urii înveterate manifestată de către pigmeii contemporani la adresa acestui alchimist și filozof al focului. Să nu ne mirăm așadar că s-au grăbit să îl acuze de șarlatanie și chiar de alcoolism. Cu privire la cea din urmă acuzație, Hemmann l-a exonerat cu curaj, arătând că totul pornise de la un oarecare „Oporinus, care locuise o vreme cu el pentru a-i învăța secretele, dar cum nu reușise să-și atingă scopul, acesta iscase tot soiul de zvonuri răutăcioase, perpetuate apoi de discipolii săi împreună cu farmaciștii.” Paracelsus a fost fondatorul școlii pentru studiul magnetismului animal și descoperitorul proprietăților oculte ale magnetului. A fost considerat un vrăjitor de către contemporani, din pricina vindecărilor miraculoase pe care le-a realizat el. Trei secole mai târziu, Baronul du Potet a fost de asemenea acuzat de vrăjitorie și slujire a diavolului de către Biserică, în timp ce academicienii Europei l-au învinuit de șarlatanie. Dar, după cum spun filozofii focului, niciun chimist nu se apleacă asupra studiului „focului viu” pentru a-și face o opinie proprie, ci doar pentru a le cânta în strună colegilor săi. „Ai uitat ceea ce te-au învățat părinții tăi despre aceasta – sau mai degrabă nu ai știut niciodată... este ceva *prea puternic* pentru tine!”³³¹

ORIGINILE ȘI VIITORUL MESMERISMULUI, PRECUM ȘI PĂREREA CONTEMPORANILOR

Orice lucrare despre filozofia magico-spirituală și despre științele oculte ar fi incompletă în lipsa unei incursiuni în istoria magnetismului animal, așa cum se prezintă acesta, după ce Paracelsus i-a șocat pe oamenii de știință din a doua jumătate a secolului al XVI-lea în ceea ce privește acest subiect.

Să trecem rapid peste fenomenul apariției sale la Paris, importat fiind din Germania de către Anton Mesmer. Vom parcurge

³³¹ Robert Fludd, *Treatise* p. 111

acum cu mare atenție vechile documente stivuite cu grijă pe rafturile Academiei de Știință de la Paris, pentru a afla că, după ce au respins una câte una toate descoperirile făcute de la Galileo Galilei încoace, *Nemuritorii* au atins culmea absurdului, întorcând spatele magnetismului și mesmerismului. Aceștia au închis cu bună știință toate porțile care li se deschideau în față, porți care duc spre marile mistere ale Naturii, ascunse în regiunile întunecate ale psihicului și ale lumii fizice. Marele Solvent universal, Alkahest, se afla acolo, chiar lângă ei – aceștia însă l-au trecut cu vederea; iar acum, cu aproape o sută de ani mai târziu, putem citi următoarea confesiune:

„Totuși este adevărat că, dincolo de limitele observației directe, știința noastră (chimia) nu este infailibilă, iar teoriile și sistemele noastre, deși conțin *toate* un sâmbure de adevăr, trec prin schimbări frecvente, fiind adesea revoluționate capital.”³³²

O afirmație atât de dogmatică, cum că mesmerismul și magnetismul animal sunt doar halucinații, implică existența unor dovezi în acest sens. Dar unde sunt aceste dovezi, care singure au autoritate în lumea științifică? De mii de ori academicienilor le-a fost oferită ocazia să se convingă de adevăr, dar aceștia au refuzat invariabil, de fiecare dată. În zadar au invocat adepții mesmerismului, împreună cu vindecătorii, mărturia celor surzi, a celor bolnavi sau muribunzi, care au fost vindecați sau readuși la viață prin simple procedee de manipulare sau prin gestul apostolic al „așezării mâinilor deasupra bolnavului”. „Coincidență!” este răspunsul uzual, atunci când faptele sunt mult prea evidente pentru a putea fi ignorate total; „miraj”, „exagerări”, „șarlatanism” sunt expresiile favorite ale acestor mult prea numeroși urmași ai lui Toma necredinciosul din zilele noastre. Newton, bine-cunoscutul vindecător american, a făcut mai multe vindecări instantanee decât numărul total al pacienților oricărui medic

³³² Prof. J.P. Cooke, *New Chemistry*

faimos din New York, în întreaga sa carieră; Jacob Zouve a avut un succes asemănător în Franța. Și atunci să considerăm că mărturiile și dovezile acumulate în ultimii patruzeci de ani cu privire la acest subiect sunt toate o iluzie – o farsă abilă a unor șarlatani vicleni sau o pură nebunie? Chiar și simplul fapt de a presupune o asemenea enormitate ar însemna ca persoana respectivă să recunoască faptul că e bolnavă mintal!

În ciuda recentelor acuzații proliferate de către Leymarie, căruia i s-au alăturat mulți sceptici, împreună cu marea majoritate a medicilor și oamenilor de știință, în ciuda intoleranței manifestate de publicul larg și, mai presus de toate, a persecuțiilor neobosite exercitate de clerul romano-catolic, care luptă împotriva mesmerismului, asociindu-l cu dușmanul său tradițional – femeia –, adevărul acestor fenomene este atât de evident și de incontestabil, încât chiar și registratura franceză a fost obligată tacit să-și calce pe inimă și să admită aceasta. Faimoasa *clarvăzătoare*, doamna Roger, a fost acuzată de extorcere de bani în asociere cu mesmeristul ei, dr. Fortin.

Pe 18 mai 1876, ea a fost adusă în fața Tribunalului Corecțional din Sena. Martorul său era Baronul Du Potet, liderul curentului mesmerist din Franța din ultimii cincizeci de ani; iar ca avocat l-a avut pe faimosul Jules Favre. De data aceasta adevărul a triumfat – iar acuzațiile au fost retrase. Dar oare victoria s-a datorat elocvenței avocatului sau veridicității incontestabile și absolut ireproșabile a faptelor? Însă și Leymarie, editorul publicației *Revue Spirite* avea faptele de partea sa, împreună cu mărturia a peste o sută de martori respectabili, printre care figurau și unele dintre cele mai importante nume din Europa. Date fiind faptele, nu poate exista decât un singur răspuns: magistrații nu au îndrăznit să conteste adevărul mesmerismului. Fotografierea spiritelor, scrierea sub dictare, comunicarea cu spiritele, chiar și materializarea lor, toate acestea pot fi simulate; orice fenomen fizic existent la ora actuală poate fi imitat cu ușurință cu ajutorul aparatelor, de către

orice prestidigitator din Europa sau din America. Dar minunile mesmerismului și fenomenele subiective sfidează trișorii, scepticii, știința seacă și falșii mediumi; *starea cataleptică nu poate fi falsificată*. Spiritiștii, care sunt nerăbdători ca teoriile să le fie confirmate și acceptate de către știință, promovează fără încetare fenomenele de magnetizare. Să ne imaginăm scena din Sala Egipteană, unde o persoană este adusă până la starea de somnambulism, cufundată fiind într-un somn adânc de tip mesmeric. Magnetizatorul îi va trimite apoi spiritul eliberat de trup în toate locurile pe care le sugerează publicul. În această stare i s-ar putea testa capacitatea de clarviziune și clar-audiție; i s-ar putea înfige ace în toate părțile trupului care au fost anterior magnetizate, sau trupul i-ar putea fi ars și tăiat cu un instrument ascuțit, după ce mesmeristul a terminat ședința de pase magnetice. „Nu vă fie frică!” – exclamă Regazzoni și Du Potet, Teste și Pierrard, Puységur și Dolgoruki – „un subiect aflat în transă magnetică *nu poate fi nicicum rănit!*” Și astfel, iată, toate acestea fiind îndeplinite, să mai poftescă vreunul dintre magicienii la modă însetați de publicitate, care pretinde că este capabil să imite orice fenomen spiritist, să-și supună *propriul corp* la aceleași teste!³³³

Discursul lui Jules Favre a durat o oră și jumătate, și a ținut captivați publicul și judecătorii, datorită elocvenței sale. Cei care l-am auzit pe Jules Favre, suntem convinși de aceasta, doar afirmația din ultima parte a declarației sale a fost din păcate prematură și eronată în același timp. „Suntem în prezența unui fenomen pe care *știința îl admite* fără a încerca să-l explice. *Publicul*

³³³ În *Bulletine de l'Academie de Medecine*, Paris, 1837, vol. I, p. 343 și următoarele, poate fi găsit raportul doctorului Oudet, care pentru a se asigura de starea de insensibilitate a unei doamne aflate în somn magnetic, a străpuns-o cu ace, introducându-i unul prin carne până în zona capului, și apoi i-a ținut un deget la flacăra unei lumânări timp de câteva secunde. Din sânul drept al doamnei Plaintrain, a fost extrasă o tumoare canceroasă. Operația a durat 12 minute; în tot acest timp pacienta a vorbit în șoaptă cu magnetizatorul și nu a simțit nici cea mai mică durere. (*Bulletine de l'Academie de Medecine*, vol. II, p. 370)

poate zâmbi la adresa lui, dar cei mai mari doctori ai noștri îl privesc cu seriozitate. Justiția nu poate ignora ceea ce știința a recunoscut!”

Dacă această declarație antrenantă ar fi fost fondată pe fapte, și dacă magnetismul ar fi fost studiat imparțial de un mare număr de oameni de știință, nu doar de o mână, interesați cu adevărat să afle secretele naturii, iar aceștia să nu fie doar niște oportuniști, atunci publicul larg nu ar mai avea de ce să râdă. Cei mai mulți oameni sunt ca niște copii docili și inocenți, care merg imediat în direcția pe care o indică dădaca. Omul își alege și își venerază idolii și fetișurile în funcție de cât zgomot produc; iar apoi se întoarce, cu o privire adulatorie timidă, pentru a vedea dacă dădaca, clasică Opinie Publică, este mulțumită.

Lactanțiu, părintele creștin din vechime, a remarcat că în vremea lui niciun sceptic nu avea curajul să susțină în fața unui inițiat ideea că sufletul nu supraviețuiește trupului, ci moare odată cu el; „pentru că l-ar fi învins pe loc, chemând spiritele celor morți, făcându-le vizibile ochiului uman și punându-le să prezică evenimente viitoare”.³³⁴ La fel a fost și cu judecătorii din cazul doamnei Roger. Baronul Du Potet era acolo, iar lor le-a fost frică să-l vadă magnetizând un somnambul, și să-i forțeze nu doar să creadă fenomenul, ci să îl și recunoască – ceea ce ar fi fost mult mai grav.

Să ne întoarcem acum la sistemul lui Paracelsus. Stilul său incomprehensibil, dar totuși plin de viață, trebuie abordat precum pergamentele biblice ale lui Ezechiel, „pe dinăuntru și pe dinafară”. Pericolul susținerii unor teorii neortodoxe nu era de neglijat în acele vremuri; Biserica era puternică, iar vrăjitoarele erau arse pe rug cu zecile. Din acest motiv, Paracelsus, Agrippa și Eugenius Philalethes sunt la fel de celebri pentru declarațiile lor pioase ca și pentru realizărilor lor din domeniul alchimiei și magiei. Convingerile lui Paracelsus despre proprietățile oculte ale magnetu-

Eugenius Philalethes - Muntele Magic Invizibil

³³⁴ *Prophecy, Ancient and Modern*, de A. Wilder, *Phrenological Journal*

lui sunt parțial expuse în faimoasa sa carte *Archidaxarum*, în care descrie minunata tinctură, un medicament extras din magnet și numită *Magisterium Magnetis*, și parțial în operele *De Ente Dei* și *De Ente Astrorum*. Însă explicațiile sunt formulate într-un limbaj inaccesibil celui profan. „Orice țăran vede, spunea el, că un magnet atrage fierul, dar un om înțelept trebuie să se întrebe cum... Am descoperit că magnetul, pe lângă forța vizibilă, aceea de a atrage fierul, mai are și o *putere ascunsă*.”

Mai departe el demonstrează că în om există o „*forță siderală*” tainică, acea emanație a stelelor și a corpurilor cerești din care este compusă forma spirituală a omului – corpul astral. Această identitate de esențe, pe care o putem numi spiritul materiei stelare, se află întotdeauna în relație directă cu stelele din care provine, și astfel există o atracție mutuală între cele două, ambele fiind magnetice. Compoziția identică a Pământului, a celorlalte corpuri cerești și a trupului omenesc a fost o idee fundamentală din cadrul filozofiei lui Paracelsus. „Trupul fizic provine din elemente, spiritul [astral] din stele... Omul mănâncă și bea elemente fizice, pentru a-și susține sângele și carnea; însă astrele sunt cele care susțin intelectul și gândurile din spiritul său.” *Spectroscopul a validat această teorie în ceea ce privește compoziția identică a trupului omenesc și a stelelor; fizicienii vorbesc la cursurile lor despre atracția magnetică dintre Soare și planete.*³³⁵

Dintre substanțele care compun trupul omenesc și care sunt prezente și în stele s-au descoperit deja: hidrogenul, sodiul, calciul, magneziul și fierul. În toate stelele observate, în număr

³³⁵ Teoria că Soarele este un glob incandescent pare să „nu mai fie la modă”, după cum precizează una din revistele recente. S-a calculat că dacă Soarele – a cărui masă și diametru ne sunt cunoscute – „ar fi compus dintr-un bloc solid de cărbune, și ar putea fi asigurat suficient oxigen pentru a produce efectele pe care le vedem, s-ar fi consumat complet în mai puțin de 5.000 de ani.” Și totuși, acum câteva săptămâni, se susținea, și de fapt încă se mai susține, că Soarele este un rezervor de metale în stare de vapori!

de mai multe sute, a fost descoperit hidrogenul, cu excepția a două dintre ele. Dacă ne amintim modul cum a fost dezaprobat Paracelsus și teoria sa că omul și stelele sunt alcătuite din aceleași substanțe, cum a fost el ridiculizat de către astronomi și fizicieni pentru ideile sale privind afinitatea chimică și atracția dintre cele două, și dacă apoi ne dăm seama că spectroscopul a validat cel puțin una din teoriile sale, ar fi oare absurd să presupunem că în timp vor fi confirmate și restul teoriilor sale?

Și acum se ridică o întrebare firească. De unde a învățat Paracelsus despre compoziția stelelor, în condițiile în care, până de curând – de fapt până la descoperirea spectroscopului – constituenții corpurilor cerești nu erau cunoscuți emeriților noștri academicieni? Chiar și acum, în afara tele-spectroscopului și a celor câtorva îmbunătățiri moderne, ceea ce se petrece în stele este încă un mister, cu excepția prezenței unor elemente și a unei cromosfere ipotetice. Putea fi Paracelsus atât de sigur de componența corpurilor cerești dacă nu ar fi avut la îndemână mijloace de cunoaștere despre care știința nu știe nimic? Chiar fiind neștiutori, totuși ne putem da seama care sunt aceste mijloace de cunoaștere: filozofia hermetică și alchimia.

Mai mult, trebuie să avem în vedere că *Paracelsus a fost descoperitorul hidrogenului și cunoștea bine proprietățile acestuia*, cu mult înainte ca vreunul din academicienii ortodocși să se fi gândit măcar la el, că a studiat astronomia și astrologia la fel ca toți filozofii focului, și, dacă a afirmat că omul este într-o afinitate directă cu stelele, a știut ce spune.

Următorul pas ar fi verificarea de către fiziologi a teoriei lui, conform căreia hrănirea trupului se realizează doar prin stomac, „ci și în mod imperceptibil prin forța magnetică, care se află în întreaga natură și din care fiecare individ își procură hrana specifică.” Mai departe, spune că omul nu doar sănătatea omului se datorează elementelor (atunci când acestea sunt în echilibru), ci și boala (atunci când ele sunt perturbate). Corpurile vii sunt supuse

legilor atracției și afinității chimice, după cum admite știința; cea mai remarcabilă proprietate a țesuturilor organice este, conform fiziologiei, aceea de *absorbție*. Ce poate fi atunci mai firesc decât postulatul lui Paracelsus, că acest corp al nostru, care este absorbant, atrage și influențele astrale sau siderale? „Soarele și stelele atrag ceva de la noi, iar noi dobândim ceva de la ele.” Ce obiecție poate formula știința la aceste afirmații? La ce renunțăm – este arătat de Baronul Reichenbach, care a descoperit emanațiile odice ale omului, ce sunt identice cu efluviile magnetilor, cristalelor și tuturor organismelor vegetale.

Unitatea Universului a fost confirmată și de Paracelsus, care spunea că „trupul uman conține elementele primordiale” (sau materia cosmică). Spectroscopul a confirmat această teorie, arătând că aceleași elemente chimice care se găsesc pe Pământ sau în Soare se află și în celelalte stele. Mai mult decât atât, acest aparat arată că toate stelele sunt *sori*, cu o compoziție similară cu cea a Soarelui nostru³³⁶; și după cum afirmă profesorul Mayer³³⁷, câmpul magnetic al Pământului se schimbă cu fiecare modificare a dinamicii suprafeței solare, fiind „în legătură cu *emanațiile* solare”. De aici rezultă că stelele, fiind sori, emit la rândul lor radiații care ne afectează într-o măsură proporțională.

„Când visăm, spunea Paracelsus, suntem ca plantele, care au și ele un corp vital și elemental, dar nu au Spirit. În somn, copul nostru astral este liber și poate, datorită elasticității naturii sale, fie să plutească în apropierea trupului adormit, fie să se ridice și să converseze cu părinții săi stelari sau să comunice cu frații săi, la mare distanță. Visele premonitorii, pre-cogniția și dorințele noastre curente sunt apanajul corpului astral. Trupului elemental și grosier nu îi sunt accesibile aceste capacități, fiindcă la moarte

³³⁶ Vezi Youmans, *Chemistry on the Basis of the New System – Spectrum analysis*

³³⁷ Profesor de fizică la Stevens Institute of Technology. Vezi *The Earth a Great Magnet* – conferință susținută la Yale Scientific Club, 1872; de asemenea, conferința profesorului Balfour Stewart *The Sun and the Earth*.

trupul fizic se întoarce în pământ și se reunește cu elementele fizice, iar Spiritul se reîntoarce la stele. Paracelsus adaugă că „animalele au și ele presimțiri, deoarece posedă un corp astral”.

Van Helmont, care a fost discipol al lui Paracelsus, are cam aceleași convingeri, deși teoriile sale asupra magnetismului sunt mai dezvoltate și elaborate cu o mai mare acuratețe. *Magnale Magnum*, mijloacele prin care proprietatea secretă magnetică

Jan Baptist van Helmont

„permite unei persoane să interacționeze cu alta”, este asimilată de el cu acea armonie și afinitate mutuală universală care există între toate lucrurile din Natură. Cauza produce efectul, iar efectul se întoarce asupra cauzei, ambele influențându-se reciproc. „Magnetismul, spune autorul, este o proprietate necunoscută a naturii cerești; se aseamănă foarte mult cu stelele și nu este deloc mărginit de spațiu sau timp... Fiecare ființă creată posedă propria sa putere celestă și este strâns legată de cer. Această putere magică a omului, care poate opera în exterior, se află ascunsă în omul interior. Astfel, această înțelepciune și putere magică doarme, dar printr-o simplă sugestie este trezită, și devine cu atât mai vie cu cât omul exterior din carne și tenebrele sunt reprimare... Și astfel operează arta magiei: ea îi conferă din nou sufletului acea putere naturală, dar magică, care l-a părăsit precum un somn din care te trezești brusc.”

Atât Van Helmont, cât și Paracelsus susțin că voința are o mare putere în starea de extaz; ei spun că „Spiritul pătrunde totul, iar Spiritul este mediul magnetismului”; pura magie primitivă nu constă în practici superstițioase și ceremonii prostești, ci în voința suverană a omului. „Stăpânii naturii fizice nu sunt spiritele cerului

sau ale iadului, ci Sufletul și Spiritul omului care sunt ascunse în el, precum focul este ascuns în cremene.”

Teoria influențelor celeste asupra omului a fost susținută de toți filozofii medievali. „Stelele sunt formate din elementele corpurilor terestre”, spune Cornelius Agrippa, „și de aceea ideile se atrag una pe cealaltă... Influențele se produc doar cu ajutorul Spiritului, însă acest Spirit este difuzat prin întreg Universul și este în deplin acord cu Spiritele umane. Magicianul care dorește dobândirea unor puteri paranormale trebuie să aibă *credință, dragoste și speranță*... În toate lucrurile există ascunsă o putere secretă, și de aici rezultă puterile miraculoase ale magiei.”

Teoria generalului Pleasonton³³⁸ coincide în mod perfect cu convingerile filozofilor focului. „Când doi oameni se apropie unul de celălalt”, spune un filozof al focului, „magnetismul lor este fie pasiv, fie activ; adică fie pozitiv, fie negativ. Dacă efluviile pe care le emit aceștia sunt respinse și se întorc înapoi, apare antipatia. Dar când efluviile trec prin cei doi, în ambele sensuri, atunci apare magnetismul pozitiv, pentru razele ce radiază dinspre centru spre circumferință. În acest caz, ele nu influențează doar starea de sănătate, ci și simțurile morale. Acest magnetism sau simpatie se găsește nu numai la animale, ci și la plante și minerale.”³³⁹

Iar acum vom vedea modul cum au fost primite de fizicieni sistemul lui Mesmer și „bagheta” sa, care au fost importate în Franța și care sunt bazate în întregime pe doctrina și filozofia lui Paracelsus și a continuatorilor săi. Astfel, vom vedea cât de multă ignoranță, superficialitate și prejudecăți poate manifesta un corp științific, atunci când subiectul vine în contradicție cu propriile sale convingeri preaslăvite. Aceasta este cu atât mai important cu cât neglijenței comitetului Academiei Franceze din 1784 îi datorăm orientarea materialistă a minții marelui public de azi, și cu

siguranță lacunele din filozofia atomică, care sunt admise, după cum vedem, chiar și de cei mai devotați susținători ai ei. Comitetul din 1784 a fost format din persoane eminente, cum ar fi Borie, Sallin, d’Arcet și faimosul Guillotin, cărora li s-au alăturat ulterior Franklin, Leroi, Baillly, De Borg și Lavoisier. Borie a murit la puțin timp după aceea și a fost înlocuit de Magault. Există două aspecte care sunt indubitabile: comitetul și-a început munca plin de prejudecăți, doar fiindcă regele a ordonat fără îndoială să fie așa, iar metoda de observare a fenomenelor delicate ale mesmerismului a fost nejudicioasă și mărginită. Raportul lor, alcătuit de Bailly, a fost conceput ca o lovitură de tun dată noii științe. A fost puternic mediatizat în toate școlile și nivelurile societății, trezind cele mai amare sentimente în rândul aristocrației și al clasei de mijloc, care l-au susținut pe Mesmer și au fost martori ai vindecărilor realizate de el. Ant. L. de Jussieu, un academician de mare rang, care a investigat adânc subiectul împreună cu eminentul fizician al curții, d’Elson, a publicat un contra-raport, foarte exact, în care susținea observarea cu atenție de către corpul medical a efectelor terapeutice ale fluidului magnetic, și a insistat pentru publicarea imediată a descoperirilor și a observațiilor lor. Cererea sa a fost îndeplinită prin apariția unui mare număr de memorii, lucrări polemice și cărți dogmatice care tratau fapte noi. Lucrările lui Thouret, având numele de *Recherches et doutes sur le Magnetisme Animal*, care dovedeau o vastă erudiție, au impulsivat cercetarea arhivelor din trecut, acest fenomen cercetat de multe popoare în Antichitate fiind astfel prezentat publicului.

Doctrina lui Mesmer a fost pur și simplu o reafirmare a teoriilor lui Paracelsus, Van Helmont, Santanelli și Maxwell, scoțianul; acesta a copiat chiar texte din operele lui Bertrand, și le-a enunțat ca fiind propriile sale principii.³⁴⁰ În cărțile profesorului Stewart³⁴¹,

³³⁸ Vezi *On the Influence of the Blue Ray*

³³⁹ Ennemoser, *History of Magic*

³⁴⁰ *Du Magnetisme Animal*, Paris, 1826

³⁴¹ *The Conservation of Energy*, N.Y., 1875

autorul consideră Universul ca fiind compus din atomi legați între ei de un anumit agent de legătură ce funcționează ca un fel de dispozitiv, conform legilor energiei. Profesorul Youmans numește aceasta o „teorie modernă” – însă printre cele douăzeci și șapte de propoziții scrise de Mesmer în 1775, doar cu un secol mai devreme, putem citi următoarele: 1. *Există o influență reciprocă între corpurile cerești, Pământ și organismele vii.* 2. *Mediul acestei influențe este un fluid, universal răspândit și continuu, astfel încât nu există vid, a cărui subtilitate este dincolo de orice comparație și care prin natura sa este capabil să primească, să propage și să comunice toate impresiile mișcării.* De aici reiese că teoria despre care vorbeam nu este chiar așa de modernă până la urmă. Profesorul Balfour Stewart spune că „putem privi Universul ca fiind o mașină fizică gigantică.” Și Mesmer spune la punctul 3. *Această acțiune reciprocă este supusă unor legi mecanice, necunoscute până în prezent.*

Profesorul Meyer, reafirmând teoria lui Gilbert conform căreia pământul este un mare magnet, remarca că variațiile în intensitate a forței sale par a fi în legătură cu emanațiile solare, „schimbându-se odată cu revoluțiile anuale și zilnice și pulsând în rezonanță cu imensele valuri de foc care îi mătură suprafața”. El vorbește despre „fluctuația constantă, de flux și reflux a influenței acestuia asupra pământului”. Iar Mesmer spune:

4. *Din această acțiune rezultă efecte alternante care pot fi considerate ca un flux și un reflux.*

6. *Prin această operație (cea mai universală dintre cele înfățișate nouă de către Natură) apar relații de activitate între corpurile cerești, pământ și părțile sale constituente.*

Mai sunt două postulate, pe care oamenii de știință ar putea fi interesați să le citească:

7. *Proprietățile materiei și ale corpului structurat depind de această operație.*

8. *Trupul animalelor resimte efectele alternante ale acestui agent; și, prin infiltrarea sa în substanța nervilor, produce un efect imediat asupra lor.*

Printre alte lucrări importante care au apărut între 1798 și 1824, când Academia Franceză a desemnat a doua comisie pentru a cerceta mesmerismul, lucrarea *Annales du Magnetisme Animal* scrisă de Baro-nul d'Henin de Curvillier, membru al Academiei de Științe și corespondent al multor instituții științifice din Europa, poate fi consultată cu un real folos. În 1820, guvernul prusac a delegat Academia din Berlin să ofere un premiu de trei sute de ducati de

Pierre Simon Laplace

aur pentru cea mai bună teză despre mesmerism. Societatea științifică regală din Paris, sub președinția Ducelui d'Angouleme, a oferit o medalie de aur pentru același scop. Marchizul de Laplace, unul din cei patruzeci de membri ai Academiei de Științe și membru onorific al instituțiilor științifice a numeroase guverne europene, a publicat o carte intitulată *Essai philosophique sur les probabilités*, în care eminentul om de știință afirmă: „Dintre toate instrumentele pe care le putem folosi pentru a cunoaște agenții imperceptibile ai Naturii, cel mai sensibil este structura nervoasă, mai ales când influențe excepționale ne măresc sensibilitatea... Fenomenul singular care rezultă din această senzitivitate nervoasă extremă în cazul unor indivizi a dat naștere la diverse opinii cu privire la existența unui nou agent, care a fost numit magnetism animal... suntem atât de departe de a cunoaște toți agenții din Natură și variatele lor moduri de acțiune, încât ar fi greu de negat din punct de vedere filozofic acest fenomen, doar fiindcă este inexplicabil, la nivelul actual de cunoștințe. Este datoria noastră să le examinăm cu o atenție cu atât mai scrupuloasă cu cât pare mai dificil să le admitem.” Experimentele lui Mesmer au fost îmbunătățite substanțial de către Marchizul de Puysegur, care a renunțat cu totul

la aparate și a reușit vindecări spectaculoase printre angajații săi de la proprietatea de la Busancy. Odată ce acestea au fost făcute cunoscute publicului larg, și alți oameni le-au experimentat cu succes, iar în 1825 domnul Foissac a propus Academiei de Științe să realizeze un nou studiu. Un comitet special, format din Adelon, Parisey, Marc, Burdin și Husson, ca reporter, și-au unit eforturile cu cele ale savantului pentru ca această nouă cercetare să fie aprobată. Ei au susținut ideea că „în știință nicio decizie de niciun fel nu este absolută și irevocabilă” și ne-au furnizat mijloacele pentru a estima valoarea care ar trebui conferită concluziilor comitetului lui Franklin din 1784, spunând că „experimentele pe care s-a bazat această decizie se pare că au fost făcute fără întrunirea simultană a tuturor membrilor comisiei și de asemenea *fără o pregătire morală prealabilă*, lucru care, conform cu principiile subiectului ce trebuie cercetat, a dus la eșecul lor complet.”

Ceea ce au afirmat despre magnetism ca remediu secret a fost susținut de multe ori de reprezentanți ai spiritismului modern: „Este de datoria Academiei să-l studieze, să-l supună probelor, iar în final să interzică folosirea lui de către persoane nepotrivite, care abuzează de aceste mijloace și fac din el obiectul speculațiilor și șarlataniei.”

Acest raport a provocat aprinse dezbateri, dar în mai, 1826, Academia a numit o comisie care era formată din personalități ilustre: Leroux, Bourdois de la Motte, Double, Magendie, Guersant, Husson, Thillaye, Marc, Itard, Fouquier și Guenau de Mussy. Lucrările au început imediat și au continuat timp de cinci ani, comunicându-se Academiei, prin domnul Husson, rezultatele observațiilor. Raportul cuprinde studiul fenomenelor respective clasificate în 34 de categorii diferite, însă fiindcă această lucrare nu este dedicată în special științei magnetismului, ne vom mulțumi să cităm doar câteva fragmente scurte. Se afirmă că nici contactul mâinilor, fricțiunea sau pasele nu sunt în mod invariabil necesare, deoarece, în mai multe situații, voința sau concentrarea

sunt suficiente pentru a produce fenomene magnetice, fără măcar ca cel care este magnetizat să fie conștient de aceasta. „Fenomenele terapeutice bine atestate” depind doar de magnetism și nu pot fi reproduse în lipsa lui. Starea de somnambulism există, la fel și „oportunitatea de a dezvolta capacități noi, care au primit denumirile de *clarvedere*, intuiție, premoniție interioară.” Somnul (magnetic) a fost indus în circumstanțe pe care cel magnetizat nu le cunoștea, fiind complet ignorant cu privire la mijloacele folosite. Magnetizatorul, după ce controla subiectul, putea „să-l ducă complet în starea de somnambulism, să-l readucă înapoi, fără a avea contact vizual direct, făcând aceasta de la distanță, prin ușile închise”. Simțurile exterioare ale celui adormit păreau complet paralizate, intrând în acțiune o copie a lor. „Cea mai mare parte a timpului, subiecții erau insensibili la sunete... Ar fi putut fi obligați să inspire acid clorhidric sau amoniac fără măcar să bănuiască aceasta.” Comitetul a putut „să le gâdile picioarele, nările și pleoapele cu o pană, să le ciupească pielea, să le introducă ace la o adâncime considerabilă, fără a apărea vreo durere sau vreun semn că subiecții ar fi conștienți de aceasta. Într-un cuvânt, am văzut o persoană care era insensibilă la una din cele mai dureroase operații chirurgicale și al cărei chip, puls sau respirație nu au indicat nici cea mai mică modificare emoțională sau senzitivă.”

Am vorbit suficient despre simțurile externe; să vedem acum ce a avut comisia de spus despre cele interioare, care putem spune pe bună dreptate că fac deosebirea dintre om și animale. „În timp ce se află în această stare de somnambulism, personale magnetizate pe care le-am observat își păstrează facultățile deținute în starea de veghe. Memoria pare că este mai credincioasă și de o capacitate mai mare... Doi subiecți în starea de somnambulism au putut distinge, cu ochii închiși, obiecte situate în fața lor; au putut spune, fără a fi atinși, care este culoarea și valoarea cartonajelor; au putut citi cuvinte prin atingerea paginii cu mâna, sau para-grafe din cărți deschise la întâmplare. Acest fenomen se putea

produce chiar și atunci când pleoapele le erau ferm închise, prin intermediul degetelor. Doi subiecți prezentau capacitatea de a prevedea procese mai mult sau mai puțin complicate ale organismului. Într-un caz, un subiect a putut anunța cu câteva zile înainte când se va declanșa o criză de epilepsie, iar un altul a spus data vindecării. Previziunile lor au fost foarte exacte."

Comisia spune că „a adunat și a comunicat fapte suficiente de importante pentru a influența Academia să încurajeze cercetările asupra magnetismului, ca ramură insolită a psihologiei și științelor naturii." Membrii comisiei au concluzionat cu afirmația că aceste fapte *sunt atât de extraordinare* încât cu greu își imaginează că Academia va accepta realitatea lor, însă au precizat că în acest studiu au fost animați de motive și intenții sincere, pline „de dragoste pentru știință, pentru a ne dovedi demni de speranțele cu care ne-a investit Academia".

Temerile lor erau justificate și de faptul că unul dintre membrii comisiei nu a luat parte la aceste cercetări și, după cum spune domnul Husson, „nu i s-a părut just să semneze acest raport".

Este vorba de Magendie, fiziologul, care, în ciuda faptului că pe raportul oficial se menționează că „nu a luat parte la experimente", nu a ezitat să alocе patru pagini din faimoasa sa operă despre *fiziologia omului* subiectului mesmerismului. După ce descrie pe scurt fenomenele la care se face referire, fără a le recunoaște, după cum s-ar fi convenit, luând în considerare erudiția și pregătirea științifică a colegilor săi din comisie, acesta continuă spunând că: „respectul de sine și demnitatea profesiei cer circumspecție cu privire la acest subiect. El [doctorul bine informat] își va aminti cât de ușor misterele alunecă către șarlatanie și cât de rapid profesia are de suferit chiar și atunci când este practică în mod onorabil." Niciun cuvânt nu apare în context care să lase cititorii să afle secretul că a fost nominalizat de Academie într-o comisie din anul 1826, că a absentat de la reuniunile științifice, că nu a reușit să afle adevărul despre fenomenele de mesmerism, iar

acum își pronunță judecata ex parte. „Respectul de sine și demnitatea profesiei" probabil că ar fi impus tăcerea!

Treizeci și opt de ani mai târziu, un om de știință englez, care era specializat în studiul fizicii și a cărui reputație era chiar mai mare decât cea a lui Magendie, a dat dovadă de același comportament nedrept. Când i s-a oferit oportunitatea de a investiga fenomenele spiritiste și de a nu le lăsa pe mâna cercetătorilor ignoranți și necinstiți, profesorul John Tyndall a evitat subiectul; în cartea sa, *Fragments of Science*, se face vinovat de folosirea unor expresii nedemne de un om de știință, expresii pe care le-am menționat deja în lucrarea noastră.

Dar ne înșelăm: a făcut totuși o tentativă, și asta i-a fost de ajuns. După cum descrie în cartea sa, s-a aplecat la un moment dat sub o masă pentru a vedea ce produce bătaile și s-a ridicat de acolo cuprins de o revoltă inimaginabilă împotriva umanității, de care nu se credea în stare până atunci! Israel Putnam, care s-a târât pe coate și genunchi pentru a ucide lupoaca în vizuina ei, este o paralelă care ne dă o idee despre curajul necesar profesorului pentru a bâjbâi în întuneric pentru aflarea crudului adevăr; dar Putnam și-a ucis lupul, pe când Tyndall a fost devorat de al său! „*Sub mensa desperatio*" ar trebui să fie motto-ul de pe scutul său.

Referindu-se la raportul comisiei din 1824, dr. Alphonse Teste, un distins om de știință contemporan, spune că acesta a avut un mare impact asupra Academiei, însă puțini academicieni au fost convinși: „Nimeni nu putea pune la îndoială integritatea membrilor comisiei, a căror bună-credință și cunoștințe științifice erau de netăgăduit, însă s-a bănuie că aceștia au fost înșelați.

Robert Hare

De fapt, există anumite sărmăne adevăruri care îi compromit pe cei care cred în ele, și mai ales pe cei atât de inocenți încât să le mărturisească public." Cât de mult adevăr se găsește în aceste vorbe, căci încă din cele mai vechi timpuri până în prezent, istoria ne dă nenumărate exemple. Când profesorul Robert Hare a anunțat rezultatele preliminare ale cercetărilor sale asupra fenomenelor spiritiste, deși era unul din cei maieminenți chimiști și fizicieni din lume, a fost cu toate acestea privit ca un neghiob. După ce a demonstrat că nu este așa, a fost acuzat că a fost lovit de senilitate; profesorii de la Harvard denunțau „adeziunea sa nebunească la această imensă înșelătorie”.

Când profesorul și-a început cercetările, în anul 1853, a anunțat că s-a simțit „chemat să-și facă datoria față de umanitate și să-și folosească toată puterea pentru a stopa această maree a nebuniei populare, care în ciuda rațiunii și științei, înclina în favoarea imensei iluzii numite spiritism.” Deși, conform declarației sale, „împărtășea teoria lui Faraday despre rotirea mesei”, a dat totuși dovadă de dramul de adevărată mărinimie, care îi caracterizează pe acești prinți ai științei, și a făcut o cercetare autentică, afirmând apoi adevărul. Să lăsăm propriile lui cuvinte să descrie modul cum a fost primit de colegii lui de-o viață. Într-un discurs oferit la New York în septembrie, 1854, spune că „a fost implicat în cercetarea științifică timp de aproape o jumătate de secol, dar acuratețea și precizia nu i-au fost puse niciodată la îndoială până când nu a devenit adept al doctrinei spiritiste, în timp ce integritatea sa ca om nu fost niciodată contestată până ce profesorii de la Harvard nu au tunat și au fulgerat împotriva a ceea ce el știa că este adevărat, iar ei nu știau că este fals”.

Cât de mult patos și regret este exprimat în aceste puține cuvinte! Un om în vârstă de 67 de ani – om de știință de mai mult de jumătate de secol, dat la o parte pentru că spunea adevărul! Iar dl A.R. Wallace, care anterior fusese apreciat ca fiind printre cei mai iluștri savanți britanici, după ce și-a declarat credința în spiritism și mesmerism, este acum considerat un om sărman cu duhul. Profesorul Nicholas Wagner, din Sankt Petersburg, a cărui

reputație de zoolog este impecabilă, a plătit la rândul său pentru excepționala sa sinceritate, fiind tratat pentru aceasta sub orice critică de către oamenii de știință din Rusia!

Există oameni de știință și oameni de știință, iar dacă științele oculte, de exemplu spiritismul modern, suferă de persecuție din partea unei clase, au avut totuși parte în toate timpurile și de susținători: oameni al căror nume a dus chiar la progresul științei. În primul rând stă Isaac Newton, „lumina științei”, care a crezut cu putere în magnetism, așa cum a fost prezentat acesta de Paracelsus, de Van Helmont și de filozofii focului, în general. Nimeni nu poate nega că acest sistem al spațiului universal și al atracției este o pură teorie aparținând magnetismului. Semnificația propriilor sale cuvinte este că la baza întregului edificiu teoretic se află „Sufletul Lumii”, marele agent magnetic universal, pe care îl numește *divine sensorium*.³⁴² „Aici”, spune Newton, „este vorba de un Spirit foarte subtil care pătrunde totul, chiar și cele mai dure corpuri, și care este ascuns în substanța lor. Prin puterea și activitatea acestui Spirit, corpurile se atrag unele pe altele și aderă unul la celălalt când sunt puse în contact. Prin el, corpurile electrice operează la cele mai mari distanțe, precum și în apropiere, atrăgând sau respingând; prin acest Spirit călătorește și lumina. Reflectată și refractată, aceasta încălzește astfel corpurile. Toate simțurile sunt animate de acest Spirit și, prin intermediul lui, animalele se mișcă. Dar aceste lucruri nu pot fi explicate în cuvinte puține, și încă nu avem suficientă experiență să determinăm pe deplin legile prin care operează Spiritul Universal.”

Există două tipuri de magnetizare: primul este pur *animal*, iar celălalt este transcendent, depinzând de voința și cunoașterea magnetizatorului, precum și de gradul de spiritualizare al subiectului și de capacitatea sa de a primi informația vehiculată de lumina astrală. Trebuie să specificăm că clarvederea depinde

³⁴² *Principiile fundamentale ale filozofiei naturale*

într-un grad mai mare de primul tip. Chiar și cel mai *pozitiv* subiect va fi influențat de puterea unui adept de prim rang, precum Du Potet. Dacă privirea sa este abil direcționată de către magnetizator, magician sau spirit, lumina este obligată să-și ofere cele mai ascunse secrete spre cercetare; fiindcă dacă este o carte mereu închisă celor care „văd și nu percep”, pe de altă parte este mereu deschisă pentru cel care *vrea* să o vadă deschisă. Ea conține o înregistrare fidelă a tot ceea ce a fost, este și va fi. Chiar și cele mai mărunte acte ale vieții noastre sunt înregistrate în ea, și chiar și gândurile noastre rămân imprimate în tăblițele sale eterne. Este vorba de Cartea deschisă de îngerul Apocalipsei, „aceasta este Cartea Vieții, și cartea după care morții sunt judecați după faptele lor”. Pe scurt, este MEMORIA lui DUMNEZEU!

„Oracolele susțin că impregnările gândurilor, ale caracterelor, ale oamenilor și alte viziuni divine apar în eter... În acesta, lucrurile și ființele fără înfățișare sunt înfățișate”, spune un fragment din vechile *Oracole caldeene* ale lui Zoroastru.³⁴³

Astfel, înțelepciunea fie ea antică sau modernă, profețiile și știința se pun de acord și susțin afirmațiile cabaliștilor. Pe tăblițele indestructibile ale Luminii Astrale se găsesc impregnările fiecărui gând pe care îl gândim și ale fiecărui act pe care-l săvârșim. Evenimentele viitoare – efecte ale cauzelor demult uitate – sunt deja trasate ca un tablou viu pentru ca ochiul profetului și al văzătorului să le vadă. Memoria – disperarea materialiştilor, enigma psihologilor, sfinxul științei – este pentru cel ce studiază vechile filozofii doar un nume pentru a exprima acea putere pe care o exercită inconștient omul și care este proprie și multor animale inferioare, de a privi cu vederea interioară în Lumina Astrală, unde se află imaginile senzațiilor și evenimentelor trecute. În loc să cerceteze ganglionii cerebrali pentru a afla „micro-inscripții ale viilor și morților, ale scenelor pe care le-am vizitat, ale

³⁴³ *Chaldean Oracles*, Cory

evenimentelor la care am luat parte”³⁴⁴, aceștia au mers la vastul depozit unde înregistrările vieții tuturor oamenilor, precum și fiecare pulsație a cosmosului vizibil sunt stocate pentru Eternitate!

Acea derulare rapidă a memoriei, care tradițional se presupune că apare în fața unui om care se îneacă, arătând fiecare scenă de mult uitată din viața sa muritoare – precum peisajul care i se arată călătorului prin străfulgerări de lumină intermitentă – este doar brusca sclipire pe care o primește sufletul care se luptă pentru supraviețuire, din galeriile tăcute unde istoria este zăgăzită în culori perene.

Bine cunoscutul fapt – coroborat cu experiența personală a nouă oameni din zece – că uneori recunoaștem ceva familiar nouă: scene și peisaje sau conversații pe care le vedem sau auzim pentru prima dată, iar uneori aceasta se petrece în țări unde nu am mai fost niciodată, este rezultatul acelorași cauze. Cei care cred în reîncarnare invocă acest fapt ca pe o probă suplimentară ce susține ideea existențelor anterioare în alte corpuri. O asemenea recunoaștere a oamenilor, țărilor și lucrurilor pe care nu le-am văzut niciodată este atribuită de aceștia străfulgerărilor experiențelor anterioare ce provin din memoria Sufletului. Însă oamenii din vechime, la fel ca filozofii medievali, susțin o opinie contrară.

Ei afirmă că, deși acest fenomen psihologic a fost unul din cele mai puternice argumente în favoarea imortalității și a pre-existenței Sufletului, care este înzestrat cu o memorie individuală separată de creierul nostru fizic, totuși el nu este o dovadă a existenței reîncarnării. După cum s-a exprimat atât de frumos un ocultist modern, „Natura închide ușa după tot ceea ce trece, și împinge viața mai departe”, spre forme perfecte. Crisalida devine un fluture; fluturele nu mai poate deveni din nou larvă. În nemișcarea orelor nopții, când simțurile trupului sunt prinse în lanțurile somnului, iar trupul nostru fizic se odihnește, corpul

³⁴⁴ Draper, *Conflict between Religion and Science*

astral devine liber. Atunci scapă din închisoarea sa pământească, și după cum a formulat Paracelsus – „dialoghează cu lumea exterioară”, călătorind în lumile vizibile și în cele invizibile. „În somn, spune el, Corpul Astral (Sufletul) se poate mișca liber; apoi se ridică la strămoșii săi, și poartă conversații cu stelele.” Visele, precogniția, presentimentele, premonițiile sunt impresii lăsate de Corpul Astral în creier, care le primește mai mult sau mai puțin distinct, în funcție de cantitatea de sânge care este furnizată în orele de somn. Cu cât trupul este mai obosit, cu atât mai liber este Omul Spiritual, și cu atât mai vii sunt impregnările din memoria Sufletului nostru. După somnul profund, fără vise și neîntrerupt, la revenirea la starea de veghe, uneori nu ne mai amintim nimic. Însă impregnările scenelor și peisajelor pe care le-a vizitat Corpul Astral în peregrinările sale sunt încă acolo, deși în stare latentă datorită presiunii exercitate de materie. Ele pot fi trezite în orice moment, și apoi, în timpul acelor sclipiri ale memoriei interne ale omului, există un schimb instantaneu de energii între universul invizibil și cel vizibil. Între „micro-hologramele” din ganglionii cerebrali și galeriile foto-scenografice ale Luminii Astrale, se stabilește un curent. Iar un om care știe că nu a vizitat niciodată un peisaj, sau nu s-a întâlnit niciodată cu o persoană pe care totuși o recunoaște, poate foarte bine să tragă concluzia că a văzut-o sau a întâlnit-o înainte, deoarece contactul a fost stabilit când călătorea în „Spirit”. La aceasta, fiziologii pot avea o singură obiecție. Ei vor răspunde că în somnul natural, perfect și adânc, „jumătate din natura noastră volitivă se află într-o condiție de inerție”, prin urmare nu poate să călătorească. Și aceasta cu atât mai mult cu cât ei consideră existența unui Corp Astral individual sau a unui Suflet doar un mit poetic. Blumenbach ne asigură că, în starea de somn, interacțiunea dintre minte și corp este suspendată, afirmație care este însă negată de dr. Richardson, care îi amintește plin de onestitate omului de știință german că „limitele precise ale conexiunii dintre minte și corp sunt necunoscute”. Această confesiune, adăugată la

cea a fiziologului francez Fournie, și cea mai recentă a doctorului Allchin, un eminent fizician din Londra, care admite franc în fața studenților că „dintre toate demersurile științifice care interesează o comunitate, niciuna nu se află pe o bază atât de instabilă și nesigură ca medicina”, ne dau dreptul să opunem ipotezele vechilor oameni de știință celor ale savanților moderni.

Femeie în stare de catalepsie

Niciun om, oricât de grosier sau materialist ar fi, nu poate evita să ducă o dublă existență: una în universul vizibil, iar cealaltă în lumea invizibilă. Principiul vieții care animă trupul fizic este în principal Corpul Astral; și, în timp ce latura sa animalică se odihnește, cea spirituală nu cunoaște limite sau obstacole. Suntem conștienți că atât cei învățați, cât și cei fără studii se vor opune unei asemenea teorii revoluționare a distribuției principiului vieții. Ei vor prefera să rămână în fericirea ignoranței și vor continua să susțină că nimeni nu poate spune de unde vine și unde dispare acest agent misterios, în loc să dea puțină atenție teoriilor pe care ei le consideră vechi și ponosite. Unii pot obiecta, de pe poziția teologiei, că brutele nu au suflete nemuritoare, și prin urmare nu pot avea nici spirite astrale; căci atât teologii, cât și oamenii laici au convingerea greșită că Spiritul și Sufletul sunt unul și același lucru.

Însă, dacă îl studiem pe Platon și alți filozofi din Antichitate, ne putem da seama cu ușurință că în timp ce „Sufletul irațional”, prin care Platon desemnează Corpul nostru Astral, sau reprezentarea noastră mai eterată, nu poate avea decât cel mult o continuitate mai mare sau mică după moarte; Spiritul Divin – greșit numit Suflet de către biserică – este nemuritor prin însăși esența sa. (Orice învățat evreu va sesiza imediat diferența care este redată de cuvintele *ruah*

și *nephesph.*) Dacă principiul vieții este ceva diferit de Spiritul Astral și nu este conectat nicidecum cu acesta, de ce atunci intensitatea clarviziunii depinde atât de mult de starea de prostrație a trupului fizic al subiectului? Cu cât mai profundă este transa, cu cât trupul dă mai puține semne de viață, cu atât mai clare devin percepțiile spirituale și cu atât mai vii sunt viziunile Sufletului. Sufletul, despovărat de simțurile corporale, are o activitate mai puternică decât într-un corp puternic, sănătos. Brière de Boismont ne dă exemple ale acestui fapt. Simțurile văzului, mirosului, pipăitului, atingerii și auzului se dovedesc a fi mult mai acute la un subiect magnetizat, privat de posibilitatea de a le exercita corporal, decât atunci când le folosește în starea normală.

Aceste fapte, odată ce au fost demonstrate, sunt dovezi incontestabile ale continuității vieții individuale, cel puțin pentru o anumită perioadă după ce trupul fizic a fost părăsit, din cauza uzurii sau din cauza unor accidente. Dar deși în scurtul sejur pe pământ sufletul nostru poate fi comparat cu o lumină sub un obroc, totuși acesta strălucește mai mult sau mai puțin și atrage influența spiritelor înrudite. Atunci când un gând bun sau rău apare în creierul nostru, acesta atrage *impulsuri* similare, la fel de irezistibil cum magnetul atrage pilitura de fier. Această atracție este proporțională cu forța cu care impulsul-gând se face simțit în eter; și astfel înțelegem cum un om poate influența epoca sa atât de puternic încât această influență să poată fi purtată – prin fluxuri de energie mereu inter-schimbabile, vizibile și invizibile – de la o perioadă la alta, până când afectează o mare masă de oameni.

Este greu de estimat cât de mult și-au permis să gândească în această direcție autorii lucrării *Unseen Universe*, dar faptul că nu au spus *tot* ce ar fi putut spune se poate deduce din paragraful următor:

„Oricum am privi lucrurile și fenomenele, nu poate exista nicio îndoială că proprietățile eterului sunt de un ordin mult mai înalt în ierarhia secretă a naturii decât *cele ale materiei tangibile*. Și, cum și cei mai mari preoți ai științei consideră materia fizică *foarte*

departe de înțelegerea lor, în afara unor puține și neînsemnate cazuri, nu are sens să ne continuăm speculațiile. Este suficient pentru scopul nostru să știm că eterul cu siguranță *are capacități mult mai vaste decât s-a aventurat până acum cineva să spună.*”

Una din cele mai interesante descoperiri ale timpurilor moderne este capacitatea pe care o prezintă anumiți subiecți senzitivi de a putea percepe, prin ținerea unui obiect în mână sau la nivelul frunții, informații despre caracterul sau înfățișarea unui individ sau cu privire la alte obiecte cu care a fost în contact. Astfel, un manuscris, o pictură, articol de îmbrăcăminte sau bijuterie – nu contează cât de veche – furnizează celui senzitiv o imagine vie a scriitorului, pictorului, sau a persoanei care a purtat acea îmbrăcăminte, chiar dacă a trăit în perioada lui Ptolemeu sau Enoh. Mai mult: un fragment dintr-o clădire veche va aduce la viață istoria acelei clădiri și chiar scene care s-au petrecut în acea clădire. O bucată de cărbune va transporta sufletul care are capacitatea de a vedea, în perioada când s-a format. Această facultate este denumită de către descoperitorul ei – profesorul J. R. Buchanan din Louisville, Kentucky – *psihometrie*. Lui îi datorează lumea această importantă contribuție la științele psihologice, și lui ar trebui să i se ridice o statuie când scepticismul va fi culcat la pământ de acumularea dovezilor. Când a prezentat descoperirea sa publicului larg, profesorul Buchanan, încredințându-se puterii psihometriei de a descrie caracterul uman, a spus următoarele:

„Se pare că influența mentală și cea fiziologică impregnată în scriere nu se estompează niciodată, deoarece cele mai vechi specimene pe care le-am cercetat au prezentat impregnări distincte și puternice, puțin afectate de trecerea timpului. Vechile manuscrise, care necesitau un anticar pentru a le descifra scrisul ciudat, au fost cu ușurință interpretate prin puterea psihometriei... Proprietatea de a conserva impresii ale minții nu este limitată numai la scrieri. Desenele, picturile și orice obiect care a interacționat cu gândul, voința sau atingerea unei persoane devine legat de acel gând sau

viață și poate fi readus în conștiința unei alte persoane care vine în contact cu acel obiect.”

Probabil că fără să cunoască cu adevărat semnificația propriilor lui cuvinte profetice, la începutul mării descoperiri, profesorul a spus: „Această descoperire împreună cu aplicațiile sale în artă și istorie va duce la descoperirea unui zăcământ de cunoștințe inimaginabile.”³⁴⁵

Existența acestei capacități a fost demonstrată experimental pentru prima dată în anul 1841. De atunci a fost verificată de mii de persoane cu capacități psihometrice din diverse colțuri ale lumii. Astfel, se dovedește că orice acțiune – nu contează cât de mică sau neimportantă – își lasă amprenta unică în materia fizică; și fiindcă nu au existat modificări moleculare apreciabile, singura concluzie este că aceste imagini și impresii au fost produse de acea forță universală, invizibilă – Eterul, sau Lumina Astrală.

„PSIHOMETRIA”

În minunata sa lucrare *The Soul of Things*, profesorul Denton, geologul,³⁴⁶ abordează în detaliu acest subiect. El ne oferă aici o multitudine de exemple cu privire la puterea psihometrică, pe care doamna Denton o posedă într-o foarte mare măsură. Un fragment din casa lui Cicero, la Tusculum, i-a permis să descrie, fără a avea nici cele mai mici cunoștințe despre natura obiectului care i-a fost plasat pe frunte, nu doar poziția locuinței marelui orator roman, ci de asemenea și anumite detalii referitoare la proprietarul său anterior, Cornelius Sulla Felix, sau, așa cum este numit de obicei, Sulla Dictatorul. Un fragment de marmură din vechea Biserică

³⁴⁵ J. R. Buchanan, M.D., *Outlines of Lectures on the Neurological System of Anthropology*

³⁴⁶ W. și Elizabeth M. F. Denton, *The Soul of Things; or Psychometric Researches and Discoveries*, Boston, 1873

Creștină din Smirna a făcut să i se înfățișeze în fața ochilor imaginea credincioșilor și a preoților oficianți. Mai multe fragmente provenind din Ninive, China, Ierusalim, Grecia, Ararat și alte locuri din întreaga lume i-au adus în fața ochilor scene din viața diverselor personaje a căror cenușă fusese împrăștiată cu sute de ani în urmă. În multe cazuri, profesorul Denton a verificat afirmațiile cu analele istorice în mână. În plus, un fragment de schelet sau un dinte ale unui animal antediluvian i-a permis clarvăzătoarei să perceapă creatura ca și cum ar fi fost vie, și chiar să trăiască viața ei timp de câteva clipe, experimentând propriile ei senzații. În fața entuziastei anchete a psihometrului, cotloanele cele mai ascunse ale naturii și-au dezvăluit secretele; iar evenimentele din epocile cele mai îndepărtate rivalizează în strălucirea și vioiciunea percepției cu circumstanțele trecătoare ale zilei de ieri.

În aceeași lucrare, autorul afirmă: „Nicio frunză nu se clatină, nicio insectă nu trece, niciun val nu se pune în mișcare, fără ca fiecare dintre aceste mișcări să nu fie înregistrată de o mie de scribi credincioși, într-o scriptură infailibilă și de neșters. Și acest fapt este valabil pentru întreg trecutul. De la primul răsărit al soarelui din momentul nașterii planetei, atunci când o perdea de vapori plutea încă în jurul leagănului său și până în clipa de față, Natura nu a încetat niciodată să fotografieze totul. Și ce galerie impresionantă a realizat!”

Ni se pare culmea imposibilului să ne imaginăm că scenele din Teba antică sau din templele preistorice au fost fotografiate doar la nivelul substanței anumitor atomi. Imaginile evenimentelor sunt încrustate în acest mediu universal atotpătrunzător în care se păstrează totul, pe care filozofii îl numesc „Sufletul Lumii”, iar domnul Denton îi spune „Sufletul Lucrurilor”. Psihometrul, aplicând un fragment dintr-o substanță pe fruntea sa, își pune sinele interior în rezonanță cu sufletul interior al obiectului mănuit. În prezent, se recunoaște faptul că Eterul Universal pătrunde toate lucrurile în natură, chiar și pe cele solide. De asemenea, s-a

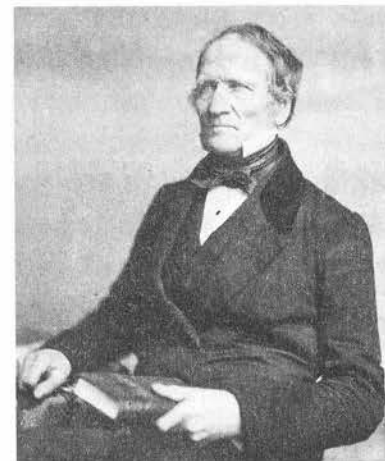
început să se admită și faptul că acesta păstrează imaginile tuturor lucrurilor și fenomenelor care se petrec. Atunci când psihometrul examinează specimenul supus studiului, el intră în legătură cu fluxul de Lumină Astrală care este asociată acelui specimen și care reține imagini ale evenimentelor din trecutul său. Acestea, după cum spune Denton, trec prin fața ochilor cu viteza luminii; una după alta, scenele se suprapun atât de rapid încât doar printr-un puternic act de voință reușește să rețină vreuna dintre imagini suficient de mult în câmpul vizual pentru a o putea descrie.

TIMP, SPAȚIU, ETERNITATE

Psihometrul este înzestrat cu clarviziune; adică el vede cu ochiul interior. Dacă voința sa nu este foarte puternică, dacă nu este perfect antrenat în legătură cu acest tip de fenomen și dacă nu cunoaște în profunzime abilitățile asociate înzestrării sale, percepțiile pe care le va avea referitor la diverse locuri, persoane și evenimente vor fi cu siguranță foarte confuze. Dar în cazul magnetizării, când este amplificată chiar această facultate a clarvăzătorului, operatorul, a cărui voință domină subiectul, îl poate forța să își focalizeze atenția asupra unei anumite imagini suficient de mult timp pentru a observa până și cele mai minuțioase detalii. Mai mult, sub ghidarea unui magnetizator experimentat, clarvăzătorul îl depășește pe psihometrul natural în ce privește prevederea evenimentelor viitoare, care lui îi apar mai distincte și mai clare decât acestuia din urmă. Iar dacă cineva obiectează, invocând imposibilitatea de a percepe ceea ce „nu există încă”, noi îi putem pune următoarea întrebare: De ce este mai imposibil să vezi ceva ce va fi decât să aduci în fața ochilor ceva ce a trecut și nu mai există? Conform doctrinei oculte, viitorul există în Lumina Astrală în stare de embrion, tot așa cum prezentul există în aceeași stare în trecut. În timp ce omul este liber să acționeze după cum

dorește, maniera în care acesta *va acționa* efectiv era cunoscută dinainte dintotdeauna, nu în baza fatalismului sau a destinului, ci pur și simplu conform principiului armoniei universale imuabile; tot așa cum putem ști dinainte că dacă producem o anumită notă muzicală, vibrațiile ei caracteristice nu se vor și nu se pot schimba în cele ale unei alte note. În plus în eternitate nu există nici trecut, nici viitor, doar prezentul, tot așa cum spațiul infinit în sensul strict al cuvântului nu poate avea puncte mai apropiate sau mai îndepărtate. Concepțiile noastre limitate la domeniul îngust al experienței noastre încearcă să determine dacă nu un sfârșit, cel puțin un început al timpului și al spațiului, dar nimic din toate acestea nu există în realitate, căci dacă ar fi așa, timpul nu ar mai fi etern și nici spațiul infinit. Trecutul nu există mai mult decât viitorul, după cum am spus, doar amintirile noastre supraviețuiesc, iar amintirile noastre sunt doar frânturi pe care le surprindem din reflexia acestui trecut în fluxul de Lumină Astrală, la fel cum psihometrul surprinde aceste frânturi din emanațiile astrale ale obiectului pe care îl ține în mână.

Profesorul Hitchcock, vorbind despre influența luminii asupra corpurilor și despre formarea imaginii acestora prin intermediul luminii, spune: „Se pare că această influență fotografică pătrunde întreaga natură, fără să putem spune unde se oprește. Singurul lucru pe care-l știm este că aceasta poate să imprime în lumea înconjurătoare trăsăturile noastre și să reproducă modificările induse acestora de diverse pasiuni, umplând astfel natura cu adevărate plăci fotografice conținând imaginile tuturor acțiunilor noastre... Este de asemenea posibil ca natura să dispună de anumite

Edward Hitchcock

procedee mai ingenioase decât cele ale oricărui fotograf, prin care să poată reda și fixa aceste imagini, astfel încât anumite simțuri mai *amplificate* decât ale noastre să le poată vedea asemenea unei pânze imense așternute asupra universului material. Și este de asemenea *posibil ca* acestea să nu dispară niciodată de pe pânză, ci să rămână drept eșantioane în marea galerie de pictură a eternității.”³⁴⁷

Acest „posibil” al profesorului Hitchcock a fost de atunci transformat într-o certitudine triumfătoare, prin demonstrația psihometriei. Cei care înțeleg aceste facultăți psihologice și de clarviziune nu vor fi de acord cu ideea profesorului Hitchcock, și anume, că este nevoie de simțuri mai ascuțite decât ale noastre pentru a vedea respectivele imagini pe această presupusă pânză cosmică, și vor susține că acesta ar fi trebuit să-și limiteze restricția la simțurile exterioare ale trupului. *Spiritul uman, făcând parte din Spiritul Divin nemuritor, nu cunoaște nici trecutul, nici viitorul, ci vede toate lucrurile, ființele și fenomenele ca fiind în clipa prezentă.* Aceste plăci fotografice la care s-a făcut referire în citatul de mai sus sunt imprimate în Lumina Astrală, unde – așa cum am menționat deja și totodată în acord cu învățătura hermetică, a cărei primă parte este deja acceptată și demonstrată științific – a fost înregistrat tot ce a existat, există sau va exista vreodată.

În ultimul timp, unii dintre erudiții noștri au acordat o atenție particulară unui subiect până în prezent stigmatizat drept „superstițios”. Aceștia au început să emită mai multe speculații cu privire la lumile ipotetice și invizibile. Autorii lucrării *Unseen Universe* au fost primii care au luat cu curaj conducerea și au găsit deja un partizan în persoana profesorului Fiske, ale cărui idei speculative sunt prezentate în respectiva carte. În mod evident, oamenii de știință sondează terenul nesigur al materialismului și, simțind că li se clatină sub picioare, se pregătesc pentru o

capitulare mai puțin dezonorantă în caz de înfrângere. Jevons confirmă ceea ce spune Babbage, și ambii cred cu putere că fiecare gând, deplasând particulele cerebrale și punându-le în mișcare, le răspândește în întregul Univers, și de asemenea că „fiecare particulă a materiei existente trebuie să fie un registru a tot ce s-a petrecut vreodată.”³⁴⁸ Pe de altă parte, dr. Thomas Young, în conferințele sale privitoare la filozofia naturală, ne invită foarte entuziast să „speculăm liber cu privire la posibilitatea unor lumi independente, dintre care unele există în locuri diferite, iar altele se întrepătrund unele cu altele, nevăzute și necunoscute, în același spațiu, în timp ce pentru altele spațiul nu este poate neapărat modul necesar de existență”.

Dacă oamenii de știință, pornind dintr-un punct de vedere strict științific – cum ar fi posibilitatea transferului energiei în universul invizibil – și în baza principiului continuității își permit asemenea speculații, de ce să li se refuze acest privilegiu ocultiștilor și spiritiștilor? Conform științei, impregnările ganglionare pe o suprafață metalică finisată sunt înregistrate și pot fi păstrate un interval de timp nedefinit, iar profesorul Draper ilustrează acest fapt extrem de poetic. „O umbră”, spune el, „nu cade niciodată pe un perete fără a lăsa acolo o urmă permanentă, o urmă care poate fi făcută vizibilă recurgând la procedee adecvate... Portretele prietenilor noștri sau peisajele rămân invizibile ochiului pe o placă fotografică sensibilă, dar vor apărea imediat ce le punem într-un revelator. Un spectru rămâne invizibil pe o suprafață de argint sau pe o suprafață din metal lustruit, până ce, prin necromanție, îl facem să vină în lumea vizibilă. Și pe pereții încăperilor noastre celor mai intime, acolo unde credem că nicio privire indiscretă nu poate pătrunde pentru a ne profana intimitatea, există vestigii ale tuturor acțiunilor noastre, forma a tot ce am făcut.”³⁴⁹

³⁴⁸ *Principles of Science*, vol. II, p. 455

³⁴⁹ J. W. Draper, *Conflict between Religion and Science*, p. 132, 133

³⁴⁷ *Religion of Geology* – („Religia geologiei”)

TRANSFERUL ENERGIEI DIN UNIVERSUL VIZIBIL ÎN CEL INVIZIBIL

Dacă o amprentă imuabilă poate să fie astfel produsă asupra materiei anorganice și dacă nimic nu este pierdut și nici nu poate să dispară complet din existența Universului, de ce această științifică ridicare a armelor împotriva autorilor lucrării *Unseen Universe*? Și pe ce se bazează savanții atunci când resping ipoteza că „gândul conceput ca fiind capabil să influențeze materia unui alt univers laolaltă cu acesta poate să explice astfel o stare viitoare?”³⁵⁰

După părerea noastră, dacă psihometria este una din cele mai puternice dovezi privind indestructibilitatea materiei, păstrând în eternitate amprenta lumii exterioare, faptul că ochiul nostru interior este înzestrat cu această facultate este o dovadă și mai mare în favoarea nemuririi Spiritului individual al omului. Fiind capabil să discearnă evenimente care au avut loc cu sute de mii de ani în urmă, de ce nu ar aplica aceeași facultate asupra unui viitor pierdut în eternitate, în care nu poate exista nici trecutul și nici viitorul, doar un prezent fără margini?

În pofida confesiunilor, care denotă o ignoranță stupefiantă referitoare la anumite aspecte făcute de înșiși oamenii de știință, totuși aceștia neagă în continuare existența acelei misterioase forțe spirituale care se află dincolo de domeniul de aplicare al legilor fizice obișnuite. Aceștia speră în continuare că vor putea aplica ființelor vii aceleași legi care, după ei, controlează materia moartă. Și, descoperind ceea ce cabaliștii numesc „purgațiile grosiere” ale Eterului – lumina, căldura, electricitatea și mișcarea –, aceștia s-au considerat foarte norocoși, au numărat vibrațiile care produc culorile spectrului și, mândri de realizarea lor, refuză să privească mai în profunzime. Numeroși oameni de știință au meditat mai mult sau mai puțin asupra acestei esențe proteice, și, incapabili să

³⁵⁰ *Unseen Universe*, p. 159

o măsoare cu ajutorul fotometriei, au numit-o „un mediu ipotetic de o mare elasticitate și o fluiditate extremă, care se presupune că pătrunde întreg spațiul, inclusiv interiorul corpurilor solide”, „fiind mediul de propagare al luminii și căldurii” (dicționar). Alții, pe care îi vom numi „idealiștii” științei – pseudo copiii ei –, au examinat-o și ei și chiar și-au dat silința, după cum ne spun, să o studieze cu ajutorul unor „microscope foarte puternice”. Dar cum nu au zărit niciun spirit sau fantomă în interior și de asemenea cum n-au descoperit nimic științific în valurile ei înșelătoare, i-au întors spatele și i-au numit pe toți cei care cred în nemurire în general și pe spiritiști în special „nebuni scrântiți” și „lunatici vizionari”³⁵¹, totul pe un ton plângăcios care se potrivește perfect eșecului lor deplorabil.

Iată ce spun autorii lucrării *Unseen Universe*:

„Am alungat din universul obiectiv modul de acțiune al acestui mister numit viață. Eroarea comisă constă în a ne imagina că prin acest procedeu putem scăpa complet de un lucru pe care îl respingem, astfel făcându-l să dispară în întregime din Univers. Dar nu este așa. Viața dispăre doar din acel mic cerc luminos pe care îl putem numi universul percepției științifice. Să numim aceasta trinitatea misterului: misterul materiei, misterul vieții și misterul lui Dumnezeu – iar acestea trei sunt Una.”³⁵²

Plecând de la principiul că „universul vizibil este cu siguranță finit ca energie transformabilă și probabil ca materie” și de la „principiul continuității care la rândul său cere o continuitate a universului...”, autorii acestei lucrări remarcabile se văd obligați să creadă „că există ceva dincolo de ceea ce este vizibil”³⁵³... și că sistemul vizibil nu constituie întregul Univers, ci poate fi doar o mică părticică a acestuia”. În plus, privind în urmă, precum și înainte, către

³⁵¹ F.R. Marvin, *Lecture on Mediomania*

³⁵² *The Unseen Universe*, p. 84, et seq.

³⁵³ *Ibid.*, p. 89

originea acestui univers vizibil, autorii susțin că „dacă universul vizibil reprezintă *tot* ce există atunci prima sa manifestare spontană este la fel de bine o întrerupere a continuității, la fel ca și distrugerea sa finală”. (Art. 85) Prin urmare, de vreme ce această ruptură este în contradicție cu legea acceptată a continuității, autorii ajung la următoarea concluzie: „Oare nu este normal să ne imaginăm că un univers având această natură, și *despre care avem toate motivele să credem că există* și este conectat cu universul vizibil prin intermediul unor legături energetice, este de asemenea capabil să primească energie de la acesta?... Oare nu am putea considera Eterul sau mediul atotpătrunzător ca fiind nu doar o simplă punte de legătură³⁵⁴ între o ordine a lucrurilor și alta, ci mai degrabă ca un fel de ciment care leagă între ele nenumăratele niveluri ale Universului într-unul singur? Practic ceea ce numim în general eter este posibil să nu fie un simplu mediu de transmisie, ci un mediu care conține în plus ordinea invizibilă a lucrurilor și fenomenelor, astfel încât atunci când mișcările din universul vizibil sunt transmise în eter, o parte din ele sunt transferate, ca pe un pod, în universul invizibil, unde sunt utilizate și apoi depozitate. Sau ce spunem? Este oare necesar să păstrăm acest concept de punte? De ce să nu spunem imediat că atunci când energia este transferată din universul material în eter, aceasta practic este transferată din vizibil în invizibil, iar atunci când trece din eter în universul material trece de la invizibil la vizibil?” – (*Unseen Universe*, art. 198)

Într-adevăr! Și dacă știința ar vrea să facă niște pași în plus în

³⁵⁴ Ce spuneți despre asta?! Niște savanți eminenți ai secolului al XIX-lea confirmă înțelepciunea fabulei scandinave citată în capitolul precedent. În urmă cu mai multe mii de ani, ideea unui pod între universul vizibil și cel invizibil a fost exprimată în mod alegoric de către „păgânii ignoranți” în cântul „*Edda – song of Voluspa*” și „Viziunea lui Vala, cea care putea vedea viitorul”. Căci ce este acest pod din Bifrost, strălucitorul curcubeu care îi duce pe zei la întâlnirea de lângă fântâna Urdar, dacă nu aceeași idee care îi este oferită gânditorului de către autorii *Universului Nevăzut* spre a medita asupra ei?

această direcție și să sondeze mai serios „mediul ipotetic”, cine știe dacă abisul de netrecut al lui Tyndall între procesele fizice ale creierului și *conștiință* nu va putea fi traversat – cel puțin la modul intelectual – într-un mod surprinzător de ușor și de sigur?!

Deja din 1856, un om, considerat la data respectivă savant, doctorul Jobard din Paris, avea cu siguranță aceleași idei asupra eterului ca autorii *Unseen Universe*, atunci când a uimit presa și cercurile științifice cu următoarea declarație: „am făcut o descoperire care mă înspăimântă. Există două tipuri de electricitate: una brutală și oarbă, care este produsă de contactul cu metalele și acizi [purgația grosieră];... „cealaltă este inteligentă și CLARVĂZĂTOARE!... Electricitatea s-a dublat în mâinile lui Galvani, Nobilli și Matteuci. Forța brutală a curentului i-a urmat pe Jacobi, Bonelli și Moncal, în timp ce forța inteligentă a rămas alături de Bois – Robert, de Thilorier și de cavalerul Duplanty. Fulgerul globular sau electricitatea globulară conține un gând care nu dă ascultare nici lui Newton, nici lui Mariotte, urmându-și doar propriile impulsuri... În analele Academiei avem mii de dovezi *cu privire la INTELIGENȚA fulgerului electric*... dar îmi dau seama aici că mi-am permis să devin indiscret. Încă puțin, și *v-aș fi dezvăluit* cheia care ne va permite să contemplăm Spiritul Universal.”³⁵⁵

Afirmațiile precedente, adăugate minunatelor mărturii ale științei și citatelor prezentate de noi din lucrarea *Unseen Universe*, aruncă o nouă lumină asupra înțelepciunii epocilor de mult apuse. Într-unul dintre capitolele precedente am făcut o aluzie la un fragment din traducerea lucrării *Ancient fragments* de Cory, în care vedem că unul dintre *Oracolele caldeene* exprimă exact aceeași idee despre eter și într-un limbaj asemănător celui al autorilor *Unseen Universe*. Se afirmă acolo că toate câte există sau născut din eter și în eter se vor întoarce toate; că imaginile a toate câte există

³⁵⁵ *L'Ami des Sciences*, 2 martie, 1856, p. 67

sunt impregnate într-un mod inexprimabil în el; și că acesta este depozitarul germenilor și al rămășițelor tuturor formelor vizibile și chiar și al ideilor. Am putea spune că această circumstanță coroborează în mod ciudat afirmația noastră că, oricare ar fi descoperirile făcute în zilele noastre, se va constata că acestea fuseseră anticipate cu mii de ani în urmă de către „strămoșii noștri cei naivi”.

În acest punct, atitudinea adoptată de materialisti în privința fenomenelor psihice fiind perfect definită, putem afirma fără teamă că dacă cheia problemei ar fi așezată liber pe pragul „abisului”, niciunul dintre Tyndall-ii noștri nu ar îndrăzni să se aplece să o ridice.

Cât de timide le-ar apărea unor cabaliști aceste eforturi zadarnice pentru rezolvarea MARELUI MISTER al Eterului Universal! Deși fiind cu mult înaintea tuturor ideilor emise de filozofii contemporani, teoriile emise de inteligenții exploratori ai *Unseen Universe* erau deja o știință perfect familiară maeștrilor filozofiei ermetice. Pentru ei eterul nu era doar o simplă punte de legătură între latura văzută și cea nevăzută a Universului, ci, asemenea unui arc de cerc, picioarele lor îndrăznețe păseau pe el, urmând calea care duce către misterioasele porți pe care gânditorii moderni fie nu vor, fie *nu pot* să le deschidă.

Cu cât sunt mai profunde cercetările exploratorilor moderni, cu atât ei se găsesc mai des față în față cu descoperirile anticilor. Dacă Elie de Beaumont, faimosul geolog francez, se va aventura să asocieze circulația terestră cu prezența anumitor elemente în scoarța pământului, va realiza că filozofii din vechime l-au depășit cu mult în această privință. Dacă îi vom întreba pe distinșii specialiști ai tehnologiei care sunt cele mai recente descoperiri cu privire la proveniența zăcămintelor metalifere, vom vedea că unul dintre ei, profesorul Sterry Hunt, ne demonstrează că apa este un *solvent universal*. Astfel, el va enunța doctrina promovată de bătrânul Thales cu peste două mii patru sute de ani în urmă, care

Laborator alchimic

susținea că apa este principiul a toate câte există. Apoi, același profesor, bazându-se pe autoritatea lui Beaumont, ne va prezenta circulația elementelor în natură împreună cu fenomenele chimice și fizice ale lumii materiale. În timp ce citim cu bucurie că el „nu este deloc dispus să admită că în procesele chimice și fizice rezidă *întregul secret al vieții organice*”, observăm cu o și mai mare satisfacție următoarea confesiune plină de sinceritate: „în multe privințe, am putea compara fenomenele lumii organice cu cele ale regnului mineral, dându-ne în același timp seama că aceste două domenii sunt extrem de conexe și dependente unele de celelalte. Astfel, *putem începe să întrezărim un anumit adevăr* ce transpare din ideile filozofilor din vechime, care asociau lumii minerale conceptul unei forțe vitale, fapt care îi făcea să vorbească despre pământ ca despre un imens organism *viu* și să privească multitudinea de modificări la nivelul aerului, al apei și al adâncurilor stâncoase ca fiind toate procese naturale ale vieții planetei noastre”.

Toate câte există în această lume trebuie să aibă un început.

În ultimul timp, oamenii de știință au exagerat atât de mult cu prejudecățile, încât este uimitor că au făcut chiar și această concesie filozofiei Antichității. Bietele inocente elemente primordiale, atât de mult timp exilate! Acum, ambițioșii noștri oameni de știință se întrec în a determina cine va mai adăuga un element în plus la cele șaiszeci și trei (sau mai multe) substanțe elementare proaspăt ieșite din ou. Între timp, în chimie se dă un adevărat război cu privire la termenii folosiți. Ni se contestă dreptul de a numi aceste substanțe „elemente chimice”, deoarece nu sunt „principii primordiale sau esențe de sine stătătoare din care este format Universul”.³⁵⁶ Aceste idei asociate cuvântului *element* au fost suficient de bune pentru „vechea filozofie greacă”, dar știința modernă le respinge, deoarece, după cum afirmă profesorul Cooke, sunt „niște termeni nepotriviți”, iar știința experimentală „nu vrea să aibă deloc de-a face cu niciun fel de esență, cu excepția celor pe care le poate vedea, mirosi sau gusta”. El vrea să cunoască doar esențele pe care le poate aduce în fața ochilor, a nasului sau a gurii, lăsându-le pe toate celelalte metafizicienilor!

Astfel, atunci când Van Helmont ne spune că „este posibil să convertim în mod artificial o porțiune omogenă a pământului elementar în apă – negând totuși că „același lucru poate fi făcut și de către natură, deoarece niciun agent natural nu este capabil să transmute un element în altul” – și ne oferă drept motiv faptul că elementele rămân întotdeauna aceleași, trebuie să credem că este dacă nu un ignorant, cel puțin un discipol retardat al prăfuitei „filozofii grecești din Antichitate”. Trăind și murind în extatica ignoranță despre cele șaiszeci și trei de *substanțe* viitoare, ce-ar fi putut face el sau maestrul său, Paracelsus? Nimic, bineînțeles, în afara unor speculații *metafizice* nebunești, înveșmântate într-un jargon inteligibil doar pentru alchimiștii medievali și antici. Totuși, comparând notele, putem găsi următoarele, în cea mai

³⁵⁶ Cooke, *New Chemistry*, p. 113

recentă lucrare de chimie modernă: „Studiul chimiei a dezvăluit o clasă extraordinară de substanțe, din care nu s-a putut extrage prin niciun proces chimic o a doua substanță care să cântărească mai puțin decât substanța originală... Nu există niciun proces chimic prin care să putem extrage din fier o substanță care să cântărească mai puțin decât metalul folosit pentru producerea sa. Într-un cuvânt, din fier nu putem *extrage* nimic altceva decât fier.”³⁵⁷ S-ar părea, conform cu profesorul Cooke, că „în urmă cu *șaptezeci și cinci de ani*, nu se știa că există vreo diferență” între substanțele elementare și cele compuse, deoarece în Antichitate, alchimiștii *nici măcar nu concepeau* că „greutatea este măsura materiei, și că, astfel măsurat, niciun material nu se poate pierde; dimpotrivă, își imaginau că în experiențele de genul acesta³⁵⁸, substanțele implicate sufereau o *transformare misterioasă*...”. Pe scurt, „s-au irosit secole întregi în încercarea de a transforma metalele inferioare în aur”.

Oare profesorul Cooke, atât de competent în materie de chimie, este la fel de informat cu privire la ce știau și ce nu știau alchimiștii? Este atât de sigur că înțelege sensul jargonului alchimiștilor? Noi nu suntem. Haideți să comparăm părerile sale de mai sus cu câteva fraze simple, scrise într-o engleză clară, deși mai veche, luate din anumite traduceri ale lui Van Helmont și Paracelsus. Aflăm aici, din propriile lor indicații, că solventul universal *alkahest* produce următoarele transformări:

„(1) Alkahest nu distruge niciodată *virtuțile seminale* ale corpurilor pe care le-a dizolvat: astfel aurul, de exemplu, este redus prin acțiunea sa la o *sare* de aur, stibiul la o *sare de stibiu* etc., având aceleași virtuți seminale sau natură ca materia concretă originală. (2) *Subiectul expus* la acțiunea sa este convertit la cele trei principii ale sale: sare, sulf și mercur, iar ulterior este transformat doar

³⁵⁷ Ibid., p. 110-111

³⁵⁸ Ibid., p. 106

într-o sare care apoi devine volatilă și într-un târziu se transformă în totalitate în apă limpede. (3) Orice dizolvă acesta poate fi făcut volatil cu ajutorul unui nisip fierbinte și dacă după volatilizarea solventului, acesta este extras din el prin distilare, corpul rămâne pur, având forma unei ape fără gust care este întotdeauna *egală cantitativ cu forma sa originală*." Mai departe, putem constata că bătrânul Van Helmont afirmă că această sare dizolvă corpurile cele mai refractare în substanțe având aceleași virtuți seminale, „*de aceeași greutate ca materia dizolvată*". Apoi el adaugă: „această sare fiind distilată de mai multe ori prin procedeul pe care Paracelsus îl numește *sal circulatum*, își pierde în totalitate soliditatea și în timp se transformă într-o apă insipidă, *egală cantitativ cu sarea din care s-a format*".³⁵⁹

Obiecția pe care ar putea să o aibă profesorul Cooke în numele științei moderne, față de expresiile hermetice, s-ar putea aplica în egală măsură și scrierilor hieroglifice egiptene – care ocultează ceea ce trebuie să fie ocultat. Dacă el ar vrea să profite de pe urma eforturilor din trecut, ar trebui să se adreseze unui criptograf, și nu unui satirist. Paracelsus, la fel ca restul alchimistilor, a făcut uz de întreaga sa ingeniozitate pentru transpunerea literelor și abrevierea/cuvintelor și a frazelor. De exemplu, atunci când scrie *sutratur* el vrea să spună tartru, prin *mutrin* se referă la nitrogen (azot), și așa mai departe. Pretinsele explicații referitoare la semnificația *alkahest*-ului sunt fără de număr. Unii credeau că este vorba despre o sare alcalină de tartru; alții credeau că se referă la *algeist*, un cuvânt german care înseamnă „în întregime din spirit” sau „spiritual”. Paracelsus spunea că sarea este „centrul apei, în care metalele trebuie să piară”. Aceasta a suscitat cele mai absurde supoziții și unii – ca de exemplu Glauber – au crezut că *alkahest* era spiritul sării. Este nevoie de ceva curaj să poți afirma că Paracelsus și colegii săi ignorau natura substanțelor elementare și compuse;

³⁵⁹ *De Secretis Adeptorum*, Werdenfelt; Philalethes; Van Helmont; Paracelsus

poate acestea nu erau desemnate prin aceleași denumiri care sunt la modă astăzi, dar rezultatele obținute demonstrează cu claritate că erau cunoscute. Ce contează numele folosit de Paracelsus pentru a desemna gazul care se degajă prin dizolvarea fierului în acid sulfuric, de vreme ce el este recunoscut chiar și de către autoritățile noastre științifice ca fiind inventatorul *hidrogenului*?³⁶⁰ Meritul său rămâne același. Orice ar fi ascuns Van Helmont sub numele de „virtuți seminale”, faptul că știa că substanțele elementare își păstrează proprietățile originare – care se modifică doar temporar atunci când se combină cu alte substanțe – și nu dispar niciodată îl face să fie în continuare cel mai mare chimist al epocii sale, la egalitate cu savanții moderni. El afirma că *aurum potabile* putea fi obținut cu ajutorul *alkahest*-ului, convertind întreaga masă de aur în sare. Acesta își păstra astfel virtuțile seminale și era solubil în apă. Atunci când chimiștii își vor da seama ce vroia să spună prin *aurum potabile*, *alkahest*, sare și virtuți seminale – la ce se referea de fapt, nu la ce spunea el că se referea și nici la ce se consideră că se referea –, atunci și numai atunci vor avea ei dreptul să-i privească de sus pe filozofii focului și pe maeștrii străvechi, ale căror învățături mistice aceștia din urmă le-au studiat plini de respect. În orice caz, un lucru este sigur. Privit doar în forma sa ezoterică, limbajul lui Van Helmont ne arată că acesta înțelegea conceptul de solubilitate a substanțelor metalice în apă, care reprezintă fundamentul teoriei lui Sterry Hunt referitoare la zăcămintele metalifere. Am dori să vedem ce termeni ar inventa savanții noștri contemporani pentru a ascunde și în același timp pentru a revela parțial îndrăzneța lor idee că „singurul Dumnezeu al umanității este materia cenușie din creierul omului”, dacă în catacombele tribunalului sau ale catedralei din centrul orașului s-ar afla o cameră de tortură unde judecătorul-șef sau cardinalul ar putea să-i întemnițeze după bunul său plac.

³⁶⁰ Youmans, *Chemistry*, p. 169; și W.B. Kemshead, F. R. A. S., *Inorganic Chemistry*

Augur

Profesorul Sterry Hunt ne spune într-una din conferințele sale:³⁶¹ „Alchimiștii au căutat în van un solvent universal, dar noi știm acum că apa ajută în anumite cazuri de căldură, de presiune și de prezența anumitor substanțe larg răspândite, cum ar fi acidul carbonic, carbonații și sulfurile alcaline, pot dizolva cele mai insolubile substanțe; și deci ar putea fi considerată la urma urmei ca fiind mult căutatul *alkahest* sau solventul universal”.

Aceasta afirmație sună aproape ca o parafrază a lui Van Helmont sau a lui Paracelsus însuși! Ei cunoșteau la fel de bine precum chimiștii moderni proprietatea de solvent a apei și în plus nu ascundeau aceasta; fapt care arată că nu apa era solventul lor universal. Există încă multe comentarii și critici ale operelor lor și nu prea există vreo carte pe tema aceasta pe care s-o deschizi și să nu găsești cel puțin una dintre speculațiile pe care nu au căutat niciodată să le ascundă. Iată ce putem găsi într-o carte mai veche despre alchimie – o satiră practică – din 1820, scrisă la începutul secolului, adică într-o epocă în care noile teorii cu privire la potențialul chimic al apei nu erau deloc în stare embrionară. „Există aspect care va contribui poate la clarificarea subiectului, într-o anumită măsură. La fel ca Paracelsus, Van Helmont *considera că apa este instrumentul (agentul?) universal al chimiei și al filozofiei naturale*; iar pământul este baza imuabilă a tuturor lucrurilor, focul fiind considerat drept cauza suficientă a tuturor lucrurilor. El spunea că impresiile seminale sunt incluse în mecanismele pământului, că apa, dizolvând acest pământ și fermentând în combinație cu el

³⁶¹ *Origin of Metalliferous Deposits*

și cu ajutorul focului, produce toate lucrurile; și că de aici provin regnurile animal, vegetal și mineral.”³⁶² Alchimiștii înțeleg foarte bine această putere universală a apei. În lucrările lui Paracelsus, Van Helmont, Philalethes, Pantatem, Tachenius și chiar și Boyle, „suprema caracteristică a *alkahest*-ului de a dizolva și de a modifica toate corpurile sublunare – *cu singura excepție a apei*” este exprimată în mod explicit. Și ar trebui oare să credem că Van Helmont, un om cu un caracter ireproșabil și cu o erudiție universal recunoscută, ar fi declarat în mod solemn că se află în posesia secretului doar ca să se laude?!³⁶³ Într-un discurs recent la Nashville, Tennessee, profesorul Huxley a enunțat o regulă referitoare la validitatea mărturiei umane drept bază istorică și științifică, pe care suntem foarte dornici să o aplicăm și în cazul de față. „Este imposibil”, spune el, „ca viața noastră practică să nu fie mai mult sau mai puțin influențată de ideile pe care ni le facem cu privire la istoria trecută a tot ce există. Una dintre ele este *mărturia umană*, sub diversele sale forme – toate atestările martorilor oculari, transmiterea orală din partea *celor care au asistat personal la un eveniment*, alături de mărturia celor care și-au înregistrat părerile în scris și chiar le-au publicat... Dacă citim *Comentariile* lui Cezar, în toate pasajele în care descrie bătăliile pe care le-a purtat cu galii, putem simți o oarecare doză de încredere în afirmațiile sale. Practic îi acceptăm mărturia în această privință. *Simțim că Cezar nu ar fi făcut aceste afirmații dacă nu ar fi fost convins de exactitatea lor.*” Ei bine, din punct de vedere logic, nu am putea permite ca această regulă a domnului Huxley să i se aplice lui Cezar doar într-o manieră parțială – fie că personajul era în totalitate sincer, sau era un mincinos din naștere. De vreme ce domnul Huxley a direcționat ideile către propria sa satisfacție în ce privește faptele militare istorice, pretindem că Cezar este de

³⁶² John Bumpus, *Alchemy and the Alkahest*, 85, J. S. F., ediția din 1820

³⁶³ Vezi lucrările lui Boyle

asemenea un martor competent și în ce privește augurii³⁶⁴, divinația și fenomenele psihice. Același lucru este valabil și pentru Herodot și toate celelalte autorități din Antichitate, care, dacă nu ar fi fost prin natura lor demne de încredere, nu ar fi trebuit să inspire încredere nici în ce privește aspectele de ordin civil sau militar. *Falsus in uno, falsus in omnibus*.³⁶⁵ În consecință, dacă putem avea încredere în ei în privința aspectelor fizice, ar trebui să avem și în privința aspectelor spirituale; deoarece, după cum ne spune profesorul Huxley, natura umană era și în vremurile de demult la fel ca acum. Oamenii înzestrați cu un intelect și o conștiință măreață nu mințeau doar de dragul de a înșela posteritatea sau de a-și atrage disprețul acesteia.

Acum că probabilitatea ca acești oameni să fi denaturat faptele a fost clar negată de către un om de știință, nu mai vedem necesitatea de a discuta acest aspect în ceea ce-l privește pe Van Helmont și pe ilustrul dar nefericitul său maestru, mult calomniatul Paracelsus. Deleuze, deși semnală în lucrările lui Van Helmont multe idei „mitice și iluzorii” – probabil doar pentru că nu le înțelegea –, recunoaște totuși că acesta era înzestrat cu o vastă cunoaștere, „cu o judecată ascuțită”, afirmând în același timp că a lăsat lumii „mari adevăruri”. „El a fost primul”, adaugă el, „care a dat numele de gaz fluidelor aerate. Fără el, este foarte probabil ca oțelul să nu fi dat un nou impuls științei.”³⁶⁶ Ce doctrină a probabilităților ar trebui să aplicăm pentru a ne da seama că experimentatorii ce erau capabili să descifreze și să recombine substanțele chimice, așa cum admitem în prezent că au făcut, ignorau totuși natura substanțelor elementare, energia aferentă reacțiilor dintre ele, precum și solventul sau solvenții cu

³⁶⁴ Preot căruia i se atribuia capacitatea de a prevesti viitorul sau de a interpreta voința zeilor după zborul și cântecul păsărilor sau după măruntaiele animalelor sacrificate (n.t.)

³⁶⁵ Necinstit într-o privință, necinstit în toate. (lat. – n.t.)

³⁶⁶ Deleuze, *De l'Opinion de Van Helmont sur la Cause, la Nature et les Effets du Magnetisme*, Anim. Vol. I, p. 45 și vol. II, p. 198

care le puteau dezagrega la voință? Situația ar fi complet diferită, dacă ei ar fi avut doar o reputație de teoreticieni, și argumentul nostru și-ar pierde din forță; dar descoperirile chimice care le sunt atribuite, cu un oarecare resentiment, de către inamicii lor cei mai mari ne dau dreptul de a utiliza un limbaj chiar și mai energic decât ne-am permis până acum, ca să nu fim învinuiți de părtinire. Și, de vreme ce această lucrare se bazează în plus pe ideea că există o natură mai elevată a omului și că facultățile sale morale și intelectuale ar trebui să fie analizate *la modul psihologic*, nu ezităm să afirmăm din nou că, din moment ce Van Helmont a declarat *în mod solemn* că se află în posesia secretului *alkahest*-ului, niciun critic modern nu are dreptul să îl trateze ca pe un mincinos sau ca pe un vizionar, înainte de a cunoaște aspecte ceva mai sigure cu privire la natura acestui presupus *menstruum universal*.

„Faptele sunt îndărătnice”, remarcă domnul A. R. Wallace în prefața sa la *Miracles and modern spiritualism*. Prin urmare,³⁶⁷ de vreme ce faptele trebuie să fie aliații noștri cei mai puternici, vom pune pe tapet toate faptele pe care ni le oferă „miracolele” din Antichitate și cele din zilele noastre. Autorii lucrării *Unseen Universe* au demonstrat *științific* posibilitatea anumitor pretense fenomene psihologice prin intermediul Eterului Universal. Domnul Wallace a dovedit în mod științific că întregul catalog de afirmații contrare, inclusiv sofisme lui Hume, nu se susțin în fața unei logici stricte. Domnul Crookes a oferit lumii scepticilor propriile sale experimente, care au subzistat timp de trei ani înainte să fie învinse de dovada cea mai de necontestat – cea a propriilor sale simțuri. Am putea alcătui o întreagă listă de oameni de știință care au depus mărturie în această privință, iar Camille Flammarion, reputatul astronom francez, autor al multor lucrări pentru care scepticii ar trebui să îl includă în rândurile celor „care au luat-o razna”, împreună cu Wallace, Crookes și Hare, confirmă cuvintele noastre în următorul pasaj:

³⁶⁷ A.R. Wallace, *An Answer to the Arguments of Hume, Lecky etc., against Miracles*

EXPERIMENTELE LUI CROOKES ȘI TEORIA LUI COX

„Nu ezit să îmi exprim convingerea, bazată pe o examinare personală a subiectului, că orice savant care consideră că fenomenele numite «magnetice», «somnambulice», «mediumnice» și altele care nu au fost încă explicate în mod științific sunt imposibile este o persoană care vorbește fără să aibă habar despre ce vorbește. De asemenea, orice persoană obișnuită cu realizarea observațiilor științifice, în virtutea vocației sale profesionale – cu condiția ca mintea să nu-i fie obstrucționată de opinii preconcepute sau luciditatea mentală să nu-i fie orbită de tipul opus de iluzie, din nefericire atât de obișnuită în lumea erudiților, și care constă din a-și imagina că legile naturii ne sunt deja cunoscute și că tot ce pare să depășească limitele formulelor actuale este imposibil – ei bine, o astfel de persoană are dreptul să solicite o certitudine radicală și absolută a realității faptelor la care se face aluzie.”

În lucrarea domnului Crookes, *Notes of an Inquiry into the Phenomena called spiritual*, la pagina 101, acesta îl citează pe domnul Sergeant E. W. Cox³⁶⁸, care, după ce numește această forță necunoscută ca fiind forța psihică, explică despre ce este vorba folosind următorii termeni: „De vreme ce trupul este mișcat și direcționat din interiorul său de o forță care este sau nu este controlată de Suflet, de Spirit sau de minte (care constituie ființa individuală pe care noi o numim «om»), putem concluziona pe bună dreptate că forța care este cauza mișcărilor dincolo de limitele trupului este aceeași forță care produce mișcarea în interiorul acestor limite. Și, de vreme ce forța exterioară este adesea controlată de inteligență, putem ajunge la o concluzie la fel de rezonabilă, și anume, că inteligența care controlează această forță exterioară este aceeași inteligență care controlează forța la nivel intern”. Pentru a

³⁶⁸ *Sergeant-at-law* (SL) era un ordin de avocați în cadrul Baroului englez (n.t.)

înțelege mai bine această teorie, o vom împărți în patru afirmații, pentru a arăta ce crede domnul Sergeant Cox:

1. Forța care produce fenomenele fizice provine *de la* (prin urmare este generată *în*) medium.
2. Inteligența care controlează forța în scopul producerii respectivelor fenomene (a) *poate* uneori să fie diferită de inteligența mediumului, dar „dovezile” cu privire la acest fapt sunt „insuficiente”; prin urmare, (b) este probabil ca inteligența care controlează totul să fie a mediumului însuși. Domnul Cox numește aceasta ca fiind „o concluzie rezonabilă”.
3. El presupune că forța care face să se miște masa este identică cu forța care face să se miște trupul mediumului.
4. Combate cu putere teoria sau mai degrabă afirmația spiritistă cum că „spiritele celor morți sunt *singurii* agenți care produc toate fenomenele”.

Înainte de a continua analiza acestor idei, trebuie să îi reamintim cititorului că ne aflăm între două extreme, reprezentate de două părți – cei care cred și cei care nu cred în această intervenție a spiritelor umane. Niciuna dintre cele două părți nu pare capabilă să rezolve problema ridicată de domnul Cox. În timp ce spiritiștii se arată a fi atât de lipsiți de discernământ și de creduli încât ajung să creadă că orice mișcare într-un *cerc* este produsă de ființe umane decedate, partea antagonistă neagă în mod dogmatic totul și afirmă că nimic nu poate fi produs *de către spirite*, deoarece nu există. Prin urmare, nici unii, nici alții nu sunt în măsură să examineze subiectul fără părtinire.

Ei consideră forța care „produce mișcarea în interiorul trupului” și cea care *cauzează mișcarea în exteriorul limitelor trupului* ca având *una și aceeași esență*, și este posibil să aibă dreptate. Dar identitatea acestor două forțe se oprește aici. Principiul vital care animă trupul domnului Cox are aceeași natură ca cea a mediumului său; totuși el nu este mediumul și nici mediumul nu este domnul Cox.

Această forță pe care, pentru a le face plăcere domnilor Cox și Crookes, o putem numi forța *psihică* la fel de bine ca orice altceva, acționează *prin, și nu pornind de la* mediumul individual. În acest ultim caz, respectiva forță ar fi generată în ființa mediumului, și suntem gata să demonstrăm că aceasta nu este posibil; de asemenea, nu este așa nici în cazurile de levitație a corpurilor umane, de deplasare a mobilierului și a altor obiecte fără contact și nici în cazurile în care forța face dovada rațiunii și a inteligenței. Este un fapt bine cunoscut atât mediumilor, cât și spirițiștilor că, cu cât mediumul este mai pasiv, cu atât este mai bună manifestarea. Fiecare dintre fenomenele mai sus menționate necesită o *voință conștientă* predeterminată. În cazurile de levitație ar trebui să credem că această forță auto-generată ar ridica masa inertă de la sol, dirijând-o prin aer și apoi coborând-o la sol din nou, evitând orice obstacol și prin aceasta dovedind că este înzestrată cu inteligență. Însă totul s-ar realiza în mod automat, în timp ce mediumul rămâne *pasiv* în tot acest timp. Dacă ar fi așa, ar însemna că mediumul este un magician conștient, și orice pretenție cum că nu este decât un instrument pasiv în mâinile unei inteligențe invizibile ar fi inutilă. Am putea la fel de bine să spunem că o cantitate de vapori, suficientă pentru a umple un boiler fără să-l facă să explodeze, l-ar face pe acesta să se ridice de la sol, sau că o baterie Leyden încărcată cu electricitate ar anula forța de inerție a recipientului – ambele fiind absurdități mecanice. Toate analogiile par să indice faptul că forța care operează în prezența unui medium asupra unor obiecte exterioare provine de la o sursă care se află dincolo de el. Am putea mai degrabă să o comparăm cu hidrogenul care învinge inerția balonului. Gazul aflat sub controlul unei forțe inteligente este acumulat în recipient într-o cantitate suficientă pentru a învinge forța de atracție a masei combinate. În baza aceluiași principiu, această forță face să se miște piesele de mobilier și realizează de asemenea și alte manifestări. Deși în esență ea este identică cu spiritul astral al mediumului, nu poate

fi doar spiritul său, deoarece acesta din urmă rămâne tot timpul într-un tip de toropeală cataleptică, atunci când mediumitatea este autentică. Prin urmare, prima dintre afirmațiile domnului Cox s-ar părea că se bazează pe o ipoteză care nu se susține din punct de vedere mecanic. Bineînțeles, argumentația noastră pornește de la presupunerea că levitația este un fapt clar observat. Pentru a fi perfectă, teoria forței psihice trebuie să poată explica toate „mișcările vizibile... ale substanțelor solide”, dintre care face parte și levitația.

În ceea ce privește cel de-al doilea punct, negăm afirmația că „dovezile sunt insuficiente” pentru a dovedi că forța care produce fenomenele este uneori controlată de o inteligență, alta decât mintea „mediumului”. Dimpotrivă, există atât de multe mărturii care arată că în majoritatea cazurilor mintea mediumului n-are nimic de-a face cu fenomenul, încât nu putem să lăsăm afirmația domnului Cox așa cum este, fără a o contesta. Și cea de-a treia propunere a sa o considerăm la fel de illogică, deoarece, dacă trupul mediumului nu este generatorul, ci doar un canal pentru forța care produce fenomenul – o chestiune asupra căreia cercetările domnului Cox nu aruncă deloc lumină –, atunci nu rezultă deloc că acest „Suflet, Spirit sau minte” ridică un scaun de la sol sau produce anumite bătăi corespunzătoare literelor alfabetului pentru că „Sufletul, Spiritul sau mintea” mediumului ar controla trupul acestuia.

În ceea ce privește a patra afirmație, și anume, că „spiritele celor morți sunt singurii agenți implicați în generarea tuturor fenomenelor”, nu este nevoie să ne ocupăm de ea pentru moment, deoarece vom discuta în detaliu în alte capitole care este natura spiritelor ce produc manifestările mediumnice.

Filozofii și în special cei care au fost inițiați în marile mistere considerau că sufletul astral este dublul impalpabil al formei exterioare groșiere pe care noi o numim trup. Acesta este *perispiritul* susținătorilor lui Allan Kardec și *forma-spirit* a spirițiștilor.

Deasupra acestui dublu interior, luminându-l la fel cum o rază caldă de soare luminează pământul, fructificând germenii, ale cărui calități latente le cheamă la viața spirituală, plutește Spiritul Divin. *Perispiritul* astral este conținut și îngrădit de trupul fizic la fel ca eterul într-o sticlă sau ca magnetismul în fierul magnetizat. Este un centru și un motor alimentat din rezervele universale de forță și pus în mișcare de aceleași reguli generale care pătrund întreaga natură și dau naștere tuturor fenomenelor cosmice. Activitatea sa inerentă cauzează procesele fizice constante ale organismului animal, iar în final duce la distrugerea acestuia prin uzură și propria sa eliberare. El este un prizonier, și nu un chiriaș voluntar al trupului. Având o atracție atât de puternică față de forța universală exterioară, după ce își uzează învelișul exterior este în cele din urmă liber să se îndrepte către ea. Cu cât este mai puternic, mai grosier și mai material învelișul trupesc, cu atât este mai lungă durata prizonieratului său. Unele persoane se nasc cu o structură atât de excepțională, încât pentru ei poarta care îi împiedică pe alți oameni să comunice cu universul astral poate fi ușor descătușată și deschisă, iar sufletele lor pot privi sau chiar pot păși în această lume, întorcându-se apoi din ea. Cei care fac aceasta în mod conștient și la voință sunt numiți magicieni, hierofanți, clarvăzători, adepți; iar cei care fac aceasta prin intermediul fluidului unui magnetizator sau al unui „spirit” sunt numiți „mediumi”. Sufletul astral, odată bariera deschisă, este atât de puternic atras de magnetul astral universal încât uneori duce după el chiar și învelișul său fizic, pe care îl ține suspendat în aer până ce forța gravitației își reafirmă supremația asupra lui, iar trupul coboară din nou pe pământ.

Orice manifestare obiectivă, fie că este vorba despre mișcarea unui mădular viu sau a vreunui corp anorganic, necesită două condiții: voință și forță, plus *materia* sau ceea ce face ca obiectul mișcat să fie vizibil pentru ochii noștri. Toți acești trei factori

sunt forțe convertibile și constituie corelația forțelor susținută de oamenii de știință. La rândul lor, ele sunt controlate sau mai degrabă umbrite de Inteligența Divină, pe care acești savanți o ignoră cu atâta grijă, dar fără de care nici măcar cel mai umil vierme de pe pământ nu s-ar putea mișca. Cel mai simplu și cel mai obișnuit dintre toate fenomenele naturale – foșnetul frunzelor care tremură la atingerea suavă a unei răsuflări de vânt – necesită o exercitare constantă a acestor facultăți. Savanții pot foarte bine să le numească legi cosmice imuabile și fixe. Dar dincolo de aceste legi, trebuie să căutăm cauza cea inteligentă, care, odată ce a creat și a pus în mișcare aceste legi, le-a infuzat cu esența propriei sale conștiințe. Fie că o numim cauza primordială, voința universală sau Dumnezeu, aceasta este întotdeauna înzestrată cu inteligență.

Și acum putem întreba cum se poate ca voința să se manifeste, simultan, inteligent și inconștient? Este dificil, dacă nu chiar imposibil, să concepem intelectul în afara conștiinței. Prin conștiință nu înțelegem neapărat conștiința fizică sau corporală. *Conștiința este o calitate a principiului simțitor sau cu alte cuvinte a Sufletului, iar acesta din urmă manifestă adesea o mare activitate chiar și atunci când trupul doarme sau este paralizat.* Atunci când ne ridicăm brațul în mod mecanic, putem să credem că facem aceasta în mod inconștient, deoarece simțurile noastre superficiale nu pot aprecia intervalul dintre formularea scopului și executarea sa. Deși ne pare ca fiind latentă, voința noastră vigilentă va emite o forță care pune în mișcare materia. Nu există nimic cu privire la natura celui mai banal fenomen mediumnic care să confere plauzibilitate teoriei domnului Cox. Dacă inteligența manifestată de această forță nu reprezintă o dovadă că ea aparține unui spirit dezîncarnat, cu atât mai puțin este o dovadă că a fost emisă inconștient de către medium. Domnul Crookes însuși ne vorbește despre cazuri în care inteligența n-ar fi putut proveni de la niciuna dintre persoanele din încăperea, cum este exemplul în care cuvântul „totuși”, ascuns de degetul său și neștiut nici chiar de el, a fost

scris corect pe planșetă.³⁶⁹ Nicio explicație, oricare ar fi aceasta, nu ar putea să se aplice acestui caz; singura ipoteză admisibilă – dacă excludem intervenția puterii unui spirit – este aceea că a fost implicată clarviziunea. Dar savanții nu acceptă existența acestei facultăți, și, dacă, pentru a evita alternativa dezagreabilă de a atribui fenomenele unei surse spiritiste, totuși ne fac o concesie și vorbesc despre clarvedere, este necesar pentru ei fie să accepte explicația cabalistică a acestei înzestrări, fie să reușească ceea ce până acum n-au reușit, și anume, să prezinte o nouă teorie care să se potrivească cu faptele. În plus, dacă de dragul argumentației am accepta că în cazul domnului Crookes este posibil ca cuvântul „totuși” să nu fi fost citit datorită clarvederii, atunci ce mai putem spune despre comunicările mediumnice având un caracter profetic? Oare există vreo teorie a impulsului mediumnic care să poată explica aptitudinea de a prezice evenimente ce se află dincolo de puterea de cunoaștere atât a vorbitorului cât și a ascultătorului? Domnul Cox va trebui să mai încerce.

După cum am afirmat anterior, forța psihică modernă și fluidele oracolelor din Antichitate, fie acestea terestre sau siderale, sunt identice în esență, fiind pur și simplu o forță oarbă. La fel este și aerul. În timpul unui dialog, undele sonore produse de conversația interlocutorilor afectează aceeași masă de aer, totuși aceasta nu implică nicio îndoială cu privire la prezența celor două persoane care vorbesc una cu cealaltă. Oare este mai rezonabil să spunem că, atunci când un agent este utilizat de medium și de „spirit” pentru a comunica, este vorba neapărat doar de o singură inteligență care se manifestă? La fel cum aerul este necesar pentru schimbul reciproc al sunetelor audibile, și anumiți curenți de lumină astrală controlați de o *Inteligență* sunt necesari pentru a genera fenomenele numite spiritiste. Dacă am plasa doi interlocutori în recipientul vidat al unei pompe de aer, presupunând că ar

³⁶⁹ Crookes, *Researches etc.*, p. 96

rămâne în viață, cuvintele lor ar rămâne doar gânduri nearticulate, deoarece nu ar exista un aer care să vibreze și astfel să transmită undele sonore către urechile lor. Dacă vom plasa cel mai puternic medium într-o atmosferă izolatoare, cum ar fi cea creată în jurul lui de un magnetizator puternic, căruia îi sunt foarte cunoscute proprietățile agentului magic, nu va apărea nicio manifestare până când o inteligență opusă mai puternică decât voința magnetizatorului nu va prevala asupra acesteia din urmă și nu va pune capăt inerției astrale.

Plutarh

Anticii făceau perfect distincție între o forță oarbă care acționează spontan și aceeași forță controlată de o inteligență.

Plutarh, preot al lui Apollo, vorbind despre vaporii oracolului care nu erau decât un gaz subteran impregnat cu proprietăți magnetice îmbătătoare, arată că aceștia aveau o natură duală, căci li se adresează folosind următoarele cuvinte: „Cine ești tu, fără un Dumnezeu care te-a creat și care îți dă viață, fără un daimon [spirit] care acționând la comanda lui Dumnezeu te controlează și te guvernează? Tu nu poți face nimic. Tu nu ești *nimic* decât o răsuflare goală.”³⁷⁰ Astfel, fără un suflet sau o inteligență care să o anime, „forța psihică” ar fi de asemenea doar o „răsuflare în van”. Aristotel susține că acest gaz sau emanație astrală care ieșea din interiorul pământului este singura *cauză suficientă* care acționează din interior spre exterior, spre a însufleți toate ființele vii și toate plantele de pe scoarța exterioară. Drept răspuns la scepticii secolului său, Cicero, animat de o justă mânie plină

³⁷⁰ Lucian, *Pharsalia*, Cartea V

de indignare, exclamă: „Și ce poate fi mai divin decât această emanație a pământului care afectează sufletul uman conferindu-i capacitatea de a prezice viitorul? Și mâna timpului, ar putea ea oare să înlăture această virtute? Credeți că vorbiți despre vin sau carne în saramură?”³⁷¹ Cum pot cercetătorii moderni să pretindă că sunt mai înțelepți decât Cicero, atunci când afirmă că această forță eternă s-a evaporat și că izvoarele profetice au secăt?

Toți profeții din Antichitate – ființe senzitive inspirate – se spune că își pronunțau profețiile în aceleași condiții, fie sub influența unui impuls direct al emanației astrale, fie sub acțiunea unui vapor umed care se ridică din pământ. Această materie astrală este cea care servește drept veșmânt temporar sufletelor care se formează în această lumină. Cornelius Agrippa exprimă aceleași idei referitoare la natura acestor fantome, descriindu-le ca fiind umede: „*In spirito turbido HUMIDOQUE*”.³⁷²

Profețiile se realizează în două moduri – în mod conștient, de către magicienii capabili să citească în Lumina Astrală, și în mod inconștient, de către aceia care acționează sub influența a ceea ce numim inspirație. Din această ultimă categorie fac parte profeții biblice și clarvăzătorii moderni în stare de transă. Platon cunoștea atât de bine acest fapt încât spunea următoarele despre asemenea profeți: „niciun om în deplinătatea facultăților sale nu ajunge la adevărul profetic și la inspirație... ci doar atunci când este într-o stare de demență, în urma unei maladii sau a posesiunii...” (de către un daimon sau spirit).³⁷³ „Unii oameni îi numesc pe aceștia profeți, neștiind că ei doar repetă cuvintele altcuiva... și nu ar trebui să fie numiți nicidecum profeți, ci doar transmițători ai unor viziuni și profeții”, adaugă el.

În continuarea argumentației sale, domnul Cox spune:

³⁷¹ *De Divinatio*, Cartea I, cap. 3

³⁷² *De Occulta Philosoph*, p. 355

³⁷³ Platon, *Timaios*, vol. II, p. 563

„spiritiștii cei mai devotați admit practic existența forței psihice, căreia îi dau o denumire foarte inadecvată, și anume, magnetism (cu care nu are nici cea mai mică afinitate), afirmând că spiritele celor morți pot să facă acțiunile care le sunt atribuite doar prin utilizarea magnetismului (și anume a forței psihice a) mediumilor”.³⁷⁴

Și aici apare din nou o neînțelegere cauzată de diversitatea numelor date unor aspecte care pot fi ușor dovedite ca fiind un unic și același compus imponderabil. Deși electricitatea nu a devenit o știință decât în secolul al optsprezecelea, nimeni nu se va hazarda să afirme că această forță nu exista încă de la creația lumii; în plus, suntem în măsură să dovedim că până și evreii din Antichitate o cunoșteau. Totuși, doar faptul că științele exacte nu au făcut această descoperire până în anul 1819, când au arătat relația intimă care există între magnetism și electricitate, nu împiedică în niciun fel ca acești agenți (magnetismul și forța psihică – n.t.) să fie identici. Dacă o bară de fier poate fi înzestrată cu proprietăți magnetice făcând să treacă un curent electric printr-un conductor plasat într-un anumit mod în apropierea acestei bare, de ce să nu acceptăm cu titlul de teorie provizorie faptul că mediumul poate și el să fie un conductor și nimic mai mult în timpul unei ședințe? Oare este neștiințific să spunem că inteligența „forței psihice”, care atrage curenții electrici prin undele eterice folosindu-se de medium ca de un conductor, generează și pune în mișcare magnetismul latent cu care este saturată atmosfera încăperii în care are loc ședința, pentru a produce efectele dorite? Cuvântul magnetism este la fel de bun ca oricare altul, până ce știința nu ne va pune la dispoziție ceva mai mult decât un agent pur ipotetic înzestrat cu proprietăți conjuncturale.

„Domnul Sergeant Cox spune că: diferența dintre susținătorii forței psihice și spiritiști constă în faptul că noi susținem că încă

³⁷⁴ Crookes, *Researches etc.*, p. 101

nu există dovezi suficiente cu privire la existența unui agent de control, altul decât inteligența mediumului, și de asemenea că nu există nici cea mai mică dovadă referitoare la intervenția «spiritelor» celor morți”.³⁷⁵

Suntem perfect de acord cu domnul Cox referitor la absența dovezilor care să susțină ideea că spiritele celor morți acționează în acest caz; dar în ceea ce privește restul, credem că este o deducție interesantă făcută în baza unei „multitudini de fapte”, conform cu domnul Crookes, care remarcă în continuare: „consultându-mi notițele, găsesc... o asemenea supra-abundență de dovezi, o multitudine zdrobitoare de mărturii... încât aș putea umple cu ele mai multe numere ale revistei *Quarterly review*”.³⁷⁶

Iată câteva dintre aceste fapte „de o concludență zdrobitoare”: 1. Mișcarea unor corpuri grele, prin contact, dar fără niciun impuls mecanic; 2. Fenomene de percuție și alte sunete; 3. Modificarea greutateii corpurilor; 4. Mișcarea unor substanțe solide *afla-te la distanță de medium*; 5. Ridicarea în aer a meselor și a scaunelor de la sol, *fără a exista un contact fizic*; 6. LEVITAȚIA FIINȚELOR UMANE;³⁷⁷ 7. „Apariții luminoase”. Domnul Crookes ne spune: „în condițiile cele mai stricte am văzut un corp solid luminos de grosimea și aproape forma unui ou de curcan, care plutea prin

³⁷⁵ Ibid., p. 101

³⁷⁶ Crookes, *Researches etc.*, p. 83

³⁷⁷ În 1854, domnul Foucault, medic eminent și membru al Institutului Francez, unul dintre adversarii lui Gasparin, respingând până și simpla posibilitate a unor asemenea manifestări, scria următoarele cuvinte memorabile: „În ziua în care voi reuși să mișc și un pai prin simpla și unica acțiune a voinței mele, doar atunci voi fi înspăimântat!” Iată o afirmație semnificativă. Aproximativ în același an, domnul Babinet, astronomul, repeta până la sațietate următoarea propoziție în articolul său din revista *Revue de deux mondes*: „Levitația unui corp *fără niciun contact* este la fel de *imposibilă* ca un perpetuum mobile, deoarece în ziua în care va avea loc așa ceva, *lumea se va prăbuși*”. Din fericire nu am văzut încă niciun semn al unui asemenea cataclism, deși există atâtea corpuri care *au levitat*.

cameră fără să facă zgomot, uneori la o asemenea înălțime încât nimeni nu putea ajunge până acolo, nici măcar în vârful picioarelor. Apoi forma cobora lin până la nivelul solului. Formațiunea a fost vizibilă timp de peste zece minute și înainte de a dispărea, a lovit de trei ori în masă făcând un zgomot asemănător celui unui corp solid și dur”.³⁷⁸ (Putem deduce aici că oul avea aceeași natură ca pisica meteorică a domnului Babinet, care este clasificată, împreună cu alte fenomene naturale, în lucrările lui Arago.); 8. Apariția unor mâini, fie luminoase prin ele însele, fie vizibile în lumină naturală; 9. „Scrierea directă” chiar de către aceste mâini luminoase, înzestrate cu inteligență (forța psihică?); 10. „Forme și chipuri de fantome.” În acest exemplu, forța psihică vine dintr-un „colț al încăperii, având forma unei fantome”, ia în mână un acordeon și apoi alunecă prin încăperea cântând la instrument. În tot acest timp, Home, mediumul, a fost sub supraveghere.³⁷⁹ Toate aspectele anterioare au fost observate și testate de domnul Crookes în propria sa casă. Având astfel propria sa dovadă științifică privind autenticitatea fenomenului, a făcut un raport către Societatea Regală din Londra. Și oare a fost primit ca descoperitor al unor fenomene naturale în totalitate inovatoare și de o importanță covârșitoare? Să lăsăm cititorul să-i consulte opera pentru a găsi răspunsul.

Pe lângă aceste farse jucate credulității umane de către „forța psihică”, domnul Crookes mai vorbește și de o altă clasă de fenomene, pe care le numește „cazuri speciale” și care *par* (?) să indice intervenția unei inteligențe „exterioare”.³⁸⁰

„Eram, spune el, cu domnișoara Fox în timp ce aceasta scria prin dicteu automat un mesaj către o persoană prezentă, în timp ce un alt mesaj către o altă persoană era transmis alfabetic (tot de

³⁷⁸ *Researches etc.*, p. 91

³⁷⁹ Ibid., p. 86-97

³⁸⁰ Ibid., p. 94

ea) prin intermediul unor „lovituri ritmice”. În tot acest timp, ea vorbea liniștită cu o a treia persoană pe un subiect complet diferit de celelalte două... În timpul unei ședințe cu domnul Home, o mică bucată de lemn s-a deplasat spre mine pe suprafața mesei, *la lumina zilei*, și mi-a transmis un mesaj prin bătai ritmice pe mână. Eu repetam literele alfabetului și bucățica de lemn îmi atingea mâna atunci când spuneam litera cea bună... toate acestea petrecându-se la distanță de mâinile domnului Home.” La cererea domnului Crookes, aceeași bucată de lemn i-a transmis „un mesaj telegrafic cu ajutorul alfabetului Morse, în același mod, prin bătai pe mână”. (Ideea este că alfabetul Morse le era în întregime necunoscut membrilor asistenței; chiar și însuși domnul Crookes știa foarte puțin despre acesta.) Mai apoi el adaugă: „m-a convins efectiv că la capătul liniei, ORIUNDE SE AFLA ACESTA, se afla un foarte bun operator Morse”.³⁸¹ Ar fi oare o impertinență în cazul de față să-i sugerăm domnului Cox să-l caute pe operatorul respectiv pe proprietatea sa personală – Tărâmul Psihic? Dar aceeași bucată de lemn a făcut chiar și mai mult. Ziua în amiaza mare, în salonul domnului Crookes, i s-a cerut să transmită un mesaj. „... Pe masă se afla un creion și câteva foi de hârtie. Imediat *creionul s-a ridicat cu vârful în jos* și, după ce a avansat prin mișcări sacadate către hârtie, a căzut pe masă. Apoi s-a ridicat din nou și iarăși a căzut pe masă... După trei încercări nereușite, o mică bucățică de lemn (operatorul Morse) care se afla pe masă, *a alunecat către creion și s-a ridicat* câțiva centimetri deasupra mesei. Creionul s-a ridicat și el din nou, *sprijinindu-se de bucățica de lemn*. Împreună, au făcut un efort să scrie pe hârtie. Dar nu au reușit, și atunci au făcut din nou *un alt efort comun*. După a treia încercare, bucățica de lemn a renunțat și *a mers înapoi la locul său*. Creionul a rămas așa cum căzuse pe foaia de hârtie, iar atunci un mesaj alfabetic ne-a transmis: „am încercat

³⁸¹ Ibid., p. 95

să facem ce ne-ați cerut, dar ne-am epuizat *puterile*”.³⁸² Expresia *ne-am epuizat puterile*, cu privire la eforturile inteligente unite ale prietenesei bucăți de lemn și ale creionului, ne-au dat de înțeles că erau prezente *două* forțe psihice.

În toate aceste cazuri, există oare vreo dovadă că agentul director era „inteligența mediumului”? Nouă ni se pare că, dimpotrivă, au existat foarte multe semne că mișcările bucății de lemn și ale creionului erau controlate de spirite „ale celor morți” sau cel puțin ale unor alte entități inteligente nevăzute.

Cu siguranță că, în acest caz, cuvântul *magnetism* explică la fel de puțin ca și termenul *forță psihică*; totuși există mai multe motive pentru a utiliza mai degrabă primul termen decât cel de-al doilea – chiar și simplul fapt că magnetismul *transcendent* sau mesmerismul cauzează fenomene identice ca efect cu cele ale spiritismului. Fenomenul cercului *fermecat* al Baronului Du Potet și al lui Regazzoni contravine la fel de mult legilor acceptate ale fiziologiei ca levitația unei mese legilor filozofiei naturale. În anumite cazuri, mai mulți bărbați puternici au fost adesea incapabili să ridice o masă mică cântărind doar câteva kilograme și au rupt-o în bucăți încercând. În alte cazuri, zece experimentatori, printre care se aflau uneori chiar și academicieni, au fost efectiv incapabili să treacă peste o linie trasată cu cretă pe jos de către Du Potet. La un moment dat, un general rus, binecunoscut pentru scepticismul său, a insistat atât de mult până a căzut la sol pradă unor convulsii violente. În acest caz, fluidul magnetic care opunea o asemenea rezistență era forța psihică a domnului Cox, care făcea ca masa să aibă o greutate supranaturală. Dacă acestea produc aceleași efecte psihologice și fiziologice, avem multe motive să credem că sunt mai mult sau mai puțin identice. Și nu credem că cineva ar putea obiecta la această deducție, oferind totodată motive logice. De altfel, chiar și dacă cineva ar nega aceasta, faptele ar continua

³⁸² Ibid., p. 94

să existe. A existat o vreme când toate Academiiile Creștinătății s-au pus de acord pentru a nega existența unor munți pe Lună; și a mai fost de asemenea o vreme când dacă cineva ar fi avut îndrăzneala să emită ideea că există viață în regiunile superioare ale atmosferei, precum și în adâncimile insondabile ale oceanului, acesta ar fi fost tratat ca un prost sau ca un ignorant.

„Dacă Diavolul afirmă aceasta – atunci este cu siguranță o minciună!”, astfel obișnuia să spună piosul abate Almiguana, într-o discuție cu o „masă spiritistă”. Vom avea în curând dreptul să-i parafrăzăm afirmația, spunând: „Dacă savanții neagă aceasta – este cu siguranță adevărat”.

Capitolul VII

ELEMENTE, ELEMENTALI ȘI ASPECTE ELEMENTARE

„O tu, Mare Cază Primordială, cea mai puțin înțeleasă.”

Alexander Pope

*„De unde vine această dulce speranță, această dorință profundă,
Această tânjire după nemurire?*

De unde această frică ascunsă, această oroare instinctivă

De a cădea în neant? De ce sufletul temător

Se retrage din fața distrugerii?

Este raza divină care strălucește în noi,

Este cerul care ne arată Lumea noastră de Dincolo

Și care face ca eternitatea să devină intimă pentru om.

ETERNITATE! Ce gând plăcut și totuși înfricoșător!”

Addison

„Există și o altă lume care este mai bună.”

Kotzebue, *The Stranger*

După ce am acordat atâta spațiu prezentării opiniilor contradictorii ale savanților în privința anumitor fenomene oculte ale vremii noastre, este just să dăm atenție și speculațiilor alchimiștilor medievali și ale altor oameni iluștri. Aproape fără excepție, savanții Antichității și ai Evului Mediu credeau în doctrinele secrete ale înțelepciunii. Aceste doctrine cuprindeau Alchimia, Cabala caldeo-

iudaică, sistemele ezoterice ale lui Pitagora și ale Magilor antici și acelea ale filozofilor și teurgilor platonicieni târzii. Ne propunem să vorbim în paginile următoare și despre gimnozofiștii indieni și astrologii caldeeni. Nu trebuie deloc să neglijăm expunerea marilor adevăruri subiacente religiilor neînțelese din trecut. Cele patru elemente ale strămoșilor noștri, pământul, aerul, apa și focul, conțin pentru cel ce studiază alchimia și psihologia antică – sau, cum este numită acum, *magia* – multe aspecte la care filozofia noastră nu a visat niciodată. Să nu uităm că ceea ce Biserica numește acum *necromanție*, iar credincioșii moderni, *spiritism*, practică ce include evocarea spiritelor plecate din lumea fizică, este o știință care, din cea mai îndepărtată Antichitate, a fost aproape universal răspândită pe suprafața pământului.

ATRAȚIA ȘI RESPINGEREA SUNT UNIVERSALE ÎN TOATE REGNURILE NATURII

Deși nu este nici alchimist, nici magician sau astrolog, ci doar un mare filozof, Henry More de la Universitatea Cambridge – un om cu o reputație universală – poate fi considerat un ager logician, om de știință și metafizician. A crezut cu fermitate în vrăjitorie întreaga sa viață. Credința sa în nemurire și argumentele sale abile pentru a demonstra supraviețuirea Spiritului omului după moarte sunt toate bazate pe sistemul pitagoreic, adoptat de Cardano, Van Helmont și alți mistici. Spiritul infinit și necreat, pe care în mod obișnuit îl numim Dumnezeu, o substanță de cea mai înaltă virtute și excelență, a produs totul prin *cauzalitate emanativă*. Astfel, Dumnezeu este substanța primară, iar restul – substanța secundară; chiar dacă cea dintâi a creat materia și a înzestrat-o cu puterea de a se mișca pe sine, cu toate acestea, ea, substanța primară, rămâne totuși cauza acestei mișcări, precum și a materiei înseși; totuși, avem dreptate când spunem că materia se mișcă pe ea însăși.

„Am putea să definim acest gen de spirit despre care vorbim ca o substanță insesizabilă, care se poate mișca, pătrunde, contracta și dilata pe ea însăși, și poate de asemenea pătrunde, mișca și modifica materia”,³⁸³ care este a treia emanație. More credea cu tărie în apariții (fantomе) și susținea energic teoria individualității fiecărui suflet, ale cărui „personalitate, memorie și conștiință vor subzista cu siguranță în starea viitoare”. El împărțea Spiritul Astral al omului după ieșirea sa din trup în două entități distincte: vehiculul „aerian” și vehiculul „eterat”. În timpul în care un om dezîncarnat se mișcă în veșmântul său aerian, el este supus Sortii, adică răului și tentației, este atașat de interesele sale terestre și, în consecință, nu este cu totul pur. Doar atunci când își părăsește această haină a sferelor mai grosiere și devine eterat este sigur de nemurirea lui. „Căci ce umbră ar putea să producă acest corp (vehiculul eterat), care este lumină pură și transparentă? Și prin urmare oracolul se împlinește atunci când Sufletul ascensionează până la acea condiție pe care deja am descris-o, singura în care este de neatins de către destin și mortalitate.” More își încheie lucrarea afirmând că această condiție transcendentă și de o puritate divină constituia singurul țel al pitagoreicilor.

Despre scepticii vremii sale vorbește cu dispreț și severitate. Vorbind de Scot, Adie și Webster îi numește „noii noștri sfinți inspirați... avocați dedicați ai vrăjitoarelor, care în mod nebunesc și temerar, în ciuda bunului-simț și a oricărei rațiuni, contrar cunoștințelor din vechime, contrar interpretărilor și chiar contrar Scripturii, îl scoteau pe însuși Samuel din scenă, înlocuindu-l cu un biet ticălos. Cui ar trebui să-i dăm crezare, Scripturii sau acestor bufoni umflați doar cu ignoranță, vanitate și neîncredere stupidă? Fiecare să judece pentru el”, adaugă More.

Ce limbaj ar fi folosit acest mistic eminent pentru a-i combate pe scepticii noștri din secolul al XIX-lea?

³⁸³ *Antidote*, lib. I, cap. 4

Descartes, chiar dacă avea cultul materiei, a fost unul dintre cei mai devotați maeștri ai doctrinei magnetice și, până la un anumit punct, al alchimiei. Sistemul fizicii sale seamănă mult cu acela al altor mari filozofi. Spațiul, care este infinit, este compus sau mai curând umplut de o materie fluidă elementară și este unica sursă a întregii vieți, inclusiv a tuturor sferelor cerești pe care le menține în mișcare perpetuă. Fluxurile magnetice ale lui Mesmer sunt deghizate de el în vortexuri carteziene, ambele fiind bazate pe același principiu. Ennemoser îndrăznește să spună că acestea două au mai multe în comun „decât își închipuie cei care nu au studiat subiectul cu atenție”.³⁸⁴

Apreciatul filozof Pierre Poiret Naude a fost cel mai înflăcărat apărător al doctrinei magnetismului ocult și unul dintre primii săi propovăduitori, în 1679.³⁸⁵ Filozofia magico-teozofică este apărută pe larg în lucrările sale.

Celebrul doctor Hufeland a scris o carte despre magie³⁸⁶, în care propune teoria simpatiei magnetice universale între oameni, animale, plante și chiar minerale. El confirmă mărturia lui Campanella, a lui Van Helmont, a lui Servius în ceea ce privește simpatia care există între diferitele părți ale trupului, precum și între toate părțile corpurilor organice și chiar anorganice.

Aceasta este de asemenea și doctrina lui Tenzel Wirdig. O găsim în lucrările sale, expusă cu mult mai multă claritate, logică și vigoare decât în cele ale altor autori mistici care au tratat același subiect. În faimosul său tratat *The New Spiritual Medicine*, el demonstrează, pe terenul recent descoperitei legi a atracției și respingerii universale – numită astăzi „gravitație” –, că întreaga natură este *însuflită*. Wirdig numește această simpatie magnetică „acordul spiritelor”. Fiecare obiect este atras către cele cu care se

³⁸⁴ *History of Magic*, vol. II, p. 272

³⁸⁵ *Apologie pour tous les grands personnages fausement accusés de magie*

³⁸⁶ Berlin, 1817, *Nova Medicina Spirituum*, 1675

aseamănă și converge spre naturile care i se potrivesc. Din această simpatie și antipatie se naște o mișcare constantă în întreaga lume și în toate părțile ei, precum și o comuniune neîntreruptă între cer și pământ, care produce armonia universală. Fiecare lucru trăiește și moare prin magnetism; un lucru afectează alt lucru, chiar la distanțe mari, și „congenerii” săi pot fi influențați în orice clipă, fie în direcția sănătății, fie a bolii, prin puterea acestei simpatii, în ciuda spațiului care îi separă. „Hufeland”, spune Ennemoser, „vorbește despre o excrescență care a fost tăiată de pe spatele unui hamal, și care, atunci când hamalul a murit, a murit și ea, căzând din poziția ei artificială.”³⁸⁷ Părul de pe o bucată de piele, luat de pe capul unei persoane vii, a încărunțit în același timp cu cel de pe capul de pe care a fost prelevat.”

Kepler, precursorul lui Newton în privința multor mari adevăruri și chiar în ceea ce privește gravitația universală, pe care o atribuia cu foarte multă dreptate atracției magnetice, cu toate că numea astrologia „fiica nebună a unei mame mult mai înțelepte” – astronomia –, împărtășea credința că spiritele stelelor reprezintă „inteligente”. *El credea cu tărie că fiecare planetă este sediul unui principiu inteligent și că toate sunt locuite de ființe spirituale, care exercită influențe asupra altor ființe ce locuiesc în sfere materiale, mai groșiere decât ale lor, în special pe pământul nostru.*³⁸⁸ La fel cum influențele spirituale stelare ale lui Kepler au fost înlocuite de către vortexurile mai materialistului Descartes – pe care tendințele sale atee nu l-au împiedicat să creadă că a găsit un

³⁸⁷ Sensul acestei fraze este ambiguu, atât în original cât și în traducerea în limba spaniolă, iar traducătorul francez a ales să elimine cu totul această frază datorită ambiguității sale (n.t.).

³⁸⁸ Ar fi inutil și prea lung să apărăm aici teoria lui Kepler referitoare la relațiile dintre cele cinci solide regulate ale geometriei și mărimile orbitelor celor cinci planete principale, teorie pe care profesorul Draper, în *Conflict*, a ridiculizat-o. Există multe teorii antice cărora li s-a făcut dreptate prin descoperirile moderne. În ceea ce le privește pe celelalte, va trebui să se aștepte momentul potrivit.

Battista Porta - Tratatul
despre magie naturală

regim care să-i prelungească viața cu cinci sute de ani sau chiar mai mult –, la fel de bine și vortexurile și teoriile astronomice ale acestuia din urmă vor putea într-o bună zi să fie înlocuite de curenți magnetici *inteligenți*, dirijați de *Anima Mundi*. Battista della Porta, învățatul filozof italian, în ciuda eforturilor sale de a arăta lumii lipsa de fundament a acuzelor că magia ar fi superstiție și vrăjitorie, a primit din partea criticilor ulteriori un tratament la fel de nedrept ca și cel aplicat colegilor săi. Acest celebru alchimist a lăsat o lucrare despre *Magia Naturală*, în care consideră *Sufletul Lumii* ca fiind fundamentul oricăror fenomene oculte posibile, care unește între ele toate câte există. El arată că *Lumina Astrală* acționează în armonie și simpatie cu natura întreagă; că din esența sa sunt formate spiritele noastre; și că, acționând la unison cu sursa-mamă, corpurile noastre siderale sunt capabile să realizeze minuni magice. Întregul secret rezidă în cunoașterea de către noi a elementelor înrudite. Credea în „piatra filozofală”, cu privire la care lumea are o atât de înaltă considerație, pe care toate epocile au lăudat-o și pe care unii *au și descoperit-o, în mod fericit*”. În final, el prezintă multe indicii valoroase referitoare la „semnificația sa spirituală”. În 1643 a apărut în rândul misticilor un călugăr, Părintele Kircher, care preda o filozofie completă a magnetismului universal. Numeroasele sale lucrări³⁸⁹ îmbrățișează multe dintre subiectele atinse în treacăt

de Paracelsus. Definiția pe care o dă magnetismului este foarte originală, căci contrazice teoria lui Gilbert, care spunea că pământul este un magnet gigantic. El afirmă că, deși fiecare particulă de materie și chiar intangibilele „forțe” invizibile sunt magnetice, ele nu constituie prin ele însele un magnet. *Nu există decât un singur MAGNET în Univers, și de la el provine magnetizarea a tot ceea ce există*. Acest magnet este, desigur, ceea ce cabaliștii numesc Soarele central Spiritual, sau Dumnezeu. Soarele, luna, planetele și stelele sunt, spune el, eminamente magnetice; dar ele au devenit astfel prin inducție, trăind în fluidul magnetic universal – *Lumina Spirituală*. El demonstrează misterioasa simpatie care există între corpurile celor trei regnuri principale ale naturii și își susține demonstrația cu un număr uluitor de exemple. Un mare număr dintre acestea au fost verificate de către naturaliști, dar sunt și altele, mult mai numeroase, care au rămas neautentificate; ele sunt negate, conform politicii tradiționale și logicii foarte echivoce a oamenilor noștri de știință. De exemplu, el arată că există o diferență între magnetismul mineral și zoo-magnetism, sau magnetismul animal. Demonstrează aceasta prin faptul că, în afară de magnetită, toate mineralele sunt magnetizate de către o forță mai înaltă, cea a magnetismului animal, acest magnetism primindu-și puterea prin emanație directă de la cauza primordială, Creatorul. Un ac poate fi magnetizat dacă este doar ținut în mână de cineva cu voință puternică, iar chihlimbarul își dezvoltă cel mai mult puterile atunci când este frecat de mâna omului, mai mult decât de orice alt obiect; așadar, omul poate să-și transfere propria vitalitate și, până la un anumit punct, să anime obiecte anorganice. Aceasta, „în ochii celor proști, reprezintă vrăjitorie”. „Soarele este cel mai magnetic dintre toate corpurile”, spune Kircher, anticipând astfel teoria generalului Pleasonton. „Filozofii antici nu au contestat niciodată acest fapt, ci au înțeles dintru început că emanațiile soarelui leagă de el toate câte există și că transferă această putere unificatoare la tot ceea ce cade sub razele sale directe.”

³⁸⁹ Athanasius Kircher, *Magnes sive de arte magnetici, opus tripartitum*, Coloniae, 1654

Ca o dovadă a acestui fapt dă exemplul unui număr de plante care sunt în mod deosebit atrase de către soare, iar altele de lună, arătând simpatia lor irezistibilă față de el, urmându-i traiectoria pe cer. Planta cunoscută sub numele de *Githymal*³⁹⁰ își urmează cu fidelitate stăpânul, chiar și atunci când ceața îl face invizibil. Acacia își deschide petalele la răsăritul lui și le închide la apus. La fel, lotusul egiptean și floarea-soarelui. Mătrăguna manifestă aceeași predilecție pentru lună.

Ca exemple de antipatii și simpatii ale plantelor, citează aversiunea pe care vița-de-vie o manifestă față de varză și prietenia ei pentru măsline; iubirea pe care piciorul- cocoșului o are pentru lotus și ruta pentru smochin. Antipatia care există uneori chiar și între substanțele asemănătoare este clar demonstrată în cazul rodiului mexican, ai cărui lăstari, atunci când sunt tăiați în bucăți, se resping cu „o ferocitate extraordinară”.

Kircher explică fiecare sentiment din natura umană ca fiind un rezultat al transformărilor condiției noastre magnetice. Mânia, gelozia, prietenia, iubirea și ura sunt toate modificări ale atmosferei magnetice care se dezvoltă în noi și care emană constant de la noi. Iubirea este dintre cele mai variabile, de aceea aspectele sale sunt nenumărate. Iubirea spirituală, a unei mame pentru copilul ei, a unui artist pentru arta sa, iubirea ca prietenie pură, sunt toate manifestări pur magnetice de simpatie între două naturi de același gen. *Magnetismul iubirii pure este sursa tuturor lucrurilor și ființelor create*. În accepțiunea sa ordinară, iubirea între două sexe este precum electricitatea, și el o numește *amor febris species*, „febra speciilor”. Există două feluri de atracție magnetică – simpatia și fascinația; una sănătoasă și naturală, cealaltă rea și împotriva naturii. Acesteia din urmă, fascinației, trebuie să-i atribuim puterea broaștei râioase veninoase care, doar deschizându-și gura, forțează reptila sau insecta care trece să se arunce înăuntru

³⁹⁰ Lib, III, p. 643

spre pierzania ei. Căprioara, precum și alte animale mai mici, sunt atrase de respirația șarpelui boa și sunt determinate în mod irezistibil să intre în raza lui de acțiune. Peștele electric, torpila, respinge brațul omului cu un șoc electric care îl amortizează pentru o vreme. Pentru ca un om să exercite o putere asemănătoare într-un scop binefăcător trebuie să îndeplinească trei condiții: 1. noblețea sufletului; 2. voință puternică și facultate imaginativă; 3. un subiect mai slab decât magnetizatorul; altfel, cel dintâi va rezista. Un om liber de poftele lumești și de atracția simțurilor poate să vindece astfel și cea mai „incurabilă” dintre boli, și viziunea lui poate să devină clară și profetică.

Un exemplu curios al acestei atracții universale dintre toate corpurile sistemului planetar și tot ceea ce se află în relație cu ele, organic sau anorganic, este menționat într-o surprinzătoare carte veche din secolul al XVII-lea. Ea conține notele de călătorie și raportul oficial adresat Regelui Franței de către ambasadurul său, Simon de la Loubère, referitor la ceea ce văzuse din regatul Siamului. „În Siam”, spune el, „există două tipuri de pești de apă dulce, care sunt numiți *pal-aut* și *pla-cadi*. Odată ce sunt sărați și plasați întregi în oală, sunt văzuți cum urmează exact mișcările fluxului și refluxului mării, ridicându-se sau coborând în recipient pe măsură ce fluxul urcă și coboară”³⁹¹. De la Loubère a făcut mult timp experimente de genul acesta pe acești pești, împreună cu un inginer al guvernului, pe nume Vincent, și în consecință atestă și certifică cu întreaga autoritate acest fapt, care la început a fost respins ca simplă fabulă. Această misterioasă atracție este atât de puternică, încât ea se exercită asupra peștilor și după ce putrezesc cu totul și se fac bucăți.

³⁹¹ *Notes from a New Historical Relation of the Kingdom of Siam*, autor de la Loubère, ambasadur al Franței în Siam între anii 1687-1688. Ediția 1692.

FENOMENELE PSIHICE DEPIND DE ÎMPREJURIMILE FIZICE

Explicația naturii ar trebui să fie căutată mai ales în acele țări care nu au fost binecuvântate de civilizație, și tot acolo ar trebui să observăm efectele acelei puteri subtile pe care filozofii antici o numeau „Sufletul Lumii”.

Doar în Orient și în imensele deșerturi neexplorate ale Africii cercetătorul în psihologie găsește o hrană abundentă pentru sufletul său înfometat de adevăr. Motivul pentru aceasta este evident. Atmosfera centrelor populate este fizic viciată de către fumul și vaporii greu mirositori ai uzinelor, de către mașinile cu aburi, căile ferate și vapoarele cu abur; și mai ales de urâtele emanații ale celor vii și celor morți. Natura, asemenea omului, este dependentă de anumite condiții pentru a putea funcționa, iar puternicul său suflu, ca să zicem așa, poate fi ușor afectat, jenat, împiedicat, iar corelația forțelor ei poate fi distrusă într-un anumit punct, ca și cum ar fi o ființă umană. Atât climatul, cât și influențele oculte percepute zilnic nu doar modifică natura fizio-psihologică a omului, ci alterează chiar și constituirea așa-numitei materii anorganice într-un grad neconștientizat încă pe deplin de către știința europeană. Astfel, *Medical and Surgical Journal* din Londra îi sfătuiește pe chirurghi să nu aducă bisturie la Calcutta pentru că experiența a arătat că oțelul englez nu rezistă la atmosfera din India; la fel cum un set de chei englezești sau americane se acoperă de rugină la patruzeci și opt de ore după ce sunt duse în Egipt, în timp ce obiectele din oțel indigen rămân neoxidate.

S-a constatat de asemenea că un șaman din Siberia care a oferit dovezi uluitoare ale puterilor sale oculte în rândul nativilor săi ciukci, este lipsit, fie cu totul, fie doar parțial, de astfel de puteri când ajunge în poluata și cețoasă Londră. Este organismul uman mai puțin sensibil la influențele climaterice decât o bucată de oțel? Dacă nu, de

ce să fim circumspecți la mărturiile călătorilor care este posibil să-l fi văzut pe șaman, zi după zi, etalând fenomene de un caracter cu totul surprinzător în țara sa de baștină și să negăm posibilitatea unor asemenea puteri și asemenea fenomene, doar pentru că nu poate să facă la fel de multe lucruri la Londra sau la Paris? În conferința sa despre *Artele pierdute*, Wendell Phillips dovedește că, dincolo de faptul că o schimbare a climatului influențează natura psihologică a omului, orientalii au simțuri fizice mult mai acute decât europenii.

„Vopsitorii francezi din Lyon, care nu pot fi depășiți în măiestria lor”, spune el, „au o teorie că există o anumită nuanță delicată de albastru, pe care europenii *nu o pot vedea*. Și în Cașmir, tinerele fete care fac șaluri ce valorează 30.000 de dolari unul, îi vor arăta (vopsitorului lyonez) trei sute de culori distincte pe care acesta nu numai că nu le poate reproduce, dar *nici măcar nu le poate distinge*.” Dacă există o diferență așa de mare între acuitatea simțurilor externe la două rase, de ce situația nu ar fi similară și în privința puterilor lor psihologice? Mai mult, ochiul unei fete din Cașmir este capabil să vadă *în mod obiectiv* o culoare care există, dar care, nefiind perceptibilă pentru un european, este ca și inexistentă pentru el. De ce să refuzăm atunci să admitem că anumite organisme înzestrate în mod deosebit, despre care se crede că dețin acea facultate misterioasă denumită *vedere secundă*, văd imaginile respective la fel de obiectiv cum vede fata culorile; și că, în consecință, aceste imagini, în loc să fie simple halucinații subiective create de imaginație, sunt, din contră, reflexii ale unor lucruri și persoane reale, imprimate în eterul astral, așa cum se explică în filozofia antică a Oracolelor Caldeene și cum este expus

Șaman siberian

de către inventatori moderni ca Babbage, Jevons și autorii cărții *Unseen Universe?*

„Trei spirite îl animă pe om și-l fac să acționeze”, spunea Paracelsus; „trei lumi își varsă razele asupra sa; dar toate trei o fac doar în calitate de imagine și ecou al unuia și aceluiași principiu constructor și unificator. Primul este spiritul elementelor (trupul terestru și forța vitală în condiția sa grosieră); al doilea, spiritul astrelor (corpul sideral sau astral, Sufletul); al treilea este Spiritul Divin (*Augoeides*).” Trupul nostru fiind în posesia „stofei terestre primitive”, cum spune Paracelsus, putem să acceptăm de bună-voie tendința oamenilor de știință moderni „de a considera procesele vieții animale și vegetale ca fiind exclusiv fizice și chimice”. Această teorie coroborează aserțiunile filozofilor Antichității și ai Bibliei mozaice că trupurile noastre sunt făcute din țărâna pământului și că acolo se vor întoarce. Dar să nu uităm că zicala „Ești țărână și în țărână te vei întoarce” nu se referea la Suflet.

Omul este o mică lume, un microcosmos în interiorul Marelui Univers. Ca un fetus, este suspendat de cele trei spirite ale sale în matricea macrocosmosului; și, în timp ce trupul său terestru este în simpatie constantă cu pământul, mama sa, Sufletul său astral trăiește la unison cu *Anima Mundi* siderală. El este în ea așa cum ea este în el, căci elementul care pătrunde totul umple întregul spațiu și este, el însuși, spațiul fără de margini și infinit. În ceea ce privește cel de-al treilea spirit al său, cel divin, nu este el doar o rază infinitezimală, una dintre nenumăratele radiații provenind direct de la Cauza cea mai Înaltă – Lumina spirituală a Lumii? Aceasta este trinitatea naturii organice și anorganice – spiritualul și fizicul, care sunt trei în unul și despre care Proclus spune că „Prima monadă este Zeul Etern, a doua, eternitatea, a treia, paradigma sau structura Universului”; cele trei constituie Triada Inteligenței. Orice lucru din acest univers vizibil decurge din această Triadă și este el însuși o triadă microcosmică. Ele se mișcă deci într-o maiestuoasă procesiune, în câmpul eternității, în

jurul soarelui spiritual, așa cum, în sistemul heliocentric, corpurile celeste se mișcă în jurul sorilor vizibili. *Monada* lui Pitagora, care trăiește „în solitudine și în tenebre”, poate rămâne etern invizibilă pe acest pământ, impalpabilă și nedemonstrabilă de către știința experimentală. În același timp, universul întreg va gravita în jurul ei cum a făcut de la „începuturile timpurilor”, și în fiecare secundă omul și atomul se apropie din ce în ce mai mult de acest moment solemn, în eternitate, unde Prezența Invizibilă se va revela vederii lor spirituale. Atunci când fiecare particulă de materie, chiar și cea mai sublimată, va fi respinsă de forma ce constituie ultima verigă a lanțului dublei evoluții, care, de-a lungul a milioane de secole de transformări succesive a făcut ca entitatea să evolueze, și când aceasta se va găsi reînălțată în esența sa spirituală, identică cu cea a Creatorului său, atunci acest atom organic, impalpabil cândva, își va încheia drumul, iar fiii lui Dumnezeu vor sărbători din nou întoarcerea călătorului, cu „strigăte de bucurie”.

„Omul”, afirmă Van Helmont, „este oglinda Universului, și natura sa triplă se află în relație cu toate câte există.” Voința Creatorului, prin care s-au făcut toate câte există și de la care s-a primit primul impuls, este proprietatea fiecărei ființe vii. Omul, înzestrat cu o spiritualitate suplimentară, deține, pe planeta noastră, cea mai mare parte din aceasta. De proporția materiei care există în el depinde gradul mai mare sau mai mic al aptitudinii sale de a-și exersa facultatea magică, cu mai mult sau mai puțin succes. Împărtășind această putere divină cu fiecare atom anorganic, el o exercită de-a lungul vieții în mod conștient sau inconștient. În primul caz, atunci când este în deplinătatea forțelor sale, va fi maestru, și *magnale magnum* (*Sufletul Universal*) va fi condus și ghidat de către el. În cazul animalelor, plantelor, mineralelor și chiar al mediei umanității, acest fluid eterat care penetrează toate lucrurile și ființele, neîntâmpinând rezistență și fiind lăsat în voia lui, le mișcă așa cum îi dictează impulsul. Fiecare ființă umană din această sferă sublunară este constituită din *magnale magnum*, cu care

este înrudită. Omul deține o putere celestă dublă și se află în alianță cu Cerul. Această putere nu se găsește doar în omul exterior, ci, într-un anumit grad, și la animale și, posibil, în orice altceva, căci toate lucrurile și ființele din Univers sunt în relație unele cu celelalte; sau, cel puțin, Dumnezeu este în orice lucru sau ființă, cum au observat anticii cu o exactitate care merită admirația noastră. Trebuie ca forța magică să se trezească în omul exterior la fel de bine ca în omul interior. Și dacă numim acest lucru putere magică, doar ignoranții vor fi speriați de această expresie. Dar, dacă preferăm, putem să spunem că este o putere spirituală – *spirituale robur vocitaveris*. O putere asemănătoare există deci în omul interior. Însă, cum există o anumită relație între omul interior și omul exterior, această forță trebuie să fie difuzată în omul întreg.”³⁹²

OBSERVAȚII ÎN SIAM

Într-o descriere detaliată a riturilor religioase, a vieții monastice și a superstițiilor siamezilor, de la Loubère citează, între altele, uluitoarea putere pe care o dețin *talapoin*-ii (călugări, sau oamenii sfinți ai lui Buddha) asupra animalelor sălbatice. „Un *talapoin* din Siam”, spune el, „va petrece săptămâni întregi în păduri stufoase, sub un mic adăpost de ramuri și frunze de palmier, fără să facă niciodată foc noaptea pentru a îndepărta fiarele sălbatice, cum fac toți cei care călătoresc prin pădurile acestei țări.” Oamenii consideră că este un miracol faptul că *talapoin*-ii nu sunt niciodată devorați. Tigrii, elefanții și rinocerii – de care este plină țara – îi respectă; călători aflați la adăpost în loc sigur au văzut adesea cum animalele sălbatice lingeau mâinile și picioarele acestor *talapoin* în timp ce ei dormeau. „Toți se folosesc de magie”, adaugă gentilomul francez, „și cred că întreaga natură este animată (însuflețită)”³⁹³.

³⁹² Baptist Van Helmont, *Opera Omnia*, 1682, p. 720 și altele

³⁹³ De la Loubère, *Notes etc.* (v. ante), p. 115

Cred în geniile tutelare.” Dar ceea ce părea să-l șocheze cel mai mult pe autor era ideea care prevala la siamezi, „că tot ceea ce omul a fost în timpul vieții sale trupești va fi și după moartea lui”. „Când tătarii, care stăpânesc acum în China”, remarcă de la Loubère, „au vrut să-i constrângă pe chinezi să-și radă capul, după moda tătarească, mai mulți dintre ei au preferat să moară decât, spuneau ei, să apară în fața strămoșilor lor din lumea cealaltă fără păr; își imaginau că astfel își rad și părul sufletului lor”³⁹⁴. Dar, ceea ce e cu totul eronat”, adaugă ambasadorul, „în această opinie absurdă, este că orientalii îi atribuie sufletului, mai mult decât oricare altă formă, pe cea umană.” Fără să le spună cititorilor care este forma pe care acești orientali obtuzi ar trebui să le-o atribuie sufletelor dezîncarnate, de la Loubère continuă să-și verse amarul pe acești „sălbatici”. În cele din urmă, atacă memoria fostului rege al Siamului, tatăl celui la a cărui curte a fost trimis, acuzându-l că ar fi cheltuit în mod nechibzuit peste două milioane de livre în căutarea pietrei filozofale. „Chinezii”, spune el, „considerați de altfel atât de înțelepți, au avut timp de trei sau patru mii de ani nebunia de a crede în existența unui remediu universal și de a căuta acest remediu, prin care speră să se elibereze de necesitatea morții. Ei se bazează pe niște tradiții nebunești, care fac referire la câteva *rare* persoane, despre care se spune că au produs aur și că au trăit timp de mai multe secole; chinezii, siamezii și alți orientali cred cu tărie în existența anumitor persoane care au descoperit cum să devină nemuritoare, fie la modul absolut, fie în asemenea măsură încât să nu poată muri decât printr-o moarte violentă.”³⁹⁵ Aceștia menționează câteva persoane care s-au retras departe de ochii lumii pentru a se bucura de o viață liberă și liniștită și povestesc minunății despre cunoștințele acestor prețiși nemuritori.”

³⁹⁴ Ibidem, p. 120

³⁹⁵ Ibid., p. 63

Dacă Descartes, renumitul savant francez, a putut, în sânul civilizației, să creadă cu tărie în găsirea acestui remediu universal și în faptul că dacă ar fi reușit să-l procure ar fi trăit cel puțin cinci sute de ani, de ce orientalii nu ar avea dreptul să aibă aceeași credință? Problema capitală a vieții și a morții încă nu a fost rezolvată de către fiziologii occidentali. Chiar somnul este un fenomen ale cărui cauze suscită opinii extrem de divergente. Cum pot ei atunci să pretindă atribuirea de limite posibilului și definirea imposibilului?

MUZICA ÎN AFECȚIUNILE NERVOASE

Din timpurile cele mai îndepărtate, filozofii au confirmat puterea excepțională a muzicii asupra anumitor boli, în special asupra acelor de natură nervoasă. Kircher o recomandă, după ce a perceput efecte benefice asupra lui însuși, și dă o descriere detaliată a instrumentului de care s-a folosit. Este vorba de o muzicuță compusă din cinci păhărele de sticlă, aranjate în șir. Două dintre ele conțineau două feluri de vin, al treilea rachiu, al patrulea ulei și al cincilea apă. Din ele reușea să scoată cinci sunete melodioase, frecând pur și simplu cu degetele marginile paharelor. Sunetul are o proprietate de atracție; alungă răul care caută să se amestece cu undele sonore, și ambele reunite dispar în spațiu. Asclepiades folosea muzica în același scop, în urmă cu aproximativ douăzeci de secole; sufla într-o trompetă pentru a vindeca sciatica, și sunetele sale prelungite făceau să palpitate fibrele nervilor, suferința cedând invariabil. Democrit afirma la rândul său că multe boli pot fi vindecate prin sunetele armonioase ale unui flaut. Mesmer folosea aceeași muzicuță descrisă de Kircher pentru curele sale magnetice. Celebrul scoțian Maxwell s-a oferit să demonstreze mai multor facultăți de medicină că, prin intermediul anumitor procedee magnetice de care dispunea, putea să vindece nu contează ce boală declarată incurabilă, precum

epilepsia, impotența, alienarea mentală, infirmitatea, hidropizia și febrele cele mai rebele.³⁹⁶

Probabil fiecare își va aminti în legătură cu acest subiect bine cunoscuta povestire despre exorcizarea „spiritului rău de la Dumnezeu” care îl obseda pe Saul. Ea sună astfel: „Iar când duhul cel trimis de Dumnezeu era peste Saul, David lua harpa și cânta, și lui Saul îi era mai ușor și mai bine, și duhul cel rău se depărta de el.”³⁹⁷

Maxwell, în *Medicina Magnetica*, expune următoarele propoziții, care sunt conținute și în doctrinele alchimistilor și cabaliștilor.

„Ceea ce oamenii numesc Sufletul Lumii este o viață, asemenea focului, spirituală, ușoară, luminoasă și eterată, ca lumina însăși. Este un spirit de viață peste tot, și peste tot este la fel... Orice materie este lipsită de acțiune, dacă nu este animată de acest spirit. El menține tot ce există în condiția sa particulară. Îl găsim în natură, liber de orice piedică, și cel ce știe cum să-l unească cu un corp cu proprietăți armonizatoare, deține o comoară mai valoroasă decât orice altă bogăție.

SUFLETUL LUMII ȘI POTENȚIALITĂȚILE SALE

„Acest Spirit este legătura comună a tuturor zonelor pământului și trăiește prin și în toate – *adest in mundo quid commune omnibus mextis, in quo ipsa permanent.*” „Cel ce cunoaște acest Spirit de viață Universal și aplicațiile sale poate evita orice rău.”³⁹⁸ „Dacă știi să folosești puterea acestui Spirit asupra unui corp anume, vei împlini misterele magiei.” „Cel care știe să acționeze asupra oamenilor prin intermediul acestui Spirit Universal poate să vindece toate relele, iar aceasta indiferent de distanță.”³⁹⁹ „Cel ce

³⁹⁶ V. Conf, XIII, 1. C. in praefatione

³⁹⁷ 1 Regi, 16, 23

³⁹⁸ Aphorisms, 22

³⁹⁹ Ibidem, p. 69

va reuși să-și fortifice Spiritul prin Spiritul Universal *va continua să trăiască în eternitate.*"⁴⁰⁰

„Există un amestec de Spirite sau de emanații chiar atunci când sunt separate și depărtate unele de celelalte. Și ce este acest amestec? Este o vărsare eternă și neîncetată de raze dintr-un corp în altul.

„Totuși”, spune Maxwell, „nu este *lipsit de pericol* să vorbim despre aceste aspecte, căci se pot petrece multe abuzuri abominabile.”

Să vedem acum care sunt abuzurile de putere magnetică la anumiți mediumi vindecători.

Arta vindecării, pentru a merita acest nume, cere credință din partea pacientului sau o sănătate robustă, unită cu o voință puternică, din partea operatorului. *Cu răbdare și credință, ne putem vindeca de aproape orice dispoziție morbidă.* Mormântul unui sfânt, o relicvă sacră, un talisman, o bucată de hârtie sau o țesătură, pe care presupusul vindecător a avut-o în mână, un elixir, o penitență sau o ceremonie, impunerea mâinilor sau câteva cuvinte pronunțate într-un mod impresionant, toate acestea pot avea efect. Este o problemă de temperament, imaginație, autovindecare. În mii de cazuri, vindecările puse pe seama medicului, preotului sau relicvei sunt pur și simplu rezultatul voinței inconștiente a bolnavului. Femeia ce suferea de pierdere de sânge, care se târa în mulțime pentru a atinge mantia lui Iisus, a fost asigurată că „credința ei a vindecat-o”.

Influența minții asupra trupului este așa de puternică încât dintotdeauna a realizat miracole.

„Câte vindecări nesperate, subite și miraculoase au fost realizate prin imaginație”, spune Salverte. Cărțile noastre de medicină sunt pline de fapte de această natură, care ar putea ușor să treacă drept miracole.⁴⁰¹

⁴⁰⁰ Ibidem, p. 70

⁴⁰¹ *Philosophie des Sciences Occultes* („Filozofia științelor oculte”)

VINDECAREA PRIN ATINGERE ȘI VINDECĂTORI

Dar ce se petrece dacă pacientul nu are credință? Dacă din punct de vedere fizic el este negativ și receptiv, iar vindecătorul este puternic, sănătos, pozitiv, hotărât, boala poate să fie eliminată prin voința imperioasă a operatorului, care, conștient sau inconștient, își fortifică puterile prin Spiritul Universal al naturii, pe care îl atrage către el și restabilește echilibrul în aura bolnavului. Fie că se folosește de un crucifix, cum făcea Gassner, fie că-și impune mâinile și „voința” – asemenea zuavului francez Jacob, asemenea celebrului american Newton, care a vindecat mai multe mii de bolnavi, precum și asemenea multor alora, sau chiar asemenea lui Iisus și a unor apostoli –, vindecarea se poate realiza printr-un cuvânt sau o comandă. În toate aceste cazuri, procesul este același.

În toate aceste situații, vindecarea este radicală și reală, fără efecte secundare neplăcute. Dar, atunci când cineva este bolnav și încearcă să vindece, nu doar că nu reușește, ci adesea își transmite afecțiunea către pacient și îl privează și de restul de putere pe care acesta îl mai avea. Regele David, ajuns la decrepitudine, își întărea vigoarea slăbită prin magnetismul sănătos al tinerei Abischag⁴⁰²; lucrările de medicină ne vorbesc despre o doamnă în vârstă din Bath, Anglia, care a distrus succesiv constituția robustă a două servitoare în același fel. Vechii înțelepți, precum și Paracelsus, eliminau răul aplicând un organism sănătos pe partea bolnavă; în lucrările acestui filozof al focului, teoria respectivă este expusă în mod curajos și categoric. Însă dacă o persoană bolnavă – medium sau nu – caută să vindece, forța sa poate să fie suficient de intensă pentru a deplasa răul, izgonindu-l din sediul său actual și transferându-l în altă parte, unde nu va întârzia să se manifeste; între timp, bolnavul se crede vindecat.

Dar ce se petrece dacă vindecătorul este bolnav din punct de

⁴⁰² *1 Regi*, 1, 1-4, 15

Valentine Greatrakes

îi comunică pacientului, devenit acum victima sa, otrava morală care îi infectează mentalul și inima. Contactul său magnetic este o murdărie, privirea lui o profanare. Împotriva acestei dăre insidioase, subiectul pasiv-receptiv nu are nicio apărare. Vindecătorul îl ține în puterea sa, neputincios sub farmecele sale, așa cum un șarpe ține o biată pasăre slabă sub forța paralizantă a atracției sale. Răul pe care un asemenea „medium-vindecător” poate să-l facă este de neimaginat; și, din nefericire, sunt sute de astfel de oameni.

Dar, cum am spus-o mai devreme, există veritabili vindecători divini, care, în ciuda oricărei răutăți și a scepticismului adversarilor lor fanatici, au devenit celebri în istoria lumii. Astfel sunt preotul din Ars, Jacob din Lyon, Newton și alții. La fel au fost Gassner, clericul din Klorstele și bine-cunoscutul Valentine Greatrakes, analfabetul și săracul irlandez, pe care l-a susținut însuși celebrul Robert Boyle, președintele Societății Regale din Londra, în 1670. În zilele noastre (1870), dacă actualul președinte al aceleiași societăți ar fi fost în situația de a judeca cazul său, ar fi fost închis într-un azil împreună cu alți vindecători. Sau profesorul Lankester l-ar fi târât în tribunale pe baza legii vagabondajului, pentru că ar fi practicat asupra supușilor Majestății Sale „chiromanția sau alte practici”.

vedere moral? Consecințele sunt infinit mai dăunătoare. Căci este mai ușor să vindecă o boală trupească decât să purifici o constituție atinsă de netrebnicie morală. Misterul de la Morzine, Cevennes, și acela al janseniștilor este la fel de mare pentru fiziologie ca și pentru psihologie. Dacă darul profeției, asemenea isteriei și convulsiilor, poate fi transmis prin „contagiune”, de ce nu ar putea fi transmis și orice alt viciu? În acest caz, vindecătorul

Pentru a încheia o listă de mărturii pe care am putea-o prelungi la infinit, este suficient să spunem că, de la primul până la ultimul, de la Pitagora la ocultistii moderni, de la cel mai ilustru la cel mai umil, toți au afirmat că *puterea magică nu este niciodată deținută de cei care sunt robiți de vicii*. Doar cei cu inima pură îl văd pe Dumnezeu, sau exercită darurile divine, doar ei pot să vindece afecțiunile trupului și își permit, cu o relativă siguranță, să fie ghidați de către „puterile invizibile”. Doar aceștia pot să aducă pace spiritelor tulburate ale fraților și surorilor lor; măcăcinii nu fac struguri și scaieții nu fac smochine. Dar, în ciuda a toate acestea, „magia nu are nimic supranatural”; este o știință, și chiar puterea de „a alunga spiritele” nu este decât o ramură care a fost și este studiată în mod special de către inițiați. „Arta care alungă demonii din trupul omului este o știință utilă și profitabilă pentru umanitate”, spune Josephus⁴⁰³.

Aceste aspecte generale sunt suficiente pentru a arăta de ce rămânem fideli înțelepciunii antice, în comparație cu orice teorii noi apărute în zilele noastre cu privire la legile care guvernează natura și puterile oculte ale omului. În vreme ce fenomenele de natură fizică pot fi valoroase ca mijloc de trezire a interesului materialiştilor și de confirmare – dacă nu în întregime, măcar deductiv – a credinței în supraviețuirea sufletelor și spiritelor noastre, putem să ne întrebăm dacă, sub aspectul lor actual, fenomenele moderne nu fac mai mult rău decât bine. Câți oare, aflați în căutarea dovezilor nemuririi, nu cad cu repeziciune în fanatism? Și, după cum remarcă Stow, „fanaticii sunt mai curând ghidați de imaginație decât de judecată”.

„DIAKKA” ȘI DAIMONII RĂI AI LUI PORFIR

Cei care cred în fenomenele moderne pot fără îndoială să pretindă că ar avea tot felul de înzeestrări, însă din acest catalog al

⁴⁰³ Josephus, *Antiquities*, VIII, 2

darurilor „spirituale” lipsește, în mod evident, discernământul. Vorbind despre „Diakka” pe care l-a descoperit într-o frumoasă dimineață, într-un colț umbros al „Summer Land”, A. J. Davis, marele clarvăzător american, remarcă: „Diakka este acela care simte o plăcere smintită *interpretând roluri*, realizând diverse trucuri și personificând caractere complet opuse; cel pentru care rugăciunile și cuvintele necuviincioase au aceeași valoare, care este stăpânit de pasiunea pentru poveștile lirice, care este deficient din punct de vedere moral și lipsit de simțul activ al justiției, al filantropiei sau al afecțiunii tandre. Nu știe nimic despre ceea ce oamenii numesc sentimentul recunoștinței; țelurile urii sau ale iubirii sunt aceleași pentru el; deviza lui este adesea înfricoșătoare și teribilă pentru ceilalți – EGO-UL este totul în viața privată, iar anihilarea acestuia reprezintă *sfârșitul oricărei vieți individuale*.”⁴⁰⁴

Nu mai departe de ieri, cineva care se semna *Swedenborg* (a nu se confunda cu Emmanuel Swedenborg, cunoscutul clarvăzător – n.t.), îi spunea unei doamne medium următoarele: „Orice este, a fost, va fi sau ar putea fi, *aceasta* SUNT; iar viața privată nu înseamnă altceva decât asamblarea fantasmelor produse de zvâcnirile gândirii, care se zoresc să răsară în fața inimii centrale a morții eterne”⁴⁰⁵.

Porfir, alé cărui opere – dacă e să împrumutăm expresia unui susținător iritat al fenomenelor – mucegăiesc în dulapurile uitării, la fel ca și alte vechituri antice, vorbește de asemenea despre acești Diakka, dacă acesta este numele lor, redescoperiți în secolul al nouăsprezecelea: „Orice fel de vrăjitorie este înfăptuită cu ajutorul nemijlocit al acestor daimoni răi... Acesta este rezultatul operațiunilor lor, iar oamenii care le fac rău semenilor lor prin farmece le aduc de obicei mari onoruri acestor daimoni răi și mai ales căpeteniei lor. Aceste spirite își petrec timpul amăgindu-ne

⁴⁰⁴ *The Diakka and their Victims; an Explanation of the False and Repulsive in Spiritualism*

⁴⁰⁵ A se vedea capitolul referitor la spiritele umane care devin locuitori ai celei de-a opta sfere, al cărei scop este în general *anihilarea* individualității personale

cu o amplă etalare de minuni ieftine și iluzii; marea lor ambiție este să fie luate drept zei, iar șeful lor cere să fie recunoscut drept zeul suprem.”⁴⁰⁶

Spiritul care se semnează Swedenborg – citat de Davis în *Diakka* și care lasă să se înțeleagă că este acel EU SUNT – seamănă foarte mult cu căpetenia daimonilor răi ai lui Porfir. Ce să fie mai natural decât defăimarea experimentaților teurgi antici de către anumiți mediumi, când vedem că Iamblichos, expozantul teurgiei spiritualiste, interzice strict orice încercare de a produce astfel de fenomene mediumnice, în afară de cazul când se realizează în urma unei îndelungate pregătiri prin purificare morală și fizică și sub îndrumarea unor teurgi experimentați? Cu atât mai mult cu cât Iamblichos declară că, cu foarte puține excepții, faptul ca o persoană „*să fie alungită, subțiată sau ridicată în aer*” este un indiciu sigur că ea este posedată de daimoni răi.⁴⁰⁷

Toate pe lumea asta își au timpul lor, iar adevărul, chiar dacă se sprijină pe dovezi de netăgăduit, nu va prinde rădăcini și nu va crește dacă nu va fi semănat la timpul potrivit, la fel ca o plantă. „Vremurile trebuie să fie pregătite”, spune profesorul Cooke; iar în urmă cu vreo treizeci de ani, însăși umila lucrare de față ar fi fost sortită distrugerii din cauza conținutului ei. Dar fenomenul spiritist modern, în ciuda *zilnicelor demascări*, a ridicolului cu care este privit de către materialisti și a numeroaselor sale erori, crește și se îmbogățește puternic cu fapte, ba chiar și cu înțelepciune și cu sens. Ceea ce în urmă cu douăzeci de ani ar fi părut total absurd, astăzi, când fenomenele sunt aprobate de mari oameni de știință, poate fi foarte bine luat în considerare. Din nefericire, în timp ce manifestările psihice cresc zilnic ca putere, nu există o îmbunătățire corespunzătoare și în ce privește filozofia fenomenului. Discernământul spiritual este mai necesar ca oricând.

⁴⁰⁶ Porfir, *On the Good and Bad Demons*

⁴⁰⁷ *De Mysteriis Egyptorum*, lib. III, c. 5

Poate că, dintre toți scriitorii spiritiști ai zilelor noastre, niciunul nu este mai prețuit ca Epes Sargent din Boston, Massachusetts, pentru caracterul, educația, sinceritatea și talentul lui. Monografia sa, intitulată *Dovada palpabilă a nemuririi*, ocupă, pe bună dreptate, un rang înalt printre lucrările despre acest subiect. Cu toată disponibilitatea de a fi caritabil și apologetic față de mediumi și fenomenele lor, domnul Sargent se vede nevoit să folosească următorul limbaj: „Puterea spiritelor de a reproduce simulacrele unor persoane care s-au petrecut din viața pământească sugerează o întrebare – În ce măsură putem fi siguri de identitatea vreunui spirit, indiferent de testele pe care le trece? Nu am ajuns încă la acel stadiu de iluminare care ne-ar face capabili să răspundem cu încredere la această întrebare... Limbajul și actele acestei clase de spirite materializate constituie, deocamdată, un puzzle pentru noi”. În ceea ce privește calibrul intelectual al majorității spiritelor care pândesc din spatele fenomenelor fizice, domnul Sargent, care este considerat fără îndoială cel mai competent arbitru, spune: „marea majoritate, la fel ca în această lume, nu au o natură intelectuală”. Dacă nu este cu supărare, am dori să întrebăm de ce trebuie să fie atât de lipsite de inteligență, dacă sunt spirite umane? Fie spiritele umane inteligente nu se pot materializa, fie spiritele care se materializează nu au o inteligență umană și, în consecință, așa cum arată dl Sargent însuși, ar putea fi foarte bine ori spirite „elementale”, care au încetat cu desăvârșire să mai fie umane, ori daimoni, care, conform magilor persani și lui Platon, dețin un rang intermediar între zei și oamenii dezincarnați.

Există destule dovezi, una dintre ele fiind a domnului Crookes, care atestă că multe spirite „materializate” vorbesc cu o voce care poate fi auzită. Or noi am arătat, pe baza mărturiilor celor din vechime, că vocea spiritelor umane nu este și *nu poate* fi articulată; ea este, după cum declară Emmanuel Swedenborg, asemănătoare cu un „suspîn adânc”. Care dintre cele două clase de martori poate fi considerată mai de încredere? Cei din vechime, care

aveau experiența atâtor secole de practică teurgică, sau spiritiști moderni, care nu au experiență deloc și nu au niciun fel de fapte pe care să-și bazeze opiniile, cu excepția comunicării cu spirite a căror identitate nu au mijloace să o demonstreze? Există mediumi ale căror organisme au chemat uneori sute de astfel de așa-zise forme „umane”. Și, cu toate acestea, nu ne amintim nici să fi văzut, nici să fi auzit măcar unul care să exprime altceva în afară de cele mai banale idei. Aceasta ar trebui cu siguranță să atragă atenția chiar și spiritistului cu cel mai puțin simț critic. Dacă un spirit este în stare să vorbească, și dacă această cale este deschisă atât ființelor inteligente cât și celor lipsite de inteligență, atunci de ce nu ne oferă ele din când în când câte un discurs a cărui calitate să se apropie într-o oarecare măsură de cea a comunicărilor pe care le primim prin „scrierea directă”? Domnul Sargent avansează o idee foarte sugestivă și importantă în următoarea frază: „Problema care se pune este în ce grad actul materializării le poate limita operațiunile mentale și amintirile, sau în ce grad acestea le sunt limitate de orizontul intelectual al mediumului.”⁴⁰⁸ Dacă spiritele care se materializează și cele care produc scrierea directă sunt de aceeași natură, și ambele se manifestă prin intermediul mediumilor, iar unele nu emit decât ineptii, în timp ce altele ne oferă adesea sublime învățături filozofice, de ce într-un caz operațiunile lor ar fi „limitate de orizontul mediumului”, iar în altul nu? Mediumii care materializează – cel puțin din câte am putut noi observa – nu sunt mai puțin educați decât mulți dintre țăranii sau muncitorii care, în diferite epoci aflându-se sub o influență superioară, au prezentat lumii idei profunde și sublime. Istoria psihologiei ne oferă din belșug exemple care să ilustreze acest fapt, relevante fiind cel al inspiratului dar ignorantului cizmar Böhme și cel al lui Davis al nostru. În ceea ce privește lipsa de inteligență, considerăm că nu este nevoie de exemple mai frapante decât cel

⁴⁰⁸ Epes Sargent, *Proof Palpable of Immortality*, p. 45

al copiilor-profeți din Cevennes, poeți și clarvăzători, așa cum am menționat în capitolele anterioare. Odată ce spiritele s-au dotat cu organe vocale care le permit să vorbească, nu ar trebui să le fie greu să se exprime potrivit educației, inteligenței și statutului social avute în timpul vieții, în loc să decadă invariabil la acest nivel monoton al banalităților și, chiar prea des, al platitudinilor. Cât despre remarcă plină de speranță a d-lui Sargent că „știința spiritismului fiind încă în fașă, putem spera să apară mai multă lumină în această chestiune”, ne temem că trebuie să-i răspundem că *nu din „odăițe ascunse” va țâșni vreodată acea lumină*⁴⁰⁹.

Este pur și simplu ridicol și absurd să pretinzi ca fiecare investigator care se prezintă ca martor al minunilor zilei și al fenomenelor psihologice să aibă studii aprofundate în arte și științe. Experiența ultimilor patruzeci de ani dovedește că nu întotdeauna mințile cel mai bine „antrenate științific” sunt și cele mai valoroase în privința bunului-simț și a bunei-credințe. Nimic nu orbește mai mult decât fanatismul sau partizanatul într-o anume problemă. Am putea lua drept ilustrare magia orientală sau spiritismul celor din vechime, laolaltă cu fenomenele moderne. Sute, dacă nu chiar mii de martori perfect credibili, întorcându-se acasă după o ședere sau o călătorie în Orient, au atestat faptul că fahiri needucați, șeici, derviși și lama au produs în prezența lor minuni, fără a se servi de complici sau de dispozitive mecanice. Ei au afirmat că fenomenele prezentate de aceștia contraveneau oricăror legi *cunoscute* ale științei, și astfel puteau să facă dovada existenței multor forțe oculte din natură, încă necunoscute, care erau dirijate, se pare, de inteligențe supraomenești. Care a fost atitudinea adoptată de oamenii noștri de știință în privința acestui subiect? În ce măsură mărturiile unor persoane cu un mental antrenat din punct de vedere științific au avut impact asupra lor? Investigațiile profesorilor Hare și de Morgan, Crookes și Wallace, Gasparin și Thury, Wagner și

⁴⁰⁹ Matei, 24:26

Butlerof etc. le-au zdruncinat oare pentru vreo clipă scepticismul? Cum au fost receptate experiențele personale ale lui Jacolliot cu fahirii din India sau cum au fost văzute elucidările psihologice ale profesorului Perty de la Geneva? Cât de mult îi impresionează strigătul puternic al omenirii, care așteaptă cu nerăbdare dovezi palpabile și demonstrate ale unui Dumnezeu, ale unui Suflet Individual și ale Eternității, și care este răspunsul lor? Răstoarnă și distrug orice vestigiu al aspectelor spirituale, dar nu clădesc nimic! „Nu putem să obținem astfel de semne nici în retorte, nici în creuzete”, spun ei; „așadar, totul nu este decât iluzie.”

În această epocă a rațiunii reci și a prejudecăților, chiar și Biserica trebuie să caute ajutor din partea științei. Credințe clădite pe nisip, dogme semețe dar lipsite de rădăcini, se prăbușesc sub suflul înghețat al cercetării, iar în căderea lor antrenează și religia *adevărată*. Însă dorința fierbinte de a primi vreun semn exterior despre un Dumnezeu și despre o Viață de Apoi rămâne la fel de stăruitoare în inima omenească. Toate sofismele științei sunt zadarnice; niciodată ele nu vor putea să înăbușe glasul Naturii. Doar reprezentanții ei au otrăvit apele pure ale credinței curate, iar acum umanitatea se oglindește în apele tulburate de noroiul stârnit din adâncurile acestui izvor, odinioară neprihănit. Dumnezeul antropomorfic al părinților noștri este înlocuit de monștri antropomorfi; și, ceea ce este și mai rău, de reflectarea umanității în aceste ape, ale căror unde trimit înapoi imaginea distorsionată a adevărului și a faptelor, așa cum sunt ele evocate de o imaginație prost îndrumată.

„Nu un miracol dorim noi de fapt”, scrie reverendul Brooke Harford, „ci să găsim dovada palpabilă a spiritualului și a divinului. Și nu către profeți strigă oamenii după astfel de «semne», ci mai degrabă către savanți. Oamenii simt că toate aceste tatonări la cea mai înaintată graniță sau în cea mai tănuțată nișă a Creației trebuie, după o vreme, să conducă investigatorul la faptele profunde, de substrat, a tot ce există, la anumite semne

neîndoielnice ale lui Dumnezeu. Semnele sunt aici, iar oamenii de știință, la fel; [dar] ce mai putem să așteptăm de la ei, acum, când și-au făcut atât de bine datoria? Acești titani ai gândirii nu L-au târât ei în jos pe Dumnezeu din tărâmul Lui ascuns, pentru a ne da în loc o *protoplasmă*?"

La reuniunea de la Edinburgh a British Association, din 1871, Sir William Thomson spunea: „Știința este obligată de eterna lege a onoarei să înfrunte fără teamă orice problemă care îi este prezentată într-un mod acceptabil.” La rândul său, profesorul Huxley remarcă: „În ceea ce privește subiectul miracolelor, pot să spun doar că, după părerea mea, termenul *imposibil* nu este aplicabil în chestiuni legate de filozofie.” Marele Humboldt observa că „un scepticism arogant, care respinge faptele fără a le examina veridicitatea, este, în anumite privințe, mai dăunător decât credulitatea oarbă”.

Oamenii de știință nu au fost credincioși propriilor lor învățături. Eu au respins oportunitatea care le-a fost oferită de deschiderea Orientului de a investiga ei înșiși fenomenele despre care toți călătorii au afirmat că se petrec în aceste țări. Psihologii și patologii noștri s-au gândit ei oare măcar să se folosească de această deschidere ca să rezolve probleme de o importanță capitală pentru gândirea umană? O, nu! N-ar fi îndrăznit niciodată. Nu ne așteptăm ca principalii academicieni ai Europei și Americii să întreprindă vreodată o călătorie în Tibet și în India, pentru a studia la fața locului minunile fahirilor. Iar dacă vreunul dintre ei s-ar duce în ținuturile minunilor ca un pelerin solitar și ca martor al miracolelor creației, de la care dintre colegii lui ne-am putea aștepta să creadă în mărturia lui?

Ar fi plictisitor și inutil să începem să expunem din nou faptele care au fost deja prezentate atât de viguros de către alții. Domnul Wallace și W. Howitt⁴¹⁰ au semnalat, în repetate rânduri, în mod

⁴¹⁰ A se vedea Wallace, *Miracles and Modern Spiritualism*, și W. Howitt, *History of the Supernatural*, vol. II.

inteligent, cele o mie și una de erori absurde pe care le-au făcut societățile savante din Franța și Anglia, datorită scepticismului lor orb. Cine ar mai putea fi atât de naiv încât să creadă în infailibilitatea științei noastre, în condițiile în care:

1. Cuvier a putut să ignore fosila excavată în 1828 de către geologul francez Boué, din cauză că anatomistul se considera mai deștept decât colegul său, și nu a vrut să creadă că ar putea fi găsite schelete umane la optzeci de picioare adâncime în mîlul Rinului.
2. Academia Franceză a putut să discrediteze afirmațiile lui Boucher de Perthes în 1846, ca să fie la rândul ei criticată în 1860, când adevărul descoperirilor și observațiilor lui Perthes a fost pe deplin confirmat de către întregul corp al geologilor, la găsirea armelor de silex în aluviunile din nordul Franței.
3. În 1825 s-a rîs de afirmația lui McEnery, cum că ar fi descoperit, în caverna Kent⁴¹¹, silex prelucrat, laolaltă cu rămășițele unor animale dispărute, și de afirmația lui Godwin Austen din 1840, care susținea aceleași fapte, și care, dacă este posibil așa ceva, a fost chiar și mai ridiculizat?
4. Întregul exces de scepticism și deriziune științifică a avut parte de un eșec răsunător în 1865 și s-a dovedit a fi fost cu totul inoportun.
5. Domnul Wallace afirmă: „toate rapoartele din ultimii patruzeci de ani au fost confirmate și s-a dovedit că realitatea este chiar mai miraculoasă”.

Ami Boué

⁴¹¹ A se vedea conferința lui Wallace, susținută la *Dialectical Society*, în 1871: *Answer to Hume etc.*

Și de ce să ne mai mirăm de afișarea unei astfel de lipse de curaj moral la membrii acestui mare și încăpățânat corp al așa-zişilor oameni de știință moderni?

LAMPA NESTINSĂ

Astfel, faptele au fost discreditate, unele după altele. Din toate părțile vin plângeri. „Nu se știe decât foarte puțin în ceea ce privește psihologia!”, suspină un F. R. S.⁴¹² „Trebuie să mărturisim că în ceea ce privește psihologia știm foarte puțin, poate chiar nimic”, spune un altul; iar un al treilea remarcă faptul că „dintre toate științele, niciuna nu este așezată pe o bază mai nesigură decât medicina”. „Ce știm noi”, spune un al patrulea, „despre presupusele fluide nervoase...? Încă nimic.”; și tot așa, în diferitele ramuri ale științelor. Între timp, fenomene care le depășesc ca interes pe cele naturale, și care nu pot fi explicate decât cu ajutorul fiziologiei, al psihologiei și al fluidelor „încă necunoscute”, sunt respinse ca fiind iluzii, ori, chiar dacă sunt reale, „nu îi interesează” pe savanți. Sau, ceea ce este și mai rău, când un *subiect* al cărui organism manifestă cele mai importante trăsături ale unor astfel de puteri oculte, deși naturale, își oferă persoana pentru o investigație, în loc să fie supus la niște teste oneste, un așa-zis savant îi întinde o cursă, și respectivul este răsplătit pentru osteneală cu o condamnare la trei luni de închisoare. Ceea ce se petrece este într-adevăr promițător.

Este ușor de înțeles că un fapt produs în 1731, pentru a demonstra un alt fapt petrecut în timpul pontificatului lui Paul al III-lea, de exemplu, nu mai este crezut în 1876. Și chiar și atunci când oamenilor de știință li se spune că romanii păstrau lămpi aprinse în mormintele lor nenumărați ani, datorită *naturii uleioase a aurului* [utilizat drept combustibil], și că o astfel de lampă veșnică a fost găsită, arzând încă

cu o strălucire vie, în mormântul Tuliei, fiica lui Cicero, deși acest mormânt nu fusese deschis de 1550 de ani⁴¹³, ei au totuși dreptul, până într-un punct, să se îndoiască și chiar să refuze să creadă acest fapt – până ce nu se asigură prin mărturia simțurilor lor că fenomenul este posibil. În acest caz, ei pot respinge mărturia tuturor filozofilor Antichității și ai Evului Mediu. În mormântarea unui fachir viu și învierea lui după treizeci de zile de înhumare ar putea să li se pară suspecte. La fel s-ar putea petrece și cu rănilor mortale pe care și le produc anumiți lama care își prezintă măruntaiele asistenței și apoi își vindecă aproape instantaneu aceste răni oribile.

Pentru unii, care își neagă până și propriile percepții senzoriale cu privire la fenomene produse în propria lor țară și în fața a numeroși martori, relatările care se găsesc în cărțile clasice și în notele călătorilor vor părea, firește, cu atât mai absurde. Dar nu vom putea niciodată să înțelegem încăpățânarea colectivă a Academiei, în ciuda amarelor lecții ale trecutului, experimentate de aceste instituții, care adesea au „îngreunat înțelegerea lucrurilor prin discursuri lipsite de cunoaștere”. Așa cum i-a răspuns Dumnezeu lui Iov „dintr-un vârtej”, și magia poate să îi spună științei moderne: „Unde erai tu când eu am pus bazele pământului? Spune, dacă ai pricepere.” Și cine ești tu, pentru a îndrăzni să-i spui Naturii: „Până aici vei merge, nu mai departe; și aici mândrele tale valuri se vor opri?”

Dar ce importanță are negarea lor? Pot ei să împiedice, chiar cu un scepticism de o mie de ori mai mare, ca în cele patru colțuri ale lumii să se producă astfel de fenomene? Fachirii tot vor fi înmormântați și resuscitați, satisfăcând curiozitatea călătorilor europeni, iar lama și asceții hinduși se vor răni, mutila și chiar eviscera pe ei înșiși, fără ca de fapt să își facă vreun rău. Și toate negările din lume nu vor sufla cu suficientă forță pentru a stinge lămpile de nestins care vor continua să ardă în sanctuarele

⁴¹² *Fellow of the Royal Society* (membru al Societății Regale) (n.t.).

⁴¹³ *Filologo*, ediția a doua (a lui Bailey)

subterane ale Indiei, Tibetului și Japoniei. O astfel de lampă este menționată de către reverendul S. Mateer de la *Misiunea Londrei*. La Trevandrum, în regatul Travancore, India de Sud, „în interiorul templului, există un puț foarte adânc, în care în fiecare an sunt aruncate imense bogății, iar într-un alt loc, într-o scobitură acoperită de o piatră, se află o lampă mare din aur, care a fost aprinsă în urmă cu 120 de ani și care continuă să ardă”, spune misionarul în descrierea pe care o face acelui loc. Misionarii catolici atribuie arderea acestor lămpi, firește, serviciilor amabile ale diavolului. Preotul protestant, mai prudent, menționează doar faptul în sine, fără să facă vreun comentariu.

Abatele Huc a văzut și a examinat una dintre aceste lămpi, și la fel au făcut și alte persoane, care au avut norocul să câștige încrederea și prietenia unor lama și preoți ai Orientului. Nu se pot contesta minunățiile văzute de căpitanul Lane în Egipt, experiențele avute de Jacolliot la Benares și acelea ale lui Sir Charles Napier, nici levitația ființelor umane în plină lumină a zilei, care nu poate fi explicată decât prin teoria pe care am prezentat-o în Introducerea acestei cărți (vezi articolul despre Aethrobație). Aceste fenomene de levitație sunt atestate – în afară de domnul Crookes – și de către profesorul Perty, care afirmă că au fost produse în aer liber și că au durat uneori douăzeci de minute; toate aceste fenomene și multe altele au fost, sunt și vor fi produse în toate țările globului, și aceasta în ciuda tuturor scepticilor și savanților care își au originea în mările Silurianului.

Printre pretențiile ridiculizate ale alchimiei se află cea a lămpilor *perpetue*. Dacă îi vom spune cititorului că noi am văzut așa ceva, ni se va pune întrebarea – dacă nu ne vom retrage afirmația în spatele dubiilor – de unde știm că lămpile pe care le-am observat sunt *perpetue*, de vreme ce durata observației noastre a fost în mod necesar limitată? Pur și simplu pentru că, având cunoștință despre ce ingrediente au fost puse în compoziția lor, de felul în care sunt construite și de legea naturală aplicabilă în cazul acesta, știm că

declarația noastră poate fi confirmată printr-un test potrivit. Criticii noștri pot afla de unde și de la cine se pot învăța aceste aspecte doar dacă își vor da silința pe care ne-am dat-o și noi. Între timp, să cităm unele dintre cele 173 de autorități care au scris despre această problemă. Niciunul dintre acești autori, după cunoștințele noastre, nu a spus că aceste lămpi sepulcrale ard perpetuu, ci că o fac un număr indefinit de ani; și sunt citate exemple în care au ars timp de mai multe secole. Dacă există o lege naturală în virtutea căreia o lampă poate să ardă, fără a fi alimentată, timp de zece ani, nu există niciun motiv pentru ca aceeași lege să nu-i permită să ardă timp de o sută, sau chiar o mie de ani.

Printre personajele bine-cunoscute care credeau cu tărie și susțineau energic că aceste lămpi sepulcrale ardeau timp de sute de ani și că ar fi putut să ardă poate pentru totdeauna dacă nu ar fi fost stinse sau stricate accidental, putem să menționăm următoarele nume: Clement din Alexandria, Hermolaus Barbarus, Appian, Burattinus, Citesius, Coelius, Costoeus, Casalius, Cedrenus, Delrius, Eric, Fox, Gesner, Jacoboni, Leander, Libavius, Lazius, Pico della Mirandola, Philalethes, Licetus, Maiolus, Maturantius, Baptista Porta, Pancirollus, Rucellius, Scardonius, Ludovic Vives, Volateranus, Paracelsus, mai mulți alchimiști arabi și, în fine, Pliniu, Solinus, Kircher și Albert cel Mare.

Descoperirea este revendicată de egipteni, acești fii ai Ținutului Chimiei⁴¹⁴. Cel puțin ei sunt aceia care s-au folosit mai mult decât orice alt popor de aceste lămpi, din cauza doctrinei lor religioase. Se presupunea că sufletul astral al mumiei întârzie în preajma trupului timp de trei mii de ani, cât dura cercul necesității. Atașată de el printr-un fir magnetic care nu putea fi rupt decât printr-un efort din partea sa, egiptenii sperau că lampa perpetuă, simbol al spiritului lor incoruptibil și nemuritor, va decide în cele din urmă ca

⁴¹⁴ Psalmul 105: 23. „Pământul lui Ham”, sau *chem*, în greacă *chemi*, de unde vin termenii *alchimie* și *chimie*.

Clement din Alexandria

partea cea mai materială a Sufletului să se separe de lăcașul său terestru și să se unească pentru totdeauna cu SINELE său Divin. De aceea lămpile erau suspendate în mormintele celor bogați. Aceste lămpi sunt adesea găsite în cavourile subterane ale mormintelor, și Licetus a scris o amplă lucrare pentru a demonstra că, în vremea sa, peste tot unde se deschidea un mormânt, se găsea o lampă arzândă, dar că ea se stingea imediat ca urmare a profanării.

Titus Livius Burattinus și Michael

Schatta, în scrisorile lor către Kircher⁴¹⁵, afirmă că se găsesc multe lămpi de acest gen în cavernele subterane ale anticului Memphis. Pausanias vorbește despre lampa de aur a templului Minervei de la Atena, care era opera lui Callimah și care ardea timp de un an întreg. Plutarh⁴¹⁶ spune că a văzut în templul lui Jupiter Ammon una dintre aceste lămpi, adăugând că preoții l-au asigurat că ardea de ani de zile fără întrerupere, și chiar plasată în aer liber, nu putea fi stinsă nici de vânt, nici de apă. Sfântul Augustin, o autoritate catolică, descrie de asemenea o lampă din sanctuarul lui Venus, de același gen cu celelalte, care, nu putea fi stinsă nici de vânt, nici de apă. La Edessa se găsește o lampă, spune Kedrenus, care „ascunsă deasupra unei anumite porți, a ars timp de cinci sute de ani”. Dar, dintre toate aceste lămpi, cea menționată de către Olybius Maximus din Padova este de departe cea mai extraordinară. Ea a fost găsită în apropiere de Atteste, și Scardeonius⁴¹⁷ o descrie

⁴¹⁵ *Oedipi Aegyptiaci Theatrum Hieroglyphicum*, p. 544

⁴¹⁶ *Lib. de Defectu Oraculorum*

⁴¹⁷ *Lib. I, Class 3, Cap. ult*

în felul următor: „Într-o urnă mare de lut se afla o altă urnă, de dimensiuni mai reduse, și în aceasta o lampă aprinsă, care ardea fără încetare de 1500 de ani, cu ajutorul unei licori pure aflate în două recipiente, unul de aur și celălalt de argint. Aceste recipiente se află în custodia lui Franciscus Maturantius și sunt estimate de el la un preț exorbitant.”

Îndepărtând exagerările și lăsând de o parte asigurarea oferită de știința modernă cu privire la imposibilitatea existenței unor astfel de lămpi, considerând-o o negație gratuită și lipsită de dovezi, ne-am întreba, în cazul în care s-ar demonstra că aceste flăcări care nu se sting au existat cu adevărat în vremea „miracolelor”, dacă ar trebui să fie privite în mod diferit lămpile care ardeau în sanctuarele creștine față de cele din sanctuarele lui Jupiter, Minerva și ale altor zeități păgâne.

Conform anumitor teologi, s-ar părea că primele dintre acestea (căci și creștinătatea pretinde că astfel de lămpi există) ardeau printr-o putere *divină*, miraculoasă, și că lumina celor făcute de arta „păgână” era susținută de șiretlicurile diavolului. Kircher și Licetus arată că ele funcționează în aceste două moduri. Lampa din Antiohia, care a ars o mie cinci sute de ani într-un loc public deasupra porții unei Biserici, era întreținută de „Puterea lui Dumnezeu”, care „a făcut un număr infinit de stele pentru a da o lumină eternă”. În ceea ce privește lămpile păgâne, Sfântul Augustin ne asigură că ele erau lucrarea diavolului, „care ne înșală în mii de moduri”. Ce poate să fie mai simplu pentru Satana decât să provoace apariția unei scânteii de lumină sau a unei flăcări strălucitoare în ochii celor care intră primii într-un astfel de cavou subteran? Aceeași idee au afirmat-o toți bunii creștini, în timpul pontificatului lui Paul al III-lea, când, la deschiderea unui mormânt pe Via Appia, la Roma, s-a găsit trupul întreg al unei tinere fete, plutind într-un lichid strălucitor, care o conservase atât de bine încât chipul ei era foarte frumos, ca și cum ar fi fost plin de viață. La picioarele ei ardea o lampă, a cărei flacără s-a stins atunci

când mormântul a fost deschis. După o inscripție gravată în piatră, trupul fusese înhumat cu mai mult de o mie cinci sute de ani și s-a presupus că trebuia să fie al fiicei lui Cicero⁴¹⁸, Tullida sau Tullia.

Chimiștii și fizicienii neagă posibilitatea lămpilor perpetue, afirmând că orice substanță care se volatilizează în vapor sau abur nu poate fi permanentă, ci trebuie să se consume; și cum combustibilul uleios al unei lămpi aprinse degajă vapori, rezultă că flacăra nu poate să dureze perpetuu, din lipsă de combustibil. Alchimiștii, pe de altă parte, nu sunt de acord că tot ceea ce servește la întreținerea unui foc aprins trebuie în mod necesar să se convertească în vapori. Ei spun că există în natură substanțe care nu doar că rezistă la acțiunea focului, dar nici nu pot fi stinse de vânt sau de aer. Într-o veche lucrare de chimie din anul 1700, numită NEKROKHDEIA, autorul respinge unele dintre pretențiile anumitor alchimiști. Dar chiar dacă el neagă faptul că un foc poate să ardă *perpetuu*, este aproape dispus să creadă în posibilitatea ca o lampă să ardă timp de mai multe sute de ani. În afară de aceasta, avem numeroase mărturii ale alchimiștilor, care și-au consacrat ani întregi acestor experiențe și care au ajuns la concluzia că fenomenul este posibil.

Există anumite combinații speciale de aur, argint și mercur, precum și de țitei, petrol și alte uleiuri bituminoase. Alchimiștii menționează de asemenea uleiul de camfor și de ambră – *Lapis Asbestos seu Amianthus*, *Lapis Carystius*, *Cyprius*, și *Linum vivum seu Creteum* – ca fiind folosite pentru aceste lămpi. Ei afirmă că această materie poate să fie pregătită cu aur sau argint, aduse în stare fluidă, și indică aurul drept cea mai potrivită *hrană* pentru această flacăra – minune, pentru că, dintre toate metalele, aurul este cel care suportă cea mai mică diminuare a masei sale atunci când este încălzit sau topit și că, în plus, el poate fi făcut să-și reabsoarbă

⁴¹⁸ Toate detaliile acestei istorii pot fi găsite în lucrarea lui Erasmus Franciscus, care citează din Pflaumerus, Pancirollus și mulți alții.

umiditatea uleioasă imediat ce aceasta se degajă, alimentând astfel continuu propria sa flacăra, odată ce este aprinsă.

Cabaliștii asigură că secretul acesta era cunoscut de Moise, care îl aflase de la egipteni, și că lampa despre care „Domnul” a hotărât să ardă în tabernacul era o lampă care nu se stingea niciodată. „Să poruncești fiilor lui Israel să-ți aducă untdelemn curat pentru luminat, stors din măslina, ca să ardă sfeșnicul în toată vremea, în cortul adunării, în fața perdelei celei de dinaintea chivotului legii.” (*Exod*, 27:20)

Licetus contestă de asemenea că aceste lămpi ar fi fost făcute dintr-un metal, dar la pagina 44 din lucrarea sa menționează un preparat de mercur filtrat de șapte ori prin foc, cu ajutorul nisipului alb, din care se puteau fabrica lămpi care ar fi ars perpetuu. Maturantius și Citesius credeau amândoi cu tărie că rezultatul putea fi obținut printr-un procedeu pur chimic. Această licoare de mercur era cunoscută de alchimiști sub numele de *Aqua mercurialis*, *Materia metallorum*, *Perpetua Dispositio* și *Materia Prima Artis*, precum și *Oleum Vitri*. Tritenheim și Bartolomo Kondof au făcut ambii experimente legate de focul peren și au lăsat rețeta.⁴¹⁹

Alchimist

⁴¹⁹ Se iau patru uncii de sulf și alaun și se sublimează în flori de până la două uncii. Adăugați o uncie de borax de Veneția cristalin (pudră); vărsați deasupra alcool puternic distilat din vin și lăsați-l să fie asimilat, apoi reduceți-l și vărsați-l din nou deasupra; repetați această operațiune până ce sulful se topește ca ceara fără să producă fum, pe o placă de alamă caldă. Aceasta este *pabulum* („hrană” lămpii – n.t.). Fitilul trebuie să fie pregătit astfel: luați niște fire sau părți de *Lapis Asbestos*, cam de grosimea degetului vostru mijlociu și de lungimea degetului vostru mic, puneți-le într-un pahar de Veneția și acoperiți-l cu sulful purificat sau cu combustibilul menționat; puneți paharul

Azbestul, cunoscut de greci sub numele de Asbestoj, sau „cel care nu se stinge”, este un fel de piatră, care, odată aprinsă, nu mai poate să se stingă, cum ne spun Pliniu și Solinus. Albert cel Mare o descrie ca o piatră de culoarea fierului, care se găsește cel mai adesea în Arabia. În general, este acoperită de o umezeală

timp de douăzeci și patru de ore în nisip suficient de cald, astfel încât sulful să rămână tot timpul în stare de fierbere. Fitulul astfel impregnat și uns va fi plasat într-un pahar de forma unei scoici, astfel încât o parte să iasă din masa de sulf preparat; puneți apoi acest pahar pe nisip cald și topiți sulful, astfel încât să cuprindă fitulul, și atunci când acesta va fi aprins va arde cu o flacără perpetuă, și veți putea plasa această lampă unde veți vrea.”

Și cealaltă rețetă:

„Luați o livră de *Salis tosti*, vărsați deasupra oțet tare de vin și reduceți-l până la consistența uleiului; adăugați-i din nou oțet, macerați-l și distilați-l ca înainte. Repetați această operație de patru ori la rând și puneți apoi în acest oțet o livră de *vitri. Antimonii subtilis loevigat*; puneți-l pe cenușă într-un recipient închis timp de șase ore, pentru a-i extrage tinctura, decantați licoarea și apoi puneți-o din nou și extrageți-o iar; repetați această operație până ce ați extras toată roșeața. Coagulați extractele voastre până la consistența uleiului și apoi rafinați-le (purificați-le) în *Balneo Mariae* (bain-marie). Luați apoi antimoniul din care a fost extrasă tinctura, faceți-l pudră foarte fină și puneți-l într-un recipient de sticlă; vărsați deasupra ulei rafinat, pe care îl veți reduce și distila de șapte ori, până ce pudra va absorbi tot uleiul și va fi complet uscată. Extrageți-l apoi din nou cu alcool distilat din vin, până ce toată esența a fost extrasă; puneți-o într-o retortă de Veneția bine acoperită cu hârtie îndoită de cinci ori și apoi distilați-o până ce esența este extrasă și nu rămâne la fund decât un ulei care nu se consumă și care se poate folosi cu fitil la fel cum am descris mai sus despre sulf.”

„Acestea sunt luminile eterne ale lui Tritenheimus”, spune Libavius, comentatorul său”, care, într-adevăr, chiar dacă nu sunt de acord în privința oportunității naftei, totuși, aceste fenomene pot să se explice mutual. Nafta nu este destul de durabilă până când nu este arsă, căci se evaporă și este inflamabilă, dar dacă este stabilizată prin adăugarea de suc de *Lapis asbestinos*, este capabilă să furnizeze un combustibil perpetuu”, spune această persoană învățată. Putem adăuga că noi înșine am văzut o lampă realizată astfel și ni s-a spus că nu a mai fost stinsă de la aprinderea ei, în 2 mai 1871. Știind că acela care a făcut această experiență este cu totul incapabil să înșele pe cineva, fiind un experimentator zelos al secretelor hermetice, nu avem niciun motiv să ne îndoim de afirmațiile lui.

uleioasă greu de sesizat, care se aprinde imediat ce este apropiată de flacăra unei lumânări. Chimistii au făcut experimente fără de număr pentru a-i extrage uleiul insolubil, dar se spune că toți au eșuat. Totuși, sunt chimistii noștri în măsură să spună că această operație este absolut impracticabilă? Dacă se va reuși extracția acestui ulei, se va vedea, dincolo de orice îndoială că el poate să constituie un combustibil perpetuu. Anticii ar putea deci să se fâlească pe bună dreptate cu deținerea acestui secret, căci, repetăm, anumiți experimentatori, care sunt încă în viață, au reușit aceasta. Chimistii, care au încercat în zadar, afirmă că fluidul sau soluția extrasă chimic din această piatră are mai curând natura apei decât cea a uleiului și că este în întregime impură și densă, fiind incapabilă să ardă; alții asigură, din contră, că acest ulei, imediat ce este expus la aer, devine atât de dens și de solid, că abia mai curge, și că, odată aprins, nu produce flacără, ci doar un fum gros, în timp ce lămpile anticilor ardeau, se spune, cu o flacără foarte pură și strălucitoare, fără cel mai mic fum. Kircher, care spune că acesta se poate purifica, gândește totuși că este ceva dificil și care nu este accesibil decât celor mai înalți adepți ai alchimiei.

Sfântul Augustin, care pune toate aceste arte pe seama țapului ispășitor al creștinilor, diavolul, este contrazis categoric de Ludovicus Vives⁴²⁰, care demonstrează că pretenziile operațiilor magice sunt pur și simplu fructul priceperii omului și al unui profund studiu al secretelor misterioase ale naturii, oricât de miraculoase și de minunate ar putea ele să pară. Podocattarus, un cavaler cipriot⁴²¹, avea pânze și țesături făcute dintr-un alt fel de azbest, pe care Porcacchius spune⁴²² că le-a văzut acasă la acest cavaler. Pliniu numește această pânză *linum vinum* și *in indian*, spunând că este fabricată din *asbeston sive asbestinum*, o specie de

⁴²⁰ *Commentary upon St. Augustine's Treatise de Civitate Dei*

⁴²¹ Autor al *De Rebus Cypriis*, 1566

⁴²² *Book of Ancient Funerals*

în din care se face o țesătură ce se curăță prin punere în foc. El adaugă că acest în era la fel de prețios ca perlele și diamantele, nu doar fiindcă se găsea foarte rar, ci și fiindcă era foarte dificil de țesut, din cauza scurtimii firelor. Odată ce este bătut și aplatizat cu un ciocan, acest în este scufundat în apă caldă și poate fi cu ușurință separat în fire și apoi țesut. Pliniu declară că a văzut prosoape făcute din acest material și că a asistat la curățirea lor prin foc. Baptista Porta spune de asemenea că a văzut același fenomen la Veneția, la o doamnă cipriotă; el numește această descoperire alchimică un *secretum optimum*.

În descrierea pe care o face cu privire la curiozitățile Colegiului Gresham (secolul al XVII-lea), doctorul Grew exprimă opinia că această artă și folosirea respectivei țesături s-au pierdut. Dar situația nu poate fi aceasta, căci știm că Muzeul Septalius se lauda la 1726 cu deținerea de fire, funii, hârtii și năvoade făcute din acest material, unele dintre aceste articole fiind confecționate de Septalius cu propriile sale mâini, după cum ne spune Greenhill în *Art of Embalming*, p. 361. „Grew”, spune acest autor, „pare să confunde *asbestinus lapis* cu *amianthus* și le numește în engleză *thrum-stone* (piatră-filament)”; el spune că aceasta crește în fire sau filamente scurte între 6 mm și 2,5 cm lungime, paralele și lucioase, la fel de fine ca acelea produse de viermii de mătase, și foarte flexibile, asemenea cânepei sau inului. Faptul că secretul nu s-a pierdut cu totul este demonstrat prin aceea că unele mănăstiri budiste din China și din Tibet îl dețin. Nu putem spune dacă este făcută din fibra uneia sau alteia dintre aceste pietre, dar am văzut într-o mănăstire de femei talapoin o robă galbenă, așa cum poartă călugării budiști, aruncată într-o groapă mare plină de cărbuni încinși, și scoasă două ore mai târziu la fel de curată de parcă ar fi fost spălată cu apă și săpun.

Experiențe la fel de serioase asupra azbestului au fost realizate în ultimul timp în Europa și America, substanța fiind folosită industrial pentru acoperișuri, haine ignifugabile și seifuri rezistente la incendii. Un depozit foarte prețios, aflat în Staten

Island, în portul New-Yorkului, livrează mineralul în pachete, asemenea lemnului uscat, cu fibre lungi de mai multe picioare. Cea mai fină varietate de azbest, numită *amiantos* (fără pată) de către antici, își lua numele de la luciul său alb, satinat.

Anticii își fabricau fitilurile lămpilor lor perpetue dintr-o altă piatră pe care o numeau *Lapis Carystius*. Locuitorii orașului Carystos păreau să nu fi făcut un secret din aceasta, căci Matthaues Raderus spune în lucrarea lui⁴²³ că „pieptăneau, torceau și țeseau această piatră pufoasă, făcând din ea tunici, fețe de masă și alte obiecte pe care, atunci când se murdăreau, le curățau prin foc în loc de apă”. Pausanias, în *Atticus*, și Plutarh⁴²⁴ afirmă de asemenea că fitilurile lămpilor erau fabricate din această piatră; dar Plutarh adaugă că deja în vremea lui nu se mai găseau. Licetus tinde să creadă că lămpile perpetue pe care le folosiseră anticii în morminte nu aveau deloc fitil, din cauză că nu s-au găsit decât foarte puține fitiluri; dar Ludovicus Vives este de o altă părere și chiar afirmă că a văzut mai multe.

Totuși, Licetus este foarte convins că „se poate realiza, în urma unor combinații exacte, un combustibil pentru foc, care să reziste secole la rândul înainte de a se consuma, astfel încât nici materia acestuia să nu producă exalații, ci să-i reziste cu tărie focului, și nici focul să nu consume materia, ci să fie restrâns de aceasta, și când ar fi înlănțuit ca să nu se înalțe.” La aceasta, Sir Thomas Browne⁴²⁵ răspunde, vorbind despre lămpi care au ars timp de mai multe sute de ani închise în spații mici, că „fenomenul se datorează purității uleiului, care nu produce exalații cu funingine, ce ar sufoca focul; căci dacă aerul ar fi alimentat flacăra, ea nu ar fi rezistat decât foarte puțin timp, căci aerul ar fi fost repede absorbit și epuizat de către foc”. Dar, adaugă el: „secretul preparării acestui ulei necombustibil este pierdut”.

⁴²³ *Comment on the 77th Epigram of the IXth Book of Martial*

⁴²⁴ *De Defectu Oraculorum*

⁴²⁵ *Vulgar Errors*, p. 124

Situația însă nu este chiar așa, și timpul o va dovedi, chiar dacă, asemenea multor altor adevăruri, tot ceea ce scriem va fi condamnat dinainte.

Ni se spune, în numele științei, că ea nu acceptă nicio altă modalitate de investigare decât observația și experimentul. De acord; dar nu avem arhivele a cel puțin trei mii de ani de observație a faptelor care demonstrează puterile oculte ale omului? În ceea ce privește experimentele, ce ocazie mai bună există decât aceea furnizată de așa-zisele fenomene moderne? În 1869, mai mulți oameni de știință englezi au fost invitați de *London Dialectical Society* să asiste la o investigare a acestor fenomene. Să vedem ce au răspuns filozofii noștri. Profesorul Huxley a scris: „Nu am timp pentru o astfel de investigație, care ar implica multă bătaie de cap (dacă nu cumva este cu totul altfel decât celelalte investigații de genul acesta pe care le cunosc) și multă plictiseală... Nu mă interesează deloc subiectul... și chiar admitând că fenomenele sunt autentice, nu mă interesează.”⁴²⁶ Domnul George H. Lewes exprimă un lucru înțelept în următoarea propoziție: „Când cineva spune că fenomenele nu sunt produse de nicio lege fizică cunoscută, el declară de fapt că știe legile după care acestea sunt produse.”⁴²⁷ Profesorul Tyndall își exprimă îndoieli privitoare la posibilitatea obținerii de bune rezultate la o ședință la care ar asista el. Prezența lui, conform opiniei domnului Varley, face ca totul să fie confuz.⁴²⁸ În ceea ce-l privește pe profesorul Carpenter, acesta scrie: „M-am asigurat, prin cercetări personale, că, în timp ce o bună parte din ceea ce trece drept manifestare spirituală este rezultatul unei imposturi intenționate, restul nu este decât iluzie. Există totuși anumite fenomene care sunt într-adevăr autentice și trebuie să fie considerate ca subiecte legitime de studiu științific... dar sursa acestor fenomene nu rezidă într-o comunicare

⁴²⁶ *London Dialectical Society's Report on Spiritualism*, p. 229

⁴²⁷ *Ibid.*, p. 230

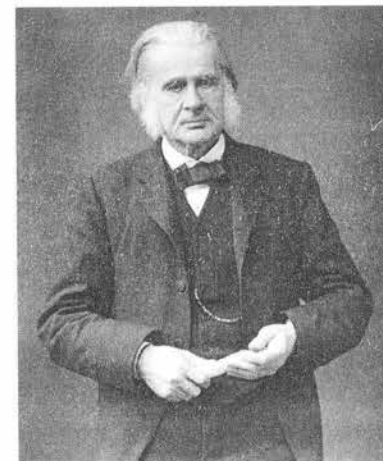
⁴²⁸ *Ibid.*, p. 265

ab extra, ci într-o condiție *subiectivă* a individului, care face respectivele operații în conformitate cu anumite legi psihologice bine cunoscute... Îi dau acestui proces numele de *proces cerebral inconștient*... și, după mine, acestuia ar trebui să i se atribuie o mare parte din fenomenele numite spiritiste.”⁴²⁹

Astfel, oamenii sunt instruiți de către reprezentanții științei exacte că *procesul cerebral inconștient* are capacitatea de a face să zboare chitare prin aer și de a forța mobilele să execute tot felul de acrobații!

Aceasta în ce privește opinia savanților englezi. Savanții americani s-au situat pe poziții similare. În 1857, un comitet al Universității Harvard a avertizat publicul să nu investigheze acest subiect, care „corupe simțul moral și degradează inteligența”. În plus, au numit-o „influență contaminantă, care tinde cu siguranță să diminueze rațiunea bărbatului și puritatea femeii”. Mai târziu, profesorul Robert Hare, marele chimist, sfidând opiniile contemporanilor săi, a investigat spiritismul și a devenit un susținător al acestuia. A fost imediat declarat *non compos mentis*⁴³⁰. Atunci când un ziar din New-York a adresat o circulară principalilor savanți ai acestei țări, cerându-le să facă cercetări și oferindu-se să le plătească cheltuielile aferente, aceștia, asemenea invitaților din parabola biblică, „s-au scuzat cu toții într-un glas”.

Totuși, în ciuda indiferenței lui Huxley, a persiflării lui Tyndall și a *procesului cerebral inconștient* al lui Carpenter, au existat savanți care au început să studieze problema cea spinoasă și, fiind

Thomas Henry Huxley

⁴²⁹ *Ibid.*, p. 266

⁴³⁰ Care nu este sănătos la minte (n.t.)

convinși de dovezi, s-au convertit. Iată o mărturie onorabilă a unui savant care, chiar nefiind un adept al spiritismului, spune: „Faptul că spiritele morților revin ocazional printre cei vii, sau bântuie în vechile lor locuințe, a fost, din toate timpurile și în toate țările Europei, o credință fermă, nerestrânsă doar la mulțimea needucată, ci împărtășită și de persoanele cu educație... Dacă mărturia umană cu privire la un asemenea subiect are vreo valoare, există un ansamblu de dovezi din cele mai vechi timpuri și până în prezent, la fel de importante și de indiscutabile ca orice altă dovadă pe care am putea-o găsi în favoarea a orice altceva.”⁴³¹

Din nefericire, scepticismul uman este o fortăreață care este capabilă să desfidă orice cantitate de dovezi. Și, începând cu domnul Huxley, oamenii noștri de știință acceptă doar ceea ce le convine, și nimic mai mult.

Cum să explicăm aceste divergențe de viziune între oameni care au fost instruiți după aceleași manuale și care își trag cunoașterea din aceeași sursă? Este din nou o confirmare a aforismului care spune: „Câte capete, atâtea păreri.” Această idee este formulată într-un mod formidabil de către doctorul J. J. Garth Wilkinson într-o scrisoare adresată *Societății Dialectice*.

„Sunt convinși de multă vreme”, spune el, „prin experiența vieții mele de pionier al mai multor heterodoxii, care s-au transformat cu rapiditate în ortodoxii, că aproape orice adevăr la care subscriem ține de o afinitate temperamentală, sau că ne vine din afecțiuni sau intuiții, și că discuția și cercetarea nu fac decât să alimenteze temperamentul.”

Acest observator profund ar fi putut să adauge la experiența lui pe aceea a lui Bacon, care spune: „Puțină filozofie îl duce pe om la ateism, însă *profundzimea* în filozofie conduce gândirea omului la religie.”

Profesorul Carpenter elogiază filozofia avansată a secolului

⁴³¹ Draper, *Conflict between Religion and Science*, p. 121

actual, care „nu ignoră niciun fapt, oricât de ciudat ar fi el, dacă este atestat prin dovezi valabile”; și totuși, el este primul gata să respingă pretențiile anticilor la cunoașterea filozofică și științifică, deși acestea sunt bazate pe dovezi „la fel de valabile” ca ale celor pe care oamenii din ziua de azi își bazează propriile lor pretenții la eminență filozofică sau științifică. Să luăm, de exemplu, în domeniul științei, electricitatea și electromagnetismul, care au înălțat atât de sus numele lui Franklin și al lui Morse. Cu șase secole înaintea erei creștine, se presupune că Thales a descoperit proprietățile magnetice ale chihlimbarului; și totuși, ultimele cercetări ale lui Schweigger, expuse în operele sale despre simbolism, au demonstrat perfect că toate mitologiile antice erau fondate pe știința filozofiei naturale și arată că proprietățile cele mai oculte ale electricității și ale magnetismului erau cunoscute de către teurgii celor mai vechi *Mistere* menționate în istorie, acelea din Samotrace. Diodor din Sicilia, Herodot și Sanchoniathon Fenicianul – istoricii cei mai vechi – ne spun că aceste *Mistere* vin din negura vremurilor, cu secole și poate chiar cu mii de ani înainte de perioada istorică. Una dintre cele mai bune dovezi o găsim într-o remarcabilă gravură, care figurează în lucrarea lui Raoul-Rochette, *Monuments d'Antiquité Figurés*, în care, asemenea lui „Pan cu părul zbârlit”, toate personajele au părul îndreptat în toate direcțiile, cu excepția figurii centrale, reprezentând-o pe Demeter Kabiriana, din care emană putere, și a unui om ingenuncheat.⁴³² Această gravură reprezintă, conform lui Schweigger, în mod evident o parte din ceremonia inițierii. De curând, lucrările elementare cu privire la filozofia naturală au început să fie ilustrate cu *capete electrizate*, având părul în toate direcțiile, sub influența fluidului electric. Schweigger ne face să vedem că cele mai importante ceremonii religioase erau în legătură strânsă cu *filozofia naturală pierdută a Antichității*. El demonstrează

⁴³² V. Ennemoser, *History of Magic*, vol. II, și Schweigger, *Introduction to Mythology through Natural History*

Hieron - sanctuarul zeilor, insula Samothraki

în maniera cea mai detaliată că în timpurile preistorice *magia* avea un rol în cadrul *Misterelor* și că cele mai grandioase fenomene, așa-zisele miracole, fie ele ale păgânilor, evreilor sau creștinilor, se bazau de fapt pe cunoașterea secretă a preoților antici despre fizică și despre toate ramurile chimiei sau, mai degrabă, ale alchimiei.

În capitolul al XI-lea, care este în întregime consacrat minunatelor descoperiri ale anticilor, ne propunem să facem dovada afirmațiilor noastre într-un mod mai complet. Vom arăta, după mărturia clasicilor celor mai demni de încredere, că într-o epocă mult anterioară asediului Troiei, preoții instruiți ai sanctuarelor erau perfect la curent cu electricitatea și chiar cu paratrăsnetele. Înainte de a lăsa la o parte acest subiect, vom mai adăuga doar câteva cuvinte.

Teurgii înțelegeau foarte bine cele mai mărunte proprietăți ale magnetismului. Schweigger și Ennemoser, fără să dețină cheia pierdută a secretelor lor, folosindu-se doar de ceea ce se știa în epoca lor modernă legat de subiectul electromagnetismului, au putut să stabilească identitatea simbolică dintre „frații gemeni”, Dioscurii, și polaritatea electrică și magnetică. Conform lui Ennemoser, miturile simbolice considerate inițial ficțiuni lipsite de sens, sunt acum recunoscute ca fiind „expresia cea mai ingenioasă, și în același timp cea mai profundă a unor adevăruri ale naturii strict definite științific”.⁴³³

Fizicienii noștri se mândresc cu descoperirile acestui secol și își cântă reciproc imnuri de slavă. Stilul elocvent al cursurilor pe care

le țin în fața studenților, frazeologia lor înflorită nu are nevoie decât de ușoare modificări pentru a se transforma în sonete melodioase. Acești noi Petrarca, Dante și Torquato Tasso rivalizează cu vechii trubaduri în privința efuziunilor poetice. În glorificarea fără limite a materiei, ei cântă acuplarea îndrăgostită a atomilor rătăcitori și înlănțuirea voluptoasă a protoplasmelor, plângându-se de inconstanța cochetă a „forțelor” care se joacă într-un mod atât de provocator de-a v-ați ascunselea cu serioșii noștri profesori în marea dramă a vieții, pe care au botezat-o „corelarea forțelor”. Proclamând materia drept singura și autocratica suverană a Universului Nelimitat, o forțează să divorțeze de consortul ei și apoi o plasează pe această regină văduvită pe marele tron al Naturii, devenit vacant datorită exilului Spiritului. Și acum, caută să o facă să pară cât se poate de atrăgătoare, proslăvind-o și prosternându-se în fața sanctuarului ridicat cu propriile lor mâini. Ei uită sau ignoră în întregime faptul că în absența suveranului legitim, acest tron nu este decât un mormânt văruiat, în interiorul căruia totul este putreziciune și corupție! Lipsită de Spiritul care-i dă viață și pentru care nu este decât „o purgație grosieră”, ca să folosim o expresie hermetică, această materie nu este nimic altceva decât un leș neînsuflețit, ale cărui membre, pentru a se mișca în direcțiile stabilite, au nevoie de un operator inteligent al mării baterii galvanice pe care o numim VIAȚĂ!

În ce privință știința actuală este superioară celei a anticilor? Când vorbim despre cunoaștere, nu ne referim deloc la definiția strălucitoare și clară a celor mai nesemnificative detalii din fiecare ramură a științei exacte, realizată de erudiții noștri moderni; nici la faptul de a găsi câte un termen potrivit pentru fiecare lucru, ființă sau fenomen, oricât de nesemnificativ și de microscopic ar putea fi el, un nume pentru fiecare nerv și arteră din organismul uman sau animal, o denumire pentru fiecare celulă, filament sau nervură a plantelor. Noi ne referim aici la expresia filozofică și definitivă a tuturor adevărurilor Naturii.

⁴³³ *History of Magic*, vol. II

Cei mai mari filozofi din vechime sunt acuzați de superficialitate în privința cunoașterii acelor detalii ale științelor cu care savanții moderni se împăunează atât de mult.

Diferiții comentatori ai lui Platon îl acuză de a fi ignorat cu totul anatomia și funcțiile trupului uman, de a nu fi cunoscut acțiunea nervilor pentru transmiterea senzațiilor și de a nu fi avut nimic mai bun de oferit decât speculații goale referitoare la problematica psihologică. El a generalizat pur și simplu diviziunile trupului uman, spun ei, și nu a spus nimic care să trimită spre fapte anatomice. În ceea ce privește ideile sale despre structura trupului uman – microcosmosul fiind, în concepția sa, imaginea în miniatură a macrocosmosului –, ele sunt mult prea transcendente pentru ca materialistii noștri sceptici să le acorde și cea mai mică atenție. Ideea că această structură este, asemenea Universului, formată din triumphiuri, părea absurd de ridicolă în ochii mai multor traducători de-ai lui. Din rândul traducătorilor, doar profesorul Jowett, în introducerea la *Timaios*, observă cu onestitate că filozoful fizician modern „consimte cu greutate la faptul că ideile sale se bazează în realitate pe «osemintele unui om mort», acestea fiind cele care i-au permis să se ridice la o cunoaștere mai înaltă”⁴³⁴ și uită cât de mult metafizica timpurilor trecute a ajutat științele „fizice” ale prezentului. Dacă, în loc să reproșăm insuficiența și uneori absența termenilor și a definițiilor strict științifice în lucrările lui Platon, le-am analiza cu atenție, doar în *Timaios* am vedea că în spațiul său limitat există germenii oricărei descoperiri noi. Circulația sângelui și legea gravitației sunt menționate clar, deși prima dintre acestea nu este poate suficient de precis definită pentru a respinge atacurile reiterate ale științei moderne. Căci, după profesorul Jowett, Platon nu cunoștea deloc descoperirea științifică a faptului că sângele iese dintr-o parte din inimă prin artere și revine în cealaltă parte prin vene, chiar dacă știa preabine că „sângele este un fluid mereu în mișcare.”

⁴³⁴ B. Jowett, *The Dialogues of Plato*, vol. II, p. 508

NECUNOAȘTEREA DE CĂTRE MODERNI A FORȚEI VITALE

Metoda lui Platon, asemenea celei geometrice, constă în a coborî de la aspectele universale la cele particulare. Știința modernă caută în zadar cauza primă în permutările moleculelor; Platon a căutat-o și a găsit-o în maiestuoasa mișcare a lumilor. Pentru el era suficient să cunoască planul grandios al Creației și să fie capabil să urmărească cele mai viguroase mișcări ale Universului, transformările și finalitățile acestora. Detaliile mărunte, a căror observare și clasificare au pus la încercare răbdarea savanților noștri moderni, nu îi preocupau deloc pe filozofii antici. Așadar, în timp ce un copil de clasa a cincea dintr-o școală englezească⁴³⁵ ar putea să vorbească mai bine decât Platon însuși despre detaliile mărunte ale științei fizicii, în schimb cel mai obtuz dintre discipolii lui Platon ar fi putut să spună mai multe despre marile legi cosmice și relațiile lor mutuale și să arate o mai mare cunoaștere și un mai mare control al forțelor oculte care se află în spatele acestor legi decât cel mai savant profesor din nu contează ce Academie modernă.

Acest fapt, atât de puțin apreciat și atât de neglijat de către traducătorii lui Platon, explică laudele de sine în voia cărora ne lăsăm noi, cei moderni, în dauna importanței acordate acestui filozof și confrăților săi. Pretinsele lor erori în domeniul anatomiei și fiziologiei sunt amplificate peste măsură pentru a ne satisface amorul propriu până într-atât încât, hrănindu-ne cu ideea superiorității noastre științifice, ajungem să pierdem din vedere splendoarea intelectuală a secolelor trecute. Este ca și cum cineva ar tot mări petele solare în propria-i închipuire, până când ar ajunge să creadă că strălucitorul luminos este într-un tot întunecat.

Ineficiența cercetărilor științifice moderne este dovedită de faptul că, deși li s-a dat un nume celor mai infime părțile

⁴³⁵ Corespondentă cu clasa a zecea în sistemul nostru educațional (n.t.)

ale mineralelor, plantelor, animalelor și omului, cei mai erudiți profesori ai noștri sunt incapabili să spună ceva precis despre forța vitală care produce modificările în aceste diferite regnuri. Pentru a confirma aserțiunea noastră, trebuie să căutăm mai departe decât în lucrările celor mai savante autorități științifice ale noastre.

Cel care deține o poziție profesională de frunte trebuie să aibă un mare curaj pentru a face dreptate cunoștințelor anticilor, confruntat fiind cu un curent de opinie care nu este satisfăcut decât atunci când aceștia sunt denigrați. Astfel, când ne găsim în prezența cuiva de acest fel, îi punem cu bucurie lauri la picioare acelui curajos și cinstit savant. Un astfel de om este profesorul Jowett, care predă la Colegiul Balliol și este profesor de greacă la Universitatea Oxford; în traducerea sa din Platon, vorbind în general despre filozofia fizicii a anticilor, el îi recunoaște acesteia următoarele merite: 1. „Fizicienii timpurilor primitive admiteau teoria nebuloaselor”. Ea nu datează deci din anul descoperirilor telescopice ale lui Herschel, după cum afirmă Draper.⁴³⁶ 2. „Teoria că animalele provin din broaște care au venit pe uscat, iar omul din mamifere era deja o teorie susținută de către Anaximene în secolul al VI-lea î.Hr.” Profesorul ar fi putut adăuga că această teorie îi era anterioară lui Anaximene cu mai multe mii de ani, că era o doctrină acceptată în rândul caldeenilor și că teoria lui Darwin a evoluției speciilor are o origine antediluviană. 3. „Philolaos și primii pitagoricieni afirmau că pământul este un corp asemenea celorlalte planete, care se rotesc în spațiu.”⁴³⁷ Astfel, Galilei, studiind câteva fragmente din Pitagora, care, spune Reuchlin, mai existau încă în timpul matematicianului florentin, acesta fiind de altfel familiar cu învățăturile filozofilor antici, nu a făcut decât să readucă la lumină o doctrină astronomică predominantă în India

⁴³⁶ *Conflict between Religion and Science*, p. 240

⁴³⁷ *Plutarh*, tradus de Langhorne

încă din cea mai veche Antichitate.⁴³⁸ 4. Anticii „presupuneau că plantele aveau sex, la fel ca animalele”. Astfel, naturaliștii noștri nu trebuiau decât să calce pe urmele înaintașilor lor. 5. „Notele muzicale, care depind de lungimea relativă, sau de tensiunea corzilor care le produc, se măsurau prin raporturi de numere.” 6. „Se considera că legile matematice sunt atotprezente în lume și chiar diferențele calitative se presupunea că își au originea în număr.” 7. „Ei negau anihilarea materiei și susțineau că aceasta doar se transformă.”⁴³⁹ „Chiar dacă unele dintre aceste descoperiri ar putea fi considerate o întâmplare fericită”, adaugă domnul Jowett, „cu greu le-am putea atribui pe toate unor simple coincidențe.”⁴⁴⁰

În rezumat, filozofia platoniciană era o știință a ordinii, a sistemului și a proporției; ea îmbrățișa evoluția lumilor și a speciilor, corelarea și conservarea energiei, transmutarea formelor materiale, indestructibilitatea materiei și a Spiritului. Poziția sa, în acest ultim punct de vedere, era în avans față de știința modernă, susținând sistemul său filozofic cu o cheie de boltă în același timp perfectă și imuabilă. Dacă știința a progresat cu pas de uriaș în acești ultimi ani, dacă avem idei mai clare decât anticii despre legile naturii, de ce nu s-au elucidat încă întrebările referitoare la natura și sursa vieții? Dacă laboratorul modern, comparativ cu cel din Antichitate, s-a îmbogățit atât de mult cu fructele cercetării

⁴³⁸ Câțiva erudiți cabaliști afirmă că originalul grecesc al *sentințelor pitagorice* ale lui Sextus, care astăzi este considerat pierdut, exista încă la vremea respectivă într-o mănăstire din Florența și că Galilei ar fi avut cunoștință despre el. Ei adaugă, în plus, că un tratat de astronomie în manuscris al lui Archytas, discipol direct al lui Pitagora, în care erau consemnate cele mai importante doctrine ale școlii lor, se afla în posesia lui Galilei. Dacă vreun Ruffinas ar fi ajuns în posesia lui, fără îndoială că l-ar fi denaturat, așa cum preotul Ruffinas a denaturat *sentințele* lui Sextus menționate mai sus, înlocuindu-le cu un text fraudulos, a cărui paternitate a încercat să o atribuie unui oarecare episcop Sextus (v. introducerea lui Iamblichos la *Viața lui Pitagora*, tradusă de Taylor).

⁴³⁹ Introducerea lui Jowett la *Timaios*, vol. II, p. 508

⁴⁴⁰ *Ibid.*

experimentale, de ce oare nu facem niciun pas decât pe căile ce au fost trasate cu mult înainte de era creștină? Cum se face că până și cel mai avansat punct de observație care a fost atins în zilele noastre de-abia ne permite să vedem în negura zării, în susul cărării alpine a cunoașterii, dovezile monumentale pe care le-au lăsat exploratorii de demult pentru a însemna platourile pe care le-au atins și le-au ocupat?

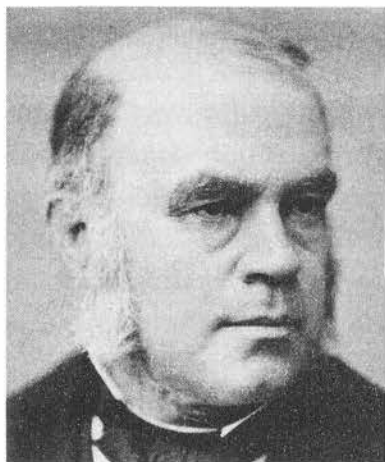
Dacă maeștrii moderni sunt atât de avansați față de cei antici, de ce nu ne restituie artel pierdute ale înaintașilor noștri postdiluvieni? De ce nu ne redau culorile nepieritoare din Luxor – purpura din Tir; roșul aprins și albastrul uimitor care decorează zidurile acestui templu, unde nuanțele sunt la fel de proaspete ca în prima zi când au fost aplicate? Cimentul indestructibil al piramidelor și al apeductelor antice, lamele săbiilor din Damasc, care puteau să fie învârtite ca un tirbușon în tecile lor fără să se rupă, superbe și incomparabilele nuanțe de vitralii pe care le regăsim în praful ruinelor medievale și care radiază la ferestrele vechilor catedrale, și secretul fabricării sticlei maleabile? Iar dacă chimia este atât de puțin în stare să rivalizeze chiar cu perioada de început a Evului Mediu în anumite ramuri, de ce să ne lăudăm cu anumite descoperiri care, după orice probabilitate, erau perfect cunoscute cu mii de ani înainte? Cu cât arheologia și filologia progresează, cu atât mai umilitoare pentru orgoliul nostru sunt descoperirile care se fac în fiecare zi; și cu atât mai glorioase sunt mărturiile care se aduc în privința celor care, poate datorită distanței la care se află îndepărtata lor Antichitate, au fost considerați până acum ca bălăcindu-se în cele mai adânci mlaștini ale superstiției.

De ce să uităm că înainte ca nava aventurosului genovez să fi despicat mările occidentale, vasele fenicienilor călătoriseră deja în jurul globului și duseseră civilizația în regiuni astăzi tăcute și părăsite? Care arheolog ar îndrăzni să afirme că nu aceeași mână care a realizat planurile piramidelor din Egipt și Karnak și a mii de ruine căzute acum în uitare pe malurile nisipoase ale Nilului

a edificat și monumentalul Angkor-Wat din Cambodgia? Sau a gravat inscripțiile hieroglifice pe obeliscurile și porticurile satului indian abandonat, descoperit recent de lordul Dufferin în Columbia Britanică? Sau acelea de pe ruinele din Palenque și Uxmal din America Centrală? Relicvele pe care le prețuim în muzeele noastre – ca ultime aduceri aminte ale unor „arte pierdute” de demult – nu militează ele în mod răsunător în favoarea civilizației antice? Și nu dovedesc ele, din nou și din nou, că națiunile și continentele care au dispărut au dus cu ele în mormânt arte și științe pe care nici primul creuzet încălzit vreodată într-o mănăstire medievală, nici ultima retortă spartă de vreun chimist modern, nu au reușit și nu vor reuși încă – cel puțin nu în secolul actual – să le readucă la viață?

„Nu erau cu totul lipsiți de anumite noțiuni de optică”, concede cu mărinimie profesorul Draper, referindu-se la antici; alții merg până acolo încât le refuză până și puținul acesta. „Lentilele convexe găsite la Nimrud dovedesc că nu erau complet nefamiliarizați cu instrumentele de mărire.”⁴⁴¹ Așa să fie? Dacă nu au fost familiarizați cu ele, înseamnă că toți autorii clasici trebuie să fi mințit. Căci, cât de îndrăzneț trebuie să fi fost Cicero când ne spune că a văzut întreaga Iliadă scrisă pe o piele atât de mică, încât ar fi putut fi rulată într-o coajă de nucă, sau Pliniu când afirmă că Nero avea un inel cu o mică sticlă în el, prin care privea de la distanță spectacolul gladiatorilor? Cu siguranță că atunci când ni se spune că Mauritius putea să vadă de la promontoriul din Sicilia peste întreaga mare până la coasta Africii, cu un instrument numit *nauscopit*, trebuie să ne gândim fie că toți acești martori au mințit, fie că anticii erau mult mai mult decât „puțin familiarizați” cu optica și cu lentilele de mărire. Wendell Phillips afirmă că are un prieten care deține un inel extraordinar „având un diametru de trei sferturi de țol și pe el este înfățișat zeul Hercule dezbrăcat. Cu ajutorul unei lupe

⁴⁴¹ *Conflict between Religion and Science*, p. 14

John William Draper

fără ajutorul lentilelor... La Parma, puteţi vedea o piatră preţioasă pe care a purtat-o la deget Michelangelo, piatră ce are o gravură veche de 2000 de ani şi pe care sunt reprezentate *şapte* femei. Ca să se poată distinge formele trebuie folosite nişte lentile puternice... Aşadar, „microscopul”, adaugă savantul conferenţiar, „în loc să dateze din timpul nostru îşi are fraţii în Cărţile lui Moise – şi aceştia sunt fraţii mai mici.”

Faptele anterioare nu par deci să indice că anticii ar fi avut numai „anumite cunoştinţe de optică”. Aşadar, fiind în această privinţă de o cu totul altă părere decât profesorul Fiske şi critica pe care, în cartea *Unseen World*, i-o face lucrării profesorului Draper, *Conflict between Religion and Science*, singura eroare pe care o putem găsi în admirabila carte a lui Draper este aceea că, în calitate de istoric-critic, uneori îşi foloseşte propriile instrumente optice în locuri nepotrivite. În vreme ce, pentru a mări ateismul pitagoricianului Bruno, priveşte prin lentile convexe, atunci când vorbeşte despre cunoaşterea anticilor, vede evident prin lentile concave.

se disting încolăcirile muşchilor şi i se poate număra fiecare fir de păr de pe sprâncene... Rawlinson a adus acasă o piatră cam de douăzeci de toli lungime şi zece lăţime, conţinând un întreg tratat de matematică. Ar fi absolut ilizibil fără lentile... În muzeul doctorului Abbott, există un inel al lui Keops, pe care Bunsen l-a datat la circa anul 500 î. Hr. Sigiliul inelului este de mărimea unei monede de un sfert de dolar, şi ceea ce este gravat este *invizibil*

VECHIMEA TEORIEI CORELĂRII FORŢELOR

Merită pur şi simplu toată admiraţia să urmărim în diferitele lucrări moderne tentativele precaute, atât ale creştinilor pioşi, cât şi ale scepticilor, oameni de altfel foarte învăţaţi, de a trage o linie de demarcaţie între ceea ce ar trebui să credem din lucrările autorilor antici şi ceea ce nu. Nu li se acordă niciun credit, fără ca imediat să urmeze menţionarea unei rezerve. Dacă Strabon ne spune că Ninive avea patruzeci şi şapte de mile în circumferinţă şi mărturia lui este acceptată, de ce nu se petrece la fel şi atunci când atestă realizarea prezicerilor sibilinice? Unde este bunul-simţ în faptul de a-l denumi pe Herodot „Părintele Istoriei”, dacă este acuzat că divaghează în mod naiv de fiecare dată când relatează manifestările miraculoase la care a asistat ca martor? Poate că, de fapt, aceste precauţii sunt mai necesare ca niciodată, acum că epoca noastră a fost botezată Secolul Descoperirilor. Dezamăgirea ar putea să fie prea crudă pentru Europa. Praful de puşcă, despre care s-a crezut mult timp că este o invenţie a lui Bacon şi Schwartz, este acum prezentat în manuale ca fiind folosit de chinezi cu secole înainte de era noastră, pentru nivelarea colinelor şi spargerea stâncilor. „În Muzeul din Alexandria”, afirmă Draper, „a existat o maşină inventată de matematicianul Hero, cu puţin înainte de anul 100 î.Hr. Aceasta se învărtea prin intermediul aburului şi era de forma a ceea ce numim astăzi motor cu reacţie... Întâmplarea nu a avut nimic de-a face cu invenţia motorului modern cu aburi.”⁴⁴² Europa se mândreşte cu descoperirile lui Copernic şi Galileo, iar acum ni se spune că observaţiile astronomice ale caldeenilor datează cu circa 100 de ani înainte de Potop; iar Bunsen consideră că Potopul a avut loc la nu mai puţin de 10.000 de ani înainte de era noastră.⁴⁴³ În plus, un împărat chinez, cu peste 2000 de ani

⁴⁴² *Conflict between Religion and Science*, p. 311

⁴⁴³ *Egypt's Place in Universal History*, vol. V, p. 88

înainte de nașterea lui Hristos (adică chiar înainte de Moise), i-a condamnat la închisoare pe doi dintre astronomii săi șefi pentru că nu au prezis o eclipsă de soare.

Putem observa, ca exemplu de imprecizie a noțiunilor curente cu privire la afirmațiile științifice din secolul nostru, faptul că descoperirea indestructibilității materiei și a corelațiilor dintre forțele fundamentale, în special cea din urmă, sunt considerate printre cele mai importante triumfuri ale noastre. Este „cea mai importantă descoperire a secolului prezent”, după cum spune Sir William Armstrong în faimoasa sa cuvântare ca președinte al British Association. Însă această „descoperire importantă” nu este de fapt o descoperire. Originea sa, dincolo de indiciile de netăgăduit legate de ea care apar la filozofii din vechime, se pierde în umbrele dense ale zilelor preistorice. Primele sale vestigii sunt descoperite în speculațiile neclare ale teologiei Vedice – în doctrina emanației și a resorbției, pe scurt, Nirvana. John Scottus Erigena subliniază aceasta în curajoasa sa filozofie din secolul al optulea – și vă invităm să citiți cartea sa, *De Divisione Naturae*, și astfel o să că convingeți de acest adevăr. Știința afirmă că atunci când teoria indestructibilității materiei (apropo, de asemenea o idee foarte veche a lui Democrit) a fost demonstrată, a fost necesar să fie extinsă și în ceea ce privește forța (energia). Nicio particulă materială nu se poate pierde vreodată și nicio parte a forței (energiei) existente în natură nu poate dispărea. Prin urmare, s-a dovedit că și forța (energia) este indestructibilă, iar diversele sale manifestări sau forțe, sub diverse aspecte, sunt convertibile una în cealaltă, și nu sunt altceva decât diferite moduri de mișcare ale particulelor materiale. Și astfel a fost redescoperită corelația dintre forțe (energii). Dl Grove, deja în anul 1842, a dat fiecareia dintre aceste forțe, cum ar fi căldura, electricitatea, magnetismul și lumina, caracterul de convertibilitate, făcându-le să fie într-un moment cauză, iar în celălalt efect. Însă de unde provin aceste forțe și unde se duc ele atunci când nu le mai

percepem?⁴⁴⁴ Știința păstrează tăcerea asupra acestui subiect.

Teoria „corelației forțelor”, deși este considerată în mințile contemporanilor noștri „cea mai mare descoperire a veacului”, nu poate să explice nici începutul și nici sfârșitul oricăreia dintre aceste forțe; și această teorie nici nu poate să evidențieze cauzele lor. Forțele pot fi convertibile, astfel încât una să o producă pe cealaltă, dar cu toate acestea nicio știință exactă nu este capabilă să explice alfa și omega fenomenului. În ce mod suntem noi mai avansați decât Platon, care, discutând în *Timaios* despre calitățile primare și secundare ale materiei⁴⁴⁵ și despre slăbiciunea intelectului uman, îl face pe Timaios să spună: „Dumnezeu cunoaște calitățile originare ale lucrurilor; omul poate doar spera să atingă o probabilitate.” Nu trebuie decât să deschidem unul dintre multele pamflete ale lui Huxley și Tyndall pentru a regăsi exact aceeași mărturisire. Însă, în plus față de Platon, ei nu îi permit nici măcar lui Dumnezeu să cunoască mai mult decât ei înșiși. Oare pe acest fapt își bazează ei pretențiile de superioritate? Hindușii din vechime și-au fundamentat doctrina emanației și resorbției exact pe această lege a corelației forțelor. *Ta Om* este punctul primordial din cercul nemărginit, „a cărui circumferință este nicăieri, și care își are centrul pretutindeni”, emanând tot ce există din sine însuși și manifestându-le în universul vizibil sub forme diverse. Formele acestea se schimbă între ele, se combină una cu alta și după o transformare gradată din Spiritul Pur (sau vidul budist) în materia cea mai grosieră, încep să dea înapoi și să se resoarbă în starea lor primordială – adică resorbția în Nirvana⁴⁴⁶. Ce altceva reprezintă aceasta dacă nu corelarea forțelor?

⁴⁴⁴ W. R. Grove, *Preface to the Correlation of Physical Forces*

⁴⁴⁵ *Timaios*, p. 22

⁴⁴⁶ Începând cu Godfrey Higgins și încheind cu Max Müller, fiecare arheolog și filolog care a studiat temeinic și serios religiile vechi a perceput că, dacă sunt luate ad-litteram, ele nu pot decât să conducă pe o pistă falsă. Dr. Lardner a desfigurat și distorsionat doctrinele străvechi – conștient sau nu – în maniera cea mai grosieră cu putință. *Pravritti*, sau existența naturii atunci când este vie,

Știința afirmă posibilitatea demonstrării faptului că din căldură se poate obține electricitate, iar electricitatea poate produce căldură; de asemenea, magnetismul poate fi utilizat pentru a obține electricitate, și *vice versa*. Mișcarea, ne spun savanții, rezultă din însăși mișcarea, și așa mai departe, la infinit. Acesta este ABC-ul ocultismului și al primilor alchimiști. Indestructibilitatea materiei și a forței fiind descoperite și demonstrate, marea problemă a eternității este rezolvată. Și atunci, ce nevoie mai avem de Spirit? Inutilitatea sa este prin urmare demonstrată științific!

Astfel, se poate spune că filozofii moderni nu au mers niciun pas mai departe față de ceea ce preoții din Samotrace, hindușii și chiar gnosticii creștini cunoșteau foarte bine. Primii au demonstrat aceasta prin miturile minunate de ingenioase ale dioscurilor, sau „fiii cerului”; frații gemeni, despre care vorbește Schweigger, „care mor în mod constant și apoi revin la viață împreună, deși este absolut necesar ca unul să moară pentru ca celălalt să poată trăi”. Știau la fel de bine ca fizicienii noștri că atunci când o forță dispăre, ea este pur și simplu convertită într-o altă forță. Deși arheologia este posibil să nu fi descoperit vreun aparat special pentru astfel de conversii speciale, se poate totuși spune, în mod perfect rațional și pe baza unor deduceri analogice că aproape toate religiile antice erau bazate pe ideea unei astfel de indestructibilități a materiei și forței, laolaltă cu doctrina emanației totul dintr-un Foc eterat, spiritual, sau Soarele Central, care este Dumnezeu sau Spiritul. Spre exemplu, magia teurgică străveche se bazează pe cunoașterea potențialităților acestui Spirit.

În comentariul-manuscris al lui Proclus pe tema magiei, el face următoarea afirmație: „La fel cum iubii trec în mod gradat

activă, și *nivritti*, sau restul, starea de non-viu, reprezintă doctrina esoterică budistă. „Nimicul pur”, sau non-existența, dacă este tradus conform cu sensul ezoteric, ar însemna „Spiritul Pur”, cel FĂRĂ NUME, sau ceva ce intelectul nostru nu este capabil să cuprindă, prin urmare, *nimic*. Însă vom vorbi despre aceasta și ulterior.

Dioscurii - Castor și Pollux

de la frumusețea care este vizibilă în formele sensibile la cea care este divină, la fel și preoții antici, atunci când considerau că există o anumită alianță și simpatie a aspectelor naturale unul față de celălalt și a aspectelor manifestate față de puterile oculte și când au descoperit că toate câte există subzistă în toate, au fabricat o știință sacră din această simpatie și similaritate mutuală. Astfel, ei au recunoscut aspectele supreme în cele care le sunt subordonate, și pe cele subordonate în cele supreme; în regiunile celeste, au descoperit proprietăți terestre subzistând într-o manieră cauzală și celestă, iar pe pământ, proprietăți celeste, însă conform cu o condiție terestră.”

Proclus continuă apoi prin a se referi la anumite ciudățenii misterioase ale plantelor, mineralelor și animalelor, care toate sunt bine cunoscute naturaliștilor noștri, dar niciuna nu este explicată. În această categorie intră mișcarea circulară a florii-soarelui, a heliotropului⁴⁴⁷, a lotusului – care, înainte de răsăritul soarelui, își pliază frunzele, retrăgându-și petalele înăuntru, ca să spunem așa, iar apoi și le extinde gradat, odată cu răsăritul soarelui, pentru ca apoi să și le retragă din nou odată cu coborârea acestuia către vest

⁴⁴⁷ Heliotropium europaeum (n.t.)

–, a pietrelor soarelui și lunii și a helioselenus-ului, a cocoșului și leului, și a altor animale. „Acum anticii”, spune el, „după ce au contemplat această simpatie mutuală a lucrurilor (celeste și terestre), au aplicat cunoașterea obținută în scopuri oculte, atât în ceea ce privește naturile celeste, cât și pe cele terestre. Astfel, printr-un gen de similitudine, au descoperit virtuțile divine în această lume inferioară. ...Toate câte există sunt pline de naturi divine. Naturile terestre primesc plenitudinea celor care sunt celeste, iar cele celeste de la esențele *supraceleste*, în vreme ce fiecare ordine a lucrurilor și fenomenelor purcede gradat, într-o coborâre armonioasă de la *cel mai înalt nivel la cel mai de jos*.⁴⁴⁸ Deoarece orice elemente particulare s-ar resorbi într-unul singur, care se află deasupra ordinii lucrurilor și fenomenelor, la coborâre acestea sunt din nou expansionate și vor da naștere unor *suflete diverse care sunt distribuite sub stăpânirea divinităților lor guvernatoare*.”⁴⁴⁹

În mod evident, Proclus nu susține aici o simplă superstiție, ci o știință, deoarece, în ciuda faptului că este ocultă și necunoscută învățaților noștri, care îi neagă posibilitățile, magia este în continuare o știință. Este în mod ferm și singular bazată pe afinitățile misterioase existente între corpurile organice și anorganice (producțiile vizibile ale celor patru regnuri) și puterile invizibile ale Universului. Ceea ce știința numește gravitație, hermeticii antici și medievali numeau magnetism, atracție, afinitate. Aceasta este legea universală, care este înțeleasă de către Platon și explicată în *Timaios* ca fiind atracția corpurilor mai mici de cele mai mari, și a corpurilor asemănătoare între ele, ultimele manifestând mai degrabă o putere magnetică decât ascultând de legea gravitației. Formula anti-aristotelică cum că *gravitația face ca toate corpurile să coboare cu o viteză egală, indiferent de greutatea lor*, diferența fiind generată de un factor necunoscut, ar părea că indică mult mai puternic către *magnetism* decât către

gravitație, prima forță manifestându-se mai degrabă în funcție de natura substanței decât din cauza greutății. O familiaritate deplină cu facultățile oculte a tot ceea ce există în natură, vizibil și invizibil; relațiile lor mutuale, atracțiile și repulsiile; cauza acestora, urmărită până la Principiul *Spiritual*, care pătrunde și animă toate câte există; capacitatea de a furniza condițiile cele mai propice pentru manifestarea acestui Principiu, cu alte cuvinte, o cunoaștere profundă și exhaustivă a legii naturale – aceasta *a fost și este* baza magiei.

În notele sale asupra lucrării *Ghosts and Goblins*, revizuiind unele fapte aduse drept dovadă de către unii apărători iluștri ai fenomenului spiritist (cum ar fi profesorul de Morgan, dl Robert Dale Owen, și dl Wallace, printre alții), dl Richard A. Proctor spune că „următoarele afirmații ale profesorului Wallace nu au nicio greutate: «Cum se face că astfel de dovezi pot fi combătute sau respinse?» (spune profesorul Wallace vorbind despre una dintre poveștile lui Owen) «Zeci sau chiar sute de fapte atestate de acest gen sunt la dosar, însă nu se face nicio tentativă de a fi explicate. Sunt pur și simplu ignorate, iar în multe cazuri se admite că sunt inexplicabile.»” La aceasta, dl Proctor răspunde în glumă că, de vreme ce „filozofii noștri au decis cu mult timp în urmă că poveștile cu fantome sunt toate înșelăciuni, și *prin urmare* trebuie să fie ignorate. În plus, aceștia sunt foarte enervați de faptul că au fost aduse dovezi noi și au apărut noi convertiți la cauză, iar unii dintre ei sunt atât de iraționali încât cer o nouă judecată, motivând că verdictul anterior a fost contrar dovezilor.”

„Toate acestea”, continuă el, „oferă un motiv excelent pentru care «convertiții» să nu fie ridiculizați pentru credința lor; însă trebuie să apară ceva care să fie mai la obiect, înainte să ne așteptăm ca «filozofii» să-și consacre o mare parte a timpului investigației sugerate. Ar trebui să se arate că *bunăstarea rasei umane depinde într-o mare măsură de această chestiune*, cu toate că natura trivială a tuturor comportamentelor fantomatice înregistrate până acum este recunoscută chiar și de adepții fenomenului!”

⁴⁴⁸ Acesta este exact opusul teoriei moderne a evoluției.

⁴⁴⁹ Ficinus, vezi *Excerpt* și „*Dissertation on Magic*; Taylor, Plato, vol. I, p. 63

Dna. Emma Hardinge Britten a strâns un număr mare de fapte autentificate din jurnalele străvechi și științifice, care arată cu ce gen de întrebări serioase înlocuiesc uneori savanții noștri controversatul subiect al „fantomelor și spiridușilor”. Ea citează dintr-un ziar din Washington un raport al unei astfel de adunări solemne, ținute în seara de 29 aprilie 1854. Profesorului Hare, din Philadelphia, chimistul venerabil, care a fost atât de respectat de toți datorită caracterului său și activității sale de o viață în slujba științei, i s-a impus în mod *violent* să tacă” de profesorul Henry, de îndată ce a atins subiectul spiritismului. „Acțiunea impertinentă a unuia dintre membrii *Asociației Științifice Americane*”, spune autoarea, a fost sancționată de majoritatea distinsei audiențe și ulterior sprijinită de toți.”⁴⁵⁰ În dimineața următoare, în raportul sedinței, *Spiritual Telegraph* a comentat evenimentele astfel:

„S-ar părea că un astfel de subiect” (prezentat de profesorul Hare) „ține în mod deosebit de domeniul «științei». Însă *Asociația Americană pentru Promovarea Științei*⁴⁵¹ a decis că era fie nedemn de atenția lor, fie era periculos pentru ei să se amestece în acest subiect, așa încât au votat să refuze invitația... În acest sens, nu putem omite să menționăm faptul că *Asociația americană pentru Promovarea Științei* a găzduit în aceeași sesiune o dezbatere foarte erudită, extinsă, gravă și profundă, cu privire la motivul pentru care «cocoșii cântă între 12 și 1 noaptea!» ” Un subiect demn de niște filozofi; și, în plus, unul despre care trebuie să se fi dovedit că influențează „bunăstarea rasei umane”, într-un „grad foarte mare”.

Este suficient ca cineva să-și exprime credința în existența unei simpatii misterioase între viața unor plante și aceea a ființelor umane, pentru a se asigura că devine subiectul ridiculizării. Cu toate acestea, există multe cazuri precis autentificate, care vor arăta

⁴⁵⁰ *Modern American Spiritualism*, p. 119

⁴⁵¹ Numele întreg și corect al acestei erudite Societăți este *Asociația americană pentru Progresul Științei*. Cu toate acestea, de dragul conciziei, ea este adeseori numită „*Asociația Științifică Americană*”.

realitatea unei astfel de afinități. Se cunosc cazuri în care anumite persoane s-au îmbolnăvit simultan cu scoaterea din rădăcini a unui copac plantat în ziua lor de naștere, și care au murit atunci când a murit copacul. Inversând situația, se cunosc cazuri în care un copac plantat în aceleași condiții s-a uscat și a murit simultan cu persoana a cărei frate geamăn era, ca să spunem așa. Primul ar fi numit de dl Proctor „efect al imaginației”; cel de-al doilea, „coincidență curioasă”.

Max Müller oferă mai multe astfel de exemple în eseul său *On Manners and Customs*. El arată că această tradiție populară există în America Centrală, în India și Germania. O găsește aproape peste tot în Europa; o găsește la războinicii mauri, în Guyana Britanică și în Asia. Revizuiind cartea *Researches into the Early History of Mankind* a lui Tylor, o lucrare în care se regăsesc laolaltă un număr foarte mare de astfel de tradiții, marele filolog remarcă foarte just următoarele: „Dacă s-ar fi petrecut doar în poveștile indiene și germane, am fi putut s-o considerăm o proprietate ariană străveche; însă atunci când o regăsim din nou în America Centrală, nu ne mai rămâne nimic altceva de făcut decât să admitem existența unei comunicări între coloniștii europeni și povestitorii nativi din America... sau să ne întrebăm dacă nu cumva există vreun element inteligibil și cu adevărat uman în această presupusă simpatie între viața florilor și viața omului.”

Generația actuală de oameni, care nu cred în nimic ce se află dincolo de dovezile superficiale ale simțurilor lor, vor respinge fără îndoială simpla idee a unei astfel de puteri simpatetice care ar exista în plante, în animale, și chiar în pietre. Legătura care le acoperă vederea interioară le permite să vadă numai acele lucruri pe care nu pot nicidecum să le nege. Autorul *Dialogului Asclepian* ne oferă un motiv pentru aceasta, care ar putea să se potrivească perioadei actuale și să explice această epidemie de necredință. În secolul nostru, ca de altfel și atunci, „există o schismă lamentabilă între Divinitate și om, în cadrul căreia niciun aspect ce ține de

Edward Burnett Tylor

UNIVERSALITATEA CREDINȚEI ÎN MAGIE

Ne aflăm la capătul unui ciclu, și, evident, într-o stare de tranziție. Platon împarte progresul intelectual al Universului din fiecare ciclu în perioade fertile și perioade sterpe. În regiunile sublunare, sferele diferitelor elemente rămân veșnic în perfectă armonie cu Natura Divină, spune el; „însă părțile lor”, datorită unei apropieri prea mari de Pământ, precum și datorită amestecării lor cu *pământescul* (care este materia, și prin urmare regatul răului), „sunt uneori în acord, alteori contrare Naturii (Divine)”. Când acele circulații – pe care un ocultist modern le numește „curenții de Lumină Astrală” – din Eterul Universal, care conține în sine însuși fiecare element, se desfășoară în armonie cu Spiritul Divin, pământul nostru și tot ce ține de el se bucură de o perioadă fertilă. Puterile oculte ale plantelor, animalelor și mineralelor simpatizează în mod magic cu „naturile superioare”, iar Sufletul Divin al omului este în perfectă armonie cu cele „inferioare”. Însă în timpul perioadelor

chestiuni paradiziace sau celeste nu mai este acceptat sau crezut, și vocile divine este mută, datorită unei tăceri necesare”.⁴⁵² Sau, după cum spune Împăratul Iulian, „micul suflet” al scepticului „este într-adevăr ager, însă viziunea lui nu este sănătoasă și corectă, orice ar vedea”.

⁴⁵² Vezi traducerea lui Taylor a cărții *Selected Works of Plotinus*, p. 553 etc.

sterpe, ultimele își pierd simpatia magică, iar viziunea spirituală a majorității umanității este atât de orbită, încât aceasta își pierde orice noțiune legată de puterile superioare ale propriului său Spirit Divin. Acum ne aflăm în perioada stearpă: secolul al XVIII-lea, în timpul căruia febra malignă a scepticismului a izbucnit atât de ne nestăpânit, a impus necredința ca boală a secolului al XIX-lea. Intellectul Divin este ascuns în om; doar creierul său animal *filozofează*.

La început, magia era o știință universală, pe de-a-ntregul în mâinile savantului sacerdotal. Deși focarul era păzit cu strictețe în sanctuare, razele sale iluminau întreaga umanitate. Altfel, cum putem explica identitatea extraordinară a „superstițiilor”, obiceiurilor, tradițiilor și chiar a propozițiilor repetate în proverbele populare atât de larg răspândite de la un pol la altul, încât găsim aceleași idei la tătari, la laponi și la națiunile sudice ale Europei, la locuitorii stepelor din Rusia și la aborigenii din America de Nord și de Sud? De exemplu, Tyler arată că una dintre maximele pitagoreice străvechi, „Nu atâta focul cu sabia”, este la fel de populară la mai multe națiuni care nu au nici cea mai mică legătură una cu cealaltă. El îl citează pe De Plano Carpini, care a descoperit că această tradiție este vie printre tătari încă din anul 1246. Un tătar nu va consimți pentru nicio sumă de bani să introducă un cuțit în foc, sau să-l atingă cu orice instrument tăios sau ascuțit, de frică să nu taie „capul focului”.

Tribul Kamtchadal din Asia de nord-est consideră că acest act este un mare păcat. Indienii Sioux din America de Nord nu îndrăznesc să atingă focul nici cu acul, cuțitul sau orice instrument ascuțit. Calmucii au aceeași oroare; un etiopian mai degrabă își introduce brațele goale până la cot în cărbuni încinși decât să folosească un cuțit sau un topor pe lângă aceștia. Toate aceste fapte sunt numite de asemenea de Tyler „simple coincidențe curioase”. Max Müller crede totuși că ele își pierd mult din forță prin faptul că „doctrina pitagoreică se află la baza fenomenului”.

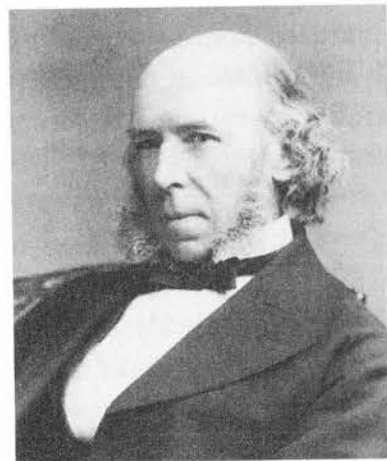
Orice propoziție a lui Pitagora, ca de altfel și majoritatea maximelor antice, are o dublă semnificație; și, în vreme ce aceasta (maxima) avea un sens fizic ocult, exprimat literal prin cuvintele pe care le conține, totodată întruchipa și un precept moral, care este explicat de Iamblichos în cartea sa *Life of Pythagoras*. Această frază, „Nu umbla cu sabia în foc”, este cel de-al nouălea simbol din *Protreptica* acestui neo-platonist. „Acest simbol îndeamnă la prudență.” El sugerează „precauția de a nu opune cuvinte ascuțite unui om plin de foc și mânie – să nu te lupți cu el... deoarece adesea prin cuvinte nepoliticoase vei agita și perturba un om ignorant, și vei suferi tu însuși... Heraclit mărturisește și el cu privire la adevărul acestui simbol: „este dificil să te lupți cu mânie, deoarece lupta trebuie să izbăvească Sufletul. Și este foarte adevărat. Căci mulți, dând curs mâniei, și-au înrăutățit condiția sufletului, și au făcut ca moartea să fie preferabilă vieții. Însă, stăpânindu-ți limba și fiind tăcut, vei face din discordie să rezulte prietenie, focul sau mânia fiind stins, iar tu personal nu vei apărea ca fiind lipsit de înțelepciune.”⁴⁵³

Uneori am avut dubii; am pus la îndoială imparțialitatea propriei noastre judecăți, capacitatea noastră de a oferi o critică respectuoasă muncii unor giganti, cum sunt filozofii noștri moderni – Tyndall, Huxley, Spencer, Carpenter și câțiva alții. În iubirea noastră exagerată pentru „oamenii de demult” – înțelepții antici –, ne-a fost mereu frică să nu încălcăm frontierele justiției și să nu refuzăm să le recunoaștem meritele celor care le au. Gradat, această temere firească a cedat în fața unei confirmări neașteptate. Am descoperit că noi nu eram altceva decât ecoul slab al opiniei publice, care, deși suprimată, și-a găsit uneori alinarea în articole competente răspândite prin ziarele periodice din țară. Un astfel de articol poate fi găsit în *National Quarterly Review*, din Decembrie, 1875, intitulat *Filozofii noștri senzaționali din ziua de azi*. Este un

⁴⁵³ Iamblichos, *De Vita Pythag*, note adiționale (Taylor)

articol foarte serios, care analizează în mod neînfricat afirmațiile mai multor savanți ai noștri, care pretind că au făcut noi descoperiri cu privire la natura materiei, la sufletul uman, la minte, la Univers și la originea acestuia etc. „Lumea religioasă a tresărit puternic”, începe să spună autorul, „și a fost nu puțin emoționată de afirmațiile unor oameni ca Spencer, Tyndall, Huxley, Proctor și alți câțiva din aceeași școală.” Deși admițând cu voioșie cât de mult le datorează știința fiecăruia dintre acești domni, autorul neagă totuși „cu cea mai mare insistență” faptul că ei au făcut vreo descoperire. Nu este nimic nou în speculațiile lor, chiar și în cele mai avansate dintre ele; nimic care să nu fi fost știut și predat, într-o formă sau alta, cu mii de ani în urmă. El nu spune că acești savanți „și-au emis teoriile ca fiind propriile lor descoperiri, ci doar că lasă să se presupună aceasta, iar ziarele fac restul... Publicul, care nu are nici timpul și nici înclinația să examineze faptele, adoptă crezul ziarelor... și se întreabă ce-o să urmeze!... Presupușii inițiatorii ai acestui gen de teorii senzaționale sunt asaltați în ziare. Unii dintre acești savanți nesuferiți se apără, însă nu ne putem aminti nicio singură dată în care vreunul dintre ei să fi spus cu candoare: «Domnilor, nu fiți supărați pe noi; noi nu facem altceva decât să *renovăm* povești care sunt aproape la fel de vechi ca munții.»” Acesta ar fi fost simplul adevăr; „însă nici chiar savanții și filozofii”, adaugă autorul, „nu rezistă întotdeauna slăbiciunii de a încuraja orice noțiune care li se pare că le-ar putea asigura un loc printre Nemuritori”.⁴⁵⁴

Huxley, Tyndall și chiar și Spencer au devenit în ultima vreme marile oracole, „papii infailibili”

Herbert Spencer

⁴⁵⁴ *The National Quarterly Review*, dec., 1875

în domeniul dogmelor protoplasmei, moleculelor, formelor primordiale și atomilor. Au cules mai mulți lauri pentru marile lor descoperiri decât numărul firelor de păr de pe cap ale lui Lucrețiu, Cicero, Plutarh și Seneca la un loc. Cu toate acestea, lucrările acestora din urmă abundă de idei despre protoplasmă, forme primordiale etc., ca să nu mai vorbim de atomi, ceea ce a și făcut ca Democrit să fie numit filozoful *atomic*. În aceeași *Recenzie* descoperim această denunțare foarte surprinzătoare:

„Cine dintre cei necunosători nu a fost uluit, chiar în ultimul an, de rezultatele minunate obținute cu ajutorul oxigenului? Ce senzație au creat Tyndall și Huxley proclamând, în propriul lor mod ingenios, oracular, chiar acele doctrine pe care tocmai le-am citat din Liebig! Și totuși, încă din anul 1840, profesorul Lyon Playfair a tradus în engleză lucrările cele mai «avansate» ale baronului Liebig.”⁴⁵⁵

„O altă rostire recentă”, spune el, „care a uimit un număr mare de persoane inocente și pioase, este aceea că fiecare gând pe care îl exprimăm sau urmărim să-l exprimăm, produce o anumită modificare extraordinară în substanța creierului. Însă, pentru a afla aceasta și multe altele de acest gen, filozofii noștri nu trebuiau decât să consulte cărțile baronului Liebig. Astfel, spre exemplu, acel savant proclama: „Fiziologia are suficiente fundamente decisive pentru a susține ideea că fiecare gând, fiecare senzație este însoțită de o modificare în compoziția substanței creierului, precum și faptul că fiecare mișcare, fiecare manifestare a forței este rezultatul unei transformări a structurii sau a substanței sale.”⁴⁵⁶

Astfel, pe tot parcursul conferințelor senzaționale ale lui Tyndall, putem regăsi, aproape pagină cu pagină, toate speculațiile lui Liebig, întrețesute ici și colo cu viziunile și mai timpurii ale lui Democrit și ale altor filozofi păgâni. Un talmeș-balmeș de ipoteze vechi, ridicate de marea autoritate a zilei la rangul de idei cvasi-

⁴⁵⁵ Ibid., p. 94

⁴⁵⁶ *Force and Matter*, p. 151

demonstrate și expuse cu acea frazeologie patetică, pitorească, afabilă și palpitant-elocventă, care îi este atât de caracteristică.

În plus, același cronicar arată că multe idei identice și materiale necesare pentru a demonstra marile descoperiri ale lui Tyndall și Huxley sunt prezente în lucrările doctorului Joseph Priestley, autorul cărții *Disquisitions on Matter and Spirit*, și chiar și în lucrarea *Philosophy of History* a lui Herder.

„Priestley”, adaugă autorul, „nu a fost molestă de guvern, pentru simplul fapt că nu avea nicio ambiție de a deveni faimos prin proclamarea de pe acoperișuri a viziunilor sale atee. Acest filozof... a fost autorul a circa 80 de volume, și descoperitorul oxigenului.” În aceste lucrări „el lansează anumite idei identice cu cele care au fost declarate atât de «senzaționale», de «temerare» etc., și atribuite filozofilor noștri din ziua de azi.”

„Cititorii”, continuă el, „își amintesc ce senzație a fost creată de afirmațiile unora dintre filozofii noștri moderni cu privire la originea și natura ideilor, însă acele afirmații, ca și altele care le-au precedat și le-au urmat, nu conțin nimic nou.” „O idee”, spune Plutarh, „este o *ființă* imaterială, care nu are nicio subzistență prin ea însăși, ci dă o configurație și o formă materiei fără de formă, devenind cauza manifestării ei” (*De Placitis Philosophorum*). Cu adevărat, niciun ateu modern, aici fiind inclus și dl Huxley, nu-l poate întrece pe Epicur în materialism; el nu poate decât să-l imite. Și ce este „protoplasma” sa dacă nu o *reluare* a speculațiilor *svabhavika*-ilor sau panteiștilor hinduși, care afirmă că toate lucrurile, zeii, oamenii și animalele se nasc din *Svabhava* sau propria lor natură?⁴⁵⁷ În ceea ce-l privește pe Epicur, iată ce cuvinte îi pune Lucrețiu în gură: „Sufletul, astfel produs, trebuie să fie *material*, deoarece îi putem urmări descendența dintr-o sursă materială; deoarece el există, și există singur într-un sistem material, este hrănit cu hrană materială, crește odată cu trupul, devine matur

⁴⁵⁷ Burnouf, *Introduction*, p. 118

odată cu maturizarea lui, slăbește odată cu șubrezirea lui, și deci prin urmare, fie că aparține omului sau animalului, trebuie să moară odată cu moartea acestuia.”

Cu toate acestea, îi reamintim cititorului că Epicur vorbește aici despre *Sufletul Astral*, și nu despre Spiritul Divin. Totuși, dacă înțelegem corect cele de mai sus, „protoplasma de berbec” a dl Huxley are o origine foarte străveche, locul său de naștere fiind Atena, iar leagănul său, creierul bătrânului Epicur.

În plus, cu toate acestea, pentru a nu fi greșit înțeleși sau găsiți vinovați de a fi depreciați munca oricărui dintre savanții noștri, ne încheiem eseul remarcând: „Nu dorim decât să arătăm că, cel puțin, acea parte a publicului care se consideră inteligent și luminat ar trebui să-și cultive memoria sau să-și amintească de gânditorii «avansați» ai trecutului mult mai bine decât o face. În special ar trebui să facă aceasta cei care, fie de la catedră, fie de la estradă sau amvon, își asumă să-i învețe pe toți cei ce doresc să fie instruiți de ei. Astfel ar exista mult mai puține concepții lipsite de fundament, mult mai puțin șarlatanism, și de asemenea, mult mai puțin plagiat decât există.”⁴⁵⁸

Cudworth are dreptate când spune că cea mai mare ignoranță de care atotcunoscătorii noștri moderni îi acuză pe antici este credința acestora în nemurirea Sufletului. La fel ca vechiul sceptic din Grecia, savanților noștri – pentru a folosi o expresie a aceluiași dr. Cudworth – le este frică de faptul că, dacă admit existența spiritelor și a fantomelor vor trebui să-L admită și pe Dumnezeu; și nu există niciun lucru prea absurd, adaugă el, pe care ei să nu-l presupună pentru a elimina existența lui Dumnezeu din ecuație. Marea majoritate a materialiştilor antici, sceptici așa cum ni se par acum, gândeau altfel, și Epicur, care respingea nemurirea Sufletului, totuși credea într-un Dumnezeu, iar Democrit recunoștea pe deplin realitatea fantomelor. Credința

în pre existența Spiritului uman și în puterile sale dumnezeiești se regăsește la aproape toți înțelepții din vechime. Magii din Babilon și din Persia au fondat pe aceasta doctrina *machagistia*-ei lor. *Oracolele caldeene*, despre care Pletho și Psellus au vorbit atât de mult, au explicat și amplificat mărturia lor în mod constant. Zoroastru, Pitagora, Epicarmos, Empedocle, Kebes, Euripide, Platon, Euclid, Philo, Boehius, Virgiliu, Marcus Cicero, Plotin, Iamblichos, Proclus, Psellus, Synesius, Origene și, în cele din urmă, Aristotel însuși, departe de a nega nemurirea noastră, o susțină răspicat. La fel precum Cardon și Pompanatius, „care nu erau prieteni ai nemuririi Sufletului”, după cum spune Henry More, „Aristotel concluzionează și el în mod expres că sufletul rațional este o ființă distinctă de Sufletul Lumii, deși are aceeași esență”, și că, „într-adevăr, preexistă înainte de a intra în trup.”⁴⁵⁹

Au trecut ani buni de când contele Joseph de Maistre a scris o frază care, deși era adecvată epocii lui Voltaire, în care acesta a trăit, se aplică cu și mai multă justiție perioadei noastre de scepticism deplin. „Am auzit”, scrie acest bărbat eminent, „am auzit și am citit mii de glume bune pe tema ignoranței anticilor, care vedeau întotdeauna spirite peste tot; eu consider că suntem mult mai imbecili decât strămoșii noștri prin faptul că astăzi nu percepem niciunul, nicăieri, niciodată.”⁴⁶⁰

⁴⁵⁸ *The National Quarterly Review*, dec., 1875, p. 96

⁴⁵⁹ *De Anima*, cartea I, cap. 3

⁴⁶⁰ De Maistre, *Soirées de St. Petersburg*

Cuprins

Prefață	7
În fața vălului	13
Presupuneri dogmatice ale teologiei și ale științei moderne...	13
Filozofia platonice este singura care furnizează un teren neutru	16
Privire generală asupra sistemelor filozofice antice	22
Glosar de termeni utilizați în această carte	33
Capitolul I	
Aspecte vechi cu nume noi	65
Cabala orientală	65
Tradiții străvechi confirmate de cercetările științei moderne....	68
Progresul ciclic al omenirii	71
Știința criptică străveche	74
Valoarea de neprețuit a Vedelor	83
Mutilarea textelor ebraice sacre prin traducere.....	84
Magia privită dintotdeauna ca știință divină	103
Realizările adepților magiei și ipotezele detractorilor ei contemporani	103
Aspirația omului către nemurire	120
Capitolul II	
Forțe și fenomene	123
Servilismul societății	123
Prejudecățile și bigotismul oamenilor de știință	124
Fenomenele psihice îi urmăresc pe oamenii de știință.....	126
Artele pierdute	139
Voința umană, cea mai importantă forță	153
Generalizări superficiale ale savanților francezi	158
Fenomenele mediumnice și cui pot fi ele atribuite	169
Legătura aparițiilor animale cu faptele rele.....	175

Capitolul III

Conducătorii orbi ai celor orbi	177
Teoria domnului Huxley privind evoluția pornind de la calul Orohippus	179
Sistemul lui Comte și adepții săi	180
Materialiștii londonezi	196
Robe de împrumut.....	202
Emanația universului obiectiv din eu-l subiectiv	207

Capitolul IV

Teorii cu privire la fenomenele mediumnice	217
Teoria lui de Gasparin.....	218
Teoria lui Thury	219
Teoria lui des Mousseaux, de Mirville.....	219
Teoria lui Babinet	221
Teoria lui Houdin.....	221
Teoria doamnei Royer și a lui Jobart de Lamballe	222
Teoriile gemene ale „proceselor cerebrale inconștiente” și „ventrilicismului inconștient”	228
Teoria lui Crookes.....	238
Teoria lui Faraday	243
Teoria lui Chevreuil.....	244
Comisia Mendeleev din 1876	245
Orbirea sufletului.....	251

Capitolul V

Eterul sau „lumina astrală”	257
O forță primară, dar corelații multiple	258
Tyndall trece milimetric pe lângă o mare descoperire.....	260
Imposibilitatea miracolelor	262
Natura substanței primordiale	269
Interpretarea unor mituri străvechi	271
Experimentele fahirilor	276
Perspectiva asupra evoluției în alegoriile hinduse	297

Capitolul VI

Fenomene psiho-fizice	311
Moștenirea datorată lui Paracelsus	311
Originile și viitorul mesmerismului, precum și părerea contemporanilor.....	314
„Psihometria”	340
Timp, spațiu, eternitate	342
Transferul energiei din universul vizibil în cel invizibil.....	346
Experimentele lui Crookes și teoria lui Cox	360

Capitolul VII

Elemente, elementali și aspecte elementare	375
Atracția și respingerea sunt universale în toate regnurile naturii	376
Fenomenele psihice depind de împrejurimile fizice.....	384
Observații în Siam.....	388
Muzica în afecțiunile nervoase	390
Sufletul lumii și potențialitățile sale.....	391
Vindecarea prin atingere și vindecători	393
„Diakka” și daimonii răi ai lui Porfir	395
Lampa neșinsă	404
Necunoașterea de către moderni a forței vitale	423
Vechimea teoriei corelării forțelor	429
Universalitatea credinței în magie	438

